

Holy Bible

Aionian Edition®

Kisin Kiraan Kitabuna
Yalunka Bible
New Testament

Holy Bible Aionian Edition ®

Kisin Kiraan Kitabuna

Yalunka Bible

New Testament

Language: Yalunka

Guinea, Sierra Leone, Mali, Senegal

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 9/10/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0

Pioneer Bible Translators, 2012

Formatted by Speedata Publisher 5.3.10 (Pro) on 12/3/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously and <https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language

Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Volunteer help and comments are welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Jalonke at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Jalonke at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 06/21/25 - 468 translations now available in 230 languages.
- 09/01/25 - 538 translations now available in 291 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matiyu	1
Maraka	32
Luka	52
Yoni	86
Kewanle	111
Romi Kaane	143
Korenti Singena	157
Korenti Firindena	171
Galati Kaane	180
Efesi Kaane	185
Filipi Kaane	190
Kələsi Kaane	194
Tesaloniki Singena	197
Tesaloniki Firindena	200
Timôte Singena	202
Timôte Firindena	206
Tito	209
Filemən	211
Heburune	212
Yaki	222
Piyéri Singena	226
Piyéri Firindena	230
Yoni Singena	233
Yoni Firindena	237
Yoni Saxandena	238
Yudi	239
Lankənəmayana	240

APPENDIX

- Reader's Guide
- Glossary
- Maps
- Destiny
- Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Yesu naxa, "N Fafe, e mafelu, amasətə e naxan ligama e mi na kolon."

Awa, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma.

Luke 23:34

Matiyu

1 Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bōnsōnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bōnsōnna nde nan yi Dawuda ra. **2** Iburahima nan Isiyaga sōtō. Isiyaga yi Yaxuba sōtō. Yaxuba yi Yuda nun a xunyene nun a tadane sōtō. **3** Yuda yi Peresi nun Sera sōtō. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesirōn sōtō. Xesirōn yi Rami sōtō. **4** Rami yi Aminadabo sōtō. Aminadabo yi Naxason sōtō. Naxason yi Salimon sōtō. **5** Salimon nun Raxabi yi Boosu sōtō. Boosu nun Ruti yi Obedi sōtō. Obedi yi Yese sōtō. **6** Yese yi Manga Dawuda sōtō. Dawuda yi Sulemani sōtō. A nga yi findixi Yurayaa jaxanla nan na. **7** Sulemani yi Robowan sōtō. Robowan yi Abiya sōtō. Abiya yi Asa sōtō. **8** Asa yi Yosafati sōtō. Yosafati yi Yehorami sōtō. Yehorami yi Yusiya sōtō. **9** Yusiya yi Yotami sōtō. Yotami yi Axasi sōtō. Axasi yi Xesekiya sōtō. **10** Xesekiya yi Manase sōtō. Manase yi Amōn sōtō. Amōn yi Yosiya sōtō. **11** Yosiya yi Yekonaya nun a xunyene nun a tadane sōtō, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilōn taani konyiyani. **12** E siga xanbini Babilōn taani, Yekonaya yi Selatili sōtō. Selatili yi Sorobabeli sōtō. **13** Sorobabeli yi Abiyudi sōtō. Abiyudi yi Eliyakimi sōtō. Eliyakimi yi Asori sōtō. **14** Asori yi Sadōki sōtō. Sadōki yi Ahimi sōtō. Ahimi yi Eliyudi sōtō. **15** Eliyudi yi Eleyasari sōtō. Eleyasari yi Matani sōtō. Matani yi Yaxuba sōtō. **16** Yaxuba yi Yusufu sōtō, Mariyamaa xemēna, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixina.” **17** Awa, folo Iburahima ma, han sa doxō Dawuda ra, na findi mayixete fu nun naanin nan na. Folo Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilōn taani waxatin naxan yi, na fan mayixete fu nun naanin. Folo e sigan ma Babilōn taani, sa doxō Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixete fu nun naanin nan na. **18** Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sotōxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xon ma nun, koni benun a xa doxō a xon ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sarijanxin na. **19** Tinxin muxun nan yi a xemēn Yusufu ra. A mi yi waxyi

a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyen, a naxa, “Yusufu, Dawuda bōnsōnna, i nama gaxu i ya jaxanla Mariyama tonge, amasotō a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na. **21** A dii xemēn barima nen, i yi a xili sa Yesu amasotō a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.” **22** Ito birin ligaxi nen alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xon ma, a na xa kamali. **23** A naxa, “Sungutun nasoloxin fudikanma nen, a dii xemēn bari. E yi a xili sa Emanuweli, na bunna neen fa fala, ‘Ala en tagi.’” **24** Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a jaxanla ra. **25** Koni e mi kafu han a yi dii xemēn bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2 Yesu to sōtō Betelemi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalēn taani. **2** E muxune maxōdin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minen yi? Nxu bata a taxamaseri sareen to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.” **3** Manga Herode na me waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalēn kaane birin. **4** A yi yamaan saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone xili, a yi e maxōdin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minen yi?” **5** E yi a yabi, e naxa, “A barima Betelemi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan sebexi, a naxa, **6** ‘I tan, Betelemi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene ye. Amasotō mangana nde kelima nen i tan yi naxan Isirayila muxune masuxuma, n ma yamana.’” **7** Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxōdin na sareen mini waxatin yeteen ma. **8** A yi jungun sa e ma siga Betelemi taani, a naxa, “E sa diidina fe yee fen han! E na a to waxatin naxan yi, e yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.” **9** E to mangana falan name, e yi siga. E sareen naxan to sogeteden binni a foloni, e mon yi na to, a yi lu e yee ra han a sa ti diidin yiren xun ma. **10** E to na sareen to, e yi sewa han! **11** E

to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama minima tonbonni, naxan a falama, ‘Ε kirani to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi tōn Marigin yee ra, ε kirane matinxin a xa!” 4 ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xemaan nun Nogome xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma. A wusulanna nun mirihi latikonna fi a ma. 12 yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne Ala yi fekolonne rakolon xiye, a e nama fa nun kumin nan na. 5 Yamaan yi lu fe a fema keli xete Manga Herode fema. E yi xete kira gbete Yerusalen nun Yudaya yamanan nun Yuruden xon ma e konni. 13 Fekolonne kelixin na yi, baan nabilinna birin yi. 6 E yi e ti e yulubine ra, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiye, a yi e rafu Yuruden baani e tubi xinla ma Ala a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a ma. 7 Yoni to Farisi muxune nun Saduse muxun nga tongo, ε yi ε gi, ε siga Misiran yamanani. Ε wuyaxi to fe a fema, a xa e rafu igeni, Yoni yi sa lu na han n na falan ti ε xa waxatin naxan a fala e xa, a naxa, “Ε tan saji bɔnsonne! Nde yi. Amasoto Herode diidin fenma a faxa xinla ε rakolonxi, ε xa ε gi Alaa xolən bun ma? 8 Ε nan ma.” 14 Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a kewanle xa a yita fa fala ε bata ε xun xanbi so nga tongo koeen na, e siga Misiran yamanani. ε hakene yi. 9 Ε nama ε miri fa fala ε benban 15 A lu na han Herode yi faxa. Marigin naxan nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala noe fala nabiin xon ma, na yi kamali, a naxa, “N gemeni itoe finde nen Iburahima bɔnsonne ra! na n ma dii xemen xili nen a xa keli Misiran 10 Bunbin bata yitōn wudi salenne sege feen bɔxoni.” 16 Herode to a kolon a fekolonne bata na. Wudin naxan mi bogi fajni tima, na segema a mayenden, a bojen yi te kati! A yi yamarin nen, a woli teeni. 11 N tan ε rafuma igeni ε tubi fi, a dii xemen naxanye Betelemi taan nun a xinla nan ma Ala ma. Koni naxan senben gbo n rabilinna birin yi, naxanye barin munma jee tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi noe naxan firin sot, a ne birin xa faxa. A na waxatin nagidi ma sankidi fulunjie yati. Na ε rafuma Alaa Nii fekolonne gbee falan nan xon. 17 Nayi, Nabi Sarijnanxin nun teen nin. 12 A segedenna a yii, Yeremi a falan yi kamali, a naxa, 18 “Gbelegbele a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani, sama nen tee tutareni!” 13 Na waxatini Yesu yi Rakeli nan a diine wugama. A mi tinje a xa keli Galile yamanani, a siga Yoni fema Yuruden masabari amasoto e birin bata faxa.” 19 Herode baani, alogo Yoni xa a rafu igeni. 14 Koni Yoni faxa waxatin naxan yi, Marigina malekan yi yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa mini Yusufu xa xiye Misiran yamanani, 20 a yi n tan nafu, koni i bata fa n tan fema.” 15 Yesu yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasoto xete Isirayila yamanani amasoto naxanye diidin a lan nen en xa fe tininxine birin nakamali.” fenma a faxa feen na, ne bata faxa.” 21 Nanara, Nanara, Yoni yi tin. 16 Yesu to rafu, a keli igeni Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xete nen tun, kore xonna deen yi rabi a xa, a yi Alaa Isirayila yamanani. 22 Koni a me waxatin naxan Nii Sarijnanxin to gode ganba sawurani, a doxo yi, a Herode a dii xemen Arikelayusi doxi a fafe a ma. 17 Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a joxoni mangan na Yudaya yamanan xun na, naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra naxan bata Yusufu yi gaxu na yidoxo feen na. Ala mon yi a n kenen ki fajni.”

rakolon xiye, a yi siga Galile yamanani. 23 A yi sa doxo taana nde yi naxan xili Nasareti. Nabine falane yi rakamali, fa fala, “A xili bama nen ‘Nasareti kaana.’”

4 Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijnanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na. 2 Yesu yi soge tonge naanin koe tonge naanin ti sunni, a mi donse don,

3 Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin sunna yi a suxu. 3 Maratantan tiin yi fa Yesu ba folo tonbonni Yudaya yamanani. 2 A naxa, fema, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, “Ε xun xanbi so ε hakene yi, amasoto Ariyanna a fala gemeni itoe xa, e xa maxete burun na.” 4 Mangayaan bata maso!” 3 Nabi Esayi yi a tan Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabun kui, a nan ma fe falama, a naxa, “Muxuna nde xuiin

naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e na fo Ala falan naxanye birin tima.’’ 5 Yonna salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi yamaan Sarijanhini, a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi. furetøne rakendøya furen sifan birin ma. 24 6 A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemøn Muxune yi na feen xibarun me Siriya yamanan nan i tan na, tungan, amasøto a sebexi Kitabun birin yi. Yamaan yi fa furetøen sifan birin nun kui, a naxa, ‘Ala yamarin fima nen a malekane torø muxune ra e nun jinan jaxin yi naxanye ma i ya fe yi. E yi i tongo, alogo i nama i sanna føxo ra e nun gan furetøne nun lebutenne. Yesu din gøme yo ra.’’ 7 Yesu yi a yabi, a naxa, yi ne birin nakendøya. 25 Yama gbeen yi bira a “A mon sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i føxo ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune Marigina Ala mato bunbani.’’ 8 Na xambi ra, yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalen nun Yudaya Yonna Manga Setana mon yi a tongo, a siga a ra nun Yuruden baan kidi ma.

geya gbeen fari, a dunuja mangayane nun a binyene birin yita a ra. 9 Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nen.” 10 Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasøto a sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’’ 11 Nayi, Yonna Manga Setana yi keli Yesu fema. Malekane yi fa a mali. 12 Yesu a me waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kasoon na, a siga Galile yamanani. 13 A mi fa døxo Nasareti taani sonon, a sa døxo Kaperunan taani Galile daraan de Sabulon nun Nafatali boxoni. 14 A na ligaxi nen, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa, 15 “Sabulon kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yuruden baan de, siya gbetene gbeen Galile naxan na, 16 yamaan naxan døxi dimini, ne bata kenen gbeen to. Naxanye døxi sayaan dimini, kenen bata mini ne ma!” 17 Na waxatini, Yesu yi kawandin ba folø, a naxa, “E xun xambi so e hakene yi! Amasøto Ariyanna Mangayaan bata maso.” 18 Yesu sigan tima Galile Daraan dexon ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yøxe suxun nan yi e ra. Simon naxan xili Piyeri e nun a ngaxakedenna, Andire, e yi yøxe suxuni yalaan na darani. 19 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n føxo ra. N xa e findi muxu fenne ra Ala xa alo e yøxen suxuma kii naxan yi.” 20 E yi e yalane sa mafuren! E bira a føxo ra. 21 A sigaxin ycen na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbeteye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dii xemene. E nun e fafe yi e yalane yitonma kunkin kui. Yesu yi e xili. 22 E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu føxo ra. 23 Yesu yi

5 Yesu to yama gbeen to, a te a sa døxo geaya fari. A xarandiine yi fa a fema. 2 A yi e xaran følo. 3 A naxa, “Sewan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sotoma nen. 4 Sewan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madendønenma nen. 5 Sewan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bøxøn findima nen ne keen na. 6 Sewan na kanne xa, tinxinna xønla naxanye suxuma alo kamen nun min xønla, bayo ne wasama nen. 7 Sewan na kanne xa, naxanye bøjen sarijanxi, bayo Ala kininkininma nen ne fan ma. 8 Sewan na kanne xa, naxanye bøjen sarijanxi, bayo ne Ala toma nen. 9 Sewan na kanne xa, naxanye bøje xunbenla rasoma, Ala ne xilima nen a a diine. 10 Sewan na kanne xa, naxanye besenxønxi e tinxinyana fe ra, bayo ne Ariyanna Mangayaan sotoma nen.” 11 “Yamaan na ε konbi, e yi ε besenxønya, e yi fala jaxin sifan birin ti ε xili ma n tan ma fe ra, sewana ε tan xa nayi. 12 ε sewa, ε jaxan, amasøto barayi gbeen namaraxi ε xa ariyanna yi. Amasøto e nabine fan besenxønya na kii nin xabu a føloni.” 13 Yesu naxa, “ε luxi nen alo føxøna dunuja muxune birin xa. Koni xa føxon mexemexenna ba ayi, a fa ramecemexenna nanse ra nayi? A tonø mi fa na fo a woli ayi, yamaan yi a yibodon. 14 ε luxi nen alo kenen dunuja muxune birin xa. Taan naxan tixi geayaan fari, na mi luxunje. 15 Muxu yo mi lenpun nadøge, a a raso deben bun ma. Koni fo lenpun xa døxo seen nan fari. Nanara, a kenen fiye banxi kui kaane birin ma. 16 A na kii nin, ε kenenxa yanban yamaan yetagi alogo e xa ε wali fajine to, e yi ε Fafe Ala binya

ariyanna yi.” 17 Yesu naxa, “Ε nama ε miri (**Geenna g1067**) 31 Yesu naxa, “Ε yi a falama nun, e fa fala n bata fa Sariya Kitabun nun nabine naxa, ‘Naxan yo nema a jaxanla bejinje, a xa kitabune kaladeni. N mi faxi e kaladeni fo e futu kala kedin so a yi.’” 32 Koni n tan a falama rakamalideni. 18 N xa jøndin fala ε xa, fanni iki, xa muxuna a jaxanla bejin, jaxanla mi kore xønna nun bøxø xønna daxi, sese mi be yalunya ligaxi, a bata a jaxanla ti yalunyaan Sariya Kitabun na hali sebenla yiredi keden pe ma nayi, bayo xa xemə gbete a futu, na bata han feen birin yi kamali. 19 Nanara, naxan na yalunyaan liga a xon ma.” 33 Yesu naxa, “Ε mən yamarini ito nde keden kala hali a xurun ki bata yi a me nun, a a fala nen en benbane xa, a yo ki, a bonne xaran na ma, na kanna yatema i na i kolo Marigini, fo i xa a rakamali. 34 Koni n muxudin nan na Ariyanna Mangayani. Koni na a falama ε xa iki, ε nama ε kolo ariyanna yi naxan sariyani itoe suxuma, a bonne xaran amasotø Ala mangaya gbeden menni. 35 Ε nama ne ma, na kanna findima nen muxu gbeen na ε kolo dunuya ra amasotø Ala san tiden na a ra. Ariyanna Mangayani. 20 N xa jøndin fala ε xa, Ε nama ε kolo Yerusalen taani amasotø Manga xa ε tinxinyaan mi dangu sariya karamøxøne gbeena taan nan na ra. 36 Ε nama ε kolo ε xunna nun Farisi muxune tinxinyaan na, ε mi soε ra amasotø hali ε xun sexε kedenna, ε mi noε a Ariyanna Mangayani mumel!” 21 Yesu naxa, fore hanma ε yi a fixa. 37 Koni i ya falan xa findi “Ε bata a me a Ala bata yi a fala en benbane ‘On,’ hanma ‘En-en’ tun! Xa i nde sa na fari, na xa, a naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na muxun kelixi Fe Naxin Kanna nin.’” 38 Yesu naxa, “Ε faxa, na kitima nen.” 22 Koni n tan a falama ε bata yi a me nun fa fala, ‘Yeen jøxon xa fi yeen xa iki, naxan na xølo a ngaxakedenna ma, na na, jinna jøxon xa fi jinna ra.’ 39 Koni n tan a kitima nen. Naxan na a ngaxakedenna konbi, falama iki, i nama i kankan muxu jnaxin yee ra. kitisa yamaan na makitima nen. Naxan na a Naxan na i deen foxø kedenna garin a ma, bode fala fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan foxø fan ti a xa. 40 Xa muxuna nde waxi i kiti yahannama teen nin. (**Geenna g1067**) 23 Nanara, i feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya nema i ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan doma gbeen fan tongo. 41 Xa muxu yo i karahan yi saraxa ganden yetagi, a na rabira i ma fa fala i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a i ngaxakedenna xøloxi i ma, 24 i ya kiseen lu findi kilo firinna ra. 42 Naxan na i xandi seni, i saraxa ganden yetagi singen. I siga xulen, i sa ε xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde nun i ngaxakedenna tagini ton. Na xanbi ra, yi, i nama tondi.” 43 Yesu naxa, “Ε bata yi a me i yi i ya kiseen fi Ala ma.” 25 “Xa i yengefaan nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune sigama i ra i kitideni, ε nema kira yi, i xa kata rajaxu.’” 44 Koni n tan a falama ε xa iki, ε xa ε i na feen jian ε tagi simma alogo a nama i so yaxune xanu. Naxanye ε besenxonyama, ε xa kitisaan yi. Na fan yi i so doma kanne yi. Ne Ala maxandi ne xa. 45 Nanara, ε ligama nen alo fan yi i sa kasoon na. 26 N xa jøndin fala i xa, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasotø a sogen nayi, i mi kele na mume, fo i yanginna birin fi!” natema muxu fajnine nun muxu paxine nan xa. 27 Yesu naxa, “Ε bata yi a me nun a Ala bata yi a Amasotø tinxin muxun nun tinxitarena, Ala fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan liga.’” 28 Koni n tulen nafama ne birin xa. 46 Muxun naxanye tan a falama ε xa, naxan na jaxanla mato han bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin a kunfa a ma, na kanna bata yelin yalunyaan sötöma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligé a bøneni. 29 Xa i yiifari ma yeen nan i bire ligama! 47 Xa ε ε ngaxakedenne nan tun xøntøn, yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasotø i ε nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen fatin yirena nde halagixin fis a dangi i gbindin birin soon na yahannama yi. (**Geenna g1067**) 30 ligama. 48 Nanara, ε lu fetareyani alo fe mi ε Xa i yiifari ma yiin nan i bire yulubini, a sege Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.” a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna segeixin fis a dangi i gbindin birin soon na yahannama yi.”

6 Yesu naxa, “Ε a liga ε yeren ma, ε nama ε wali fajnine ke yamaan yetagi alogo e xa

ε to. Xa ε na liga, ε mi barayi sötöma ε Fafe banxine kui, xörinxörinna nun melimenle a Ala ra ariyanna yi. 2 Nanara, xa i yiigelite kalama dənaxan yi. Mujadene fan soma nen, kima, i nama xotaan fe i yee ra a ralideni alo e yi a mupna. 20 Koni ε xa nafunla ramara nafigine a ligama kii naxan yi salide banxine ariyanna yi, xörinxörinna nun melimenle mi a nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matəxə. N kale dənaxan yi, mujadene fan mi soe na, e a xa jəndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sōte muja 21 bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla yamaan yii. 3 Koni xa i yiigelite kima, hali i fan menna nin.” 22 Yesu naxa, “Muxun yeeen kömenna nama a kolon i yiifanna naxan ligama luxi nen alo lenpuna a fati benden xa. Xa i yeeen 4 alogo i ya hinan wanla xa raba suturani. Nayi, kənde, i fatin birin luma nen kənenni. 23 Koni i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima xa i yeeen kala, i fatin birin luma nen dimini. nen.” 5 Yesu naxa, “Ε nema Ala maxandε, ε Nayi, kənenni naxan i yi, xa na bata findi dimin nama a liga alo nafigine. Amasətə a rafan e na, na dimin gboma ayi nen.” 24 Yesu naxa, ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, “Muxu yo mi noε wale kari firinna xa sanja ma e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa jəndin kedenni. Amasətə a kedenna rajaxuma nen, a fala ε xa, e bata yelin e saranna sōte yamaan kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nen, yii. 6 Koni i tan nema Ala maxandε, so i ya a yi bona rayelefu. Ε mi noε wanla ke Ala nun banxini, i deen nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i nafunla xa sanja ma kedenni.” 25 “Nanara, n mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo na a falama ε xa, ε nama kontəfili ε dunuja yi yi feene toma, na i barayima nen.” 7 Yesu gidina fe ra, ε naxan donna hanma ε naxan naxa, “Ε nama lu xete fala fuyanne ma tun minma hanma ε ε maxidima naxan yi. Niin mi Ala maxandini alo denkeleyatarene. Amasətə dangu donseen na ba? Fati benden mi dangu e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi dugin na ba? 26 Ε xoline mato, e mi se sima, e Ala e xuiin namema na nin. 8 Ε nama liga alo mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni ε ne, bayo ε Fafe Ala ε makone kolon benun ε xa Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. Ε mi a maxandi. 9 Awa, ε Ala maxandima ikiini, ε fisə xoline xa ba? 27 Ε tan nde noε waxatidi se ε naxa, ‘Nxu Fafe naxan kore xənna ma, i xinla xa yete siine fari ε xaminna ma ba? 28 Ε xaminma sarijan. 10 I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa dugina fe ra nanfera? Ε wudi fuge fajine gbo liga dunuja yi alo a ligama kore xənna ma kii kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e naxan yi. 11 I nxo to balon fi nxu ma. 12 I nxu yete xa, 29 anu n xa a fala ε xa, hali Manga mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan nxu hake Sulemani e nun a norən birin yi, a mi a yete tongone mafeluma kii naxan yi. 13 I nama tin maraberi ba alo e tan nde. 30 Ala nan sexene nxu xa bira tantanni fo i nxu rakisi fe jaxin maraberi bama naxanye solima to, tila e gan, e ma.” 14 “Amasətə xa ε ε hake tongone mafel, ε jan fefe! A mi ε maraberi be dangu ne ra ba? Ε Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε mafeluma nen. denkeleyaan xurun.” 31 “Nanara, ε nama xamin 15 Koni xa ε mi ne mafel e hakene ra, ε Fafe Ala fa fala, ‘En balon sötöma di?’ hanma ‘En na igen fan mi ε mafeluye ε yulubine ra.’ 16 Yesu naxa, sötöma di?” hanma ‘En dugin sötöma di?’ 32 “Ε nema sunni, ε nama ε yetagini təjən alo Amasətə denkeleyatarene seni itoe birin fenma. nafigine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo Koni ε Fafe naxan ariyanna yi, na ε makoon yamaan xa a kolon a e sunni. N xa jəndin fala kolon. 33 Koni ε Alaa Mangayaan fen singen ε xa, ne bata yelin e saranna sōte yamaan yii. nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin 17 I tan nema sunna suxuma, i yetagin maxa, i soma ε yii nen. 34 Nanara, ε nama xamin tila yi i xunni tən 18 alogo yamaan nama a kolon tərəna fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasətə fa fala i sunni fo i Fafe Ala i mi naxan toma, ləxən birin nun a tərəna a ra.”

na a kolonma nen. I Fafe Ala naxan wundo 7 Yesu naxa, “Ε nama ε yete findi ε adamadi feene toma, na i barayima nen.” 19 Yesu naxa, boden kəwanle makiti muxun na, alogo Ala “Ε nama ε nafunle ramara dunujani ito yi ε naxa ε fan makiti. 2 Bayo ε na bonne kəwanle

makiti kii naxan yi, Ala ε fan makitima na kii mi soma Ariyanna Mangayani fō naxanye n Fafe nin. ε ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan Ala sagoon ligama. 22 Nanara, na lɔxɔn na a li, na nan yatema ε xa. 3 Nanfera namadin naxan muxu wuyaxi a falama nən, e naxa, ‘Marigina, i adamadi boden yeeen xən, i na toma, koni Marigina! N xu bata yi nabiya falane ti i xinli gbindonna naxan i tan yeeen xən, i mi na toma? nun, nxu jinanne kedi i xinli, nxu kabanako 4 I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fe wuyaxi liga i xinli!’ 23 Nba, n na a falama e fala, ‘Tin, n xa jnamadin ba i yeeen xən ma,’ koni xa nən, n naxa, ‘N mi ε kolon mume! ε tan fe gbindonna i tan yeeen xən ma. 5 I tan nafiginal! naxi rabane, ε keli n fəma!” 24 “Awa, muxun Gbindonna ba i yete yeeen xən ma singen, na naxan birin n ma falane raməma, e yi e suxu, ne xanbi ra, i nəe na namadin toe nən, i yi a ba luxi nən alo xəmə xaxilimaan naxan a banxin i adamadi boden yeeen xən ma.” 6 “Ε nama se ti fanyen fari. 25 Tulen fa waxatin naxan yi, sarijanxin sa barene bun. ε nama ε bɔxɔ bun xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin nafunla woli xəsene bun ma. Xa i na ligi xəsene mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari. 26 Muxun e yibodonma nən, barene yi xajne ε ma, e yi ε naxanye birin n ma falane raməma koni e mi xin.” 7 “Ε seen maxədin, ε a sətəma nən. Ε seen e suxuma, ne luxi nən alo xaxilitaren naxan fen, ε a toma nən. Ε deen kənkən, a rabima ε xa a banxin ti məjənsinna fari. 27 Tulen faxina, nən. 8 Amasotə naxan yo na seen maxədin, na xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira a sətəma nən. Naxan na seen fen, na a toma kii jaxini!” 28 Yesu yelinxina falane birin tiye, nən. Naxan na deen kənkən, a rabima a xa nən. yamaan yi kabe a xaran ti kiin ma. 29 A tan mi 9 Muxuna nde ε ye ba, naxan ma diin burun luxi alo e sariya karaməxone kii naxan yi, Yesu maxədinma a ra, a gemen so a yii? 10 Hanma a yi xaranna tima Ala senben nin.

na yəxən maxədin a ra, a sajin so a yii? 11 Hali ε to findixi muxu jaxine ra, ε a kolon fa fala a lan nən, ε xa se fajin so ε diine yii. E faxi fa, ε Fafe naxan ariyanna yi, na se fajnine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!” 12 “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxyi muxune xa feen naxanye raba i xa, na jəxənna liga bonne xa.” 13 “Ε so de xurin na, amasotə kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so deen nagbo. Muxu wuyaxi soma nən mənni. 14 Kiraan naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxələ, a deen mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.” 15 “Ε a liga ε yeren ma wule nabine fe yi. E nəma fama e xuruxi alo yəxənna, koni e kui feen luxi nən alo kanko xajne. 16 Ε ne kolonma e kewanle nan xən. I manpa bogin bolonje tansinna kəe ra ba? I xəde bogin bolonje wudi majalixin kəe ra ba? 17 Wudi fajin bogi fajin nan tima. Wudi jaxin bogi jaxin nan tima. 18 Wudi fajin mi bogi jaxin tima. Wudi jaxin mi bogi fajin tima. 19 Wudin naxan mi bogi fajin tima, na səgəma nən, a gan. 20 Nba, ε wule nabine kolonma e kewanle xən ma na kii nin.” 21 “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin

8 Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra. 2 Awa, dogonfontoo yi fa a fəma, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nəe n nakendeyə nən.” 3 Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeyə.” Dogonfontoo yi kendeyə mafuren. 4 Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fəma, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na finde nən sereyaan na e xa.” 5 Yesu so Kaperunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan kəmə kuntigin yi fa a fəma, a yi a mafan, a naxa, 6 “N fafe, n ma walikeen furaxina n konni, hali a mi nəe a mamaχə. A tərəxi kat!” 7 Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakendeyə.” 8 Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikeen kendeyama nən. 9 N fan kuntigina nde nan ma nə bun, sofane n fan bun. N na a fale na ndee xa nən, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.” 10 Yesu na mə waxatin naxan yi, a kabə. Muxun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, a yi a fala

ne xa, a naxa, "N xa jəndin fala ε xa, n munma kelixi bilingan yireni, yinna jaxine yi e fəxə denkəleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi. ra. E yi xaję kat! Muxu yo mi yi susē sigan 11 N xa a fala ε xa, muxu wuyaxi fama nən sa tiye na kiraan xən. 29 Yinnane yi e rasənxə e keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa falan ti e xən, e naxa, "Alaa Dii Xəməna, i nanse doxə Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba fema fenma nxu fəma? I faxi nxu jaxankataden nin Ariyanna Mangayani. 12 Koni naxanye yi lan ba benun waxatin xa a li?" 30 Xəsə kuru gbeen nun e xa so Ariyanna Mangayani, ne raminima yi e dege ma dəxən ma nun. 31 Yinnane yi nən tandem ma dimini, wugan nun juin naxinna Yesu mafan, e naxa, "Xa i nxu kedima, nxu dənaxan yi." 13 Yesu yi a fala kuntigin xa, a rasiga xəsə kuruni ito yi." 32 Yesu yi a fala e xa, naxa, "Siga, a ligama i xa nən alo i denkəleyaxi a a naxa, "Ε siga." Nayi, e sa so na xəsə kuruni. ma kii naxan yi." Kuntigina walikeen yi kendəya Xəsə kurun yi godo e giye geayaan ma, e sa faxa na waxatin yetəni. 14 Yesu yi siga Piyeri konni, darani. 33 Muxun naxanye yi xəsene kantanma, a yi a bitan gilen furaxin li saxi a konni a fatin ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala wolonxi a ma. 15 Yesu yi jaxanla yiin suxu, fati e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna mawolonna yi a bepiñ, a keli, a ti, a wali fəlo jaxine yi naxanye fəxə ra. 34 Na ma, taa yi a xa. 16 Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin wuyaxi ra Yesu fəma yinna jaxine yi naxanye naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani. fəxə ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xən, a furetəne birin nəkəndəya. 17 A na liga nən, alogo Nabi Esayı naxan fala, a na xa kamali, a naxa, "A en ma tərəne nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari." 18 Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode fəxən na. 19 Sariya karaməxəna nde yi fa a fəma, a naxa, "Karaməxə, i siga dəde, n sige i fəxə ra." 20 Yesu yi a yabi, a naxa, "Xulumaseene xima yinle nan na, xəline yi e teen sa, koni hali n na n xunna sama dənaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xəmən yii." 21 A fəxorabirana nde yi a fala a xa, a naxa, "N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen." 22 Yesu yi a yabi, a naxa, "Bira n fəxə ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun." 23 Yesu yi dəxə kunkin kui, a xarandiine yi siga a fəxə ra. 24 E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen məronne yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima. 25 Xarandiine yi siga a fəma, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, "Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra." 26 Yesu yi e yabi, a naxa, "Ε gaxuma nanfera? Ε denkəleyaan mi gbo mume!" Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige məronne yamari, e yi e raxara. 27 Muxune birin yi kabə, e naxa, "Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen məronne a falan suxuma!" 28 Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fəxən na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi

9 Yesu yi dəxə kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani. 2 Muxuna ndee yi fa xəmə lebutənna nde ra a fəma, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e denkəleyaan to, a yi a fala lebutənna xa, a naxa, "N ma diina, i böyən xa sa, i yulubine bata xafari." 3 Sariya karaməxəna ndee yi e miri, e naxa, "Xəməni ito Ala rayelefuma!" 4 Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, "Ε mirima fe jaxi sifani itoe ma nanfera? 5 Mundun fala raxolo, 'I yulubine bata xafari' hanma, 'Keli, i sigan ti?' 6 N na a yitama e ra nən nayi fa fala sənbəna n tan Muxuna Dii Xəmən yii dunjuna yi, n muxune mafelü e yulubine ra." A yi a fala lebutənna xa, a naxa, "Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!" 7 Xəmən yi keli, a siga a konni. 8 Yamaan to na to, e gaxu, e yi Ala tantun amasotə a bata na sənbə sifan fi muxune ma. 9 Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyu, a yi dəxi mudu maxilidəni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, "Bira n fəxə ra." Matiyu yi keli, a bira a fəxə ra. 10 Yesu yi a dege Matiyu a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e dəxə Yesu nun a xarandiine fəma e degedeni. 11 Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, "Ε karaməxən nun mudu maxinle nun hake kanne e dege ma bode xən ma nanfera?" 12 Yesu yi e xuiin mə, a yi e yabi, a naxa, "Muxun naxan

kendē, na mako mi seribaan ma fo furetōne. 13 nēn ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ən, nxu fafe.” Ə siga, ə sa Kitabuna falani ito bunna fesefese, a 29 Yesu yi a yiin din e yeēne ra. A yi a fala, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’ naxa, “A xa liga ə xa alo ə denkəleyaxi a ma kii Amasotə n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi naxan yi.” 30 E yeēne yi raba ayi. Yesu yi falan fo hake kanne.” 14 Yoni a xarandiine yi fa Yesu ti e xa a sōbeen na, a naxa, “Muxu yo nama fēma, e yi a maxədin, e naxa, “Nxu tan nun feni ito kolon!” 31 Koni e yi siga, e sa Yesu a fe Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i xibarun nali na yamanan yiren birin yi. 32 Awa, ya xarandiine mi sunna suxuma?” 15 Yesu yi e na xemene yi sigama waxatin naxan yi, muxuna yabi, a naxa, “Naxalandi kannna nēma jaxalandi ndee yi fa xemena nde ra Yesu fēma naxan mi tiine fēma waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba? yi nōe falan tiye amasotə yinna jaxin nan yi a Koni waxatina nde fama jaxalandi kannna bama foxy ra. 33 Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, nēn e ye, e sunna suxuma nēn na yi. 16 Muxu yo bobon yi falan ti folo! Yamaan yi kabə, e naxa, mi nōe dugi nēnen tonge a yi dugi fonna bēteren “Ito pəxonna munma to Isirayila muxune ye a ra amasotə a dugi nēnen bōma nēn a fonna ra, singen!” 34 Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, a yirla yi ragbo ayi. 17 Muxun mi manpa nēnen “Yinna mangan nan senben fixi a ma a yinnane se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nēnen kedi.” 35 Awa, Yesu yi siga taane nun banxidene se sase fonna kalama nēn, manpaan yi bōxōn, se yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi sase fonna yi kala. Koni manpa nēnen sama se Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin sase nēnen nan kui, e firinna birin namarama ba e xa, a yi muxune rakendēya furen sifan nēn nayi ki fajni.” 18 Yesu yi na falama e xa birin ma. 36 A yamaan toxi waxatin naxan waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa yi, a yi kininkinin e ma, amasotə e xaminxi, a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii temen e mali muxu mi yi na yi alo yexxēn naxanye bata faxa iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin kantan muxu mi na. 37 Nanara, Yesu yi sandan birama a yi nēn na yi.” 19 Na ma, Yesu yi keli, a sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin bira a foxy ra, e nun a xarandiine. 20 Naxanla gbo koni a xaba muxune mi wuya. 38 Ə xəə nde yi na yi, jaxalan furen yi a ma xabu jñēe kanna mafan, a xa walikəna ndee rasiga malo fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin xabadeni.”

din a domaan lenben na. 21 Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domaan na tun, n kendeyama nēn na yi.” 22 Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i bōjən xasa, i ya denkəleyaan bata i rakendēya.” Naxanla yi kendeyama na waxatin yeteni! 23 Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama, 24 a naxa, “Ə mini! Dii temeni ito mi faxaxi, a xiin nēn tun!” E birin yi gele a ma. 25 E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii temen suxu a yiin ma, dii temen yi keli. 26 Muxune yi na feen xibarun me na yamanan yiren birin yi. 27 Yesu keli mənni waxatin naxan yi, danxuto firin yi bira a foxy ra. E gbelegbele a foxy ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xemena, kininkinin nxu ma!” 28 Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxuto firin yi so a fēma banxin kui. A yi e maxədin, a naxa, “Ə laxi a ra yati fa fala a n nōe ito ligē

10 Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A senben fi e ma a e xa yinna jaxine kedi, e mən yi furetōn sifan birin nakendēya. 2 Na xera fu nun firinne xinle nan itoe ra. A fəlona, Simən, naxan mən yi xili “Piyeri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xemən Yaki nun a xunyen Yoni 3 nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyu, e nun Alifaa dii xemən Yaki nun Tade 4 nun Simən, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,” e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini. 5 Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “Ə nama siga siya għet-tene yamanani hanma Samariya taane yi. 6 Koni ə siga Isirayila muxune fēma naxanye ləxi ayi alo yexxēne. 7 Ə siga, ə sa e kawandi, ə naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’ 8 Ə yi furetōne rakendēya, ə faxa muxune rakeli

sayani, ε dogonfontone rakendeya, ε jinananne Belesəbu, e nde falama nən denbayaan fan ma kedi. Ε seen naxanye sotəxi ε mi ne saraxi, nayi dangu na ra!” 26 Yesu naxa, “Na ma, ε nama ε bonne ki hali ε mi se rasuxi. 9 Ε nama xəma gaxu yamaan yee ra. Fe luxunxine minima nən xali, hanma gbeti fixena hanma wure gbeeli kənenni, wundo feen birin kolonma nən. 27 N gbananne, ε naxanye singanma ε tagixidin na, naxan falama ε xa dimini, ε na fala kənenna 10 hanma bəndunla ε sigatini, hanma doma firin, ma. N na naxan koyekoyen ε xa, ε na rawanga hanma sankidina, hanma dunganna. Amasətə banxine xuntagi. 28 Muxun naxanye fati benden walikəen lan a yi a balon soto.” 11 “Awa, ε na faxama, koni e mi nəe ε niin halage, ε nama taan li hanma banxidəna, ε muxu kendəna nde gaxu ne yee ra. Koni ε gaxu Ala yee ra naxan fati fen, ε yi yigiya a konni han ε kelin waxatin bənden nun niin halagima yahannama yi. (Geenna naxan yi. 12 Ε na so banxini, ε naxa, ‘Ala xa g1067) 29 Xəlidi firin mi sare gbanan firinna ra bəjəe xunbenla lu banxini ito kui.’ 13 Xa na falan ba? Koni hali na xəlidi keden pe mi bire bəxəni lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xa i Fafe Ala mi tin. 30 Hali ε xun sexə keden xən. Koni xa na mi a ra, na duban mən xa xəte ε kedenne, Ala e birin xasabin kolon. 31 Nanara, ma. 14 Xa muxune mi ε yisuxu, e mi e tuli mati ε nama gaxu, ε tan fisə xəlidi wuyaxi xa!” 32 ε falane ra banxina nde yi hanma taana nde Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yi, ε sanne rakunkun, ε kenla. 15 N xa jəndin yetagi, n fan na jəxənna ligama a xa nən n Fafe fala ε xa, kiti sa ləxəni, Ala kininkininma nən Ala yetagi ariyanna yi. 33 Koni naxan yo na a me Sodoma taan nun Gomora taan ma dangu na n na yamaan yetagi, n tan fan n memə a ra nən taan na!” 16 Yesu naxa, “Ε tuli mati, n bata ε xe n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.” 34 Yesu naxa, “Ε alo yexəne kankone tagi. Nayi, ε kəta ayi alo nama ε miri fa fala n faxi bəjəe xunbenla nan na sajine, ε findi səntarene ra alo ganbane. 17 Ε a dunuya yi. N mi faxi bəjəe xunbenla xan na koni liga ε yeren ma amasətə muxune ε suxuma nən, fo silanfanna. 35 N bata fa alogo dii xəməne xa e siga ε ra e taan fonne fəma ε makitideni, e yi keli e fafane xili ma, dii teməne yi keli e ngane ε bənbo e salide banxine yi. 18 E sigama ε ra xili ma, naxanle fan yi keli e mamene xili ma. nən mangane nun kuntigine fəma n tan ma fe 36 Muxune yaxune kelima e denbayane yetəen ra, ε yi findi n serene ra e xa e nun siya gbetene nin. 37 Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu xa. 19 E na ε suxu waxatin naxan yi, ε naxan n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. Naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na yo a dii xəməna hanma a dii temən xanu dangu a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nən. 20 n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. 38 Amasətə a mi findima ε tan ma fala ra. Ε falan Naxan mi a faxa wudin tongoma, a bira n fəxə tima ε Fafe Alaa Nii Sarıjanxin nan xən.” 21 ra, na kanna mi finde n gbeen na. 39 Naxan na a “Muxune e ngaxakedenne yanfama nən, e yi niin makantan, na bənəma ayi nən. Koni naxan faxa, fafane fan na ligama nən e diine ra. Diine na bənə a niini n ma fe ra, na kisima nən.” 40 fan murutəma nən e sətə muxune xili ma, e Yesu naxa, “Naxan na ε tan yisuxu, na bata yi findi e faxa sabun na. 22 Muxune birin ε n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata rajaxuma nən n tan ma fe ra. Koni naxan na a na kanni susu naxan n xəxi. 41 Naxan na Alaa yixədəxə han a rajanna, na kisima nən. 23 E xərana nde yisuxu bayo Alaa xəraan to a ra, na na ε besənxənya taana nde yi, ε ε gi mənni, ε kanna barayin sətəma nən naxan nagidixi Alaa siga yire gbətə yi. N xa jəndin fala ε xa, ε mi ε xərane ma. Naxan na tinxin muxuni susu bayo wanla rajanjə Isirayila taane birin yi benun n a tinxin, na kanna barayin sətəma nən naxan tan Muxuna Dii Xəmən xa fa.” 24 “Xarandiin nagidixi tinxin muxune ma. 42 N xa jəndin mi dangu a karaməxən na, konyin mi dangu a fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi kanna ra. 25 Xarandiin na ligə a karaməxən, muxudina nde ma bayo n fəxərabirana nde to a na bata lan. Konyin fan xa ligə a kanna. Xa ra, na mi fulama a barayin na.”
e bata denbaya kanna xili ba yinna mangan

11 Yesu yelin yamarine fiye a xarandii fu nun minna nan a ra. Mudu maxinle nun haké kanne firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran xøyin nan a ra! Koni naxanye Alaa fe kolonna tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan suxi, ne jöndin yitama e kewanle xon ma nен.” taane yi. **2** Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina **20** Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi folo, a wanle fe me kasoon na, a yi a xarandiina ndee bata yi kabanako fe wuyaxi liga denaxanye yi, rasiga a fëma. **3** E xa sa Yesu maxödin, e naxa, bayo e muxune mi yi tinma e kewanle masare. “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan **21** A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan yee ra! Gbalon Betasada kaane yee ra, bayo legeden?” **4** Yesu yi e yabi, a naxa, “E naxan kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi mema, ε yi a to, ε sa na fala Yoni xa. **5** Danxutöne liga Tire taan nun Sidon taani nun, na kaane seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontöne yi e xun xanbi soma e hakene yi nен, e kasa kendyaan sotoma, tuli xorine falan mema, faxa benbenle ragodo e ma nimisani, e døxo xubeni. muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin **22** Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkininma nalima yiigelitöne ma. **6** Sewan na kanna xa nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Loxoni naxan mi birama tantanni n ma fe yi!” **7** Yoni a dangu ε tan na. **23** E tan Kaperunan kaane, ε xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi temma nen kore xonna ma ba? En-en, ε godoma Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, “E siga laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a ba? **8** Xa na mi yi a ra, ε siga nanse matodeyi? mən yi na nun han to! (**Hades g86**) **24** N xa a fala Xemen naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? ε xa, Ala kininkininma Sodoma kaane ma nен Koni muxun naxanye maraberi baxi na kiini, Kiti Sa Loxoni dangu ε tan na!” **25** Yesu yi a fala ne manga banxine nin! **9** Nayi, ε siga nanse na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xonna matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde nun dunuja Marigina, n barikan birama i xa to naxan gbo nabiin xa. **10** Amasoto Kitabun bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xeraan fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. **26** N nasigama i yee ra, naxan kirani tønma i xa.’ **11** Fafe, a i kenenxi na kii nin. **27** N Fafe bata feen N xa jöndin fala ε xa, muxun naxanye birin folo birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xemen bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e kolon fo a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fo birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa. **12** a Dii Xemena e nun a Dii Xemem waxi a yita feni Følo Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna naxanye ra.” **28** “E tan naxanye birin xadanxi, Mangayaan jaxankata. Gbalotöne kataxi e xa a goron binyene ε tan naxanye xun ma, ε fa n suxu. **13** Nabine kitabune nun Sariya Kitabun ma, n xa matabun fi ε ma. **29** E n ma goron bata nabiya falane ti fa han fa døxo Yoni a tongo gbelemen tongo, ε yi n ma xaranna suxu waxatin na. **14** Xa ε tinje a feen me, ε a kolonma bayo n limaniyaxi, n nan n yetε magodoxi, ε nен, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa. niine matabun sotoma nен. **30** Amasoto, n ma **15** Awa, xa tunla naxan xon, na xa a tuli mati!” goron tongo gbelemen mi binya, n ma goronna **16** “Awa, n to muxune misale nanse ra iki? E luxi yelefu.”

nén alo diidin naxanye sabaan soma løxo tideni
e yi e xui ramini bonne ma, **17** e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’ **18** Yoni fa nén a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, ‘Ninanna nan a føxa ra!’ **19** N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dølo

12 Na waxatini, Yesu yi danguma xecna nde ma Matabu Loxoni, kamen yi a xarandiine suxu e sansi tønsønne ratorondon folo, e yi e don. **2** Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Loxoni.” **3** Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kamen Dawuda nun a foxorabirane suxu waxatin naxan

yi? 4 Na waxatini, a so nən Alaa banxini. A tan naxa, “Yengen yamanan naxan yitaxunxi, na nun a fōxərabirane yi buru ralixin don, muxun yamanan kalama nən mafuren! Yengen tandem mi yi daxa a xa naxan don fo saraxaraline. 5 naxan kui hanma taana, na fan kalama nən. 26 Ε munma Sariya Kitabun xaran ba? A sebexi Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa bata yitaxun yengeni. A sabatima nayi di? 27 badeni Ala Batu Banxini Matabu Loxon birin yi Xa n jinanne kedima Belesebu barakan nin, koni e mi yalagixi. 6 N xa a fala ε xa, fena nde ε fōxərabirane e kedima nanse xən nayi? Na be naxan gbo Ala Batu Banxin xa. 7 Kitabun ma, ε fōxərabirane a yitama nən nayi fa fala yo naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’ mi e xl! 28 Koni xa n jinanne kedima Alaa Nii Xa ε yi na bunna kolon nun, ε mi yi yo kanna Sarijnanxin barakan nin, na a yitama nən nayi yalagima nun. 8 Bayo n tan Muxuna Dii Xemēn fa fala Alaa Mangayaan bata ε li.” 29 “Muxu nan Matabu Loxon kanna ra.” 9 Yesu yi keli na, yo mi nəe soe senbemana banxini, a yi a yii a siga e salide banxini. 10 Xemēna nde yi na yi seene tongo, fo a senbemaaan xidi singen. Na naxan yiin yi madənxi. E yi Yesu maxədin, e xanbi ra, a nəe banxin kui seene tonge nən. naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Loxoni 30 Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ba?” Amasətə e yi wama a tənəge feni fena nde ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ma. 11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa yexəena ε ayi nən.” 31 “Nanara, n na a falama ε xa fa tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun Loxoni, ε mi a rate ba? 12 Muxun fisa yexəen a fala jaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe fajin liga mafeluye nən ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Matabu Loxoni.” 13 Na xanbi ra, a yi a fala Nii Sarijnanxin nayelefū, na kanna mi mafeluye xemēn xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xemēn yi a mum! 32 Muxu yo fala jaxin ti n tan Muxuna yiini bandun. A yiin yi kendeya alo a yiin bona Dii Xemēn ma, Ala a mafeluye nən. Koni muxu kii naxan yi. 14 Farisi muxune yi siga, e sa e yo fala jaxin ti Alaa Nii Sarijnanxin ma, Ala mi bode to Yesu xili ma a faxa feen ma. 15 Yesu yi na kanna mafeluye dunuju yi hanma waxati na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a fatamōni han habadan.” (aiōn g165) 33 “Xa wudin fōxə ra. A yi e furetōne birin nakendeya, 16 a yi binla fan, a bogin fan fanma ayi nən. Xa wudin e yamari, a e nama a fe fala bonne xa. 17 A na binla kobi, a bogin fan kobima ayi nən. Bayo ligaxi nən, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa wudin kolonma a bogin nan xən. 34 Ε tan saji kamali, a naxa, 18 “Ala naxa, ‘N ma walikeen ni bōnsōnnel Ε nəe fala fajin tiye di, bayo ε naxu? i ra, n naxan sugandixi, n xanuntenna naxan Amasətə feen naxanye muxun bəjeni, a ne nan n kənenxi han! N nan n ma Nii Sarijnanxin falama. 35 Muxu fajin fe fajin nan naminima a nagodoma a ma nən. A yi n ma kiti kenden muxu fajniyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini nali siyane ma. 19 A mi fe matandin tiye, a mi a muxu jaxiyani. 36 N xa a fala ε xa fa fala sənəxə sənəxə. A mi falan tiye taan xun xən. 20 A muxune dəntegen sama nən kiti ləxon lan e mi xaye yidoxini gire, a mi lenpun tumatoon fala fuune birin ma. 37 Bayo i ya fala tixine nan natuye. Han a yi nəən sətə kiti kenden xa. 21 yoon fima i ma, e tan nan mon findima i yalagi Siyane e yigi sama nən a yi.” 22 Muxuna nde yi xunna ra.” 38 Na xanbi ra, sariya karamoxən fa xemē danxutəna nde ra Yesu fəma, a mi yi nəe nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e falan fan tiye bayo jinian jaxin nan yi a fōxə ra. naxa, “Karamoxə, nxu waxi a xən ma, nxu xa i Yesu yi a rakendeya, a nə falan tiye, a yi seen to. to kabanako taxamasenna nde ligə.” 39 Yesu 23 Yamaan birin yi kabə e maxodinna ti, e naxa, yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu “Dawudaa Dii Xemēn nan ito ra ba?” 24 Farisi jaxine nun nafigine nan na, ε to n maxodinna muxune to na mə, e yi a fala, e naxa, “A jinanne kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako kedima yinna mangan Belesebu barakan nin.” fe yo toe ba Nabi Yunusa taxamasenna ra. 40 25 Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a Nabi Yunusa kəe saxan soge saxan ti yexə gbeen

kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xəmən fan e yi e don. **8** Koni ndee yi bira bəxən fajini, e kəe saxan soge saxan tima na kii nin bəxən bun bogi, e keden kedenna birin yi kəmə sətə hanma ma. **9** Niniwa kaane tima nən Kiti Sa Ləxəni, e tonge sennin, hanma tonge saxan. **10** Xarandiine yi mə waxatin naxan yi, e xun xanbi so nən e fa Yesu fəma, e yi a maxədin, e naxa, “Nanfera hakəne yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa i falan tima yamaan xa sandani?” **11** Yesu yi xa. **12** Naxalan Mangan naxan keli sogetede e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo yiifanna ma, na tima nən kiti sa ləxəni, a yi feene kolonna bata so ε yii koni a mi soxi e iki muxune yalagi bayo a kelixi bəxən danna tan yi. **13** Amasətə seen muxun naxan yi, nde nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna mən soma nən na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi falane ra. Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo muxun naxan yi hali naxan di a yii, na bama a Sulemani xa, na be yi.” **14** “Yinna jaxin na xete yii nən. **15** Nanara, n falan tima ne xa sandan muxun fəxərə ra waxatin naxan yi, a sigama yire nin. Amasətə e seen matoma nən han, koni e yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi mi a yigbəma, e tuli matima nən han, koni e yire yo to, **16** a a mirima nən nayi, a naxa, ‘N mi fe məma, e mən mi a famuma. **17** Na ma, kelixi dənaxan yi, n mən xa xete na.’ Nayi, a Nabi Esayı a nabiya falan bata kamali nayi, a na xete na, xa a sa na kui genla li, a makəxi, naxa, ‘E tuli matima nən han, koni ε mi fefe a yitonxi, **18** a sigama nən nayi, a sa fa yinna famuma. E seen matoma nən han, koni ε mi jaxi soloferə gbeteye ra naxanye jaxu dangu a a yigbəma. **19** Amasətə yamani ito bəjənətə bata tan na. Ne yi lu a fəma. Na muxuna fe rəjənna xədəxə ayi. E bata e tunle dutun, e yi e yəeñe jaxuma ayi nən dangu a folən na. A ligama na rəxi. Na ma, e mi fa seen toma e tunle yi falan kii nin iki muxu naxine fan na.” **20** Yesu yi falan mə, e xaxirla yi feen famu. E yi xete n ma, n yi tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a e rakəndəyə.” **21** “Koni səwana ε xa, amasətə xunyəne yi fa, e ti tandemı, e yi waxi a xən ma, ε yəeñe bata seen to, ε tunle mən bata feen e xa falan ti Yesu xa. **22** Nanara, muxuna nde yi mə. **23** N xa jəndin fala ε xa, nabi wuyaxi nun a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyəne tixi tinxin muxu wuyaxi yi waxi a to feni ε naxan tandemı, e waxi i to feni.” **24** Yesu yi e yabi, a toma, koni e mi a to, e mon mi a mə ε naxan naxa, “Nga nun n xunyəne findixi nde ra?” **25** məma.” **26** Yesu naxa, “E tuli mati, ε yi sansi Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a wonla fe sandan bunna kolon. **27** Naxanye na naxa, “Nga nun n xunyəne itoe nan na. **28** Bayo Ariyanna Mangayaan falan mə, koni e mi a naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna famu, Fe Naxin Kanna fama nən, a yi a xasun e yi, ngaxakeden xəməmaan nun jaxalanmaan bəjənətə. Ne luxi nən alo sansiin naxanye bira kiraan xən ma. **29** Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nən alo muxun naxanye falan mə, e yi a suxu səwani sa! **30** Koni salen mi e bun, e mi buma. Tərən nun bəsənxənyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nən tantanni xulen! **31** Sansiin naxanye bira səxə jali kanne tagi, ne luxi nən alo muxun naxanye falan məma, koni dunjuja xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bejin, a tərən mi lu e ma. (aiōn g165) **32** Sansiin naxanye bira bəxən fajini, ne luxi nən alo muxun naxanye falan mə, e yi a famu. E bogima nən, ndee yi bogi kəmə ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxan.” **33** Yesu yi sanda gbəte sa ne nan na, e nun nga.”

13 Na ləxən yetəni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dəxən ma, a sa dəxən na yi. **14** Yama gbeen yi malan a fəma. Nayi, a yi so kunkin kui, a dəxən. Yamaan yi lu xareyaan na. **15** A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa, “Xəx biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. **16** A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xən ma, xoline yi ne don. **17** Ndee yi bira fanyen fari, bəndə gbee mi yi dənaxan yi. E yi soli mafuren, amasətə bəndən mi yi gbo na yi. **18** Sogen to te, ne yi lisə a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi bəxəni ki fajii. **19** Sansiin ndee yi bira səxə jali kanne tagi, səxəne yi gbo,

fari, ne luxi nən alo muxun naxanye falan mə, e yi a suxu səwani sa! **20** Koni salen mi e bun, e mi buma. Tərən nun bəsənxənyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nən tantanni xulen! **21** Sansiin naxanye bira səxə jali kanne tagi, ne luxi nən alo muxun naxanye falan məma, koni dunjuja xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bejin, a tərən mi lu e ma. (aiōn g165) **22** Sansiin naxanye bira bəxən fajini, ne luxi nən alo muxun naxanye falan mə, e yi a famu. E bogima nən, ndee yi bogi kəmə ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxan.” **23** Yesu yi sanda gbəte sa

e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nən rajanni. (aiōn g165) 41 N tan Muxuna Dii Xəməna, alo xəmən naxan sansi fajin woli a xəen ma. n nan n ma malekane rasigama nən. Naxanye 25 Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a birin muxune birama tantanni e nun fe naxi yaxun yi fa xaratu kesən woli maali, a siga. 26 rabane birin, malekane ne malanma nən, e yi E to sabati, maala yi a biye ayi, xaratun fan e ba n ma Mangayani. 42 E yi e woli sulun yi a biye ayi. 27 Xəe kanna walikene yi fa a təeni, wugan nun jin naxinna dənaxan yi. 43 fema, e naxa, ‘Nxu fafe, i mi sansi fajin xan Koni tinxin muxune yilenma nən alo sogena woli i ya xəen ma ba, xaratuni ito kelixi minen e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xən, yi?’ 28 A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na xa a tuli mati!’ 44 Yesu naxa, “Ariyanna na ligaxi.” Walikene yi a maxədin, e naxa, ‘I Mangayaan luxi nən alo nafulu gbeen naxan waxi a xən nxu xa sa e mata ba?’ 29 A yi e luxunxi xəen ma. Xəməna nde yi na to, a mən yabi, a naxa, ‘En-en de! E nəma xaratune tale yi a luxun. Nayi, a səwaxin yi sa a yii seene waxatin naxan yi, e maala nde fan talama nən. birin mati, a xətə, a fa na bəxən sara.’ 45 Yesu 30 E xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e naxa, “Ariyanna Mangayaan mən luxi nən alo bode xən ma han a xaba waxatina. N na a fale n yulan naxan boxon bun nafunla fenma. 46 A ma walikene xa na waxatini, n naxa, e xaratun to gəme fajin to naxan sare gbo han, a singen malan, e yi a raxidi alogo e xa sa təeni. yi xətə a konni, a yi sa a yii seene birin mati, Na xanbi ra, e maala fan malan, e yi a sa n a sa na gəmen sara.” 47 Yesu naxa, “Ariyanna ma sagan kui.” 31 Yesu yi sanda gbətə sa e Mangayaan luxi nən alo yəxə suxun yalaan xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nən alo naxan wolin baani, a yi yəxən siyane birin suxu. sansi kəsəx xuridina, muxun naxan sima a xəen 48 Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yəxə suxune ma. 32 Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e dəxə. na gbo waxatin naxan yi, a danguma nen sii E yi yəxə sensenne malan debene kui, e yi a seene birin na, a findi wudi binla ra, xəline yi e jnaxine woli ayi. 49 A ligama na kii nin waxati təen sa a yi.” 33 Yesu yi sanda gbətə sa e xa, a rajanni. Malekane sigama nən, e muxu jnaxine naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nən alo burun malan e danna, keli tinxin muxune tagi, (aiōn nate sena jnaxanla naxan tongo, a yi a sa buru g165) 50 e yi e woli sulun təeni, wugan nun jin fuji bənbəli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi naxinna dənaxan yi.” 51 Yesu yi e maxədin, a te.” 34 Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi naxa, “Ən.” 52 A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sandan sa. 35 Nayi, nabina falan yi kamali, a sariya karaməxən naxanye birin bata xaran naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nən nan yəbama naxanye yi luxunxi xabu dunuja alo banxi kanna naxan nafulu nənene nun a da.” 36 Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan fema, a fonne raminiima a se ramaradeni.” 53 Yesu yelin so banxini. A xarandiine yi fa a fema, e naxa, sandane sə waxatin naxan yi, a yi keli mənni, “Xaratun naxanye xəen ma, na sandan bunna 54 a xətə a konni a maxuruxi taan naxan yi, fala nxu xa.” 37 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xəmən A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxan sansi fajin woli, n tan Muxuna Dii Xəmən naxanye a xuiin mə, ne yi kabə. E maxədinna nan na ra. 38 Xəena, dunuja nan na ra. Sansi ti, e naxa, “A xaxili sıfani ito nun kabanako fajina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne senbeni ito sətəxi minen yi? 55 Kamudərəna dili ra. Xaratu kesene, Fe Naxin Kanna muxune nan xəmen xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ne ra. 39 Yaxun naxan xaratu kesən wolin xəen tada xa mi ito ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simən nun Yudası ma, Yınna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati rajanna nan na ra, malo xabane xəmen xa mi ito ra ba? 56 A xunyə dili təməne tada xa mi ito ra ba? A tan feni itoe birin sətəxi nan malekane ra. (aiōn g165) 40 Xaratun ba fena minen yi?” 57 E yi e mə a ra. Yesu yi a fala e xa, maali, a sa təeni, a ligama na kii nin waxati a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi fə a konna

nun a denbayani.” **58** A mi kabanako fe wuyaxi yamaan na. **20** E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi dənxene ra. **21** Muxun naxanye e dege, ba xanaxle nun diidine ra, muxu wuli suulun noxən. **22** Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yee ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxete. **23** A to yelin yamaan nasige, a kedenna yi te geyaan fari Ala maxandideni. A yi lu na han koe yi so. **24** Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen moronne yi lu kunkini maxe amasoto foye gbeen bata yi a xun sa e ma. **25** Yesu yi fa sigan tiye igen fari, a yi sa e li subaxa makedini. **26** A xarandiine to a to sigan tiye igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yelenna nan ito ra!” **27** Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu!” **28** Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fema igen fari.” **29** Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa bel!” Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti folo igen fari siga Yesu fema. **30** Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo folo igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.” **31** Yesu yi a yiin nasiga mafuren! A yi a rate, a naxa, “I ya denkeleyaan xurun. I sikexi nanfera?” **32** E firinna birin yi doxo kunkin kui, foyen yi a raxara. **33** Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nöndin nan a ra yati, Alaa Dii Xemen nan i tan na!” **34** E to daraan gidi, e sa xaren li Genesareti yamanani. **35** Yamaan yi Yesu kolon merni. Na ma, e xeraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetene ra Yesu fema. **36** E yi a mayandi, a xa tin furetene xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nen.

14 Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe me. **2** A yi a fala a foxərabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.” **3** A na fala nen, amasoto a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herodefafaxakedenna Filipi a jaxanla ra nun. **4** Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!” **5** Herode yi waxi a xon ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan yee ra bayo ne yi Yoni yatexi nabiin nan na. **6** Awa, Herode bari loxən sumunna a lixina, Herodiyade a dii temen yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kenen han **7** a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kəlo, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nen. **8** A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.” **9** Manga Herode niin yi raforo a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yee xori, a yi yamarin fi, a na xa liga. **10** Nayi, e sa Yoni xunna sege a de kasoon na. **11** E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fema. **12** Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa. **13** Yesu na feen xibarun me waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na me, e keli e taane yi, e siga a foxo ra e sanna ma. **14** Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetene rakendeya. **15** Nimbanna ra, a xarandiine yi e masso a ra, e naxa, “Koe bata so, burunna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yete xa.” **16** Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, e tan yeteen xa donseen so e yii.” **17** E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yexə firin.” **18** Yesu naxa, “E fa ne ra be.” **19** A yi a fala yamaan xa, a e xa doxə sexene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yexə firinne tongo, a yi a yee nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun

15 Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamoxone yi keli Yerusalen taani. E fa Yesu fema, e yi a maxədin, e naxa, **2** “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.” **3** Yesu yi e yabi, a naxa, “E fan Alaa yamarin kalama e yete namun feene ma nanfera? **4** Bayo Ala naxa, ‘I

baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga Awa, na jaxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun hanma a nga, ε na kanna faya.’ 5 Koni ε tan ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.” 26 Yesu naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine a naxa, ‘I yi malii naxan sotoma n na nun, n doneen sa barene bun ma.’” 27 Naxanla yi a bata na fi Ala ma’ 6 hali na kanna nama fa a yabi, a naxa, “N fafe, nöndin nan na ra. Koni hali fafe binya na malii na. Nayi, ε bata Alaa falan barene donse yoloxine donma nən e kanna kala ε namunna fe ra. 7 ε tan nafigine! Nabi naxanye rayolonma bɔxoni.” 28 Nayi, Yesu yi a Esayi waliyya falan naxan ti ε fe ra, nöndin na yabi, a naxa, “Nga naxanla, i ya denkeleyaan a ra, a naxa, 8 ‘Ala naxa, yamani ito n binyama gbo! I rafan feen bata ligi i xa.’” Na waxatin e deen nin koni e bönen makuya n na pon! yeteni, a dii temen yi kendeya. 29 Yesu yi keli na 9 E n batuma fuyan! Bayo e xaranna findixi yi, a siga Galile Daraan dəxən ma. A yi te geaya adamadiine yamari xaranxine nan gbansan fari, a dəxə. 30 Yama gbeen yi fa a fema, e fa na!” 10 Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fema. lebutenne nun danxutone nun madontone nun A yi a fala e xa, a naxa, “ε tuli mati, ε yi ito bobone nun fureto wuyaxi gbeteye ra, e yi e sa famu. 11 Seen naxan soma muxun de, na mi a Yesu bun ma. A yi e rakendeya. 31 Yamaan to a sarijanna kalama fo falan naxan minima a de.” to, fa fala bobone falan tima, madontone bata 12 A xarandiine yi fa Yesu fema, e naxa, “I mi a kendeya, lebutenne bata sigan ti, danxutone kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune seen toma, e kabə. E yi Isirayilaa Ala tantun. xoł?” 13 Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan 32 Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n talama nen. 14 ε e lu na, danxutone nan e ra suxu bayo e bata soge saxan ti n fema, donse danxutone yee ra. Xa danxutoon danxutoon yii mi fa e yii iki. N mi waxyi e rasiga feni kamena e rasuxu, e firinna birin birama nen yinla ra.” 15 ma. Xa na mi a ra, e fangan janma nen kira yi.” Piyeri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna 33 Xarandiine yi a maxədin, e naxa, “Nxu tan fala nxu xa.” 16 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ε doneen sotoma minen yi wulani ito yi naxan fan munma xaxili sotə ba? 17 ε mi a kolon ba? yama gbeenit luge?” 34 Yesu yi e maxədin, a Seen naxan na so muxun de, na godoma a kui naxa, “Buru xun yoli ε yii?” E yi a yabi, e naxa, nən, na xanbi ra, a mini a fatini. 18 Koni falan “Buru xun solofer, e nun yexədi dando nan naxan minima muxun de, na kelima a bönen nxu yii.” 35 Yesu yi yamaan xili a e xa fa dəxənin, na nan muxune sarijanna kalama. 19 Bayo bɔxon ma. 36 Na xanbi ra, a buru xun soloferen miriya jaxine kelima muxun bönen nin, a yi a nun yexəne tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e nun mujan nun wule sere baan nun konbin yitaxun yamaan na. 37 E birin yi e dege, e lugo. ma. 20 Na feene nan muxune sarijanna kalama. Xarandiine yi a dungi dungine matongo, e debe Koni i na i dege i yiin naxataren na, na mi solofer rafe ne ra. 38 Xəmen naxanye na don, muxune sarijanna kalama.” 21 Yesu yi keli na, ba jaxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin. a siga Tire taan nun Sidən taan yamanani. 22 39 Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dəxə Kanan kaa naxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu kunkin kui, a siga Magadan yamanani. fema. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa Dii Xəməna, kininkinin n ma! Ninanna n ma dii temen foxtə ra, a törəxi han!” 23 Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fema, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito rasiga! A biraxi en foxtə ra, a gbelegbelema.” 24 Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbeitə ma fo Isirayila kaa tununxine alo yexəne.” 25

16 Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fema alogo e xa a kejaan fəsəfəsə, e a maxədin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi. 2 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixi jinbanna ra ε a falama nən a kuye fajı yibama nen tila. 3 Xətənni xa kuyeni gbeelixi ε naxa, ‘Tulen farmaan ni i ra.’ ε nəc kore xənna matoe nən ε yi a bunna kolon. Koni

ε mi noe waxatini ito feene bunna kolonje. 4 Iki (**Hadēs g86**) 19 N na Ariyanna Mangayaan so deen muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan jinna soma i yii nen. I na tonna doxō feen na, ε to n maxōdinma kabanako taxamasenna naxan na dunuja yi, Ala tonna doxōma nen na ma. Koni ε mi sese toma xa naxan mi findixi ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuja Yunusa taxamasenna ra.” Na xanbi ra, a keli e yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.” 20 Na fēma, a yi siga. 5 Xarandiine yi gidima daraan xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama kidi ma waxatin naxan yi, e yi jinan, e mi a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin buru xali e yii. 6 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε nan a tan na. 21 Fōlō na waxatin ma, Yesu yi a a ligā ε yeren ma Farisi muxune nun Saduse yeba fōlō a xarandiine xa, a naxa, a fere mi na muxune burun nate sena fe ra.” 7 E falan ti fō a xa siga Yerusalen taani, a sa tōrō wuyaxi fōlō e bode tagi, e naxa, “A ito falama nen bayo sōtō yamaan fonne nun saraxarali kuntigine en mi faxi buru ra en yii.” 8 Yesu yi a kolon nun sariya karamoxone yii, e yi a faxa, a mōn e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxōdin, a yi keli sayani a sage saxande lōxōni. 22 Piyeri naxa, “Ε nanse falama ε bode tagi, a ε mi faxi yi Yesu ba bonne fēma, a Yesu maxadi fōlō, a burun na? Ε dēnkelyaan xurun jie? 9 Ε munma naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama xaxili sōtō ba? Ε bata jinan na xōn ba, n muxu ligā i ra mume!” 23 Yesu yi a yēe rafindi a ma, a wuli suulunna dege waxatin naxan yi buru xun yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I suulunna ra, ε debe yoli rafe buru dungi dungi kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima dōnxene ra? 10 Hanma buru xun soloferen Alaa feene ma fo adamadiine.” 24 Na xanbi ra, naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, ε debe Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yoli rafe buru dōnxene ra na yi? 11 Nanfera ε mi yo waxy bira feni n tan fōxō ra fō a xa a mē a a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe yetē ra, a yi a yetē faxa wudin tongo, a bira n falama ε xa. N naxa, ‘Ε a ligā ε yeren ma Farisi fōxō ra. 25 Bayo naxan waxy a niin nakisi feni, muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe na bōnōma ayi nen, koni naxan bōnōma a niini ra!” 12 Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi n tan ma fe ra, na kisima nen. 26 Xa muxun yi a falama e xa a e xa a ligā e yeren ma burun dunuja birin sōtō, a bōnō a niini habadan, na nate sena a fe yi naxan buruni, koni fo Farisi tōnōn nanse ra? Muxun noe nanse fiye, alogo muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi. 13 a niin mōn xa kisi? 27 Bayo n tan Muxuna Dii Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a Xemēn fama nen n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a yi maxōdinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii kewanle ma. 28 N xa jōndin fala ε xa, muxuna Xemēn na?” 14 E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, ndee be e mi faxc fō e n tan Muxuna Dii Xemēn a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, to fe n ma mangayani.”

a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbētēye fan naxa, a Yeremi nan i tan na hanma nabina nde.” 15 A yi e maxōdin, a naxa, “Ε tan go, ε tan naxa di? Nde n tan na?” 16 Simōn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xemēna.” 17 Yesu yi a yabi, a naxa, “Sewana i tan xa Simōn, Yunusaa dii xemēna, bayo adamadi mi ito makenēnxi i xa, fo n fafe Ala naxan ariyanna yi. 18 Nanara, n na a falama i xa, Piyeri, gēmen nan i tan na, n nan n ma banxin tima gēmen naxan fari, n ma dēnkelyea yamana. Hali laxira so deēne mi nōn sōtē n ma denkelyea yamaan ma mume!

17 Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun a ngaxakedenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. 2 A kejaan yi masara e yēe ra yi, a yetagin yi lu mayilenje alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kēnēnyana. 3 Na waxatin yeteni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kēnēnni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. 4 Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxy a xōn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” 5 A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilenxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N

nafan Dii Xemen nan ito ra naxan bata n kenen maxinle yi fa Piyeri fema, e yi a maxodin, e ki fajii, e tuli mati a xuiin na!” **6** Xarandiine naxa, “I karamoxon mi Ala Batu Banxin mudun na me waxatin naxan yi, e gaxu katii, han e sa fima ba?” **25** Piyeri yi e yabi, a naxa, “A fima felen, e yetagine yi lan boxon ma. **7** Yesu yi fa e nen.” Piyeri so banxini waxatin naxan yi, Yesu fema, a yi a yiin din e ra, a naxa, “E keli, e nama singe yi falan ti, a naxa, “Simon, i mirixi a ma gaxul!” **8** E yi e yee rakojin, e mi muxu yo to fo di? Dunujna mangane mudun maxilima nde ra? Yesu. **9** E yi godoma geyaan na waxatin naxan E diine ba, hanma muxu gbeteye?” **26** Piyeri yi a yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “E feen naxan toxi, yabi, a naxa, “Muxu gbeteye.” Yesu yi a fala, a e nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii naxa, “Na bunna neen, hali a diine mi a fi. **27** Xemen yi keli sayani.” **10** Xarandiine yi Yesu Koni nxu mi waxi a xon ma, nxu xa muxuni maxodin, e naxa, “Sariya karamoxone a falama itoe rafen. Nanara, siga baani, i sa konna bira. I nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?” na yexe singen naxan suxu, i a deeni bi, i gbeti **11** Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe gbanan keden toma nen a de, naxan lanje en fama yati, a yi feene birin yitom. **12** Koni n xa a ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n fala e xa fa fala Eli bata yelin fe koni yamaan gbeen fi.”

mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xemen fan toroma nen na kiini.” **13** Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma. **14** E fa yamaan fema waxatin naxan yi, xemenia nde yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma, **15** a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xemenia ma. Gan furen nan a fari, a toroxi kati, a bata bira teeni sanja yi wuyaxi hanma igeni. **16** N bata fa a ra i ya xarandiine fema koni e mi noxi a rakendeye.” **17** Yesu yi a yabi, a naxa, “E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fema han waxatin mundun yi? N xa dina e xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fema!” **18** Yesu yi yinnan yamari, a xete a foxo ra. Nayi, a dii xemen yi kendeya na waxatin yeteni. **19** Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fema e danna, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi noxi yinnan kede?” **20** Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo e denkeleyaan xurun. N xa jondin fala e xa. Xa denkeleyana e yi, hali a xurun alo sansi kese xurudina, e noe a fale nen geyani ito ma, e naxa, ‘Keli be, i siga menni!’ a yi siga. E noe feen birin lige nen!” **22** Xarandiine birin e malan e bode xon ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen soma nen muxune yii, **23** e yi n faxa. Koni n mon kelima nen sayani a soge saxande loxon.” Xarandiine nii yi rajnaxu e ma katil! **24** Yesu nun a xarandiine Kaperuran taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu

18 Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxodin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?” **2** Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi. **3** Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jondin fala e xa, xa e mi maxete, e liga alo diidine, e mi soe Ariyanna Mangayani mume! **4** Nanara, naxan yo na a yete magodo alo diidini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani. **5** Naxan yo mon na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.” **6** “Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni geme gbeen xidi a koe ra, a woli baan tilinna ma.” **7** “Gbalon dunujna muxune yee ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A fere mi na fo na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yee ra! **8** Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yee dungin nun i san dungi kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yee firinna nun i san firin kanna xa woli yahannama teeni. (*aiōnios g166*) **9** Xa i yeeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yee keden kanna yi so habadan nii rakisini, benun i yee firin kanna xa so yahannama teeni.” (*Geenna g1067*) **10** “E a liga e yeren ma, e nama diidini itoe rafeya. N xa a fala e xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yetagin toma waxatin birin.” **12** “E mirixi a ma di? Xa yexes keme muxuna nde yii, xa keden siga na xun xon, na kanna nanfe ligama? A yexes tongue

solomanaanin e nun solomanaaninne luma lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi nən e dəgedeni geyaan fari, a siga a tununxi a suxu, a yi a kəœen deten. A yi a fala, a naxa, ‘N kedenna fendeni. **13** N xa jəndin fala ε xa, a na ma donla fi! **29** A lanfaan yi a xinbi sin a bun a to waxatin naxan yi, a sewama nen na yexεε ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Djna n xa, n na i ya kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun donla fima nən! **30** Koni a mi tin. A yi sa a sa solomanaaninne ra naxanye mi ləxi ayi. **14** A kasoon na han a na a donla fi waxatin naxan yi. na kii nin, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi **31** Walikeen bonne to na to, e xəlo kati, e siga e rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lo ayi.” kanna fema, e sa na birin fala a xa. **32** Nanara, e **15** “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a kanna yi a tan walikeen xili, a naxa, ‘I tan walike fema i yi a sənna fala a xa ε firinna tagi. Xa a i jaxina, n ma donla naxan birin i ma, n djna xuiin name, i bata i ngaxakedenna sətə na yi. **16** nen na ma bayo i bata n mafan. **33** A mi yi lan Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, ε nun muxu nun ba, i fan xa kininkinin i walike boden ma keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo alo n kininkinin i ma kii naxan yi? **34** Nayi, a ‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxan kanna yi a sa kasoon na a xələni alogo a kantan xuiin xən.’ **17** Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin muxune xa a jaxankata han a yi a donla birin na, na feen fala denkəleya yamaan xa. Xa a mi fi. **35** N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma a tuli mati denkəleya yamaan xuiin na, a yate na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna alo denkəleyatarena hanma mudu maxinla.” **18** mafelu a bəjəni.”

“N xa jəndin fala ε xa, ε na tənna dəxə feen naxan na dunuja yi, Ala tənna dəxəma nən na ra ariyanna yi. ε na tin feen naxan ma dunuja yi, Ala tinma nən na ma ariyanna yi.” **19** “N mən xa a fala ε xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuja yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama ε xa nən. **20** Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dədə yi n xinli, n fan luma nən mənni ε ye.” **21** Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxədin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu dəxəna ma yoli, a na n haken tongo waxatin naxan yi? Han dəxəna ma solofera ba?” **22** Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, dəxəna ma solofera mi a ra de, fə tongue solofera e nun solofera.” **23** “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nən alo mangan naxan waxi a walikene sareñ fi feni. **24** A na foləxina, e fa walike keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan. **25** Bayo a mi yi nəe a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a jaxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi. **26** Nanara, walikeen yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Djna n xa, n na i ya donla birin fima nən! **27** A kanna yi kininkinin a ma, a yi djna a donla ma, a yi a lu na.” **28** “Koni na walikeen yi siga, a sa a

19 Yesu yelinxi na falane tiye, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma. **2** Yama gbeen yi bira a fəxə ra, a yi ne rakendəya. **3** Farisi muxuna ndee yi fa a fema a bunbadeni, e yi a maxədin, e naxa, “Sariyan na a ra ba, xəmən xa jaxanla rame, a findi bun yo ra?” **4** Yesu yi e yabi, a naxa, “Ε mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a foləni ‘Ala yi adaman da, xəmən nun jaxanla,’ **5** a naxa, ‘Nanara, xəməna a nga nun a fafe bejinma, a a maso a jaxanla ra, e findi fati bənde kedenna ra.’ **6** Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fo keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.” **7** E yi a maxədin, e naxa, “Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xəmən xa futu kala kədin so a jaxanla yii, a yi a bejin?” **8** Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa bata tin, a ε xa ε jaxanle bejin amasətə ε bəjən xədəxə. Koni a mi yi na kiini nun a foləni. **9** Awa, n xa a fala ε xa, xəmən naxan na a me a jaxanla ra, xa a jaxanla mi yalunya ligaxi, xəmən yi nde gbətə futu, na xəmən bata yalunyaan liga.” **10** A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Xa xəmən nun a jaxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi.” **11** Yesu yi e yabi, a naxa, “Birin mi nəe xaranni ito suxε, koni fo Ala bata a feren fi naxanye ma. **12** Xəməna ndee

mi nœ naxanla futue amasoto e bari kiin xən, fu nun firinne ma, ε yi Isirayila bōson fu nun muxune nan ndee gbeteye ligaxi na kiini, koni firinne makiti. **29** Naxanye birin bata banxine ndee gbeteye lanxi a ma nen a e nama naxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nœ xaranni ito suxé, na xa a suxu.” **13** Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan ti ne ma. **14** Yesu naxa, “Ε tin diidine xa fa n fema, ε nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na.” **15** A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga. **16** Banxulanna nde yi fa Yesu fema, a naxa, “Karamoxo, n fe fajin mundun lige, n habadan nii rakisin sotø?” (**aiōnios g166**) **17** Yesu yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n maxödinma fe fajina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xən ma, i xa nii rakisin sotø, yamarine suxu.” **18** A mōn yi maxödinna ti, a naxa, “Yamari mundun ne ra?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I nama faxan ti. I nama yalunyaan ligia. I nama mujian ti. I nama wule seren ba. **19** I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.” **20** Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?” **21** Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i waxi a xən ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yiigelitone ki. I nafunla sotøma nœn ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fəxø ra.” **22** Banxulanna na mœ waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasoto nafulu gbee kanna nan yi a ra. **23** Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, nafulu kanne so raxølo Ariyanna Mangayani! **24** N mōn xa a fala ε xa, nafulu kanna so raxølo Alaa Mangayani dangu pøgomen so feen na sagilaan yinla ra.” **25** Xarandiine na mœ waxatin naxan yi, e yi kabekati! E yi a maxödin, e naxa, “Nde fa nœ kise nayi?” **26** Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi nœ na lige koni Ala nœ feen birin lige nen.” **27** Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fəxø ra. Nxu tan nanse sotøma nayi?” **28** Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, waxati nene famatøni, n tan Muxuna Dii Xemén na døxø n ma mangaya gbede binyaxini, ε tan naxanye biraxi n fəxø ra, ε fan døxøma nœn manga gbede

lu na, hanma a ngaxakeden xememane nun a jaxalanmane hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xœne n tan ma fe ra, a na ne wuyaxi sa luma nœn xanbin na. Naxanye ma. **14** Yesu naxa, “Ε tin diidine xa fa n fema, ε xanbin na iki, ne yi sa lu yœen na.”

20 Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nœn alo xœ kanna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakoni. **2** E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanje soge keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakoni. **3** Soge raxenxen waxatini, a keli, a siga lœxo deen na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra. **4** Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, ‘Ε fan xa siga, ε sa wali n ma manpa bili nakoni, a lan n xa ε sareni fi naxan na, n na soe ε yii.’ **5** Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mōn yi na jœxøn ligia yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina. **6** Awa, se din waxatin danguxina, a mōn yi siga, a sa muxu gbeteye fan li tixi na. A yi e maxödin, a naxa, ‘Ε ferijnenxi be nanfera? Ε mi fefe ligama?’ **7** E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, ε fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakoni.’ **8** ‘Ninbanna soxina, manpa bili nakø kanna yi a fala walike kuntigin xa, a naxa, ‘Walikene xili, e saranna xa fi. A fœlø dœnxø ra xiine ma, i sa a rajan a singe ra xiine ma.’ **9** Xemén naxanye wanla fœlø jinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden sotø. **10** Nanara, muxun naxanye singe wanla fœlø, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sotøma nœn dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden sotø.’ **11** ‘Awa, e to yi a rasuxuma, e xœ kanna mafala fœlø. **12** E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi dœnxø na, ne waxatidi nan tun wali kexi. I nxu nun ne birin sareni fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye ferijnenxi sogen na?’ **13** Xœ kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Sœxø, n mi tinxintareya xan ligaxi

i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba? **ra.** **30** Danxutə firinna naxanye yi dəxi kiraan **14** I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi na, ne yi a me a Yesu dangumatoon nan yi a ra, dənxen na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata e yi gbelegbele, e naxa, “N xu fafe, Dawudaa Dii i saranna fi kii naxan yi.” **15** N mi daxa ba, n xa n Xəməna, kininkinin nxu ma!” **31** Yamaan yi e sagoon ligi n ma gbetini? I n maxəxolənma nən masabari, koni e mən yi gbelegbele katı, e naxa, ba bayo n fonisire?” **16** Na kiimi, naxanye yəen “Marigina, Dawudaa Dii Xəməna, kininkinin na, ne wuyaxi sa luma nən xanbin na. Naxanye nxu ma.” **32** Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e xanbin na iki, ne yi sa lu yəen na.” **17** Yesu yi maxədin, a naxa, “Ə waxi a xən ma n xa nanfe sigama Yerusalen taani waxatin naxan yi, a yi a ligi ε xa?” **33** E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala waxi a xən ma nən, nxu mən xa seen to.” **34** e xa, **18** a naxa, “Ə a mato, en sigama Yerusalen Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yəne taani, n tan Muxuna Dii Xəmən sa soma nən ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu fəxə ra.

21 E to maso Yerusalen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yee ra. **2** A yi a jüngu e ma, a naxa, “Ə siga banxideen na ε yee ra, ε sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fema. Ə e fulun, ε fa e firinna ra n xa. **3** Xa muxuna nde ε maxadin, ε a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kanna e soma ε yii nən sa.” **4** Na ligi nən alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa, **5** “Ə a fala Siyon kaane xa, ε naxa, ‘Ə a mato! Ə mangan fama ε ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilen diina.’” **6** Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na ligi. **7** E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifulun e fari, Yesu yi dəxə sofanla fari. **8** Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xən ma, nde yi jəxəndene magira, e yi e sa kiraan xən a binya feen na. **9** Yamaan naxan yi a yee ra e nun a xambi ra, ne birin yi lu sənəxəe, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xəmən ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xənna ma pon!” **10** Yesu so Yerusalen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxədinna ti, e naxa, “Nde ito ra?” **11** Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasareti taani Galile yamanani.” **12** Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masaran tabanle rafelen e nun ganba matine gbedene. **13** A yi a fala e xa, a naxa, “A səbəxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nən Ala maxandi banxina.’ Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!” **14** Danxutənə nun lebütenne yi siga Yesu fema Ala Batu Banxini,

a yi e rakendęya. 15 Koni saraxarali kuntigine ma diina, siga wali kędeni n ma nakönü to.' 29 nun sariya karamoxone to a to kabanako feene A yi a yabi, a naxa, 'N mi waxi siga feni.' Koni ligę, e diidine fan to naxanye yi sənxoma Ala dənxen na, a bojən yi maxetę, a siga. 30 Aafe Batu Banxini, e naxa, "Tantunna xa fi Dawudaa yi siga a diin bona fema, a sa na fala kedenna Dii Xəmən ma," e yi xələ. 16 E yi a fala Yesu ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, 'N fafe, n sigama xa, e naxa, "I mi diidine falan məen ba?" Yesu nən.' Koni a mi siga. 31 Ne firinna ye, nde a fafe yi e yabi, a naxa, "Dil! E mi Kitabun yireni ito sagoon ligaxi?" E yi a yabi, e naxa, "Forimana." xaranxi ba, naxan a falaxi, 'I bata diidine nun Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N xa nəndin fala ε dii jərene yamari, e yi i matəxə?" 17 Yesu yi e xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma ε lu mənni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi yee ra Alaa Mangayani. 32 Amasətə Yoni bata na. 18 Na xətən bode, a xətematən Yerusalən fa, a tinxinna kiraan yita ε ra, ε mi la a ra. Koni taani, kamən yi a susu. 19 A yi xədə binla to mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali kiraan dəxən ma, a yi siga a bun ma, koni a ε to na to, ε bojən mi maxetę, ε la a ra." 33 Yesu mi a bogi yo li a ra, fə a deene. Nanara, a yi a naxa, "I tan mi fa bogin deyi na nun naxan manpa bili nakəon sa, a sənən!" Awa, na waxatin yəteni xədə binla yi yi a sansan, a yi manpa ige badeni tən, a yi xara! (aiōn g165) 20 Xarandiine to na to, e yi kabə, gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakəon taxu a e maxədinna ti, e naxa, "Xədə binli ito xaraxi di kantan muxune ra, a siga sigatini. 34 Awa, a bogi xulen?" 21 Yesu yi e yabi, a naxa, "N xa nəndin waxatina a lixina, a yi a walikəna ndee rasiga a fala ε xa, xa ε denkəleyaxi, ε mi sike, n naxan nakəon kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ligaxi xədə binli ito ra, ε fan nəe na jəxənna lige ne yii. 35 Nakəon kantan muxune yi nakəo kanna nen. A birin xa mi na ra, ε nəe a fale nen geyaan walikəne susu, e kedenna məbənbə, e bona xa, ε naxa, 'Keli be, i sa sin fəxə igeni,' na yi faxa, e bona magələn gemene ra. 36 Na xanbi liga. 22 Xa ε denkəleyaxi, ε na sese maxədin Ala ra, nakəo kanna mən yi a walike gbətəye rasiga, ra, ε na sətəma nen." 23 Yesu mən yi fa Ala Batu naxanye yi wuya dangu a foloyixine ra. Nakəon Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni. yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi 37 Dənxen na, a yi a dii xəmen nasiga e ma, a fa a fema, e yi a maxədin, e naxa, "I feni itoe naxa, 'E danma nen n ma diin tan na.'" 38 "Koni ligama sənbe mundun na, nde i yamarixi i xa nakəo kantanne to a dii xəmen to, e yi a fala e feni itoe liga?" 24 Yesu yi e yabi, a naxa, "N bode xa, e naxa, 'Nakəo kanna ke tongon nan fan xa ε maxədin fe keden ma, xa ε n yabi, n ito ra, ε fa be, en na a faxa alogo en xa a keen feene ligama sənben naxan yi, n fan na falama sotj.' 39 Nayi, e yi a susu, e siga a torontoronje ε xa nen. 25 Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu nakəo xəen fari ma, e sa a faxa. 40 Awa, nakəo igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama hanma muxune?" E yi falan ti fəlo e bode tagi, nakəo kantanne ra?" 41 E yi a yabi, e naxa, "A na e naxa, "Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan muxu jaxine faxama nen kii jaxini, a yi nakəon ma, a falama nen nayi, a naxa, 'Nanfera ε mi taxu muxu gbətəye ra naxanye a gbeen soe a yii laxi Yoni ra?" 26 Koni xa en na a fala fa fala a xaba waxatini." 42 Yesu yi a fala e xa, a naxa, a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yee "E munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni 'Banxi tiine e me gəmen naxan na, na bata findi ra.' 27 Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, "Nxu mi banxin gəme fisamantenna ra. Marigin nan na a kolon." Awa, a yi a fala e xa, a naxa, "N tan ligaxi, a findi kabanako feen na en yee ra yi." fan feni itoe ligama sənben naxan yi, n mi na 43 Yesu naxa, "Nanara, n na a falama ε xa, Ala falama ε xa na yi." 28 "E xaxili lu ito xən ma. Mangayaan bama ε yii nen, a so yama gbətən Xəməna nde yi na, dii xəmə firin yi naxan yii. A yii, naxanye kewali lanje a ma. 44 Naxan yo na siga a forimaan fema, a sa a fala a xa, a naxa, 'N bira gəmeni ito fari, na yigirama nen a dungin

dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a noε i ya miriyaan maxεtε, amasotø i mi muxune na yilunburunma nen.” 45 Saraxarali kuntigine rafisaxi e bode xa. 17 Awa, i mirixi a ma di, a nun Farisi muxune to Yesu a sandan me, e yi a fala nxu xa, a daxa mudun yi fi Romi Manga kolon a falan tima e tan nan ma. 46 Nanara, e yi Gbeen ma ba hanma a nama fi?” 18 Koni Yesu kata a susu feen na, koni e yi gaxu yamaan yε yi e nata jaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu nafigine! Nanfera, ε katama n bunbadeni? 19 E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra. 20 Yesu yi e maxødin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” 21 E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.” 22 E na me waxatin naxan yi, e kabε kati, e keli a fema, e siga. 23 Na lɔxɔn yeteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxødin, 24 e naxa, “Karamøxø, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xemén faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a ke jaxanla tongo alogò a xa diina nde bari faxa muxun xa.’ 25 Awa, ngaxakedenmane muxu soloferè yi be nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii sotø, a naxanla yi lu a xunyen xa. 26 A yi ligà na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi ligà na kiini, na yi ligà han soloferè. 27 Dønxøn na, jaxanla fan yi faxa. 28 Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, jaxanla findima nde gbee ra na muxu soloferene yε? Bayo e birin bata yi a døxø.” 29 Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasotø ε mi Kitabun kolon hanma Ala senbenø. 30 Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemén mi jaxalan fute, jaxanla mi døxø xemén xøn. 31 Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, ε mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa, 32 ‘Iburahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fo niiramane.” 33 Yamaan na me waxatin naxan yi, e kabε Yesu a xaranna ma kati! 34 Farisi muxune a me waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a ligà Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan. 35 Sariya karamøxø keden yi na, na yi Yesu kejaan fesefese, a yi a maxødin, 36 a naxa, “Karamøxø, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?” 37 Yesu yi a yabi, a naxa, “I Marigina Ala xanu i bojen

22 Yesu mɔn yi sandan sa yamaan xa. 2 A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan jaxalandi tiin sewa donse donna malanni tøn a dii xemén xa. 3 A yi a walikène rasiga a muxu xilixine ma alogò e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fe. 4 Nanara, a yi a walike gbeteye rasiga e ma, a naxa, ‘E sa a fala e xa, a donseen birin bata yitøn iki. N bata n ma turaan nun jinge raturaxine faxa, seen birin bata yitøn. E fa jaxalandi tiin donse donna malannil’ 5 Koni e mi a yate, e siga e makone ra. Nde yi siga xemén ma, nde yi siga e wanle ra. 6 A donxèn yi walikène suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxa.” 7 “Mangan yi xølo kati, a yi a sofane rasiga, e sa faxa tiine halagi, e yi e taan gan. 8 Na xanbi ra, a yi a walikène xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yitøn koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxa e xa xili. 9 Awa, iki ε siga kira xunne ma. E na muxu yo to, ε ne xili malanni.’ 10 Nanara, walikène yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu jaxine nun muxu fajine birin. Nayi, jaxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.” 11 “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xeménna nde to mènni, jaxalandi ti domaan mi yi a ma. 12 A yi a maxødin, a naxa, ‘Søxø, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxa jaxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xemén mi a yabi sotø. 13 Mangan yi a fala a walikène xa, a naxa, ‘E a xidi ken, ε yi a ramini tandem ma dimini, wugan nun jin naxinna dñanaxan yi.’” 14 Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.” 15 Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tønøge feni tøn a fala xuiin xøn ma. 16 E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fema a faladeni, e naxa, “Karamøxø, nxu a kolon fa fala jøndi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala jøndin nan ma. Muxue mi

birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla ε xa, ε tan sariya karamoxone nun Farisi muxu birin na.’ 38 Yamarini ito gbo dangu e birin na. nafigine! Amasoto ε Ariyanna Mangayaan deen 39 A firindenit o luxi nən alo bona, a naxa, nagalin muxune yee ra, ε tan yeteen mi soma, ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’ 40 Sariya ε mon mi muxune luma e so naxanye waxy so Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi feni.’ 14 “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone yamari firinni itoe nan na.” 41 Farisi muxune nun Farisi muxu nafigine! Amasoto ε kaja gilene malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxodin, yii seene bama e yii. ε yi ε yete mayita sali a naxa, 42 “Ε mirixi Alaa Muxu Sugandixin xunkuyeni. Ε yalagima nən na feene ma a paxin feen ma di? Nde bənsən a ra?” E yi a yabi, e na.” 15 “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone naxa, “Dawuda bənsənna nan a ra.” 43 Yesu nun Farisi muxu nafigine! Ε fəxə igen nun bəxə yi e maxodin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili xənna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarjanxin na? keden peen soto. Ε na a soto ε a findima nən Amasoto Dawuda a falama, a naxa, 44 ‘Marigin yahannama kaan na naxan jaxu ε tan xa dəxə yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dəxə n yiifanna firin.” (Geenna g1067) 16 “Gbalona ε xa, ε tan ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” danxutəon naxanye danxutəon yii rasuxuma. Ε 45 Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda kələ Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, bənsənna ra di?’ 46 Muxu yo mi nə a yabe fala koni naxan na a kələ Ala Batu Banxin xemani, fo keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxodinje fe gbete ma.

23 Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa, 2 a naxa, “Sariya karamoxone nun Farisi muxune dəxi Nabi Musa funfun nin. 3 Nayi, ε e falane birin suxu, ε yi e ligi. Koni ε nama e kewali sifane tan ligi, amasoto ε naxan falama, e mi na ligama. 4 E goron binyene raxidima, e yi e dəxə muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi waxy na din feni e ra e maxalideni. 5 E feen birin ligama nən alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabu falane sebema, e yi e xidi e tigine nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti denbexi kuyene ra. 6 Binye dəxədene rafan e ma malanne yi, e dəxə yamaan yee ra salide banxine yi. 7 Binye xəntənne rafan e ma ləxə tidene yi, muxune yi e xili ‘Karamoxo.’” 8 “Koni muxe nama ε tan xili ba fa fala, ‘Karamoxo,’ amasoto ngakakedenmaan nan ε birin na, karamoxo keden pee nan ε yii. 9 Awa, ε nama muxu yo xili dunuya ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasoto Fafe keden pee nan ε yii ariyanna yi. 10 Ε nama tin muxune xa ε xili ‘Kuntigina,’ amasoto kuntigi keden peen nan ε yii. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra. 11 Muxun naxan gbo ε birin xa, na xa findi ε konyin na. 12 Naxan na a yete yite, na yigodoma nən. Naxan na a yete magodo, na yitema nən.” 13 “Gbalona

nun Farisi muxu nafigine! ε fəxə igen nun bəxə yi e maxodin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili xənna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarjanxin na? keden peen soto. Ε na a soto ε a findima nən Amasoto Dawuda a falama, a naxa, 44 ‘Marigin yahannama kaan na naxan jaxu ε tan xa dəxə yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dəxə n yiifanna firin.” (Geenna g1067) 16 “Gbalona ε xa, ε tan ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” danxutəon naxanye danxutəon yii rasuxuma. Ε 45 Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda kələ Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, bənsənna ra di?’ 46 Muxu yo mi nə a yabe fala koni naxan na a kələ Ala Batu Banxin xemani, fo na kanna xa a falan nakamali.’ 17 Ε tan danxuto xaxilitarene! Mundun gbo xemana hanma Ala Batu Banxin naxan xəmaan nasarijanma? 18 Ε mən a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kələ saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kələ saraxan yeteni naxan saraxa ganden fari, fo a xa a falan nakamali.’ 19 Danxutəne! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasarijanma? 20 Awa, naxan na a kələ saraxa ganden xinli, na bata a kələ saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari. 21 Naxan na a kələ Ala Batu Banxin xinli, na bata a kələ Ala Batu Banxin nun Ala yeteni, naxan luma ε ye mənni. 22 Muxun naxan na a kələ ariyanna yi na bata a kələ Alaa manga gbedeni e nun naxan dəxi a yi.” 23 “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine, ε nako yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbeteye, koni ε bata ε me sariyana fe gbeene ra, alo kitikeden nun kininkininna nun təgəndiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan ligi, e nun fe dənxene. 24 Ε tan danxutəon naxanye danxutəne yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi jəgəmən gerun!” 25 “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni ε

kuiin nafexi milan nun yete rafan fe jaxine ra. **3** Yesu yi doxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan **26** I tan Farisi muxu danxutona, i ya igelengenna yi, a xarandiine yi siga a fema wundoni, e yi a nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a maxodin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin fanna fan xa sarijan.” **27** “Gbalona ε xa, sariya naxan yi, na fala n xu xa, e nun taxamasenna karamoxone nun Farisi muxu nafigine. ε luxi naxanye i fa waxatin nun waxati rajanna nen alo banxi fajin naxan tixi gaburun xun yitama n xu ra.” **(aiōn g165)** **4** Yesu yi e yabi, a ma bende fixen soxi naxan ma naxanye fari naxa, “Ε a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xonne ra mayenden. **5** Amasoto muxu wuyaxi fama nen n e nun se xosixin sifan birin. **28** Ε fan na kiini, xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin ε yete findima tinxin muxun nan na muxune nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden. **6** Ε birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafigiyaan nun yenge feene mema nen, ε yengena ndee xinle fe jaxine ra pen!” **29** “Gbalona ε xa, sariya me. Koni ε nama gaxu. A fere mi na fo na fe karamoxone nun Farisi muxu nafigine. ε banxi sifane xa liga nen, koni waxati rajanna mi na tofajine tima nabine gaburune xun ma, ε yi ra singen. **7** Siyana ndee siyana ndee yengema tinxin muxune gaburune ratofanje ayi. **30** Ε yi nen, yamanana ndee yi yamanana ndee yenge. a fala, ε naxa, ‘Xa n xu yi na nun n xu benbane Fitina kamene yi so, boxon yi xuruxurun yirena waxatini, n xu mi yi kafuma e ma e nabine faxa ndee yi.’ **8** Na feene birin ligama nen alo jaxanla waxatin naxan yi.’ **31** Awa, ε tan yeteen sereyaan dii bari kuiin xole singena.” **9** “Na xanbi ra, e ε bama ε yete xili ma fa fala naxanye nabine faxa, suxuma nen, e yi ε toro, e yi ε faxa. Siyane birin ne nan bonson ε ra. **32** Awa, ε benbane hakene ε rajaxuma nen n tan ma fe ra. **10** Muxu wuyaxi defe! **33** Ε tan kosone, ε tan saji bonsonne, birama nen tantanni na waxatini, e yi e bode ε giye yahannama kitin bun ma di?” **(Geenna** yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode rajaxu. **11** **g1067)** **34** “Nanara, n nabine nun xaxilimane Wule nabi wuyaxi fama nen e fa muxu wuyaxi nun sariya karamoxone rasigama ε ma. ε nde mayenden. **12** Fe jaxin gboma ayi nen dunuja faxama nen, ε yi nde gbangban wudin ma. ε yi han muxu wuyaxi a xanuntenaan yi xurun. yi nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan **13** Koni naxan na a yixodox han a rajanna, keli taa ma han taa ma. **35** Na kiini, ε saranma na kisima nen. **14** Awa, Alaa Mangayana falan nen na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Xibaru Fajin kawandin bama nen dunuja yiren Habilo tinxin muxun ma han Sakari, Berekaya birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na dii xemena, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun xanbi ra waxati rajanna yi a li.” **15** “Ε na saraxa ganden tagi. **36** N xa jondin fala ε xa, na Se Haramuxin to tixi yire sarijanxini naxan birin xetema nen iki muxune ma.” **37** “Yerusalen halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, kaane! Yerusalen kaane! Ε tan naxanye nabine (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,) faxaxi, ε yi Alaa xerane magolən. A xonla n susu **16** nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te nen sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fema alo geyane fari. **17** Muxun naxan a kore banxini koe töxe ngana a diine malanma a gabuteen bun ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene kii naxan yi, koni ε mi tin! **38** Awa, Ala ε konna tongodeni. **18** Muxun naxan xeen ma, na nama rabejinma nen fefe! **39** Amasoto n xa a fala ε xete banxini a domaan tongodeni. **19** Gbalo xa, ε mi fa n toma sonon han ε yi a fala, ε naxa, gbeen fudi kanne nun diin ngane yee ra na ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’”

24 Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fema, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra. **2** Yesu yi a fala ε xa, a naxa, “Ε mi seni itoe birin toma ba? N xa jondin fala ε xa, gemeni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nen.”

bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.” 23 xali. Muxuna Dii Xemén na fa waxatin naxan “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, yi, a ligama na kii nin. 40 Muxu firin luma nén ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, xœen ma na waxatini, keden xalima nén, keden ‘A sa mènni,’ e nama la na ra. 24 Amasotó muxu yi lu na. 41 Naxalan firin luma nén se dinni, wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima kedenna xalima nén, keden yi lu na. 42 E lu e nén, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene yee ra yi, amasotó e mi e Marigin fa waxatin liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne kolon. 43 E e xaxili lu ito xon ma. Xa banxi mayenden, xa na lanje. 25 E a mato, n bata a kannia yi mujaden fa waxatin kolonje kœen na fala e xa benun a waxatin xa a li. 26 Nanara, nun, a mi yi tinje mujaden xa so a banxini, a xa muxu yo a fala e xa, a naxa, ‘A mato, a sa yi luma a yee ra yi nén. 44 Nanara, e xa e yiton burunna ra!’ E nama siga na! Hanma xa e a fala amasotó e xaxili mi lœxon nun waxatin naxan fa fala, ‘A luxunxi be yi!’ E nama la na ra! 27 ma, n tan Muxuna Dii Xemén fama na waxatin Amasotó alo kuyen na a jinna masoxon keli nin.” 45 “Walikeen mundun lannaya muxun sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a doxi Dii Xemén fama na kii nin. 28 Binbin denaxan walikeen bonne xun na, a e doneesen taxun e yi, dugane e malanma mënna nin.” 29 “Na tøro ra a waxatini, a tan nan na ra. 46 Na walikeen lœxone na dangu, ‘sogeni dimima nén, kiken sewama nén, xa a kuntigina a li na wanla ke! 47 mi fa degema, sarene kelima nén kore e bira, N xa jøndin fala e xa, a kuntigina a yii seen kore xonna senbenye yimaxama nén.’ 30 Nayi, n birin taxuma a ra nén. 48 Koni xa walike jaxin tan Muxuna Dii Xemén taxamasenna minima na a ra, a a falama nén a yete ma, a naxa, ‘N nén kénenni kore. Dunuja siyane birin yi wuga. ma kuntigin bata buye ayi.’ 49 A yi lu walikeen E n tan Muxuna Dii Xemén toma fe nén kore bonne bonbe, a yi a dege, a yi a min e nun dolø xonna kundani senben nun binyeni. 31 Xota xui minne. 50 Awa, walikeen yengi mi lœxon naxan gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigina fama nén bœxø tongon naaninne birin yi, e yi n na waxatin nin. 51 A kuntigina a naxankatama ma muxu yebaxine malan, keli dunuja danna nén, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yirebonna ma sa doxo bona ra.” 32 “E xaxili sotó yi wugan nun jin naxinna denaxan yi.”
xœde binla fe ma. A yiine na majingi, a deene yi mini fœlo, e a kolonma nén nayi fa fala jemén bata maso. 33 A na kii nin, e na feni itoe birin to waxatin naxan yi, e a kolonma nén fa fala waxati saxin bata maso, a bata so de yetœen li. 34 N xa jøndin fala e xa, iki muxune mi danguma fo na feene birin liga. 35 Kore xonna nun bœxø xonna danguma nén, koni n ma falane mi danguma habadan!” 36 “Muxu yo mi na lœxon nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xemén, fo a Fafe Ala keden peena. 37 N tan Muxuna Dii Xemén fa feen ligama nén alo naxan liga Nuhan gbee waxatini. 38 Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e degema, e yi e minima, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. 39 Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mume han fufaan yi fa, a yi e birin

25 “Ariyanna Mangayaan luxi nén alo sungutun fuun naxanye e lenpune tongo e siga jaxalandi kanna ralandeni siga jaxalandi tiine malanni. 2 Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra. 3 Xaxilitarene yi e lenpune tongo koni e mi ture tongo. 4 Koni xaxilimane yi e lenpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lenpun nadege seen na. 5 Naxalandi kanna to bu, xixonla yi sungutunne suxu, e xi.” 6 “Kœ tagimi sœnœ xuiin yi mini, e naxa, ‘Naxalandi kanna bata fa. E fa a ralan!’ 7 Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lenpune yiton. 8 Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘E nxu ki turen, amasotó nxo lenpune tumaan ni i ra.’ 9 Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘En-en, a mi en birin yiliye. E siga sare matine fema e sa nde sara e yete xa.’ 10 Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa

menni waxatin naxan yi, jaxalandi kanna yi fa. a bixi dənaxan yi, n yi donseen malan yire yi Sungutun suulunna naxanye yitɔnxi, ne yi so n mi a sixi dənaxan yi. 27 Na ma, a yi lan nun jaxalandi kanna fɔxɔ ra malanni. E deen nagali. i xa sa n ma xəmaan taxu gbeti mara banxin 11 Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n ‘N xu fafe, yandi, deen nabi nxu xa.’ 12 Naxalandi yi xəmaan nun a tɔnədin sɔtɔ. 28 Nba, ε xəma kanna yi e yabi, a naxa, ‘N xa jnəndin fala ε xa, gbananna ba a yii, xəma gbanan fu naxan yii, n mi ε tan kolon mume!’” 13 Yesu yi a fala, a ε a so na yii. 29 Amasɔtɔ seen muxun naxan naxa, “Ε lu ε yee ra yi amasɔtɔ ε mi lɔxɔn nun yii, nde soma nen na yii mon, a yi a gbegbe waxati saxin kolon.” 14 “Ariyanna Mangayaan sɔtɔ. Koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na ligaxi nen alo xəmen naxan yi sigama sigatini, a bama a yii nən. 30 Nba, tɔnɔ mi na walikeen yi a walikene xili, a yi a yii seene taxu e ra. 15 A naxan na, ε na woli tandem, dimini, wugan nun yi xəma gbanan suulun so keden yii, a yi firin jn̄in naxinna dənaxan yi.” 31 “N tan, muxuna so gbete yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin Dii Xəmen na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini. 16 nun malekane birin a fɔxɔ ra, a dəxəma nen a Walikeen naxan xəma gbanan suulun sɔtɔ, na yi mangaya gbedəni binyeni. 32 Dunujna siyane siga na rayulayadeni mafuren, a yi xəma gbanan birin malanma nən a yetagi. A yi e yitaxun dəxə suulun gbete sɔtɔ. 17 Walikeen naxan xəma firinna ra, alo xuruse rabaan yəxəeñe nun siine gbanan firin sɔtɔ, na fan yi firin gbete sɔtɔ. 18 yitaxunma kii naxan yi. 33 A yəxəeñe malanma Koni walikeen naxan xəma gbanan keden sɔtɔ, nen a yiifanna ma, a siine malan a kəmenna na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xəmaan luxun ma. 34 Na xanbi ra, mangana a falama nən a na.” 19 “Waxati xunkuye danguxina, walikene yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘Ε fa be, n Fafe kuntigin yi fa alogo e xa e dentegɛ. 20 Walikeen Ala dubaxi ε tan naxanye xa. Ε fa ε kcen sɔtɔ, naxan xəma gbanan suulun sɔtɔ, na yi fa, a mangayaan naxan yitɔnxi ε xa xabu dunuja yi xəma gbanan suulun gbete yita a ra. A yi a da waxatini. 35 Bayo kaməna n suxu nən, ε yi fala, a naxa, ‘N kanna, i xəma gbanan suulun donseen so n yii. Min xənla yi n suxu, ε yi igen nan taxu n na. N bata suulun gbete sɔtɔ, a tan so n yii. N siga nən xəjəeyani, ε yi n yigiya. 36 ni i ra.’ 21 Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I Marabenna yi n suxu, ε yi n maraberı ba. N yi bata i yixədəxɔ, i tan walike fajin nun lannaya fura, ε yi n dandan. N yi sa kasoon na, ε yi fa n muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, xəntən.’ 37 Tinxin muxune a yabima nən na yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nən. Fa sewa n tan e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔon to minen yi, i kanna xən!’ 22 Na xanbi ra, a xəma gbanan nxu yi donseen so i yii, hanma i min xəlitəna, firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, nxu yi igen so i yii? 38 Nxu i to xəjəeyani i xəma gbanan firin nan so n yii. N bata firin waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma gbete sɔtɔ, a tan ni i ra.’ 23 Kuntigin yi a fala a marabenna i ma, nxu yi i maraberı ba? 39 Nxu i xa, a naxa, ‘I bata i yixədəxɔ, i tan walike fajin to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kasoon nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe na, nxu yi i xəntən?’ 40 Mangana e yabima nən, xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nən. Fa a naxa, ‘N xa jnəndin fala ε xa, ε naxan liga sewa n xən!’ 24 Donxen na, naxan xəma gbanan ngaxakedendina nde xa, naxan xurun dangu keden sɔtɔ, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, n na a birin na, ε na liga n tan nan xa nayi!’” 41 “Na kolon a i ya fe xədəxɔ. I seen xabama yireni i xanbi ra, naxanye na lu a kəmenna ma, a yi a mi a bixi dənaxan yi, i donseen malanma yireni fala ne xa, a naxa, ‘Ε masiga n na, dangatəne, ε i mi se sixi dənaxan yi. 25 Na nan n gaxu, n yi siga habadan təení naxan yitɔnxi Yinnna Manga siga, n yi sa i ya xəmaan luxun bɔxɔn bun. I Setana nun a malekane xa. (alōnios g166) 42 Bayo gbeen naxan na, na ni i ra.’ 26 A kuntigin yi a kaməna n suxu nən, ε mi donseen so n yii. Min yabi, a naxa, ‘I tan walike naxi salantenna, i a xənla yi n suxu, ε mi igen so n yii. 43 N yi lu kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi xəjəeyani, ε mi n yigiya. Marabenna yi n suxu,

ε mi n maraberi ba, n fura kasoon na, ε mi n Buru Tetaren Sanla sogen folona, xarandiine yi mali.’ 44 Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “I waxy a i kametoen to minen yi, hanma i min xolitona xon ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla hanma i xoneyani hanma i maraberitona hanma doneen nafala i xa minen?” 18 A yi a fala e i furetona hanma i kasoon na, nxu mi tin i xa, a naxa, “Ε siga xemena nde fema taani, ε maliye?” 45 Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N sa a fala a xa, ε naxa, ‘Karamoxo naxa, n ma xa jondin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla doneen don i ya banxini.’’ 19 Xarandiine yi a ligalo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla donseni ton. 20 Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi doxo e degedeni. 21 E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jondin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nen, a yi n so yiini.” 22 Xarandiine yi sunu han, e yi a maxodin folo keden keden yeen ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?” 23 Yesu yi e yabi, a naxa, “Nnxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini. 24 N tan Muxuna Dii Xemen faxama nen, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yee ra naxan Muxuna Dii Xemen soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mume!” 25 Yudasii naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karamoxo, n tan nan na ra ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” 26 E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “Ε a tongo, ε yi a don, n fati benden nan ito ra.” 27 Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “Ε birin xa a min 28 amasoto n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xon, a minima muxu wuyaxi xa nen e yulubin mafeluun na. 29 N xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mon yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.” 30 Na xanbi ra, e yi betin ba, e siga Oliwi Geyaan fari. 31 Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε birin ε mema n na nen to koeen na, amasoto a sebexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nen, yexene birin yi xuya ayi.’ 32 Koni n na keli sayani, n sigama nen ε yee ra Galile yamanani.” 33 Piyeri Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi n me i ra mume!” 34 Yesu yi a fala

26 Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, 2 “Ε a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla xa a li. N tan Muxuna Dii Xemena, e n yanfama nen, n lu yiini, e n gbangban.” 3 Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni. 4 E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxa. 5 E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutema nen!” 6 Yesu yi Simen dogonfontona banxini waxatin naxan yi Betani taani, 7 naxanla nde yi fa a fema, a fa latikonnna sare xodeyen na a sase germe ramaan kui, gemen naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a degema waxatin naxan yi. 8 Yesu a xarandiine to na to, e yi xolo, e yi maxodinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera? 9 Latikonnna ito yi matiye nen dee xodeyen na, a sareni yi so yiigelitone yii.” 10 Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “Ε naxanli ito mafalama nanfera? A bata fe fajin liga n xa. 11 Amasoto yiigelitone ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin. 12 A bata latikonnna sa n fatin ma alogo n xa n yiton gaburuna fe ra. 13 N xa jondin fala ε xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dununja yire yo yi, naxanli ito kewanla falama nen, yamaan yi e miri a ma.” 14 Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasii Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fema, 15 a naxa, “Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tongue saxan so a yii. 16 Folon na waxatin ma, Yudasii yi lu feren fenje, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii. 17

Piyeri xa, a naxa, “N xa jəndin fala i xa, benun 51 Naxanye yi Yesu fəxə ra, na nde keden yi a dontonna xa wuga to kœen na, i a falama nən silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena dəxəna ma saxan fa fala i mi n kolon.” 52 Piyeri konyin tunla sege a ma. 53 Yesu yi a fala a xa, a yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale naxa, “I ya silanfanna raxete a funfuni, amasoto mume, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama fan birin yi na fala. 36 Na xanbi ra, Yesu nun silanfanna nan na. 53 I mi a kolon ba, fa fala n a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili nœ n Fafe Ala xile nən, a yi maleka gali gbee Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “Ə doxə be, fu nun firin nafa n ma mafuren? 54 Koni xa n tan sigan mənni, n xa sa Ala maxandi.” 37 A na liga, Kitabun fala xuiin kamalima di nayi? siga Piyeri nun Sebede a dii xəmə firinne ra. A Bayo a sebəxi a fo a xa liga ikiini.” 55 Yesu yi bəjen yi raforəxi, a yi sunuxi. 38 Nanara, a yi a falan ti ganla xa, a naxa, “Ə bata fa n suxudeni fala e xa, a naxa, “N bəjen naforəxi han n faxa, silanfanne nun gbengbetenne ə yii alo mafu tiin ə lu be, ə lu ə yee ra yi n xən ma.” 39 A yi siga nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu ndedi, a yi bira, a yetagin yi lan bəxən ma, a yi Banxini ləxə yo ləxə, koni ə mi n suxu. 56 Koni Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanje tərəya na birin ligaxi nən alogo nabine falan naxanye igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon sebəxi, ne xa kamali.” Nayi, a xarandiine birin nama liga fo i tan sagona.” 40 Na xanbi ra, a yi a rabəjin, e yi e gi. 57 Naxanye Yesu suxu, mən yi xətə, a yi a xarandiine li xixənli. A yi a ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi fala Piyeri xa, a naxa, “Ə mi nəxi luye ə yee ra Singena, sariya karaməxəne nun yamaan fonne yi n xən ma hali waxatidi? 41 Ə lu ə yee ra yi, yi malanxi dənaxan yi. 58 Piyeri yi bira Yesu fəxə ə Ala maxandi, alogo ə nama bira tantanni. Ə ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali niin waxən feen fan koni ə fati benden senbe mi Kuntigi Singena tandem. A yi so tandem ma e na.” 42 Yesu mən yi siga a firindeni, a sa Ala nun kantan muxune yi dəxə alogo a xa a kolon maxandi, a naxa, “N Fafe, xa tərəya igelengenni a rəjanma kii naxan yi. 59 Saraxarali kuntigine ito mi nœ masige n na, fo a xa n li, i sagoon nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren xa liga.” 43 A mən yi xətə, a xarandiine li xiye, ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxa. 60 bayo xixənla bata yi e suxu. 44 A mən yi keli Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili e fəma, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, ma, e mi sese sətə. Dənəxen na muxu firin yi ti e a mən yi na fala kedenna ti. 45 Na xanbi ra, yetagi, 61 e naxa, “Xəmeni ito naxa, a nœ Ala a xətə xarandiine fəma, a naxa, “Ə mən xima Batu Banxin kale nən, a mən yi a ti soge saxan ba? Ə mən ə matabuma ba? A matol Waxatin bun ma.” 62 Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a bata a lı! N tan, Muxuna Dii Xəmen bata so hake falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan kanne sənben bun ma iki. 46 Ə keli, en siga, falama i xun ma, na yabi mi i xən ba?” 63 Koni muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen fa!” 47 A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi yi falan ti a xa mən, a naxa, “N na i rakələma a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin yi biraxi a fəxə ra saraxarali kuntigine nun nan i tan na, Alaa Dii Xəməna, na fala nxu sariya karaməxəne nun yamaan fonne naxanye xa.” 64 Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. xə. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii. 48 Koni n xa a fala ə birin xa, fələ iki ma, ə n tan Naxan yi a yanfama, a n so yiini, na bata yi Muxuna Dii Xəmen toma dəxi Ala Sənbəmaan taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N yiifanna ma, ə yi n fəmatən to kore kundani.” na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. Ə a 65 Saraxarali Kuntigi Singen na me waxatin suxu ken!” 49 Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra naxan yi, a yi a domani bə, a naxa, “A bata Ala keden na, a naxa, “Karaməxə, i nuwali.” A yi a rayelefu! En mako mi fa sere yo ma sənən! Ə sunbu. 50 Yesu yi a yabi, a naxa, “N xəyina, i faxi bata a fala jaxine me! 66 Ə mirixi a ma di?” E yi naxan na, na liga.” Nayi, e yi Yesu suxu ken! a yabi, e naxa, “A lan nen a xa faxa.” 67 Nayi, e

yi e degen puru Yesu yetagi, e yi a bɔnbo. **68** naxan na. **10** E fejne rafalana bɔxɔn sara a ra E lu a maxɔdinje, e naxa, “I tan Alaa Muxu alo Marigina n yamari kii naxan yi.” **11** Yesu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i yi ti yamana kanna yetagi, yamana kanna yi bɔnboxi?” **69** Piyeri yi dɔxi tandem ma waxatin a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a jnaxanla nde yi fa a fema, a naxa, “I tan fan yi fala.” **12** Koni saraxarali kuntigine nun yamaan Yesu Galile kaan fɔxɔ ra nun.” **70** Koni a yi a fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe tandi e birin yetagi, a naxa, “N mi a kolon i fala. **13** Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i waxi naxan fala fe yi.” **71** Na xanbi ra, a yi siga kansunma feen naxanye birin na, i mi ne mɛ tandem so deen na. Walike jnaxalan gbete yi a to. ba?” **14** Koni Yesu mi tin a yabe mume, yamana Muxun naxanye yi dɔxi na, a yi a fala ne xa, a kanna yi kabe kat! **15** Nba, sanli ito na yi a li naxa, “Xemeni ito yi Yesu Nasareti kaan fɔxɔ ra nun, yamana kanna yi darixi kasorasaan muxu nun.” **72** Piyeri yi a tandi, a yi a kolo, a naxa, “N keden bejinje nɛn, yamaan na wa naxan xɔn mi na xemén kolon!” **73** Waxatidi danguxina, ma. **16** Na waxatini, kasorasa jnaxina nde yi na naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fema, e naxa, naxan xili Baraba. **17** Nanara, Pilati yamana “A tan nan nde i tan fan na! Amasotø i fala ti kanna yi yamaan malanxin maxɔdin, a naxa, “E kiin bata a yita nxu ra!” **74** Nayi, Piyeri yi a kolo waxi a xɔn ma n xa nde bejin, Baraba hanma dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xemeni ito Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?” **18** kolon mume!” Na waxatin yeteni dontonna yi Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a wuga mafuren. **75** Nayi, Yesu a falan yi rabira yii xɔxolnyaan nan ma. **19** Pilati yi dɔxi kitì Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i sadeni waxatin naxan yi, a jnaxanla yi xeraan a falama nɛn dɔxɔja ma saxan fa fala i mi n nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin kolon.” Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

27 Xötøn xötøn, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxa.

2 E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fema. **3** Yudasí naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxete saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma. **4** A yi a fala, a naxa, “N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogø e xa a faxa!” E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!” **5** Yudasí yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yete singan. **6** Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbeti ramarade sarijanxini, bayo faxa tiin sareñ nan a ra.” **7** E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e fejne rafalana nde a bɔxɔn sara na gbetin na, e yi na findi xɔjne maluxunden na. **8** Nanara, han to, e na bɔxɔn xili bama a “Wuli Bɔxɔna.” **9** Nayi, Nabi Yeremi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isirayila kaane a sara gbetin

muxuni ito ra amasotø n tɔrɔxi nɛn xiyeñi a fe ra to ki fajip!” **20** Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba bejin, a yi Yesu faxa. **21** Yamana kanna yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma muxu firinni itoe, n xa nde bejin?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!” **22** Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.” **23** Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe jnaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboe ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!” **24** Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nœ sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yee xɔri, a naxa, “N gbee yo mi xemeni ito faxa fenil! E feen ni ito ra!” **25** Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxo diine xun ma!” **26** Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba bejin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogø e xa a gbangban wudin ma. **27** Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni. **28** E yi a dugine ba a ma, e yi doma

gbeela ragodo a ma. **29** E yi wudi yii jali kanne sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin joe denbe komotin na mangaya taxamasenna ra, e ra, a yi a ti a xa, a xa a min. **49** Koni bonne yi a so a xunna, e dunganna so a yii. E yi e xinbi naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I kene rakise.” **50** Yesu mon yi a xui ramini fangan Yahudiyane mangana!” **30** E yi degen puru a ma, na, a niin yi ba. **51** Dugin naxan yi singanxi e yi a dunganna tongo, e yi a bonbo a xunna Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra, folo a ma. **31** E to yelin a magele, e domaan ba a ma, e xunna ra han a sanbun na. Boxon yi xuruxurun, mon yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, fanyene yi bo. **52** Gaburune yi rabi, faxa muxu e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma. **32** E yi sarijanxina ndee yi keli. **53** E keli gaburune minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemena kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa nde ra, naxan yi xili Simon Sireni kaana. E yi na Sarijanxini, e mini kenenni muxu wuyaxi xa. karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo. **33** **54** Sofa kemen kuntigun nun a sofaan naxanye yi E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan Yesu kantanma, ne to boxon to xuruxurunje, e bunna neen “xun xori yirena.” **34** E yi manpaan nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xolo, E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a yati!” **55** Naxanla naxanye yi biraxi Yesu foxo ra mi tin a minje. **35** E yi a gbangban wudin ma. keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, Na xanbi ra, e yi masensemma ti lan a dugine ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma. **56** yitaxun feen ma. **36** E yi doxo a kantandeni. Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun **37** E yi a kansun kedim sebe, e yi a gbangban Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan a dii xemene nga. **57** Ninbanna to a li, nafulu Yesu ito ra.” **38** E yi mujnade firin gbangban kanna nde yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate wudin ma Yesu fema, kedenna a yiifanna ma, kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na. bona a komenna ma. **39** Yamaan yi dangu **58** A yi siga Pilati fema, a yi a maxodin Yesu a makonbe, e lu e xunni maxe, **40** e naxa, “I binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mon yi a binbin so Yusufu yii. **59** Nanara, Yusufu yi a ti soge saxan, i yete rakisi! Xa Alaa Dii Xemen binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixeni, **60** a nan i tan na, godo, i keli wudin koe ra.” **41** sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxene faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin, Na xanbi ra, a yi gema belebelen makutukutu **42** e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi noe gaburun de ra, a siga. **61** Mariyama Magadala a yete rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na kaan nun Mariyama bona yi doxi na nun, e ba? A xa keli wudin koe ra, a godo be alogo nxu yeen lanxi gaburun ma. **62** Yuma loxon xoton xa denkeleya a ma! **43** A denkeleyaxi Ala ma, a bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxa, a Alaa Dii Xemen nan a tan na. Nba, xa a yi siga Pilati fema, **63** e naxa, “Nxu fafe, wule rafan Ala ma, a xa a xunba!” **44** Hali mujnaden falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dexon, ne doxi na xon ma, a fala nen, a naxa, ‘Soge saxan fan yi a makonbi na kiini. **45** Sogen bata yi na dangu waxatin naxan yi, n mon kelima nen a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi sayani.’ **64** Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa han se din waxatin yi maso. **46** Na waxatini, kantan ken, han a soge saxande loxoni alogo Yesu yi gbelegbele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, a xarandiine nama fa a binbin mujna, e siga a lama sabakitan?” na bunna neen, “N ma Ala, ra. E yi a fala yamaan xa fa fala ‘A bata keli n ma Ala, i n nabejinxni nanfera?’” **47** Muxuna sayani.’ Xa ito liga, wule donxeni ito jaxuma ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin me, e naxa, ayi nen dangu a folon na.” **65** Pilati yi a fala e “A Nabi Eli nan xilima.” **48** E tan nde keden yi xa, a naxa, “E kantan muxune tongo, e xa sa a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a gaburun kantan alo e noe a ra kii naxan yi.”

66 Nanara, e yi siga, e sa gaburun deen nagali rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xemen nun a Nii ki fapi, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan Sofane lu na yi.

28 Matabu Loxon danguxina, xati loxon subaxani, Mariyama Magdalा kaan nun Mariyama bona yi siga gaburu matoden. 2 Boxon yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi geme gbeen makutukutu, a doxo a fari. 3 Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masoxon, a dugine yi fixa alo balabalan kesena. 4 Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faxa muxune. 5 Koni malekan yi falan ti jaxanle xa, a naxa, “E nama gaxu, n na a kolon fa fala ε Yesu nan fenma naxan gbangban wudin ma. 6 A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato. 7 E siga mafuren, ε sa a fala a xarandiine xa, ε naxa, ‘A bata keli sayani, ε sa a lima Galile yamanani, ε a toma nен na yi! N bata a fala ε xa iki.’” 8 Nanara, e keli gaburun yireni mafuren gaxun nun sewani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa. 9 Yesu yi e ralan mafuren, a naxa, “E nuwali.” E yi fa a sanna suxu, e yi a batu. 10 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, ε siga, ε sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma menna nin.” 11 Naxanle мон yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xete taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa. 12 Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii. 13 E yi a fala e xa, e naxa, “E xa ito fala, ε naxa, ‘A xarandiine bata fa koeen na, e yi a binbin muja, nxu yi xiin waxatin naxan yi.’” 14 Xa yamana kanna na me, nxu a mafanjε, nxu yi ε ba kontofinli.” 15 Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to. 16 Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa. 17 E to a to, e yi a batu. Koni siken yi ndee yi. 18 Yesu yi a maso e ra, a naxa, “Senben birin bata fi n ma kore xonna nun boxo xonna fari. 19 Nayi, ε siga, ε sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, ε yi e

Sarijianxin xinli, 20 n na ε yamarixi naxanye birin ma, ε yi e xaran ne suxun ma. A mato, n luma nен ε xon ma waxatin birin han dunuja rajanni.” (aiōn g165)

Maraka

Yesu mən yi siga yeeen na ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xemene. E

1 Ningila Yesu a fe fəlon ni ito ra, Alaa Muxu yi e yalane yitənma kunkin kui. **20** Yesu yi e Sugandixina, Alaa Dii Xemena. **2** A səbəxi xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa, “N nan n ma lu kunkin kui, e bira Yesu fəxə ra. **21** E yi sa xeraan nasigama nən i yee ra, a kiraan nafala Kaperunan taan li. Yesu yi so salide banxini i xa. **3** Muxuna nde xuiin minima tonbonni, Matabu Loxəni, a yi lu xaranna tiye. **22** Yamaan a naxa, ‘E kirani tən Margin yee ra, e kirane yi kabə Yesu xaran ti kejaan ma, amasətə a matinxin a xa!” **4** Nanara, Yoni yi mini kənenni yi xaranna tima Ala sənben nin. A mi yi luxi tonbonni, a lu yamaan nafuye igeni e tubi feen alo sariya karaməxəne. **23** Na waxatin yetəni, na Ala ma, a e kawandi, a e xa e xun xanbi so e xemena nde yi e salideni yinna jaxin yi naxan yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa fəxə ra. Yinnan yi xemən nəsənəxə, a yi falan ti xafari. **5** Yudaya kaane nun Yerusalən kaane a xən, **24** a naxa, “Yesu Nasareti kaana, i waxi birin yi siga a fəma. E yi e ti e yulubine ra. A yi nanse xən ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin e rafu igeni Yurudən baani e tubi feen na. **6** ba? N ni i kolon, Alaa muxu sarıjanxin nan Nəgəmə xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma, i tan na.” **25** Yesu yi yinnan yamari a səbəen a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne na, a naxa, “I dundu, xətə xeməni ito fəxə ra.” nun kumin nan na. **7** A yi kawandin ba yamaan **26** Yinna jaxin yi xemən naxuruxurun kati! xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na A gbelegbele, a xətə a fəxə ra. **27** Muxune yi sənben gbo dangu n tan na, n mi sa lan nən n kəbə, e yi e bode maxədin folo, e naxa, “Nanse xa findi a sankidin luti fulunna ra. **8** N tan ε ito ra, xaran nənən ni ito ra ba, Ala sənben rafuma igen nin iki, koni a tan ε rafuma Alaa naxan yi? A yinna jaxine yamarima, e yi a Nii Sarıjanxin nin.” **9** Na xanbi ra, Yesu yi fa falan suxu.” **28** Muxune yi Yesu a fe xibarun sa keli Nasareti taani Galile yamanani. Yoni yi me Galile yamanan yiren birin yi mafuren! **29** a rafu Yurudən baani. **10** Yesu yi a rakelima E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun igeni waxatin naxan yi, a yi kore xonna to Yoni yi siga Simən nun Andire konni keden na. rabiye, Alaa Nii Sarıjanxin yi godo a ma ganba **30** Simon bitan gilen furaxin yi saxi banxini, a sawurani. **11** A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, **31** ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi yi a rasiga tonbonni. **12** Na waxati yetəni, Alaa Nii Sarıjanxin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi fajı.” Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu godo xanbini, yamaan yi fa furetəne birin na **32** Ninbanna ra, sogen naanin. **13** A yi lu na yi soge tongue a bejin, a wali folo e xa. **33** Taan birin yi e malan dəen na. **34** nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan Yesu fəma e nun jinan jaxine muxun naxanye yi fa a mali. **14** E yelin xanbini Yoni se kasoon fəxə ra. **35** Koni a mi yi timma jinanne yi falan ti hali ndedi maso. **15** a Koni a mi yi timma jinanne yi falan ti hali ndedi maso. **16** Awa, Yesu yi Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina sigan tima Galile Daraan dəxən ma waxatin nde yi Ala maxandideni. **36** Koni Simən nun a naxan yi, a yəxəsuxun muxu firin to, Simon lanfane yi siga Yesu fəndeni. **37** Awa, e a toxina, nun a ngaxakedenna Andire. E yi yəxəsuxu nin e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma yalaan na darani. **17** Yesu yi a fala e xa, a naxa, iki.” **38** Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga “E bira n fəxə ra. N xa ε findi muxu fenne ra taa gbətəye yi be dəxən ma, alogo n mən xa Ala xa alo ε yəxəsuxuma kii naxan yi.” **18** E sa kawandin ba mənne fan yi, amasətə n faxi yi e yalane bira mafuren! E bira a fəxə ra. **19** na nan ma.” **39** Nayi, a yi siga Galile yamanan

yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine to singen mumel!” **13** Yesu mōn yi siga daraan kui, a yi jinanne kedi. **40** Dogonfontɔɔŋ yi fa de, yama gbeen yi fa a fēma, a e xaran fōlo. **14** A Yesu fēma, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla mafan, a naxa, “Xa i tinjē, i nōe n nakendeyē nde to, a xili Lewi, Alifaa dii xemena, a yi dōxi nēn.” **41** Yesu yi kininkinin a ma han, a yi a mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, “Bira n fōxō ra.” Lewi yi keli, a bira a fōxō ra. i xa kendeyā!” **42** Dogonfonna yi a bejin sa! **15** Na xanbi ra, Yesu yi siga a dēgedeni Lewi a Xēmen yi kendeyā. **43** Na xanbi ra, Yesu yi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na, **44** a dōxo e dēgedeni Yesu nun a xarandiine fēma, naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a fōxō Koni siga saraxaraliin fēma mafuren, a xa i ra. **16** Farisi muxu sariya karamoxōna ndee yi mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen Yesu to a dege hake kanne nun mudu maxinle na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na fēma. Nanara, e yi a xarandiine maxodin, e findima nēn sereyaan na saraxaraline xa.” **45** naxa, “Nanfera Yesu a degema mudu maxinle Koni xēmen yi siga yiren birin yi, a sa feni ito nun hake kanne fēma?” **17** Yesu yi e xuii mē, fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kēndē na mi yi fa nōe soe taani kēnenni, a lu a danna mako mi seribaan ma fo furetōne. N mi faxi burunna ra. Yamaan yi fa a fēma sa keli yiren tinxin muxune xan xilideyi fo hake kanne.” **18** birin yi.

2 Waxatidi danguxina, Yesu yi xēte Kaperunan taani. Yamaan yi a mē a Yesu bata fa a konni. **2** Muxu wuyaxi yi e malan na yi. E na rafe han hali tandem, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa. **3** Muxu naanin yi fa xēme lebutenna nde ra e yii. **4** E mi yi nōe Yesu masoté amasoto yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xēmen nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni. **5** Yesu to e denkēleyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.” **6** Sariya karamoxōna ndee yi dōxi na yi, ne yi e miri e yetē ma, e naxa, **7** “A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi nōe yulubine mafeluye fo Ala keden peenal!” **8** Yesu yi e miriyaan kolon mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? **9** Nanse fala raxōlo lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ **10** N na yitama e ra nēn nayi fa fala sēnbēna n tan Muxuna Dii Xēmen yii dunuja yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, **11** “N na a falama i xa, keli i ya sa seen tongo, i siga i konni.” **12** Xēmen yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yēc xori. E birin yi kabē kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nnxu munma ito jōxōnna

Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa Yesu fēma, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Yoni a xarandiine nun Farisi muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?” **19** Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nēma jaxalandi tiine fēma, e sunna suxe ba? Na mi lige, xa a e fēma! **20** Koni waxatina nde fama, jaxalandi kanna bama nēn e yē. Na waxatini, e sunna suxuma nēn. **21** Muxu yo mi dugi nēnē dungin tonge, a yi dugi fonna bēteren a ra. Xa a na liga, a dungi nēnē bōma nēn a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. **22** Muxun mi manpa nēnē se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nēnē se saseen kalama nēn, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nēnē sama se sase nēnē nan kui.” **23** Yesu nun a xarandiine yi danguma xēena nde ma Matabu Lōxōna nde yi, a xarandiine yi sansi tōnsōnne ratorondon fōlo. **24** Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, “I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxa Matabu Lōxōni.” **25** Yesu yi e yabi, a naxa, “E munma na xaran ba, kamen Dawuda nun a foxorabirane suxu waxatin naxan yi? **26** A so nēn Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxe mi daxa a xa naxan don fo saraxaraline. Dawuda mōn yi ndee so a foxorabirane fan yii.”

27 Yesu mōn yi a fala e xa, a naxa, “Matabu nun Tomasi nun Alifaa dii xēmen Yaki nun Loxon daxi muxun nan xa, muxun xa mi daxi Tade nun Simon e naxan ma a “Yahudiya siya Matabu Loxon xa. **28** Nanara, n tan Muxuna Dii xanuna,” **19** e nun Yudasi Isakariyoti naxan Xemen nan Matabu Loxon kanna ra.”

Yesu yanfa, a a so yiini. **20** Na xanbi ra, Yesu yi xete banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa nōe e dege feren sōte. **21** A denbayaan na me waxatin naxan yi, e siga a tongoden, amasōtō a denbayaan yi a falama nēn, e naxa, “Seen bata so a yi.” **22** Sariya karamoxon naxanye fa sa keli Yerusalen taani, ne yi a fala, e naxa, “Bēlesebu nan a foxo ra!” Bonne naxa, “A yinnane kedima yinna mangan Bēlesebu barakan nin.” **23** Nanara, Yesu yi e xili a fema, a sandana ndee sa e xa, a naxa, “Setana nōe Setana kede ba? **24** Xa yamanan bata yitaxun yengeni, na yamanan mi sabatima. **25** Yengen tandem naxan kui, na tandem mi sabatima. **26** Xa Setana keli a yete xili ma, a mangayani taxunma yengeni nēn. A mi sabatima, a janma nēn na yi. **27** Muxu yo mi nōe soe senbēmana banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi senbēmaan xidi singen. Na xanbi ra, a banxi kui seene tonge nēn. **28** N xajondin fala ε xa, muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluyē nēn na birin na. **29** Koni muxun naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayelefū, na mi mafeluyē mumē, habadan yulubin luma a ma nēn.” (*aiōn g165, aiōnios g166*) **30** Yesu ito falaxi nēn amasōtō muxune yi a falama nēn, e naxa, “Yinna jaxin nan a foxo ra.” **31** Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunyene yi fa. E ti tandem, e xeraan nasiga a xilideni banxini. **32** Yamaan yi doxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunyene tandem i waxy i to feni.” **33** Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunyene ra?” **34** Muxun naxanye doxi a rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunyene mato be yi. **35** Amasōtō muxun naxanye Ala sagoon ligama, ngaxakeden xemēmaan nun a naxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

4 Na xanbi ra, Yesu mōn yi xaranna fōlō daraan de. Yama gbeen yi malan a fema han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xē deen xon ma. **2** A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa,

3 Na xanbi ra, Yesu mōn yi siga salide banxini.

A yi xēmen yii madənxina nde li mēnni. **2** E yi lu Yesu matoe xa a xēmen nakendeyē Matabu Loxon alogo e xa a kansun na fe ra. **3** Yesu yi a fala xēmen yii madənxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan maxōdin, a naxa, “Matabu Loxon, nanse daxa a xa liga, a jaxin ba, xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” Koni e mi fefe fala. **5** Yesu xoloxin yi e mato. A sunu e kininkintareyana fe ra ki faji. A yi a fala xēmen xa, a naxa, “I yinna bandun.” A yi a yinna bandun, a kendeyē. **6** Nanara, Farisi muxune yi mini mafureñ! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni tōn. **7** Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dēxōn ma, yama gbeen yi bira a foxo ra keli Galile yamanani, e nun Yudaya **8** nun Yerusalen nun Idumeya nun Yuruden baan kidimaan nun Tire taan nun Sidon taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na me, e yi fa a fema. **9** A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbēten. **10** A bata yi muxu wuyaxi rakendeyē nun. Furetōne birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yiin din a ra. **11** Nba, yinna jaxine yi muxun naxanye foxo ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna jaxine yi lu e ragbelegbelē, e falan ti e xon, e naxa, “Alaa Dii Xēmen nan i tan na.” **12** Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala. **13** Awa, Yesu yi te geyaan fari. A yi waxyi muxun naxanye xon ma, a yi ne xili, e yi fa a fema. **14** A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xērane ra alogo e xa lu a fema, **15** a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e jinanne kedi. **16** A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simōn, Yesu naxan xili sa Piyeri, **17** e nun Sebede a dii xēmen Yaki nun a xunyen Yoni Yesu naxanye xili sa “Boyanerige.” Na bunna neen “Kuye Sarinna diine.” **18** E nun Andire nun Filipi nun Barotolome nun Matiyu

3 “Ε tuli mati. Χεε biina nde yi mini, a siga a ne minima nen kēnenni. 23 Xa tunla naxan ma sansiin wolideni. 4 A yi sansiin wolima waxatin a feen me, na xa a tuli mati!” 24 A mōn yi a fala naxan yi, ndee yi bira kiraan xōn ma. Xōline yi e xa, a naxa, “Ε feen naxan mexi, ε na fe liga ε ne don. 5 Ndee yi bira fanyen fari bēnde gbee yeren ma. Ε ligaseen naxan yatema bonne xa, mi yi dēnaxan yi. E yi soli mafureñ, amasōta Ala fan na yatema ε xa nēn, a yi nde sa a fari. 25 bēnden mi yi gbo na yi. 6 Sogen to te, e yi lisi a Seen muxun naxan yii, nde mōn soma nēn na ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi bōxōni yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a ki fajni. 7 Sansina ndee yi bira sexe pali kanne yii, na bama nēn a yii.” 26 Yesu mōn yi a fala, tagi, sexene yi gbo, e yi e don, e mi bogi. 8 Koni a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nēn alo xēmen ndee yi bira bōxō fajnini, e soli, e sabati, e bogi, e naxan a sansiin woli a xēen ma. 27 Xa a xi, xa a keden kedenna birin yi tongue saxan sōtō hanma mi xi, kōeēn ba, yanyin ba, sansi xōnna solima tongue sennin, hanma kēmē.” 9 Yesu yi a fala, a nēn, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon. 28 naxa, “Xa tunla naxan xōn, a feen me, na xa a Bōxōnan bogi seene raminima a yetē ra. A tuli mati!” 10 Yesu yi a danna waxatin naxan yi, solima nēn singe, na xanbi ra, a sabati, dōnxen muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne na a yi bogi. 29 A na mō waxatin naxan yi, yi a rabilinni, ne yi a maxōdin sandane fe ma. 11 xēmen yi wōliten naso a ra, bayo a xaba waxatin Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo bata a li.” 30 Yesu yi maxōdinna ti, a naxa, “En feen bata so ε tan yii. Koni muxun naxanye a na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma en fari ma, ne feen birin mema sandan nin 12 bayo, nōe a yēbē sandan mundun xōn? 31 A luxi nēn ‘E seen matoma nēn han, koni e mi a yigbēma. E alo sansi kēsē xuridin naxan xurun dangu se e tuli matima nēn han, koni e mi fefe famuma, kesen birin na muxune naxanye sima. 32 Koni a alogo e nama maxētē, e yulubine yi xfafari.” na si, a gboma nēn han a dangu sansine birin 13 Na xanbi ra, Yesu yi e maxōdin, a naxa, “Ε na. A yiine yi gbo han xōline yi e tēne sa a mi sandani ito bunna kolon ba? Xa ε mi ito yiine yi, a nininna ra.” 33 Yesu yi Alaa falan kolon, ε sandan bonne bunne kolonma di?” 14 nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xōn, e yi nōe “Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima. 15 naxanye famunjē. 34 A mi yi falan tima e xa, xa Muxuna ndee luxi nēn alo sansiin naxanye bira a mi sandan sa. Koni e nun a xarandiine nēma kiraan xōn ma. E na Alaa falan me tun, Setana yi e danna, a yi e birin yēbama nēn e xa. 35 Na yi fa, a yi a ba e yi. 16 Muxuna ndee luxi nēn lōxōn jinbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.” 36 Nayi, e falan me, e a suxuma nēn sewani mafureñ! 17 yi keli yamaan yē, e sa so kunkin kui Yesu yi Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Tōrōn nun dōxi naxan kui. Kunki gbētēye fan yi a dēxōn. besenxōnyaan na fa Alaa falana fe ra, e birama 37 Foye gbeen yi keli, igen mōrōnne yi so folo nēn tantanni mafureñ! 18 Muxuna ndee luxi kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen nēn alo sansiin naxanye bira sexe pali kanne na. 38 Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a tagi. E Alaa falan me, 19 koni dunujia xaminne xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi nun nafunla fe kunfan nun nata gbētēye yi a a fala a xa, e naxa, “Karamōxō, i ya fe mi nxu liga e falan bejin, a tōnōn mi lu e ma. (aiōn) faxa feni ba?” 39 Yesu yi keli, a foyen nun igen g165 20 Koni muxuna ndee luxi nēn alo sansiin mōrōnne yamari, a naxa, “I raxara, i sabari!” naxanye bira bōxō fajnini. E Alaa falan mema Foyen yi dōxō, na yi madundu yenyen! 40 Na nēn, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tongue saxan xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε gaxuxi namini, ndee tongue sennin, ndee kēmē.” 21 Yesu nanfera? Denkelya mi ε yi singe ba?” 41 Koni yi a fala e xa, a naxa, “Lēnpun dōxē deben bun e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde ma hanma saden bun ma ba? A mi dōxōma seen xēmeni ito ra? Hali foyen nun igena a falan xan fari ba? 22 Feen naxanye birin luxunxi, ne suxumal” makēnenma nēn. Feen naxanye birin wundoni,

5 E yi dangu Galile Daraan bode fôxôna a kininkininx i ma kii naxan yi, i sa na fala e Gadara yamanani. **2** Yesu godo nen kunkin xa.” **20** Awa, xemén yi siga na Taa Xun Fune kui tun, xemena nde yi fa sa keli bilingan yireni, birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na yinna jaxin yi naxan fôxôra. **3** Na xemén yi fala. Na muxune yi kabé kat! **21** Yesu mòn yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa noe a xide xete daraan bode fôxôna kunkin kui. Yama sònón, hali yolónxónna ra. **4** Amasotô e bata yi a gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dêxón sanne balan wuren na, e a yiine xidi yolónxónne ma. **22** Salide banxin kuntigina nde yi fa, naxan ra sanja ma wuyaxi, koni a yi a yolónxónne yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma. yibolonma nén, a wurene ba a sanne ma. Muxu **23** A yi a mafan kat, a naxa, “N ma dii temen yo mi yi fa a noe. **5** A yi sigama bilingan yiren faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a nin, e nun geyane fari kœen nun yanyin birin xa kendeya, a lu a nii ra.” **24** Awa, Yesu yi siga na. A yi gbelegbelema nen waxatin birin, a yi a fôxôra, yama gbeen fan yi siga a fôxôra, e lu a yete maxabc gemen na. **6** A to sa Yesu to yi a yigbèten han! **25** Naxanla nde yi na nun fe wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma. Jaxalan furen yi naxan ma xabu jñëe fu nun **7** A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegbele a firin. **26** A bata yi tòrò seriba wuyaxi fëma a falan ti a xòn, a naxa, “Kore Xònna Alaa Dii dandanden, a gbetin birin bata yi jian, koni a Xemena, Yesu, i waxi nanse xòn ma n tan xa? I mi kendeya, fo a furen to yi sigan gboe ayil! **27** A kôlô Ala yi, fa fala i mi n jaxankatama!” **8** A na to Yesu a fe me, a yi fa yamaan ye Yesu xanbi falaxi nén, amasotô Yesu bata yi a fala, a naxa, ra, a yi a yiin din a domaan na. **28** Amasotô a “I tan yinna jaxina, xete xemeni ito fôxôra.” **9** yi a mirima nén, a naxa, “Hali n na n yiin din Yesu yi yinnan maxödin, a naxa, “I xili di?” A a domaan na gbansan, n kendeyama nén.” **29** yi a yabi, a naxa, “N xili nén, ‘Ganla.’ Amasotô Na waxatin yeteni, wunla naxan yi minima a nxu wuya!” **10** Yinnan yi lu Yesu mafanjé, a ma, na yi dan, a yi a kolon a fatini fa fala a bata nama yinnane kedi yamanani. **11** Awa, xôsé kuru kendeya. **30** Yesu yi a kolon mafuren a senbena gbeen yi na dêxón ma, e yi e degema geayaan nde bata mini a yi. A yi a yee rafindi yamaan ma. **12** Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Nxu ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma rasiga xôsé kuruni itoe ye, alogo nxu xa sa so domaan na?” **31** A xarandiine yi a fala a xa, ne yi.” **13** Nanara, a yi tin. Yonna jaxine yi xete e naxa, “I yamaan toma i yigbètenje, i mòn xemén fôxôra, e sa so xôsene yi. Xôsé kurun a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’” **32** birin yi godo e giye geayaan na, e godo darani, e Koni Yesu yi lu a rabilinna matoe alogo a xa faxa. Xôsé wuli firin joxon. **14** Muxun naxanye jaxanal to naxan a yiin dinxi a ra. **33** Naxanla yi yi xôsene kantanma, ne yi siga e giye taani, xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan e sa na xibarun nali taani e nun xéene ma. ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi jñondin Yamaan yi siga na feen matoden. **15** Awa, e siga fala a xa. **34** Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma Yesu fëma, e na xemén to yinna ganla yi naxan dii temen, i ya denkéléyaan bata i rakisi, siga fôxôra nun. A dôxi, domaan nagodoxi a ma, a bojé xunbenli, i ya tòròn bata jian.” **35** Yesu bata xaxili soto. Nanara, e birin yi gaxu kat! **16** yi na falama waxatin naxan yi, xerana ndee yi Naxanye na feene birin to, e yi ne yeba yamaan fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. xa naxan ligaxi na muxun xa yinna jaxin yi Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii temen naxan fôxôra e nun naxan liga xôsene ra. **17** bata faxa. I karamoxo tòroma nanfera?” **36** Yesu Nanara, e Yesu mafan fôlô, a xa keli e yamanani. mi a tulí mati e falan na, koni a yi a fala salide **18** Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa yi, yinna jaxin yi xemén naxan fôxôra nun, na denkéléya tun!” **37** A mi tin muxu yo xa siga yi Yesu mafan alogo a xa lu a fëma. **19** Koni Yesu a fôxôra, fo Piyeri nun Yaki nun Yaki xunyen mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, “Xete i konni i Yomi. **38** E to salide banxin kuntigin konna li, ya denbayaan fëma. Marigin naxan ligaxi i xa, Yesu yi e to kontofili xi, e yi wugama han, e

gbelegbelema! **39** A yi so banxini, a yi a fala e xa, kedi, e turen sa furetøne xunne yi misaala ra, e a naxa, “E kontøfilixi nanfera, ε yi wuga? Diin yi e rakendøya. **40** Koni, e yi a magele amasøtø Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin folo. A yi e birin namini banxini, a yi diidina yi. Muxuna ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. kelixi sayani. Nanara, senbena a yii, a kabanako E diidin saxi denanaxan yi, e so menni. **41** A yi a feene liga.” **42** Koni ndee naxa, “Nabi Eli nan a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a kon xuini, a ra.” Ndee naxa, “Nabiin nan a tan na alo waxati naxa, “Talita kumi.” Na bunna neen fa fala, “Dii danguxin nabina nde.” **43** Herode a me waxatin temena, n na falama i xa, keli!” **44** Dii temen naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Yoni nan a ra, n yi keli mafuren, a sigan ti folo. A barin bata yi naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!” **17** jee fu nun firin ti. E yi kabø na ma katil! **45** Herode yeteen yamarin fi nen, a Yoni xa suxu, e Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito yi a xidi, e yi a sa kasoon na Herodiyade a fe kolon, e mon xa donseen so diin yii.

6 Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandiine biraxi a foxy ra. **2** Matabu Løxon to a li, a yi xaranna ti folo salide banxini. Yamaan naxan yi tuli matixi a ra, ne yi kabø, e yi a fala, e naxa, “A ito sotøxi minen yi? A xaxinla sifani ito sotøxi di, a to fa kabanako feni itoe ligama? **3** Kamuderen xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudasi nun Simøn tada xa mi ito ra ba? A xunye jaxalanmane xa mi doxi be ba?” E yi e me a ra. **4** Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi, fo a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.” **5** A mi no kabanako fe yo lige menni, fo a to a yiin sa furetona ndee tun ma, a yi e rakendøya. **6** A yi kabø e denkelyatareyaan ma han! Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran. **7** A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yeeen ma. A yi senben so e yii yinna jaxine xun na. **8** A yi e yamari, a naxa, “E nama siga sese ra ε yii sigatini, fo dunganna. E nama siga buru ra hanma bøndunla hanma gbetina ε tagi xidini. **9** E xa sankidin so ε sanni koni ε nama doma gbee firin xali ε yii.” **10** A mon yi a fala e xa, a naxa, “E na yigija banxin naxan yi, ε xa lu menni han ε yi keli na taani. **11** Xa ε yirena nde li, yamaan mi ε rasuxu, e mi e tuli mati ε ra, ε xa keli na yi. E yi ε sanne rakunkun, ε yi na gbangbanna ba ε sanne ra. Na findima nen sereyaan na e xa!” **12** Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hakene yi. **13** E yi jinan wuyaxi

Filipi xøn, Herode naxan doxo a jaxanla ra. **18** Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, “A mi daxa i xa i fafakadedenna jaxanla doxo!” **19** Nanara, Herodiyade yi xølo Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi no, **20** amasøtø Herode yi gaxuxi Yoni yee ra, bayo a yi a kolon a muxu tininxsi sarijnanxin nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratangø. Herode na yi a tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi kuisamma nen, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra. **21** Koni løxona nde, Herode yi a bari løxon sumunna donse donni ton a kuntigine nun sofa mangane nun Galile yamanan muxu gbeene xa. **22** Herodiyade a dii temen yi so banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kenen. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, “I waxi sese xøn ma, n na soe i yii.” **23** A yi a kolo, a yi saratin tongo a xa, a naxa, “I na n xandi sese yi, n na soma i yii nen hali n ma yamanan foxy kedenna!” **24** Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxødin, a naxa, “N xa a xandi nanse yi?” A nga yi a yabi, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna.” **25** Nayi, dii temen yi xete mangan fema mafuren, a yi a fala a xa, a naxa, “N waxi a xøn ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!” **26** Na yi mangan niin naforø a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yee xori, a mi yi wama tondi feni. **27** A yi sofana nde yamari mafuren, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sege a de kasoon na, **28** a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii. **29** Yoni a xarandiine to na me, e yi fa a binbin

tongo, e sa a maluxun. **30** Xerane yi e malan liga a siga e fēma subaxani, a sigan tima igen Yesu fēma, e feen naxan birin ligaxi, e nun e fari, a yi dangu feni e ra nun. **49** Koni e to a to yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yēba a sigan tiye igen fari. E yi e miri fa fala, muxun xa. **31** A yi a fala e xa, a naxa, “E fa ε danna yire yelenna nan a ra. E gbelegbele, **50** amasōtō e madunduxina nde yi, ε fa ε matabu n fēma.” birin a to nen, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e Amasōtō muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. ε yi feren yati sotoma, e yi e dege. **32** Nayi, e yi te nama gaxu.” **51** A so kunkin kui e fēma, foyen yi kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina a raxara. Xarandiine yi kabə han! **52** Amasōtō e nde yi. **33** Koni muxu wuyaxi yi e to sige, e yi a mi buru don feen kabanako feen famuxi, bayo kolon mafuren! Nanara, muxune yi keli taane e bojen yi xədəxə. **53** Yesu nun a xarandiine birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so. **34** yi daraan gidi. E siga Genesareti yamanani, e Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to na kunkin xidi na yi. **54** E to mini kunkin kui tun, yi, a kininkinin e ma amasōtō e yi luxi nēn alo yamaan yi Yesu kolon. **55** Men kaane na yi a yexəen naxanye kantan muxu mi na. Nanara, xinla mē denaxan yi, e birin yi fama e furetōne a e xaran fōlō fe wuyaxi ma. **35** A xarandiine ra nēn a fēma dagine ma. **56** Yesu siga yiren yi fa a fēma jinbanna ra, e naxa, “Kœen bata naxan birin yi, banxidene nun taane nun xēne, so, burunna nan nun be ra. **36** Yamaan naxēte men muxune yi fama e furetōne ra nēn lōxō alogo e xa siga be rabilinna banxidene ra e nun tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetōne xa xēne ma, e sa donseen sara e yetē xa.” **37** Yesu e yiin din a domaan lenben na. Naxanye birin yi yi e yabi, a naxa, “E tan yetēen xa donseen so e e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nēn. yii.” E yi a fala a xa, e naxa, “I waxi a xōn ma, nxu xa sa walikeen kike solomasēxē saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?” **38** Yesu yi e maxōdin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii? ε sa a mato.” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun suulun, yexē firin nan be.” **39** Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun dōxōde yēen ma, e dōxō sexēne fari. **40** Awa, yamaan yi dōxō muxu kēme yēen nun muxu tonge suulun yēen ma. **41** Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yexē firinne tongo, a yi a yēen nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yexē firinne fan yitaxun e ra. **42** E birin yi e dege, e lugo ken! **43** Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yexē dungi dōnxēne ra. **44** Muxun naxanye na burune don, xemene gbansan, muxu wuli suulun. **45** Na waxatin yeteni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yēe ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxētedeni. **46** A to keli yamaan fēma, a yi te geyaan fari Ala maxandideni. **47** Jinbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna bōxōni. **48** A yi a to a xarandiine tōrōma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a

7 Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karamoxona ndee yi e malan Yesu rabilinni sa keli Yerusalēn taani. **2** E yi a to fa fala a xarandiina ndee e dege, e yiine mi yi sarijan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na burna neen fa fala e mi e yiin naxaxi. **3** Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donjē xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasōtō e yi kankanxi e benbane namun feene ma. **4** E na keli loxō tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dege. Namun fe wuyaxi mōn e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana. **5** Farisi muxune nun sariya karamoxone yi Yesu maxōdin, e naxa, “Nanfera, i ya xarandiine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!” **6** Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyya falan naxan ti ε fe yi, a jōndin nan yi a ra, ε tan nafigine, bayo a sēbəxi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e dēen nin, komi e bojen makuya n na pon!’ **7** E n batuma fuyan! Amasōtō e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaranxine nan gbansan na.” **8** Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine bejin, ε adamadiine namun feene suxu. **9** ε fatan Alaa yamarine kaladeni alogo ε xa kankan ε gbee

namun feene mal! **10** Amasoto Musa a fala nən, lugo. A mi lan en yi diidine donseen tongo, en a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mən naxa, yi a sa e barene bun ma.” **28** Naxanla yi a yabi, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun kanna faxa.’ **11** Koni ε tan a falama, ε naxa, ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga xa, naxanye rayolonma bəxəni!” **29** A yi a fala a a naxa, ‘I yi malii naxan sətəma n yii nun, xa, a naxa, “I bata n yabi ki fajni. Nayi, siga i na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e konni, yinnan bata xəte i ya dii temen fəxə ra!” kon xuini, fa fala ‘korobanna.’ **12** Xa a na fala, **30** Nayi, a yi xəte a konni, a yi a diin to saxi a ε mi fa tinma a xa sese lig a fafe nun a nga sadeni, yinnan bata xete a fəxə ra fefe! **31** Na xa. **13** Nayi, ε Alaa falan kalama ε namun feene xənbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu xən ε yamaan xaranma naxanye ma. ε na fe Sidon yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni sifa wuyaxi gbətceye ligama.” **14** Na xənbi ra, Taa Xun Fune yamanani. **32** Muxuna ndee yi Yesu mən yi yamaan xili a fəma. A yi a fala fa xəmə tuli xərina nde ra a fəma fala ti feen e xa, a naxa, “Ε birin xa ε tuli mati n xuiin yi xədəxə naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a na, ε yi ito famu. **15** Muxun seen naxan birin yiin sa a ma. **33** Nanara, Yesu yi a tongo a keli donma, na mi a sarijanna kalama. Koni feen yamaan ye. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a naxan kelima a bəjəni, na nan a sarijanna yi a degen namini, a yi a sa xəmen lenna ma. kalama. **16** Awa, xa tunla naxan xən, a xa feen **34** Na xənbi ra, Yesu yi a yeeen nate kore, a yi me, na xa a tuli mati!” **17** A keli yamaan fəma kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xuini, a waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandiine naxa, “Epafata.” Na bunna nəen “A xa rabi!” **35** yi a maxədin na sandan bunna ma. **18** Yesu yi Na waxatin yetəni xəmen tunle yi raba ayi, a a fala e xa, a naxa, “Ε fan munma xaxili sətə lenna yi fulun, a falan ti fəlo ki fajni. **36** Yesu yi e ba? ε mi a to, muxuna sarijanna mi kalama birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni donseen xan xən naxan soma a də? **19** Amasoto a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan a mi soma a bəjən xan yi, fo a godo a kui, na yi sigama ayi na kii nin. **37** Yamaan yi kabe katı, xənbi ra, a yi mini a fatini.” Yesu to ito fala, a e naxa, “A feen birin ligama ki fajni! Hali tuli yi a falama nən fa fala donse yo mi haramuxi. xərine, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan **20** A yi a fala, a naxa, “Naxan kelima muxun ti.”

bəjəni, na nan a sarijanna kalama. **21** Bayo feen naxanye kelima a bəjəni, ne nan itoe ra, miriya jaxin nun yanga suxun nun mujan nun muxu faxana **22** e nun yalunyaan nun milan nun feen nən xəxələnyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana. **23** Fe jaxin sifani itoe birin kelima muxun bəjən nin, e yi a sarijanna kala.” **24** Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xən ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nəe a luxunjə. **25** Naxanla nde yi na, yinna jaxin yi naxan ma dii temen fəxə ra. Na to Yesu a fe me tun, a fa bira a sanna bun ma. **26** Gireki kaan nan yi na naxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii temen fəxə ra. **27** Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dege singen han e

8 Na waxatini, yama gbeen mən yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fəma, a yi a fala e xa, a naxa, **2** “N bata kininkinin yamani ito ma, amasoto e bata soge saxan ti n fəma. Donse yo mi fa e yii iki. **3** Xa n na e kamətəne rasiga e konne yi, e sa fugama a ra nən kira yi amasoto e tan ndee kelideni kuya.” **4** A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen sətən minen yi wulani ito yi naxan e luge?” **5** Yesu yi e maxədin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.” **6** A yi a fala yamaan xa, a e xa dəxə bəxəni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini. **7** Yəxədina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala

xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun naxa, “I nama fa xete taani sənən de!” 27 Na yamaan na. 8 Muxune birin yi e dege, e yi lugo xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya ken! Xarandiine yi na dənxəc dungi dungine rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a matongo, e debe solofera rafe ne ra. 9 Xemene xarandiine maxədin kira yi, a naxa, “Yamana a gbansanna, e muxu wuli naanin nan jəxən falama a nde n tan na?” 28 E yi a yabi, e naxa, yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga. 10 Na waxatin “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, yetəni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbeteye fan siga Dalamanuta yamanani. 11 Farisi muxuna naxa, a nabina nde nan i tan na.” 29 Yesu yi e ndee yi fa, e Yesu tandi folo. E yi waxi a bunba maxədin, a naxa, “E tan go? E tan naxa a di? feni, e yi a maxədin, a xa taxamasenna nde ligi Nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa sa keli ariyanna yi. 12 Yesu yi kutun sununi Muxu Sugandixin nan i tan na.” 30 Awa, Yesu ki fajni, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera to yi e yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa. 31 muxune taxamasenna nde maxədinma? N xa Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine xaran folo, a jəndin fala ε xa, e mi taxamaseri yo toma.” 13 naxa, a fere mi na fo a tan Muxuna Dii Xemen xa Na xanbi ra, a yi keli e fema, a mən yi te kunkin təro wuyaxi soto. A naxa, a yamaan fonne nun kui, a yi dangu daraan bode fəxən na. 14 Nba, saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne e xarandiine yi jiinan, e mi siga buru ra e yii fo məma a ra nen, e yi a faxa. A soge saxanden, buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui. 15 a yi keli sayani. 32 A yi ito yəba e xa ki fajni. Yesu yi e yamari, a naxa, “E a ligi ε yeren ma Nanara, Piyeri yi a ba bonne fema, a yi a maxadi Farisi muxune nun Herode a muxune buru rate folo. 33 Koni Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi sena fe yi.” 16 E yi falan ti e bode tagi, e naxa, a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, “A ito falan nən bayo buru mi en yii.” 17 E yi “Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi fo adamadiine.” 34 Yesu yi yamaan xili a fema e e maxədin, a naxa, “E falan tima nanfera fa nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, “Xa fala buru mi en yi? E mən munma a yee to ε muxu yo waxyi bira feni n tan fəxə ra, a xa a mə munma xaxili soto? E bəjen nan xədəxə ba? a yetə ra, a yi a faxa wudin tongo, a biri n fəxə 18 Yeeəna ε ma ba, ε mi sese toma? E tunla na ra. 35 Amasoto naxan waxyi a niin nakisi feni, na koni ε mi fefe məen ba? E bata jinan ba, 19 n to bənəmə a yi nen. Koni naxan na bənə a niini muxu wuli suulunna dege buru xun suulunna n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, na ra, ε debe yoli rafe a dungi dungi dənxəne ra?” kisima nen. 36 Xa muxun dunuja birin soto, a E yi a yabi, e naxa, “Fu nun firin.” 20 Yesu mən bənə a niini habadan, tənən mundun na ra? 37 naxa, “N to muxu wuli naaninna dege buru xun Muxun nəe nanse fiye, a mən yi a niin soto? 38 soloferen na, ε debe yoli rafe a dungi dungi Awa, xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe dənxəne ra?” E yi a yabi, e naxa, “Solofera.” 21 A falana fe ra hake kanne nun nafigine yee ra iki, yi e maxədin, a naxa, “E munma a famu ba?” 22 n tan Muxuna Dii Xemen fan yagima nen na Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan kanna fe ra, nxu nun maleka sarijanxine na fa li, muxuna ndee yi fa xeme danxutoon na Yesu waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.” fema. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutoon ma.

23 Yesu yi danxutoon yiin susu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a degen sa xemən yeeəne ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxədin, a naxa, “I sena nde toma ba?” 24 Xemən yi a yeeən nate, a naxa, “N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima.” 25 Yesu mən yi a yiine sa xemən yeeəne ma. A yeeəne yi rabi, a yi seene yigbe ki fajni! 26 Yesu yi a rasiga a konni, a

9 A mən yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa: Ndee be, ne mi faxə fo e Alaa Mangayaan to fe a senbeni.” 2 Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geysa gbeen fari. A kejnaan yi masara e yeeə ra yi. 3 A dugin yi lu mayilenje, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuja yi naxan nəe dugin fixe na kiini. 4 Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini

kənənni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. 5 yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii jñorena. 22 Yinnan Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamoxo, a bata kata a faxa feen na sanja ma wuyaxi. A lanxi bayo nxu be. N xu xa gage saxan ti be, bata yi a rabira tñen nun igeni. Xa i noë a lige, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.” 23 Yesu naxa, Eli gbeen keden.” 6 A mi yi fa a kolon a naxan “I tan naxa, ‘Xa i noë.’ Naxan na denkeleya, na falama, amasotø gaxun bata yi e suxu han! 7 noë feen birin lige nen.” 24 Banxulanna fafe yi a Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na xuini te sa, a naxa, “N denkeleyaxi, koni n mali n kundani, a naxa, “N nafan Dii Xemén nan ito ma denkeleyatareyani.” 25 Yesu yi a to, yamaan ra, ε tuli mati a xuiin na!” 8 E yi e yee rakojin yi masoma e ra. Nanara, a yinna jaxin yamari, e rabilinni mafuren, koni e mi muxu yo to e a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xörina, n bata i fema fo Yesu kedenna! 9 E yi godoma geyaan na yamari, xete diidini ito foxy ra, i nama fa a töro waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen sönönl!” 26 Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fo a tan raxara ayi ken! A xete a foxy ra. Banxulanna yi Muxuna Dii Xemén na keli sayani. 10 E yi na ligal alo faxa muxuna. Muxune birin yi a fala, e falan namara, koni e yi falan ti fôlo e bode tagi, naxa, “A bata faxa.” 27 Koni Yesu yi banxulanna e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?” 11 E suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti. 28 Yesu so yi Yesu maxödin, e naxa, “Sariya karamoxone banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a a falama nanfera fa fala Nabi Eli nan singe maxödin e danna, e naxa, “Nanfera nxu tan mi fama?” 12 A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan noxi na yinnan kede?” 29 Yesu yi e yabi, a naxa, singe fama yati, a yi feene birin yitöñ. Koni “Na sifan mi kede Ala maxandin xanbi.” 30 E yi nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xemén keli mënni, e dangal Galile yamanani. Yesu mi töroma nen katí, muxune yi e me a ra? 13 Koni n yi waxi a xöñ ma muxune xa a yire kolon, 31 xa a fala ε xa, Nabi Eli bata yelin fe. E yi e rafan amasotø a yi a xarandiine nan xaranma. A yi feene birin ligal a ra alo Kitabuna a fe falaxi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemén kii naxan yi.” 14 E to fa xarandiin bonne fema, yanfama nen, e yi n so muxune yii, e yi n faxa, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya Koni sogé saxan na dangal, n mõn kelima nen karamoxona ndee yi e bode matandima. 15 sayani.” 32 Koni, e mi na falan bunna kolon, Yamaan to Yesu to, e yi kabé katí! E siga e giye a e mõn yi gaxu a maxödinje. 33 E Kaperunan ralandeni, e yi a xöñton. 16 Yesu yi a xarandiine taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu maxödin, a naxa, “ε bode matandima nanfera?” yi a xarandiine maxödin, a naxa, “ε yi ε bode 17 Muxu keden yi a yabi yamaan ye, a naxa, matandima kira yi nanfe ma?” 34 Koni e yi “Karamoxo, n bata fa n ma dii xemén na i fema dundu amasotø e bata yi e bode matandi kira amasotø yinnana a foxy ra. A mi noë falan tiye. yi nun fa fala nde gbo birin xa e ye. 35 Yesu 18 Yinnan na keli a ra waxati yo yi, a a rabirama yi doxo, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a nen böxoni. A de xunfanna yi lu mine, a lu a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi jinna raxinje. A xara ayi. N bata i ya xarandiine feni xunna ra, na xa a yete lu a rajanna ra, mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi a findi birin ma walikeen na.” 36 A yi diidina noxi a kede.” 19 Yesu yi a fala e xa, a naxa, nde rakeli, a yi a ti e birin yetagi. A yi a tongo, “ε tan denkeleyatere, n luma ε fema han a yi a fala e xa, a naxa, 37 “Naxan na diidini waxatin mundun yi? N xa dija ε xa han waxatin ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu. mundun yi? ε fa diin na n fema.” 20 E yi fa a ra Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun Yesu fema. Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna yisuxi, fo naxan n xexi.” 38 Yoni yi a fala Yesu raxuruxurun keden na, a yi bira böxoni, a yi xa, a naxa, “Karamoxo, nxu bata xemena nde lu a makutukute, a de xunfanna yi lu mine. to jinanne kede i xinli, nxu yi a raxolø, a xa 21 Yesu yi banxulanna fafe maxödin, a naxa, a lu amasotø a mi yi en tan foxy ra.” 39 Yesu “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi e yabi, a naxa, “ε nama a raxolø amasotø

muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe mi noë n ma fe naxin falə. 40 Amasotə naxan nama ne fata.” 10 E xctə banxini waxatin naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nən. 41 N xa yi, xarandiine yi Yesu maxodin na feen ma. jəndin fala ε xa, muxu yo igen so ε yii amasotə 11 A yi a fala e xa, a naxa, “Xəmen naxan na Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, na a jaxanla bepiñ, a jaxalan gbete futu, a bata barayin sətəma nən!” 42 Yesu naxa, “Diidin yalunyaan liga lan a jaxalan singen ma. 12 A na naxanye dənkəleyaxi n ma itoe ra, muxu yo kii nin, jaxanla naxan na a mə a xəmen na, a na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun gəmə lu xəmə gbete xa, na jaxanla bata yalunyaan gbeen yi xidi na kanna kəe ra, a woli tilinna ma. liga.” 13 Muxune yi fa diidine ra Yesu fema, 43 Xa i yii nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama te tutareni, (Geenna g1067) 44 ‘kunle nun təen mi jənənə dənəxan yi habadan!’ 45 Xa i sanna nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i san keden kanna xa so ariyanna yi benun i san firin kanna xa so yahannama yi, (Geenna g1067) 46 ‘kunle nun təen mi jənənə dənəxan yi habadan!’ 47 Xa i yeeen nan i bire yulubini, a ba na. A fisa i yee keden kanna xa so Alaa Mangayani benun i yee firin kanna xa so yahannama yi, (Geenna g1067) 48 ‘kunle nun təen mi jənənə dənəxan yi habadan!’ 49 Amasotə təen sama muxun birin Yuda yaamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mən yi malan a fema. A mən yi e xaran alo a darixi a lige kii naxan yi. 2 Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxodin alogo e xa a kejaan fesefesə, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xəmen xa a mə a jaxanla ra?” 3 Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so ε yii?” 4 E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xəmen xa futu kala kedin səbə, a yi a jaxanla bejin.” 5 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin səbəxi ε xa nən bayo ε bəjən xədəxə. 6 Koni a fələni dunuja da waxatini, ‘Ala xəmen nun jaxanla da nen,’ 7 ‘Nanara, xəmenə a nga nun a fafe bejinma nen, a yi a maso a jaxanla ra, 8 e findi fati bəndə kedenna ra.’ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden. 9 Nanara,

Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe mi noë n ma fe naxin falə. 40 Amasotə naxan nama ne fata.” 10 E xctə banxini waxatin naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nən. 41 N xa yi, xarandiine yi Yesu maxodin na feen ma. jəndin fala ε xa, muxu yo igen so ε yii amasotə 11 A yi a fala e xa, a naxa, “Xəmen naxan na Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, na a jaxanla bepiñ, a jaxalan gbete futu, a bata barayin sətəma nən!” 42 Yesu naxa, “Diidin yalunyaan liga lan a jaxalan singen ma. 12 A na naxanye dənkəleyaxi n ma itoe ra, muxu yo kii nin, jaxanla naxan na a mə a xəmen na, a na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun gəmə lu xəmə gbete xa, na jaxanla bata yalunyaan gbeen yi xidi na kanna kəe ra, a woli tilinna ma. liga.” 13 Muxune yi fa diidine ra Yesu fema, 43 Xa i yii nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama te tutareni, (Geenna g1067) 44 ‘E tin diidine xa fa n fema, ε nama e raxetə amasotə e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. 15 N xa jəndin fala ε xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mume!” 16 Na xanbi ra, a yi diidine dəxə a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa. 17 Yesu sigamatəna, xemena nde yi a gi Yesu fəxə ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxodin, a naxa, “Karaməxə fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin sətə?” (aiōnios g166) 18 Yesu yi a maxodin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu fajina? Muxu yo mi fan, Ala nan “Fəxən fan, koni xa a məxəməxənna ba ayi, a fa keden fan. 19 I yamarine kolon ba? Fa fala, ‘I raməxəməxənna nanse ra nayı? E kewali fajine xəmen ya lu ε dunuja yi gidini alo fəxən naxan donse jaxuməni, ε lu bəjəe xunbenli ε bode xən.”

20 Xəmen yi a fala, a naxa, “Karaməxə, xabu n dii nərəyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.” 21 Yesu yi a mato, a yi a xanu, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yiigelitəne ki. I nafunla sətəma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fəxə ra.” 22 Xəmen na mə waxatin naxan yi, a bənən yi rajaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasotə nafulu kan gbeen nan yi a ra nun. 23 Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanne so raxələ Alaa Mangayani han!” 24 Xarandiine yi kabə na falan ma. Koni Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxələ han! 25 Nafulu kannə so raxələ Alaa Mangayani dangu jənəmən so feen na sagilaan yinla ra.” 26 Xarandiine yi kabə kati, e yi e bode maxodin, e naxa, “Nde noë kise nayı?” 27 Yesu mən yi e mato. A yi a fala, a

10 Na xanbi ra, Yesu yi keli mənni, a yi siga

Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mən yi malan a fema. A mən yi e xaran alo a darixi a lige kii naxan yi. 2 Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxodin alogo e xa a kejaan fesefesə, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xəmen xa a mə a jaxanla ra?” 3 Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so ε yii?” 4 E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xəmen xa futu kala kedin səbə, a yi a jaxanla bejin.” 5 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin səbəxi ε xa nən bayo ε bəjən xədəxə. 6 Koni a fələni dunuja da waxatini, ‘Ala xəmen nun jaxanla da nen,’ 7 ‘Nanara, xəmenə a nga nun a fafe bejinma nen, a yi a maso a jaxanla ra, 8 e findi fati bəndə kedenna ra.’ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden. 9 Nanara,

naxa, "Muxun mi nœ na ligë koni Ala tan nœ kōmenna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata nœ. Ala nœ feen birin ligë nœn." **28** Piyeri yi a yelin na yirene ragide muxune ma." **41** Xarandii fala a xa, a naxa, "A mato, nxu bata feen birin fuun bonne na me waxatin naxan yi, e yi xolo bejin, nxu bira i fôxø ra." **29** Yesu yi a fala e xa, Yaki nun Yoni ma. **42** Nanara, Yesu yi e birin xili a naxa, "N xa jöndin fala ε xa, naxan birin bata a fema, a naxa, "Ε a kolon fa fala naxanye yatexi a konna lu na hanma a ngaxakeden xememane mangane ra siyane ye, ne noyaan nan ligama nun a jaxalanmane, hanma a nga hanma a fafe e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaa hanma a diine hanma a xeene, n tan nun n dôxø e ra. **43** Koni a mi na kiini ε tan tagi. ma falan Xibaru Fajina fe ra, **30** na kanna na joxon keme sotoma nen waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xememane nun jaxalanmane nun ngane nun diine nun xeene, besenxonyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisin soto waxati famatoni. (*aiōn g165, aiōnios g166*) **31** Koni naxanye yeeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin Yerikoo taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama na." **32** E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama gbeen yi minima Yerikoo taani waxatin naxan yi, Yerusalen taani, Yesu yi tixi a xarandiine yee danxutona nde yi dôxi kiraan de xandi tidienu ra. Xarandiine yi kuisan kati! A fôxorabirane naxan yi xili Baritime. Na bunna neen "Time yi gaxu. Yesu mon yi a xarandii fu nun firinne a dii xemena." **47** A to a me a Yesu Nasareti tongo, a siga e ra e danna. Feen naxanye fama kaan nan danguma, a gbelegbele folø, a naxa, ligadeni a ra, a na fala e xa. **33** Yesu yi a fala e xa, "Yesu, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n mal!" a naxa, "Ε a mato, en sigama Yerusalen taani. **48** Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a mon yi N tan Muxuna Dii Xemena soma nen saraxarali lu gbelegbele, a naxa, "Dawudaa Dii Xemena, kuntigine nun sariya karamoxone yii na yi. E kininkinin n mal!" **49** Yesu yi ti, a naxa, "Ε a n ma kitin bolomma nen, a lan sayaan ma. Na xili." Nayi, e danxutona xili, e naxa, "I bojen xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii, **34** naxanye xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima." **50** A yi a doma n magelema, e yi e degen namini n ma, e yi gbeen nawoli ayi, a tugan, a fa Yesu fema. **51** n bulan, e yi n faxa. Soge saxan na dangu, n Yesu yi a maxodin, a naxa, "I waxi a xon ma, mon kelima nœn." **35** Na xanbi ra, Sebede a dii n xa nanfe liga i xa." Danxutona yi a yabi, a xemene Yaki nun Yoni yi fa Yesu fema, e naxa, naxa, "Karamoxo, n waxi a xon ma, n xa seen "Karamoxo, nxu waxi a xon ma, i xa fena nde to." **52** Yesu yi a fala a xa, a naxa, "Siga, i ya liga nxu xa." **36** Yesu yi e maxodin, a naxa, "Ε denkelyaan bata i rakendeya." A yi seen to waxi a xon ma, n xa nanfe liga ε xa?" **37** E yi a mafuren, a bira Yesu fôxø ra kiraan xon ma. yabi, e naxa, "I na dôxo i ya binyeni, tin nxu xa dôxoden soto i fema, keden i yiifanna ma, keden i kōmenna ma." **38** Yesu yi a fala e xa, a naxa, "Ε n xandima naxan yi, ε mi na kolon. N na n minma toroya igelengenna naxan na, ε nœ ε minjne na ra ba hanma ε rafuye xoleni alo n nafuma kii naxan yi?" **39** E yi a yabi, e naxa, "On, nxu a nœ." Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N na n minma toroya igelengenna naxan na, ε fama ε minden na ra nœn yati! N nafuma xoleni kii naxan yi, ε fan yi rafu na kiini. **40** Koni muxun dôxø fena n yiifanna ma hanma n

11 E to maso Yerusalen taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi, Oliwi Geyaan dexon ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yee ra. **2** A yi a jungu e ma, a naxa, "Ε siga banxideen na ε yee ra. Ε na na li tun, ε sofalidina nde toma nen xidixi, muxe munma dôxø naxan fari singen. Ε a fulun, ε fa a ra be. **3** Xa muxuna nde ε maxodin fa fala, "Ε na ligama nanfera?" Ε a fala a xa, ε naxa, 'Marigin makona a ma,' na kanna a soma ε yii nœn mafuren." **4** Namara, e yi siga, e sa sofalidin to xidixi kiraan de banxina nde de ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi, **5** muxun

naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxodin, e 23 N xa jøndin fala ε xa, naxan na a fala geyani naxa, “E sofalidini ito fulunma nanfera?” 6 E yi ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira foxo igeni,’ xa a e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e mi sike a böneni, a yi denkeleya, fa fala a falan xa siga. 7 E yi fa sofalidin na Yesu fema, e yi e nakamalima nen, a ligama a xa nen. 24 Na na a domane yifulun sofalidin fari, Yesu yi døxø a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena fari. 8 Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan nde ma, xa ε la a søtø feen na, ε na søtøma nen. xøn ma, bonne yi jøxøndene magira, e yi e sa 25 Awa, ε nema Ala maxande waxatin naxan yi, kiraan xøn ma a binya feen na. 9 Naxanye yi xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a sigama a yee ra e nun naxanye yi biraxi a foxø mafelu na ra. Nanara, ε Fafe Ala naxan ariyanna ra, ne yi lu sønøxø, e naxa, “Ala tantun! Naxan yi, na ε mafeluye ε hakene ra. 26 Xa ε mi bonne fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! 10 En mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε benba Dawudaa mangayaan naxan fama, Ala fan mafeluye ε yulubine ra.” 27 Awa, e mon yi so xa na baraka! Ala tantun kore xønna ma pon!” Yerusalen taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu 11 Yesu yi so Yerusalen taani, a siga Ala Batu Banxin tandem ma waxatin naxan yi, saraxarali Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni kuntigine nun sariya karamoxøne nun yamaan a li kœ bata so, a yi siga Betani taani e nun a fonne yi fa a fema. 28 E yi a maxodin, e naxa, “I xarandii fu nun firinne. 12 Na xøton bode, e yi feni itoe ligama sënben mundun yi? Nde i tixi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamøn itoe ligan na?” 29 Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa yi Yesu suxu. 13 A yi xøde binla to wulani a ε maxodin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n døene jningixi a ma. A yi siga na alogo a xa tixi na feene ra, n na falama ε xa nen. 30 Awa, ε sa a bogina ndee fen a kœ ra. Koni a to na li, a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu a mi a bogi yo to, fo a døene amasøtø xøden igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, bogi waxatin munma yi a li. 14 Yesu yi a fala hanma muxune?” 31 E yi falan ti folo e bode xøde binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala begin donma!” A xarandiine yi a fala xuii me, nan ma, a a falama nén nayi, a naxa, ‘Nanfera ε (aiøn g165) 15 E Yerusalen li waxatin naxan yi, mi la Yoni ra?” 32 Koni xa en na a fala fa fala Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasøtø, e yi matiin nun sare soni menni, a ne kedi folø. A yi gaxuxi yamaan yee ra bayo yamaan birin yi laxi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba a ra a nabiin nan yi Yoni ra. 33 Nayi, e Yesu matine gbødøne. 16 A mi yi tinma muxu yo yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa goronna radangu Ala Batu Banxin tandem xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sënben ma. 17 A yi yamaan xaran, a naxa, “A sebexi naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’ Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!” 18 Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxøne na me waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa feren fen folø. Bayo e yi gaxuxi a yee ra nun, amasøtø yamaan birin bata yi kabø a xaranna ma. 19 Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani. 20 Na xøton bode subaxani, e yi sigama kiraan xøn ma waxatin naxan yi, e yi na xøde binla to xaraxi han a salenne. 21 A fe yi rabira Piyeri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamøxø, i xøde binla naxan danga, a mato, a bata xara!” 22 Yesu yi e yabi, a naxa, “E denkeleya Ala ma.

12 Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakoøn sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni tøn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakoøn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. 2 A bogi waxatin to a li, a yi a walikøna nde rasiga nako kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii. 3 Nako kantanne yi na walikeen suxu, e yi a bønbo, e yi a raxete. E mi sese so a yii. 4 Na xanbi ra, nako kanna mon yi walike gbete rasiga e ma, e yi na fan bønbo a xunna ma, e yi a makonbi. 5 A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faxa. Na xanbi ra, a yi ndee gbeteye rasiga, e yi na

ndee bɔnbɔ, e yi ndee faxa. 6 A lu a rafan dii fan na. 22 Na muxu soloferene sese mi dii lu. xeme keden peen ma. Dɔnxen na, a yi na rasiga, Dɔnxen na, na jaxanla fan yi faxa. 23 Awa, faxa a naxa, ‘E yagima nən n ma diin tan yee ra.’ 7 muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na Koni nako kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, jaxanla findima nde gbee ra nayi? Amasoto a ‘Nako kanna ke tongon nan ito ra, ε fa be, en bata yi dɔxɔ muxu solofereni ito birin xɔn ma na a faxa. Nayi, a keen yi findi en gbeen na! 8 nun!’ 24 Yesu yi e yabi, a naxa, “Ε bata tantan, Awa, e yi a dii xemēn suxu, e yi a faxa, e yi a amasoto e mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. woli ayi nakoɔn fari ma.” 9 Yesu yi e maxɔdin, 25 Bayo faxa muxune na keli sayani waxatin a naxa, “Nako kanna nanfe ligama nayi? A naxan yi, e ligama nən alo malekan naxanye fama nən nayi, a yi na muxune faxa. A nakoɔn ariyanna yi. Xemēn mi jaxalan futuma, jaxanla taxu muxu gbeteye ra. 10 Ε munma Kitabun mi dɔxɔn xemēn xɔn ma. 26 Awa, n xa faxa yireni ito xaran ba, a sebexi denaxan yi fa fala, muxune rakeli feen jɔndin yita ε ra. Ε mi na ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala banxin geme fisamantenna ra. 11 Marigin nan a xa fɔtɔndin yireni, a naxa, ‘Iburahimaa Ala na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yee ra nan n tan na, e nun Isiyagaala e nun Yaxubaa yi.’?” 12 E yi kata Yesu suxu feen na amasoto Ala? 27 Anu, faxa muxune Ala mi a tan na, e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan koni fo niiramane. Ε tantanna gbo.” 28 Sariya nan xa. Koni e gaxu yamaan yee ra. Nanara, e karamɔxɔna nde yi na nun naxan e fe matandi keli a fema, e siga. 13 E yi Farisi muxuna ndee xuii me. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fema yabi ki fajni. Nanara, a yi a maxɔdin, a naxa, alogo e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra. 14 E yi “Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan fa a fema, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa yamarine ye?” 29 Yesu naxa, “Naxan gbo a birin fala jɔndi falan ni i ra. Muxu yo mi noe i ya xa na nan ito ra. ‘Isirayila kaane, ε tuli mati. miriyaan maxete, amasoto i mi muxune rafisaxi Marigina en ma Ala keden peen na a ra. 30 e bode xa fo i yamaan xaranma Alaa kiraan ma I xa i Marigina Ala xanu i bojen birin na, e jɔndini. Awa, a daxa mudun xa fi Romi Manga nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi nun i senben birin na.’ 31 A firinden nan ito a fi, hanma nxu nama a fi?” 15 Koni Yesu yi e ra. ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’ Yamari nafigiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, “Ε n deen gbete mi na naxan gbo itoe firinna xa.” 32 bunbama nanfera? Ε fa gbeti gbanan keden na, Sariya karamɔxɔn yi a fala Yesu xa, a naxa, n xa a mato.” 16 E yi fa gbeti gbanan keden na “Karamɔxɔ, na lanxi. I bata jɔndin fala fa fala a xɔn. A yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun Ala keden peen nan a ra, gbete yo mi na fo a yetagin sawura a ma?” E yi a yabi, e naxa, tan. 33 I na Ala xanu i bojen birin na e nun i “Romi Manga Gbeena.” 17 Yesu naxa, “Mangan xaxinla birin e nun i senben birin, i yi i adamadi gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.” E boden xanu alo i yetena, na dangu saraxa gan kabe a ma kat! 18 Saduse muxuna ndee yi fa daxine nun saraxane birin na.” 34 Yesu yi a Yesu fema naxanye a falama fa fala a muxune to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, mi kelima sayani. E yi a maxɔdin, 19 e naxa, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa “Karamɔxɔ, Musa ito nan sebexi en xa, a naxa, Mangayaan na.” Na xanbi ra, muxu yo mi susu ‘Xa xemēna nde faxa, a jaxanla lu, koni dii mi a a maxɔdinje fe gbete ma. 35 Yesu yi yamaan yii, xemen na ngaxakedenna xa na ke jaxanla xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a tongo, e diin bari faxa muxun xa.’ 20 Awa, yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sariya karamɔxɔne a ngaxakedenmane muxu soloferi yi na nun, a falama nanfera fa fala Dawudaa bɔnsɔnna nan forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii lu. 21 Alaa Muxu Sugandixin na? 36 Dawuda yeteen A xunyen yi ke jaxanla tongo, na fan yi faxa, bata a fala, fata Alaa Nii Sarjanxin na, a naxa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunyen saxanden ‘Marigin yi a fala n margin xa, a naxa, “Dɔxɔ n

yiifanna ma han n yi i yaxune sa i sanna bun A fere mi na fo na fe sifane xa liga nen. Koni ma.” **37** Dawuda yetena a xili nen, a naxa, ‘N waxati rajanna mi na ra singen. **8** Siya kedenna Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi siyaan bona yengema nen, yamana keden yi Dawuda bɔnsonna ra di nayi?” Yama gbeen yi yamanan bona yenge. Boxɔn xuruxurunma Yesu xuiin name sewani. **38** A yi e xaranma nen yirena ndee yi. Fitina kamene yi so. Na waxatin naxan yi, a naxa, “E a liga ε yeren ma feene birin ligama nen alo naxanla dii barin kui sariya karamoxone fe yi. A rafan e ma e xa xole singena.” **9** “E a liga ε yeren ma, amasoto doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. muxune ε suxuma nen, e siga ε ra kiti sadeni. E A rafan e ma yamaan xa e xonton lɔxɔ tidene ε bulan salide banxine yi. E tima nen yamana yi. **39** Muxu gbee doxodene rafan e ma salide kanne nun mangane yetagi n tan ma fe ra, ε yi banxine yi, e nun dɔxɔde fajine donse donna n ma fe sereyaan ba e xa. **10** A fere mi na fo n malanne yi. **40** E kajna gilene yii seene bama ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyene yi! E birin xa singen. **11** E na ε suxu waxatin naxan yi, yalagima nen na feene ma han a radangu ayi!” e siga ε ra kiti sadeni, ε naxan falama, ε nama **41** Yesu yi dɔxɔ Ala Batu Banxin gbeti maraden xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na yetagi yamaan yi darixi Ala kiseene se dənaxan naxan so ε yii na waxatini, ε na fala. Amasoto ε yi. A yi yamaan matoma, e gbetin sama na yi. tan xa mi falan tima fo Alaa Nii Sarijanxina. **12** Nafulu kan wuyaxi yi gbeti gbeen sa. **42** Koni, Muxuna a ngaxakedenna yanfama nen, a yi a kajna gile yiigelitoon fan yi fa, a wure gbeeli faxa. Fafane na jɔxɔnna ligama nen e diine ra. gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun Diine murutema nen e soto muxune xili ma, e yi a birin xa. **43** Yesu yi a xarandiine xili a fema, e ti sayaan ma. **13** Muxun birin ε rajaxuma nen a yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε n tan ma fe ra. Koni muxun naxan dijama han a xa, fa fala kajna gile yiigelitoon ito naxan saxi rajanna, na kisima nen.” **14** “E na ‘Se Haramuxi gbeti maradeni, na gbo bonne birin gbeen xa. Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa denaxan **44** Amasoto bonne birin naxan saxi, ne birin yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e baxi e nafunla nde nan na, koni kajna gileni ito, gi, e te geyane fari. Naxan na feni ito xaran, hali yiigelitoon to a ra, naxan birin a yii a balon na xa a bunna kolon! **15** Muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene tongoden. **16** Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a domaan tongoden. **17** Gbalo gbeen fudi kanne yee ra na lɔxɔni e nun diin ngane! **18** E Ala maxandi alogo na feene nama liga xunbeli waxatini! **19** Amasoto na lɔxɔne tɔrɔn jɔxɔn munma liga singen xabu Ala dununja da waxatin naxan yi han iki. A jɔxɔn fan mi fa ligama sɔnɔn! **20** Xa Marigin mi yi nde ba na lɔxɔne ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yebaxine fe ra.” **21** “Xa muxu yo a fala ε xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa menni,’ ε nama la ne ra. **22** Amasoto muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nen, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yebaxine mayenden, xa na lanje. **23** Koni, ε xa a liga ε yeren ma! N bata feene birin fala ε xa benun e waxatin xa a

13 Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, i yeeen ti geme fajine nun banxi fajine ra!” **2** Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata banxi gbeeni itoe to ba? Hali gemeni ito kederenna mi luye a bode fari. E birin naxuyama ayi.” **3** Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yetagi waxatin naxan yi, Piyeri nun Yaki nun Yoni nun Andire yi siga a fema e danna a maxodindeni. **4** E yi a fala, e naxa, “Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?” **5** Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. **6** Muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’ E muxu wuyaxi mayenden. **7** E na yenge feene me ε nun yengena ndee xinla, ε nama gaxu.

li.” 24 “Na ləxəne yi, na tərə ləxəne na dangu, yi, ne yi xələ, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘sogeni dimima nən, kiken mi fa deгema. 25 “Latikənənni ito yikalaxi nanfera? 5 A yi sare Sarene kelima nən kore, e yolon. Kore xənna nən dangu walikeen jee keden saranna ra, na senbene yimaxama nən.’ 26 N tan Muxuna Dii gbetin yi so yiigelitəne yi.” E yi jaxanla mafala Xəmən minima nən kənənni kundani senbe kat! 6 Koni Yesu yi a fala, a naxa, “Ə fata a ma, gbeen nun binyeni. 27 N yi n ma malekane ə a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n rasiga bəxən tongon naaninne birin yi. E yi n tan xa. 7 Amasətə yiigelitəne ə fema waxatin ma muxu yəbaxine malan keli dunuja danna birin, ə fe fajin nabə e xa nən, xa ə wa, koni n bona ma sa dəxə bona ra.” 28 Yesu yi a fala tan mi luma ə fema waxatin birin yi. 8 A nəe e xa, a naxa, “Ə xaxili sətə xədə binla fe ma. naxan ligə, a bata na liga. A bata latikənənnə A yiine na majningi, a dəeñe yi mini fələ, ə a sa n fatin ma, a yi a yitən n maluxun ləxəna kolonma nən nayi fa fala jemən bata maso. 29 A fe ra benun na waxatin xa a li. 9 N xa jəndin na kiini, ə na feni itoe to lige waxatin naxan yi, fala ə xa, n ma falan Xibarū Fajini ito na rali ə a kolonma nən nayi fa fala waxati saxin bata dunuja yire yo yi, jaxanli ito naxan ligaxi, na maso, a bata a so dəen yetəen li. 30 N xa jəndin fan falama nən, yamaan yi e miri a ma.” 10 Na fala ə xa, to muxune mi dangue mume fə na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu feene birin liga. 31 Kore xənna nun bəxə xənna nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine danguma nən. Koni n ma falane mi danguma fema Yesu so feen na e yi. 11 E yi e tulı mati a ra habadan!” 32 “Muxu yo mi na ləxən nun waxati səwani, e yi a nata a e xa gbetin so a yi. Nanara, saxin kolon hali malekan naxanye ariyanna yi Yudasi yi fəren fen fələ, a xa Yesu so e yi. 12 hanma Muxuna Dii Xəməna, fə Fafe Ala keden Buru Tetaren Sanla ləxə singena, yəxəe diin peena. 33 Ə a liga ə yeren ma, ə yi lu ə yəe ra yi faxama ləxən naxan yi Halagi Tiin Dangu Ləxən amasətə mi na waxatin kolon. 34 A ligama nən Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxədin, alo xəmən naxan keli a konni, a siga sigatini, a e naxa, “I wəxi a xən ma, nxu xa sa Halagi Tiin yi a senben nadangu a walikene ma, a yi wanla Dangu Ləxən Sanla donseend nafala i xa minen so e keden kedenna birin yi. A yi a fala banxi yi?” 13 Awa, Yesu yi a jüngü muxu firin ma e xunna xa, a xa lu a yəe ra yi. 35 Awa, ə lu ə yəe ra ye, a yi e rasiga, a naxa, “Ə siga taani, ə xəməna yi amasətə mi banxi kanna fa waxatin kolon, nde toma nən ige fejən dəxə a xun ma, ə bira a xa ninbanna na a ra ba hanma kəe tagini hanma fəxə ra. 14 A na so denaxan yi, ə a fala mənna subaxani donton wugan ma hanma xotənni. 36 banxi kanna xa, ə naxa, ‘Karaməxə naxa, a xənə Xə a fa sinma, a nama ə li xixənlə! 37 Awa, n yigiyaden minen e nun a xarandiine Halagi Tiin naxan falama ə xa, n na a falama muxune birin Dangu Ləxən Sanla donse donna tiin denaxan nan xa. Ə lu ə yəe ra yi!”

14 A bata yi lu nun soge firin benun Halagi

Tiin Dangu Ləxən Sanla nun Buru Tetaren Sanla xa a li. Saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faxa. 2 E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sənəxə sənəxə.” 3 Yesu yi Simon dogonfontəna banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a deгema, jaxanla nde yi fa, a so banxini. Alabasita gəmən muranna suxi a yii latikənənnə sare xədəxen yi naxan kui naxan xili naradi. A na muranni bə Yesu xun ma a latikənənnə sa a xunni. 4 Muxuna ndee yi na

naxan nxu yiin nagodoma lenge kedenna kui bira tantanni. E niin waxon feen fan koni ε fati yati! 21 N tan Muxuna Dii Xemen faxama nən benden sənben mi na.” 39 A mən yi siga, a sa alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon Ala maxandi, a mən yi xete na falane ma. 40 A na kanna yee ra naxan n tan Muxuna Dii Xemen mən yi xete, a xarandiine li xiye, bayo xixənla soma yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e a yabin mi yi bari nun mume!” 22 E yi e degema waxatin naxan na. 41 A mən yi xete a saxandeni a yi naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira a fala e xa, a naxa, “E mən xima ba? E mən ε Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. matabuma ba? E a lu iki, waxatin bata a li! A A yi a fala, a naxa, “E a tongo, n fati benden mato, n tan Muxuna Dii Xemen bata so hake nan ito ra.” 23 Na xanbi ra, a yi igelengenna fan kanne sənben bun ma iki. 42 E keli, en siga. tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fal” birin yi e min a ra. 24 Yesu naxa, “N wurla ni ito 43 A mən yi fala tiini, Yudasi, Yesu a xarandii ra n layirin xidima en tagi naxan xən. A minima fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a fəxə ra muxu wuyaxi nan xa. 25 N xa jəndin fala ε xa, saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a nun yamaan fonne naxanye rafa. Silanfanne minma han n mən yi a min Alaa Mangayani.” 26 nun gbengbetenne e yii. 44 Naxan yi a yanfama, Na xanbi ra, e betin ba, e siga Oliwi Geyaan fari. na bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N 27 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mema n na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. E yi a na nən, amasətə a sebəxi Kitabuni, fa fala, ‘N suxu, kantan muxune yi siga a ra!” 45 Yudasi yi xuruse rabaan faxama nən, yəxəne birin yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karaməxəl!” xuya ayi.’ 28 Koni n na keli sayani, n sigama nən A yi a sunbu. 46 Nayi, e dutun Yesu ma, e yi ε yee ra Galile yamanani.” 29 Piyeri yi a yabi, a a suxu! 47 Muxun naxanye yi tixi na dəxən, naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi na na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali ligel!” 30 Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa Kuntigi Singena konyin tunla seğə a ma. 48 Yesu jəndin fala i xa. To kəəen na, benum dontonna yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni xa wuga sanja ma firin, i yetəna a falama nən silanfanne nun gbengbetenne ε yii alo mafu tiin dəxəjəna ma saxan a i mi n kolon.” 31 Piyeri yi a nan yi n na nun. 49 N yi ε fema ləxə yo loxə, n yabi a səbəen na, a naxa, “Hali en birin faxa, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, ε mi n suxu. mi a fale mumə, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin Koni a fere mi na fo Kitabuna falan xa kamali.” bonne fan birin yi na fala. 32 E yi siga yirena 50 Na xanbi ra, xarandiine birin yi a rabejin, e nde yi naxan xili Getesemani. Yesu yi a fala yi e gi. 51 Banxulanna nde yi biraxi Yesu fəxə ra, a xarandiine xa, a naxa, “E dəxə be, n tan xa a bitinganna nan tun yi mafilinfilinxi a ma. E yi sa Ala maxandi.” 33 Na xanbi ra, a Piyeri nun a suxu, 52 koni a yi a dugin lu e yii, a ragenla yi Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bəjən yi a gi. 53 E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali rafərə, a yi sunu. 34 A yi a fala e xa, a naxa, “N Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine bəjən na fərəxi han n faxa. E lu be, ε lu ε yee ra nun yamaan fonne nun sariya karaməxəne yi e yi.” 35 A yi a masiga ndedi, a yi bira bəxəni, a malan na. 54 Piyeri yi bira a fəxə ra, koni e yi yi Ala maxandi alogo a xa nə na tərə waxatin tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande makuye a ra. 36 A yi Ala maxandi, a naxa, “N ma. A dəxə kantan muxune fema təəen xən e Fafe Ala, baba, i nəe feen birin lige nən. Tərəya maxaradeni. 55 Saraxarali kuntigine nun kitisa igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon yamaan birin yi kata sereyana nde fəndeni Yesu nama ligə fo i tan sagona.” 37 Na xanbi ra, a xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese sətə. 56 mən yi xete, a yi a xarandiine li xixənli. A yi Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, a fala Piyeri xa, a naxa, “Simən, i xiin nən ba, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma. 57 Muxuna i mi nəxi luye i yee ra yi hali waxatidi? 38 E ndee mən yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili lu ε yee ra yi, ε yi Ala maxandi alogo ε nama ma, e naxa, 58 “Nxu a xuiin mexi nən a falama,

a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama nən ba?’’ Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” 3 adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbete ti soge Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiye.” ra. 4 Nanara, Pilati mon yi a maxədin, a naxa, 59 Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode “I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe ma. 60 Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin wuyaxi ra.” 5 Yesu mi tin fala yo tiye. Pilati yetagi, a Yesu maxədin, a naxa, “Muxuni itoe yi kabə na ma kat! 6 E yi darixi nən kasorasa naxan falama i xun ma, na yabi mi i xən ba?” keden bejinjə sali ləxəni, yamaan na naxan ma 61 Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi fe fala. 7 Na waxatini xemena nde yi na naxan yi Singen mon yi a maxədin, a naxa, “Alaa Muxu xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutexin Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti. 8 Diina?” 62 Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga tan na. Awa, e birin n tan Muxuna Dii Xəmən e xa. 9 Pilati yi e maxədin, a naxa, “E waxi a toma nən dəxi Ala Sənbəmaan yiifanna ma. E yi xən ma n xa Yahudiyane mangan bejin ε xa?” n famatəən to kundani keli kore.” 63 Saraxarali 10 Amasətə a yi a kolon a saraxarali kuntigine Kuntigi Singen yi a domani bə, a naxa, “En Yesu soxi a yii xəxələnyaan nan ma. 11 Koni mako mi fa sereya yo ma sənən! 64 E bata a saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo xuiin me a Ala rayelefuma. E mirixi a ma di?” E Pilati xa Baraba nan bejin. 12 Pilati mon yi birin yi a yalagi, e naxa, a lan nən a xa faya. 65 falan ti yamaan xa, a naxa, “E naxan xilima fa Ndee yi e degen namini folo Yesu ma. E yi a yəen fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a maxidi, e yi a bənbə, e naxa, “Nabiya falane til!” ra?” 13 E yi sənəxə, e naxa, “A gbangban wudin Kantan muxune yi a suxu, e yi a bənbə. 66 Piyeri ma!” 14 Koni Pilati yi e maxədin, a naxa, “A fe yi dəxi tandem ma waxatin naxan yi, Saraxarali jnaxin mundun ligaxi?” Koni e sənəxən yi siga Kuntigi Singena walike naxanla nde yi fa. 67 gboe ayi, e naxa, “A gbangban!” 15 Pilati yi A to Piyeri to a maxare, a yi a mato ki fajı, a tin a xa yamaan nafan feen naba. Nanara, a yi naxa, “I tan fan yi Yesu Nasareti kaan fəxə ra.” Baraba bejin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa 68 Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i bulan, e yi a gbangban wudin ma. 16 Yamana waxi naxan fala fe yi,” a siga tandem so deen kannia sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, na. Nayi, dontonna yi wuga. 69 Walike naxanla sofane ganla birin yi e malan. 17 E yi doma to a to menni, muxun naxanye yi tixi na, a mamiloxin nagodo a ma, e wudi yii jali kanne mon yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde dənbe kəmotin na mangaya taxamasenna ra, e nan ito ra.” 70 A mon yi a matandi. Waxatidi yi a so a xunna. 18 E yi lu a magele, e naxa, “I danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mon xənyə, Yahudiyane mangana!” 19 E yi tamina yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan nde tongo, e lu a bənbə a xunna ma, e yi e fan na yati, amasətə Galile kaan nan i tan fan degen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, na.” 71 Nayi, Piyeri yi a kəlo dangane ra, a yi e a binya mageleni. 20 E to yelin a magele, e a fala e xa, a naxa, “N mi xəməni ito kolon ε doma mamiloxin ba a ma e mon yi a maxidi naxan ma.” 72 Na waxatin yeteni dontonna mon a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a yi wuga a firinden, Yesu falan naxan ti, na yi gbangbandeni wudin ma. 21 E yi lan xemena nde rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa ra naxan yi xili Simən Sireni kaana, Alesandre wuga sanja ma firin, i a falama nən doxona ma nun Rufu fafe. A yi kelima xəen ma siga taani. E saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga folo. yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo. 22

15 Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karaməxəne nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fəma. 2 Pilati yi a maxədin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na

E yi siga Yesu ra han na yireni dənaxan xili Gologota, naxan bunna nəen, “xun xəri yirena.” 23 E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba tərəyaan na, koni a mi tin a rasuxə. 24 Awa, e yi a gbangban wudin

ma, e yi masenseenna ti lan a dugine yitaxun fan yi Alaa mangayaan mamema, na yi susu feen ma. 25 E yi a gbangban wudin ma soge sige Pilati fema a maxodindeni Yesu binbina fe raxenxen waxatini. 26 E yi a kansun kedin sebe ma. 44 Pilati na me waxatin naxan yi fa fala a fa fala “Yahudiyane Mangan nan ito ra.” 27 E yi Yesu bata faxa, a yi terena na falan na. A sofa munade firin gbangban wudine ma Yesu fema, kuntigin xili, a yi a maxodin xa Yesu bata faxa. keden a yiifanna ma, keden a komenna ma. 28 45 Pilati to sofa kuntigina falan me, a yi yamarin Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “A yate fi, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. 46 Yusufu nen alo fe naxi rabane.” 29 Dangu muxune yi a yi kasangenna sara, a yi a binbin nagodo, a yi makonbi e yi e xunni maxa, e naxa, “Ee! I tan a kasangen, a sa a maluxun gaburun na fanye naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soge kui gexini alo faran yili. Na xanbi ra, a gemen saxan bun ma, 30 awa, iki, godo i keli wudin koe gbeen makutukutu gaburun de ra. 47 Mariyama ra, i yi i yete rakisi!” 31 Saraxarali kuntigine Magadala kaan nun Mariyama bona, Yose nga, nun sariya karamoxone fan yi Yesu magele na ne yi a matoma e Yesu sa denanax yi.

kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, “A bata bonne rakisi, koni a mi noe a yete rakise! 32 N xu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to gode iki keli wudin ma alogo nxu xa denkeleya a ma!” Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fema, ne fan yi a makonbi han! 33 Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatini yi maso. 34 Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini lengben, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” Na bunna neen fa fala, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabejinxnanfera?” 35 Muxuna ndee yi tixi na yi, na ndee yi a xuiin me, e naxa, “E tuli mati, a Nabi Eli xilima!” 36 E tan nde yi dugi dungin tongo, a siga a giye, a sa a sin minse muluxunxini, a yi a so wudin xun na, a yi a ti Yesu xa. A yi a lan Yesu deen ma, a naxa, “A mame, nxu xa a to xa Nabi Eli a ragode keli wudin koe ra!” 37 Yesu yi a xuini te fangan na, a faxa. 38 Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra, folo a xunna ma han a labena. 39 Sofa Kuntigin naxan yi tixi wudin yetagi nun, na yi Yesu xuiin me, a yi a faxa kiin to, a naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!” 40 Naxanla ndee yi tixi wulani, e a matoma. Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki xuri nun Yose nga e nun Salome. 41 Ne nan yi biraxi a foxo ra Galile yamanani nun a malideni. Naxalan wuyaxi gbeteeye fan yi na naxanye fan fa a foxo ra Yerusalen taani. 42 Ninbanna bata yi a li. Yuma loxon nan yi a ra Matabu Loxon nan yi na xoton bode. 43 Yusufu Arimate kaan yi fa, muxu gbeen nan yi a ra kitisane malanni, naxan

16 Matabu Loxon to dangu, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama, Yaki nga nun Salome yi latikonnna sara alogo e xa sa a sa Yesu binbin ma. 2 Xatin xotoni sogen te waxatini, e yi sigama gaburu deen na, 3 e yi e bode maxodin, e naxa, “Nde gemen makutukutuma, a yi a ba gaburun de ra en xa?” 4 E fa e yeen nakele, e yi a to a gemen bata yi makutukutu, a ba gaburun de ra. Na gemen yi gbo han! 5 E yi so gaburun kui, e banxulan doma fixe kanna nde to doxi yiifanna ma, e gaxu kat! 6 A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, e Yesu Nasareti kaan nan fenma naxan gbangban wudin ma. A mi be, a bata keli sayani! E a sa be nin. 7 Koni e siga, e sa a fala a xarandiine nun Piyeri xa, e naxa, ‘A sa e lima Galile yamanani, e sa a toma nen na yi, alo a fala e xa kii naxan yi.’” 8 E kui fuxin yi siga e giye keli gaburun kui, e xuruxurunma. Koni e mi sese fala muxu yo xa amasoto e yi gaxuxi han! 9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Yesu to keli sayani xatin subaxani, a mini Mariyama Magadala kaan nan singe xa kenenni, a jinan soloferen kedi naxan foxo ra. 10 Mariyama yi sa na xibarun nali Yesu foxorabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jan feen na. 11 Awa, e to a me a Yesu niin mon bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra. 12 Na xanbi ra, Yesu yi a yete yita e tan muxu firinna nde ra kii gbete yi kiraan xon ma, e yi sigan tima burunna ra waxatin naxan yi. 13 E yi xete, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra. 14

Na xanbi ra, Yesu yi mini kənənni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e degema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e denkeleyatareyaan nun e bəjəe xədəxeyana fe ma amasətə naxanye a to a niini, e mi la ne ra. **15** A yi a fala e xa, a naxa, “Ə siga dunuja yiren birin yi, ə n ma falan Xibaru Fajin kawandin ba daala birin xa. **16** Naxan na denkəleya, a rafu igeni, na kisima nən. Xa naxan mi denkəleya, na yalagima nən. **17** Naxanye na denkəleya, e taxamasenni itoe ligama nən n xinli: E jinanne kedima nən, e yi xui gbətə nənəne fala, **18** e yi sajine suxu e yiine ra, e dabarin don, sese mi ligə e ra. E yiin sama nən furetəne ma, e yi e rakəndəya.” **19** Marigi Yesu yelin falan tiyə e xa waxatin naxan yi, a te ariyanna yi a sa dəxə Ala yiifanna ma. **20** E yi siga kawandin badeni yiren birin yi. Marigin yi walima e xən, a yi a falan sənbe so taxamasenne ra.

Luka

1 N xøyin Teyofili, Muxu wuyaxi bata səbenla ti lan feene ma naxanye liga nxu yee xori. **2** E feene yəbaxi nən alo sereya kendene a fala e xa kii naxan yi, xabu a foloni, naxanye Alaa E feene yəbaxi nən alo sereya kendene a fala e xa kii naxan yi, xabu a foloni, naxanye Alaa feene i xabu a foloni. **3** Awa, n xøyin Teyofili, n bata feene i xabu a foloni. **4** N i to ligaxi nen alogo i xa na feene birin jəndin kolon i xaranxi naxanye ma. **5** Ito birin foloxi Herode a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. **6** E firinna birin yi tinxin Ala yee ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan **7** Dii yo mi yi e yii nun, amasoto **8** Loxona nde, Sakari a saraxarali **9** e yi a sugandi **10** Yamaan yi malanxi tandem **11** tan naxan yi. **12** Sakari **13** Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i nama gaxu amasoto Ala sa Yoni. **14** I sewama nən, muxu wuyaxi fan yi sewa a bari feen na. **15** Amasoto a findima nən muxu gbeen na Marigin yetagi. A nama manpaan min, a nama dolo ma se yo min. A lugoma nən Alaa Nii Sarijanxin na xabu a ngalui waxatin naxan yi. **16** A fama nən Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma. **17** A sigama Marigina xərayaan na nən sənbəni alo Nabi Eli a ligi kii naxan yi. A yi dii fafane böjen nafindi e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a fa fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala jəndi nan ito ra? N tan bata fori, n ma jaxanla fan bata fori.” **19** Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yetagi. A tan nan n xəxi i ma feni ito Xibaru Fajin nalideni i ma. **20** Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima nən bobon na, i mi falan falan nalima. **21** Na waxatini, yamaan yi feni itoe xaran, n yi e fesefese ki fajni xabu a Sakari maməma. E yi kontofili bayo a bata yi foloni. N bata n miri a ma, n naxa, “A lan n xa a bu Ala Batu Banxini. **22** Koni a to mini, a mi səbe ki fajni, n yi a rasiga i ma.” **23** A wali loxone a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. **24** Na Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bənsənni. A naxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bənsənni nin. **25** A yi a fala, a xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bənsənni nin. **26** Elisabeti kuiin kike senninna, Ala yi maleka birin suxi. **27** A falan ti sungutun nasolənxin yi fori han! **28** Malekan yi a masuxu naxan yi wanla waxatin yi a li Ala xa, **29** e yi a sugandi xili Yusufu, Manga Dawuda bənsənni muxuna masensenna xən alo saraxaraline darixi a ra kii **30** Malekan yi a fala a xa, malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu. **31** I fudikanma nən, naxa, “Mariyama, i nama gaxu amasoto Ala bata maragidi fajin fi i ma. **32** A binyen xili nen Mariyama. **33** A findima nen Yaxuba bənsənni mangan na habadan. A mangayaan mi janjə mumel!” (**aiōn 9165**) **34** Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nasolənxin nan n tan na, ito ligama di nayi?” **35** Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin godoma nən i ma, Kore Xənna Ala sənbən godoma nən i xun ma. Nanara, na dii sənbən godoma nən i xun ma. **36** Sarijanxin xili bama nən a Alaa Dii Xəməna. **37** Amasoto Ala nəe feen birin lige nən.” **38** Ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gabantana, na kuiin kike senninden na ra iki.

Mariyama naxa, “Marigma walikeen nan n tan nen Yoni.” E birin yi kabe katil! **64** Na waxatin na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yeteni, Sakari yi no falan tiye, a Ala tantun yi.” Malekan yi keli a fema. **39** Na xambi ra, folo. **65** A doxo bodene yi gaxu katil! Muxune yi Mariyama yi a yiton mafuren, a siga taana nde na feene falama Yudaya yamanan birin yi. **66** yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi denaxan yi. Naxan birin a me, ne yi e miri, e maxodinna ti, **40** A siga Sakari konni Elisabeti xontonden. **41** e naxa, “Diini ito sa ligama di?” Amasoto a bata Elisabeti Mariyama xonton ti xuiin me waxatin yi a yigbe katil, a Marigin senbena a xum ma. **67** naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii Sarjnanxin na, yi lugo Alaa Nii Sarjnanxin na. **42** A yi a fala a yi waliyiya falane ti, a naxa, **68** En Marigin ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na tantun, Isirayila Alal! Amasoto a bata fa, a yi a jaxanle tagi! I diin naxan fan sotoma, baraka yamaan mali, a yi e xoroja. **69** A bata Marakisi diin nan na ra! **43** N binyen sifani ito sotoxi di, Tiin senbemaan namin a walikeen Dawuda n kanna nga xa fa n konni? **44** Amasoto, n na i bonsomni, **70** alo a fala a nabi sarjnanxine xon xonton ti xuiin me waxatin naxan yi, diin yi ma kii naxan yi xabu waxati danguxine. (**aiōn** a ramaxa n kui sewani. **45** Sewani i xa, i tan **g165**) **71** A layirin xidi a en xunbama nen en naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima yaxune yee, e nun naxanye birin en najaxuxi. **72** nen.” **46** Mariyama naxa, “N Marigin tantunma A yi kininkinin en benbane ma, a yi a xaxili lu a n bojeni. **47** N sewaxi n bojeni n nakisimana layiri sarjnanxin xon ma, **73** alo a kolo en benba Alaa fe ra. **48** Amasoto a bata a xaxili lu n tan Iburahima xa kii naxan yi. **74** A yi en xunba en a walike magodoxin xon ma. Nanara, folo iki yaxune ma. A tin, en yi a batu boje xunbenli. ma han habadan, muxun birin a falama nen **75** A yi en findi a muxu sarjnanxine nun tinxin a baraka diin nan n tan na. **49** Amasoto Ala muxune ra a yee ra yi en siin birin yi. **76** N ma Senbemaan bata fe gbeen liga n xa. A xinla diina, e i xilima nen a Kore Xonna Alaa nabina. sarjnan. **50** A kininkinin a yeeragaxu muxune I sigama nen Marigin yee ra. I kirani ton a xa. ma han mayixete mayixetene. **51** Ala bata a yiini **77** I yi kisi feen yita a yamaan na, e yulubine bandun, a yi waso muxune raxuya ayi e nun e yi safari **78** a kininkinin gbeen barakani. A tan fe yitonxine. **52** Ala bata manga senbe karne ba nan a ligama en lu kenenni alo sogen tematona. e manga gbedene yi. Naxanye e yete magodoxi, **79** A yi muxune makenen naxanye doxi dimini a yi ne yite. **53** A kametone ralugo fe fajin na. sayaan yee ra. A yi boje xunbenla kiraan yita en A nafulu karne yii seene jan. **54** Ala layirin na. **80** Awa, diin yi gboma, a yi senben sotoma e naxan xidi en benbane xa, a mi jinanxi na ma. nun xaxinla. A yi lu wulani han a mini waxatin **55** A yi a xaxili lu a hinanna xon ma Iburahima yi a li kenenni Isirayila muxune xa. **xa e nun a bonsomni birin han habadan!”** (**aiōn** **g165**) **56** Mariyama yi kike saxan ti Elisabeti fema. Na xambi ra, a yi xete a konni. **57** Elisabeti dii bari waxatin yi a li, a yi dii xemen soto. **58** A doxo bodene nun a xabilan muxune yi a me a Marigin bata kininkinin a ma, e yi sewa e bode xon ma. **59** Diin barin loxo xunna, e fa a ra a banxulanden, e yi a xili sama nen Sakari alo a fafe xinla kii naxan yi. **60** Koni a nga naxa, “En-en de! A xili sama nen Yoni.” **61** E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu yo mi i bonsomni naxan xili na kiini.” **62** Nayi, e yi e yiin maliga a fafe xa, e yi a maxodin diin xinla ma. **63** Sakari yi walaxan tongo, a yi a sebe, a naxa, “A xili

2 Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu yi yamarin fi a yamanan muxune birin xinla xa sebe. **2** Kiriniyusi yi yamanan kanyani Siriya yamanani waxatin naxan yi, a sebe folon nan yi na ra. **3** Awa, muxune birin yi siga e taane yi e xinle sebedeni. **4** Yusufu fan yi keli Galile Nasareti taani, a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili Betellemi, Manga Dawuda sotoxi denaxan yi. Yusufu yi siga na, amasoto Dawuda bonsomna nan yi a tan fan na, **5** a siga a xili sebedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi a xon jaxalandiyani. A fudi kanna nan yi a ra. **6** E yi Betellemi yi waxatin naxan yi, Mariyama dii bari waxatin yi

a li. 7 A yi a dii xeme singen soto. A yi a mafilin nde yi Yerusalen taani nun, a xili Simeyon. dugini, a yi a sa xuruseene balon sa seen kui Tixinx muxu togondiyaxin nan yi a ra. A yi kulani amasoto e mi yigiyi soto xone yigiyadeni. Ala mamema Isirayila mali feen na. Alaa Nii 8 Yexee kantanna ndee yi na yamanani naxanye Sarijanxin yi a yi. 26 A bata yi a kolon Alaa yi xima burunna ra, e yi e yexene kantanna Nii Sarijanxin xon ma fa fala a mi faxe fo koeen na. 9 Marigina malekan yi mini keneneni e a Marigina Muxu Sugandixin to. 27 Alaa Nii xa, Marigina noron yi godo e xun ma. E gaxu Sarijanxin yi Simeyon nasiga Ala Batu Banxini. kati! 10 Koni malekan yi a fala e xa, a naxa, Yesu soto muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e “E nama gaxu amasoto n faxi fena nde Xibaru xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi. Fajin nan nalideyi e ma, naxan findima sewa 28 Simeyon yi Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a gbeen na yamaan birin xa. 11 Marakisi Tiin barikan bira Ala xa, a naxa, 29 “Marigina, i bata bata soto e xa to koeen na Dawuda gbee taani. i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikeen xa Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a siga boje xunbenli 30 amasoto n bata i ya kisi ra! 12 Taxamasenna ni ito ra e xa, e diidin lima feen to, 31 i naxan yitonxi yamane birin yee ra. saxi nen xuruseene balon sa seen kui kulani, a 32 A tan nan findima keneneni ra siyane xa, a mafilinxi dugini.” 13 Na waxatin yeteni maleka findima nen Isirayila binyen na, i ya yamana.” ganla yi keli kore, e fa malekan boden fema, 33 Simeyon falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga e yi Ala tantun, e naxa, 14 “Binyen xa fi Ala nun a fafe yi kabé na ra. 34 Simeyon yi duba ma kore xonna ma pon! Muxun naxanye bata a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito Ala kenen, ne xa boje xunbenla soto dunupia yeba, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi yi.” 15 Malekane keli e fema waxatin naxan yi, a wuyaxi rakisi. A findima nen taxamasenna e xete ariyanna yi, yexee kantanne yi a fala e ra koni muxu wuyaxi a matandima nen, 35 a bode xa, e naxa, “En siga Betelemi yi, en sa feni yi e miriya luxunxine ramini keneneni. Toraña ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en i bojen soxonna nen alo degema xenxena.” xa.” 16 Nanara, e siga mafuren, e sa Mariyama 36 Nabi jnaxalanmana nde yi na nun, a yi xili nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene Anna, Fanuweli a dii temena. A yi kelixi Aseri balon sa seen kui kulani. 17 Yexee kantanne to bonsonna nin. Naxalan fori gbeen nan yi a ra diidin to, malekan falan naxan ti e xa diidina fe naxan bata yi jee soloferi ti futuni nun, 37 yi, e yi na birin yeba. 18 Muxun naxanye birin a jee tonge solomasexe e nun jee naanin ti e xuin me, ne yi kabé xuruse kantanne falan kaja gileyan. A yi Ala Batu Banxini waxatin ma. 19 Mariyama yi feni itoe birin namara a birin, a yi Ala batuma koeen nun yanyin na, a xaxirla ma, a yi a miri ne ma kati! 20 Yexee yi Ala maxande, a sunna suxu. 38 Na waxatin kantanne yi xete, e Ala tantunma, e a binya yeteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e muxune xa naxanye yi Yerusalen taan xunba xa kii naxan yi. 21 Loxo xun keden danguxina, waxatin mamema. 39 Yusufu nun Mariyama diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa to yelin feene birin nakamale alo Marigina Yesu alo malekana a fala kii naxan yi benun a Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xete xa bari. 22 E marasarjanna waxatin to jan alo Galile yamanani e taani Nasareti. 40 Diidin yi Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari gboma, a senben soto, a fe kolonna yi defe. Alaa feen ma, Yusufu nun Mariyama yi siga diidin hinanna yi a yi. 41 Yesu soto muxune yi sigama na Yerusalen taani, e sa a taxu Marigin na. Yerusalen taani jee yo jee Halagi Tiin Dangu 23 A sebexi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, Loxon Sanli. 42 Yesu soton jee fu nun firinna ti “Dii xeme singen birin xa rasarjnan Marigin waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e xa.” 24 E yi saraxan ba alo Marigina Sariya namunna kii naxan yi. 43 Sanla jan waxatin Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba naxan yi, e xete e konni. Yesu yi lu Yerusalen firin hanma kolokonde dii firin.” 25 Muxuna taani, koni a soto muxune mi yi a kolon. 44 E yi

e miri, a a yi yamaan ye, e ferijen sigan tiye. **ra!** **9** Bunbin bata yitən wudi salenne sege feen Na xanbi ra, e Yesu fen folo e ngaxakedenne na. Wudin naxan mi bogi fapin tima, na segema nun e xoyine tagi. **45** Koni e mi a to. Nanara, nən, a woli təen.“ **10** Yamaan yi a maxədin, e e xete a fendeni Yerusalen taani. **46** A soge naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?” **11** A yi e yabi, a saxanden, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dəxi naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbete Yahudiya karaməxəne tagi, a tuli matixi e ra, a ma se mi naxan yii, doneesen muxun naxan yii, e maxədinma. **47** Naxan birin a xuiin mə, ne a xa a yitaxun.” **12** Mudu maxinla ndee yi fa yi kabə a xaxilimayaan yabine ma. **48** A soto alogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, muxune a to waxatin naxan yi, e kabə. A nga e yi a maxədin, e naxa, “Karaməxə, nxu tan yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nanfe ligama?” **13** A yi e yabi, a naxa, “E nama nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitegə i seen maxili dangu a danna ra.” **14** Sofana ndee fendeni katil!” **49** A yi e yabi, a naxa, “E n fenma fan yi a maxədin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfera? E mi a kolon fa fala a lan nən n xa lu n nanfe ligama?” A yi a fala e xa, a naxa, “E nama Fafe a banxini?” **50** Koni a naxan fala e xa, e gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. mi na famu. **51** Nanara, Yesu yi siga e foxy ra E wasa so ε saranni.” **15** Yamaan yi e yigin sa Nasareti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma. **52** Yesu yi xungbo, a Sugandixin na a ra. **16** Nanara, Yoni yi a fala e xaxili soto, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3 Ponsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tibéri a mangayaan jee fu nun suulunna nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenna, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanane xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na. **2** Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xəmen Yoni xa na waxatin nin wulani. **3** Yoni yi sigama Yuruden baan de kawandi badeni, a naxa, “E xun xanbi so ε yulubine yi, ε rafu igeni, ε yulubine xafarima nən.” **4** Nabi Esayi a sebe nən a Kitabun kui, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘E kirani tən Marigin yee ra, ε kirane matinxin a xa! **5** ε folone birin naxutu, ε geyane nun yire matexine birin wuru. Kira yidoxine birin yi tinxin. Kira jaxine birin yi malaxun. **6** Adamadiine birin kisi feen toma nən fata Ala ra!” **7** Yamaan yi fa Yoni fəma, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tan saji bənsənne! Nde ε rakolonxi, ε xa ε gi Ala xələn bun ma? **8** ε kewanle xa a yita fa fala ε bata ε xun xanbi so ε hakəne yi. E nama ε miri fa fala, ε benban nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala nəe gemeni itoe maxete nən, a e findi Iburahima bənsənne

ε rafuma Alaa Nii Sarjanxin nun təen nin. **17** A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nən təe tutareni!” **18** Yoni yi Alaa falan Xibaru Fajin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi. **19** Koni Yoni yi Manga Herode sən jaxina fe fala, amasoto a bata yi a fafaxakedenna jaxanla Herodiyade futu e nun a mən bata yi fe jaxi wuyaxi liga. **20** Herode mən yi fe jaxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na. **21** Yamaan birin yelin nafuyε waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xənna deen yi rabi, **22** Alaa Nii Sarjanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xəmen nan i tan na. I bata n kənen ki fajni.” **23** Yesu to jee tonge saxan soto, a yi a wanla folə. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xəmen nan a tan na. Heli nan ma dii yi Yusufu ra, **24** Mataha nan ma dii yi Heli ra, Lewi nan ma dii yi Mataha ra, Meliki nan ma dii yi Lewi ra, Yanayi nan ma dii yi Meliki ra, Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra, **25** Matahisə nan ma dii yi Yusufu ra, Amosi nan ma dii yi Matahisə ra, Nahun nan ma dii yi Amosi ra, Esili nan ma dii yi Nahun na, Nagagi nan ma dii yi Esili ra, **26** Maati nan ma dii yi Nagagi

ra, Matahisana nan ma dii yi Maati ra, Semenni **4** Yesu yi keli Yuruden baani a lugoxi Alaa Nii nan ma dii yi Matahisana ra, Yoseke nan ma dii yi Sarjanxin na. Alaa Nii Sarjanxin yi siga Semenni ra, Yoda nan ma dii yi Yoseke ra, **27** a ra tonbonni. **2** Yinna Manga Setana yi kata Yohana nan ma dii yi Yoda ra, Resa nan ma dii a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu yi Yohana ra, Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra, mi sese don na waxatini, sunna yi a susu han! Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra, Neri nan ma **3** Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, dii yi Selatili ra, **28** Meliki nan ma dii yi Neri ra, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, a fala gemeni Adi nan ma dii yi Meliki ra, Kosan nan ma dii yi ito xa, a xa findi burun na.” **4** Yesu yi a yabi, Adi ra, Elemadan nan ma dii yi Kosan na, Eri a naxa, “A sebexi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi nan ma dii yi Elemadan na, **29** Yosuwe nan ma balon donseen xan gbansan na.’” **5** Na xanbi dii yi Ere ra, Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra, ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, Yorimi nan ma dii yi Elisere ra, Mataha nan ma a dunuya mangayane birin yita a ra mafuren. dii yi Yorimi ra, Lewi nan ma dii yi Mataha ra, **6** Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a **30** Simeyən nan ma dii yi Lewi ra, Yuda nan ma naxa, “N noən birin fima i ma nen e nun nafunli dii yi Simeyən na, Yusufu nan ma dii yi Yuda ito birin amasotə a birin taxuxi n tan nan na, ra, Yonan nan ma dii yi Yusufu ra, Eliyakimi muxun naxan na n kənen, n yi a so na yii. **7** nan ma dii yi Yonan na, **31** Meleya nan ma dii Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nen i ma.” **8** yi Eliyakimi ra, Mena nan ma dii yi Meleya ra, Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabuni, a ‘I xa Matata nan ma dii yi Mena ra, Natan nan ma i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu!’” **9** dii yi Matata ra, Dawuda nan ma dii yi Natan Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, na, **32** Yesen nan ma dii yi Dawuda ra, Obedi nan a siga a ra Yerusalen taani, a yi a ti Ala Batu ma dii yi Yesen ra, Boosu nan ma dii yi Obedi ra, Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Salimon nan ma dii yi Boosu ra, Naxason nan Dii Xemen nan i tan na, tungan be, **10** amasotə a ma dii yi Salimon na, **33** Aminadabo nan ma dii sebexi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nen yi Naxason na, Rami nan ma dii yi Aminadabo a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’ ra, Xesirən nan ma dii yi Rami ra, Peresi nan **11** a mən yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nen ma dii yi Xesirən na, Yuda nan ma dii yi Peresi alogo i nama i sanna din geme yo ra.’” **12** Yesu ra, **34** Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra, Isiyaga yi a yabi, a naxa, “A sebexi, ‘I nama i Marigina nan ma dii yi Yaxuba ra, Iburahima nan ma dii Ala mato bumbani.’” **13** Yinna Manga Setana to yi Isiyaga ra, Tera nan ma dii yi Iburahima ra, yelin Yesu matoe kiin birin yi, a keli a fema han Nahori nan ma dii yi Tera ra, **35** Serugu nan waxati gbete. **14** Na xanbi ra, Yesu yi xetə Galile ma dii yi Nahori ra, Rehu nan ma dii yi Serugu yi, Alaa Nii Sarjanxin senbenə a xun ma. A fe ra, Pelegi nan ma dii yi Rehu ra, Eberi nan ma xibarun yi rali na yamanan birin yi. **15** A yi e dii yi Pelegi ra, Selaxa nan ma dii yi Eberi ra, xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun. **36** Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra, Arapaxadi **16** Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasareti taani, a nan ma dii yi Kayinan na, Semi nan ma dii yi maxuruxi dənaxan yi. Matabu Loxəni, a yi siga Arapaxadi ra, Nuhan nan ma dii yi Semi ra, salide banxini alo a darixi a lige kii naxan yi. Lameki nan ma dii yi Nuhan na, **37** Matusela A keli, a ti xaran feen na. **17** E yi Nabi Esayi nan ma dii yi Lameki ra, Xenəki nan ma dii yi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a Matusela ra, Yaredi nan ma dii yi Xenəki ra, sebexi dənaxan yi, a naxa, **18** “Marigina Niina n Mahalaleli nan ma dii yi Yaredi ra, Kenan nan yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru ma dii yi Mahalaleli ra, **38** Enosi nan ma dii yi Fajin nali yiigelitəne ma. A bata n nasiga, a n Kenan na, Seti nan ma dii yi Enosi ra, N Benba xa xərəya feen kawandin ba susu muxune xa, n Adama nan ma dii yi Seti ra, Ala nan N Benba yi danxutəne yəen nabi. Naxanye noən bun ma, Adama da.

n ne xərəya. **19** N xa Marigina muxune xunba jneen nali.” **20** Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a

suxu muxun yii, a dōxō. Muxun naxanye birin birin yi. **38** Yesu yi keli salide banxini, a siga yi salide banxini, ne yi e ycen ti a ra. **21** A falan Simōn konni. A yi a li Simōn bitan gilcn fatin ti fōlō e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, ε wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa. **39** A sa a ti yi a me, na bata kamali.” **22** E birin yi a sere a saden dēxōn ma, a yi falan ti fati mawolonna ba, e kabē na fala fajine ma a naxanye ti e xa. xili ma, naxanla yi kendeya na waxatin yeteni, a E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xēmen xa mi yi keli a fōlō walε e xa. **40** Sogen godo waxatin ito ra ba?” **23** Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, laxi a ra yati, fa fala ε sandani ito sama n ma furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fema. A yi nen fa fala, ‘Seribana, i yete rakendeya.’ ε mōn a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakendeya. **41** a falama n ma nen fa fala, ‘Nxu feen naxanye Ninanne fan yi muxun naxanye fōxō ra, e yi ne mexi i ya fe yi Kaperunan yi, ne fan liga i gbee ragbelebelle e falan ti e xōn, e naxa, “Alaa Dii taani.” **24** Yesu mōn yi a fala e xa, a naxa, “N Xēmen nan i tan na!” E xete muxu wuyaxi fōxō xa jōndin fala ε xa, nabiin mi binyen sōtē a ra. Koni, a yi jinanne yamari a e nama falan ti, kon taani mumel!” **25** A yi a fala, a naxa, “ε amasōtō e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin tulī mati, jōndin na a ra, ke jaxalan wuyaxi nan a tan na. **42** Subaxani, Yesu yi keli taani, a yi Isirayila muxune ye Nabi Eli waxatini. Na siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen folo. waxatini tulen mi fa jneε saxan e nun a tagi, E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan fitina kamen yi so na yamanan birin yi. **26** Koni alogo a nama siga **43** koni a yi a fala e xa, a naxa, hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo “A fēre mi na fo n xa Alaa Mangayaan Xibaru ma, fo ke jaxalan keden peen naxan yi Sarepata Fajin nali taan bonne fan yi nen amasōtō Ala taani, Sidōn yamanani. **27** Dogonfontō wuyaxi n xexi na nan ma.” **44** Nanara, a yi kawandin yi Isirayila muxune ye Nabi Elise waxatini, koni bama Yudaya yamanani salide banxine yi. hali na keden pe, a mi kendeya fo Naman, Siriya kaana.” **28** Muxun naxanye yi salide banxini, ne na me waxatin naxan yi, e bōnen yi te. **29** E keli, e siga a ratuntunjie taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni. **30** Koni a dangū yamaan tagi, a siga. **31** Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kaperunan taani, a yamaan xaran dēnaxan yi Matabu Loxōni. **32** E birin yi kabē a xaran ti kiin ma amasōtō a yi falan tima Ala senben nin. **33** Xēmena nde yi salide banxini yinnan yi naxan fōxō ra, yinna jaxina. A yi a xuini te, a gbelegbele, a naxa **34** “Ee! Yesu Nasareti kaana, i waxy nanse xōn ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sarjnanxin nan i tan na.” **35** Yesu yi yinnan yamari a sōbeen na, a naxa, “I dundu, xete xēmeni ito fōxō ra.” Yinnan yi xēmen nabira e birin yetagi, a xete a fōxō ra, a mi sese jaxi liga a ra. **36** Muxune birin yi kabē, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xēmeni ito bata falan ti yinna jaxine xa noōn nun senbeni, e xete muxune fōxō ra!” **37** Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan

5 Loxōna nde, Yesu yi tixi Genesareti Daraan de, yamaan yi a yigbētenma Alaa falan medeni, **2** a yi kunki firin to igen de yexē suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxe. **3** Yesu yi so Simōn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dōxō kunkin kui, a yamaan xaran. **4** A yelin falan tiye waxatin naxan yi, a yi a fala Simōn xa, a naxa, “Kunkin nasiga tilin yireni ε nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, ε yexēn suxu.” **5** Simōn yi a yabi, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata wali kōeēn na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nen igeni.” **6** E to yalane ragodo igeni, e yexē wuyaxi suxu han yalane yi lu yibōe. **7** E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yexēn na han e godo fōlō igen bun ma. **8** Feen naxan liga, Simōn Piyeri na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, “Marigina, i masiga n na amasōtō hake kanna nan n tan na!” **9** Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yexē suxine fe ra **10** hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xēmene. Yesu yi a fala Simōn xa, a naxa, “I nama gaxu,

fōlō to ma, i fa muxune nan sotōma Ala xa alo i amasōtō e bata yi gaxu Ala yee ra, e naxa, “En yi yexen suxuma kii naxan yi.” **11** E kunkine bata kabanako feen to to!” **27** Na xanbi ra, Yesu rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Yesu fōxō ra. **12** Yesu yi taana nde yi, xemena Lewi, a yi doxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A a xa, a naxa, “Bira n fōxō ra.” **28** Lewi yi keli, a Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yetagin yi yi a seene birin lu na, a bira Yesu fōxō ra. **29** Na lan bōxōn ma, a yi a mafan, a naxa, “N kanna, xanbi ra, Lewi yi jnaxajnaxani tōn a banxini Yesu xa i tin, i nōe n nakendeyē nēn!” **13** Yesu yi a xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbēteye yiin sa a ma, a naxa, “N bata tin, i xa kēndeyē!” fan wuyaxi yi dōxō e fēma. **30** Farisi muxuna Dogonfonna yi a bejin sasa! **14** Yesu yi a fala ndee nun sariya karamoxōna ndee yi falan ti a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni Yesu a xarandiine fe yi, e yi e maxōdin, e naxa, siga saraxaraliin fēma, a xa i mato. Na xanbi “Nanfera ε donseen donna ε yi ε min mudu ra, i saraxan ba i rasarijnan feen na alo Musa a maxinle nun hake kanne fēma?” **31** Yesu yi e yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa.” yabi, a naxa, “Muxun naxan kēndē na mako mi **15** Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin seribaan ma fō furetōne. **32** Amasōtō n mi faxi yi. Yama gbeen yi fa a falan namēdeni e nun e tinxin muxune xilideni fō hake kanne, alogo e rakendeyē feen na. **16** Koni a yi keli, a siga a xa e xun xanbi so e hakēne yi.” **33** Muxuna ndee danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine naxan yi. **17** Lōxōna nde Yesu yi xaranna tima, sunna suxuma yē yo yē, e yi Ala maxandi. Farisi Farisi muxuna ndee nun sariya karamoxōne yi muxune xarandiine fan na ligama. Koni i ya dōxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya xarandiine donseen donna, e yi e min.” **34** taan birin yi e nun Yerusalēn taani. Marigin Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nēma senben yi Yesu yi a furetōne rakendeyē. **18** jnaxalandi tiine fēma waxatin naxan yi, e sunē Muxuna ndee yi fa lebutenna ra a sa seni e ba? Na mi lige mume! **35** Koni waxatina nde yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa fama naxalandi kanna bama nēn e ye, e sunna sa a sa Yesu bun ma. **19** Koni yamaan yi gbo, suxuma nēn na waxatini.” **36** Yesu yi sandani e mi kira sōtō e yi a raso. Na nan a liga e te ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nōe dugi banxin fari e yinla raba mēnni, e yi e nun a nēnen tonge, a yi a yibo, a dugi fonna beterēn sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yetagi. **20** a ra. Xa a na liga, a dugi nēnen kalama nēn. Yesu e denkēleyaan to waxatin naxan yi, a yi a Dugi dungi nēnen fan mi lanjē a fonna ma. **37** fala xemena xa, a naxa, “N xoyina, i yulubine Muxun mi manpa nēnen se se sase fonna kui. bata mafelu.” **21** Sariya karamoxōne nun Farisi Xa a na liga, manpa nēnen se sase fonna kalama muxune yi e miri, e naxa, “Nde xemēni ito nēn, manpaan yi bōxōn, se sase fonna yi kala. **38** ra naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nōe Koni manpa nēnen sama se sase nēnen nan kui! yulubine mafeluyē fō Ala keden peena!” **22** **39** Awa, muxun na manpa fonna min waxatin Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a fala e xa, naxan yi, a nēnen mi fa rafan a ma sōnōn, a a naxa, “Ε mirima fe sifani itoe ma nanfera? falama nēn nayi, a naxa, ‘A fonna fan.’” **23** Nanse fala raxōlō, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ **24** **6** Yesu yi danguma xēna nde ma lōxōna nde yi, Matabu Lōxōni, a xarandiine yi sansi tōnsōnne ratorondon folo, e yi a tērēxēn e yiin kui, e a kēsen don. **2** Farisi muxuna ndee naxa, “Ε ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Lōxōni.” **3** Yesu yi e yabi, a naxa, “Ε mi na xaranxi ba, kamēn Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a fōxorabirane naxan liga? **4** A so nēn tantun. **26** E birin yi kabē kati! E yi Ala tantun

Alaa banxini, a yi Alaa buru ralixin don, a yi naxanye wugama iki, amasotø e gelema nen!" nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun **22** "Yamaan na ε rajaxu waxatin naxan yi, e yi ε xa a don fō saraxaraline." **5** Yesu mon yi a fala, kedi, e yi ε konbi fa fala muxu jaxin nan ε tan a naxa, "N tan Muxuna Dii Xemēn nan Matabu na Muxuna Dii Xemēna fe ra, sewana ε xa na Loxon kanna ra." **6** Yesu yi siga salide banxini yi. **23** Na na liga waxatin naxan yi, ε xa sewa, ε Matabu Loxo gbete yi, a sa e xaran. Xemēna nde yi ε bodon sewana fe ra amasotø barayi gbeen yi na naxan yiifari ma yiin yi madonxi. **7** Sariya namaraxi ε xa ariyanna yi. Bayo e benbane karamoxona ndee nun Farisi muxuna ndee yi nabine tōra na kii nin." **24** "Koni nafulu kanne, waxi a xon ma e xa Yesu tōnegé. Nanara, e yi gbalona ε yee ra amasotø e bata yelin ε gbee e yee ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun jnaxunna sote ε siini. **25** ε tan naxanye lugoxi nakendeyε Matabu Loxoni. **8** Koni Yesu yi e iki, gbalona ε yee ra, amasotø kamena ε suxuma miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xemē yii nen. ε tan naxanye gelema iki, gbalona ε yee ra, madonxin xa, a naxa, "Keli, i fa yamaan yetagi amasotø e mōnema nen, ε wuga." **26** "Muxun be." Xemēn yi keli, a ti e yetagi. **9** Yesu yi a fala birin na ε xili fajin fala waxatin naxan yi, e xa, a naxa, "N xa ε maxodin, Matabu Loxoni, gbalona ε yee ra amasotø e benbane a fala na kii nanse daxa a xa liga, a jaxina xa a fajina? En yi nin wule nabine ma." **27** "Koni, naxanye n xuiin muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?" **10** A yi mēma, n na falama ε xa nen. ε ε yaxune xanu, e birin mato, a yi a fala xemēn xa, a naxa, "I yiini naxanye bata ε rajaxu, ε xa fe fajin liga ne xa. bandun." A yi a liga na kiini, a yiin yi kendeya. **28** ε xa duba ε danga muxune xa. Naxanye ε **11** Koni e xolo kat, e naxan ligama Yesu ra e na tōroma, ε xa Ala maxandi ne xa. **29** Naxan na i fala e bode tagi. **12** Yesu yi siga geyaan fari, a deen fōxø kedenna garin a ma, bode fōxø fan ti sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxande. a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i **13** Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xa tin a xa doma bun biran fan tongo. **30** Naxan xili, a fu nun firin yeba e tagi, a yi ne xili sa na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i xerane. **14** E xinle ni itoe ra, Simōn, a naxan xili yii seen tongo, i nama a maxodin na ra sōnōn. sa Piyeri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun **31** I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na Yaki nun Yoni nun Filipi nun Barotolome nun jnōxonna liga bonne xa." **32** "Muxun naxanye **15** Matiyu nun Tomasi e nun Alifaa dii xemēn bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin Yaki, e nun Simōn e naxan ma a "Yahudiya siya sōtoma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma," **16** e nun Yaki a dii xemēn Yudasi e xanuma naxan bata e xanu! **33** Muxun naxanye nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a bata fe fajin liga ε xa, xa ε fe fajin liga ne nan so yiini. **17** Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a tun xa, ε barayin sōtoma na yi di? Hali hake xerane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. kanne fan na ligama. **34** Xa ε muxune nan tun Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan dolima naxanye a firma, ε barayin sōtoma na yi yiren birin yi, e nun keli Yerusalēn taani, e nun di? Hali hake kanne fan e bode dolima na kiini. taan naxanye tixi fōxø igen dēxōn ma, naxanye **35** Koni, ε tan xa ε yaxune xanu, ε fe fajin liga ε xili Tire e nun Sidon. Men kanne yi fa a xuiin xa. ε muxune doli, ε nama ε miri se sōtō feen namedeni e nun e rakendeyadeni e furen sifan ma ne yi. ε barayi gbee sōtoma nen na yi. ε birin ma. **18** Yinna jaxine bata yi naxanye tōra ligama nen alo ε Fafe, Kore Xonna Ala. Amasotø ne fan yi fa e rakendeyadeni. **19** Muxun birin a fe fajin ligama finsiriwanle nun muxu jaxine yi kataxi, alogo e xa e yiin dinjε a ra, amasotø xa. **36** ε kininkinin alo ε Fafe Ala kininkininxi senben yi minima ayi naxan yi e rakendeyama. kii naxan yi." **37** "ε nama ε yete findi ε lanfane **20** Yesu yi a xarandiine mato, a naxa, "Sewana ε kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan tan yiigelitōne xa, amasotø ε gbeen nan Alaa makiti. ε nama bonne yalagi alogo Ala nama Mangayaan na! **21** Sewana ε xa, kamen naxanye ε fan yalagi. ε muxune mafelu alogo Ala xa ε ma iki amasotø ε lugoma nen ken! Sewana ε xa, fan mafelu. **38** ε muxune ki alogo Ala xa ε fan

ki. **ε** yi liga seen nafexin sotō na yi, a rafexina walikeen nakendeya. **4** E fa Yesu mafan, e naxa, ken, a madeten, ε yi a sa ε dugi deni. **ε** ligaseen “A lan i xa xemēni ito mali **5** amasotō a bata naxan yatēma bonne xa, Ala fan na yatēma ε en kon kaane xanu, a tan nan mon nxo salide xa nen.” **39** Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, banxin tixi.” **6** Yesu yi siga e fōxō ra. E bata “Danxutōon mi danxutōon yii rasuxē, xa a na yi maso banxin na, kuntigin yi a xoyina ndee ligi e firinna birin birama nēn yinla kui. **40** rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kanna, i nama Xarandiin mi gboe a karamoxo xa. Xarandii yo i yetē tōrō. Na binyen mi lan n ma, i so n ma xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan banxini, **7** na nan a ligaxi, n yi n miri n yetē ma yi, a ligama nēn alo a karamoxona.” **41** “Nanfera fa fala a mi lan n xa fa i fema. Falan ti tun, n ma namadin naxan i adamadi boden yēen xōn, i na walikeen kendeyama nēn! **8** N tan fan kuntigina toma, koni gbindonna naxan i tan yēen xōn, i ndee senben bun ma, koni sofane fan n bun ma. mi na toma? **42** I a falama i adamadi boden xa N na a falama na nde xa nēn, n naxa, ‘Siga,’ nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa namadin ba i a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ yēen xōn ma.’ Koni i mi na gbindonna toma i a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito yetē yēen xōn ma ba? I tan nafigina, gbindonna liga,’ a na liga.” **9** Yesu na mē waxatin naxan ba i yetē yēen xōn ma singen, na xanbi ra i yi, a kabē, a yi a yēe rafindi e ma, a yi a fala nōe na jnamadin toe nēn, i yi a ba i adamadi yamaan xa a fōxō ra, a naxa, “N xa a fala ε xa, n boden yēen xōn ma.” **43** “Wudin fajin mi bogi munma denkelyaan sifani ito to singen hali jaxin tima, wudi jaxin mi bogi fajin tima. **44** Isirayila muxune ye!” **10** Xerane yi xete kuntigin Wudin birin kolonma a bogin nan xōn ma, i mi konni, e yi a li a walikeen bata kendeya. **11** Na xōde bogin bolonjē wudi majalixin kōe ra, i xōton bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili mi manpa bogin bolonjē tansinna kōe ra. **45** Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fōxō ra. **12** A taan so deen li waxatin naxan yi, fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu a sa binbi tiine li. Kajna gilena dii xeme keden naxiyani. Amasotō feen naxan muxun boñeni, peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na naxanla a na nan falama.” **46** “ε n xilima nanfera fa fema keli na taani. **13** Marigin na jaxanla to fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a ε xa, ε mi na ligama? **47** Naxan birin fama n fala naxanla xa, a naxa, “I nama wuga.” **14** A sa fema, e yi n ma falane rame, e yi e suxu, n na a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne muxune maligan yitama ε ra nēn. **48** A ligaxi yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i nēn alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! xa, keli, i ti!” **15** Faxa muxun yi keli, a falan ti Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fōlō. Yesu yi a raxete a nga ma mon. **16** Yamaan fari. Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi amasotō a tixi ki fajin. **49** Koni muxun naxan gbeen bata mini kenenni nxu tagi! Ala bata fa, bata n ma falane me, a mi e suxu, a ligaxi nēn a yi a yamaan kisi!” **17** Muxune yi Yesu a fe alo muxun naxan a banxin tiin boxon fari ma, xibarun mē Yudaya nun a dexon yamanan birin a mi boxon ge alogo a xa a beten sa. Tulen fa yi. **18** Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi jaxu a xa. Yoni yi muxu firin xili a fema, **19** a yi e ayi kati!”

rasiga Marigin fema, e yi a maxōdin, e naxa,
“Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna
nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan
nxu xa muxu gbete nan legeden?” **20** E fa Yesu
fema waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu
Tiin nan nxu xexi i ma, a nxu xa i maxōdin, fa
fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i
tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete

7 Yesu yelin na falane birin tiye yamaan xa
waxatin naxan yi, a siga Kaperunan yi. **2**
Romi kaa sofa kemen kuntigina nde yi na, a
walikeen naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi,
a yi fa luxi ndedi a xa faxa. **3** Na kuntigin Yesu
a fe mē waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna
ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a

nan legeden?” 21 Na waxatin yeteni, Yesu yi a sa a dege a xon ma. 37 Naxanla nde yi na muxu wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma e taani, yalunden nan yi a ra. A yi a me, a Yesu nun jinan naxin yi naxanye foxo ra. A danxuto a degema na Farisi muxun konni. Nanara, a wuyaxi yeen naba ayi. 22 Yesu yi Yoni a xerane fa alabasita gemen muranna ra latikonnona yi yabi, a naxa, “E xete, e naxan toxi, e yi a me, e naxan kui. 38 A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, sa na fala Yoni xa fa fala danxutone seen toma, a Yesu sanna makun a yeegen na. Na xanbi ra, a lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeyaan yi a sanna masugusugu a xun sexen na, a yi a sotoma, tuli xorine falan mema, faxa muxune sanna sunbu, a latikonnona sugusugu a ma a kelima sayani, Alaa falan Xibaru Fajin nalima binya feen na. 39 Farisi muxun naxan Yesu xili, yiigelitone ma. 23 Naxan mi biran tantanni n na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma fe yi, sewan na kanna xa!” 24 Yoni a xerane ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xemeni ito ra siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala nun, a yi a kolonma nen nun, nde jaxanli ito ra folo yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi naxan a yiin dinxia ra. A yi a kolonma nen nun tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba? 25 Xa na a jaxanli ito yulubin gbo!” 40 Yesu yi a fala a mi a ra, e siga nanse matodeyi? Xemen naxan xa, a naxa, “Simon, n waxi a xon ma, n xa fena maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni, naxanye nde fala i xa.” A yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! awa, a fala n xa.” 41 Yesu naxa, “Xeme firin yi 26 Nayi, e siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, a fala e xa, e bata nde to naxan gbo nabiin xa. 27 kedenna yi keme suulun tongo a yii, bona yi Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala tonge suulun tongo a yii. 42 E firinna sese mi naxa: N nan n ma xeraan nasigama nen i yee a donla fi. Nama, a yi dija e firinna birin ma ra, a yi kirani ton i xa.’” 28 Yesu mon yi a fala, donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma a naxa, “N xa a fala e xa, muxun naxan birin dangu a lanfaan na?” 43 Simon yi a yabi, a naxa, bata bari a foloni, Yoni gbo ne birin xa. Koni “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.” Yesu naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na naxa, “I bata a yabi ki fajin.” 44 Na xanbi ra, gbo Yoni xa.” 29 Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu yi a yee rafindi jaxanla ma, a yi a fala Yesu xuiin me, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, Simon xa, a naxa, “I bata jaxanli ito to? N bata bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna ma Ala ma. 30 Koni Farisi muxune nun sariya maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yeegen karamoxone bata yi e me Alaa fe ragidixine na, a yi a masugusugu a xun sexen na. 45 N fa ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni. 31 “Awa, to waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun tan mi xadan n sanna sunbue. 46 I mi turen so n nanse maliga? 32 E luxi nen alo diidin naxanye yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata sabaan soma lxo tideni. Bonne a falama bonne n sanna birin masugusugu latikonnona ra. 47 N xa, e naxa, ‘N xu bata xulenna fe e xa, koni e na a falama i xa nen nayi, fa fala paxanli ito mi e bodon. Xu yi binbi wuga sigin sa koni e yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata mi wuga!’ 33 Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata suxu, a mi manpaan min, koni e naxa, ‘Ninanna mafelu ndedi, na a xanuntenya mayitama nen a foxo ra!’ 34 N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n ndedi.” 48 Na xanbi ra, Yesu yi a fala jaxanla xa, donseen don, n yi n min, koni e naxa ‘Xemeni a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.” 49 Muxun ito mato! Fudimaan nun dolo minna nan a ra! naxanye yi doxi na, ne yi a fala folo e bode xa, e Mudu maxinle nun hake kanne xoyin nan a naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?” ra!” 35 Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne 50 Koni Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I yondin yitama e kewanle xon ma nen.” 36 Farisi denkeleyaan bata i rakisi, siga boje xunbenli.” muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa 8 Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene a dege a fema. Nanara, Yesu yi siga a banxini, yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin

kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun siga a fɔxɔ ra, 2 e nun naxanla ndee naxanye ma, fɔ a xa a dɔxɔ se nan fari, alogo yamaan rakendeya jinan naxine nun furene ma, ne nan na so banxini waxatin naxan yi, e kenenma to. xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala 17 Feen naxanye birin luxunxi, ne makenenma kaana jinan solofera raxete naxan fɔxɔ ra e nen. Wundo feen birin kolonma nen, a yi mini nun 3 Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa kenenma.” 18 “E a liga ε yeren ma ε fe me kiini, a naxanla, e nun Susana e nun naxalan gbete amasotə seen muxun naxan yi nde soma nen wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima na yi, koni se mi muxun naxan yi hali a mirixi e yete yi seene ra. 4 Yama gbeen yi e malan a naxan di ma a yi, na be a yi.” 19 Yesu nga nun fema, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani a xunyene yi fa a fema, koni e mi nō a masotə, ito sa e xa, a naxa, 5 “Xε biina nde yi mini, amasotə yamaan yi gbo. 20 E yi a fala Yesu xa, e a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin woluma naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandem, e waxi i waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xon ma, to feni.” 21 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Naxanye yamaan yi dangu ne fari, xoline yi e don. 6 Ndee Alaa falan namema, e yi a suxu, n nga nun n yi bira fanyen ma, bende gbee mi yi denaxan xunyene ne nan na.” 22 Loxona nde Yesu nun a yi. E to soli, e xara mafuren amasotə igen mi xarandiine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa, a yi e bun ma. 7 Sansina ndee yi bira sexe jali naxa, “En dangu daraan bode foxon na.” Nayi, e kanne tagi e nun sexene yi gbo e bode xon ma, siga. 23 E yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi xi sexen yi e don. 8 Sansina ndee yi bira bɔxɔ kunkin kui. Foye gbeen yi keli daraan xun ma. fajini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin Kunkin yi rafe folo igen na, na yi magaxu han! yi kεmε sotə.” A yelinxi na fale, a yi a fala, a 24 Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a raxulun, e naxa, “Xa tunla naxan xon, a feen me, na xa a naxa, “Nxu kanna, nxu kanna, nxu faxamaan tuli mati.” 9 Yesu a xarandiine yi a maxodin ni i ra!” Yesu yi keli, a falan ti foyen nun igen sandani ito bunna ma. 10 Yesu yi e yabi, a naxa, mɔrɔnne xili ma, e yi e raxara. 25 A yi a fala a “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata xarandiine xa, a naxa, “Ε mi dēnkεleyaxi ba?” so ε yi, koni a falama bonne xa sandane nin Koni e kabε, e gaxu. E yi a fala e bode xa, a naxa, alogo e xa e yεen ti, koni e nama a yigbe, e yi e “Muxun sifan mundun ito ra? A bata igen nun tuli mati, koni e nama a famu.” 11 Yesu naxa, foyen yamari, e yi a falan suxu ken!” 26 E dangu “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa Gadara yamanani naxan Galile yamanan yetagi. falan nan na ra. 12 Sansiin naxanye bira kiraan 27 Yesu ti boxoni waxatin naxan yi, muxuna nde xon ma, ne findixi muxune nan na naxanye yi fa a ralan keli na taani yinna naxin yi a fɔxɔ Alaa falan me koni Yinna Manga Setana yi fa, ra. A bata yi bu a mi domaan nagodo a ma, a mi a yi a ba e bɔnεni, alogo e nama dēnkεleya, e yi tinje dɔxe a konni fɔ a dɔxɔ bilingan yireni. kisi. 13 Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne 28 A to Yesu to, yinnan yi a rasɔnxɔ kati, a yi a findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, sa Yesu bun ma, yinnan yi falan ti a xon a xui e yi a suxu sewani, koni salen mi e bun ma. E yitexin na, a naxa, “Yesu, Kore Xɔnna Alaa Dii dēnkεleya waxatidi tun, koni e na tɔrɔ waxatin Xemena, i waxi nanse xon ma n tan xa? Yandi, i naxan yi, e bama nen dēnkεleyani. 14 Sansiin nama n naxankata!” 29 Amasotə Yesu bata yi naxanye bira sexe jali kanne tagi, ne findixi yinna naxin yamari a xa xεtε xemən fɔxɔ ra, muxune nan na naxanye Alaa falan me, koni a bata yi naxan suxu xabu waxati xunkuye. E dunuya xaminna nun nafulu feen nun yete yi a yiine nun a sanne xidima yɔlɔnxɔnna nan rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mo hali! na. Konin a yi a xidi seene bolonma nen, yinnan 15 Sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini, ne findixi yi a rayaya ayi burunna ra. 30 Yesu yi yinnan muxune nan na naxanye Alaa falan me, a lu e maxodin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, bɔnεni sɔbεen na, e yi a suxu, e tunnafan han a “N xili nen ‘Ganla.’” Amasotə yinna wuyaxi bogi, a mo.” 16 “Muxu yo mi lenpun nadεge, a bata bira a fɔxɔ ra. 31 Yinnane yi Yesu mafan a

nama e rasiga yili jaxin na. (Abyssos g12) 32 Xose Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, kuru gbeen yi na dexon ma nun, e yi e degema i ya denkeleyaan bata i rakendeya. Siga boje geyaan na, yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi xunbenli.” 49 Yesu na falama waxatin naxan e rasiga xosenetoxo ra. A tin e xa. 33 Nanara, yi, xeraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina yinnane yi xete xemen toxo ra, e siga xosenetoxo banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii toxo ra. Xose kurun yi godo a giye geyaan na, e temen bata faxa, i nama Karamoxo toro sonon.” sa faxa darani. 34 Muxun naxanye yi xosenetoxo 50 Yesu yi na me, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I kantanma, ne to na feen to, e yi siga e giye, e nama gaxu, i denkeleya tun, a kendeyama nen.” sa na feen xibarun nali taan nun banxidene 51 Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yi. 35 Muxune yi siga na feen matoden, e yi fa yo xa so a toxo ra fo Piyeri nun Yoni nun Yaki, e Yesu fema, e xemen li dexo a fema yinnane xete nun diidina nga nun a fafe. 52 Muxune birin naxan toxo ra, domaan nagodoxi a ma, a bata yi wugama, e gbelegbelema diidina fe ra. Yesu xaxinla soto. E birin yi gaxu. 36 Yinnane xete naxa, “E nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin xemen toxo ra kii naxan yi, muxun naxanye na nen tun!” 53 E birin yi gele a ma amasoto e yi a to, e na fala bonne xa. 37 Gadara kaane birin yi kolon yati, fa fala diidin bata faxa! 54 Koni Yesu a fala Yesu xa, a xa siga amasoto e birin bata yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a keli!” 55 A niin yi xete ayi, a keli mafuren! Yesu siga. 38 Yinnane xete xemen naxan toxo ra, na yi a fala e xa, a naxa, “E donseen so a yi.” 56 A yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa siga i toxo soto muxune yi kabes, koni Yesu yi e maxadi, a ra.” Koni Yesu yi a raxete, a naxa, 39 “Siga i naxa, “Feen naxan ligaxi, e nama na fala muxu konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yeba.” yo xa.”

Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma. 40 Yesu xete daraan bode toxon na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasoto e birin yi a legedenma. 41 Xemena nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigina nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni 42 amasoto a dii teme keden peen yi faxa feni. A soton bata yi jee fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu toxo ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbeten han! 43 Naxanla nde yi na yi, jaxalan furen yi a ma xabu jee fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi no a rakendey. 44 A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kendeyma mafuren! 45 Yesu yi maxodinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyeri yi a fala, a naxa, “N kanna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbeten.” 46 Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasoto senbena nde bata mini n yi.” 47 Naxanla yi a to fa fala a bata mini kenenni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yetagi. A yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kendeyaxi kii naxan yi mafuren! 48

9 Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa jinanne kedi, e furetene rakendeya. 2 A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetene rakendeya. 3 A yi a fala e xa, a naxa, “E nama siga sese ra e yii sigatini. E nama siga dungari ra e yii, e nama siga bonduli ra e yii, hanma donsena hanma gbetina. E nama siga doma firin na e ma. 4 E na yigiyi denaxan yi, e xa lu menni han e keli waxatini na taani. 5 Xa muxe mi e yisuxu taan naxan yi, e keli na taani, e yi e sanne rakunkun e na gbangbanna ba e sanne ra, na yi findi sereyaan na e xa.” 6 Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendeya yiren birin yi. 7 Herode, Galile mangan yi feni itoe birin me, a kuisan kati! Amasoto ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!” 8 Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani. 9 Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mema?” Awa, a yi kata Yesu to feen na. 10 Xerane to xete, e naxan birin liga, e na yebe Yesu xa. A siga e ra a toxo ra a danna taana

nde yi naxan xili Betasada. **11** Yamaan na me niini habadan, na nanse fanma a ma? **26** Xa waxatin naxan yi, e siga a foxo ra. A yi e yisuxu, muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi fe ra, Muxuna Dii Xemen fan yagima nen na waxy kendeyaan xon ma, a yi ne rakendeya. **12** kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan Sogen godo foloxina, xarandii fu nun firinne yi yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka fa a fema, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa sarijanxine. **27** N xa jondin fala e xa, ndee be, no sige banxidene ra e nun xene ma naxanye ne mi faxe fo e Alaa Mangayaan to.” **28** Yesu en nabilinni, e yi donseen nun e yigyaan soto yelin feni itoe fale waxatin naxan yi, loxo xun menne yi, bayo en burunna nan na be.” **13** Koni keden joxon danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan yeteen xa Yaki tongo, e siga a foxo ra geyaan fari Ala donseen so e yii.” E yi a yabi, e naxa, “Naxan maxandideni. **29** A yi Ala maxandima waxatin nxu yii, buru xun suulun e nun yexhe firin. I naxan yi, a yetagin kejaan yi masara, a domaan waxi a xon ma nxu xa donseen sara yamani yi fixa ayi alo kuyen na a jinna masoxon! **30** ito birin xa di?” **14** Xemene gbansanna, muxu Na waxatini, muxu firin yi mini kenenni, Nabi wuli suulun joxon nan yi e ra. Yesu yi a fala a Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa. **31** E yi noroxi, xarandiine xa, a naxa, “E yamaan nadoxo tonge E yi Yesu faxa feen fala a xa naxan yi kamalima suulun suulun yeen ma.” **15** Xarandiine yi na Yerusalen taani. **32** Piyeri nun a lanfane yi liga, e yi e birin nadoxo. **16** Yesu yi buru xun xima, koni e xulun, e Yesu a noron to e nun suulunne nun yexhe firinne tongo, a yi a yeen xeme firin yi tixi a dexon ma. **33** Na muxune nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a kelima Yesu fema waxatin naxan yi, Piyeri yi yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo na. **17** E birin yi e dege, e lugo ken! Xarandiine nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen yi deben fu nun firin nafe a dungi donxene ra. keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen **18** Loxona nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna keden.” A mi yi a kolon a naxan falama. **34** A a xun xon ma, a xarandiine yi fa a fema, a yi e falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo maxodin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan e xun ma, xarandiine yi gaxu. **35** Fala xuiin yi na?” **19** E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni keli kundani, a naxa, “N ma Dii Xemen nan ito Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi ra, n bata naxan sugandi, e tul mati a xuiin Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi na!” **36** Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu fonna nde nan kelixi sayani.” **20** Yesu mon yi keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e dundu e maxodin, a naxa, “E tan go, e naxa a nde n feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu fala muxu yo xa na waxatini. **37** Na xoton bode Sugandixin nan i tan na!” **21** Awa, Yesu yi a e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo ralan. **38** Xemen yi a xuini te yamaan tagi, a xa. **22** A mon yi falan ti, a naxa, “A fere mi na fo naxa, “Karamoxo, n ni i mafanma, i xa n ma dii n tan Muxuna Dii Xemen xa toro wuyaxi soto. xeme keden peen mato. **39** Yinnan na keli a ra, Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun a gbelegbelema nen mafuren, a xuruxurun, a sariya karamoxone e mema n na nen, e yi n yi a rabira, a de xunfanna yi lu min, a mi a faya, a sage saxandeni n keli sayani.” **23** A yi bejinma xulen fo a na a toro kat! **40** N bata i ya a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a foxo ra, bira feni n tan foxo ra, fo a xa a me a yete ra, koni e mi noxi a kede.” **41** Yesu yi a yabi, a naxa, a yi a faya wudin tongo loxo yo loxo, a bira n “Ee! E tan denksleyatarene nun tinxitarene, n foxo ra. **24** Amasoto naxan na wa a niin nakisi xa lu e fema han waxatin mundun yi? N dijama feni, a bonoma ayi nen. Koni naxan bonoma e xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xemen a niimi n tan ma fe ra, na kisima nen. **25** Hali xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.” **42** Diidin fama muxun dunuja birin soto, koni xa a bono a waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi

a rabira boxoni. Yesu yi falan ti yinna jaxin xili ra, koni tin n xa sa n jungu n kon kaane ma ma, a diidin nakendyea, a yi a so a fafe yii mon. singen.” 62 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu 43 Muxune birin yi kabə Ala senben ma. Yesu yo jinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoe, na mi feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabə ne ma, daxa a wali Alaa Mangayani.”

a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa,
44 “N naxan falama ε xa, ε nama jinian na xon ma! N tan Muxuna Dii Xemen soma nen yamaan yii, n lu e senben bun ma.” 45 Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E mon yi gaxu a maxodinje na feen na. 46 Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na. 47 E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dexon ma. 48 A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi. Amasoto naxan xurun ε birin tagi, na nan gbo ε birin xa.” 49 Yoni yi falan ti, a naxa, “Nvu kanna, nxu bata xemena nde to jinanne kedε i xinli, nxu yi a raxolo, a xa a lu amasoto a mi en tan fəxəra.” 50 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε nama a raxolo amasoto naxan mi kelixi ε xili ma, na ε xa nen.” 51 Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalen taani. 52 A xerane rasiga a yee ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitən a yee ra. 53 Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasoto e a kolon, a a sigama Yerusalen taan nin. 54 A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxy a xon ma ba, nxu xa teεn yamari keli kore xɔnma ma, a yi itoe halagi?” 55 Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi e maxadi. 56 E yi siga taa gbete yi. 57 E yi kira yi waxatin naxan yi, xemena nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dede, n sige i fəxəra.” 58 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e teen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii.” 59 A yi a fala xemena nde xa, a naxa, “Bira n fəxəra.” Koni na xemen yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.” 60 Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun. I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.” 61 Gbete fan yi a fala, a naxa, “N kanna, n birama nen i fəxə

10 Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofer e nun firin gbete yeba. A yi e rasiga firin firin yee ma a yee ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yetee yi lan a xa siga denaxanye yi. 2 A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba dixin gbo koni a xaba muxune mi wuya. Ε xee kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga e sa maala xaba. 3 Ε siga, n bata ε xe alo yexene kankone tagi. 4 Ε nama siga gbeti ra, ε nama benbelidi xali, ε nama sankidi xali. Ε nama bu muxune xontondeni kira yi. 5 Ε na so banxin naxan kui, ε xa a fala singen, ε naxa, ‘Ala xa bəjəe xunbenla lu banxini ito kui.’ 6 Xa bəjəe xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xon ma. Xa na mi a ra, na duban mon xa xete e tan ma. 7 Ε xa yigiyi banxi kedenna nan kui. E na naxan so ε yii, ε xa na don, ε yi ε min, amasoto walikeen lan nen a yi a saranna sotə. Ε nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi. 8 Ε na so taan naxan yi, xa e ε yisuxu, e na naxan so ε yii, ε na don. 9 Ε xa furetəne iyialan na taani, ε yi a fala na muxune xa, ε naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso ε ra.’ 10 Koni ε na siga taan naxan yi, xa e mi ε yisuxu na yi, ε siga yamaan malanden, ε yi a fala e xa, ε naxa, 11 ‘Hali ε taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun ε xili ma, koni ε xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’ 12 N xa a fala ε xa, Kiti Sa Loxoni Ala xələma nen na taan ma dangu Sodoma taan na!” 13 “Gbalon Korasin kaane yee ra! Gbalon Betasada kaane fan yee ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi ligi Tire taan nun Sidon taani nun, na kaane yi tirixinma ayi nen nun, to mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yetε ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi! 14 Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Loxoni dangu ε tan na. 15 Ε tan Kaperunan kaane, ε tema nen kore xonma ma ba? En-en, ε godon laxira nim!” (Hadəs 986) 16 Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa,

"Naxan na a tuli mati ε xuiin na, na kanna bata ndedi e xa a faxa. 31 A mi bu saraxaralina nde a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me ε ra, yi fa na kiraan xən ma. A na xemēn to waxatin na kanna bata a me n fan na. Naxan na a me naxan yi, a dangu a ra bode foxən na. 32 Lewi n tan na, na kanna bata a me n xε muxun fan bōnsōnna muxuna nde fan yi fa, a xemēn to, na." 17 Na muxu tongue solofer e nun firinna yi a dangu a dəxən ma. 33 Koni Samariya kaana xεtē sewa gbeeni. E yi a fala, e naxa, "Marigina, nde dangumatoon na a ra, na kiraan xən ma, hali jinanne nxu xuiin name nən i xinli!" 18 na yi a li na, a to a to, a kininkinin a ma kati! Yesu yi e yabi, a naxa, "N bata Setana to bire 34 A siga a fema, a turen nun manpaan sa a keli kore xənna ma alo galanna. 19 A mato, n maxələdene dε, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a bata sənben fi ε ma, ε xa sigan ti sajnine nun xemēn sa a soon fari, a siga a ra xəjε yigiya tanle fari e nun yaxun Setana sənben fari, na banxini a dandandeni. 35 Na xətən bode, a gbeti sese mi ε maxole. 20 Koni ε nama sewa tun, gbanan firin tongo, a yi a so xəjε yigiya banxin fa fala jinanne bata ε fala xuiin suxu, koni ε kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, 'A dandan, sewa amasətə ε xinla bata səbə ariyanna yi.' n na xεtē waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a 21 Na waxatini, Yesu yi lugo sewan na Alaa Nii fe ra, n na a raxətē i ma." 36 Yesu yelinxina Sarijnanxin xən ma, a naxa, "N Fafe, kore xənna sandan se, a yi a maxədin, a naxa, "I tan yεε ra nun dunuja Marigina! N barikan birama i xa yi, na muxu saxanne yε, muxu mafune xemēn bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun naxan bōnbōxi, nde na adamadi bode kenden fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a na?" 37 Sariya karaməxən yi a yabi, a naxa, rafanxi i ma na kii nin." 22 "N Fafe bata feen "Naxan kininkinxi a ma." Yesu yi a yabi, a birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xemēn kolon fo naxa, "Siga, i sa na jəxənna liga." 38 Yesu nun a a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fo a Dii xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana Xemēna e nun a Dii Xemēn waxi a xən ma a nde li, naxanla nde yi na yi, a xili Marata, na yi xa a yita naxanye ra." 23 Na xanbi ra, Yesu yi a yigiya a banxini. 39 A xunye jaxalanmaan xili a yεε rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa Mariyama, na yi dəxə Marigin dəxən ma, a yi a wundoni, a naxa, "Sewan na kanne xa naxanye tuli mati a xaranna ra. 40 Marata yi xaminxi yεen feen toma ε naxan toma. 24 Amasətə n xa wali wuyaxi ke feen na. Nanara, a fa a fala a fala ε xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi Marigin xa, a naxa, "Marigina n xunyen bata waxyi a to feni ε naxan toma, koni e mi a to, e wanla birin lu n yi, i ya fe mi na yi ba? A fala a mi a me ε naxan məmə." 25 Awa, na waxatini xa, a xa fa n mali!" 41 Marigin yi a yabi, a naxa, Sariya karaməxən nde yi fa Yesu bunbadeni, a "Ee! Marata, i xaminxi, i kontofilixi fe wuyaxi yi a maxədin, a naxa, "Karaməxə, n nanfe ligi n ra. 42 Koni adamadiin makoon se keden peen habadan nii rakisin sətə?" (aiōnios g166) 26 Yesu yi nan ma. Mariyama bata wa fe fapin xən. Na mi a yabi, a naxa, "Sariya Kitabun nanfe falaxi? fa be a yii!"

I a xaranma di?" 27 Xemēn yi a yabi, a naxa, "I xa i Marigina Ala xanu i bəjen birin na, e nun i niin birin na e nun i sənben birin na e nun i xaxinla birin na' e nun 'i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.'" 28 Yesu yi a yabi, a naxa, "I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nən." 29 Koni Sariya karaməxən yi waxi a xən ma nən, a xa yoon sətə a yεtε xa. Nanara, a Yesu maxədin, a naxa, "N adamadi bodena nde ra?" 30 Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, "Xemēna nde yi keli Yerusalen taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bōnbō, a lu

11 Loxəna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, "Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi." 2 Yesu yi a fala e xa, a naxa, "Ε Ala maxandima ikiimi, ε naxa, 'Nxu Fafe, i xinla xa sarijan, i ya Mangayaan xa fa. 3 I xa nxu ləxə yo ləxə balon fi nxu ma. 4 I xa nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii naxan yi. I nama tin nxu xa bira tantanni.'" 5 Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, "Xa ε tan nde keden siga

a xɔyin fəma kœ tagini, a yi a fala a xa, a naxa, fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.” 23 ‘N xɔyina, n doli buru xun saxan yi 6 amasoto n “Naxan mi n tan fɔxɔ ra, na bata keli n xili lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, ma. N xu nun naxanye mi malanma, ne sigama koni sese mi n yii n naxan soe a yii!’ 7 Koni xa ayi nən.” 24 Yesu naxa, “Yinna jaxin na xete bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n tɔrɔ! muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a Dœen balanxi, n xu nun n ma diine bata n xu sa, matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima n mi fa nœ kele, n sena nde so i yii.’ 8 Awa, n xa nən nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn a fala ε xa, hali xa a mi keli e xɔiyiana fe ra, a xa xete na.’ 25 Nanara, a na xete na, xa a li na burun so a yii, koni a kele, a makoon seen naxan makɔxi, a yitonxi, 26 nayi a sigama nən, a sa fa birin ma, a na so a yii amasoto a mi yagixi a yinna jaxi solofera gbeteye ra naxanye jaxu xande. 9 Awa, n xa a fala ε xa, ε seen maxɔdin, ε dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna a sotɔma nən, ε seen fen, ε a toma nən, ε dœen fe rajanna jaxuma ayi nən dangu a folon na.” kɔnkɔn, a rabima ε xa nən. 10 Amasoto naxan 27 Yesu ito fala waxatin naxan yi, jaxanla nde yo na seen maxɔdin, na a sotɔma nən. Naxan na yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, “Naxan seen fen, na a toma nən. Naxan na dœen kɔnkɔn, naxan i sotɔxi, a yi i maxuru, muxu sewaxin nan a rabima a xa nən. 11 Muxuna nde ε ye ba, na ral!” 28 Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan naxan ma diin yexen maxandima a ra, a yi sajin dangu na ra, muxu sewaxin nan ne ra naxanye so a yii? 12 Hanma a na a xandi toxε xeleni, a yi Alaa falan mema, e yi a suxu ken!” 29 Yamaan tanla so a yii? 13 Hali ε to findixi muxu jaxine malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, ra, ε a kolon fa fala a lan nən, ε xa se fajin so ε a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nan diine yii. E faxi fa, ε Fafe naxan ariyanna yi, na na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna a Nii Sarjanxin fima a maxandi muxune ma ma. Koni ε mi kabanako fe yo toe ba Nabi kii naxan yi!” 14 Loxɔna nde Yesu yi jinanna Yunusaa taxamasenna ra. 30 Nabi Yunusa findi raxete bobon fɔxɔ ra. Jinanna xete xemen fɔxɔ taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n ra waxatin naxan yi, a falan ti fɔlo, yamaan yi tan Muxuna Dii Xemen findima taxamasenna kabε. 15 Koni e ndee naxa, “A jinanne kedima ra na kii nin iki muxune xa. 31 Naxalan Mangan Yinna Mangan Belesεbu barakan nin.” 16 Bonne naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nen yi waxi a xɔn ma e xa a kejaan fesefesε. Nanara, Kiti Sa Loxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a e yi a maxɔdin a a xa kabanako fena nde ligi, kelixi bɔxɔn danna nan na, a fa a tulī mati naxan kelixi Ala ma. 17 Koni Yesu yi e miriyaan Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala kolon, a yi a fala ε xa, a naxa, “Yamanan naxan ε xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi. yitaxunxi yengeni, na yamanan kalama nən 32 Niniwa kaane tima nən Kiti Sa Loxɔni, e yi mafuren! Yengen tandem naxan kui, na fan ε yalagi amasoto ne Yunusa a kawandin me kalama nən. 18 Awa, xa Setanaa mangayana a waxatin naxan yi, e xun xanbi so nən e hakene yetε yenge, a sabatima nayi di? ε bata a fala, yi. Koni n xa a fala ε xa, nde be naxan gbo a n bata jinanne kedi Belesεbu barakan. 19 Yunusa xa!” 33 Yesu naxa, “Muxu yo mi lenpun Xa n jinanne kedima Belesεbu barakan nin, nadegema, a yi a luxun hamma a yi a raso deben ε fɔxorabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na bun ma, koni a dɔxɔma seen nan fari alogi ma, ε fɔxorabirane a yitama nən nayi fa fala yo yamaan na so banxini, e xa kənennna to. 34 I mi ε xa! 20 Xa n jinanne kedima Ala sənbən yeen luxi nən alo lenpuna i fati benden xa. Xa i barakan nin, na a yitama nən nayi fa fala Alaa yeen kende, i fatin birin luma nən kənennni, koni Mangayaan bata ε li.” 21 “Sənbəmaan na a yiton xa i yeen kala, i fatin luma nən dimini. 35 A ligi yenge so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene i yeren ma nayi, kənennna naxan i yi, na nama birin natangama nən. 22 Koni xa sənbə kanna findi dimin na. 36 Xa i fatin kənennni, dimi yo nde baga a ma, a yi a nə, a sigama a yenge so mi a yi, a birin degema nən alo lenpun degema seene birin na nən nayi, a yigi saxi naxanye kii naxan yi.” 37 Yesu yelin falan tiye waxatin

naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a muxune yi a yigbeten fölo, e yi a yee mo ayi kati! dege a konni. Nanara, a so, a döxo a degedeni. E yi a maxödin fe wuyaxi ma amasotə 54 e yi 38 Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu waxi a xon ma, e xa a suxu feni ton a falana fe mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa ra.

a dege, a kabə. 39 Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Ε tan Farisi muxune, ε igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni ε kuiin nafexi muxu seen nun fe jaxin na. 40 Ε tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba? 41 Koni naxan ε donse don goronna kui, ε xa na so yiigelitene yii, seen birin sarijanma nən na yi.” 42 “Ε tan Farisi muxune, gbalona ε yee ra! Amasotə ε nakə yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbeteye, koni ε bata ε me tinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nen ε xa ne nan ligi, e nun yagan baana.” 43 “Gbalona ε xa, ε tan Farisi muxune, amasotə dököde fajin nafan ε ma salide banxine yi, binye xontonne rafan ε ma ləxo tideni. 44 Gbalona ε xa! Amasotə ε ligaxi nən alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.” 45 Sariya karamoxə keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxə, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafeyama nən nayi!” 46 Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxə! Amasotə ε goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni ε tan yetee mi ε yii dinje a ra hali, ε yi e mali a tonge. 47 Gbalona ε xa! ε bata gaburu fajnine rafala nabine xa, ε benbane nabibi naxanye faxa yati! 48 ε benbane naxan ligi, ε yetee bata tin, ε bata a mayita amasotə ε nabine faxa nən, ε tan bata gaburune yiton mən. 49 Nanara, en bata Ala xaxinla to, a naxa, ‘N nabine nun xerane rasigama e ma nən, e ndee faxama nən, e yi ndee bəsənxonya.’ 50 Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuya da waxatini, 51 fölo Habila saya feen ma han sa döxo Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sarijanxin tagi. N xa a fala ε xa, na feene xətema nən iki muxune ma.” 52 “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxə, amasotə ε bata deen pienna mara naxan xaxilimaya banxin deen nabima, ε tan yetee mi soe. Naxanye waxi so feni, ε bata ne raxete!” 53 Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamoxə nun Farisi

12 Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiye e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “Ε a ligi ε yeren ma Farisi muxune buru rate sena fe yi, naxan findixi e nafigiyaan na. 2 Feen naxan luxunxi na minima nən kənenni, wundo feen birin kolonma nən. 3 Nanara, ε bata naxan fala dimini, na məma nən kənenni. ε bata naxan birin koyekoyen muxune xa konkoni, ne ralima nən taa tagini kənenni.” 4 “N xəyine, n xa a fala ε xa, ε nama gaxu ne yee ra naxanye fati benden faxama koni e mi nəe fefe lige dangu na ra. 5 ε gaxuma naxan yee ra, n na yitama ε ra nən: ε xa gaxu Ala yee ra, sənbəna a yii, a na ifaxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa jəndin fala ε xa, ε xa gaxu na nan yee ra!” (Geenna g1067) 6 “Xəlidi suulun mi sare gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi jinanji e xon ma. 7 Hali ε xun sexen keden kedenne, Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ε nama gaxu, ε dangu xəlidi wuyaxin na!” 8 “N xa a fala ε xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xəmən fan na jəxənna ligama nən a xa Alaa malekane yetagi. 9 Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xəmən fan n məma a ra nən Alaa malekane yetagi.” 10 “Naxan na n tan Muxuna Dii Xəmən nayelef, na mafeluma nən. Koni naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayelef, na mi mafeluye mume!” 11 “E na siga ε ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi ε yigbeten, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ε nama xamin ε xon ba feen na hanma ε naxan falama. 12 Amasotə ε naxan falama Alaa Nii Sarijanxinə ε xaranma nən na ra na waxatin yetəni.” 13 Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karamoxə, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.” 14 Yesu yi a yabi, a naxa, “Eel I tan! Nde n findixi kitibolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?” 15

Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “Ε a kurudina, ε nama gaxu amasoto a bata ε Fafe liga ε yeren ma milana fe yi amasoto muxun Ala kenen, a Mangayaan so ε yii. 33 Ε ε yii seene findi nafulu kanna ra ki ki, a mi noe luye a sii ra birin sara, ε gbetin so yiigelitone yii. Ε gbetin a nafunla fe ra.” 16 Awa, Yesu yi sandani ito namara seene soto ε yete xa naxanye mi kale. Ε sa e xa, a naxa, “Bəxəna nde yi nafulu kanna yi ε nafunle ramara ariyanna yi a mi jnanma nde yii nun naxan sise yi sabatima kat! 17 A denaxan yi, mujadene nun melimenle mi a kale yi a miri a yete ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n denaxan yi. 34 Bayo i ya nafunla denaxan yi, i na n ma sisee bogine ramare denaxan yi. N xaxinla fan menna nin.’ 35 Yesu naxa, “Ε ε yitοn nanfe ligama nayi?” 18 A yi a miri a yete ma, a alogo ε xa wali, ε yi ε lenpune radegε. 36 Ε xa naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se liga alo walikeen naxanye e kuntigin legedenma ramara banxine kalama nen, n yi nde gbeteye ti keli jaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala naxan yi a deen kɔnkɔn, e a rabima a xa nen nun n yii seene ramara na yi. 19 Na xanbi ra, n mafuren! 37 Muxu sewaxin nan ne ra naxanye na a fale nen n yete ma, n naxa, n makoon seen kuntigina e lima e ye, e yitοnxi! N xa jəndin naxan birin ma jee wuyaxi bun ma, n bata ne fala ε xa, a a tagi xidima nen, a yi e radəxə, a sotə. N xa n dege ki fajni, n yi n min, n yi n yete doneesen so e yii. 38 Muxu sewaxin nan ne ra xa rasewa.’ 20 Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan a e yitοnxi li, hali a fa koe tagini hanma dangu daxuna, to koeen na ε nun i niin fatama nen, na ra. 39 Ε xaxili lu ito xon ma. Xa banxi kanna na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara mujaden fa waxatin kolon, a mi tinje mujaden i yete xa, ne findima nde gbee ra?’” 21 Yesu yi so a banxini. 40 Ε fan xa ε yitοn amasoto ε naxa, “A na kii nin ε birin xa naxanye nafunla xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii malanma e yete xa, koni nafulu kan mi e ra Xəmen fama na waxatin nin.” 41 Piyeri yi Yesu Ala yee ra yi.” 22 Na xanbi ra, Yesu yi a fala a maxədin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama xarandiine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama ε nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?” 42 xa, ε nama kontofili ε dunupja yi gidina fe ra, ε Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikeen mundun naxan donma hamma ε ε maxidima naxan yi. 23 lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan Amasoto niin dangu doneesen na, fati benden ma kuntigi a doxi walikeen bonne xun na, a dangu dugin na pon! 24 Ε xoline mato, e mi doneesen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. sese sima, e mi sese xabama, donese ramarade 43 Na walikeen sewama nen xa a kuntigina a li mi e yii, koni Ala e baloma. Ε tan dangu xoline na wanla ke! 44 N xa a fala ε xa yati, a kuntigina ra pon! 25 Ε tan nde noe waxatidi se a yete a yii seen birin taxuma a ra nen. 45 Koni xa a siin fari xaminna fe ra ba? 26 Xa ε mi noe fe walikena a miri a yete ma fa fala, ‘N ma kuntigin xuridine ligε, nanfera ε xaminma a donxene fe bata buyε ayi, a mi xeten xulen,’ xa a walikeen ra nayi? 27 Ε wudi fuge fajnine gbo kii mato. E bonne bənbə folo, xəmen nun jaxanle, a a dege, mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, koni a yi a min han a yi a radangu ayi, 46 a kuntigin n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun na fa waxatin naxan yi, walikeen na xaxili a nəron birin yi, a mi maraberi ba alo e tan mi a xon ma waxatin naxan yi, a kuntigina a nde. 28 Ala nan sexene maraberi bama naxanye jaxankatama nen nayi, a yi a saranna fi ailo be yi to, tila a gamma nen, a jnan fefe! A mi ε denkəleyataren kii naxan yi.” 47 “Walikeen maraberi be dangu ne ra ba? Ε denkəleyaan naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin xurun. 29 Nanara, ε nama kontofili sena fe ra ε na lige, na bənbəma nen bosaan ye wuyaxi ra naxan donma e nun ε naxan minna. 30 Amasoto kat! 48 Koni walikeen naxan mi a kuntigin dunupja denkəleyataren seni itoe birin fenma sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan waxatin birin. Koni ε Fafe Ala ε makoon kolon. sotoma naxan ma fe ra, a bulanma nen nayi 31 Koni ε Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi itoe fan soma ε yii nen.” 32 Yesu naxa, “Yəxəε maxilima nen na ra. A bgəgbe soxi naxan yi, a

gbegbe maxilima nən na fan na dangu bona birin faxama nən alo bonne.” 6 Yesu yi sandani ra.” 49 Yesu naxa, “N bata fa tceen na dunuja ito sa e xa, a naxa, “Xode binla yi xemena nde yi. Xa a yi dege nun, na rafan n ma han! 50 yii a nakoni. A siga a begin fendeni koni a mi Koni fo n xa mamin toroni singen. N boje mi sese to a koe ra. 7 Nanara, a yi a fala a nako se han a kamali! 51 E mirixi a ma fa fala a n kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a jee saxanna faxi boje xunbenla nan na dunuja yi ba? N nan ito ra, n fama be yi, n fa xodeni ito begin xa a fala e xa, n mi faxi boje xunbenla xan na fen koni n mi se to a ra. A sege, i yi a woli ayi, a fo mayitaxunna. 52 To xanbi ra, muxu suulun nama boxo fajin kala.’ 8 Koni a nako kantanna yitaxunma nən denbaya kedenna kui, saxan yi a yabi, a naxa, ‘N kanna, a lu na jee kedenni foxo kedenni, firin foxo kedenni. 53 Dii fafane ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe loxon kelima nən dii xemene xili ma, dii xemene fan yi na naxan a sabatima. 9 Xa xode binli ito bogi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nən e dii nayi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sege.” 10 temene xili ma, dii temene fan yi keli e ngane Matabu Loxoni nde yi, Yesu yi xaranna tima xili ma. Mamene kelima nən e diine jaxanle salide banxini. 11 Naxanla nde yi na nun jinan xili ma. Diine jaxanle fan yi keli e mamene xili jaxin yi naxan foxo ra, a bata yi a rafura jee fu ma.” 54 Yesu mon yi a fala yamaan xa, a naxa, nun solomasexe, a bata yi a mafelen, a mi yi “E na kundaan to sogegododeni waxatin naxan fa noe a ratinxinje hali! 12 Yesu a to waxatin yi, e a kolonma nən nayi fa fala, ‘Tulen famaan naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, ‘Nga ni i ra,’ a ligama na kii nin. 55 E na foyer to jaxanla, i bata i soto i ya fureni ito ra to!” 13 A kele sogetede yiifari foxoni waxatin naxan yi, e yi a yiin sa a fari, jaxanla yi ratinxin kedenna, a falama nən, e naxa, ‘Kuye wolonma nən to,’ a yi Ala tantun. 14 Salide banxin kuntigin yi anu a ligama nən. 56 E tan nafigine, e noe kore xolo, bayo Yesu bata muxun nakendeya Matabu xonna nun boxo xonna matoe nən, e yi a bunna Loxoni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, kolon, nanfera e mi noe waxatini ito bunna “Wanla kema xii sennin nan bun, nayi e xa fa kolonje?” 57 “Nanfera e mi noe kitin se e yete na loxone ma, e fa kendeyaan soto, koni a mi ma, naxan tinjin e na liga? 58 Xa i yengefaan lige Matabu Loxoni!” 15 Marigin yi a yabi, a sigama i ra i kitideni, e nema kira yi waxatin naxa, “E tan nafigine, e tan naxanye birin be, e naxan yi, i xa kata i na feen jan e tagi alogo a mi e jingena hanma e sofana fulunma ba, e nama siga i ra kitisaan fema, alogo kitisaan fan sa a ramin Matabu Loxoni? 16 Awa, Iburahima nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i bonsonna nan naxanli ito ra, Setana bata naxan sa kasoon na. 59 N xa a fala i xa, i mi kele na fo i xidi jee fu nun solomasexe. A mi lan, a xa xorya, a fulun Matabu Loxoni ba?” 17 Yesu a falan yi a yengefane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sewe a kabanako feene birin na. 18 Yesu naxa, “Alaa Mangayaan maligaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma? 19 A luxi nən alo sansi kese xuridina, xemen naxan si a xeen ma, a gbo, a findi wudin na, xoline yi e tceen sa a yi.” 20 Yesu mon yi maxodinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma? 21 A ligaxi nən alo burun nate sena naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fujii berbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.” 22 Yesu yi siga taa gbeene nun banxidene ra, a xaranna ti a yi a tinjin Yerusalen taan na. 23 Nde yi a maxodin, a naxa, “N kanna, muxun naxan

13 Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxa e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi. 2 Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxa na kiini, e mirima na ma nən ba, fa fala hake kanna nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba? 3 En-en de! N xa a fala e xa, xa e mi e xun xanbi so e hakene yi, e birin faxama nən alo bonne. 4 Kore banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasexen naxanye fari, ne fe di? E mirixi a ma fa fala ne jaxu dangu Yerusalen kaane birin na ba? 5 En-en de, n xa a fala e xa, xa e mi e xun xanbi so e hakene yi, e

kisima, na mi wuya ba?" Yesu yi e yabi, a naxa, e mi a yabi hali! Yesu yi xemēn tongo, a yi a 24 "E yixədəxə ε so dc xurin na, n xa a fala ε xa, rakendəya, a siga. 5 Na xanbi ra, a yi a fala e muxu wuyaxi katama nən so feen na koni e mi xa, a naxa, "Xa dii xemēna hanma turana ε tan nəe soe." 25 "Banxi kanna kelima nən, a deen nde yii, xa a bira xojinna kui Matabu Loxoni, balan. ε ti a xanbi ra, ε deen makənkən folo, ε i mi a ratema mafureñ Matabu Loxoni ba?" 6 naxa, 'N kanna, deen nabi nxu xa,' a ε yabima Koni e mi nə a maxədinna yabə. 7 Yesu mən nən nayi, a naxa, 'N mi ε keliden kolon!' 26 Awa, yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasətə ε a yabima nən nayi, ε naxa, 'Nxu bata yi nxu a yi e rakərəsimə e katama dəxədeni yəen na dege, nxu yi nxu min i fema, i bata xaranna ti kii naxan yi, a naxa, 8 "Muxuna nde na i xili nxo taani!" 27 A mən a falama nən, a naxa, 'Ε jnaxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama tan tinxintarene, ε keli n fema, n mi ε keliden dəxə yəen na, amasətə yanyina nde muxu gbətə kolon.' 28 ε na Iburahima nun Isiyaga nun xilixi naxan dangu i tan na. 9 Awa, naxan ε Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani birin xilixi, na fama nən, a yi a fala i xa, a naxa, waxatin naxan yi, koni ε tan mi so, ε wugama 'Dəxədeni ito so a yii.' Xa na ligə, i yagima nən nən nayi, ε yi ε jiinna raxin kati! 29 Yamaan nayi amasətə i bata keli na dəxəde fajini. 10 fama nən, sa keli sogeteden nun sogegododen Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa dəxə nun yiifari fəxən nun kəmənna ma, e dəxə xanbin na, nayi i xojə yatigin fama nən i fema, sewa bande dondoni Alaa Mangayani. 30 Nayı, a yi a fala i xa, a naxa, 'Səxə, fa i magodo yire naxanye xanbin na, na ndee sa luma nən yəen fajini ito yi.' I binyama nən nayi muxu xilixin na. Naxanye yəen na iki, ne yi sa lu xanbin na." bonne birin yetagi. 11 Amasətə naxan birin a 31 Na waxatin yetəni Farisi muxuna ndee yi fa yetə yitema, na magodoma nən. Naxan na a yetə Yesu fema, e yi a fala a xa, e naxa, "Keli be magodo, na yitema nən." 12 Yesu yi a fala xojə yi, i siga yire gbətə yi, amasətə Herode waxi yatigin xa, a naxa, "Xa i ferijen seen hanma i faxa feni." 32 Yesu yi e yabi, a naxa, "Ε sa ximənna soma yamaan yii, i nama i xojine a fala na xulumaseen xa, ε naxa, 'N jinanne xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane kedima nən, n muxune rakendəya to nun tila hanma i dəxə bode nafulu kanne, amasətə ne yi, a soğe saxandeni, n yelinma nən n ma wanla fan i xilima nən, e yi i ya donla saran. 13 I na ra.' 33 Koni hali na, fo n xa lu sigan tiye nən to jnaxajanaxi ti waxatin naxan yi, i xa yiigelitəne nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xili e nun madəntəne nun sankalatəne nun xa faxa yire gbətə yi fo Yerusalən taani." 34 A danxutəne. 14 Awa, i barayın sotəma nən nayi yi a fala, a naxa, "Yerusalən kaane! Yerusalən amasətə ne mi nəe a donla saranjə. Koni Ala a kaane! ε tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa saranna fiyə muxu tinxinxine rakeli waxatini xərane magələn. A xənla n suxu nən sanja ma sayani." 15 Donse donna nde yi a fema, na ito wuyaxi n xa ε malan n fema alo təxə ngana a mə waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a diine malanma a gabuteen bun ma kii naxan yi, naxa, "Muxu sewaxin nan ne ra naxanye balon koni ε mi tin! 35 Awa, Ala ε konna rabeninma donna Alaa Mangayani." 16 Yesu yi a fala a nən fefe! N xa a fala ε xa, ε mi fa n toma han ε xa, a naxa, "Xemēna nde yi na naxan donse yi a fala, ε naxa, 'Naxan fama Marigin xinli, Ala donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili, xa na baraka!"

14 Matabu Loxona nde yi, Yesu yi siga a degedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati! 2 Xemēn naxan fatin yi makusinxi, na yi fa Yesu yetagi. 3 Yesu yi sariya karaməxəne nun Farisi muxune maxədin, a naxa, "A daxa muxune yi rakendəya Matabu Loxoni ba, hanma na mi lan?" 4 Koni

17 Na malanna waxati saxini, a yi a walikeən nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitənjə! 18 Koni e birin yi e makone fala folo. A singe ra xiin yi a fala walikeən xa, a naxa, 'N bata xəen sara fo n xa sa na mato, yandi i hake lu n xa.' 19 Bonna naxa, 'N bata jinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hake lu n xa.' 20 Bonna fan naxa,

‘N baxi naxanla futudeni nən. Nanara, n mi fələ e de bun ma, e naxa, “Xəməni ito yulubitəne nəe sigə.’ 21 Walikeen yi xətə, a sa na birin fala yisuxuma, a yi a dege e fema.” 3 Nanara, Yesu a kuntigin xa. Awa, banxi kanna yi xələ nayi yi sandan sa e xa, a naxa, 4 “Xa yəxəe kəmə han, a yi a fala a walikeen xa, a naxa, ‘I mafura, e tan nde yi, na nde keden yi lə ayi, a nanfe i siga kirane xən ma, i sa fa yiigelitəne nun ligama? A yəxəe tonge solomanaanin e nun madontəne nun danxutəne nun sankalatəne solomanaaninna luma nən burunna ra, a sa a ra.’ 22 A mi bu walikeen naxa, ‘N kanna, i naxan tununxin fen han a yi a to. 5 A na a to waxatin fala n xa, n bata na liga koni dəxədena ndee naxan yi, a sewama nən, a yi a sa a kəe ma, 6 a mən luxi.’ 23 Nanara, kuntigin yi a fala walikeen mən yi siga a ra a konni, a yi a dəxə bodene xa, a naxa, ‘Siga xəen ma kirane xən ma e nun nun a xəyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, alogo sewa amasotə n ma yəxəen naxan yi tununxi n n ma banxin xa rafe. 24 N xa a fala i xa, muxun bata a to! 7 N xa a fala ε xa, a na kii nin, sewan naxanye xilixi, ne sese mi fa ferijen seni ito tima nən ariyanna yi hake kan keden tubixina donjə!’” 25 Yama gbeen yi Yesu fəxə ra sigatini, fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e a yi a yəe rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa 26 “Muxu yo fa n tan fema, a mi nəe finde n ma fala e mako mi tubin ma.” 8 “Awa, gbeti gbanan xarandiin na fə a xa a me a nga nun a fafe ra e fu naxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, nun a naxanla nun a diine nun a ngaxakeden a nanfe ligama? A lenpun nan nadəgəma, a yi xəməmane nun a naxalanmane nun a yetəen na. a banxin makə mafuren, a yi a fen yiren birin 27 Muxu yo mi a faxa wudin tongo, a bira n fəxə yi han a yi a to. 9 A na a to waxatin naxan ra, na mi finde n ma xarandiin na. 28 Xa ε tan yi, a a xəyine nun a dəxə bodene xilima nən e nde waxi a xən, a xa sangansoon ti, a dəxəma bode xən ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa nən singen, a yi a gbetin yate a yi a kolon naxan en bode xən ma amasotə n ma gbetin naxan jəxən a yii, xa na wanla janjə. 29 Xa a mi na tunun, n bata a to! 10 Awa, n xa a fala ε xa liga, a na yelin a bətən se waxatin naxan yi, a a na kii nin, Alaa malekane sewama nən hake mi nəe sangansoon najanjanjə. Naxan birin na na kan keden na fe ra naxan bata tubi.” 11 Yesu to, e a magelema nən. 30 E a falama nən, e naxa, yi lu falan tiye, a naxa, “Xəməna nde yi na, dii ‘Xəməni ito bata banxin ti fələ koni a mi noxi xəmə firin yi a yii. 12 A xurimaan yi a fala a a rajanjanjə!’” 31 Yesu naxa, “Xa mangana nde fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a gbeen so n yii.’ Awa, a fafe yi nafunla taxun e xən ma, a xa sa mangan bona yenge naxan nun a tada ra. 13 Waxatidi danguxina xurimaan ma gali sige han muxu wuli moxojə, a dəxəma yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga nən singen, a yi a yate xa a senben na mangan yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin yenge. 32 Xa senbə mi a yii, a xəraan nasigama kala dunujia feene yi. 14 A yii seen birin yi jan, nən benun a xa a feman li, a yi a mafan, alogo na xanbi ra, kame gbeen yi so na yamanan birin e nama yenge. 33 Awa, a na kii nin, ε tan nde yi, sese mi yi fa a tan yii sənən. 15 Awa, a siga keden mi nəe finde n ma xarandiin na fə a xa na yamanan dugurennə nde fema wali kədeni, a yii seen birin yiba.” 34 “Fəxən fan, koni xa na yi a rasiga a xəen ma xəsə kantandeni. 16 a məxəməxənna ba ayi, a fa raməxəməxənma Xəsənə toge dagin naxan donma, a xənla yi a nanse ra nayi? 35 A mi lan bəxən ma, a mən suxu a xa na nde don koni muxe mi na so a mi finde ləxən na sansine xa fə a xa woli ayi yii. 17 Dənxən na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a nən. Xa tunla naxan ma a feen mə, na xa a tuli walikəne donseen donma han e mi a janjə koni mati!”

kaməna n tan faxamaan ni i ra. 18 N xa siga n fafe fema n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo. 19 I mi lan sənən i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n

15 Ləxəna nde mudu maxinle nun yulubitən wuyaxi yi fa Yesu fema e tuli matideni. 2 Farisi muxune nun sariya karaməxənə yi falan ti

suxu alo i ya walikeen bonne.’ 20 Awa, a keli, a dentegə amasoto n mi i findima walike mangan xete a fafe konni.” “Benun a xa na li waxatin na sonon.’ 3 A yi a fala a yete ma, a naxa, ‘N naxan yi, a fafe yi a to fe, a ndedi makuya. A ma kuntigina n yiibama nen n ma wanli ito kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a ra, n nanfe ligama nayi? Senbe mi n na n xeen yi a yiin nabilin a dii xemen ma, a yi a sunbu. sa, n yagima nen xanditidi. 4 Koni n naxan 21 A dii xemen naxa, ‘N fafe, n bata hakən liga i ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sonon ba wanli waxatin naxan yi, n xoyine sotoma i xa n xili fa fala i ya diina.’ 22 Koni a fafe yi nen naxanye n yisuxə e konne yi.’ 5 Awa, a a walikene xili, a naxa, ‘E mafura, ε fa doma kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi gbeen na, ε yi a ragodo a ma, ε yii rasoon so a ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N yii sonla ra, ε sankidin so a sanni. 23 E sa jinge ma kuntigina donla yoli i ma?’ 6 A yi a yabi, a raturaxin faxa, en malanna raba, en sewa. 24 naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen ye keme Amasoto n ma dii xemen bata yi faxa nun koni donla nan n ma.’ Walike mangan yi a fala, a iki a niin bata bira ayi mon. A bata yi tunun nun naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, doxə, i tonge koni iki, n bata a to.’ Awa, e naxajaxan folo.” suulun sebe.’ 7 A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli 25 “Na waxatini, dii xemen forimaan sa xeeen i tan ma?” Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo benbeli ma. A faxi na sa keli xeeen ma, a maso banxin na keme nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ‘I ya doli kedin nan ito ra, tonge solomasexə ti xuiin me. 26 Awa, a walike keden xili, a yi a maxodin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’ 27 Walikeen yi a matoxə a to kətaxi ayi fe jaxi rabadeni, yi a yabi, a naxa, ‘I xunyen bata fa, i fafe bata jinge raturaxin faxa a xa, amasoto a mon bata amasoto dunuja muxune kota fe jaxi rabadeni dangu kenenna gbee muxune ra.” (aiōn g165) 9 a dii xemen to, a kende.’ 28 A tada yi xələ kati, a mi tin soe banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so. 29 Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata jeeeni itoe birin wanla ke i xa alo naxan yi, naxanye ariyanna yi ne ε yisuxuma konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanja lannayaan liga fedi xurini, na lannayaan ligama ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i nen fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxitareyaan mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sewa nxu ligama fe xurine yi, a tinxitareyaan ligama bode xon ma! 30 Koni i ya dii xemen naxan bata nen fe gbeene fan yi. 11 E nafunla naxan soma i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mon ε yii dunuja yi, xa ε mi lannayaan liga nayi, bata fa, i bata jinge raturaxin faxa a xal!’ 31 A nde lama ε ra nafulu feni ariyanna yi? 12 Xa ε fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fema mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee gbeen soma i yii?’ 13 “Walike yo mi noe wale a ra. 32 Koni a lan en xa malanna ti, en sewa kuntigi firinna xa sanja ma kedenni. Amasoto amasoto i xunyen bata yi faxa nun koni a niin a kedenna rajaxuma nen, a kedenna xanu, bata bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n hamma a kedenna binya, a yi a me bonna ra. bata a to.”

16 Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa,
“Nafulu kanna nde yi na nun, walikeen yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kanna xa, e naxa, ‘I walike mangan naxan doxi, a i ya nafunla kalama.’ 2 Nafulu kanna yi na walike mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mexi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i

ε mi noe wanla ke Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni.” 14 Farisi muxune yi ito birin me, e yi Yesu magele amasoto e bata gbetin xanu. 15 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yete findima muxu tinixinxe ra yamaan yetagi, koni Ala tan ε boje yi feen kolon. Amasoto muxun feen naxan yatexi, fe haramuxin nan na ra Ala yee ra yi.” 16 “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima

nun. Følo na waxatin ma Alaa Mangayana fe a fere mi na fo ne xa taran na, koni gbalona e Xibaru Fajin yi rali, muxun birin yi e yixodøxø, yee ra naxanye na findi sabun na. 2 A yi lan e so a yi. 17 Koni kore xønna nun bøxø xønna ne ma, gømø gbeen xa xidi e køe ra, e woli danguma nen benun Sariya Kitabun sèbenla baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden yiredi keden xa ba a ra.” 18 “Xømen naxan bira yulubini. 3 E a liga ε yeren ma!” “Xa i na a me a naxanla ra a yi nde gbøte futu, na ngaxakedenna haken liga, i xa a sønna yita a ra. bata yalunyaan liga. Xømen naxan na jaxalan Xa a na feen bejin, i xa a mafelu. 4 Xa a haken namexin futu, na fan bata yalunyaan liga.” 19 liga i ra sanja yi solofero sogø kedenni, koni a Yesu naxa, “Nafulu kanna nde yi na nun naxan yi fa i fema na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata yi maraberi baxi dugi sare xødexene ra, a yi nimisa,’ a mafelu.” 5 Xørane yi a fala Marigin jaxunni waxatin birin. 20 Yiigelitøna nde fan yi xa, e naxa, “Nxø dønkeleyaan fari sa.” 6 Marigin na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin yi e yabi, a naxa, “Xa ε dønkeleyaan gbo ayi alo ma. Na yi saxi nafulu kanna døen na waxatin sansi køse xuridina, ε nøe a fale nen wudi bili birin. 21 A yi waxi a xøn ma bande kesedin gbeeni ito ma, ε naxa, ‘I yete tala bøxøni, i sa naxanye yolonma keli nafulu kanna tabanla ti føxø igen tagil’ A ε fala xuiin suxuma nen.” ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone de 7 “Xa konyina ε tan nde yii naxan xøen sama kønjø. 22 Xøme yiigelitoon na yi faxa, malekane hamma a yøxeene kantan, a na fa waxatin naxan yi siga a ra Iburahima døxon ma yire jaxumeni. yi, sa keli xøen ma, i a falama a xa nen ba, fa Awa, nafulu kanna fan yi faxa, e yi a maluxun. fala, ‘Fa i dege?’ 8 En-en, koni i a falama nen, 23 A torø laxira yi kat! A yi a yee rasiga, a i naxa, ‘N ma ximenna rafala, i yi i ya walike yi Iburahima to wulani, Lasarusi a døxon ma. domaan tongo, i wanla ke n xa. N na n dege (Hadøs g86) 24 A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe waxatin naxan yi, n yi n min, na xarbi ra i fan yi Iburahima, kininkinin n ma, Lasarusi xø n ma, a i dege, i yi i min.’ 9 Konyi kanna mi barika birexa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna a konyin xa bayo a bata wanla ke a tixi naxan ma, amasøto n torøxi teeni be katil’ 25 Koni na. 10 ε tan fan na kii nin ε na Alaa yamarine Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili birin suxu waxatin naxan yi, ε xa a fala, ε na xøn ma ba, i yi kendø waxatin naxan yi, i se naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata fajin birin søtø nen koni Lasarusi tan yi torøn nxø wanla ke.’” 11 Yesu sigama Yerusaløn taani nin. Iki a tan sewaxi be, i tan torøni. 26 Møn waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan sønøn, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi nun Galile yamanan tagi. 12 A soma taadina keli feni be, siga i fema, ne nama siga. Muxø nde yi waxatin naxan yi, dogonfontø fu yi a nama keli i fan fema mënni fa nxu fema be.’ 27 ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa, Nafulu kanna naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i 13 “Nxø kanna! Yesu! Kininkinin nxu ma!” 14 xa Lasarusi xø, a xa siga n fafe konni, 28 bayo Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “ε siga ngaxakedenmaan muxu suulun na yi, a xa sa e saraxaraline konni, e xa ε mato.” Awa, e sigama kawandi alogo e nama fa torø yireni ito yi be.’ kiraan xøn ma waxatin naxan yi, e kendøya. 15 29 Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine Muxø keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, falane e fema na, e xa ne xuiin name.’ 30 Nafulu fa fala a bata kendøya, a xetø Ala tantunø a kanna yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na xuini texin na. 16 A bira Yesu sanna bun ma, a mi a gasø! Koni xa muxun keli sayani, a siga e yetagin yi lan boxøn ma, a barikan bira a xa. fema, e e xun xarbi soma e hakeni nen, e tubi.’ Samariya kaan nan yi na xemen na nun. 17 Yesu 31 Koni Iburahima naxa, ‘Xa ε mi e tuli mati yi a fala, a naxa, “Muxø fu xa mi kendøyaxi Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a ba? A dønxø muxu solomanaaninna bonne tan siga e fema, e mi le a ra.” minen yi? 18 Muxø yo mi luxi naxan xøtexi, a fa barikan bira Ala xa, fo xøjøni ito ba?” 19 “Feen naxanye muxune birama yulubini, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya

dënkeleyaan bata i rakisi.” **20** Farisi muxuna ndee yi Yesu maxödin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa birin, e nama xadan, **2** a naxa, “Kitisana nde yi Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma. taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yee **21** Muxu mi a fale fa fala, ‘A mato, a be yi,’ ra, a mi danma muxe ra. **3** Kajna gilena nde yi hanma, ‘A sa menni.’ Amasotø Alaa Mangayana na taani nun, na yi siga a fema, a yi a mafan, ε tan yi.” **22** A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a naxa, ‘Kitin sa nxu nun n yengefaan tagi.’ **4** “Waxatina nde fama a xonla ε suxuma nen, ε A bu han, a mi tin, koni donxen na a miri a xa n tan Muxuna Dii Xemen fa waxatin to koni yete ma, a naxa, ‘Hali n mi gaxu Ala yee ra, ε mi a toe. **23** Nde taranma nen nayi naxanye n mi danje muxe ra, **5** koni bayo kajna gileni a falama, e naxa, ‘A sa menni,’ hanma ‘A be ito n yee gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, yi.’ Koni ε nama siga, ε nama ε gi a matoden. xa na mi a ra a luma fe nen waxatin birin han **24** Amasotø a luma nen alo kuyen na a jinna n tunnaxølo n ma.” **6** Awa, Marigin mon yi masoxon keli bode foxon na sa ti bode foxon siga falan ma, a naxa, “Kiti bolon tinxitaren na. N tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin n naxan fala, ε tuli mati na ra. **7** Awa, Ala mi a fa loxoni. **25** Koni fō n xa tōrō nen singen kat! gbee muxune xun mafale ba, naxanye a xilima A fere mi na fō iki muxune xa e me n na. **26** kœen nun yanyin na? A buye na yi ba? **8** N xa Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi, a ligama a fala ε xa, a e xun mafala kitin bolonma nen na kii nin n tan Muxuna Dii Xemena waxatini. mafuren! Koni n tan Muxuna Dii Xemen na fa **27** Muxune birin yi e degema na waxatini, e yi e waxatin naxan yi, n denkeleyaan liye dununja yi minma, e yi naxanle futuma, e yi e diine fima ba?” **9** Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi naxanye laxi e yetena tinxiyaan na, e muxun a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxa. **28** bonne yalagi. **10** A naxa, “Muxu firin yi siga Ala A mon ligama nen na kiini alo a liga Loti gbee Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e dege, nan yi bona ra, bona mudu maxinla. **11** Farisi e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e muxun yi ti, a yi Ala maxandi a bojeni. A Ala banxin ti. **29** Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin maxandi ikiini, a naxa, ‘Ala, n barikan birama i naxan yi, tœen nun dolen ganmatœn yi godo xa amasotø kumade mi n tan na, tinxitare mi keli kore, a yi e birin faxa. **30** N tan Muxuna Dii n tan na hanma yalundena alo muxun bonne Xemen na mini kenenni waxatin naxan yi, a birin a ligama kii naxan yi. N barikan birama i ligama na kii nin.” **31** “Na loxoni, muxun naxan xa amasotø n tan mi ligaxi alo mudu maxinli a kore banxin kœ ra, na nama godo banxini a ito. **12** Loxo xun yo loxo xun n sunna suxuma yii seene tongoden. A mon na kii nin, muxun nen soge firin, n naxan birin sotoma, n ne naxan xœn ma, na nama fa xœtæ banxini. **32** yaganna fima.” **13** “Koni mudu maxinla yi ti ε xaxili lu Loti a jaxanla xon ma. **33** Naxan yire makuyeni, a mi tin a yœn nate kore koni a na kata a niin nakisi feen na, na bœnoma ayi yi lu a kanken makudunjø, a yi a fala, a naxa, nen. Naxan na bœn a niini, na kisima nen. **34** ‘Ee! Ala, kininkinin n tan hake kanna mal!” **14** N xa a fala ε xa, na kœen na xemæ firin luma Yesu naxa, “N xa a fala ε xa, xemæni ito, benun nen sade kedenna ma, keden xalima nen, keden a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin yi lu na. **35** Naxalan firin luma nen se dinni, nen Ala yee ra yi fefe! Amasotø muxun naxan kedenna xalima nen, keden yi lu na. **36** Xemæ birin a yete yitema, ne magodoma nen. Naxan firin luma nen xœn ma, kedenna xalima nen, birin a yete magodoma, ne yitema nen.” **15** keden yi lu na.” **37** Xarandiine yi a maxödin, e Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, a naxa, “Marigina, na ligama minen yi?” Yesu yi e xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a yabi, a naxa, “Sube faxaxin dœnaxan yi, dugane xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasotø e malanma menna nin.”

18 Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin waxatin a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin

yi diidine xili a fēma, a naxa, “E tin diidine kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu xa fa n fēma, ε nama e raxete amasōtō e tan yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. 17 N xa kolon. 35 Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, jōndin fala ε xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan danxutōna nde yi dōxi kiraan na xanditideni. 36 suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani A yamaan dangu xuiin me waxatin naxan yi, a mumele!” 18 Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxōdinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?” 37 E yi maxōdin, a naxa, “Karamōxō fajina, n nanfe a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasareti kaan nan lige n habadan nii rakisin sōtō?” (aiōnios g166)

19 Yesu yi a maxōdin, a naxa, “Nanfera, i n Dii Xemen Yesu, kininkinin n mal!” 39 Muxun xilima karamōxō fajina? Muxu yo mi fan fo naxanye yeen na, ne yi xajne a ma, a xa a dundu Ala keden peenal 20 I yamarine kolon fa fala, ‘I koni a mōn yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama a Dii Xemen Yesu, kininkinin n mal!” 40 Awa, mujnan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutōon na a nga binya.” 21 Xemen yi a yabi, a naxa, “Xabu n fēma. A fa a fēma waxatin naxan yi, Yesu yi a dii nōreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.” maxōdin, a naxa, 41 “I waxy a xōn n xa nanfe 22 Yesu ito mē waxatin naxan yi, a yi a fala a liga i xa?” A yi a yabi, a naxa, “N kanna, n waxy a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene xōn ma nēn, n mōn xa seen to.” 42 Yesu yi a fala birin sara, i yiigelitōne ki, i nafunla sōtōma nēn a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya denkēleyaan ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n fōxō ra.” 23 bata i rakendeyā.” 43 Xemen yi seen to mafuren, Koni xemen na me waxatin naxan yi, a boñen yi a bira Yesu fōxō ra, a Ala matōxoma. Yamaan na rajanaxu a ma kati, amasōtō nafunla yi a yii nun to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

kat! 24 Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxōlō Alaa Mangayani han! 25 Nafulu kanna so raxōlō Alaa Mangayani dangu jōgōmen so feen na sagilaan yinla ra.” 26 Muxun naxanye na mē, ne yi a maxōdin, e naxa, “Nde nōe kise nayi?” 27 Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi nōe feen naxan lige, Ala nōe na lige nēn.” 28 Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fōxō ra.” 29 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jōndin fala ε xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a naxanla hanma a ngaxakedenne hanma a sōtō muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra 30 na kanna na jōxōn sōtōma nēn dangu na ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisin fan sōtō waxati famatōni.” (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fēma e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati! En sigama Yerusalēn taani, nabine feen naxan birin sēbe n tan Muxuna Dii Xemena fe yi, ne kamalima nēn na yi. 32 N tan Muxuna Dii Xemen soma nēn siya għetene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e yi e de igen namini n ma. 33 E n bulanma nēn, e yi n faxa, koni a soge saxandeni n mōn kelima nēn sayani.” 34 A falan naxan birin ti, xarandiine mi ne bayen

19 Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatoon nan yi a ra nun. 2 Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakeye. Nafulu kanna nan yi a ra. 3 A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungi nun, a mi yi nōe Yesu toe amasōtō yamaan yi għo. 4 Nanara, a yi siga a giye yamaan yee ra, a sa te xōdē binla kōe ra alogo Yesu neen dangue kiraan xōn ma waxatin naxan yi, a xa a to. 5 Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yeeen nate kore, a yi a fala Sakeye xa, a naxa, “Sakeye, godo mafuren, amasōtō n yigiyama i konna nin to!” 6 Sakeye yi godo mafuren, a yi a rasenē sewani. 7 Muxun naxanye birin na to, e falan ti fōlō e de bun ma, e naxa, “Xemeni ito bata sa yigija hake kanna konni.” 8 Sakeye yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kanna, a mato, n na n ma nafunla fōxō kedenna soma yiigelitōne yii nēn. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jōxōn naanin naxetema nēn na kanna ma.” 9 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisim sōtō denbayani ito yi to. Iburahima bōnsonna nan xemeni ito fan na. 10 Amasōtō naxanye loxi ayi, n tan Muxuna Dii Xemen faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.” 11

Muxune yi Yesu xuiin namëma, a sandan sa e findi mangan na, ε fa ne ra be yi, ε yi e faxa n xa. Bayo a bata yi maso Yerusalen taan na, e yi a yctagi!” **28** Yesu ito fala xambini, a siga e yee ra miri a Alaa Mangaayaan yi minima nen kënenni. Yerusalen taani. **29** A maso Betifage taan nun **12** Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na Betani taan na Oliwi Geyaan dëxon ma waxatin nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yee ra, **30** konna mangan na, na xanbi ra, a xete a konni. a yi a jngu e ma, a naxa, “Ε siga banxideen **13** Benun a xa siga a sigatini, a yi a walike fu na ε yee ra. Ε nema na liye waxatin naxan yi, ε xili, a xema gbananna so e keden kedenna birin sofalidin xidixin toma nen muxe munma döxo yii, a naxa, ‘Ε kata ε tönön soto itoe fari n xanbi naxan fari singen. Ε a fulun, ε fa a ra be. **31** Xa han n fa.’ **14** Koni a yamanan muxune bata yi muxuna nde ε maxodin fa fala, ‘Ε ito fulunma a rajaxu. Nanara, e xerane rasiga a foxo ra, e nanfera?’ ε a fala e xa, ε naxa ‘Marigin nan naxa, ‘N xu mi waxy a xon ma, xemeni ito xa mako a ma.’” **32** Nayi, e yi siga. Marigi Yesu mangayaan soto nxu xun na.” **15** “Koni xemen naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini na yi mangayaan soto, a mən yi xete a konni. A alo a a fala e xa kii naxan yi. **33** E yi sofalidin xema gbananne so a walikeen naxanye yii, a fulunma waxatin naxan yi, a kanna yi a fala e ne xili mafuren, a e tönön naxanye sotoxi, e xa xa, a naxa, “Ε ito fulunma nanfera?” **34** E yi a na yita a ra. **16** A singe ra xiiyi fa, a naxa, ‘N yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.” **35** E siga kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata sofalidin na Yesu fema. E yi e domane yifulun fu soto a fari.’ **17** A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i sofalidin fari, e yi Yesu malii a döxo a fari. **36** A yixodoxo, walike fajin nan i tan na, amasoto i yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nen yifulun kiraan xon a yee ra a binya feen na. **37** A kuntigin na taa fu xun na.’ **18** Walikeen firinden maso Yerusalen taan na waxatin naxan yi, a na yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. so n yii, n bata suulun soto a fari.’ **19** A yi a fala Xarandiin birin yi barikan bira folo Ala xa, e yi na fan xa, a naxa, ‘N na i döxoma nen taa suulun a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen xun na.’ **20** Walikeen bonna fan yi fa, a naxa, birin na e naxanye toxi. **38** E yi a fala, e naxa, ‘N kanna, i ya xema gbananna rasuxu. N na a “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na ramaraxi dugi dungin nin. **21** N gaxuxi i yee ra baraka! Bojne xunbenla xa lu ariyanna yi e nun amasoto i ya fe xodoxo, i gbee mi seen naxan binyena!” **39** Farisi muxuna ndee yi yamaan ye, na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamoxo, nan xabama.’ **22** A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan i ya xarandiine yamari, e xa e dundu.’ **40** Yesu walike jaxina, n na i yalagima i yete de xuiin yi e yabi, a naxa, “N xa a fala ε xa, xa e dundu, nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xodoxo, n gbee gemeni itoe nan sonxoma.” **41** A maso taan na mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra, **42** a naxan sixi, n na nan xabama. **23** Awa, nanfera naxa, “Ee! Tan, xa ε yi bojne xunbenla kiraan nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin kolon nun to, na yi lan, koni iki ε mi a kolonje yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi amasoto a bata luxun ε ma! **43** Loxona nde a gbetin nun a tönödin soto?’ **24** Naxanye yi tixi lima ε ma nen, ε yaxune luma ε rabilinje nen, na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘Ε xemaan ba ito ε yi gbingbinna rate taan nabilinni, e kiraan yii, xemaan gbanan fuun yi naxan yii, ε a so bolon ε ma yiren birin yi. **44** E ε halagima nen, e na yii.’ **25** E yi a fala a xa, e naxa, ‘N xu kanna, nun muxun naxanye birin taan kui. Hali gëme koni xemaan gbanan fu a tan yii!’ **26** A yi e yabi, keden pena, a mi luye a furfuni ε taani ito yi, a naxa, ‘N xa a fala ε xa, seen muxun naxan amasoto Ala fa ε kisideni waxatin naxan yi, ε mi birin yii, nde sama nen ne xun ma e xa, koni se yi a kolon nun!’ **45** Yesu yi so Ala Batu Banxini, mi naxan yii hali naxan di a yii, na be a yii. **27** a saresone kedi fələ, **46** a yi a fala e xa, a naxa, Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa “A sebəxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin

xili bama nən Ala maxandi banxina.' Koni ε tan muxune ra? **16** A na muxune faxama nən, a bata a findi mujadene luxunden na!" **17** Yesu nakoon taxu muxu gbeteye ra." Yamaan to na yi xaranna tima Ala Batu Banxini loxø yo loxø. me, e naxa, "Ala xa nxu tanga na ma." **17** Yesu Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yi e mato, a yi e maxodin, a naxa, "Kitabun nun yamaan yeeratine yi kata a faxa feen na. **48** yireni ito bunna di? A naxa, 'Banxi tiine e me Koni e mi yi a kolon e a masote kii naxan yi, gemen naxan na, na bata findi banxin gemen bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20 Loxøna nde Yesu yi yamaan xaranma Ala

Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone nun yamaan fonne yi fa. **2** E yi a fala a xa, e naxa, "I feni itoe ligama senben mundun na? Na fala nxu xa. Nde senben soxi i yii, i yi e liga?" **3** Yesu yi e yabi, a naxa, "N xa ε maxodin, ε a fala n xa. **4** Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?" **5** E yi falan ti fələ e bode xa, e naxa, "Xa en na a fala fa fala, 'A kelixi Ala nan ma,' a falama nən nayi fa fala, 'Nanfera, ε mi laxi Yoni ra?' **6** Koni xa en na a fala fa fala, 'A kelixi muxun nan ma,' yamaana en magolənma nən, amasoto e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun." **7** Nanara, e yi a yabi, e naxa, "Nxu mi a keliden kolon." **8** Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N tan fan feni itoe ligama senben naxan na, n mi na falama ε xa na yi." **9** Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, "Muxuna nde yi manpa bili nakoon sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buye ayi. **10** A bogi waxatina a lixina, a yi a walike keden xe nakoon kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantan muxune yi na walikeen bonbo, e yi a raxete, e mi se so a yii. **11** Na xanbi ra, a walike gbete xe e ma, e yi na fan bonbo, e yi a rayagi kati, e yi a raxete, e mi sese so a yii. **12** A yi walikeen saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxolo, e yi a kedi. **13** Awa, na xanbi ra nako kanna naxa, 'N nanfe ligama? N xa n nafan dii xemən nasiga e ma, yanyina nde, e danma nən na ra.' **14** Koni a kantan muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, 'Nako kanna ke tongon nan ito ra. En na a faxa alogo nakoon xa findi en gbeen na.' **15** E yi a torotoron nakoon fari ma, e sa a faxa. Awa, nako kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan

fisamantenna ra.' **18** Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nən dungi dungin na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilumburunma nən."

19 Sariya karamoxone nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasoto e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yee ra. **20** Nanara, e feren fen. E seen so muxuna nde yii naxanye e yete finde muxu tinixin na, e ne xe Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xən ma alogo e xa nə a rasoe yamana kanna senben nun a noon bun ma. **21** Na muxune yi a maxodin, e naxa, "Karamoxø, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma jondini.

22 A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?" **23** Koni Yesu yi e yanfantenyaa to, a yi a fala e xa, a naxa, **24** "Ε gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?" E yi a yabi, e naxa, "Romi Manga Gbeena." **25** Nanara, Yesu naxa, "Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii." **26** E mi nə a susun feren sote yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabə a fala ti kiin ma. **27** Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani, e yi a maxodin, e naxa, **28** "Karamoxø, Musa sariyani ito sebe nən nxu xa, a naxa, 'Xa xemən faxa, a naxanla lu, koni a mi dii lu, na xeməna ngaxakedenna nde xa ke jnaxanla tongo, e yi dii bari faxa muxun xa.' **29** Awa, ngaxakedenmane muxu soloferere yi na yi nun, forimaan yi jnaxanla futu, a faxa, a mi dii soto. **30** A firinden yi na jnaxanla tongo, **31** a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxa, e mi dii soto. **32** Dənxən na, jnaxanla fan yi faxa. **33** Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a naxalan na nayi? Bayo e muxu soloferene birin bata yi a

tongo!" 34 Yesu yi e yabi, a naxa, "Waxatini ito yi, xemene jaxanla futuma nen jaxanle fan yi dəxə xemən xən, (aiōn g165) 35 koni naxanye na keli sayani waxati famatoni, na xemene mi jaxalan fute, a jaxanle mi dəxə xemən xən. (aiōn g165) 36 E luma nən nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasətə e bata keli sayani. 37 Koni Musa na yita nən a faxa muxune kelima nən sayani. Awa, Kitabun yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, 'Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.' 38 Awa, n tan na. E naxa, 'Waxatin bata a li!' Koni e a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan nama bira ne foxo ra. 39 Sariya karaməxəna murute feene me waxatin naxan yi, e nama niina e yi Ala yee ra yi." 40 Na xanbi ra, e mi fa susu a 41 Yesu yi a fala e xa, a naxa, bona yengema nen yamana keden yi yamanan "E a falama di fa fala Dawuda bənsənna nan bonne yenge. 42 Amasətə Dawuda nen e nun fitina kamən nun fitina furen yi so yətəen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa, yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri 'Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, 'Dəxə n gbeene ligama nen kore xənma ma. 43 han n yi i yaxune sa i sanna bun benun feni itoe birin xa liga, e ε suxuma nən, ma.'" 44 "Dawuda yi a xili, a naxa, 'N Marigin.' E yi ε besənxənya. E yi ε raso salide banxine Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda yi, e yi ε makiti, e yi ε sa kasoon na. E sigama bənsənna ra di?" 45 Yamaan birin yi e tuli mati ε ra nen mangane nun kuntigine fema n tan Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, 46 "E ma fe ra. 47 E kaja gilene ε tan ndee faxa. 48 Muxun birin ε rajaxuma yee seene bama e yii. E yi e yetə mayita sali nen n tan ma fe ra. 49 Koni hali ε xun sexə xunkuyeni. E yalagima nən na feene ra han a kedenna mi lo ayi. 50 Nayi, ε tunnafan alogo ε radangu ayil!"

21 Yesu yi a yeeen nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni. 2 A kaja gile yiigelitona nde fanta, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui. 3 Yesu naxa, "N xa jəndin fala ε xa, kaja gile yiigelitəni ito bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa. 4 Amasətə bonne naxan saxi, e nafulu dənxeñ xa mi ne ra. Koni a tan, hali yiigelitən to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi." 5 Muxune yi a falama a Ala Batu

Banxin yi maxidixi gəmə to fajine nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa, 6 "E naxan toma ito ra, waxatina nde fama, gemen naxanye birin banxini ito yi, keden mi luye a funfuni, e e birin naxuyama ayi nən." 7 E yi a maxədin, e naxa, "Karaməxə, na ligama waxatin mundun yi? Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?" 8 Yesu naxa, "E a liga ε yeren ma alogo kui, fotəndin gan feen səbəxi denaxan yi, Musa muixe nama ε mayenden. Amasətə muxu wuyaxi fama nən n xinli, e yi a fala, e naxa, 'A tan nan Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.' 9 E na yenge feene nun murute feene me waxatin naxan yi, e nama niina e yi Ala yee ra yi." 10 A lu falan tiyε, a naxa, "Siyə keden siyaan maxədinje fefe ra. 11 Boxən xuruxurun gbeen tima Alaa Muxu Sugandixin na? 12 Amasətə Dawuda nen e nun fitina kamən nun fitina furen yi so yətəen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa, yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri 'Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, 'Dəxə n gbeene ligama nen kore xənma ma. 13 Koni yiifanna ma 14 han n yi i yaxune sa i sanna bun benun feni itoe birin xa liga, e ε suxuma nən, ma.'" 15 "Dawuda yi a xili, a naxa, 'N Marigin.' E yi ε besənxənya. E yi ε raso salide banxine Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda yi, e yi ε makiti, e yi ε sa kasoon na. E sigama bənsənna ra di?" 16 Yamaan birin yi e tuli mati ε ra nen mangane nun kuntigine fema n tan Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, 17 "E ma fe ra. 18 Koni hali ε xun sexə xunkuyeni. E yalagima nən na feene ra han a kedenna mi lo ayi. 19 Nayi, ε tunnafan alogo ε radangu ayil!" 20 "E na a to waxatin naxan yi, sofane bata Yerusalen taan nabilin, e a kolonma nən nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sənən. 21 Xa naxan Yudaya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xəen ma, ne nama xətə taani. 22 Amasətə 'Tərən Ləxənə' nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali. 23 Gbalo gbeen ligama nən fudi kanne nun dii ngane ra na ləxənə yi! Tərə gbeen fama nən bəxə xənni ito ma. Alaa xələn fama nən

yamani ito xili ma. 24 E faxama nən silanfanna kuntigine xa, a nəe Yesu soe e yii kii naxan yi. 5 ra, ndee sigama nən konyiyani yamanan birin Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi. 6 yi. Yerusalen taan luma nən siya gbetene bun Yudasi yi tin na ma, a feren fen fələ, a nəe Yesu ma han e waxatin yi defe.” 25 “Awa, na waxatini soe e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon taxamasenna sama nən sogen ma, e nun kiken ayi. 7 Buru Tetaren Sanla yi a li, yexəs diin faxa nun sarene ma. Dunuja siyane birin yigitegəma waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Loxən Sanla fe nən nayi, e gaxu fəxə igen xuiin nun xunfan ra. 8 Yesu yi Piyeri nun Yoni xe, a yi a jüngu e gbeen yee ra. 26 Feen naxanye ligama dunuja ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Loxən Sanla yi, muxune nema ne mame waxatin naxan ximenna rafala en xa.” 9 E yi a maxədin, e naxa, yi, e gaxuma nən, e fuga a ra. Amasoto kore “I waxy a xən ma, nxu xa a rafala minen yi?” 10 xənna senbeni maxama nən. 27 N tan Muxuna A yi e yabi, a naxa, “E nema soma taani waxatin Dii Xəmən minima nən kənənni, n fa kundani naxan yi, ε xəməna nde lima kira yi, ige fejən senbeni e nun binye gbeeni. 28 Koni feni itoe na dəxi a xun ma. E bira a fəxə ra han a na so ligi fələ waxatin naxan yi, ε xa ε xunna rakeli, ε banxin naxan kui. 11 E yi a fala na banxin kanna yi ε yee nabi amasoto ε xunba waxatin bata xa, ε naxa, ‘Karaməxə naxa, a xəpə yigiyaden maso.’ 29 Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e minen yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin xa, a naxa, “E ε xaxili lu xəde binla nun wudin Dangu Loxən Sanla donseen donna dənaxan birin xən ma. 30 E na jingi waxatin naxan yi, ε yi?” 12 A banxin yire gbeena nde yitama ε ra a kolonma nən nayi fa fala jəmen bata maso. 31 nən kore banxin kəe ra, naxan kui yitənxi ki A na kii nin, ε na feni itoe to lige waxatin naxan fəjə. E donseene rafalama mənna nin.” 13 E sa yi, ε a kolonma nən nayi fa fala Alaa Mangayaan seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan fa waxatin bata maso.” 32 “N xa jəndin fala ε yi. E Halagi Tiin Dangu Loxən Sanla ximenna xa. Iki muxune mi danguma fo na feene birin rafala mənni. 14 Na waxatina a lixina, Yesu yi liga. 33 Kore xənna nun bəxə xənna danguma dəxə a dəgedeni e nun a xəra fu nun firinne. nən koni n ma falane mi danguma habadan.” 15 A yi a fala e xa, a naxa, “A xənla n ma katı, 34 “E a liga ε yeren ma! E nama ε yetə findi n xa Halagi Tiin Dangu Loxən Sanla donseen fudimane nun dolo minne ra. E nama xamin ε don ε xən benun n xa tərə! 16 Amasoto n xa lu kiina fe ra alogo na Loxən nama ε raterəna. a fala ε xa, n mi a donna sənən han a bunna 35 Amasoto a dunuja muxune birin natərenama rakamalima Alaa Mangayaan waxatin naxan yi.” nən alo woson suben natərenama kii naxan yi. 17 Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a 36 ε lu ε yee ra yi, ε yi Ala maxandi waxatin barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, ε yi a birin, ε senben sətə, ε ratanga feni itoe birin yitaxun ε ra. 18 Amasoto n xa a fala ε xa, en ma naxanye ligama alogo ε xa ti n tan Muxuna wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a Dii Xəmən yetagi.” 37 Yesu yi xaranna tima Ala minma han Alaa Mangayaan yi fa.” 19 Na xanbi Batu Banxini nən yanyin na, a sa kəeə nadangu ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a geyaan fari naxan xili Oliwi. 38 Yamaan birin yi yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati bənden ni sigama nən a fəma xətənni Ala Batu Banxini, ito ra naxan fixi ε fe ra, ε xa ito liga naxan n alogo e xa e tuli mati a ra. ma fe rabire ε ma.” 20 Ximen donna baxi na a

22 Buru Tetaren Sanla yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Loxən Sanla. 2 Saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne yi kata Yesu faxan fəren fəndeni, koni e yi gaxuxi yamaan yee ra. 3 Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra. 4 Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nənən na a ra naxan xidima en tagi n wunla xən naxan minima ε fe ra.” 21 “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kanna a degema n xən be yi! 22 Awa, Muxuna Dii Xəmən faxama nən alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kanna yee ra!” 23 E yi e

bode maxədin folo naxan na ligama e ye. 24 Na xanbi ra, a keli e fəma, a yi a makuya e ra Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi. 42 A yi mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na. 25 a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinjε, i xa tɔrɔya Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nɔyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili nama liga fɔ i tan sagona.” 43 Malekan yi mini bama nen fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’ 26 Koni kənənni a xa, keli ariyanna yi, a yi sənben fi a a mi na kiini ε tagi. Naxan gbo ε birin xa ε ma. 44 A tɔrɔxi kii naxan yi, a yi a yixədəxə Ala tagi, fɔ na xa lu alo dii nɔrenə. ε yεeratiin xa maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini liga alo walikena. 27 Amasotə nde gbo dangu a ma, a lu dindinje alo wunla. 45 A yelin Ala bodene ra, naxan dɔxi a degedeni hanma naxan maxande waxatin naxan yi, a xete a xarandiine fama donseen na a xa? Naxan a degeema, na fəma, a yi e sunuxin li xixənlı! 46 A yi a fala e nan gbo! Koni n tan ε tagi alo walikena.” 28 “ε xa, a naxa, “ε xima nanfera? ε keli, ε yi Ala bata lu n fəma n ma tɔrɔn birin yi. 29 Nanara, maxandi alogo ε nama bira tantanni.” 47 A yi n mangayaan fima ε ma alo n Fafe Ala bata fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudası a fi n ma kii naxan yi. 30 ε ε degeema nən, ε xarandii fu nun firinna nde tixi yamaan yee ra, yi ε min n xən ma n ma Mangayani, ε dɔxə a fa Yesu fəma a sunbudeni. 48 Koni Yesu naxa, mangaya gbədene yi. ε yi Isirayila bənsən fu “Yudasi, i n tan Muxuna Dii Xəmən yanfama nun firinne makiti.” 31 Yesu naxa, “Ee! Simon, i sunbun nan xən ma ba?” 49 Xarandiin naxanye tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin yi Yesu fɔxə ra, feen naxan fama ligadeni Yesu Setana yi ε birin mato, a yi ε yife alo xee biina a ra, e na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, maali fəma kii naxan yi, a yi a deela ba a yi. 32 nxu xa nxə silanfanne tongo, nxu yəngən so Koni Simon, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya ba?” 50 E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena dənkeleyaan nama jan. I mon na xete n fəma konyin yiifari ma tunla səgə a ma. 51 Koni Yesu waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne sənbə yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu yi a yiin sa na so.” 33 Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n xəmən tunla ma, a kendəya. 52 Na xanbi ra, bata n yitən siga feen na kasoni i fɔxə ra, n faxa Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu i fɔxə ra!” 34 Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyeri, n xa Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama fonne xa naxanye faxi a susuden, a naxa, “Ε nen sanja ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.” bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili 35 Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma alo gbalotən nan n tan na ba? 53 N yi ε na ε xe waxatin naxan yi, ε mi siga gbeti yo fəma Ala Batu Banxini nun ləxə yo ləxə, ε mi ra ε yii, hanma bənbəlidina hanma sankidina, kata ε yi n suxu. Koni ε waxatin na a ra iki ε sena nde dasa nen ε ma ba?” E yi a yabi, e naxa, nun dimin sənbəna.” 54 E yi Yesu suxu, e siga “Sese mi dasa.” 36 Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi sa seen naxan yii hanma bənbəlidina, a xa a bira a fɔxə ra koni e yi tagi kuya. 55 E yi təen tongo. Silanfan mi muxun naxan yii, na xa a sa kitii saden tandem tagi, e yi a dɔxə mənni. domaan mati, a silanfanna sara. 37 Amasotə n Piyeri yi dɔxə e fəma. 56 Walike jnaxanla nde xa a fala ε xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe a to dɔxi təen xən ma waxatin naxan yi, a yi yi fɔ na xa kamali nən, a naxa, ‘A yate nən alo fe a mato ki fajı, a naxa, “Xəməni ito fan yi a jaxı rabane.”’ 38 Xarandiine naxa, “Marigina, a fɔxə ra nun yati!” 57 Piyeri yi a tandi, a naxa, mato, degeema firin be yi.” A yi e yabi, a naxa, “Ee! I tan naxanla, n mi a kolon mume!” 58 A “Na bata wasa ti.” 39 Yesu yi keli na yi, a siga mi bu na xanbi ra xəməna nde fan yi a to, a Oliwi Geyaan fari alo a darixi a lige kii naxan naxa, “A tan nan nde i tan fan na!” Koni Piyeri yi. Xarandiine yi siga a fɔxə ra. 40 A na yiren li yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xəməna, a tan se waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ε mi n tan na de!” 59 Awa, waxatidi danguxina, Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.” 41 xəməna nde fan yi a fala a xa a səbəen na, a

naxa, “Sike yo mi naxan yi, xemeni ito yi a yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalen fôxo ra nun amasoto Galile kaan nan a tan fan taani na waxatini. **8** Herode Yesu to waxatin na!” **60** Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasoto a bata xemena, i naxan falama, n mi na kolon!” Awa, yi Yesu a fe me nun! A xonla yi a ma nun, a xa a a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi to xabu waxati xunkuye. A yi waxyi a xon ma, a wuga mafuren! **61** Marigin yi a firifiri, a Piyeri xa Yesu to kabankoko fena ndee ligé. **9** Nanara, mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a Herode yi Yesu maxodin sanja ma wuyaxi, koni fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa Yesu mi a yabi hali fala keden peen na! **10** wuga to, i a falama nen dôxô saxan a i mi n Saraxarali kungtigine nun sariya karamoxone yi kolon.” **62** Piyeri yi mini, a soxole wugan ti! **63** Yesu kansun kati! **11** Herode nun a sofane yi Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu Yesu magele, e yi a rafeya kati! E yi doma fajin magele, e yi a bonbo. **64** E yi a yeen maxidi, e nagodo a ma, e yi a raxete Pilati ma. **12** Na loxon yi a maxodin, e naxa, “Nde i bonboxi? Nabiya yeteni Pilati nun Herode yi findi xoymane ra falane ti nxu xa.” **65** E yi a makonbi han! **66** amasoto e mi yi rafan e bode ma nun. **13** Pilati yi Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali saraxarali kungtigine nun mangane nun yamaan kungtigine nun sariya karamoxone yi e malan, e maxili, a yi e malan, **14** a yi a fala e xa, a naxa, fa Yesu ra Kitisa Gbeene fema. **67** E yi a fala, e “E bata fa xemeni ito ra n fema, a a yamaan naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a namurutema. Nba, n bata a fesefese e yee xor. E fala nxu xa.” A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala a kansunxi fe jaxin naxanye ra, n mi a son toxi e xa, e mi lama n na. **68** Xa n na e maxodin, e mi hali keden. **15** Herode fan mi a son toxi. Nanara, n yabe, **69** koni folo iki ma, n tan Muxuna Dii a bata a raxete n ma, xemeni ito mi fe yo ligaxi Xemen dôxoma necn Ala Sembemaan yiifanna a faxe naxan ma. **16** Awa, n xa a bonbo, n yi a ma.” **70** E birin naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan bejin.” **17** Bayo Halagi Tiin Dangu Loxon Sali na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. waxatine yi, fo Pilati xa muxu keden namini A tan nan n tan na.” **71** E yi a fala, e naxa, “En nen kasoon na e xa. **18** Muxune birin yi sonxø, e mako mi fa sere ma sonon! En tan yeteen bata a naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba bejin nxu xa!” **19** xuiin me!”

23 Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fema, **2** e a kansun folo na yi, e naxa, “Nxu bata xemeni ito suxu, a nxo siyani murutema. A yi a fale e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.” **3** Awa, Pilati yi a maxodin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “On, alo i a falaxi kii naxan yi.” **4** Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kungtigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xemeni ito yalagi fe toxi hali!” **5** Koni e mon yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xon ma! A foloxi Galile nin han sa dôxô Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.” **6** Pilati ito me waxatin naxan yi, a yi maxodinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xemeni ito ra ba?” **7** A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kungtigiyani denaxan

Baraba yi kasoon na muruten nun muxu faxa feen nan ma taani. **20** A xoli yi Pilati ma a xa Yesu bejin. Nanara, a mon yi yamaan xili. **21** Koni e mon yi sonxø, e naxa, “A gbangban wudin mal!” **22** Pilati yi a fala e xa sanja ma saxan, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi? N mi fe jaxi yo toxi a ra a faxe naxan ma. N xa a bonbo, n yi a bejin.” **23** Koni e lu sonxø, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sonxø sonxøna fe ra. **24** Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi. **25** E waxi xemen naxan xon ma, a na bejin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra. **26** E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xemena nde ra, a xili Simon Sireni kaana. A kelima xeeen ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu fôxo ra. **27** Muxu wuyaxi yi bira a fôxo ra. Naxanla ndee yi e ye

nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegbele a fe na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinixinxin ra. **28** Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi a fala e yatin nan yi ito ra!” **48** Muxun naxanye fa fe xa, a naxa, “Yerusalen jaxanle, e nama wuga n yigbedeni, a feen naxanye ligaxi e yee xori, e ne tan ma fe ra, koni e wuga e yete nun e diine fe to waxatin naxan yi, e birin yi xete e konni, e ra. **29** Amasoto loxona nde fama, muxuna nde a yiin saxi e xun ma, e wugama. **49** Naxanye birin falama nen fa fala, ‘Sewan gbantane xa, sewan yi Yesu kolon ki fani e nun jaxanla naxanye jaxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e bira a foxo ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire ra.’ **30** Nayi, muxune a falama nen geyane xa, e makuyeni, e lu feni itoe matoe. **50** Xemena nde naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. xa, e naxa, ‘E nxu ye maluxun.’ **31** Amasoto xa A yi fan, a yi tinxin. **51** A mi yi tinxi bonne kit fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama saxon nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna wudi xaren na nayi?’ **32** E fe jaxi raba firinne nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa fan tongo, a e xa faxa Yesu fema. **33** E na yiren li Mangayaan nan mamema. **52** A siga Pilati konni, waxatin naxan yi naxan xili “xun xori yirena,” a sa a maxodin Yesu binbina fe ma. **53** A yi a e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe jaxi binbin ba wudin koe ra, a yi a kasangen. Awa, raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, komenna ma. **34** Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa amasoto e naxan ligama e mi na kolon.” Awa, e a maluxun memni. **54** Yuman nan yi a ra nun, yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. Matabu Loxon bata yi maso nun. **55** Naxanla **35** Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu matoe. Yamaan naxanye bira Yesu foxo ra keli Galile, ne yi siga kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene Yusufu foxo ra, e sa gaburun to, alogo e xa a rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi. **56** E xete e xa a yete rakisi!” **36** Sofane fan yi a magele, e fa konni, e sa se xiri jaxumene nun latikonnona a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa. **37** E yi a rafala a binbin xa. E yi e matabu Matabu Loxoni fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan alo sariyana a fala kii naxan yi. na, i yete rakisi.” **38** E falani itoe sebe a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.” **39** Fe jaxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yete rakisi e nun nxu tan fan!” **40** Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala yee ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi. **41** Koni en gbeen lanxi, amasoto en na en ma fe jaxin saranna nan sotoma ito ra. Koni a tan mi fe jaxi yo ligaxi.” **42** A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xon ma!” **43** Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa jendin fala i xa, i luma n fema nen ariyanna yi to.” **44** Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso. **45** Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra. **46** Yesu yi a xuini te kat, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.” A na fala xanbini, a faxa. **47** Feen naxan liga, sofa kemem kuntigin yi

24 Xati loxon xoton xotonni, jaxanle ture xiri jaxumen naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu deen na. **2** E yi a li gemen baxi gaburun de ra. **3** E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi. **4** E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e terena xeme dugi mayilenxi kan firinna e dexon ma. **5** Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e tigine sin boxon ma. Na xeme firinne yi a fala jaxanle xa, e naxa, “E niiramaan fenma faxa muxune ye nanfera?” **6** A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala e xa, e xaxili lu na xon ma. **7** A naxa, ‘Fo Muxuna Dii Xemem xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soge saxandeni a keli sayani.’ **8** Na xanbi ra, a falane yi rabira jaxanle ma. **9** E xete keli gaburu deen na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin. **10** Naxanli itoe nan a fala xerane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun naxanla bonne, ne yi feni itoe fala xerane xa. **11** Koni

e yi a miri a jaxanle daxuya falan nan tixi, e Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii. mi la e ra mum! **12** Koni Piyeri yi keli, a siga **31** E yeen yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a gaburu deen na, a yi a yigodo, a yi a ye masa Yesu na a ra. Koni a tunun e yetagi. **32** E yi a gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nen alo teen xete a konni. Feen naxan ligaxi, a kabema na ra. nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fesefesema **13** Na loxø yeteni, muxu firin yi sigama taadina en xa waxatin naxan yi kiraan xon ma.” **33** E nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalen keli mafuren, e xete Yerusalen taani, e xarandii taan yi tagi kuya ndedi. **14** Feen naxanye bata fu nun kedenna li malanxi denaxan yi e nun yi liga, e batuma na feene ma. **15** E yi batuma bonne. **34** E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi sayani yati! Simon bata a to!” **35** Feen naxan lu sige. **16** E yi a to koni hali na, e mi a kolon. **17** liga kiraan xon ma, muxu firinne yi ne yeba e Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E sigama kiraan xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira xon waxatin naxan yi, e yi nanfe falama?” E waxatin naxan yi. **36** E yi ito falama waxatin sunuxin yi ti. **18** Na nde keden, naxan yi xili naxan yi, Marigin yeteen yi ti e tagi mafuren, a Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa e bojen xunbeli.” nan Yerusalen taani ba, naxan mi a kolon feen **37** E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun naxanye ligaxi menni waxati danguxini itoe yelenna to. **38** Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E yi?” **19** A yi a maxodin, a naxa, “Nanfe ne ra?” kuisanxi nanfera, sikena e bojeni nanfera? **39** E E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu n yiine nun n sanne mato, e a kolonma nen a Nasareti kaan na. Nabi senbe kanna nan yi a ra a n tan nan a ra. E yiin din n na, e a toma nen falan nun kewanli Ala nun yamaan birin yetagi. nayi amasoto fati benden nun xonne mi muxun **20** Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi yelenni alo e a toma n tan yi kii naxan yi.” **40** A a suxu, alogo e xa a faxa. E yi a gbangban wudin to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne ma. **21** Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa yita e ra. **41** Sowan nun kabeni yi a ligia, e mi fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. la a ra xulen. Nayi, a yi e maxodin, a naxa, A birin mi na ra, a ligia soge saxanna nan to, “Donsena e yii be ba?” **42** E yexø gilinxi dungin **22** naxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakontofili so a yii, **43** a yi a tongo, a yi a don e yetagi. **44** nen. E siga nen gaburu deen na subaxani, **23** Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi e mi a binbin to, e xete, e fa a fala nxu xa, a fema waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala e malekane mini nen e ma naxanye a fala e xa, a xa. Feen naxan birin sebexi n ma fe yi Musaa a niin bata bira ayi! **24** Nxu lanfana ndee yi siga Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun gaburu deen na, e sa a to alo jaxanle a fala nxu Yaburin kui, fo ne xa kamali nen.” **45** A yi a ligia xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e xaxili soto alogo e xa Kitabuna feene famu. **46** mi a to.” **25** Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan sebexi fa fala xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala e Alaa Muxu Sugandixin xa torø, a keli sayani a xa, e mi la ne ra e bojeni xulen! **26** E mi a kolon soge saxandeni. **47** Tubi feen nun yulubi xafarin a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa torø feni itoe kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, folø ra benun a xa so a binyeni?” **27** Na xanbi ra, Yerusalen taan ma. **48** Feni itoe seren nan e feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, tan na. **49** N Fafe Ala e tuli sa naxan na, n tan folø Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbeteye, yeteen na rafama nen e ma. Koni e lu Yerusalen a na birin yeba e xa. **28** E yi sigama taan naxan taani han na senben yi fa sa keli kore a godo e yi nun, e to maso menna ra, Yesu yi a ligia alo a xun ma.” **50** Na xanbi ra, a siga e ra han Betani dangumatoon na a ra. **29** Koni e yi a raxete, e taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa. naxa, “Lu nxu fema amasoto koe somaan ni i ra, **51** A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fema. **30** A doxø a fema, a te ariyanna yi. **52** E to yelin a batue, e degedeni e fema, a burun tongo, a barikan bira sewaxi gbeen yi xete Yerusalen taani. **53** E yi lu

Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan
birε Ala xa.

Yoni

“Nde i tan na? Amasoto naxanye nxu xexi, fo
nxu xa sa nxu dentegc nen ne xa. I nanse fale
i yete a fe yi?” **23** Yoni yi e yabi Nabi Esayi a
falane xon, a naxa, “N tan na a ra naxan a xuini
tema tonbonni, n naxa, ‘E kira tinxinxin nafala
Marigin xa.” **24** Farisi muxun naxanye yi xexi
Yoni ma, **25** ne yi a maxodin, e naxa, “Xa Alaa
Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i
dimin mi a no. **6** Ala yi muxuna nde xe naxan yi
tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune
xili Yoni. **7** Na yi fa, a findi kenenna seren na,
rafuma igeni e sarijan feen na?” **26** Yoni yi e
alogo muxun birin xa denkeleya a tan xon. **8** yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin,
Kenenna mi yi a tan na, koni a fa nen, alogo a xa
koni muxuna nde e tagi e mi naxan kolon. **27**
fa kenenna sereyaan ba. **9** Kenenna yeteen nan
A fama nen n xanbi ra, koni n tan mi lan hali
yi na ra, naxan famato yi a ra dunuja muxune
n yi findi a sankidi fulunna ra.” **28** Ito birin
birin makonenendi. **10** Alaa Falan yi dunuja yi.
ligaxi Betani taan nin, Yuruden baan kidima,
Dunuja da a tan nan na, koni dunuja muxune
Yoni yi muxune rafuma igeni denaxan yi. **29** Na
mi a kolon. **11** A fa nen a konni, koni a kon
xaton bode, Yoni yi Yesu to fe a fema, a naxa,
kaane mi a rasuxu. **12** Koni naxanye a rasuxu
“Alaa Yexee Diin nan ito ra, naxan dunuja birin
e denkeleya a xinli, a senben fi nen ne ma e
yulubin bama. **30** N yi ito nan ma fe falama,
findi Alaa diine ra. **13** E mi barixi Ala diine
n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a
ra adamadiyaan kiin xan xon ma hanma fati
gbo n tan xa amasoto benun n tan xa bari, a
bendena hanma muxun sagona, koni na fataxi
tan yi na.’ **31** N tan mi yi a kolon nun, koni n
Ala nan na. **14** Alaa Falan yi findi fati benden na,
bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita
a yi lu en ye. N xu bata a binyen to, alofafana dii
Isirayila yamaan na.” **32** Yoni mōn yi sereyani
xeme kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun
ito ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sarijanxin to
jōndin na. **15** Yoni yi a feen fala a xuini texin
gode a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. **33** N mi
na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa,
yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan
‘A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasoto
nafudeni igeni, na a fala n xa nen, a naxa, ‘I
benun n tan xa da, a tan yi na.’” **16** En birin bata
na Alaa Nii Sarijanxin to gode naxan ma, a
barakan soto barakan fari a hinan kamalixin
tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.” **34**
xon ma. **17** Amasoto Alaa sariyan falaxi yamaan
N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii
xa Musa nan xon ma, koni hinanna nun jōndin
Xemena a tan nan na.” **35** Na xaton bode Yoni
faxi Yesu nan xon ma, Alaa Muxu Sugandixinna.
nun a xarandii firin yi tixi nun, **36** a yi Yesu to
18 Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii
dangue, a naxa, “Alaa Yexee Diin nan ito ra!” **37**
Xeme keden peen naxan nun a tan Ala lan,
A xarandii firinna yi a xuiin me, e siga Yesu foxo
naxan a fafe fema, na nan bata Ala yita en
ra. **38** Yesu yi a yee raxete, a yi e to biraxi a foxo
na. **19** Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to
ra, a yi e maxodin, a naxa, “E nanse fenma?” E
saraxaraline nun Lewine xe a ma a maxodindeni
yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minen?” Rabi
keli Yerusalen taani, e naxa, “Nde i tan na?” **20** bunna neen fa fala, “Karamoxo.” **39** A yi e yabi,
Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yetagi, a
a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a
naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.” **21** E
ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E jinbari
yi a maxodin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli
raso a fema. **40** Xarandii firinna naxanye Yoni
nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “En-en, xuiin me e bira Yesu foxo ra, na keden yi xili
na mi n tan na.” E mōn yi a maxodin, e naxa, nen Andire, Simōn Piyeri xunyena. **41** Andire
“Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, yi a tada Simōn fen keden na, a yi a fala a xa,
“En-en, na mi n tan na.” **22** E yi a fala, e naxa, a naxa, “N xu bata Mesiya to.” Mesiya bunna

nēn fa fala, "Alaa Muxu Sugandixina." **42** Na xa. **9** Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen xanbi ra, a fa Simōn na Yesu fēma. Yesu yi a mato, a bata maxētē manpaan na, koni a mi yi a mato, a naxa, "Simōn nan i tan na, Yoni a dii keliden kolon. Anu, walikeēn naxanye igen sege, xemēna. I xili bama nēn sōnōn, Sifasi." Xinli ito ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi jaxalandi nun Piyeri, xili kedenna nan e ra. **43** Na xōtōn kanna xili, **10** a yi a fala a xa, a naxa, "Manpa bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. fajin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, "Bira n manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i foxo ra!" **44** Filipi yi kelixi Betasada taan nin yi nde gbete ramini naxan mi fan jaxi ra. Koni i alo Andire nun Piyeri. **45** Filipi yi Nataniyeli to, bata manpa fajin namara han iki!" **11** Yesu a yi a fala a xa, a naxa, "Musa muxun naxan kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana ma fe sebe Sariya Kitabun kui e nun nabine fan taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a naxan ma fe sebe, nxu bata a to, Yusufu a dii xarandiine ra, ne yi la a ra. **12** Na xanbi ra, Yesu xemēna Yesu, Nasareti kaana." **46** Nataniyeli yi nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine a maxōdin, a naxa, "Se fajin nōe kele Nasareti yi siga Kaperunan yi, e yi sa xi dando ti na. ba?" Filipi yi a yabi, a naxa, "Fa a mato." **47** **13** Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Yesu Nataniyeli to fe a fēma waxatin naxan yi, a Tiin Dangu Lōxōn Sanla yi rabama waxatin naxa, "Isirayila kaan yetēen nan ito ra! Yanfa naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalēn taani. **14** mi naxan ma fe yi!" **48** Nataniyeli yi a maxōdin, A yi muxune li Ala Batu Banxin tandem ma, e a naxa, "I n kolonxi di?" Yesu yi a yabi a naxa, jingene nun yexēne nun ganbane matima na. "N ni i toxi nēn, i xōde binla bun ma waxatin Gbeti masarana ndee fan yi dōxi na nun. **15** naxan yi benun Filipi xa i xili." **49** Nataniyeli yi Nayi, a yi fōsonna rafala, a yi e birin kedi Ala a yabi, a naxa, "Karamōxa, Alaa Dii Xēmen nan i Batu Banxini, jingene nun yexēne, a yi gbeti tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!" **50** Yesu masarane gbeti gbananne raxuya ayi bōxōni, yi a fala, a naxa, "N to a falaxi i xa, n naxa, 'n a yi e tabanle rafelen. **16** Muxun naxanye yi bata yi i to xōde binla bun ma,' i denkelyaxyi n ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, "E itoe ma na nan na ba? I feene toma nēn naxanye birin ba be. E nama n Fafe Alaa banxin findi gbo na xa!" **51** A yi a fala e xa, a naxa, "N xa sare soden nal!" **17** Naxan sebexi Kitabuni, na jōndin fala ε xa, ε ariyanna deen nabixin toma feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, "I ya nēn, ε yi Ala malekane to, e tema, e godoma banxina fe xaminna n na han a n gamma alo teena!" **18** Yahudiyane yi a maxōdin, e naxa, "I nōe taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbēna i yii, i yi na birin liga?" **19** Yesu yi e yabi, a naxa, "E Alaa banxini ito kala, n mōn a tiye soge saxanna bun." **20** Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, "Ala Batu Banxini ito tixi jēe tongue naanin e nun jēe sennin nan bun ma. I tan nōe na tiye soge saxanna bun?" **21** Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yetēen fati bēden nan yi na ra. **22** Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine. **23** Yesu yi Yerusalēn taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e denkelyaya a ma. **24** Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. **25** A mako mi

2 Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni

Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. **2** E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na jaxalandi tiini. **3** Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, "Manpaan bata jan e yii." **4** Yesu yi a yabi, a naxa, "N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen." **5** Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, "A na naxan fala ε xa, ε na liga." **6** Awa, ige fejē sennin yi dōxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarjan ige sa seen na, litiri ye kēmē nan yi sama e keden kedenna birin kui. **7** Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, "E ige fejeni itoe rafe igen na." E yi e rafe igen na pen! **8** Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, "E igena nde sege, ε siga a ra jaxalandi ti sumunna kuntigin fēma." E yi siga a ra a

yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yeteen yi adamadiin kui feene kolon.

3 Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodem, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. **2** Na yi fa Yesu fema koeen na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, nxu a kolon a karamoxon nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi noe ne lige xa Ala mi a xon ma.” **3** Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, xa muxun mon mi xete, a bari a nenen na, a mi noe Alaa Mangayaan toe.” **4** Nikodem yi a maxodin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mon noe bare di? A mi noe xete a nga fatini, a mon yi a bari!” **5** Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, muxu yo mi noe soe Alaa Mangayani fo a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. **6** Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. **7** I nama kabeyo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fo e mon xa xete, e bari a nenen na.’ **8** Foyen fama yiren nin denaxan na a kenen, i yi a xuiin me, koni i mi a keliden kolon, i mon mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.” **9** Nikodem yi a maxodin, a naxa, “Na ligan di nayi?” **10** Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karamoxon nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba? **11** N xa jondin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, e mi nxo sereya falan suxi. **12** Nba, xa n dunuja feene fala e xa, e mi la ne ra. N na kore xonna feene fala e xa, e lama ne ra di? **13** Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fo naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xemena.” **14** “Musa sajini te kore kii naxan yi tombonni wudin ma, fo n tan Muxuna Dii Xemen fan xa yite na kii nin **15** alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii rakisin sot. (aiōnios g166) **16** Amasoto Ala bata dunuja xanu han a bata a Dii Xem keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fo a habadan nii rakisin sot. (aiōnios g166) **17** Bayo Ala mi a Dii Xem nafaxi dunuja yi alogo a xa dunuja muxune yalagi, koni alogo dunuja muxune xa kisi a xon ma.” **18** “Naxan yo na denkeleya a ma,

na kanna mi fa yalagin sonon. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalage, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xem keden peen ma. **19** E yalagima ito nan na: Kenenna bata fa dunuja yi koni dimin nan nafan adamadiine ma dangu kenenna ra, amasoto e kewanle mi fan. **20** Naxan yo fe jaxin ligama, kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sonna nama mini kenenni. **21** Koni naxan fe tininxin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbe a walima Ala sagoon nin.” **22** Na xarbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. **23** Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dexon ma, amasoto ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sige menni e rafudeni. **24** Yoni munma yi sa kasoon na singen. **25** Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi folo lan marasarjnan feen ma. **26** E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamoxo, i xaxili luxi a xon ma ba, e nun naxan yi Yuruden kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!” **27** Yoni yi a yabi, a naxa, “Muxun mi sese sotoma fo Ala na naxan fi a ma. **28** E tan yeteen nan n seren na, a n na a fala nen, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yee ra.’ **29** Naxalandi kanna nan gbee jaxanla ra. Koni a xoyin naxan tixi a fema, na tulsi matixi a ra. A na a xuiin me waxatin naxan yi, a sewama nen. N ma sewan na kii nin, a defexi. **30** Fo a tan xa yite nen, n tan yi magodo.” **31** “Naxan kelixi kore xonna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuja yi, dunuja gbeen nan na ra. Na dunuja feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. **32** A naxan toxi, a a me, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. **33** Naxan na a falan suxi, na bata a mayita a Ala nan tinxin. **34** Ala naxan xexi, na Alaa falan nan tima amasoto Alaa Nii Sarijanxin firma a ma nen dan mi naxan na! **35** Fafe Alaa Dii Xem nafan a ma. A bata feen birin taxu a ra. **36** Naxan na denkeleya a Dii Xem ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Naxan mi

laxi a Dii Xemen na, na mi nii rakisin sotē, bayo
Alaa xələn luma nen a fari!” (aiōnios g166)

4 Farisi muxune yi a me fa fala Yesu yi
xarandiine sotoma dangu Yoni ra, a yi e rafu
igeni. **2** Anu, Yesu yeteen mi yi marafuu tima,
koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. **3** Yesu
to muxune falane me, a keli Yudaya yamanani,
a siga Galile yamanani. **4** A yi lan nun a xa
dangu Samariya yamanani. **5** A taana nde li
Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan
yi maso xəen na Yaxuba naxan so a dii xemən
Yusufu yii. **6** Yaxubaa xəjinna yi na yi. Yesu
bata yi xadan siga tideni, a yi dəxə na xəjinna
de ra yanyin na. **7** Samariya kaa jaxanla nde
yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa,
“N ki igeni, n xa n min.” **8** A xarandiine bata
yi siga taani donse saradeni. **9** Samariya kaa
jaxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyan nan i tan
na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima
igeni nanfera?” Amasotə Yahudiyane mako mi
Samariya kaane ma. **10** Yesu yi a yabi, a naxa,
“Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i
xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a
xandima nen nun, a yi siimaya igen fi i ma.” **11**
Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi
i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen sotən
minen yi? **12** N xu benba Yaxuba nan xəjinni ito
fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene
birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba
xa ba?” **13** Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni
ito min, min xənla a suxuma nen mən, **14** koni n
tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na
min, min xənla mi fa a suxuma sənən. Amasotə
n ni igen naxan fima a ma, na luma nen a yi
alo tigi igen naxan minima han a habadan nii
rakisin sotə.” (aiōn g165, aiōnios g166) **15** Naxanla yi
a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo
min xənla nama fa n suxu sənən, n mən yi fa
ige badeni be.” **16** Yesu yi a fala a xa, a naxa,
“Sa i ya xəmen xili, ε fa be.” **17** Naxanla yi a
yabi, a naxa, “Xəmen mi n yii.” Yesu yi a yabi, a
naxa, “I bata jəndin fala fa fala xəme mi i yii.” **18**
Koni i bata yi dəxə xəme suulun xən ma nun. I
naxan yii iki, i ya xəmen yeteen mi na ra. I bata
jəndin fala n xa.” **19** Naxanla yi a fala, a naxa,
“N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin

nan i tan na. **20** Nxu tan Samariya kaane, nxu
benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni ε
tan Yahudiyane naxa, a lan nen, en xa Ala batu
Yerusalən nin.” **21** Yesu yi a fala jaxanla xa,
a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan
mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari,
e mən mi a batue Yerusalən taan fan yi. **22** Ε
tan Samariya kaane, ε naxan batuma, ε mi na
kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu
na kolon, amasotə kisi feen fataxi Yahudiyane
nan na. **23** Koni waxatina nde fama, a yeteen
bata a li, Ala batu muxu kendene fama Fafe Ala
batudeni niin nun jəndini nen yati! Bayo Fafe
Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. **24**
Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a
batu niin nun jəndin yatin nin.” **25** Naxanla yi
a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya
fama nen, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A
na fa waxatin naxan yi, a feen birin yəbama
nxu xa nen.” **26** Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan
nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito
ra.” **27** Na waxatin yeteni, Yesu a xarandiine yi
fa, e kabə amasotə e bata a li falan tiye jaxanla
xa. Koni e sese mi jaxanla maxədin fa fala, “I
waxi nanse xən?” E mi Yesu fan maxədin fa fala,
“I nanse falama jaxanla xa?” **28** Nba, jaxanla
yi ige ba fejen lu na, a xəte taani. A sa a fala
yamaan xa, **29** a naxa, “Ε fa xəməna nde mato,
n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin
fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” **30**
Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fema.
31 Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini,
e naxa, “Karaməxə, donseen don!” **32** Koni a
yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, ε mi naxan
kolon.” **33** Nayi, xarandiine yi e bode maxədin
folə, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a
ma ba?” **34** Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma
donseen nan n xə muxun sagoon wanla keen
na han wanla yi kamali. **35** Ε a falama nen, ε
naxa, ‘Kike naamin luxi, malo xaba waxatin yi a
li,’ koni n xa a fala ε xa, ε yəen nakeli, ε xəne
mato. Maala bata mə, malo xaba waxatin bata
a li. **36** Malo xabane bata folə e saranna sotə.
E naxanye malanma, ne habadan nii rakisin
sotoma nen. Nanara, maala bi muxun nun a
xaba muxun səwama nen e bode xən ma. (aiōnios

g166) 37 Na kui, njondin nan sandani ito ra, naxan firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbete Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

yi a xaba.’ **38** N bata ε xe, ε sa maala xaba, ε mi naxan walixi. Muxu gbeteye nan a walixi. Ε tan yi tōnō soto e wanli.” **39** Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi denkelyea Yesu ma na jaxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.” **40** Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fema, e yi a mafan, a xa lu e fema. Yesu yi lu e fema xii firin. **41** Muxu wuyaxi gbeteye yi denkelyea Yesu ma a falane fe ra. **42** Ne yi a fala jaxanla xa, e naxa, “N xu bata denkelyea iki koni nxu mi denkelyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin me. Nxu bata a kolon yati fa fala dunujia muxune rakisimaan nan a tan na.” **43** Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani. **44** Yesu yeteen bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sote a yetena yamanani.” **45** A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki fajni, amasotō e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini. Bayo e fan yi na nun. **46** Nayi, Yesu mōn yi xete Kana taani Galile yamanani, a igen maxete manpaan na denaxan yi. Mangana kuntigina nde yi mənni naxan ma dii xemēn yi furaxi Kaperunan yi. **47** A to a me a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kaperunan yi, a sa a dii xemēni yalan. Amasotō a faxamatōn nan yi fa a ra. **48** Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Ε tan tondixi denkelye fo ε na taxamasenne nun kabanako feene to.” **49** Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxa.” **50** Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xemēn mi faxama.” Xemēn yi la Yesu a falan na, a siga. **51** A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mōn a nii ra. **52** A yi e maxodin a dii xemen fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bejin.” **53** Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xemēn mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeleya Yesu ma. **54** Kabanako feen

5 Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. **2** Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yexēne so deen dēxōn, a xili “Betesata” Hebru xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni.

3 Furetō wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutōne nun sankalatōne nun lebutenne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma **4** amasotō malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Furetōn naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalamma nēn, a na findi a sifa yo ra. **5** Xemēna nde yi na nun naxan yi furaxi jee tongue saxan e nun solomasexē. **6** Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xemēn bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxy a xon ma, i xa kendey ba?” **7** Furetōn yi a yabi, a naxa, “N kanna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxe mi n yi be naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbete singe nan godoma n yee ra.” **8** Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” **9** Xemēn yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga. Matabu Loxon nan yi a ra. **10** Na ma, xemēn naxan kendeyaxi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Loxoni.” **11** A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakendeyaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.” **12** E yi a maxodin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” **13** Koni xemēn naxan yi kendeyaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lo ayi yamaan ye. **14** Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kendeyea. Fata yulubin ma alogo fe gbēten nama i soto naxan jaxu dangu ito ra.” **15** Xemēn yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakendeyaxi. **16** Nayi, e yi Yesu fen yēngēn na, bayo a bata yi na liga Matabu Loxoni. **17** Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nēn, n fan xa wali.” **18** Na ma, Yahudiya kuntigine mōn yi e yixōdōxō fēren fēdeni Yesu faxa xinla ma. Amasotō a mi yi Matabu Loxon

sariyan xan gbansan kalama, koni a mən yi a waxatidi bun. **36** Koni sereyana n yii naxan gbo falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n Ala keden. **19** Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N yii n xa e rakamali, ne a yitama nən a n Fafe xa jəndin fala ε xa. Fafana a Dii Xəmən mi fefe nan n xəxi. **37** Fafe Ala naxan n xəxi, na fan ligə a yetə ma, fo a na a Fafe to naxan ligə. N bata seren ba n xa. Ε munma a xuiin me, ε mən Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xəmən fan na μunma a yetagin to mum! **38** A falan mi ε tan nan ligama. **20** Bayo a Dii Xəmən nafan a ma, kui, amasətə ε mi dənkeleyaxi a xəraan ma. **39** a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. Ε kitabun fəsəfəsəma amasətə ε mirixi a ma, a A feene yitama a ra nən naxanye gbo itoe xa, ε habadan nii rakisin sətəma a xən ma, koni alogo ε birin xa kabə ne ma. **21** Amasətə n Fafe na fan seren bama n tan nan xa! (aiōnios g166) Ala faxa muxune rakelima sayani kii naxan yi, a **40** Hali na, ε mi tinxi fe n tan ma, ε nii rakisin nii rakisin fi e ma, a Dii Xəmən fan nii rakisin sotj.” **41** “N mako mi adamadiine binyen ma. **42** fima a waxən muxune ma na kii nin. **22** Fafe Ala Koni n na ε tan kolon. Alaa xanunteyaan mi ε mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu bəjnəni. **43** N bata fa n Fafe Ala xinli koni ε mi n makitin birin taxu a Dii Xəmən na, **23** alogo nasuxi. Xa muxu gbətə fa a yetə xinli, ε na tan muxun birin xa a Dii Xəmən binya, alo Fafe Ala nasuxuma nən. **44** A rafan ε ma, ε xa binyen binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xəmən soto ε bode ra koni ε mi kataxi ε yi binyen soto binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xəxi.” **24** Ala keden peen yii. Ε denkeleyama na yi di? **45** “N xa jəndin fala ε xa, naxan yo n ma falan mə, a denkeleyə n xə muxun ma, na habadan nii rakisin sətəma nən. Na kanna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. (aiōnios g166) **25** N xa jəndin fala ε xa, waxatin fama, a bata a li, faxa muxune Alaa Dii Xəmən xuiin naməma nən. Naxanye na a mə, ne nii rakisin sətəma nən. **26** Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xəmən ma na kiini. **27** A bata kiti saan sənben fi a Dii Xəmən ma, amasətə Muxuna Dii Xəmən na a ra. **28** Ε nama kabə ito ra, bayo waxatin fama faxa muxune birin a xuiin naməma nən, **29** e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe fajin ligaxi, ne kelima nən, e nii rakisin soto. Naxanye fe jaxin ligaxi, ne fan kelima nən, e yalagi. **30** N mi nəf fefe ligə n yetə ra. N kitin sama nən alo n na məma kii naxan yi. N ma kitin mən tinxin bayo n mi n yetə sagoon ligama, koni fo n xə muxun sagona.” **31** “Xa n tan nan n yetə sereyaan bama, ε mi na yatəma jəndin na. **32** Koni muxu gbətə na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, jəndin nan na ra. **33** Ε bata xerane rafa Yoni ma, a seren ba jəndini. **34** N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nən alogo ε xa kisi. **35** Yoni luxi nən alo lenpu dəgəna ε tagi, a findi kənenna ra ε xa. Ε bata tin sewə a kənenna ra

6 Na xarbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mən xili Tiberiyadi Darana. **2** Yama gbeen yi biraxi a dəxə ra amasətə e bata y a kabanako wanle to. A yi furetəne iyialanma. **3** Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa dəxə na. **4** Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla bata yi maso. **5** Yesu yi a yəen nasiga, a yama gbeen to fe a fəma. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minən yi muxuni itoe xa, e yi e dege?” **6** A na fala a xa nən alogo a xa a kejaañ fəsəfəsə, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. **7** Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan kəmə firin sara donseen na, birin mi ndedi sotj!” **8** Yesu a xarandiina nde Simon Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, **9** “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yəxə firin a yii. Koni na nanse ligə muxuni itoe birin na?” **10** Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε yamaan nadəxə.” Nba, sexən yi mənni han. Nayi, muxune birin yi dəxə. Fayida xeme wuli suulun nan ləxən yi e yə nun. **11** Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun

naxanye yi dɔxi na, a yi a taxun ne ra han e donseen don nen tonbonni naxan xili 'Manna wasal! A yexen fan liga na kiini. **12** E birin to donsena' alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, "E dungi naxa, 'A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.'" dungi dɔnxene matongo. E nama sese yikala." **13** Yesu naxa, "N xa jɔndin fala ε xa. Musa xa Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun mi burun so ε yii de sa keli kore, koni n Fafe firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, Ala nan buru kendən so ε yii, sa keli kore. **14** Na muxune to a Amasotə Ala burun naxan fima ε ma, sa keli to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e kore, na nan nii rakisin fi dunuja muxune ma." naxa, "Nabiin nan yati xemēni ito ra naxan yi **15** Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, "Nxu kannia, lu lanma a fa dunuja yi." **16** Yesu yi a kolon, a e yi na burun soε nxu yii tun." **17** Yesu yi a fala e xa, fama a karahanden nin, a xa findi mangan na. a naxa, "N tan nan nii rakisin balon na. Muxu Nayi, a mɔn yi keli na, a kedenna yi siga geyaan yo fa n tan ma, kamen mi na suxe mume! Muxu fari. **18** Foye gbeen yi fa, igen yi walanjε ayi kat! **19** naxanye fi n ma, ne fama nen n fema. Naxan na Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun fa n fema, n mi na kedε mume! **20** Amasotə n hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a godoxi nen sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n masoe kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi xe muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a gaxu. **21** Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E nama ra. **22** N xe muxun sagoon ni i ra: a bata muxun gaxu, n tan nan a ra." **23** Xarandiine yi tin a so naxanye fi n ma, n nama ne sese ralo ayi, koni kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren. **24** fo n xa e rakeli sayani loxø dɔnxeni. **25** Amasotə Na xɔtɔn bode yamaan naxan lu daraan dε, ne n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Xemēn to, e denkeleya a ma, n yi e rakeli sayani Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan loxø dɔnxeni, ne habadan nii rakisin sotoma gbansan siga. **26** Marigi Yesu barikan bira Ala nen." **27** Yahudiyane yi Yesu mafala xa denaxan yi, yamaan yi burun don, kunki folø bayo a bata a fala, a naxa, "N tan nan balon gbeteye yi fa mènni sa keli Tiberiyadi taani. **28** na naxan sa kelixi ariyanna yi." **29** Na ma, e Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu naxa, "Yusufu a dii xemēn Yesu xa mi ito ra ba? nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di Yesu fendeni Kaperunan yi. **30** E Yesu to daraan nayi, a godoxi nen sa keli ariyanna yi?" **31** Yesu xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e yi e yabi, a naxa, "E ba n mafals ε bode tagi. **32** naxa, "Karamøxø, i faxi be waxatin mundun Muxu yo mi fe n fema fo n Fafe Ala na naxan yi?" **33** Yesu yi e yabi, a naxa, "N xa jɔndin fala mabandun, n xe muxuna. Awa, n na a rakelima ε xa, ε mi n fenma amasotə ε bata kabanako nen sayani loxo dɔnxeni. **34** Nabine bata a sebε, feene to, koni bayo ε bata burun don, ε lugo. e naxa, 'Ala e birin xaranma nen.' Naxan yo **35** E nama wali donsena fe ra naxan kalama, na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, fo naxan habadan nii rakisin fima ε ma n tan na fama nen n fema. **36** Muxu yo mumma Fafe Muxuna Dii Xemēn naxan soma ε yii. Amasotə Ala to, fo naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma." **37** E yi a maxødin, e naxa, "Nxu tan nanfe na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sotø. ligama alogo nxu yi Alaa wanle ke." **38** Yesu yi e **39** E benbane burun don nen tonbonni, naxan xeraan na." **40** E yi a yabi, e naxa, "I kabanako xili Manna donsena, koni e faxa nen. **41** Koni feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, i ma? I nanfe ligama na yi? **42** Nxu benbane muxu yo na a don, na mi faxama. **43** N tan nan

nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sotoma nen habadan. N fati benden nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuja muxune birin xa nii rakisin sotə.” (aiōn g165) 52 Yahudiyanne xøloxin yi e bode matandi folo, e naxa, “Xeməni ito nœ a fati benden fiye en ma di, en yi a don?” 53 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, xa ε mi Muxuna Dii Xemən fati benden don, ε yi a wunla min, nii rakisin mi luma ε xa mume! 54 Muxu yo n fati benden don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nen sayani ləxə dənxəni.” (aiōnios g166) 55 Amasətə donse kənden nan n fati benden na. Min se kənden nan n wunla ra. 56 Naxan na n fati benden don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. 57 Habadan Fafe, na nan n xexi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xon, na fan nii rakisin sotoma nen n barakan. 58 Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. ε benbane burun don nen naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sotoma nen habadan.” (aiōn g165) 59 Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kaperunyan taani. 60 E to na mε, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xədəxə de! Nde tinje a ma?” 61 Yesu yi a kolon a yete ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata ε magaxu ba? 62 Xa ε fa Muxuna Dii Xemən to tə a kelideni go? 63 Alaα Nii Sarijanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati benden na. N falan naxanye tixi ε xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. 64 Koni hali na, ε tan ndee mi denkeleyaxi.” Amasətə xabu a foləni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi denkeleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. 65 A mən yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala ε xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nœ fe n fəma fə n Fafe Ala na naxan mali.’” 66 A xarandii wuyaxi yi xetə a foxtə ra na waxatini, e mi fa siga a foxtə ra sərən. 67 Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “Ε tan go, ε fan waxi xetə feni ba?” 68 Simən Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fəma? Habadan nii rakisi falane i

tan nan yii. (aiōnios g166) 69 Nxu bata denkəleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaα Muxu Sarijanxin na.” 70 Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi ε tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden ε ye, se naxin nan na ra!” 71 A yi na falama Simən Isakariyoti a dii xemən Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7 Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sige Yudaya yamanani amasətə Yahudiyan naxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni. 2 Yahudiyanne Bubu Kui Sanla bata yi maso. 3 Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nən i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. 4 Muxun wanla naxan kəma, a mi na luxunjə xa a waxi findi feni xili kanna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yetə yita dunupa birin na.” 5 Amasətə hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. 6 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan ε tan xa. 7 Dunuja mi nœ ε tan najaxue. Koni a bata n tan najaxu, amasətə n bata a fala a a kewanle paxu. 8 ε siga sanli. N tan mi sigama iki, amasətə n ma waxatin munma a li singen.” 9 A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani. 10 Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenən, a yi a yee raluxunjə ayi. 11 Yahudiyanne yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?” 12 Yamaan yi köyeköyerne a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fajin nan a ra.” Nde fan naxa, “En-en, a yamaan mayendenma.” 13 Koni muxu yo mi falan ti kənənni a fe ma, amasətə ε yi gaxuxi Yahudiyanne yee ra. 14 Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran fələ. 15 Yahudiyanne yi kabə kat! E yi a fala, e naxa, “Xeməni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaranxi.” 16 Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xε muxun nan ma. 17 Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nen, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. 18 Muxun naxan a yetə a fe falama, na binyen nan fenma a yetə xa. Koni

naxan binyen fenma a xε muxun xa, na jøndin 36 A falani ito bunna di? Fa fala, ε n fenma nan falama, tinxintareya mi na kanni. 19 Musa nen, koni ε mi n toe? Fa fala, n sigan denaxan xa mi Alaa sariyan so ε yii ba? Koni ε sese mi yi, ε mi sige menni?” 37 Sanla lõxø dñxeni, sariyan suxi! Nanfera ε kataxi n faxa feen na?” sanla lõxø gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a 20 Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yinnani i fõxø ra! naxa, “Xa min xõnla naxan ma, a xa fa n ma, Nde kataxi i tan faxa feen na?” 21 Yesu yi e a fa a min. 38 Naxan na denkelya n tan ma, yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden siimaya igene minima nen na kanni alo baana, liga, ε birin kabε nen na ma. 22 Musa gaan tiin alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.” 39 Yesu yi yamarin so nen ε yii. Nanara, ε ε dñmene Alaa Nii Sarjanxin nan ma fe falama. Naxanye dugi soma Matabu Lõxoni. Anu, Musa xa mi a yi denkelyama Yesu ma, ne yi a sotoma nen. Na fõlo koni xabu ε benbane. 23 Xa ε ε dñmene waxatini, Nii Sarjanxin munma yi fi, amasotõ dugi soma Matabu Lõxoni, alogo Musaa sariyan Yesu munma yi keli a binyeni. 40 Muxuna ndee nama kala, ε xõloma n tan ma nanfera, a n yi Yesu xuiin me yamaan ye, e naxa, “Nabi bata xemén gbindin birin nakendeya Matabu yeteēnan xeméni ito ra yati!” 41 Nde gbeteye Lõxoni? 24 ε nama kitin bolon benun ε xa feen fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” fesefesε. ε kitin sa tinxinna nin.” 25 Yerusalen Koní nde gbeteye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xemén minima Galile yamanani di? 42 Kitabun xa xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? 26 A mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin mato, a falan tima kñenni, e mi a mafalama! minima Dawuda bõnsonna nin keli Betelemi Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu taani, Dawuda doxõdena?” 43 Nanara, yamaan Sugandixin nan ito ra? 27 Koní Alaa Muxu yi yitaxunxi a fe ra. 44 Ndee yi waxi a suxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo feni koni muxu yo mi a yiin din a ra. 45 Kantan mi a keliden kolonje. Koní en birin xeméni ito muxune yi xete saraxarali kuntigine nun Farisi keliden kolon.” 28 Yesu yi xaranna tima Ala muxune fëma, naxanye e maxödin, e naxa, Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?” 46 Kantan muxune naxa, “ε n kolon ba e nun n keliden yetena? N yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti mi faxi n yete ma. Naxan n xexi, jøndin nan singen alo xeméni ito falan tima kii naxan yi.” na kanna ra. ε mi a tan kolon, 29 koni n tan a 47 Farisi muxune yi e maxödin, e naxa, “A bata kolon, amasotõ n kelixi a tan nan fëma. A tan ε fan mayenden n jne? 48 ε yamaan kuntigina nan n xexi.” 30 Na xanbi ra, e kata a suxu feen nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi na. Koní muxu yo mi a yiin din a ra, amasotõ a a ra? 49 Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. waxatin munma yi a li singen. 31 Koní muxu Nanara, Ala dangana e fõxø ra!” 50 Nikodemí wuyaxi yi denkelya a ma yamaan ye, e naxa, naxan bata yi fa Yesu fëma a fõloni nun, na yi e “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, ye, a yi a fala e xa, a naxa, 51 “En ma sariyan a kabanako feene lige nen naxanye gbo muxuni na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a ito gbeeene xa ba?” 32 Farisi muxune yi yamaan xuiin me, en yi a kolon a naxan ligama?” 52 E yi koyekoyen xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune Kitabun xaran. I a kolonma nen nayi a nabiin rasiga a suxudeni. 33 Yesu naxa, “N na ε fëma mi kele Galile yamanani mumel!” 53 Nayi, birin han waxatidi mõn, na xanbi ra n siga n xε yi siga a konni.

muxun fëma. 34 ε n fenma nen, koni ε mi fa n toe sonõn, amasotõ n sigan denaxan yi, ε mi noε sige na yi.” 35 Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toe denaxan yi? A sigama Girekine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girekine xaran?

8 Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. 2 Na xotõn bode subaxami, a mõn yi xete Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fëma, a doxø, a yi e xaran fõlo. 3 Sariya karamoxõne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi. 4 E yi a fala Yesu xa, e naxa,

"Karaməxə, nxu jaxanli ito suxi yalunyaan nan yi maxədinna ti, e naxa, "A waxi a yetə faxa ligə. 5 Musa a yamari nən Sariya Kitabuni, a feen nən ba, bayo a falama, a naxa, 'N sigama na jaxalan sifan xa magolən gəmən na han a dənaxan yi, ε mi nəe fe mənni?' 23 Yesu yi faxa. Nba, i tan naxa a di?" 6 E yi na falama a a fala e xa, a naxa, "Dunuja gbeen nan ε tan bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni na, koni n tan kelixi kore xənna nan ma. ε Yesu yi a yigodo, a lu sebenla tiye a yii sonla ra tan fataxi dunuja ito nan na, koni n tan mi bəxən ma. 7 E yi tixi a dəxən ma na waxatini, e kelixi dunuja ito yi. 24 Nanara, n na a falaxi lu a maxədinjə. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e ε xa fa fala, ε faxama nən ε yulubine yi. Nba, xa, a naxa, "Naxan munma yulubin liga ε tagi xa ε mi laxi a ra fa fala 'N tan nan a ra, naxan singen, na singe xa gəmən woli a ma.' 8 A mən na yi,' ε faxama nən ε yulubine yi yati!" 25 E yi a yigodo, a lu sebenla tiye bəxən ma. 9 E yi a maxədin, e naxa, "Nde i tan na?" Yesu yi ito me waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi e yabi, a naxa, "N naxan falama ε xa xabu a keden keden yəen ma folo xəmə fonne ma. Yesu fələni, na nan n tan na. 26 Fala wuyaxi n xən ε kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. kitideni, koni naxan n nafaxi, jəndin nan a tan 10 Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, na. N naxan mexi a ra, n na falama nən dunupa "Nga naxanla, e minən yi? Muxə mi lu be, e yi i muxune xa." 27 E mi yi a famuma fa fala a Fafe yalagi?" 11 A yi a yabi, a naxa, "N fafe, muxu Ala nan ma fe falama e xa. 28 Nanara, Yesu yi a yo." Yesu naxa, "Nba, n tan fan mi i yalagima. fala e xa, a naxa, "Ε na Muxuna Dii Xəməni te Siga, koni i nama fa yulubin liga sənən." 12 Yesu waxatin naxan yi, ε a kolonma nən na yi fa fala mən yi falan ti e xa, a naxa, "N tan nan dunuja 'N tan nan a ra, naxan na yi.' ε a kolonma nən kənənna ra. Naxan na bira n tan fəxə ra, na nii na waxatini, n mi fefe ligama n yetə ma fə n rakisin kənənna sətəma nən, a mi sigan tiye Fafe Ala n xaranxi naxan ma. 29 Naxan n xəxi, dimini mume!" 13 Farisi muxune yi a fala a xa, na n fəxə ra, a mi n kedenna luxi, amasətə n na e naxa, "I yetə seren nan bama iki, jəndi mi i a rafan feen ligama waxatin birin." 30 Muxu ya sereyaan na!" 14 Yesu yi e yabi, a naxa, "Hali wuyaxi yi a falane mə, e dənkeleya a ma. 31 n nan n yetə seren ba, n jəndin nan falama. Na ma, Yahudiyan naxanye yi dənkeleyaxi a Amasətə n na n keliden nun n sigaden kolon. ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, "Xa ε n ma Koni ε tan mi n keliden nun n sigaden kolon. 15 xaranna suxu, n ma xarandiin yətəen nan ε tan Ε kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a na na yi. 32 Ε jəndin kolonma nən, jəndin yi kiti bolonma. 16 Koni xa n tan na kitin sa, n ε xərəyə." 33 E yi a yabi, e naxa, "Iburahima ma kitisaan findima jəndin nan na, amasətə n bənsənna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n muxə konyiya bun. Fa fala, ε xərəyama nən, na xəxi. 17 A sebəxi ε sariyan kui, a naxa, 'Xa sere bunna di?' 34 Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N firinna falan naxan ti, jəndin nan na ra." 18 N xa jəndin fala ε xa, naxanye yulubin ligama, seren bama n yetə xa, n Fafe naxan n xəxi, na yulubina konyin nan ne ra. 35 Konyin mi luma fan seren bama n xa." 19 E yi a fala a xa, e naxa, denbayani waxatin birin, koni dii xəmən luma "I fafe minən yi?" Yesu yi e yabi, a naxa, "Ε mi n nən denbayani habadan. (aiōn g165) 36 Xa Dii kolon, ε mi n Fafe fan kolon. Xa ε yi n tan kolon Xəməna ε xərəyə, ε bata xərəyə nayi yati! 37 N nun, ε yi n Fafe fan kolonma nən." 20 Yesu yi na na a kolon Iburahima bənsənna nan ε tan na. falane birin tima, a lu xaranna tiye Ala Batu Anu, ε kataxi n faxa feen na amasətə n ma falan Banxini, Alaa kiseene rasuxuma dənaxan yi. mi xanma ε ma. 38 N naxan toxı n Fafe Ala fema, Hali na, muxu yo mi a suxu, amasətə a waxatin n na nan falama ε xa, koni ε naxan mexi ε fafe munma yi a li singen. 21 Yesu mən yi a fala e ra, ε na nan ligama." 39 E yi a yabi, e naxa, "Nxu xa, a naxa, "N bata siga. Ε n fenma nən, koni ε fafe nan Iburahima ra." Yesu yi e yabi, a naxa, faxama nən ε yulubine yi. N sigama dənaxan yi, "Xa Iburahimaa diine nan yi ε ra nun, ε yi a liga ε mi nəe sige mənni." 22 Nanara, Yahudiyan feene ligama nən. 40 N jəndin naxan mexi Ala

ra, n na nan falama ε xa, koni hali na, ε kataxi n a xa, e naxa, “I munma jee tonge suulun sotə faxa feen na. Iburahima mi ito jøxønna lige! singen, i yi Iburahima to nun ba?” **58** Yesu yi e **41** ε fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e yabi, a naxa, “N xa jøndin fala ε xa, Iburahima naxa, “N xu mi barixi futun fari ma. Ala nan barixi nen, n tan na yi.” **59** Na ma, e yi gemene keden peen nxu Fafe ra.” **42** Yesu yi a fala e xa, tongo a magolən xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a naxa, “Xa ε fafe nan yi Ala ra nun yati, ε yi n a mini Ala Batu Banxini.

xanuma nen nun, amasotə n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yete ra, Ala nan n xexi.

43 N naxan falama, nanfera ε mi na yee toma?

Amasotə ε mi nœ n fala xuiin me. **44** ε fafe nan Yonna Manga Setana ra, ε waxi a xøn ma, ε xa a rafan feene liga. Xabu a foløni muxu faxan nan a tan na. A mi tin jøndin ma amasotə jøndi mi a tan yi mume! A neen wulen falama, a minima a yete gbee kepaan nan ma amasotə wule xelen nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na. **45**

Koni ε mi laxi n na bayo n jøndin nan falama ε xa. **46** Nde ε ye be naxan a yite a n bata yulubin liga? Xa n jøndin fala ε xa, nanfera ε mi lama n na? **47** Naxan fataxi Ala ra, na a tul matima nen Alaa falan na. ε mi ε tul matima bayo Ala gbee mi ε tan na.” **48** Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “N xu mi jøndin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na ninan jaxin naxan foxo ra?” **49** Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan foxo ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni ε tan n yelefuma. **50** N mi binyen fenma n yete xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. **51** N xa jøndin fala ε xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sotə habadan!” (**aiøn g165**) **52** Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “N xu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan foxo ra! Iburahima bata faxa, nabine fan bata faxa, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sotə habadan.’” (**aiøn g165**)

53 I tan gbo nxu fafe Iburahima xa ba, naxan bata faxa? Nabine fan bata faxa. I ya fe mirixi di?” **54** Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yete binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ε a falaxi naxan ma fa fala ε Ala nan a ra. **55** ε mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xelen na nayi alo ε tan. Konin na a kolon, n na a falan suxuma. **56** ε fafe Iburahima yengi yi tixi n fa waxatin na sewani. A bata a to, a yi sewa.” **57** Yahudiyane yi a fala

9 Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xemena nde to naxan barixi danxutøyani. **2**

A xarandiine yi a maxödin, e naxa, “Karamøxo, nanfera xemenni ito barixi danxutøyani, a yeteen nan yulubin ligaxi ba hanma a sotə muxune?”

3 Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetena yulubin xa mi a danxuxi, a sotə muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nen alogo Ala senben wanla

xa mayita yamaan na a tan xøn ma. **4** Fanni sogen texi fø en xa n xe muxuna wanle ke nœn. Amasotə kœen somaan ni i ra, muxe mi nœ wale waxatin naxan yi. **5** N dunuja yi waxatin naxan yi, dunuja kenenna nan n tan na.” **6** Yesu

to na fala, a degen namimi boxøni, a benden namulan a ra, a boron boli danxutøen yee ne ma. **7** A yi a fala xemenni xa, a naxa, “Sa i yee naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna neen, “Xerana.” Na ma, xemenni yi siga, a sa a yee naxa. A xetematøna, a seen to. **8** Na

xanbi ra, a døxø bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a foløni, ne yi maxödinna ti, e naxa, “Xemenni naxan yi doxi xandi tideni nun, na xa mi ito ra ba?” **9** Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-en, e maliga nœn tun!” Koni xemenni yeteen yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.” **10** E yi a maxödin, e naxa, “I yeeen nabixi di?” **11** A yi e yabi, a naxa, “Xemenni naxan xili Yesu, na nan benden namulanxi a yi boron boli n yee ne ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yee naxa.’ Nayi, n sa n yeeen naxa, n yi seen to.” **12** E yi a maxödin, e naxa, “Na xemenni minen yi?” A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.” **13** Nba, xemenni naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fema. **14**

Anu, Yesu benden namulan waxatin naxan yi, a xemenni yee ne rabi, Matabu Loxøn nan yi a ra. **15** Nanara, Farisi muxune mœn yi xemenni maxödin a yeeen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A benden nan namulanxi, a yi a boli n yee ne ma, n yi n yeeen naxa, iki n bata seen

to.” 16 Farisi muxuna nde naxa, “Xemen naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasoto a mi Matabu Loxon tonna suxi.” Koni nde gbete (aión g165) 33 Xa xemeni ito mi fataxi Ala xan na naxa, “Yulubi kanna noe kabankoko fe sifani itoe lige ba?” Na ma, e yitaxun. 17 Nba, Farisi muxune mon yi xemen maxodin, e naxa, “I tan xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tandem ma. naxa di a fe yi, a i tan naxan yeeye rabixi?” A 35 Yesu yi a me fa fala a e bata xemen kedi. A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.” 18 Benun e yi a to, a naxa, “I bata denkeleya Muxuna Dii xa xemen soto muxune xili, Yahudiyane mon Xemen ma ba?” 36 Xemen yi a yabi, a naxa, “N mi yi laxi a ra a danxutsoon nan yi a ra, a bata kanna, nde na ra alogo n xa denkeleya a ma?” seen to. 19 E yi e maxodin, e naxa, “E diin nan 37 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toe, ito ra ba, e naxan ma a a sotxi danxutsoaan a tan nan falan tima i xa iki.” 38 Xemen yi a fala, nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” 20 A a naxa, “N Marigina, n bata denkeleya i ma.” A soto muxune yi e yabi, e naxa, “N xu a kolon yi a xinbi sin Yesu bun ma. 39 Yesu naxa, “N fa fala a nxo diin na a ra. Nxu mon a kolon a faxi dunuja makitiden nin alogo danxutsoon xa sotxi danxutsoaan nin. 21 Koni nxu mi a kolon seen to, yee kanne yi danxu.” 40 Farisi muxuna naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yee ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin me. E yi a nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxodin, bayo maxodin, e naxa, “I yengi a ma danxutsoon nan dii jore mi fa a ra sonon. A yeteen xa e yabi!” 22 nxu tan fan na ba?” 41 Yesu yi e yabi, a naxa, A soto muxune ito fala nen, amasoto e yi gaxuxi “Xa danxutsoon nan yi e ra nun, e mi yi yatem Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan yulubi kanna ra na yi. Koni bayo e naxa, ‘Nxu a ma fa fala naxan na a tiye a ra, a Alaa Muxu seen toma,’ e yulubin luma nen e ma na yi.” Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nen salide banxini. 23 Na nan a liga, a soto muxune naxa, “E a maxodin, amasoto dii jore mi fa a ra sonon!” 24 E mon yi na xemen xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nondin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xemen na.” 25 Xemen yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutsoon nan yi n na, koni iki n seen toma!” 26 E yi a maxodin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yee nabixi di?” 27 A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale e xa, koni e mi e tuli mati. Nanfera e mon waxi a me feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” 28 E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. 29 Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nen Musa xa, koni nxu mi xemeni ito kelide kolon!” 30 Xemen yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabankoko feen nan na ra, e mi a keliden kolon, koni a bata n tan yee nabi. 31 En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. 32 Xabu dunuja da, muxe munma a me singen fa fala muxuna nde bata danxutsoon yee nabi naxan sotxi danxutsoani.

33 Xa xemeni ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi noe fefe lige nun.” 34 E yi a yabi, e naxa, “I sotxi yulubin yeteen nin, i kataxi nxu seen to. 35 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata denkeleya Muxuna Dii xa xemen soto muxune xili, Yahudiyane mon Xemen ma ba?” 36 Xemen yi a yabi, a naxa, “N mi yi laxi a ra a danxutsoon nan yi a ra, a bata kanna, nde na ra alogo n xa denkeleya a ma?” seen to. 37 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toe, ito ra ba, e naxan ma a a sotxi danxutsoaan a tan nan falan tima i xa iki.” 38 Xemen yi a fala, nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” 39 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, n bata denkeleya i ma.” A soto muxune yi e yabi, e naxa, “N xu a kolon yi a xinbi sin Yesu bun ma. 40 Farisi muxuna naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yee ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin me. E yi a nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxodin, bayo maxodin, e naxa, “I yengi a ma danxutsoon nan dii jore mi fa a ra sonon. A yeteen xa e yabi!” 41 Yesu yi e yabi, a naxa, A soto muxune ito fala nen, amasoto e yi gaxuxi “Xa danxutsoon nan yi e ra nun, e mi yi yatem Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan yulubi kanna ra na yi. Koni bayo e naxa, ‘Nxu a ma fa fala naxan na a tiye a ra, a Alaa Muxu seen toma,’ e yulubin luma nen e ma na yi.” Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nen salide banxini. 23 Na nan a liga, a soto muxune naxa, “E a maxodin, amasoto dii jore mi fa a ra sonon!” 24 E mon yi na xemen xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nondin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xemen na.” 25 Xemen yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutsoon nan yi n na, koni iki n seen toma!” 26 E yi a maxodin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yee nabixi di?” 27 A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale e xa, koni e mi e tuli mati. Nanfera e mon waxi a me feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” 28 E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. 29 Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nen Musa xa, koni nxu mi xemeni ito kelide kolon!” 30 Xemen yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabankoko feen nan na ra, e mi a keliden kolon, koni a bata n tan yee nabi. 31 En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. 32 Xabu dunuja da, muxe

10 Yesu naxa, “N xa jondin fala e xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so deen na, koni a te sansanna ra, mujaden nun mafu tiin nan na kanna ra. 2 Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a deen na, xuruse rabaan nan na kanna ra. 3 De kantanna deen nabima a xa nen. A na a yexene xili waxatin naxan yi, e a xuiin mema nen, a yi e ramini. 4 A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yee ra, a yexene birama a foxo ra nen, amasoto e a xuiin kolon. 5 E mi birama muxu gbete foxo ra, e gima muxu gbete yee ra nen, amasoto e mi a xuiin kolon.” 6 Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu. 7 Nayi, Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, n tan nan sansanna so deen na yexene xa. 8 Naxanye birin faxi n yee ra, mujadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yexene mi e tuli mati ne xuine ra. 9 N tan nan sansanna so deen na. Muxu yo so n tan xon ma, na kisima nen. Na noe mine nen a so, a yi balon soto. 10 Mujaden mi fama fefe ra fo mujan nun faxa tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nen alogo e xa dunuja yi gidi defexin

soto.” 11 “N tan nan xuruse raba fajin na. Xuru barakani. E n magolənma wanla mundun ma se raba fajin tinje nen, a faxa yexxene fe ra. 12 fe ra ne ye nayi?” 33 Yahudiyane yi a yabi, e Koni walikeen tan mi luxi alo xuruse rabana naxa, “N xu mi i magolənma wali fajine xan bayo a gbee mi yexxene ra. Xa a kankon to fe, a ma fe ra fo i Ala rayelefun naxan tima! Bayo yexxene rabepinma nen, a yi a gi. Kankon yi muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yete wuru yexxē kuruni a yi e raxuya ayi. 13 Walikeen findi Ala ral!” 34 Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi nan na ra, yexxene fe kontofili mi a ma. 14 N tan səbəxi ε sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan ε nan xuruse raba fajin na. N na n ma xuruseene tan na?’ 35 Kitabun naxan falaxi jəndin nan kolon, e fan n kolon 15 alo Fafana n kolon kii na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, 36 nan n niin fima nen n ma xuruseene fe ra. 16 nanfera ε tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n Yexxē gbeteye n yii naxanye mi kulani ito yi fo to a falaxi a Alaa Dii Xemen nan n tan na? N n xa fe na fan na. E tuli matima nen n xuiin na. Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dununa yi. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna 37 Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kəma hali ε mi xa. 17 N Fafe Ala bata n xanu amasoto n bata la n na. 38 Koni xa n na e kəma, xa ε mi la n n niin fi, alogo n mən xa sa a soto. 18 Muxu na, ε la n ma wanle ra alogo ε xa a kolon fa, a yo mi n niin be n yi, koni n na a fima nen n Fafana n yi e nun n tan fafani.” 39 Yahudiyane yete ra. Senbenə n yii, n yi a fi, a senben mən n mən yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sətəxi n yii. 40 Yesu mən yi xete Yuruden kidi ma, Yoni Fafe Ala ra.” 19 Yahudiyane mən yi yitaxun na yi marafuun tima denaxan yi igeni a foloni. A falane fe ra. 20 E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna sa lu na. 41 Muxu wuyaxi yi fa a fəma, e naxa, jaxin nan ito fəxə ra. Seen bata so a yi! E tuli “Yoni mi kabanako fe ligə, koni a falan naxanye matima a ra nanfera?” 21 Koni bonne naxa, birin tixi xəməni ito a fe yi, jəndin nan ne ra.” “Yinna jaxin naxan fəxə ra, na mi falan tima na 42 Muxu wuyaxi yi dənkeleya a ma menni. kiini. Yinnan nəe danxutən yeen nabiyə ba?”

22 Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla səwan nan yi a ra Yerusalən taani, xunbeli waxatini. 23 Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tandem ma Sulemani a Gagene bun ma. 24 Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikəni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kənənni.” 25 Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fələ ε xa, koni ε mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kəma n Fafe Ala sənbəni, ne nan n seren na. 26 Koni ε mi laxi n na, amasoto n ma yexxene mi ε tan na. 27 N ma yexxene n xuiin məma nen. N na e kolon, e birama nen n fəxə ra. 28 N habadan nii rakisin fima e ma nen, e mi faxə habadan. Muxu yo mi nəe e be n yii. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nəe e be n Fafe Ala yii. 30 N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” 31 Yahudiyane mən yi geməne tongo a magolən xinla ma. 32 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali fajni wuyaxi ke ε yetagi n Fafe Ala

11 Xəməna nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada jaxalanmana, Marata yi dəxi taan naxan yi. 2 Mariyama findi naxanla nan na naxan latikənənna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sexene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. 3 Nanara, a tadane yi xəraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xoyn bata fura.” 4 Yesu to na mə, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nen alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xemen binyama nen furenı ito xən ma.” 5 Marata nun a xunyən jaxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han! 6 Anu, a to a mə fa fala a Lasarusi furaxi, a yi dənaxan yi, a mən yi xii firin ti menni. 7 Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xete Yudaya yamanani.” 8 A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karaməxə, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magolən feni, i mən waxi xete feni mənna nin ba?” 9 Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kənənni mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma

ayi amasoto a dunuja kenenma toma. **10** Koni gaburun deen nan na wugadeni. **32** Mariyama xa muxun sigan ti koen na, a dagalanma ayi Yesu feman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a nen amasoto kenenma mi na.” **11** Yesu to na fala, xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi a naxa, “En xoyin Lasarusi xiin nen, koni n xa be nun, n xunyen mi yi faxe nun!” **33** Yesu yi sa a raxulun.” **12** A xarandiine yi a fala a xa, e a to, a wugama, Yahudiyan naxanye fan yi a naxa, “Marigina, xa a xiin nen, a kendeyama foxy ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu nen.” **13** Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan han! **34** A yi e maxodin, a naxa, “E a maluxunxi ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a a xixonla nan tun yi a ma. **14** Nanara, Yesu yi mato.” **35** Yesu yi wuga. **36** Na ma, Yahudiyanne falan makenen e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, e na mato!” nan a ra. **15** Koni n bata sewa e tan ma fe ra **37** Koni nde naxa, “Ito xa mi danxutsoon yeeen bayo n mi yi a fema nun, alogo e xa denkeleya. nabi ba? A mi yi a lige nun, Lasarusi nama faxa En siga a fema.” **16** Nayi, Tomasi, naxan yi xili ba?” **38** Yesu bojen yi sunuxi, a siga gaburun a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, deen na. Faranna nan yi a ra nun, gemen saxi a a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa deen na. **39** Yesu yi e yamari, a naxa, “E gemen faxa!” **17** Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi ba a de ra!” Faxa muxun tadan naxalanmaa maluxunna bata yi xii naanin ti. **18** Betani nun Marata yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, a xirin Yerusalen taan yi tagi so, fo kilo saxan joxon. nan fa minima iki amasoto a maluxunna bata **19** Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun soge naanin ti.” **40** Yesu yi a fala a xa, a naxa, Mariyama xunye xememaan saya xontonna “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, tideni e ma. **20** Marata to a me, a Yesu fama, a i Alaa binyen toma nen?” **41** Nayi, e gemen ba yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. na. Yesu yi a yes rate kore, a yi Ala maxandi, a **21** Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasoto xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxe nun! **22** Koni i bata n xuiin me. **42** N na a kolon fa fala i n n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama na ligama i xa nen.” **23** Yesu yi a fala a xa, a muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo naxa, “I xunyen mon kelima nen sayani.” **24** e xa la a ra fa fala a i tan nan n xexi.” **43** A Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima to na fala, a yi a xuini te, a naxa, “Lasarusi, nen sayani dunuja rajnanni.” **25** Yesu yi a fala a mini!” **44** Faxa muxun yi keli gaburun kui, a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e sanna nun a yiine raxidixi kasangenna ra, a nun nii rakisin na. Naxan na denkeleya n tan xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e ma, hali a faxa, a nii rakisin sotoma nen. **26** xa, a naxa, “E a mafulun, e a lu, a xa siga.” **45** Naxan na lu a nii ra a denkeleya n ma, na mi Nanara, Yahudiyan naxanye yi na Mariyama faxe mume! I laxi ito ra ba?” (aión g165) **27** Marata xontondeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e yi a yabi, a naxa, “On Marigina, n laxi a ra fa wuyaxi yi denkeleya a ma. **46** Koni nde yi siga fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Farisi muxune fema. Yesu feen naxan ligaxi, e sa Dii Xemena, naxan yi fama dunuja yi nun.” **28** na fala e xa. **47** Nanara, saraxarali kuntigine nun Marata na fala xanbini, a xete, a yi a xunyen Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, naxa, “En nanfe ligama? Xemena ito kabanako “Karamoxo be yi, a i xilima.” **29** Mariyama na fe wuyaxi ligama! **48** Xa en na a lu iki, muxune me waxatin naxan yi, a yi keli mafuren, a sa a birin denkeleyama a ma nen. Romi kuntigine ralan. **30** Yesu munma yi taan li nun, Marata a li kelima nen, e yi en ma yire sarijanxin kala e denaxan yi, a yi menna nin nun. **31** Yahudiyan nun en siyaan birin!” **49** E tan nde keden nan yi naxanye siga Mariyama xontondeni, ne a to xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafuren, a na num na neen na, a yi a fala, a naxa, “E mi mini, e yi bira a foxy ra. E yengi yi a ma, a sigan fefe kolon! **50** E mi a kolon ba, fa fala a fisa

muxu kedenna xa faxa yamaan xa benun siyaan tōn. 11 Amasōtō Yahudiya wuyaxi yi xetēma e birin xa halagi?” 12 Anu, a mi na falaxi a yete fōxō ra, e yi denkēleya Yesu ma Lasarusi a fe ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na ra. 13 Na xōtōn bode, yama gbeen naxan yi faxi jneen na, a waliiya falan nan tixi na ra fa fala sanli, ne yi a me, a Yesu fama Yerusalen taani. Yesu xa faxa Yahudiyane siyaan xa. 14 Koni na Nanara, e sa tugu yiine masegē, e sa a ralan, e siyaan gbansanna xa mi a ra fo Ala diin naxanye sōnōn, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Margin xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. 15 xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan Nba, folo na waxatin ma, Yahudiya kuntigine baraka!” 16 Yesu yi sofanla to, a dōxō a fari alo yi Yesu faxa feni tōn. 17 Nanara, Yesu mi fa a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, 18 “Siyon masiga ti Yudaya yamanani kēnenni sōnōn koni kaane, e nama gaxu! A mato, e mangan fama. A a keli, a siga taana nde yi tombonna dēxōn ma, dōxi sofali diin fari.” 19 A xarandiine mi yi na dēnaxan xili Efirami. E nun a xarandiine yi lu birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin na yi. 20 Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi sebexi Loxōn Sanla bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli a tan nan ma fe ra, a e tan yetēen bata yi na ligi na yamanani siga Yerusalen taani alogo e xa a xa. 21 Yamaan naxan yi Yesu fēma a Lasarusi sa e yete rasarijan benun sanla xa a li. 22 E yi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli lu Yesu fenjē. E yi malanxi Ala Batu Banxini sayani, ne birin yi lu na seren bē. 23 Nanara, waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxōdinjē, e yamaan yi siga a ralandeni amasōtō e bata a naxa, “E mirixi nanse ma? A mi fe sanli ba?” 24 me Yesu kabanako feen naxan ligaxi. 25 Farisi Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “E mi a to, yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! xa a yire ba alogo e xa sa a susu.

12 A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Loxōn Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dōxi dēnaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. 2 E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dōxi Yesu fēma a degedeni, Marata yi walima e xa. 3 Nba, Mariyama yi latikōnōnna sare xodexen litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunsexen na. Latikōnōnna xirin yi banxin suxu. 4 Yudasī Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, 5 “Nanfera latikōnōnni ito mi matixi gbeti gbanan kēmē saxan na, a so yiigelitōne yii?” 6 A mi na falaxi fa fala a xaminxi yiigelitōne fe ra, koni bayo munaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. 7 Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun lōxōn nan yee ra. 8 Yiigelitōne e fēma waxatin birin koni n tan mi luma e fēma waxatin birin.” 9 Yahudiya wuyaxi yi a me, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan matodenī Yesu naxan nakeli sayani. 10 Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni

A mato, dunuja muxune birin biraxi a fōxō ra!”

20 Girékina ndee bata yi siga sanli Ala batudenī.

21 E fa Filipi fēma naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi maxōdinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxy a xōn ma, nxu xa Yesu to.”

22 Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa. 23 Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xēmen binya waxatin bata a li. 24 N xa jōndin fala e xa, fanni sansi kesen mi bira bōxōni a yee maluxun, a mi wuye ayi. Koni xa a yee maluxun, a solima nēn, a wuya ayi. 25

Muxu yo niin nafan a ma, a bonoma a yi nēn, koni muxu yo a me a niin na dunuja ito yi, na a ramarama nēn habadan nii rakisini. (aiōnios

9166) 26 Muxu yo waxy a xōn ma, a xa wanla ke n xa fo a xa bira n fōxō ra nēn. Nayi, n dēnaxan yi, n ma walikeen fan luma nēn mēnni. Muxu yo wanla kēma n xa, n Fafe Ala na binyama nēn.” 27 Yesu naxa, “N böjen töröxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. 28 N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mōn a binyama nēn.” 29 Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin me, e naxa, “Galanna

bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” 30 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuini ito mi minixi n tan ma fe ra, fo ε tan ma fe ra. 31 Dunuja kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunujani ito kuntigi naxin kedima nen iki. 32 N na yite boxən ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nen n ma.” 33 A ito falaxi nen alogo a xa a faya kiin yita e ra. 34 Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xən, a Alaa Muxu Sugandixin luma nen habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xemeni tema nen? Nde Muxuna Dii Xemeni ito ra?” (aiōn g165) 35 Yesu yi a yabi, a naxa, “Kənenna kanna mən ε ye singen waxatidi tun. Kənenna ε tagi waxatin naxan yi ε sigan ti, alogo dimin nama so ε ma. Bayo naxan dimin, na mi a sigaden kolon. 36 Kənenna kanna ε tagi waxatin naxan yi, ε denkeleya a ma, alogo ε xa findi kənenna muxune ra.” Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma. 37 Hali a to kabanako fe wuyaxi ligə e yee xəri, e mi la a ra. 38 Na ligə nen alogo Nabi Esayi fala xuii xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxə falan na? Marigina a senben makenen nde xa?” 39 Nanara, e mi yi nœ denkeleye bayo Esayi mən naxa, 40 “A bata e yee danxu, a yi e bəjen xədəxə ayi, alogo e yee nome toon ti, e xaxinla nome feene famu, a e nome maxetə, Ala yi e rakendəya.” 41 Esayi na falaxi nen, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama. 42 Anu, hali yamaan kuntigine ye, muxu wuyaxi denkeleya nen Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nome e ramini salideni. 43 A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya. 44 Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na denkeleya n ma, a mi denkeleyaxi n tan xan tun ma fo naxan n xexi. 45 Muxu yo n to, na bata n xe muxun fan to. 46 N bata fa dunuja yi alo kənenna kanna. Naxan na denkeleya n ma, na mi luye dimini. 47 Muxu yo n ma falan mə, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasoto n mi faxi dunuja muxune yalagideni, fo e rakisideni. 48 Naxan na a mə n na, a mi tin n ma falane suxə. N ma falan na kanna yalagima nen loxə dənxəni. 49 Amasoto n mi falan tima n yetə xan ma fe ra

fo n Fafe Ala naxan n xexi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. 50 N na a kolon fa fala a yamarin findima nen habadan nii rakisin na. N falan tiin nen alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.” (aiōn g166)

13 Nba, na xəton bode, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuja yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuja yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rajanna. 2 E yi e degeema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soe Simən ma dii xəmen Yudasi Isakariyoti bəjeni a xa Yesu yanfa, a a so yiini. 3 Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a serberi. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mən sigama Ala nan ma. 4 Nanara, e to yi e degeema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. 5 Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi folo a xarandiine sanne maxə. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. 6 A yi fa Simən Piyeri fəma, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?” 7 Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nen.” 8 Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxə mume!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.” (aiōn g165)

9 Simən Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” 10 Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fo a sanne, bayo a sarjan. E fan sarjan, koni ε birin mi a ra.” 11 Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sarjan.” 12 Yesu yelin e sanne maxə waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mən yi sa dəxə a funfuni. A yi e maxədin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, ε na famunxi ba? 13 ε n tan xilima fa fala ‘Karaməxə’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasoto na nan n tan na. 14 Xa n tan ε Marigina nun ε karaməxən bata ε sanne maxa, ε tan fan xa ε bode sanne maxa. 15 N misaala yitaxi ε ra nen, alogo ε xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. 16 N xa jəndin fala ε xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi

gbo a xε muxun xa. 17 Ε bata feni itoe kolon na ε xanuxi kii naxan yi. 35 Ε na ε bode xanu, iki, sewana ε xa, xa ε lu na lige!” 18 “N mi falan muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra tima ε birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n na nan xօn.” 36 Simօn Piyeri yi a maxօdin, a ne kolon. Koni fօ Kitabun fala xuiin xa rakamali naxa, “Marigina, i sigan minen yi?” Yesu yi a nen, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma yabi, a naxa, “N sigama denaxan yi, i mi nε nxu bode xօn, na bata keli n xili ma.’ 19 N sige n fօxօ ra menni iki, koni i sigama n fօxօ ra ni ito falama ε xa iki benun a xa liga. Nayi, a nen waxati famatօni.” 37 Piyeri yi a maxօdin, a na liga waxatin naxan yi, ε lama a ra nen, fa naxa, “Marigina, nanfera, n mi nε bire i fօxօ fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’” 20 “N xa ra iki? N faxe nε i ya fe ra!” 38 Yesu yi a yabi, a jnəndin fala ε xa. Naxan na n ma xerani suxu, naxa, “I faxe n ma fe ra ba? N xa jnəndin fala i na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.” 21 Yesu i ya falama nen dəxəjja ma saxan fa fala i mi n ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi kolon.”

sereya falani ito ti, a naxa, “N xa jnəndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nεn, a n so yiini yatil” 22 A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma. 23 Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dəxi a dəxən ma. 24 Simօn Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxօdin, a nde a fe falama.” 25 Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxodin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?” 26 Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simօn ma dii xemen Yudasi Isakariyoti yii. 27 Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafureñ.” 28 Yesu naxan fala a xa, bona naxanye yi dəxi e dəgedeni, ne sese mi yi na famunxi. 29 Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitone yii. 30 Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sal Kօeñnan yi a ra. 31 Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xemena binyen bata makenen, Alaa binyen fan bata makenen n barakanı. 32 Xa Alaa binyen bata makenen n tan barakanı, Alaa yetəna n tan Muxuna Dii Xemena binyen makenenma nen mafureñ!” 33 “N ma diine, n mi buma ε fema sɔnɔn. Ε n femma nεn, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, ε mi nε sige na yi.’ 34 N yamari nεnen nan soma ε yi, ε bode xanu. Ε ε bode xanu alo n

14 Yesu yi a fala ε xa, a naxa, “Ε bojən nama torə, ε denkeleya Ala ma, ε denkeleya n tan fan ma. 2 Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ε xa nen nun. N sigama n xa sa yirena nde yiton ε xa na yi. 3 N na sa yirena nde yiton ε xa, n mən fama nεn, n yi siga ε ra n yii alogo n denaxan yi, ε fan yi sa lu mənni. 4 N sigan denaxan yi, ε mən kiraan kolon.” 5 Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?” 6 Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jnəndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sige n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaan xanbi. 7 Xa ε n tan kolon, ε n Fafe fan kolonma nεn. To xanbi ra, ε bata a kolon, ε bata a to.” 8 Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.” 9 Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fema kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ε ra? 10 Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ε xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kema. 11 Ε denkeleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ε denkeleya kabanako fe wanli itoe xօn.” 12 “N xa jnəndin fala ε xa, naxan na denkeleya n ma, na feene ligama nεn alo n naxanye ligama. A yetəen feene ligama nεn naxanye gbo itoe xa, amasətə n sigama n Fafe Ala fema. 13 Ε na Ala maxandi fefe ra n tan

xinli, n na ligama ε xa nən alogo n Fafe Alaa kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n binyen xa mayita a Dii Xemen barakani. **14** Xa ε feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ε xa nən.” **15** Keli, ε fa, en siga.”

15 “Xa ε n xanuxi, ε n ma yamarine suxu. **16** N Fafe Ala maxandima nən, a yi Mali Ti gbete so ε yii naxan luma ε fema habadan. (**aiōn g165**)

17 Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, jəndin kanna. Dunuja muxune mi nəe na sotə amasotə e mi nəe a təe, e mi a kolonjə. Koni ε tan a kolon amasotə a luma nən ε fema, a mən yi lu ε yi. **18** N mi ε luyε alo kiridine, n mən fama nən ε fema. **19** Ndedi nan fa luxi, dunuja muxune mi fa n toma sənon koni ε tan n toma nən. Bayo n tan bata niin kisin sotə, ε fan nii rakisin sotəma nən. **20** Na waxatin na a li, ε a kolonma nən, a n Fafe Ala yi, ε tan fan n tan yi alo n tan ε yi kii naxan yi. **21** Muxu yo n ma yamarine sotə, a yi ε suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nən, n tan fan yi a xanu, n yi n yetε yita a ra.” **22** Yudasi bona, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yetε yita nxu ra, koni i mi i yetε yetε dunuja muxune ra?” **23** Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nən. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fema, nxu yi nxu konni tən a fema. **24** Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxε. ε bata falan naxan me, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xəxi, na nan gbee na ra.” **25** “N to yi ε fema, nanara, n falani itoe ti ε xa. **26** Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama ε ma n xinli, na ε xaranma nən feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ε xa, a ne birin nabirama nən ε ma.” **27** “N bata bəjε xunbenla lu ε yi. N bata n ma bəjε xunbenla fi ε ma. N mi a fixi ε ma alo dunuja kiin tima kii naxan yi. ε bəjεn nama tərə, ε nama gaxu. **28** ε bata n ma falan me, n naxa, ‘N sigama koni n mən fama ε fema nən.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi səwama nən n siga feen na n Fafe Ala konni amasotə a gbo n tan xa. **29** N feni itoe falama ε xa nən iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε dənkeleyama nən. **30** N mi fa buma falan tiye ε fema sənən, amasotə dunuja ito kuntigi naxin fama. Sese mi a ra n tan yi. **31** Koni dunuja xa a

15 Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan jəndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakoɔn kanna ra. **2** Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nən n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasarijanma nən alogo e mən xa bogi dangu a singen na. **3** N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sarijan iki. **4** ε lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nəe boge a yetε ra, xa a mi a binla ma. ε fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi. **5** N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nən na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli. Amasotə ε mi nəe sese lige n tan xanbi. **6** Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nən alo wudi yiina, a xara. Na wudi yiin sifane malanma nən, e sa təeni, e gan. **7** Xa ε lu n tan yi, n ma falan yi lu ε yi, ε na n xandi sese yi, ε na sotəma nən. **8** ε na findi n ma xarandiine ra, ε yi bogi wuyaxi ti ε kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen makenenma.” **9** “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata ε xanu na kiini. ε lu n ma xanuntenyani. **10** Xa ε n ma yamarine suxu, ε luma nən n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. **11** N ni ito falaxi ε xa nən alogo n ma səwan xa lu ε yi, ε səwan yi dəfε.” **12** “N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. **13** Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xəyine fe ra. **14** Xa ε n ma yamarine suxu, n xəyine nan ε tan na. **15** N mi fa a falama ε ma sənən fa fala walikene amasotə walikeen mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa ε xili bama nən, ‘n xəyine’ amasotə n naxan birin mexi n Fafe Ala ra, n bata na yeba ε xa. **16** ε tan mi n sugandixi koni n tan bata ε sugandi, n yi ε ti a ra a ε xa siga, ε sa bogi wuyaxi ti ε kewanle xən, begin naxanye luma a ra habadan alogo ε na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi ε ma. **17** N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu.” **18** “Xa dunuja muxune ε rajaxu, ε xaxili lu a xən ma fa fala a ε n singe nan najaxu. **19** Xa dunuja

muxun nan yi ε tan na nun, dunuja muxune yi n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma ε xanuma nən alo e kon kaane. Koni n bata ε sənən. 11 Kiti bolonna, amasotə dunupa kuntigi sugandi keli dunuja muxune tagi. E gbee mi jnaxin bata yelin yalage.” 12 “Fe wuyaxi n kui, n fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuja muxune ε naxanye falε ε xa, koni e mi xanjε ε ma iki. 13 rajanaxuxi. 20 N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na Koni Alaa Nii Sarijnanxina, jəndin kanna na fa, xən ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa a ε tima nən jəndin birin kiraan xən. A mi a e bata n tan besenxənya, e ε fan besenxənyama yətə sagoon xan falama. Koni a naxan məma, a nən. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen na nan falama ε xa. A yi fe famatone rali ε ma. suxuma nən. 21 Koni e ito birin ligama ε ra nən 14 A n tan binyama nən amasotə a na naxan sətə amasotə n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xε n tan yii, a na nan nalima ε ma. 15 N gbeen nan muxun kolon. 22 Xa n mi yi fa nun, n fa falan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ti ε xa, e mi yi yatema yulubi tongone ra nun. ‘Alaa Niin na naxan sətə n yii, a na nan nalima Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra ε ma.’” 16 Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi sənən. 23 Muxu yo n tan najaxu, na kanna bata mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin n Fafe Ala fan najaxu. 24 Xa n mi yi kabanako na dangu ε mən n toma nən.” 17 A xarandiina fe wanle ke ε tagi nun, muxu gbete munma ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? yi naxanye liga singen, e mi yi yaten yulubi Fa fala, ‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na waxatidin na dangu, ε mən n toma nən?’ na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rajanaxuxi. A mən naxa, a sigama a Fafe fema.” 18 E yi a 25 Koni naxan sebexi e Sariya Kitabun kui, fo falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, na xa kamali nən, a naxa, ‘E bata n tan najaxu ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.” 19 fuuni.” 26 “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxodin feni, keli Fafe Ala fema, Alaa Nii Sarijnanxina, jəndin a yi a fala ε xa, a naxa, “N naxan falaxi ε xa kanna, na n ma fe sereyan bama nən. 27 ε tan fa fala, ‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni fan n ma fe sereyan bama nən amasotə ε yi n na waxatidin na dangu, ε mən n toma nən’ ε ε bode maxodinma na nan ma ba? 20 N xa jəndin fala ε xa, ε wugama nən, ε sunu koni dunuja muxune sewama nən. ε bəjen nafrəroma nən koni ε bəjərə rafərən findima nən sewan na. 21 Xa naxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nən katı, amasotə a waxatin nan na ra. Koni a na diin sətə waxatin naxan yi, a jinanma nən a tərən birin na, a sewa amasotə a bata diin sətə dunuja yi. 22 ε tan fan na kii nin. ε bəjen nafrəxi iki koni n mən ε toma nən. ε bəjen yi rafe sewan na. Muxu yo mi nəe ε sewan be ε yii. 23 Na waxatin na a li, ε mi n maxodinje fefe ra. N xa jəndin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma nən. 24 Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. ε xandin ti, ε a sətəma nən alogo ε sewan xa dfe.” 25 “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makənenma ε xa nən na waxatini. 26 Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nən n xinli. N

16 “N ni ito birin falaxi ε xa nən alogo ε nama bira tantanni. 2 E ε kedima nən salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo ε faxa, na kanna a mirima nən fa fala a bata Alaa wanla ke. 3 E feni itoe ligama ε ra nən amasotə e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. 4 Koni n bata feni itoe fala ε xa. Nanara, e nəma feni itoe lige ε ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama ε ma nən. N munma yi feni itoe fala ε xa nun a singeni amasotə n yi ε fema.” 5 “Koni iki, n sigama n xε muxun fema koni ε tan sese mi n maxodinma fa fala, ‘I sigan minen yi?’ 6 Koni xabu n na a fala ε xa, ε bəjen bata rafərə. 7 Hali na, n xa jəndin fala ε xa, a fisə ε ma n siga. Amasotə xa n mi siga, Mali Tiin mi fama ε fema. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nən. 8 A na fa, a dunuja muxune tantanna yitama e ra nən lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kitı bolonna ma. 9 Yulubina, amasotə e mi denkəleyaxi n tan ma. 10 Tinxinyaana, amasotə

mi a falama a n tan nan n Fafe maxodinma ε xa. tan mōn dunuja yi. N Fafe sarijnaxina, i xinla 27 Na mi a ra. Amasōtō Fafe Ala bata ε xanu bayo naxan fixi n ma, e ratanga na xinla senbeni ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi Ala nan ma. 28 N kelixi n Fafe Ala nan fēma, kedenna ra kii naxan yi. 22 N yi e fēma waxatin n fa dunuja ito yi. Iki n kelima dunuja yi, n naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga siga n Fafe Ala fēma.” 29 A xarandiine yi a fala, na xinla senbeni nan xōn, n yi e kantan. Hali e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kēnenna keden mi lo ayi, fo halagin yi ragidixi naxan ma, nin iki, i mi fa sanda sama sōnōn. 30 Nxu bata alogo Kitabun sebenla xa kamali. 13 Iki n sigama a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i i fēma, n bata feni itoe fala dunuja muxune xa mako mi a ma a muxe xa maxodinna ti. Nayi, alogo e xa n ma sēwa defexin sōtō e bojēni. 14 N nxu bata la a ra fa fala i kelixi Ala nan fēma.” 31 bata i ya falan nali e ma koni dunuja muxune Yesu yi e yabi, a naxa, “Ε bata la a ra iki ba? 32 bata e rajaxu amasōtō dunuja gbee mi e tan Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin na alo dunuja gbee to mi n tan na. 15 N mi i xuyama ayi nēn na waxatini, ε birin yi siga ε mafanma fa fala i xa e ba dunuja yi koni n ni i konne yi. Ε yi n keden peen lu. Koni n keden mi mafanma nēn, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna a ra amasōtō n Fafe Ala n fēma. 33 N feni itoe ma. 16 Dunuja gbee mi e ra alo dunuja gbee falaxi ε xa nēn alogo ε xa bojē xunbenla sōtō to mi n tan na. 17 E rasarijan nōndin xōn. I ya n tan barakani. Ε tōrōma nēn dunujani ito yi, falan nan nōndin na. 18 I n xēxi dunuja yi kii koni ε wēkile! N tan bata dunuja no.”

17 Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a
yεε rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xemena binyen makenen alogo i ya Dii Xemēn xa i binya. 21 bata senben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisin fi muxune ma i naxanye soxi n yii. (aiōnios g166) 3 Habadan nii rakisin nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xēxi. (aiōnios g166) 4 N bata i ya binyen makenen dunuja yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. 5 N Fafe, iki n ma binyen makenen i yetagi, binyen naxan yi n yii i fēma nun benun dunuja xa da.” 6 “I muxun naxanye fixi n ma dunuja yi, n bata i makenen ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falari suxu. 7 E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. 8 I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xēxi.” 9 “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuja muxune birin xan xa fo i muxun naxanye soxi n yii amasōtō i gbeen nan ne ra. 10 Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xōn. 11 Iki n sigama i fēma, n mi fa luma dunuja yi sōnōn koni e
N bata n yete rasarijan e fe ra alogo e fan xa rasarijan nōndin xōn.” 20 “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fo e nun muxun naxanye fan dēnkeleyama n ma e fala xuii xōn ma 21 alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuja muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xēxi. 22 I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, 23 n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenyamaka lixini alogo dunuja muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xēxi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. 24 N Fafe, i bata e so n yii. N dēnaxan yi, n waxy a xōn ma, e fan xa siga n fōxō ra menna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nēn benun dunuja xa da. 25 N Fafe tininxina, dunuja muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xēxi. 26 N bata a ligā, e yi i kolon. N na ligama nēn, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18 Yesu yelin Ala maxande waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu

Kedirōn lanbanna fōxō kedenni, oliwi wudi “Xemēni ito a xarandiina nde xa mi i fan na bili nakōon yireni, e nun a xarandiine sa so ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.” **18** dēnaxan yi. **2** Yudasi naxan Yesu yanfa, a a Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikene so yiini, na yi mēnna kolon amasotō Yesu nun nun de kantanne yi tēen sa a ra, e yi tixi naxan a xarandiine yi darixi e malanje mēnna nin. xōn e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e ye a **3** Yudasi yi fa nakōni, e nun Romi sofa ganla maxaradeni. **19** Saraxarali Kuntigi Singen yi nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali Yesu maxōdin a xarandiine nun a xaranna fe kuntigine nun Farisi muxune naxanye xexi. ma. **20** Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata falan ti Xaye dēgēne nun lenpune nun yēnge so seene yamaan birin xa kenenni, n yi darixi xaranna yi e yii. **4** Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, tiyē salide banxine nin hamma Ala Batu Banxini, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fēma, a yi e Yahudiyane birin e malanma dēnaxan yi. N maxōdin, a naxa, “E nde fenma?” **5** E yi a yabi, mi sese falaxi wundoni. **21** I n maxōdinma na e naxa, “Nxu Yesu Nasareti kaan nan fenma.” ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mexi, ne Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a maxōdin. E n ma fala tixine kolon ki faj!” **22** yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. **6** Yesu ito fala waxatin naxan yi, de kantanna Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xētē e naxanye yi na yi, na nde yi a dēen garin, a naxa, xanbi ra, e bira. **7** Yesu mōn yi e maxōdin, a “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?” naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu **23** Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala jaxin tixi, Nasareti kaana.” **8** Yesu yi a fala, a naxa, “N na sereyaan ba. Koni xa n jōndin nan falaxi, bata yi a fala ε xa, a n tan ni i ra. Xa ε n tan nanfera i n garinx?” **24** Nayi, Anasa yi a xidixin nan fenma, ε bonni itoe yiiba, e xa siga.” **9** nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena. A na liga nen alogo a fala tixin xa kamali, a **25** Simōn Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i na keden mi lōxi ayi.” **10** Silanfanna yi Simōn fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan Piyeri yii. Piyeri yi a botinje ayi, a Saraxarali mi a ra.” **26** Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sēge a konyin naxan tuli sēge a ma, na kon kaana nde ma. Na konyin yi xili nēn “Malikusi.” **11** Yesu yi yi a maxōdin, a naxa, “N mi i tan xa to a fēma a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna sōti a oliwi bili nakōni?” **27** Piyeri mōn yi a tandi. tēenil! N Fafe tōrō igelengenna naxan nagidixi n Dontonna yi wuga keden na! **28** E yi Yesu tongo ma, n mi n minjē na ra ba?” **12** Sofa ganla nun Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xōton e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi xōtōnna nan yi a ra nun. Yahudiyane yētēen Yesu suxu, e yi a xidi. **13** E siga Yesu ra Anasa mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane singe fēma amasotō Kayafa bitan xēmēmaan nama e sarijanna kala, bayo e yi sigama Halagi nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Tiin Dangu Lōxōn Sanla donse donden nin. **29** Singen na na nēn na. **14** Kayafa nan bata yi Pilati yi mini tandem e fēma, a yi a fala e xa, a Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu naxa, “E xēmēni ito kansunma feen mundun kedenna xa faxa yamaan xa. **15** Simōn Piyeri nun ma?” **30** E yi a yabi, e naxa, “Xa xēmēni ito mi fe xarandiina nde yi biraxi Yesu fōxō ra. Saraxarali jaxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fēma nun.” **31** Kuntigi Singen yi xarandiin bona kolon ki faj. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E a tongo, ε yētēen Nanara, a so Yesu fōxō ra Saraxarali Kuntigi xa a makiti ε sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, Singena tandem ma kiti sadeni. **16** Koni Piyeri yi e naxa, “Koni ε sariyan mi a ra, nxu xa muxun tixi sansanna so dēen dēxōn. Xarandiin bona, faxa.” **32** Ito ligaxi nēn alogo Yesu naxan fala Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi lan a faxa kiin ma, na xa kamali. **33** Pilati yi xētē mini, a falan ti walike jaxanla xa, naxan tixi yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a dēen na, na yi Piyeri raso. **17** Walike jaxanla maxōdin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i naxan yi tixi dēen na, na yi a fala a xa, a naxa, tan na ba?” **34** Yesu yi a yabi, a naxa, “I yetēna

maxədinna ni ito ra ba hanma muxune nan a kannan banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan falaxi i xa?” 35 Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi. 10 Pilati a ma fa fala Yahudiyan nan n tan na ba? I kon yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kaane nun i ya saraxarali kunitigine nan i soxi n kolon fa fala senbenä n yii, n ni i bejin hanma n yii. I nanfe ligaxi?” 36 Yesu yi a fala a xa, a naxa, ni i gbangban?” 11 Yesu yi a yabi, a naxa, “No yo “Dunujani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa mi i yii n tan fari fo Ala naxan soxi i yii. Nanara, dunujana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na xemén naxan n soxi i yii na bata findi yulubi nun, n ma walikene yi yengen soma n xa nén tongon na dangu i tan na.” 12 Pilati na me nun alogo Yahudiyane nama n susu. Koni iki, n waxatin naxan yi, a bejin xonla yi a susu katil! ma mangayaan mi be xan yi.” 37 Nanara, Pilati Koni Yahudiyane yi lu sónxø sónxøe, e naxa, yi a maxədin, a naxa, “Mangana nde nan i tan “Xa i xemén i to bepin, Romi Manga Gbeen na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a Sesare xøyi mi i tan na. Naxan yo a yete findi falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili dunuja yi na nan ma, a n xa jöndin seren ba. ma.” 13 Pilati to falani ito me, a Yesu ramini, Naxan yo jöndin xa, ne e tuli matima n xuiin a daxø a kiti sa gbedeni, denanaxan xili “Geme na nén.” 38 Pilati yi a maxədin, a naxa, “Nanse Kirana” denanaxan xili Hebrur xuini, “Gabata.” 14 jöndin na?” A to na fala, Pilati yi mini banxini, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla nan yi na xoton a mon yi siga Yahudiyane fema, a sa a fala e xa, bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “E a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali neddi! 39 mangan ni i ra, ε hon!” 15 E lu sónxøe, e naxa, Koni ε namunna nan a ra, n muxu keden yiiba ε “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini. ε e maxədin, a naxa, “ε waxy a xon ma, n xa ε waxy a xon ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali ε xa ba?” 40 E sónxø sónxø, e yi a yabi, e naxa, kunitigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu “En-en, a tan mi a ra. Nxu waxy Baraba nan tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” 16 Na xanbi xon!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19 Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan.

2 Sofane yi komotin jali kanna rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. 3 E yi lu fe a fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kene.” E yi a garin. 4 Pilati mon yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “ε a mato, n xa a ramini ε ma tandem, alogo ε xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mume!” 5 Nayi, Yesu yi mini tandem, mangaya komoti jali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xemén ni i ra!” 6 Saraxarali kunitigine nun de kantanne to a to, e sónxø sónxø, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “ε tan xa a tongo, ε sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mume!” 7 Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasoto a bata a yete findi Alaa Dii Xemén na.” 8 Pilati to na me, a yi gaxu katil! 9 A mon yi xete yamana

ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma. Nayi, sofane yi siga Yesu ra. 17 A yeteen yi a faxa wudin tongo, e siga yirena nde yi denanaxan xili “Xun Xori Yirena” denanaxan xili Hebrur xuini, “Gologota.” 18 E yi sa a gbangban wudin ma menni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fema, bona a foxø kedenni, bona fan a foxø kedenni. Yesu yi lu e tagi. 19 Pilati yi yamarin fi, e sebenla ti, e sa a singan a faxa wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” 20 Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasoto Yesu yi gbangbanxi wudin ma denanaxan yi, men yi taan dexon ma nen, na yi sebexi Hebrur xuiin nun Latin xuiin nun Gireki xuiin nin. 21 Yahudiyane saraxarali kunitigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a sebe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xemén i to naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.” 22 Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan sebexi, n mi fa na kalama sónon.” 23 Sofane to yelin Yesu gbangbanje wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun daxøde naanin sofa keden daxøde

kedēn. A doma bun biran naxan mi yi dēgēxi Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde bayo dugi kedenma nan yi a ra, na yi lu. **24** nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasōtō a yi Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama gaxuxi Yahudiyane yee ra. Pilati yi tin. Nanara, a yibō, en masensenna ti, a na naxan suxu, a yi fa Yesu binbin tongoden. **39** Nikodemī na yi a sotō.” Ito ligaxi nen alogo Kitabuna naxan siga Yesu fēma kōēen na a folōni, na fan falan xa kamali, a naxa, “E bata masensenna yi bira Yusufu foxō ra. Ture xiri jaxumen kilo ti n ma dugine fe ra, e xa e yitaxun e bode tongue saxan, mirihi latikōnna nun latikōnna tagi.” Nayi, sofane yi na liga. **25** Yesu nga yi tixi gbēte basanxin nan yi a yii. **40** E yi Yesu binbin a faxa wudin fēma nun, e nun a ngakakeden kasangen dugi fixen nun ture xiri jaxumen na jaxalanmana, Mariyama, Kilofasi a jaxanla, amasōtō Yahudiyane namunna nan yi na ra. e nun Mariyama Magadala kaana. **26** Yesu yi **41** Yesu gbangban wudin ma dēnaxan yi, nakō a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi yiren nan yi na dēxōn. Bilinganna nde yi na naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a nun, muxe munma yi maluxun dēnaxan yi. **42** naxa, “Nga, i ya dii xēmen nan ito ra.” **27** A yi a Na xōtōn bode Yahudiyane Matabu Lōxōn nan fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, Yesu maluxun mēnni.

a siga a ra a konni. **28** Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin ligē, a naxa, “N kōe yinla bata raxara.” A na fala nen alogo naxan sebexi Kitabuni na xa kamali. **29** Ige sasena nde yi dōxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina. E yi a lan Yesu dēen ma a gbangban wudin kōe ra. **30** Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.” Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba. **31** Yuman nan yi a ra, na xōtōn bode yi findima lōxō binyen nan na Matabu Lōxōne ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin kōe ra Matabu Lōxōni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo simma. **32** Nanara, sofane yi siga, e yi xēmen bona sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dēxōn e nun bona. **33** Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira. **34** Koni sofana nde yi Yesu sōxōn a jēnsenni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren. **35** Naxan na toxi, na bata a seren ba. Nōndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a jōndin nan falaxi. Nayi, e fan xa dēnkeleya. **36** Na ligaxi nen alogo Kitabun seberla xa kamali, a naxa, “Hali a xōri kedenna mi yigire.” **37** A sebexi yire gbēte yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisōxonxi, e e yēen tima nēn na ra.” **38** Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa

20 Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu dēen na, a yi a li, gemen bata ba gaburun de ra. **2** A gimatōn yi siga Simōn Piyeri nun a xarandiin boden fēma, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dēdē, nxu mi na kolon!” **3** Piyeri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu dēen na. **4** E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyeri ra, a singe yi sa gaburu dēen li. **5** A yi a felen, a yi a yēe masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. **6** Na xanbi ra, Simōn Piyeri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. **7** Yesu xunna yi mafilinxī dugin naxan yi, na mafilinxī yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dēxōn ma. **8** Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu dēen li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi dēnkeleya. **9** Amasōtō e munma yi a famu naxan sebexi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nen sayani. **10** Na xanbi ra, xarandiine yi xētē e konni. **11** Mariyama tan tixin yi lu wuge gaburu dēen na. A wugama, a yi a felen a yēe masadeni gaburun kui. **12** Yesu binbin yi saxi denaxan yi nun, a yi maleka dugi fixe kan firin to dōxi mēnni. Kedenna doxi a xun saden binna ra. Bonna dōxi a san saden binna ra. **13** E yi a maxōdin, e naxa, “I wugan nanfera, nga jaxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dēdē.”

14 A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Marigina, n ma Ala!” **29** Yesu yi a fala a xa, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu naxa, “Bayo i bata n to, i bata denkelya ba? nan yi a ra. **15** Yesu yi a maxodin, a naxa, “I Muxun naxanye denkelyaxi hali e munma n wugan nanfera, nga naxanla? I nde fenma?” to, sewan ne xa!” **30** Yesu kabanako fe gbete Naxanla yengi yi a ma, a nakə kantanna nan wuyaxi liga nen a xarandiine yee xorri naxan mi yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i sebexi Kitabuni ito kui. **31** Koni itoe sebexi nen tan nan a baxi be, i sigaxi a ra denanaxan yi, na alogo ε xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin fala n xa, n xa sa a tongo na.” **16** Yesu yi a nan Yesu ra, Alaa Dii Xemena. ε na denkelya a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a ma, ε nii rakisin sotoma nen a xinli.

falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.”

Na bunna neen, “Karaməxo.” **17** Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasoto n munma siga n Fafe Ala fema singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun ε Fafe fema, n ma Ala nun ε Ala.” **18** Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa. **19** Na xati kedenna jinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, deen balanxi e ma amasoto ε yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “Ε bojen xa xunbeli.” **20** A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a jensenna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sewa kat! **21** Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “Ε bojen xa xunbeli! N Fafe Ala n xexi kii naxan yi, n fan bata ε xe na kiini.” **22** A ito fala waxatin naxan yi, a yi a de foyer fe e ma, a naxa, “Ε Alaa Nii Sarijnanxin soto. **23** Ε na dijia naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sotoma nen, ε na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nen.” **24** Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne ye, Tomasi, naxan mon yi xili “Gulunna,” na mi yi e fema Yesu fa waxatin naxan yi. **25** Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “N xu bata Marigin tol!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a soxondene ra, n yi n yiin naso a jensenna soxonden na, n mi le a ra mume!” **26** Loxo xun keden danguxina, xarandiine mon yi e malan banxini, Tomasi yi e fema, deene yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “Ε bojen xa xunbeli.” **27** Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n jensenni, alogo i nama denkelyatareyaan liga, denkelya.” **28** Tomasi yi a yabi, a naxa, “N

21 Na xanbi ra, Yesu mon yi a yete makenen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dexon ma. A a yete makenen kii naxan yi, na nan ito ra. **2** Simon Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xemene nun xarandii firin gbete, ne yi malanxi. **3** Simon Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama yexe suxudeni.” E yi a yabi, e naxa, “N xu fan sigama i foxo ra nen.” Nayi, e siga, e sa doxo kunkin kui. Koni e mi sese suxu na koeen na. **4** Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan de. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra. **5** A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, ε bata yexena nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Enen.” **6** A yi a fala e xa, a naxa, “Ε yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, ε nde suxuma nen na yi.” E to yalaan nagodo menni, e mi no a bandunjε amasoto yexe wuyaxi bata yi e suxu yalaan na. **7** Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!” Simon Piyeri to na me tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domaan xidi a ra, amasoto a ragenla nan yi a ra. A tigan, a sin igeni. **8** Xarandiin bonne yi bira a foxo ra kunkin kui, e fa yalaan bandunjε, a rafexi yexen na ken! Amasoto, e nun xaren mi yi tagi kuya, fo nongonna ye keme firin noxon. **9** E to xaren li, e yi teen to na, yexene yi ganma denanaxan yi e nun buruna. **10** Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε baxi yexen naxan suxude, ε fa na nde ra.” **11** Simon Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yexe xungbenre ra. Keme tongue suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibo. **12** Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε fa ε dege.” Xarandiine sese mi susu a maxodinje fa fala,

“Nde i tan na?” Amasoto e yi a kolon, a Marigin nan a sereyaan na. **25** Yesu mon fe gbete wuyaxi nan yi a ra. **13** Nanara, Yesu yi a maso, a burun liga nən. Xa ne birin yi sebe nun, n ma miriyani, tongo, a yi a so e yii. A yexen fan liga na kiini. a kitabune mi yi xanjə dunujnani ito yi.

14 A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makenen a xarandiine xa, xabu a keli sayani. **15** E yelin xanbini e dege, Yesu yi a fala Simən Piyeri xa, a naxa, “Simən, Yoni a dii xemena, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ən, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi doxə n ma yexəe diine xən.” **16** Yesu mon yi a fala a xa a firinden, a naxa, “Simən, Yoni a dii xemena, i n xanuxi ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ən, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma yexəene xən.” **17** Yesu mon yi a fala a xa a saxanden, a naxa, “Simən, Yoni a dii xemena, n nafan i ma ba?” Piyeri bəjən yi yifu amasoto Yesu bata a maxədin doxəna ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi doxə n ma yexəene xən. **18** N xa jəndin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yetə maxidə nən, i yi siga denaxan na i kənən. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nən muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi denaxan mi rafan i ma.” **19** Yesu yi na falama nən alogo a xa Piyeri faxa kiin yita, a yi Ala binyama naxan xən. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fəxə ra.” **20** Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e fəxə ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi doxi Yesu fəma e degedeni, a Yesu maxədin waxatin naxan yi, a naxa, “Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?” **21** Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xeməni ito ra?” **22** Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n waxi a xən ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n fəxə ra tun.” **23** Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nən, a naxa, “Xa n waxi a xən ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?” **24** Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mon itoe sebəxi. En na a kolon fa fala jəndin

Kewanle

1 N xoyin Teyofili, N bata Yesu a feene sebe i xa n ma sebe singen kui a wanla folo feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a folöni **2** han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiye a xera sugandixine ma Alaa Nii Sarjanxin barakani. **3** A jaxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xon ma xii tonge naanin bun, a mon yi Alaa Mangayana fe fala e xa. **4** A yi e fema waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, “**ε** nama keli Yerusalen taani singen. N Fafe Ala **ε** tuli saxi naxan na, **ε** na mame be, n bata yi naxan ma fe fala **ε** xa. **5** Amasotø Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, **ε** rafu Alaa Nii Sarjanxini.” **6** Nba, xerane yi malanxi Yesu fema waxatin naxan yi, e yi a maxödin, e naxa, “Marigina, i mon Isirayila mangayani tonna waxatini ito nin ba?” **7** Yesu yi a fala xerane xa, a naxa, “N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a senben bun, a mi lan **ε** xa ne ligi waxatine kolon. **8** Koni Alaa Nii Sarjanxin na godo **ε** ma waxatin naxan yi, **ε** senben sötoma nen, **ε** yi findi n serene ra Yerusalen taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han bokon danne ra.” **9** A yelinxi ito fale, Ala yi a rate kore e yee xori, a yi lo ayi e ma kundani. **10** E yeen mon yi xellexi ayi a foxta ra waxatin naxan yi, xeme dugi fixe kan firin yi ti xerane fema. **11** E yi a fala, e naxa, “Galile kaane, **ε** tixi be nanfera, **ε** koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo **ε** tagi, a te kore xonna ma, a mon fama nen alo **ε** a toxi te kii naxan yi.” **12** E yi xete Yerusalen taani sa keli Oliwi geyaan na. Na geyaan nun taa tagina, kilo keden joxondon na a ra. **13** E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaa na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeri nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xemena Yaki nun Simon e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,” e nun Yaki a dii xemena, Yudas. **14** Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun naxanla ndee nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunyene. **15** Na waxatini, Piyeri yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu moxjne nan yi na yi. **16** A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Alaa Nii Sarjanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xon ma Yudas a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune yee ra fo na xa kamali nen. **17** Yudas, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xon ma.” **18** Nba, Yudas gbetin naxan soto a saranna ratinxintareyaan xon ma, a boxon sara na ra. A bira na boxon fari, a faxa, a kuiin yi rabo ayi. A kui seene birin yi mini. **19** Yerusalen kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na boxon xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bumna neen, “Wuli boxona.” **20** Piyeri mon yi a fala, a naxa, “Amasotø a sebexi Yaburin kui, fa fala, ‘A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.’ A mon sebexi, ‘Muxu gbete xa a tiden tongo.’ **21** Nanara, fo muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xon ma waxatin naxan yi **22** folo Yesu rafu waxatin ma Yoni xon, han sa ti Yesu rate loxon ma kore. Fo na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani.” **23** Nanara, e muxu firin yeba, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mon yi xili Yusutu e nun Matiyasi. **24** E yi Ala maxandi, e naxa, “Marigina, i tan muxun birin boje yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi **25** aloga a xa wali xerayani Yudas joxoni, Yudas wanla naxan bepin, a siga a sigadeni.” **26** Na danguxina, e masensenna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xera fu nun kedenna fari.

2 Se Xaba Singen Sali loxona a liye, denkeleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi, **2** sanja ma kedenni, e yi xui gbeena nde me keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi doxi banxin naxan kui, a yi na rafe. **3** Tee degene yi siga gode e keden kedenna birin xun ma alo teen lenna. **4** E birin yi lugo Alaa Nii Sarjanxin na. E falan ti folo xui gbetene yi, alo Nii Sarjanxina a fixi e ma kii naxan yi. **5** Yahudiya togondiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalen taani na waxatini, naxanye sa kelixi dunuja siyane birin ye. **6** E to xui gbeeni ito me, yamaan yi e malan. Na yi e birin natereña

amasoto e keden kedenna birin yi e yete kon gbangban wudin ma, ε yi a faxa. 24 Koni Ala xuiin nan mema denkelya muxune falani. 7 E mon yi a rakeli, a yi a ba sayaan xoleni amasoto yi kabə han, e naxa, “Naxanye falan tima itoe sayaan mi yi noe a ramare. 25 Bayo Dawuda a ra, Galile kaane xa mi e birin na ba? 8 Nanfera fala nen a fe yi, a naxa, ‘N xaxili Marigin xon nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mema ma waxatin birin, bayo a n dexon ma, sese mi n en yete bari xuine yi? 9 Parate kaane, Mede mama xe. 26 Nanara, n bojen sewaxi, n yi falan kaane, Elan kaane, naxanye doxi Mesopotamiya ti sewani. N fati benden fan luma nen yigini. 27 nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi Amasoto, i mi i me n na, n siga laxira yi. I mi yi 10 e nun Firigi nun Panfiliya nun Misiran tinje i ya muxu togondiyaxin yi kun gaburun nun Libiya boxon naxan Sireni yamanan dexon na. (Hadēs g86) 28 I bata kiraan yita n na nii rakisin e nun naxanye kelixi Romi taani 11 Yahudiyane sotoma naxan xon. In nalugoma nen sewan na i ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani yetagi.” 29 “Awa, ngaxakedenne, n xa en benba ba, Kireti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e Dawudaa fe fala ε xa sike mi naxan yi. A faxa xuiin mema, e Alaa kabanako feene ralima en nen, a maluxun, a gaburun mon na han to. 30 ma, en ma xuine yi!” 12 E birin yi kabə, e yifu, Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nen a Ala bata e lu a fale e bode xa, e naxa, “Ito bunna di?” a tuli sa, a yi a kolo, a Dawuda bonsonna nde 13 Koni ndee yi lu denkelya muxune magele, findima nen Mangan na a tan funfuni. 31 Ala e naxa, “Itoe minxin nan a ra.” 14 Nba, Piyeri yi feen naxan ligama, Dawuda to na to, a yi nun xarandii fu nun kedenna bonne yi keli, e Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, ti, Piyeri yi falan ti yamaan xa a xuini texin a mi a me a ra, a siga laxira yi. A fati benden na, a naxa, “Ε tan Yahudiyane nun Yerusalem mon mi kumma. (Hadēs g86) 32 Ala na Yesu nan kaane, ε tuli mati n xuiin na, alogo ε xa a kolon, nakelixi sayani. En birin bata findi na seren 15 fa fala muxuni itoe mi minxi alo ε yengi a na. 33 A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii ma kii naxan yi, soge raxenxen waxatin na a Sarjanxin soto, Fafe Ala bata en tuli sa naxan ra iki. 16 Koni Ala naxan fala Nabi Yoweli a na, a yi a ragodo en ma iki. Ε na nan toma. Ε na Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa, 17 ‘Waxati nan mema iki. 34 Amasoto Dawuda yeteen mi te rajanni, n na n ma Nii Sarjanxin nagodoma ariyanna yi. Anu, a yeteen bata a fala, a naxa, nen adamadiin birin ma. Ε dii xemene nun ε dii ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Doxo temene nabiya falane tima nen. Ε banxulanne n yiifanna ma 35 han n yi i yaxune sa i sanna yi fe toon ti alo xiyena. Ε xemene fonne yi xiyen bun ma.”” 36 “Nayi, Isirayila muxune xa ito sa. 18 Na loxone yi, n na n ma Nii Sarjanxin kolon yati, a ε Yesu naxan gbangbanxi wudin nagodoma nen hali n ma konyi xemene nun n ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu ma konyi gilene xun ma, e yi nabiya falane ti. Sugandixin na.” 37 Nba, yamaan to na me, na 19 N kabanako feene yitama nen kore xonna ma yi e bojen kala. E yi a fala Piyeri nun xeraan e nun taxamasenne boxo xonna ma, wunla nun bonne xa, e naxa, “N xu ngaxakedenne, nxu tēen nun tēe tuti gbeen minima nen. 20 Sogeni nanfe ligama?” 38 Piyeri yi a fala e xa, a naxa, “Ε dimima nen, kiken yi gbeeli alo wunla, benun keden kedenna birin xa ε xun xanbi so ε hakeni, Marigina loxo binye gbeen xa a li. 21 Nba, muxu ε rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, yo na Marigin maxandi a xinla ra, na kisima alogo ε yulubine xa xafari, ε yi Alaa kiseen soto, nen.” 22 “Isirayila xemene, ε tuli mati falani ito a Nii Sarjanxina. 39 Amasoto Ala bata ε tan ra. Ala nan Yesu Nasareti kaan xexi. Ala bata na nun ε diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yita ε ra kabanako feene nun fe magauxine yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye nun taxamasenne xon a naxanye ligi ε tagi xilima a fema.” 40 Piyeri yi sereyan ba, a yi e alo ε tan yetena a kolon kii naxan yi. 23 Ala rawekile fala wuyaxi ra, a naxa, “Ε yete ratanga bata yi a ragidi alo a yi a kolon kii naxan yi, a waxatini ito tinxintareyaan ma.” 41 Naxanye Yesu xa so ε yiii. Ε yi kafu gbalotone ma, ε yi a tin a falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli

saxan jəxən yi sa denkəleya muxune fari na Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa ləxəni. **42** E yi bira xerane xaranna fəxə ra, e Ala nun en benbane Ala nan a walikəen Yesu a yi lu ngaxakedenyani, e lu e dege e bode xən binyen mayitaxi, ε naxan yanfa, ε yi ε mə a ra ma, e lu Ala maxandə. **43** Xerane yi kabanako fe Pilati yetagi, naxan yi wama a bejin feni. **44** E wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi ε mexi muxu sarijanxin nun muxu tinxinxin gaxu. **45** Denkəleya muxune birin yi lu e bode na, ε Pilati mafan, a xa muxu faxan bejin ε fema, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra. xa. **15** ε nii rakisin kanna faxa nən, koni Ala **45** E yi e bəxəne nun e yii seene matima nən, yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na. e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden **16** Nxu to denkəleyaxi Yesu xinla ma, na nan kedenna birin makona a ma kii naxan yi. **46** E yi fangan fixi xəməni ito ma, ε naxan toma, ε a lu e malanje Ala Batu Banxini ləxə yo ləxə, e kolon. Denkəleyana Yesu xinla ma na nan a yi e dcgema e bode xən ma e konne yi, səwan rakendeyaxi ε yee xəri.” **17** “Nba, ngaxakedenne, nun bəjəe xunbenli. **47** E yi lu Ala tantunje, e yi n na a kolon ε tan nun ε mangane feen naxan rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama liga Yesu ra, ε a ligaxi a kolontareyaan nan ma. kisi muxune fari nən ləxə yo ləxə.

3 Ləxəna nde, Piyeri nun Yoni yi siga Ala Batu

Banxini Ala maxandi waxatini, benun se din waxatin xa a li. **2** Nba, muxune yi fama xəməna nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so dəen na xandi tideni ləxə yo ləxə naxan yi barixi lebutənyani. Na so dəen yi xili nən, “De Tofajina.” **3** A to Piyeri nun Yoni to soe, a yi e xandi gbetini. **4** E yi e yəen ti a ra. Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.” **5** A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma. **6** Koni Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xəma mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nən i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasareti kaan xinli, keli, i sigan ti.” **7** Piyeri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xəmen sanne nun a wəsəxəne yi senben sətə. **8** A yi tugan, a ti a sanne xun na, a sigan ti folo. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tuganma, a Ala tantunma. **9** Yamaan birin yi a to sigan tiye, a Ala tantunma. **10** E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so dəen na, naxan yi xili “De Tofajina.” Feen naxan liga xəmən xa, e birin yi e terəna na ra, e kabə kati! **11** Bayo a mi yi fa xətemə Piyeri nun Yoni fəxə ra, yamaan kuisanxin yi fa e giyə, e yi e malan Sulemani a Gagene bun ma. **12** Piyeri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xəməne, nanfera ε kabəma feni ito ma? Nanfera ε nxu matoma ε naxetə ε fe jaxine fəxə ra.”

18 Ala bata yi naxan fala a nabine birin xən ma, a na nan nakamalixi, a fo a Muxu Sugandixin xa tərə. **19** Nanara, ε xun xanbi so ε hakeni, ε tubi Ala ma alogo ε yulubine xa xafari **20** Marigin yi matabu waxatine fi ε ma, a mən yi a Muxu Sugandixin nafa ε ma Yesu, a naxan nagidi ε ma. **21** Koni fo a xa lu nən kore xənna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitonma waxatin naxan yi alo a bata a fala a nabi sarijanxine xən ma kii naxan yi waxati danguxine yi. (aiōn g165) **22** Musa a fala nən, a naxa, ‘Marigina ε Ala nabina nde raminima nən ε ye alo n tan, ε tuli mati a falane birin na. **23** Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nən yamaan ye.’ **24** Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi ləxəni itoe fe fala. **25** ε findixi nabine diiñe nan na. Ala layirin xidixi e nun ε benbane tagi nən, a yi a fala Iburahima xa, a naxa, ‘Dunujia siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənna barakan.’ **26** Ala to a walikəen nafa, a a xə ε singe nan ma alogo ε xa duban sətə a xən, a yi ε birin naxetə ε fe jaxine fəxə ra.”

4 Piyeri nun Yoni yi fala tiini waxatin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantan muxune mangan nun Saduse mu xən. **2** E yi xəlxə han, bayo xerane yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xəməne, nanfera ε yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nən sayani alo Yesu. **3** E yi e suxu, e yi e alo nxu tan nan a ligaxi xəməni ito yi sigan ti sa kasoon na han xətənni bayo kəeñ bata yi so. **13** **4** Koni muxun naxanye e falan mə, na wuyaxi

yi la a ra. Denkéléya muxune yi wuya ayi han na, na barin bata yi dangu jee tonge naanin muxu wuli suulun jéxón xemene gbansanna. **5** na. **23** E to e bejin, Piyeri nun Yoni yi siga e Na xótón bode, yamaan mangane nun fonne lanfane fema. Saraxarali kuntigine nun yamaan nun sariya karamóxone yi e malan Yerusalen fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yeba e taani. **6** Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi xa. **24** E na mè waxatin naxan yi, e birin yi e xui na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun ramini Ala ma jenige kedenni, e naxa, “N xu Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu kanna, i tan naxan kore xónna nun bóxó xónna gbéteye. **7** E yi Piyeri nun Yoni ti e yetagi, e yi e nun fóxó igen nun e yi seene birin daxi, **25** i maxódin, e naxa, “E ito ligaxi nde sénbe bun tan naxan falan ti Alaa Nii Saríjanxin nun nxu hanma xinla mundun yi?” **8** Piyeri yi lugoxi Alaa benba Dawuda xon ma, i ya walikéna, i naxa, Nii Saríjanxin na, a yi e yabi, a naxa, “Yamaan ‘Nanfera siyane murutéma? Nanfera yamanane mangane nun fonne, **9** xa ε nxu makítima wali muxune yanfa fuune soma? **26** Dunuja mangane fajina fe ra to naxan ligaxi lebutenna xa, e nun bata tondi, kuntigine bata e malan Marigin a rakéndeyaxi kii naxan yi, **10** nayi ε xa a kolon, nun a Muxu Sugandixin xili ma.” **27** “Bayo ε tan nun Isirayila yamaan birin, fa fala xeméni jöndin na a ra yati, Herode nun Pönsi Pilati ito tixi ε yetagi kendeyani Yesu Nasareti kaan nun Yahudiyatarene nun Isirayila yamaan birin xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, e malan nén taani ito kui i ya waliké saríjanxin ε naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli Yesu xili ma i naxan sugandixi. **28** I sénben sayani. **11** Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a nun i sagoon bata yi feen naxanye ragidi, e naxa, ‘E tan banxi tiine ε me gemen naxan na, yi ne birin liga. **29** Awa iki, Marigina, i tulí na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’ **12** mati e fala xólene ra, i tin i ya walikéna xa i ya Kisín mi soté muxu gbéte yo xon, bayo xili gbéte falan nali xaxili ragidi gbeeni. **30** I yiini bandun yo mi dunuja yi, naxan fixi muxune fe ra en alogo muxune xa kendéya, taxamasenne nun kisín soté naxan sabu ra.” **13** E yi kabé Piyeri nun kabanako feene yi liga i ya waliké saríjanxin Yoni a xaxili ragidin ma, amasoto xarantarene Yesu xinli.” **31** E yelinxina Ala maxandé, e yi nan tun yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita malanxi dénaxan yi, menna yi xuruxurun. E e ra a e yi Yesu nan fóxó ra. **14** Koni bayo e yi birin yi lugo Alaa Nii Saríjanxin na. E yi Alaa xemén kendeyaxin toma tixi e déxon ma, e mi falan nali xaxili ragidini. **32** Xaxili kedenna nun yi nœ sese fale. **15** Koni e yi xarandiine yamari, nii kedenna yi lu denkéléya yamaan muxune a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan birin ma. Muxu yo mi yi a falama, a naxa, nti folo e bode xa, e naxa, **16** “En nanfe ligama gbeen ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi e muxuni itoe ra? Amasoto Yerusalen kaane birin yii seene ra. **33** Xérane yi lu Marigi Yesu keli a kolon a e bata kabanako fe gbeen liga. En mi feen sereyan bë sénbe gbeeni. Baraka gbeen yi nœ a matandé. **17** Koni en xa tónna sa e ra, a e lu e birin xon! **34** Bayo sese mi yi dasaxi muxuna fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo yo ma e yε. Xε bóxón nun banxine yi naxanye feni ito nama xuya ayi yamaan tagi.” **18** E yi yii, e yi e matima nen, e yi e sareñ xali, **35** Piyeri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama e sa e sa xérane bun. Xérane yi gbetin taxun fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli. **19** muxune ra alo e makona a ma kii naxan yi. **36** Koni Piyeri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan Awa, Lewi bónsonna xeména nde yi na, naxan yetéen xa a mato xa nxu lan nxu xa ε tan nan bari Sipiri yamanani, a yi xili Yusufu. Xérane xui susu hanma Ala. **20** Nxu naxan toxi nxu yi a yi a xili sa Baranabasi. Na bunna nœen, “Muxu mε, nxu mi nœ tondé na fale.” **21** E mon yi e Ralimaniyana.” **37** Xε bóxóna nde yi a yii, a na kónko e ma kati, na xanbi ra, e yi e bejin. E mi mati, a yi fa a sara gbetin sa xérane bun. yi nœ e naxankate, amasoto yamaan birin yi Ala tantunma fe ligaxini ito a fe ra. **22** Amasoto xemén naxan nakendeya findi kabanako feen

5 Xeména nde yi na naxan yi xili Ananiyasi, a naxanla fan yi xili Safira. Na fan yi e bóxóna nde mati, **2** a yi a saren fóxó kedenna ramara

a yete xa. A jaxanla fan yi na kolon. A siga a dunuja yi gidi kiin naxan yitaxi ε ra, ε na feene dənxeñ na xərane yee ra. 3 Piyeri yi a fala a xa, birin yeba yamaan xa.” 21 E to na me, e yi so Ala a naxa, “Ananiyasi, nanfera i tinxi Setana yi so i Batu Banxini subaxani, e xaranna ti folo. Nba, bojneni, han i wulen fala Alaa Nii Sarijnanxin xa? Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, Nanfera i bəxən saren fəxə kedenna ramaraxi i e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan yii? 4 Benun i xa na xee bəxən mati waxatin fonne birin. E muxun nasiga kaso banxini, a e naxan yi, i gbeen xa mi yi a ra ba? I to a mati i xa sa fa xərane ra e yetagi. 22 Koni e na lixina, sagoon xa mi yi a gbetin na ba? Nanfera nayi, i kantan muxune mi xərane to. E yi xetə, e sa fe sifani ito ligaxi? I mi wulen falaxi muxune a fala bonne xa, e naxa, 23 “Nxu kasoon lixi xan xa de, fo Ala.” 5 Ananiyasi ito me waxatin balanxi nən ken, kantan muxune tixi deen na, naxan yi, a bira, a faxa. Naxanye birin na me, ne koni nxu to deen nabi, muxu yo mi yi na kui!” yi gaxu. 6 Banxulanne yi keli, e yi a kasangen, 24 Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigin e sa a maluxun. 7 Awa waxatidi danguxina, nun saraxarali kuntigine ito mexina, e yi kui fu a jaxanla fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a xərane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?” 25 Nba, munma yi na me singen. 8 Piyeri yi a fala a xa, xemena nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “Ε fa a a naxa, “A fala n xa, ε bəxən saraxi xasabini ito mato, ε xemen naxanye saxi kasoon na, e sa tixi nan na ba?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Ən, a Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!” 26 saren yatin nan ito ra.” 9 Nayi, Piyeri yi a fala Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, a xa, a naxa, “Nanfera ε nun i ya xemən lanxi e sa fa xərane ra. Koni e mi fa xərane karahan, a ma ε xa Marigina Nii Sarijnanxin bumba? I amasoto e yi gaxuxi e magolən feen na yamaan ya xemən maluxun muxune san xuiin ni i ra xən. 27 E faxina xərane ra, e yi e ti kitisa yamaan deen na, e i fan xalima nən iki sa!” 10 A yi bira yetagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxədin, Piyeri bun ma, a faxa keden na! Banxulanne 28 a naxa, “Nxu mi yi ε yamari nun, a ε nama fa yi fa, e yi jaxanla fan li faxaxi, e yi a tongo, e yamaan xaran xeməni ito xinli ba? Koni a mato, sa a maluxun a xemən dexən ma. 11 Dənkəleya ε bata Yerusalən taan birin nafe ε xaranni ito yamaan nun muxun naxanye birin na feen me, ra. ε waxi a xən ma, ε xa xeməni ito faxa feen gaxu gbeen yi ne suxu. 12 Xərane yi taxamaseri sa nxu xun mal!” 29 Piyeri nun xəraan bonne wuyaxi nun kabankə fe wuyaxi liga yamaan yi e yabi, e naxa, “A fere mi na fo nxu xa Alaa tagi. Dənkəleya muxune birin yi e malanma falan nan suxu dangu muxune gbee falan na. 30 Sulemani a Gagene nan bun ma. 13 Muxu yo En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, ε naxan mi susu a masoe e ra. Hali na, yamaan yi e xili gbangban wudin ma, ε yi a faxa. 31 Ala mən fajin falama. 14 Koni muxu wuyaxi yi lu se e yi a rate kore, a yi a dəxə a yiifanna ma, a yi a fari, xemən nun jaxanla naxanye dənkəleya findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Marigın ma. 15 Nayi, muxune yi lu fe furetəne Isirayila kaane xa nə e xun xanbi soe e hakene ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane yi, e yulubine yi xafari. 32 Feni itoe serene nan xən ma alogo Piyeri dangumatən nininna xa e nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijnanxin naxan fi a li. 16 Yama gbeer yi malan, sa keli Yerusalən falan suxu muxune ma, na feene seren nan na rabilinna taane yi. E fa e furetəne ra e nun jinan fan na.” 33 E ito mexina, e bojnen yi te katı, han jaxine naxanye tərəma. E keden kedenna birin xərane faxa xənla yi e suxu! 34 Koni Gamaliyeli yi kendəya. 17 Saraxarali Kuntigi Singen nun naxan findixi Farisi muxuna nde ra, na yi na yi. a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune Sariya karamoxən nan yi a ra naxan yi binyaxi ra, ne yi xərane maxoxələn han e yi keli e xili yamaan birin xən. Na yi keli, a ti kitisa yamaan ma. 18 E yi xərane suxu, e yi e sa kasoon na. 19 tagi, a yi yamarin fi, a xərane xa ramini singe. Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin deen 35 Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, nabi kœen na. A yi e ramini, a yi a fala e xa, 20 “Isirayila kaane, ε muxuni itoe fe liga ε yeren a naxa, “Ε siga, ε sa ti Ala Batu Banxini, Yesu ma. 36 Waxati danguxina nde yi, xemena nde yi

xili Tudasi, na a yete findi nən muxu gbeena nde Etiyen yi lugoxi Alaa hinanna nun a senben ra, muxu keme naanin joxon yi bira a foxo ra. na. A yi kabanako fe gbeene nun taxamasenne Koni muxune a faxa nən. A foxorabirane birin yi liga yamaan tagi. **9** Koni salide banxina nde xuya ayi, a fe yi lu fuu. **37** Na danguxina, Yudasi muxune yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili Galile kaan fan yi keli muxune birin xili sebe “Muxu Xoroyaxine Salide Banxina” naxanye yi waxatini, a yi ti ganla nde yee ra murute xinla kelixi Sireni nun Alesandire taan nun Silisi nun ma. Koni muxune yi a fan faxa, a foxorabirane Asi yamanani, e yi Etiyen matandi folo. **10** Koni fan yi xuya ayi. **38** Nanara, n xa a fala ε xa iki, ε e mi yi noe tiye Etiyen ma fe kolonna yee ra e muxuni itoe lu na, ε e bejin, ε xa siga. Amasoto nun a yi falan tima Nii Sarjanxin naxan baraka xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, yi. **11** Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa e kalama nən. **39** Koni xa a fataxi Ala nan na, ε a fala, e naxa, “N xu a xuii namexi nən Musa mi e noe mume! Na ma, ε a liga ki fajni alogo a nun Ala rayelefue!” **12** Nayi, e yi yamananun nama liga alo ε Ala nan yengema.” E yi tin a yamananfonne nun sariya karamoxone radin maxadi xuii ma. **40** E yi xerane xili banxini, e Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yi e bulan, e yi tonna doxo a e nama fa falan ti yamanan fəma. **13** E yi fa wule sere baane ra. Ne Yesu xinla ra. E yi e bejin. **41** Xerane sewaxin yi a fala, e naxa, “Xemeni ito luma fala jaxine yi keli kitisa yamanan fəma bayo Ala bata na tiye Yire Sarjanxin ito nun Musaa sariyan xili binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ma. **14** Amasoto nxu bata a me a ra, a a falama, ra. **42** E yi lu yamanan xaranje, e Yesu Alaa Muxu a naxa, a Yesu Nasareti kaan yire sarjanxin Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin kalama nən, a yi en ma namun fonne maxete nun muxune konne yi loxø yo loxø.

en naxanye sotxi Musa ra.” **15** Naxanye birin yi doxi kitisa yamanan malanni, ne birin yeen yi lu tixi Etiyen na, e yi a yetagin to alo malekan yetagin na a ra.

6 Na waxatini, Yesu foxorabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyan naxanye yi Gireki xuii falama, ne yi e mawuga Yahudiyan bonne fari

naxanye yi Heburu xuii falama bayo e kaja gilene mi yi loxø yo loxø balon sotoma a kiini a

taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa,

“Gbetin naxan yitaxunma loxø yo loxø balon na, nxo kaja gilene mi na se sotoma.” **2** Nayi,

xarandii fu nun firinne yi Yesu foxorabirane

birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan

nxu yi Alaa falan nabejin donse feen na. **3** Na

Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘Keli i ya yamanan nun

ma, ngaxakedenne, ε muxu binyaxi solofera

i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i

sugandi ε ye naxanye lugoxi Alaa Nii Sarjanxin

ra.’ **4** Nayi, a keli Kalidi kaane yamanani, a sa

na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra. **4** doxo Xarani taani. A fafe to faxa, Ala yi a rafa

Nayi, en noe en soe nən Ala maxandin yamanani ito yi, ε doxi denaxan yi iki. **5** Ala

nun a falan wanli.” **5** Na falan yi yamanan birin

mi boxø yo fi Iburahima ma yamanani ito yi

kənen. Nayi, e yi Etiyen sugandi, naxan yi na waxatini hali san tide keden joxon. Koni

lugoxi denkelyaan nun Alaa Nii Sarjanxin na,

Ala a tulis a nen, a yamanani ito findima nən

e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun

a tan nun a bənsənna gbeen na. Anu, dii yo

Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyoki

mi yi a yii na waxatini. **6** Ala ito nan falaxi, a

kaan naxan so Yahudiya dinani. **6** E yi ne yita

naxa, ‘I bənsənna doxoma nən yamana gbete

xerane ra. Xerane yi e yiin sa e ma, e yi Ala

yi, e konna mi denaxan yi, e yi tərə jee keme

maxandi e xa. **7** Na ma, Alaa falan yi lu xuye ayi.

naanin konyiyani. **7** Koni e na lu siyaan naxan

Yesu foxorabirane yi wuya ayi Yerusalen taani

bun konyiyani, n na makittima nən. Na xanbi ra,

kat! Saraxarali wuyaxi yi denkelya. **8** Nba, e minima nən na yamanani, e yi fa n batu be.’ **8**

Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e mumel! **26** Na xotən bode a yi Isirayila kaan nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga muxu firin to yenge, a kata e tagini tondeni. A bari, a yi a banxulan a xii solomasexede loxoni. yi a fala e xa, a naxa, ‘Ngaxakedenmane nan ε Isiyaga fan yi Yaxuba banxulan. Yaxuba fan yi ra, nanfera ε ε bode tərəma?’ **27** Koni naxan en benba fu nun firinne banxulan.” **9** “Awa, yi a boden jaxankatama, na yi Musa radinje Yusufu a fe xəxəlonyaan ma, en benbane yi a ayi, a yi a fala, a naxa, ‘Nde i findixi mangan mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xon. **10** Ala nun kitisaan na nxu xun na? **28** I waxi n fan yi a xumba a tərən birin yi. A yi xaxilimayaan fi faxa feen nin ba alo i Misiran kaan faxa kii Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. naxan yi xoro?’ **29** Musa to na me, a yi a gi, a A yi Yusufu doxo Misiran yamanan xun na e siga Midiyam yamanani. A dii xeme firin soto nun a banxi yi feene birin. **11** Nba, fitina kamən menni.” **30** “Awa, jee tongue naanin danguxina, yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani, malekan yi mini kənenni Musa xa təen yiyanı tərən yi gbo ayi. Donse yo mi yi fa en benbane fətəndin tagi Sinayi geyaan dəxən ma burunna yii. **12** Koni Yaxuba a me waxatin naxan yi, a ra. **31** Musa na to waxatin naxan yi, a kabə. A to murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga yi a masoma a ra alogo a xa a yigbe, Marigin a singeni. **13** E sigan firindeni, Yusufu yi a xuiin yi mini, a naxa, **32** ‘I benbane Ala nan n yete yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan tan na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin. **14** Yaxubaa Ala.’ Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi Na xanbi ra, Yusufu yi xeraan nasiga a fafe fa susu a matoe. **33** Marigin yi a fala a xa, a Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu naxa, ‘I ya sankidine ba i sanni amasətə i tixi tongue solofera e nun suulun nan yi e birin dənaxan yi, bəxə sarjanxin na a ra. **34** N bata n malanxin na. **15** Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxa ma yamana tərən to Misiran yamanani, n bata dənaxan yi e nun en benbane. **16** Yamaan yi siga e kutun xuiin me, n bata fa e xunbadeni. Fa e binbine ra Siken taani. Iburahima gaburun iki, n xa i xe Misiran yamanani.” **35** “Na Musa naxan sara Hamori a diine ma Siken taani kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e me gbetin na, yamaan yi sa e maluxun menni.” **17** naxan na nun, e yi a fala, e naxa, ‘Nde i findixi “Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali mangan nun kitisaan na?” Ala a tan nan nasiga waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi e mangan nun e xunbaan na fata malekan fala Misiran yi. **18** Na danguxina, Manga gbete yi xuiin na naxan mini kənenni a xa fətəndini. doxo Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon. **19** **36** Musa e ramini nən na yi, a kabanako feene Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa benbane tərə, a yi e karahan alogo e xa e diine Gbeeli, e nun tonbonni jee tongue naanin. **37** rabejin, e faxa. **20** Musa bari na waxatin nin, a Na Musa nan ito ra naxan a fala Isirayila kaane yi Ala kənen han! A lu nən a fafe konni han kike xa, a naxa, ‘Ala nabina nde raminima nən ε ye, saxan. **21** A ba a fafe konni waxatin naxan yi, naxan luma alo n tan.’ **38** A tan nan yi yamaan Misiran mangana dii temen yi sa a tongo, a yi a ye tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan maxuru, a yi a findi a dii xemən na. **22** E yi Musa yi falan tima a xa Sinayi geyaan fari, a yi falane xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi sətə naxanye nii rakisin fima muxune ma alogo senben sətə a falan nun a kewanli.” **23** “Musa a xa ne radangu en ma.” **39** “Koni en benbane barin to jee tongue naanin sətə, a ngaxakeden mi tin a falan suxe, e yi e me a ra, xete xənlə yi e Isirayila kaan bonne xəntən xənlə yi a suxu. suxu Misiran yi. **40** E yi a fala Haruna xa, e naxa, **24** A yi Misiran kaana nde to a ngaxakedenna ‘Ala gbetene rafala en xa naxan tima en ye nde tərə, a yi a xun mayengə, a yi a gbeen jəxə, ra amasətə Musa naxan en naminixi Misiran a Misiran kaan faxa. **25** A yengi yi a ma a a yamanani, en mi a kolon naxan a sətəxə.’ **41** kon kaane yi a famuma nən a Ala yi waxi e Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren xunba feni a tan nan xon. Koni e mi a famu na, e saraxan ba na xa, e yi sewa e yetəna se

rafalaxina fe ra. 42 Na ma, Ala yi xetə e foxo ra, nama e suxu e yulubini ito ra.” A yelin xanbin a yi e lu kore xonna yanban seene batue alo a na fale, sayaan yi a li.

səbexi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, ‘E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jee tonge naanin, ε saraxane ba nen n tan xa ba? 43 Ε Mələkə suxuren batu bubun nan xali, e nun Ramafan sareen suxurena, ε suxuren naxanye rafalaxi ε batu seene ra. Nanara, n na ε xalima nen konyiyani Babilon xanbi ra.’’ 44 “Layiri sereyaan bubun yi en benbane yii tonbonni. A yi tixi alo Ala a yeba Musa xa kii naxan yi a yi a misaala yita a ra. 45 E to na sotə, en benbane yi a xali e yii Yosuwe a mangayaan bun ma, e yi en ma bəxən tongoma siyane yii waxatin naxan yi, Ala yi siyaan naxanye kedima e yee ra. A yi lu en ma bəxəni han Dawuda waxatini. 46 Dawuda yi Alaa hinanna sotə, a yi a maxədin alogo a xa no Yaxubaa Ala Batu Banxin tiye. 47 Koni Sulemani nan banxin ti a xa.” 48 “Koni Kore Xonna Ala mi dəxəma muxune banxi tixine kui, alo nabina a falaxi kii naxan yi, a naxa, 49 ‘Marigin naxa: Kore xonna nan n ma manga gbeden na, bəxən yi findi n san tiden na. Ε banxin sifan mundun tiye n tan xa? N ma matabuden finde minen na? 50 N tan xa mi seni itoe birin nafalaxi ba?’’ 51 “Ε tan yama murutexina, ε bəjəne nun ε tunle luxi alo Ala kolontarene. Ε Alaa Nii Sarıjanxin matandima alo ε benbane! 52 Ε benbane mi nabiin mundun besenxonya? E nabine faxa nən, naxanye Tinxinna Kanna fa feen fala. Iki ε fan bata a tan yeteen yanfa, ε yi a faxa. 53 Ε tan bata Alaa sariyan soto fata malekane ra, koni ε mi a susil!” 54 E to na mə, e bəjən yi te, han e yi e jinne raxin! 55 Koni Etiyen yi lugoxi Alaa Nii Sarıjanxin na, a koren mato, a yi Ala norən to, Yesu yi tixi Ala yiifanna ma. 56 A yi a fala, a naxa, “A mato! N kore xonna rabixin toma, Muxuna Dii Xəmen tixi Ala yiifanna ma!” 57 E yi sənxə gbeeni te. E yi e yiine sa e tunle de ra. E birin yi gbisin a xili ma. 58 E yi a bubu, e a ramini taani, e sa a magolən han a faxa. Na feen serene yi e dugine taxuma banxulanna nde ra, naxan yi xili Səli. 59 E yi Etiyen magolənma waxatin naxan yi, Etiyen yi lu Ala maxande, a naxa, “Marigi Yesu, n niin nasuxu!” 60 A yi a xinbi sin, a yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, i

8 Soli yi tinxi Etiyen faxa feen ma. Nba, na loxoni, besenxonya gbeen yi keli dənkeleya yamaan xili ma Yerusalen taani. E birin yi xuya ayi Yudaya yamanan nun Samariya yamanani, fo xərane. 2 Muxu təgəndiyaxina ndee yi Etiyen binbin maluxun, e wuga a fe ra kat! 3 Koni Soli tan yi kataxi dənkeleya yamaan kala feen nan na. A yi soma banxine kui, a dənkeleya xəməne nun jaxanle suxu, a yi e sa kasoon na. 4 Denkeleya muxun naxanye xuya ayi, ne yi lu Alaa falan naliye yiren birin yi. 5 Filipi yi siga Samariya yamanan taana nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin ba na yi. 6 Yamaan birin yi e tuli mati Filipi a falane ra ki fajni, e mən yi lu a kabanako feene matoe a yi naxanye ligama. 7 Yingga jaxine yi muxun naxanye foxo ra, ne yi e ragbelegbele, e xetə e foxo ra. Fati mafaxatəne nun lebuten wuyaxi fan yi kəndəya. 8 Səwa gbeen yi so na taani. 9 Xəməne nde yi na taani naxan yi xili Simən. Na yi woyiməyaan ligama. Samariya kaane birin yi kabəma a ma. A yi a yetə yigboma. 10 Taan muxune birin yi biraxi a foxo ra, fonna nun dii jərenə, e lu a fale, e naxa, “Xəmeni ito, Ala sənben ni ito ra, yamaan naxan xili sa a ‘Fanga Gbee Kanna.’’ 11 E yi biraxi a foxo ra, bayo e yi kabəma a ma xabu to mi na ra a woyiməyana fe ra. 12 Koni Filipi Alaa Mangayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e yi denkeleya. Xəməne nun jaxanle, e birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. 13 Simən fan yeteen yi denkeleya. A yi rafu igeni, a lu biraxi Filipi foxo ra yiren birin yi. A yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene to, a kabe kat! 14 Xəraan naxanye yi Yerusalen taani, ne a mə waxatin naxan yi a Samariya kaane bata Alaa falan suxu, e Piyəri nun Yoni rasiga e ma. 15 E to so na, e yi Ala maxandi e xa alogo e xa Alaa Nii Sarıjanxin soto. 16 Amasəto Alaa Nii Sarıjanxin munma yi godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan! 17 Nayi, Piyəri nun Yoni yi e yin sa e ma, e yi Alaa Nii Sarıjanxin soto. 18 Simən a to waxatin naxan yi, a Nii Sarıjanxin

yi sotoma xərane yiine xən, a yi fa gbetin na e falan tongo, a yi a folo na Kitabun yiren ma, xən, 19 a naxa, “Ə senbeni ito fi n fan ma alogo a Yesu a fe xibarun nali a ma. 36 E yi sigan n na n yiin sa muxu yo ma, na kanna fan xa tima kiraan xən ma waxatin naxan yi, e xudena Alaa Nii Sarıjanxin sətə.” 20 Koni Piyeri yi a nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen yabi, a naxa, “Ə nun i ya gbetin xa halagi yire mato, nanfera n mi rafuye?” 37 Filipi yi a fala a kedenni, amasətə i mirixi a ma fa fala a i Alaa xa, a naxa, “Xa i bata denkeleya i böjeni, i nəc kiseen sətən gbetin nan xən! 21 I gbee yo mi rafuye nən.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata nxə wanle yi amasətə i böjeni mi tinxinxı Ala denkeleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin yee ra yi. 22 Nayi, xətə i ya miriya jaxin fəxə nan Alaa Dii Xemen na.” 38 A yi yamarin fi a e ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a i ya miriya jaxin na, xa a sa tin. 23 Amasətə yi rafu. 39 E te to igeni, Marigina Nii Sarıjanxin n bata a to, i lugoxi xəxələnyaan nan na, i yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to kankan tinxintareyaan ma.” 24 Simən yi a fala sənən, koni a sewaxin yi siga a sigatini. 40 Filipi Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, ə Marigin yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibarū maxandi n xa, alogo, ə feen naxanye falaxi, Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so ne sese nama n li.” 25 Piyeri nun Yoni seren Sesariya taani waxatin naxan yi.

baxina, e Marigina falan nali, e xətə Yerusalən taani, e dangu Yesu a fe Xibarū Fajin naliye Samariya taa wuyaxi yi. 26 Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalən taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xən.” 27 Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xeme tegənxina nde li kira yi. Kuntigi gbeen nan yi na xəmən na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandasi a nafunle birin xunna. A bata yi siga Yerusalən taani Ala batudeni. 28 A xətematona a konni, a yi dəxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayı a Kitabun xaranjne. 29 Alaa Nii Sarıjanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.” 30 Filipi yi siga a giye, a yi Etiyopi kaan xuiin mə Nabi Esayı a Kitabun xaranjne. Na ma, Filipi yi a maxədin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?” 31 A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxe mi a yəba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a dəxə a fəma wontoroni. 32 A yi denaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa, “E a xali nən alo yəxəen faxa daxina. A mi fala yo ti, alo yəxəen naxan a dunduma a fati ma xaben xaba muxun bun. 33 E a rayagi nən, e mi tin a kitin bolonjne tinxinni. Nde nəc a yixetəna fe falə? Amasətə e bata a siimayaan dan dunuŋa yi.” 34 Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabimi ito nde a fe falama, a yətə fe ba, hanma muxu gbətə a fe?” 35 Filipi yi

9 Nba, Səli naxan yi kənkəxi Marigin fəxərabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fəma, 2 a yi kədine maxədin a ra, a naxanye sebə Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xəmen nun naxanla, e biraxi Yesu a Kiraan fəxə ra, a xa fa e xidixin na Yerusalən taani. 3 A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, təe dege gbeen yi keli kore mafuren, a lu dege a rabilinni. 4 A yi bira bəxəni, a fala xuiin mə, naxan yi a falama, a naxa, “Səli, Səli i n bəsenxənyama nanfera?” 5 Səli yi maxədinna ti, a naxa, “Marigina, nde i tan na?” Na xuiin yi a yabi a naxa, “N tan, Yesu na a ra, i naxan bəsenxənyama. 6 Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na falama i xa nən.” 7 Muxun naxanye yi Səli fəxə ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala xuiin məma koni e mi yi muxu yo toma. 8 Səli yi keli, a ti, a yi a yəen nabi, koni e mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani. 9 A lu danxutəyani han soğe saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma. 10 Nba, Yesu fəxərabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, “Ananiyasi.” Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, n tan ni i ra.” 11 Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga kiraan xən ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde maxədin Yudasi a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Səli bayo a

n maxandima. **12** A bata fe toon ti alo xiyena, a Nayi, Səli yi lu e fema. A lu sige kawandi badeni xemena nde to fe naxan xili Ananiyasi, a yi a xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalen taan yiin sa a ma, alogo a mən xa nō seen toe.” **13** birin yi. **29** Yahudiyan naxanye yi Gireki xuiin Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, muxu falama, Səli yi lu ne matandə, koni ne fan yi wuyaxi bata na xemena fe fala n xa, a fe jaxin kata a faxa feen na. **30** A ngaxakedenne to na naxanye birin ligaxi i ya yama sarıjanxin na mə, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Yerusalen taani. **14** A bata senben soto saraxarali Tarise taani. **31** Nayi, denkelyea yamaan yi kuntigine yi, a xa fa Damasi taani alogo muxun waxati ti bəne xunbenli Yudaya yamanan nun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu.” **15** Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, “Siga e bode senbe soe. Alaa Nii Sarıjanxin yi lu e tun, amasətə n bata Səli sugandi n ma walikeen ralimanię Marigin yəragaxuni, e wuya ayi. na, a xa n xinla rali siya gbetene nun e mangane **32** Piyeri yi a masigan tima na yirene birin yi. nun Isirayila muxune ma. **16** N na yitama a Ləxəna nde, a yi siga Lida taan yama sarıjanxin ra nen a tərən yaten naxan sətəma n ma fe xəntəndeni. **33** A xemena nde li na naxan yi xili ra.” **17** Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a Ene, lebutenna nan yi a ra. Na yi saxi xabu jee sa a yiin sa Səli ma. A yi a fala a xa, a naxa, solomasəxə. **34** Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, “Ngaxakedenna Soli, Marigi Yesu naxan mini Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakəndəya. i xa kənənni kira yi, i to yi fama be, na nan n Keli, i sadeni tən.” Ene yi keli mafuren! **35** Lida nafaxi i ma alogo i mən xa seen to, i lugo Alaa kaane nun Sarən kaane birin yi xəmən to, e tubi Nii Sarıjanxin na.” **18** Mafuren sena nde yi ba Marigin ma. **36** Naxanla nde yi Yafa taani naxan Səli yəen ma alo se xanla, a mən yi seen to. A yi findixi Yesu fəxərabirana nde ra, a xili Tabita, keli, a rafu igeni. **19** A yi a dege, a mən yi senben naxan mən yi xili Dərakasi Gireki xui. A yi sətə. Səli yi xii dando raba Yesu fəxərabirane fe fəjnən ligama waxatın birin, a yi yiigelitəne fema Damasi taani. **20** A yi kawandin ba fələ malima. **37** Na waxatini, a yi fura, a faxa. E to salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xəmən yelin a binbin maxə, e yi sa a sa kore banxina nan Yesu ra. **21** Naxanye birin na mə, ne yi nde kui. **38** Awa, Yesu fəxərabiran naxanye Yafa kabə, e maxədinna ti, e naxa, “Xəməni ito xa taani, ne bata yi a mə a Piyeri Lida taani Yafa mi yi muxune jaxankatama Yerusalen taani taan dəxon ma. E yi xəraan muxu firin nasiga, e naxan yi Ala maxandima xinli ito yi ba? A mi naxa, “Yandi, fa nxu fema keden na.” **39** Piyeri faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga yi keli, e nun na xemene yi siga. E to so, e yi e ra saraxarali kuntigine fema?” **22** Koni Səli siga a ra kore banxin kui. Kaja gilene birin senben yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a wugamatən yi fa a fema. Dərakasi domaan nun Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi gubaan naxanye rafala a to yi jənə, e yi ne yita taan Yahudiyan yifu. **23** Xii wuyaxi danguxina, a ra. **40** Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a Yahudiyane yi e bode to Soli faxa feen ma. **24** xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yəe Koni Səli yi e wundon kolon. E yi lu taan so rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, “Tabita, dənəne kantanjə kəən nun yanyin na, alogo e xa keli.” A yi a yəen nabi, a Piyeri to, a keli, a dəxə. a faxa. **25** Koni Soli a xarandiine yi sa a ragodo **41** Piyeri yi a susu a yiin ma, a yi a rakeli. Na sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra. **26** Səli xanbi ra, a yama sarıjanxin nun kaja gilene yi siga Yerusalen taani, a kata sigadeni Yesu xili, a yi a jənən yita e ra. **42** Feni ito xibarun yi fəxərabirane fema. Koni e gaxu a yəe ra, bayo e xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi mi yi laxi a ra xa Yesu fəxərabiran nan yi a ra denkelyea Marigin ma. **43** Piyeri yi xii wuyaxi ti nun. **27** Koni Baranabasi yi a xali xərane fema. Yafa yi xemena nde fema naxan yi xili Simən. Səli Marigin to kii naxan yi kira yi, a mən yi a Garangen nan yi a ra, xuiin mə, a na yeba e xa e nun Səli kawandin ba **28**

10 Xemena nde yi Sesariya taani a xili Kərəneyi, sofa kəmən kuntigin nan yi a ra,

a yi Itali yamanan ganla nin. 2 Dina muxun nan n tan nan e rafaxi.” 21 Nayi, Piyeri yi siga na yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi muxune fēma, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan ni Ala yee ra. A yi Yahudiya yiigelitōne kima han! i ra, ε naxan fenma. E faxi nanfera?” 22 E yi a A yi Ala maxandima waxatin birin. 3 Loxona yabi, e naxa, “Koroneyi, sofa kemen kuntigin nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe toon ti nan nxu xexi. Muxu tinixin nan a ra, a gaxu alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbe Ala yee ra, Yahudiyane birin a seren bama! ki fajpi. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a Maleka sarijanxin bata a fala a xa, a xa i xili a naxa, “Koroneyi!” 4 A yi malekan mato gaxuni, konni a yi i ya falane rame.” 23 Nayi, Piyeri yi e a yi a yabi, a naxa, “N kanna, nanfe ligaxi?” yigija banxini. Na xotən bode, a yi keli, e birin Malekan yi a yabi, a naxa, “I ya maxandi xuiin yi siga. Yafa taan denkeleya muxuna ndee yi nun i ya yiigelito kiseene bata Ala kēnēn. Na siga e fəxər. 24 Na xotən bode mōn, e Sesariya nan a ligaxi a bata a yengi lu i xon. 5 Muxuna taan li. Koroneyi yi e legedenma, a bata yi a ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na kon kaane nun a xøyine birin malan nun. 25 naxan xili Simōn, naxan mōn xili Piyeri. 6 A Piyeri to so banxini, Koroneyi yi a ralan, a yi a yigiyaxi Simōn garangen konna nin, foxo igen xinbi sin Piyeri bun ma a binya feen na. 26 Koni dē.” 7 Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasōtō muxun Koroneyi xa, na yi siga. Koroneyi yi a walikeen nan tun n fan na.” 27 E yi lu fala tiini han Piyeri muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi. 28 A yi walima a fēma. 8 Feen naxan ligaxi, a na yi a fala e xa, a naxa, “E a kolon yati fa fala a birin yeba e xa, a yi e rasiga Yafa taani. 9 Na Yahudiyane dinan mi tinqe e nun siya gbetənxa xotən bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa lu e bode xon hanma a so a konni. Koni Ala bata taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala tagini Ala maxandideni. 10 Kamen yi a suxu, a a mi sarijan hanma a haramuxi. 29 Nanara, i ya yi waxi a dege feni. E yi donseen nafalama a xa xerane to n xili, n mi tondixi fe. Nba, ε n xilixi waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena. 11 A nanfera?” 30 Koroneyi yi a fala, a naxa, “A soge yi kore xonna rabixin to, a sena nde to gode, a naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin naaninna ma godo bōxōni. 12 Subene nun bubu xa a li, nba, xemēna nde yi mini kēnenni n xa, seene nun xōliin siyaan birin yi na kui. 13 Piyeri a ti n yetagi, a domaan mayilenma. 31 A yi a yi fala xuiin me a fe tooni, a naxa, “Piyeri, keli fala, a naxa, ‘Koroneyi, Ala bata i ya maxandin i yi nde faxa, i yi a don!’” 14 Koni Piyeri yi a xuiin me. I ya yiigelito kiseene bata a liga Ala yabi, a naxa, “En-en de Marigina! Han iki, n yi a yengi lu i xon ma. 32 Nayi, muxuna nde munma se haramuxin hanma se sarijantaren rasiga Yafa taani Simōn xilideni naxan mōn xili don singen.” 15 Na fala xuiin mōn yi mini, a Piyeri. A yigiyaxi Simōn garangen konna nin naxa, “Ala bata naxan nasrijan, i tan nama na foxo igen dē.” 33 Nanara, n xeraan nasigaxi i yate se sarijantaren na.” 16 Na yi liga dəxənə foxo ra keden na, i fan bata tin fe. Awa, iki nxu ma saxan. Na seen mōn yi te kore keden na. 17 birin Ala yetagi be alogo nxu xa na falan me Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima Marigina i yamarixi naxan na.” 34 Piyeri yi falan na bunna ma waxatin naxan yi, Koroneyi a ti fələ, a naxa, “Iki, n bata a kolon, a jəndin na xerane bata yi Simōn ma banxin to, e tixi a a ra, fa fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa. dē ra. 18 E yi muxune xili, e maxodinna ti, xa 35 Naxan na gaxu a yee ra, a tinixin yaan naba, Simōn yi yigiyaxi mēnni naxan mōn xili Piyeri. a na yisuxuma nēn, a na findi muxun siya yo 19 Piyeri mōn yi a mirima a fe toon bunna ma ra. 36 Ala bata a falan nasiga Isirayila kaane waxatin naxan yi, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala a ma, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma fa xa, a naxa, “Simōn, a mato, xemē saxan i fenma. fala a bōne xunbenla sōtōma Yesu Alaa Muxu 20 Keli i siga e foxo ra hali i mi sike, amasōtō Sugandixin barakan nin, muxun birin Marigina.

37 E a kolon naxan liga Yudaya yamanan birin maxandima Yafa taani waxatin naxan yi, n fe yi, naxan bata yi folo Galile yamanani Yoni toon ti nen alo xiyena. N sena nde to gode, a kawandin ba xanbini a yamaan xa rafu igeni ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon e tubi xinla ma. **38** E mon a kolon, a Alaa Nii naaninne ma, a ti n dexon ma. **6** N yi a kui to, Sarijanxin nagodo nen Yesu Nasareti kaan xun n yi fa subene nun burunna subene nun bubu ma alo masusan turena, a yi senben fi a ma. E seene nun xoline to. **7** Na xanbi ra, n fala xuiin mon a kolon Yesu siga kii naxan yi yiren birin me, a naxa, ‘Piyeri, keli, i nde faxa, i yi a don!’ **8** yi, a yi lu fe fajine lige, a muxune rakendeya, Koni n yi a yabi, n naxa, ‘En-en de, Marigina, n naxanye birin yi Yinna Manga Setana senben munma donse haramuxin don singen hanma bun ma, amasoto Ala yi a xon ma. **39** A feen donse sarijantaren.’ **9** Fala xuiin mon yi keli naxanye birin liga Yahudiya yamanan nun kore, a naxa, ‘Ala bata naxan nasarijan, i nama Yerusalen taani, ne serene nan nxu tan na. E na yate se sarijantaren na!’ **10** Na yi liga dioxja yi a gbangban wudin ma, e yi a faxa. **40** Koni ma saxan. Donxen na, na seen mon yi te kore. Ala yi a rakeli sayani a soge saxande loxoni, a **11** Na waxatin yeteni xeme saxan yi fa n ma yi a yita yamaan na. **41** Yamaan birin mi a to, banxini nxu yi yigiyaxi denaxan yi keli Sesariya koni fo Ala sereyan naxanye sugandixi, nxu taani. **12** Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a tan naxanye nxu dege a xon, nxu yi nxu min n nama sike sige e foxo ra. Denkeleya muxu a dexon a keli xanbini sayani. **42** A bata nxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, yamari, a nxu xa kawandin ba yamaan xa, nxu nxu birin yi so Korenayi a banxini. **13** Korenayi yi a seren ba fa fala Ala bata a ragidi Yesu ma, malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na a xa faxa muxune nun jepje muxune makiti. yeba nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, **43** Nabine birin a seren ba nen, a muxu yo na ‘Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simon denkeleya a ma, na kanna yulubine xafarima xili, naxan mon xili Piyeri. **14** A falane tima i nen Yesu xinla barakani.’ **44** Piyeri yi falan xa nen, naxanye e nun i ya denbayaan birin tima waxatin naxan yi, naxanye birin yi tuli nakisima.’ **15** N to falan folo, Alaa Nii Sarijanxin matixi a falan na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi ne birin ma. **45** Yahudiyan denkeleya muxun a foloni. **16** Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, naxanye fa Piyeri foxo ra, ne yi kabayo Ala a na yi rabira n ma, a naxa, ‘Yoni marafuun tixi Nii Sarijanxin nagodo nen siya gbetene fan ma. igen nin, koni e tan nafuma Alaa Nii Sarijanxin **46** Amasoto e yi na muxune fala xuine mema e nin.’ **17** Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii Ala matoxoma xui gbetene yi. Nayi, Piyeri yi a naxan yi, en tan naxanye denkeleyaxi Marigi fala, **47** a naxa, “Tondi tiye muxuni itoe rafuye Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sarijanxin soto nun n xa Ala matandi ba?” **18** E na falane me alo en tan a sotxi kii naxan yi?” **48** Nanara, a yi waxatin naxan yi, e birin yi e dundu, e yi Ala e yamari a e xa rafu Yesu Alaa Muxu Sugandixin tantun, e naxa, “Ala bata tin siya gbetene fan xinli. Na xanbi ra, e yi Piyeri mafan, a xa lu na xa tubi, e nii rakisin soto!” **19** Awa, toro loxon xi dando.

11 Xerane nun denkeleya muxun naxanye yi Yudaya yamanan birin yi, ne yi a me, a siya gbetene fan bata Alaa falan suxu. **2** Piyeri to siga Yerusalen taani, Yahudiya denkeleya muxune yi a mafala folo, e naxa, **3** “I bata siga banxulantarene konni, e birin yi e dege e bode xon ma!” **4** Piyeri yi na feene yeba e xa ki faj a danguxi kii naxan yi, **5** a naxa, “N yi Ala

naxanye fa Etiyen faxa waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyoki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyan nan tun ma. **20** Koni xemen naxanye denkeleya Sipiri yamanan nun Sireni taani, na ndee yi siga Antiyoki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Girekine fan ma. **21** Marigin senben yi lu e foxo ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma. **22** Awa, na fe xibarun yi Yerusalen denkeleya yamaan

li, e Baranabasi rasiga Antiyøki taani. **23** A to ma, i bira n foxø ra.” **9** Piyeri yi bira malekan na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a foxø ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan sewa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin ligama, Piyeri mi yi a kolon xa jøndin nan yi foxø ra e bojen birin na! **24** Muxu fajin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin alo xiyena. **10** E yi dangu kantan ti singen na, e na, a denkelyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin nun a firindena, e yi sa tande yi dee wure dixin foxø ra. **25** Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise li siga taani. Na yi rabi a yete ra, e yi mini. E taani Soli fendeni. **26** A a to waxatin naxan yi, sigaxin kiraan xøn ndedi, malekan yi tunun a yi fa a ra Antiyøki yi. Baranabasi nun Soli Piyeri ma. **11** Piyeri to xaxili sotø, a yi a fala, yi lu denkelyea yamaan xøn, e muxu wuyaxi a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a xaran han jøe keden. Antiyøki kaane nan singe malekan xøxi, a n nakisi Herode senben ma e Yesu foxorabirane xili sa a Yesu mantonne. **27** nun Yahudiya yamaan yi waxi naxan birin liga Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalen fe yi n na.” **12** A yelinxina a mire, a yi siga Yoni taani, e siga Antiyøki taani. **28** E tan nde yi xili Maraka nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sarijanxin malanxi na yi nun, e Ala maxandima. **13** Piyeri barakani, a fitina kamen soma nen dunuja birin to deen konkøn, walike naxanla nde yi na nun yi. Na feen kamali nen Manga Kilødi waxatini. naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati. **14** **29** Men kaan naxanye yi Yesu foxø ra, ne yi lan a A Piyeri xuiin kolonxina, a sewa han a yi jinian ma, a e birin xa e fanga beren liga alogo e xa deen nabi feen xøn, a xete a giye. A sa a fala, a mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye naxa, “Piyeri tixi deen na!” **15** E yi a fala a xa, yi Yudaya yamanani. **30** E yi na liga, e yi na so e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a Baranabasi nun Soli yii siga Yudaya denkelyea ma a jøndin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyeri yelenna nan na ra.” **16** Koni na waxatin birin, Piyeri yi deen konkøma tun. Dønxeñ na e deen nabi. E Piyeri to waxatin naxan yi, e kabø. **17** Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina a raminixi kasoon na kii naxan yi, a yi na yeba e xa, a naxa, “E na fala Yaki nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbete yi. **18** Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyeri ra?” **19** Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a yi kasoo kantanne makiti, a yi a yamari, a e xa faxa. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani. **20** Herode yi xøløxi Tire kaane nun Sidon kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fema. E yi mangana muxu gbeena nde singe masøtø, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yengen jan feen na e nun mangan tagi, amasøtø e yamanan muxune yi doneseen sotøma Manga Herode a yamanan nin. **21** E løxon naxan saxi, Herode yi a mangaya domaan nagodo a ma, a døxa a mangaya gbedeni, a falan ti yamanan xa. **22** Yamaan yi sønxø, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.” **23** Na waxatin yeteni,

12 Na waxatini, Manga Herode yi denkelyea

yamaan muxuna ndee suxu, a xa e naxankata. **2** A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxa silanfanna ra. **3** A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a møn yi Piyeri fan suxu. Na liga Buru Ratetaren Sali løxone nin. **4** Herode to Piyeri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin døxøde naanin ti a kantandeni. A xøli yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Løxon Sanla na ba a ra, a yi a makiti yamaan yetagi. **5** Nanara, e yi Piyeri ramara kasoon na, koni denkelyea yamaan yi Ala maxandima a xa kat! **6** Na kœen na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yølonxønne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantan muxune tixi deen na. **7** Marigina malekan yi mini kënenni a xa, kasoo banxin kuiin yi yalan. Malekan yi Piyeri jønsenna magarin, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafuren!” Yølonxønne yi ba a yiine ra, e yolon. **8** Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaan nagodo i

Marigina malekan yi furen nadin Herode ma, Marigina xaranna ma. **13** Poli nun a fôxrabirane amasôta a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a yi dôxø kunkin kui Pafosi taani siga Periga taani faxa. **24** Alaa falan yi xuya ayi, a senben sôta. **25** Panfiliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xete e Baranabasi nun Soli yi yelin e xerayaan na, e fôxo ra na yi, a siga Yerusalen taani. **14** E yi keli keli Yerusalen taani, e xete Antiyoki taani. E Periga taani siga Antiyoki taani naxan Pisidiya siga Yoni Maraka ra e fôxo ra.

13 Nabina ndee nun karamôxona ndee yi Antiyoki dënkeleya yamaan ye nun, Baranabasi nun Simeyôn, e yi naxan xilima a fati förena, e nun Lusiyusu Sireni kaan nun Manahen naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xon ma, e nun Soli. **2** Loxôna nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sarijianxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Soli lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.” **3** Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na, e yi e yiin sa Baranabasi nun Soli ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga. **4** Nba, Alaa Nii Sarijianxin to Baranabasi nun Soli rasiga, e yi siga Silusi taani, e dôxø kunkin kui fôxo igen xun ma, e siga han Sipiri yamanani. **5** E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e fôxo ra e mali feen na. **6** E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimena nde li na, a xili Barayisa. Wule nabiin nan yi a ra Yudaya yamanani. **7** Kuntigina nde nan yi a ra yamana kanna Seriyu Poli fema. Xaxilimaan nan yi na yamana kanna ra. A yi Baranabasi nun Soli xili a konni amasôta a yi waxi a xon ma a xa Alaa falan name. **8** Koni Barayisa na woyimeen naxan mòn yi xili Gireki xuini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kanna xa tondi denkeleya feen ma. **9** Awa, Soli naxan mòn xili Poli, na yi lugoxi Alaa Nii Sarijianxin na, a yi woyimeen mato kati! **10** A yi a fala, a naxa, “I tan lugoxi yanfan nun kôte jaxin siyaan birin na! Yinna Manga Setanaa diinal! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi be Marigin kira tinxinxine matande ba? **11** A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nen. I waxati tima nen i mi sogen to.” Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yeen suxu. A lu a masiga tiye, a muxune fenma naxan a yi rasuxë. **12** Yamana kanna na to waxatin naxan yi, a denkeleya, a kabé yaxuxi Ala yee ra, e tuli mati n xuiin na! **17** Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na xambi ra, a yi e ramini na yamanani a senbe gbeeni. **18** A yi ti e bun ma tonbonni jee tongue naanin, **19** a yi siya solofera halagi Kanan boxoni, a yi a yamaan findi na boxon kanna ra. **20** Na birin danguxi jee keme naanin e nun jee tongue suulun joxon nan bun.” “Na xambi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyeli a waxatini. **21** Na xambi ra, e yi mangan maxodin Ala ra, Ala yi Bunyamin bônsonna Kisu a dii xemen Soli findi e mangan na jee tongue naanin. **22** Ala Soli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a fala nen Dawuda fe yi, a naxa, ‘N bata a to, a muxun nan Yeso a dii xemen Dawuda ra naxan böjen luxi alo n böjenä.’” **23** “Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bônsonne Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na. **24** Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e kejaañ maxetë, e rafu igeni e tubi xinla ma. **25** Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘E mirixi a ma, a nde n tan na? E naxan mamema, na mi n tan na. Koni na fama nen n tan xambi ra. N yeteen mi lan n yi a sankidin fulun.’” **26** Poli mòn yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Iburahima bônsonne nun siya gbëten naxanye gaxuma Ala yee ra, kisi feen Xibaru Fajnini ito faxi en tan nan ma. **27** Amasôta Yerusalen kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mòn mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Loxône birin yi. Koni,

e na falane rakamali nən, e to Yesu yalagi. **28** yi, e xəxolənyaan yi keli e ra kati! E yi Poli a Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan falane matandi, e yi a rayelefu. **46** Koni Poli nun a xa faxa naxan ma. Koni e Pilati mafan nən, alogo a xa a faxa. **29** Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun. **30** Koni Ala yi a rakeli sayani. **31** Naxanye yi biraxi a fəxə̄ ra Yerusalən taani nun keli Galile yi, ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki.” **32** “Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Fajini ito ralideni ε ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na, **33** a bata na rakamali en tan xa, e bənsonne, a Marigi Yesu rakeli sayani, alo a səbəxi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, ‘N ma dii xəmən nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.’” **34** “Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa fəxa sənən, a ito nan fala, a naxa, ‘N Dawuda rə, Yahudiyane yi ne radin. E besənxənyaan tuli sa duba sarıjanxi kendən naxanye ra, n na yire gətə e yamanani. **51** Xərane yi e sanne rakunkun e yi, a naxa, ‘I mi tinqə i ya muxu sarıjanxin rame feen na, e siga İkoniyon taani. **52** Yesu yi kun gaburun kui.’ **36** Anu, Dawuda yelin fəxərabirane tan bəjnən yi rafe səwan nun Alaa xənbini wale Ala xa a waxatini, a faxa nən, e yi Nii Sarıjanxin na.

a maluxun a benbane fəma, a binbin yi kun. **37**

Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.” **38**

“Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali ε ma, ε xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi noε ε ratinxinje Ala yee ra yi yulubine fe ra, **39** koni naxanye na denkəleya Yesu ma, ne tinxinma nən Ala yee ra yi a barakani. **40** Nanara, ε a liga ε yerən ma, nabine naxan fala, na nama fa ε sətə, **41** ε naxa, ‘Ε tan muxu de jaxine, ε kabə, ε xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nən ε waxatini ito yi ε mi yi le naxan na, hali xa a fala ε xa.’” **42** Poli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mən xa falani ito ti e xa Matabu Loxə̄ famatoni. **43** Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gətən naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Poli nun Baranabasi fəxə̄ ra. Nanara, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma. **44** Na Matabu Loxə̄ xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan name xinla ma. **45** Yahudiyen bonne yamaan to waxatin naxan

Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fere mi na fə Ala a falan xa ti ε tan nan singe xa. Koni bayo ε bata ε me Ala a falan na, ε mi ε yetə yatexi habadan nii rakisin muxune ra, nxu kelima ε fema nən, nxu siga siyane fema.

(aiōnios g166) **47** Amasətə Marigina a yamarixi en

ma na kii nin, a naxa, ‘N bata i findi kənənna ra

siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han bəxə̄ danne.’” **48** Siya gətənne ito me waxatin naxan

birin yi yəbəxi nun habadan nii rakisin sətə

feen na, ne yi denkəleya. (aiōnios g166) **49** Marigina

falan yi xuya ayi na yamanan yiren birin yi.

tan na. N bata findi i fafe ra to.’” **50** Koni taan muxu gbeene nun siya gətənne

fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa jaxalan xili kanna naxanye yi gaxuma Ala yee

tulə̄ sa duba sarıjanxi kendən naxanye ra, n na nakeli Poli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi

fima nən ε ma.’ **51** Nanara, a səbəxi yire gətə e yamanani. **52** Xərane yi e sanne rakunkun e

yi, a naxa, ‘I mi tinqə i ya muxu sarıjanxin rame feen na, e siga İkoniyon taani. **53** Yesu

yi kun gaburun kui.’ **36** Anu, Dawuda yelin fəxərabirane tan bəjnən yi rafe səwan nun Alaa

xənbini wale Ala xa a waxatini, a faxa nən, e yi Nii Sarıjanxin na.

a maluxun a benbane fəma, a binbin yi kun. **37**

Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.” **38**

“Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali ε ma, ε xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan

nin. Musaa sariyan mi yi noε ε ratinxinje Ala yee ra yi yulubine fe ra, **39** koni naxanye na denkəleya Yesu ma, ne tinxinma nən Ala yee ra yi a barakani. **40** Nanara, ε a liga ε yerən

ma, nabine naxan fala, na nama fa ε sətə, **41** ε naxa, ‘Ε tan muxu de jaxine, ε kabə, ε xuya

ayi. Bayo n fena nde ligama nən ε waxatini ito yi ε mi yi le naxan na, hali xa a fala ε xa.’” **42**

Poli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mən

xa falani ito ti e xa Matabu Loxə̄ famatoni. **43**

Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gətənne naxanye yi

tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Poli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi

fima nən ε ma.’ **44** Na Matabu Loxə̄ xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan

Marigina falan name xinla ma. **45** Yahudiyen bonne yamaan to waxatin naxan

salide banxini İkoniyon taani alo e darixi

a ra kii naxan yi, e yi falan ti a fəjin na han

Yahudiyane nun siya gətənne wuyaxiye yi denkəleya. **2** Koni Yahudiyen naxanye mi tin

denkəleya, ne yi siyaan bonne radin denkəleya

muxune xili ma. **3** Poli nun Baranabasi yi bu

İkoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini

Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun

kabanako feene liga sənən fima e ma alogo

na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na. **4**

Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu

Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xərane fari. **5**

Yahudiyane nun siya gətənne nun e kuntigine

yi e yitə̄ Poli nun Baranabasi rayarabi feen na,

e nun e magalə̄ feen na e faxa xinla ma. **6**

Xərane na mexina, e yi e gi. E siga taana ndee

yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni

yamanani, e nun na rabilinna birin. **7** E yi lu

Yesu a fe Xibaru Fajin naliye na yi. **8** Xeməna

nde yi dəxi Lisitire taani, lebutenna nan yi a

ra. Xabu a bari, a lebutenxi. A munma yi sigan

ti mum! 9 A yi a tuli mati Pöli a falane ra. yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfiliya. 25 Pöli to a yeen ti xemen na, a yi a kolon a na E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Periga taani, xemena denkeleyaan yi noe a rakendeye nen. 10 e yi godo Atali taani. 26 E kelixin menni, e Nayi, Pöli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i doxo kunkin kui, e xete Antiyoki taani, e yi sanne xun na!” Xemen yi tugan, a sigan ti folo. taxuxi Ala hinantenna ra denanax yi a wanla fe 11 Yamaan Pöli a fe ligaxin to waxatin naxan ra, e naxan nakamali. 27 Pöli nun Baranabasi yi, e yi sonxo Likayoni xuini, e naxa, “Alane Antiyoki lixina, e yi denkeleya yamaan malan. nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!” Ala feen naxan birin ligaxi e xon, e yi na birin 12 E yi Baranabasi xili sa, a “Seyusi,” e Pöli yeba, e nun Ala tinxi kii naxan yi siya gbetene fan xili sa, “Héreme” amasoto Pöli nan yi fala yi findi denkeleya muxune ra. 28 E yi waxati tiin na. 13 Seyusi batuden naxan yi taa deen xunkuye ti Yesu foxorabirane fema Antiyoki yi. na, na saraxaraliin yi fa turane nun jaoronde komotine ra taan so deen na. E yi waxy nen, a yamaan xa saraxane ba Pöli nun Baranabasi xa. 14 Xerane, Baranabasi nun Pöli to na kolon, e yi e domane yibô e ma. E siga e giye yamaan tagi, e gbelegbelema, e naxa, 15 “E ito ligama nanfera? Muxun nan tun nxu tan na alo e tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi e ma, alogo nxu xa a fala e xa, a e xa xete fe fuuni itoe foxo ra, e yi bira habadan Ala foxo ra, naxan kore xonna nun boxo xonna nun igen daxi e nun e yi seene birin. 16 Waxati danguxine yi, Ala tin nen siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xon. 17 Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi e ralugo balon nun sewan na.” 18 Hali Pöli nun Baranabasi to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa. 19 Yahudiyana ndee yi keli Antiyoki taan nun ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pöli magjol, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faxa. 20 Koni Yesu foxorabirane to a rabilin, a yi keli, a mon yi xete taani. Na xoton bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani. 21 Pöli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi soto na yi. Na xambi ra, e xete Lisitire taan nun ikoniyon taan nun Antiyoki taani. 22 E yi Yesu foxorabirane senbe so, e yi e ralimaniya, a e xa lu denkeleyaan kiraan xon ma. E yi e xaran, e naxa, “A fere mi na fo en xa toro ner han, en yi fa lu soe Alaa Mangayani.” 23 E yi fonne doxo e xunna denkeleya yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e yi Ala maxandi, e ne taxu Marigin na e denkeleyaxi naxan ma. 24 E

15 Xemena ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyoki taani, e denkeleya muxune xaran folo, e naxa, “E mi noe kise fo e banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi.” 2 Fe matandi gbeen yi keli e nun Pöli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pöli nun Baranabasi nun Antiyoki denkeleya muxuna ndee xa siga Yerusalen taani, e sa xerane nun fonne to falani ito ma. 3 Nayi, denkeleya yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a fale Fenisa yamanan nun Samariya yamanani, siya gbetene tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasewa kati! 4 E Yerusalen taan lixina, denkeleya yamaan nun xerane nun fonne yi e rasene. Ala feen naxan ligi e xon ma, e na birin yeba e xa. 5 Farisi muxun naxanye bata yi denkeleya, na ndee yi keli, e naxa, “Fo siya gbetene xa banxulan nen, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu.” 6 Xerane nun fonne yi e malan, e feni ito fesefese. 7 Matandin janxina, Piyeri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, e a kolon a Ala bata n sugandi e tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali siya gbetene ma, e yi a me, e denkeleya. 8 Ala naxan muxun birin boje yi feene kolon, na bata e fan nasuxu, a a Nii Sarjanxin so e yii alo a ligi en fan xa kii naxan yi. 9 A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan tagi. Amasoto a bata e bojenen nasarjan denkeleyaan xon. 10 Awa, nanfera e Ala bumbama, e goronna sa Yesu foxorabirane xun ma, en benbane nun en tan yeteen mi noe goronna naxan tonge? 11 Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xon alo e tan.” 12 Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pöli a falan na. Ala

taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga donseen donna ma naxan bata rali suturene e xən ma siya gbetene tagi, e yi ne birin yeba ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi yamaan xa. **13** E yelin falan tiye waxatin naxan donna nun yanga sutexa. A lan ε nama na yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, ε tuli feene liga. Ala xa ε ratanga.” **30** Nayi, e yi keli, e mati n xuiin na! **14** Ala siya gbeten muxune yi siga Antiyoki yi. E yi denkeleya yamaan birin findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simən malan, e yi kedin so e yii. **31** Yamaan to kedin bata na yeba en xa. **15** Awa, nabine falan bata xaran, e birin yi sewa na kawandi falana fe ra. lan ito ma yati! Alaa falan sebexi Kitabuni na kii **32** Yudasi nun Silasi naxanye findixi nabine ra, nin, a naxa, **16** ‘Na xanbi ra, n mən fama nən, n ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e Dawudaa banxi kalaxini tən. N na rafalama nən, senbe so fala wuyaxi ra. **33** E to waxati ti e fema, n yi a nənən ti **17** alogo muxu dənxen naxanye denkeleya muxune yi tin e siga bəjəx xunbenli, luxi yamaan ye, ne xa Marigin fen, e nun siyane e yi xətə e xə muxune fema. **34** Koni Silasi yi birin naxanye n xinla batuma,’ Marigina ito nan lu na. **35** Pəli nun Baranabasi yi lu Antiyoki yi. falaxi, naxan feni itoe birin ligama **18** naxanye E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina kolonxi xabu a foləni.” (**aiən g165**) **19** Yaki mən falan kawandin be. **36** Na dangu xanbini, Pəli yi yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbeten a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan naxanye tubima Ala ma, en nama ne tərə. **20** kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mən Koni fo en xa kedin sebə, en yi a fala e xa, a xa xətə mənne yi en ngaxakedenne xəntəndeni, e xa e yətə ratanga donseen donna ma naxan alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.” **37** A xəli bata rali suture kideni, e nun yanga sutexun nun yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fəxə ra, sube yifaxi donna nun sube wuli donna. **21** **38** koni Pəli yi a miri, a na mi daxa, amasətə a Amasətə xabu en benbane waxatine yi, Musaa xətə nən e fəxə ra Panfiliya yi benun e xa yelin sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a e wanla ra. **39** E yi e bode matandi han, e fata. xaranma salide banxine kui Matabu Loxəne Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e so kunkin birin yi.” **22** Xərane nun fonne nun denkeleya kui, siga Sipiri bəxəni fəxə igen tagi. **40** Koni Pəli yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee tan yi Silasi tongo e yi siga, denkeleya muxune sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyoki yi Pəli nun yelin xanbini e luye Marigina hinantənyaan Baranabasi fəxə ra. E yi Yudasi sugandi naxan bun. **41** A yi dangu Siriya nun Silisi yamanane mən xili Barasaba e nun Silasi, naxanye findixi yi, a denkeleya yamane senbe so.

16 Pəli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Denkeleya muxuna nde yi na, a xili Timote. Yahudiyənan yi a nga ra e nun denkeleya muxuna. Koni Gireki kaan nan yi a fafe ra. **2** Denkeleya muxun naxanye yi dəxi Lisitire taan nun İkoniyon taani, ne birin yi a xili fajin falama. **3** A xənla yi Pəli suxu, a xa siga a ra a fəxə ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Gireki kaan nan yi a fafe ra. **4** E dangu taan naxanye birin yi, xərane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalen taani, e yi na fala na kaane xa, alogo e xa a suxu. **5** Awa, denkeleya yamane yi senben sətə denkeleyani. Ləxə yo ləxə, muxune yi xun masama nən. **6** Alaa Nii Sarıjanxin mi yi tinxı e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi. **7** E

Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata bubu, e siga e ra kuntigine fema lōxō tideni. siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii 20 E siga e ra kitisane yetagi. E yi a fala e xa, Sarijanxin mi tin e xa. 8 Nayi, e dangu Misi e naxa, “Yahudiyen nan xemēni itoe ra, e en yamanani, siga Tirowasi taani. 9 Kœsen na, ma taan basanma kati! 21 E yamaan xaranma Pöli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, daxa en xa tin ne ma en yi e liga.” 22 Ganla “Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!” 10 yi keli e xili ma, kitisane yi Pöli nun Silasi a Na fe toon danguxina, nxu yi kata siga feen domane ba e ma, e yi yamarin fi, a e xa e bulan. na Masedoniya yamanani mafuren, amasotø 23 E to e bulan kati, e yi e raso kasø banxin, nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a e yi a fala kasø kantanna xa, a a xa e mara ki fe Xibaru Fajin nalideni e ma. 11 Awa, nxu faj! 24 Kasø kantanna yamarin sotø waxatin yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu naxan yi, a yi sa e sa kutun na kasø banxin tagi tinxinni Samatirosi bøxønø føxø igen tagi. Na konkoni. 25 Kœ tagini, Poli nun Silasi yi Ala xøtøn bode, nxu siga Neyapoli taani. 12 Nxu yi maxandima, e betin bama Ala xa, kasorasaan keli na yi, nxu siga Filipi taani, na rabilinna bonne yi tuli matixi e ra. 26 Sanja ma kedenni, taa singena Masedoniya bøxønø Romi kaane yi bøxønø yi xuruxurun gbeen ti, han kasø banxin døxi denaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani. 13 yi xuruxurun han! Banxin kasø yirene deene Matabu Løxønø, nxu yi mini na taan so deen na, birin yi rabi, yølonxønne yi ba kasorasane birin nxu siga ba deen na. Nxu yengi yi a ma, a nxu ma. 27 Kasø kantanna xulun waxatin naxan yi, yi Yahudiyane salidena nde toe menni. Naxanla a deene rabixin to, a yi a silanfanna botinje naxanye yi malanxi na yi, nxu yi døxø ne fema, ayi, alogo a xa a yøte faxa, bayo a yengi yi a ma, nxu falan ti ne xa. 14 Na jaxanle ye, keden yi a kasorasane bata e gi. 28 Koni Pöli yi sønxø, na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan a naxa, “I nama i yøte maxølø! Nxu birin bel!” nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu 29 Nayi, kasø kantanna yi lønpun maxili, a so Ala yøe ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a bønjønø kasø banxini mafuren, a xuruxurunma, a yi a nabi alogo Pöli yi naxan falama a xa na suxu. bira Pöli nun Silasi bun ma. 30 Na xanbi ra, a 15 E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi yi e ramini, a yi e maxødin, a naxa, “N nanfe xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, ligø, n kisi?” 31 E yi a yabi, e naxa, “Denkeleya “Xa ε laxi a ra, a n denkeleyaxi Marigin ma, Marigi Yesu ma, i yi kisi, ε nun i ya denbayana.” ε fa yigiyi n ma banxini.” A yi nxu karahan, 32 E yi Marigina falan kawandin ba e nun a a nxu xa so a banxini. 16 Løxøna nde, nxu yi denbayaan birin xa. 33 Na kœsen yetœn na, sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde kasø kantanna yi e tongo, a e maxøldene de ra, yinnan yi naxan føxø ra alo ninginangana, fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi a yi fe famatøne falama naxan baraka yi. A xinla ma mafuren! 34 A siga Pöli nun Silasi ra a yi gbeti gbeen nan sotøma na xøn so a kanne banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan yii. 17 A yi bira nxu nun Pöli føxø ra, yinnana birin yi sëwa amasotø e bata denkeleya Ala ma. a rasonxøma, a falan ti a xøn, a naxa, “Kore 35 Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga Xønna Alaa walikeen nan itoe ra! E kisi feen kasø kantanna ma, e naxa, “Na xemene bejin.” kiraan nan yitama ε ra!” 18 A yi lu na ligø xii 36 Nayi, kasø kantanna yi a fala Pöli xa, a naxa, wuyaxi han a yi gba Pöli ra. Donxøn na, a yi a “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi yøe rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, bejin, ε siga bøjøe xunbenli.” 37 Koni Poli yi a “N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan xinli, xøte sungutunni ito føxø ra!” Yinnan yi Romi dugurenne bønbø kënenna ma, e mi sa xøte a føxø ra na waxatin yetení! 19 Awa, a nxu makitixi nøn, e yi nxu sa kasoon na. Koni kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti iki, e fa waxi nxu bejin feen nin wundoni ba? sotøma a ra sønøn, e Pöli nun Silasi suxu, e yi e Na mi lanje mume! Fø e yetœn xa fa be, e fa

nxu bejin.” 38 Doma kanne yi sa falani ito ti to a me a Poli Alaa falan nalima Beere taani, kitisane xa. E a me waxatin naxan yi, a Romi e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa, dugurennna nan Poli nun Silasi ra, e gaxu kati! 14 Mafuren denkeleya muxune yi Poli rasiga 39 Nanara, e yi Poli nun Silasi mafan. Na xanbi foxo igen binni, koni Silasi nun Timote yi lu ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa Beere taani. 15 Muxun naxanye sa Poli mati, keli na taani. 40 Poli nun Silasi to mini kasoon ne yi siga a ra han Atena taani. Na xanbi ra, na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne e mon yi xete Beere taani Poli a jnunu xuiin li na, e yi ne ralimaniya, e siga.

17 E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi denaxan yi. 2 Poli yi so e salide banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xunsagi saxan ti na, Yahudiyane nun Poli yi Kitabuna fe falama Matabu Loxone yi. 3 A yi a yeba e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi daxa a toro, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama e xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.” 4 Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Poli nun Silasi fari. Gireki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yee ra, ne wuyaxi yi na liga e nun naxalan xili kan wuyaxi. 5 Koni xoxolonyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan loxo tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Poli nun Silasi fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yetagi. 6 Koni e to mi e to, e yi Yason nun denkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fema. E sonxo sonxo, e naxa, “Muxuni itoe dunuja birin yifuma, iki e bata fa be, 7 Yason yi e yigiyi a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasoto e a falama a manga gbete na naxan xili Yesu.” 8 Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakontofili, 9 e mi Yason nun bodene bejin fo e to e xunba gbetin fi. 10 Koe to so, denkeleya muxune yi Poli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banxini. 11 Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan nasuxun kunfan yi ne yi. Loxo yo loxo e yi Kitabun fesefesema nen alogo e xa Poli a falane jendin kolon. 12 Yahudiyawuyaxi yi denkeleya e ye, e nun Gireki naxalan xili kan wuyaxi nun Gireki xeme wuyaxi. 13 Koni Yahudiyen naxanye yi Tesaloniki taani, ne na, a Silasi nun Timote xa fa a fema sinma. 16 Poli yi e legedenma waxatin naxan yi Atena taani, a niin yi rajaxu a ma, bayo a bata yi a to, a susure yiren nan yi na taan na. 17 Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girekin naxanye yi gaxuma Ala yee ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra loxo tideni loxo yo loxo. 18 Lonnillana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti folo a xa. Nde yi lu e bode maxodinje e naxa, “Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?” Bonne naxa, “A ligaxi alo a ala xojene nan ma fe ralima.” Amasoto Poli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani. 19 Nayi, e yi Poli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nnxu wama a kolon feni nanse xaran neneni ito ra i naxan ma fe falama? 20 Amasoto nxu fe nenene nan mema, nxu waxyi e bunna kolon feni.” 21 Atena kaane nun xojen naxanye yi e ye, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nenene nan tun nameyeyi. 22 Poli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, “Atena kaane, n bata a to a e dinaxi feen birin yi. 23 Amasoto n yi e taani sigama waxatin naxan yi, n yi e batu seene toma. N mon bata saraxa gandena nde fan to, a sebexi denaxan ma fa fala, ‘En mi ala naxan kolon.’ Awa, e naxan batuma e mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi e ma. 24 Ala naxan dunuja nun a yi seene birin daxi, na nan kore xonna nun boxa xonna Marigin na. Na mi doxoma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi. 25 A mako mi muxun yii foxon ma. Amasoto a tan nan siimayaan fima yamaan ma, e nun niiraxinla nun seen birin. 26 A siyane birin da nen mini muxu kedenni. A yi e doxa dunuja yiren birin yi. A yeteen yi e gbee waxatine nun e doxadene danne ragidi. 27 Ala na ligaxi nen alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen

na, xa e nœ. Anu, a mi makuya en sese ra. a denbayaan birin yi denkelya Marigin ma. **28** Amasotø, ε gbee fala naxume tiina ndee a Kœnti kaa wuyaxi yi a falan me, e denkelya, e falama, e naxa, ‘En dunuja yi gidin ligama a rafu igeni e tubi xinla ma. **9** Lœxona nde, Pöli tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma yi fe toon ti kœen na alo xiyena. Marigin yi a dunuja yi a tan nin.’ E mœn naxa, ‘Ala bœnsønna fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni falan ti! I nan en fan na.’ **29** Xa Ala bœnsønna nan en tan nama i dundu! **10** Amasotø n na i fœxo ra. Muxu na, en nama en miri, a Ala maliga xœmaan na yo yii mi i liye, a fe jnaxin naba i ra, bayo n ma hanma gbetina hanma gœmœ sawuran naxan muxu wuyaxi taani ito yi!” **11** Nanara, Pöli yi lu nafalaxi adamane kœtene nun miriyane xœn. **30** na yi jœe keden kike sennin, a yamaan xaran Ala mi na fe kolontareya waxatine yatexi, koni Alaa falan ma. **12** Galiyon yi Akaya yamana iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e kanna ra waxatin naxan yi, Yahudiyane birin kejnaan maxet. **31** Amasotø a bata lœxo keden yi e malan Pöli xili ma, e siga a ra kiti sadeni. nagidi a dunuja birin kitin bolonma naxan yi **13** E yi a kansun, e naxa, “Xœmeni ito yamaan tinxinni a muxu yebaxin xœn. A bata na kanna mabandunma Ala batu kiina nde nin naxan mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli mi daxa sariyani.” **14** Benun Pöli xa falan ti, sayani.” **32** E to Pöli xuiin me a muxune kelima Galiyon yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa ε sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, “N xu tan Yahudiyane yi ε mawugama tinxitareyana mœn waxy i ya falan name feni waxati gbete.” **33** fe yi nun hanma gbalona nde, a yi lan nun nayi Nanara, Pöli yi keli e tagi. **34** Koni muxuna ndee n xa n tuli mati ε falan na. **15** Koni ε to ε bode yi sa a fari, e denkelya alo Denisi Areyopagi matandima ε falane yi, e nun xinle nun ε gbee muxuna nde, e nun naxanla nde naxan yi xili sariyane, na ε tan nan ma. N tan mi waxy findi Damarisi e nun ndee gbetsye.

18 Na xanbi ra, Pöli yi keli Atœna taani, a siga Kœnti taani. **2** A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a naxanla Pirisila yi baxi fade nœn sa keli Itali yamanani. Amasotø Manga Kilodi bata yi a yamari a Yahudiyane birin xa keli Romi taani. Pöli yi kafu e ma, **3** bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi degena bubun na. A yi lu e fœma walideni. **4** Matabu Lœxœn birin, a yi falan tima nœn Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girekine masotødeni. **5** Silasi nun Timote na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pöli yi lu kawandin be waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na. **6** Koni Yahudiyane to a matandi, e a rayelefu, a yi a domani kunkun taxamasenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε halagi, ε yetœen nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbetene nan fœma.” **7** Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yœeragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin dexœn ma. **8** Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun feni na feen kitisaan na.” **16** A yi e kedi kiti sadeni. **17** Awa, e birin yi salide banxin kuntigi Sosaten suxu, e yi a mabœnbœ kitisa banxin yetagi. Koni Galiyon ma fe mi taran na yi hali! **18** Pöli yi soge wuyaxi ti a ngaxakedenne fœma Kœnti taani. Na xanbi ra, a yi keli e fœma. E nun Pirisila nun Akila yi so kunkin kui siga Siriya yamanani. Koni a bata yi a xunna bi Sankire taani a de tiina nde a fe ra. **19** E to sa Efesi li, Pöli yi Pirisila nun Akila lu na yi. Koni Pöli yetœen yi siga Yahudiyane salide banxini, e falan ti e bode tagi. **20** E yi a mafan, a a xa bu e fœma, koni a mi tin. **21** A yi sigama waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa Ala tin, n mœn fama nœn ε fœma.” A yi dœxo kunkin kui, a siga Efesi taani. **22** A Sesariya taan li waxatin naxan yi, a yi siga Yerusalen taani, a sa na denkelya yamaan xœntœn. Na xanbi ra, a yi siga Antiochi taani. **23** A yi waxatidi ti, a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu fœxœrabirane kawandi, e senben sœtø. **24** Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga Efesi taani, a xili Apolosi naxan bari Alesandire taani. A yi falan kolon katì, a yi Kitabun kolon ki fajni. **25** A yi xaranxi Marigina Kirana fe ma. A

yi Yesu a fe xaranna tima a sôbeen nun tinxinna yi din a fatin na, e yi ne tongoma nен, e yi e nin. Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan sa firemane fatin ma. E yi kendeya, yinnane kolon marafu feen na igeni. **26** A yi falan ti fan yi xete e foxo ra. **13** Yahudiyan naxanye folo xaxili ragidini Yahudiyane salide banxini. yi sigama yirene yi yinnane kedideni, ne fan Pirisila nun Akila a xuiin me waxatin naxan yi, yi kata Marigi Yesu xinla rawalideni e yinnan e yi a tongo, e yi Alaa Kirana fe yeba a xa a jaxine kedi. E yi a falama yinnane xa nен, e kiin yeteni. **27** Siga xonla bata yi Apolosi suxu naxa, “N bata ε yamari Yesu xinli, Poli naxan Akaya yamanani. Nanara, denkeleya muxun ma fe kawandi bama, ε xete muxuni ito fo xo naxanye yi Efesi taani, ne yi a mali, e kedin ra!” **14** Yahudiyane saraxarali kuntigina nde sebe Yesu fo xorabirane ma Akaya yi, a e xa a Sebaa dii xeme soloferene yi na nan ligama. **15** yisuxu na yi. A na li waxatin naxan yi, naxanye Koni lôxona nde yinnan yi e yabi, a naxa, “N yi denkeleyaxi Ala hinanna barakani, a yi ne Yesu kolon, n Poli fan ma fe kolon, koni nde ε mali kati! **28** Amasotø a yi Yahudiyane falan tan na?” **16** Yinnan yi xemen naxan fo xo ra, na matandima senbeni kenenni, a yi a yita Kitabun yi dutun e ma senben na, han a yi e birin no. A kui, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

19 Apolosi yi Korenti taani waxatin naxan yi,

Poli yi geya yamanani siga, a yi fa Efesi taani. A yi Yesu fo xorabirana ndee li na yi. **2** A yi e maxodin, a naxa, “ε denkeleya waxatin naxan yi, ε yi Alaa Nii Sarijanxin soto ba?” E yi a yabi, e naxa, “N xu munma sa Alaa Nii Sarijanxina fe me nен.” **3** Poli yi e maxodin, a naxa, “ε rafuxi igeni xaranna mundun xon?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee marafuu xaranna.” **4** Poli yi a fala e xa, a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen nin alogo e xa e kejaa maxete. A yi a falama yamaan xa nен, a e xa denkeleya na kanna ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan Yesu ra.” **5** E na me waxatin naxan yi, e rafu igeni Marigi Yesu xinli. **6** Poli yi a yiin sa e ma, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma, e yi falan ti xui gbetene yi, e yi nabiya falane ti. **7** E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin joxondon. **8** Poli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxan. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma. **9** Koni ndee yi tengbesen, e mi tin denkeleye, e yi lu Yesu a Kirana fe yibese yamaan yetagi. Nanara, Poli yi a masiga e ra, a Yesu fo xorabirane xali e danna. E yi lu falan tiye loxø yo loxø Tiranus a xarande banxini. **10** Na yi lu lige han jee firin. Nanara, muxun naxanye birin yi doxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girekine, ne birin yi Marigina falan me. **11** Ala yi kabankoko fe gbeene liga Poli xon ma. **12** Nanara, dugi dungin nun wali domaan naxanye bata

yi mini banxini. **17** Yahudiyane nun Girekin naxanye yi doxi Efesi taani, ne to ito me, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han! **18** Muxun naxanye denkeleya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe jaxine ra kenenna ma. **19** Naxanye yi woyimeyaan ligama, ne yi e kedine malan, e fa e ra, e yi e gan birin yetagi. E yi kedine sarene yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tongue suulun. **20** Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin senben barakani. **21** Na feene danguxina, Poli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalem taani. A yi a fala, a naxa, “N na siga na waxatin naxan yi, fo n xa sa Romi fan to.” **22** Nanara, a yi a mali muxu firin nasiga Masedoniya yamanani, Timotee nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi. **23** Na waxatini, sonxa gbeen yi te Efesi taani masoto Yesu a Kirana fe ma. **24** Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala naxalanmana nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bonboxin na. Na yi tono gbeen nan sotoma a tan nun a walike bodene xa. **25** Nanara, a yi a walike bodene birin xili, e nun naxanye yi na wali sifan ligama, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafane, ε a kolon en nafunla sotoma wanli ito nin. **26** Poli ito feen naxan ligama, ε bata na me, ε yi a to. A naxa, a muxune susuren naxanye rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mume! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxete Efesi taami be e nun fayida Asi yamanan birin. **27** Fe xodeyen nan na

ra. En ma wanli ito fama xili jaxin sotoden i nen! Masedoniya yamanani. 2 A dangu na yamanan En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun Na danguxina, a siga Gireki yamanani, 3 a kike dunuja yiren birin yi, na binyen bama a ma saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani nen.” 28 Yamaan falani itoe me waxatin naxan kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yi, e bojen yi te, e sonxə sonxə, e naxa, “Efesi yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xetə Masedoniya kaane gbee ala Aritemi gbo!” 29 Sonxə sonxən kiraan xən ma. 4 Pirusi a dii xemən Sopateri yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Poli sigati Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya nun Sekondu Tesaloniki kaane nun Gayi Deribe kaane. E birin gimatən yi siga ne ra yamaan kaan nun Timote e nun Tikiko nun Tirofime malanden. 30 A xənla yi Poli suxu, a xa siga naxanye kelixi Asi yamanani. 5 Ne yi siga yəen yamaan yetagi koni Yesu foxərabirane mi tin a na, e sa nxu legeden Tirowasi taani. 6 Buru siga. 31 Yamanan muxu gbeena ndee naxanye Tetaren Sanla danguxina, nxu yi dəxə kunkin yi Poli xəyine ra, na ndee yi xeraan nasiga a ma, kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu e yi a mafan a nama so yamaan yə. 32 Malanden yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi ləxə xun tan yi basanxi han! Ndee yi sonxəma fena nde keden ti na yi. 7 Simitin jinbanna ra, nxu yi ra, bonne yi sonxəma fe gbete ra, amasətə e yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xən ma. malanxi na feen naxanye ma, a wuyaxi mi yi sa Poli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiyə han ne kolon nen. 33 Yahudiyane yi muxuna nde kəe tagini amasətə a yi sigama nen na xətən radinma yəen na alogo a xa falan ti naxan yi bode. 8 Nxu yi malanxi kore banxin naxan kəe xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yəbama a xa ra, lenpu wuyaxi yi mənni. 9 Banxulanna nde naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin yi na yi a xili Eyutiki, na yi dəxi kore banxin na alogo a xa falan ti. 34 Koni e a kolon waxatin foye soden nan na. Poli to yi falan xunkuyama naxan yi, a Yahudiya nan yi a ra, e birin yi ayi, na banxulanna yi xi han! Xixənla yi gbo ayi sonxə e bode xən ma han waxati xunkuye, e han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!” 35 a faxaxin li. 10 Awa, Poli yi godo, a yi a felen a Dənxən na, taan səbeli tiin yi yamaan masabari, xun ma mafuren, a yi a tongo, a naxa, “E nama a naxa, “Efesi kaane, dunuja muxune birin a xamin, a niin mən a yi.” 11 Na xanbi ra, Poli kolon, a Efesi taan nan Aritemi batu banxin mən yi te sangansoon kəe ra. A yi buruni gira, a kantanma e nun a sawuran naxan godo keli yi a don. Poli yi falan ti e xa han xətənni, na kore! 36 Muxu yo mi nəe feni itoe matande. xanbi ra a yi siga. 12 E siga banxulanna kənden Nanara, ε lan nen ε yi ε sabari. E nama fefe liga na, na yi e ralimaniya ki fapi. 13 Nxu yi siga a woltonni. 37 E bata fa muxuni itoe ra be koni e Poli yəe ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Poli mi se mujaxi alone batu banxine yi, e mi en tongoma kunkin kui denaxan yi. Amasətə, a yi ma susuren naxalanmaan nayelefuxi hal! 38 sigama a sanna nan ma. 14 A to nxu li Asosi Xa mawugana nde Demetiri nun a walikeen taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga bodene kui lan muxu yo ma, kiti banxine nun taana nde yi, naxan yi xili Mitilene. 15 Na xətən kitisane na. E xa sa e mawuga mənni. 39 Xa ε bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han mən wama fe gbete xən ma fə ε xa a fala taan Kiyo taani. A soge firindeni, nxu yi fa Samosi yi, dugurenne malanni. 40 E nama sa en kansun a soge saxandena, nxu sa Miletli li. 16 Poli yi a murute feen na to sonxə sonxəna fe ra. 41 Bayo ragidi, a xa dangu Efesi taan dəxən kunkin kui en mi nəe dəntge yo se malanni ito ti xunna amasətə a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi ma.” A yelinxini ito fale, a yamaan nasiga.

yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalən taani, xa na lanjə. 17

20 Sonxə sonxən baxina a ra, Poli yi Yesu foxərabirane malan. A yi e ralimaniya, a yi a jungu e ma. Na xanbi ra, a siga

Poli yi xeraan nasiga Efesi taani keli Miletli yi, a denkəleya yamaan fonne xa fa. 18 E to fa, a yi a

fala e xa, a naxa, "Xabu n faan soge singena Asi Marigi Yesu falan naxan ti, ε xaxili lu ne xon yamanani ε tagi, ε n kewanle kolon. **19** N bata ma. A naxa, 'Naxan seen fima, na barayin gbo wali Marigin xa yete magodon nun yeeegeni. N mən yi tərəma Yahudiyane yanfantenyaa bun. **20** ε a kolon a n mi ε munanfan fe yo luxunxi maxandi. **37** E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin ε ma. N bata xaranna ti ε xa yamani e nun ε Pəli ma, e yi a sunbu. **38** A to a fala e xa, a naxa, banxine yi. **21** N bata a rali Yahudiyane nun a e mi fa a toma sənən, na yi e sunu kati. E sa a Girékine birin ma a e xa e kejaan maxete, e mati han kunki deen na.

tubi Ala ma, e denkeleya en Marigi Yesu ma."

22 "Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalen taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon. **23** N naxan tun kolon fo n nemə danguma taa yo taa, Alaa Nii Sarıjanxina n nakolonma a kasorasaan nun tərə wuyaxi n maməen yeen na. **24** Koni n mi n niin yatexi sese ra fo n bata kiraan naxan de susu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na rajan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Fajin seren ba." **25** "Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti ε tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Mangayaan kawandin ba ε xa, ε tan sese mi fa n toma sənən. **26** Nanara, n na a falama ε xa to yeteni, xa ε tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma. **27** Amasətə n bata Ala sagoon birin nali ε ma, a sese mi fa luxi. **28** ε jəxə lu ε yete xon e nun Alaa Nii Sarıjanxina ε findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. ε Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yete wunla ra. **29** Amasətə n na kolon, n na keli ε tagi waxatin naxan yi, muxu jaxine fama nen sodeni ε tagi, e kata ε yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi. **30** Muxuna ndee kelima nen ε tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu foxərabirane xa bira e foxyə ra. **31** Nanara, ε lu ε yee ra yi! N na ε keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma jəeε saxan kəeεn nun yanyina yeeegeni, ε nama jinan ne xon!" **32** "Awa, iki n bata ε taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nəe sənben fiye ε ma, a yi na kəeεn fi ε ma naxan maraxi muxu sarıjanxine birin xa. **33** N mi kunfazi muxu yo a gbeti xən, hanma xəmana, hanma dugine. **34** ε yetəna a kolon, n yetəen yii foxəne nan nxu nun n lanfane makone fanxi. **35** A lan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ε ra wali xədəxe sifani ito xən ma.

Marigi Yesu falan naxan ti, ε xaxili lu ne xon dangu a sətə muxun na." **36** Pəli to yelin falan maxandi. **37** E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin ε ma, e yi a sunbu. **38** A to a fala e xa, a naxa, banxine yi. **21** N bata a rali Yahudiyane nun a e mi fa a toma sənən, na yi e sunu kati. E sa a Girékine birin ma a e xa e kejaan maxete, e mati han kunki deen na.

21 Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi bəxən na kunkin kui. Na xətən bode, nxu sa so Rəde bəxəni, nxu yi keli mənni nxu fa Patara taani. **2** Nxu yi kunkina nde li men naxan yi foxyə igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui. **3** Nxu Sipiri bəxən toxina, nxu yi dangu a ra, a lu kəmən foxyən binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo denanaxan yi. **4** Nxu yi Yesu foxyərabirana ndee li men. Nxu yi ləxə xun keden ti ne fəma. E yi a fala Pəli xa Alaa Nii Sarıjanxin sənbeni, e naxa, a a nama siga Yerusalen taani. **5** Koni na xunsagin jənəxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu foxyərabirane birin yi sa nxu mati, e nun e jaxanle nun e diine han taan fari ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan de, nxu yi Ala maxandi mənni. **6** Na xanbi ra, nxu yi nxu jəngu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xətə e konni. **7** Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolome taani, nxu yi denkeleya muxune xəntən na yi, nxu ferijən e fəma. **8** Na xətən bode nxu yi keli mən, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Fajin Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene ye. **9** Dii təmə fututare rasələnxı naanin yi Filipi yii, ne yi nabiya falane tima. **10** Nxu xi dando tixin na, nabiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi. **11** A yi fa nxu fəma, a yi Pəli a tagi xidin tongo, a yi a yetə sanne nun a yiine xidi na ra, a naxa, "Alaa Nii Sarıjanxin naxa, 'Yahudiyane tagi xidini ito kanna xidima ikiini Yerusalen taani, e a so siya gbetene yii.'" **12** Nxu na mə waxatin naxan yi, nxu birin yi Pəli mafan, a a nama siga Yerusalen taani. **13** Koni a yi nxu yabi, a naxa, "Nanfera ε wugama han ε n bəjən kala? Amasətə n yitənxi na a ra e xa n xidi Yerusalen

taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra.” 14 A to nxu mali. Xemeni ito nan sigama yiren birin yi, mi tin nxo falan suxe, nxu mi kankan a ma, nxu a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa sariyan yi a fala, nxu naxa, “Margin sagoon xa liga.” nun yireni ito xili ma. A yeteen bata Girékine 15 Na loxone to dangu, nxu yi nxu yiton, nxu raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijanna kala.” yi siga Yerusalen taani. 16 Yesu fôxrabirana 29 E ito falaxi nen bayo e bata yi Tirofime Efesi ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu kaan to a fôxø ra taani, e yengi yi a ma a Pôli xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu bata yi a raso Ala Batu Banxini. 30 Taan birin xa yigiyi dñanaxan yi. Yesu fôxrabiran nan yi yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin a ra xabu waxati xunkuye. 17 N xu Yerusalen yi. E yi Pôli suxu, e yi mini a bubue Ala Batu taan li waxatin naxan yi, dñankeleya muxune Banxini tande ma. E yi a so deene ragali keden yi nxu yisuxu sewani. 18 Na xotøn bode, nxu na. 31 Yamaan yi waxy Pôli faxa feni. Muxuna nun Pôli yi siga Yaki xontonden. Dñakeleya nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan yamaan fonne birin yi malanxi na yi. 19 Pôli yi xa, a sônxø sônxøn Yerusalen taan yiren birin e xontøn, a yi a wanla birin dñetegen sa e xa yi. 32 Sofa mangan yi sofane nun sofa kemen Ala feen naxanye ligaxi siya gbëtene tagi. 20 E kuntigine xili, e siga e giye yama gbeen fëma. na me waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba a fala Pôli xa, e naxa, “N xu ngaxakedenna, a Pôli bônbë. 33 Sofa mangan yi sa Pôli suxu, a mato, Yahudiyan wuli wuyaxi bata dñakeleya, e yi e yamar, a e xa a xidi yôlønxøn firin na. birin mòn tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni. Na xanbi ra, a yi maxödinna ti a nde a ra, e 21 Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a nun a naxan ligaxi. 34 Koni muxuna ndee yi Yahudiyan naxanye birin siya gbëtene ye, a i sônxøma fena nde ra, bonne sônxøma fe gbëtene xaranma e xa xete Musaa sariyan fôxø ra, ma. Sofa mangan mi yi sese yee toma sônxø a e mòn nama e diine banxulan, a e nama en sônxøni. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga Pôli ra ma namunne suxu. 22 En fa nanfe ligan nayi? yire makantanxini. 35 Pôli to e banxin te deen Amasøto sike yo mi na, e a mema nén, a i bata li, fô sofane xa yi fa a tongo nén, e siga a ra fa. 23 Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na amasøto yamaan yi najaraxi. 36 Yamaan birin liga. Awa, xemë naanin be naxanye bata e de yi biraxi a fôxø ra, e sônxøma, e naxa, “A xa ti Ala xa. 24 Siga e fôxø ra, ε sa ε rasarijan ε faxal!” 37 E yi sigama Pôli ra yire makantanxini bode xøn ma. I mòn xa e sareñ fi, alogo e xa e waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan xa, a xunne bi. Nayi, birin a kolonma nén, a e feen naxa, “I tinjë ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa naxanye falaxi i ya fe yi, a jøndi mi e sese ra, mangan yi a maxödin a naxa, “I Gireki xuiin koni a i fan yeteen Musaa sariyane suxi. 25 Koni mema? 38 Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, siya gbëtene naxanye tan bata dñakeleya, nxu naxan baxi yamaan namurutedeni, a siga yengë bata nxo miriyane sebe, nxu yi a rasiga ne ma. so muxu wuli naaninna ra tonbonni?” 39 Pôli N xu naxa, e xa e yete ratanga doneen donna yi a yabi, a naxa, “Yahudiyan nan n tan na, n ma naxan bata rali suturene ma, e nun suben yifaxi donna nun yanga suturaxin dugurennan n tan na. Yandi, tin sunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suturaxin dugurennan n tan na. Yandi, tin sunli.” 26 Na xotøn bode, Pôli yi na xemene n xa falan ti yamaan xa.” 40 Sofa mangan yi tongo e yi rasarijan e bode xøn ma. Na xanbi tin. Nanara, Pôli yi keli a ti banxin te deen na, a ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, sarijan loxone rakamalima waxatin naxan yi, e Pôli yi falan ti e xa Heburu xuiini.

yi saraxan ba e keden kedenna birin xa. 27 Soge solofereden janmatøna, Yahudiyan naxanye keli Asi yamanani, ne yi Pôli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a susu. 28 E sônxø sônxø, e naxa, “Isirayila muxune, ε

22 A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ε tulì mati, n xa n xønba ε xl!” 2 E to a me a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, Pôli yi siga falan ma, a naxa, 3 “Yahudiyan nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi

yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyeli yi, e mi na suxuma.’ **19** N yi a yabi, n naxa, nan n xaranxi en benbane sariyan suxu kiin ‘Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo ε tan birin kii banxine yi, naxanye denkeleyaxi i ma, n yi ne naxan yi to. **4** N fan yi Yesu a Kiraan muxune sa kasoon na, n yi e bənbo. **20** E to yi i serena besenxonyama han n yi e faxa. N yi xemene Etiyen faxama, n tan yeteeen yi na, n tin nən. nun jaxanle suxuma, n yi e sa kasoon na. **5** Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dugine Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne kantanma.’ **21** Awa, Marigin yi a fala n xa, a birin n seren be nən na ma, amasotə n kedin naxa, ‘Siga, amasotə n na i rasigama nən siya sotə e ra nən, siga en ngaxakeden Yahudiyane gbetene ma yire makuyene yi.’’ **22** Yamaan yi ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni e tuli mati Pəli xuiin na han a yi na fala. E yi itoe suxu xinla ma, n yi e xidi, n xetə e ra sənxo fəlo kati, e naxa, “A xa faxa! Muxu sifani Yerusalen taani e jaxankataadeni.” **6** “Awa, n yi ito lu daxi mi a ra a nii ral!” **23** E yi sənxoma, e e kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata domane wolima kore, e ghangbanni te. **24** Romi yi maso Damasi taan na, təe dege gbeen yi ti n sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Pəli ra yire ma mafuren keli kore! **7** N bira bəxəni. N fala makantaxini. A naxa, a e xa a bulan, e yi a xuiin me, a naxa, ‘Səli, Səli, i n besenxonyama maxədin alogo a xa a kolon yamaan sənxoma a nanfera?’ **8** N yi a maxədin, n naxa, ‘Marigina, ma feen naxan ma. **25** Koni e to a xidi a bulan nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu Nasareti xinla ma, sofa kəmen kuntigin naxan yi tixi kaan nan n tan na, i naxan besenxonyama iki!’ na, Pəli yi na maxədin, a naxa, “A daxa ε xa **9** Muxun naxanye yi n fəxə ra, ne fan yi na Romi dugurennə nde bulan hali ε munma naxan təe degen to. Koni naxan yi falan tima n xa, e makiti singen?” **26** Sofa kəmen kuntigin na me mi na xuiin me. **10** N yi maxədinna ti, n naxa, waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fəma, a ‘Marigina, n xa nanfe liga?’ Awa, Marigin yi a yi na fala, a yi a maxədin, a naxa, “I nanfe lige? fala n xa, a naxa, ‘Keli, i siga Damasi taani! Ala Romi dugurennə nde nan xemene ito ra!” **27** i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Pəli maxədin, falama i xa nən mənni.’ **11** Na təe dege gbeen a naxa, “A fala n xa, xa Romi dugurennə nde yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yii rasuxu nan i tan na?” Pəli yi a yabi, a naxa, “Ən, a e siga n na Damasi taani.” **12** “Awa, xemene tan nan nde n na.” **28** Sofa mangan yi a fala, a nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu naxa, “N gbeti gbeen nan baxi, n findi Romi togəndiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, dugurennə ra.” Pəli yi a yabi, a naxa, “Koni n Yahudiyən naxanye birin yi dəxi mənni, ne yi a tan barixi Romi dugurenyaan nin.” **29** Muxun binyaxi kati! **13** Na yi fa, a ti n dexən, a naxa, naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne ‘Ngaxakedenna Soli, seen to fa!’ N yi toon ti yi keli a fəma keden na. Sofa mangana a kolon keden na, n yi a tan to. **14** A yi a fala, a naxa, waxatin naxan yi, a bata yi Romi dugurennə ‘N xu benbane Ala bata i sugəndi alogo i xa nde xidi yələnxənna ra nun, na fan yi gaxu. **30** a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i Yahudiyane yi Pəli kansumma feen naxan na, yi a xuiin yeteeen me. **15** Amasotə i bata feen sofa mangan yi wəxi na kolon fəni. Nanara, naxanye to, i yi a me, i findima nən na seren na na xəton bode, e yi Pəli fulun. Sofa mangan yi muxune birin xa. **16** Awa, i fa nanse maməma saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba e yi e malan. Na xənbəi ra, a yi Pəli ti e yetagi. i ma, i yi a maxandi a xinli.” **17** “N xətexina Yerusalen taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena. **18** N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, ‘I mafura, i keli Yerusalen taani keden na, amasotə i sereyaan naxan bama n ma fe

23 Pəli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, “Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yee xəri han to, n mi n yete yalagima ne ra.” **2** Muxun naxanye yi tixi Pəli fəma, Saraxarali Kuntigi Singen Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Pəli deen garin. **3** Pəli yi a fala a xa, a naxa,

“Ala i fan bōnbōma nēn, i tan naxan luxi alo siga yire makantanxini, a sa feni ito fala Pōli banxin naxan fari mafixa, koni a kuiin lōxi. xa. 17 Na xanbi ra, Pōli yi sofa kemen kuntigina I dōxi n makitideni sariyan xōn. Koni i tan nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxulanni sariyan kalama amasōtō i bata yamarin fi, a e ito tongo, i siga a ra sofa mangan fēma, a waxi xa n bōnbō!” 4 Muxun naxanye yi Pōli fēma, falana nde ti feni a xa.” 18 A yi a tongo, a siga a ne yi a fala a xa, e naxa, “I Alaa Saraxarali ra sofa mangan fēma, a yi a fala a xa, a naxa, Kuntigi Singen nan konbima na ra.” 5 Pōli “Pōli naxan kasoon na, na nan n xilixi, a yi a yi a yabi, a naxa, “Ngaxakedenne, n mi yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. fēma amasōtō a waxi fena nde fala feni i xa.” 19 Amasōtō a sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama Sofa mangan yi banxulanna yii rasuxu, a siga fala jaxin ti i ya yamaan mangan ma.’” 6 Pōli yi a ra a danna, a sa a maxōdin, a naxa, “I nanfe a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune falama n xa?” 20 Banxulanna yi a fala a xa, a nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala naxa, “Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i a xuini texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, mafan, a i xa Pōli rasiga kitisa yamaan ma alogo “Ngaxakedenne, Farisi muxun nan n na. N fafe e xa a fe fēsēfēsē. 21 Koni i nama i tulī mati fan Farisi muxun na a ra. E n makitima bayo n ne ra amasōtō e dangū muxu tonge naanin na laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!” 7 A naxanye luxunxi Pōli yēs ra. E birin bata e kōlo, na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune a e nama sese don, e nama e min, han e yi a yi fōlō e bode matandē, yamaan yi taxun. 8 faxa. E yitōnxi na nan ma iki. E i ya yamarin Saduse muxune yi a falama, e naxa, a muxune nan tun legedenma.” 22 Sofa mangan yi a fala, mi kelima sayani, e mōn naxa, a malekane mi a naxa, “I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na hanma sēnbē totarene. Koni Farisi muxune na yeba n xa.” A banxulanna yiba, a yi siga. 23 tan yi laxi ne birin na. 9 Nanara, sōnxō sōnxō Sofa mangan yi sofa kemen kuntigi firin xili, gbeen yi keli. Awa, sariya karamōxōna ndee yi a naxa, “E sofa kēme firin tongo, e nun soo keli Farisi muxune yē, e ti, e matandin ti kat! kan tonge soloferē nun tanba kan kēme firin. E E naxa, “Nxu mi fe jaxi yo toxi xēmēni ito a ne yitōn, siga Sesariya taani to kōēn na dege fe yi. Yanyina nde, sēnbē totarena nde hanma waxatin na dangū. 24 E fa soona ndee ra Pōli malekan falan ti a xa nēn yati!” 10 Matandin tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Felisi konna li bōjē xunbenli.” 25 Na xanbi ra, Pōli yibō dungū dungan na. Nanara, a sofane a kedin sēbē, a naxa, 26 “N tan Kilodi Lisiyasa yamari, a e xa sa Pōli tongo yamaan tagi, e bata i tan Felisi yamana kan fajin xōntōn. 27 siga a ra yire makantanxini. 11 Na kōēn na, Yahudiyane xēmēni ito suxi, a yi luxi ndedi, e Marigin yi mini Pōli xa, a naxa, “I wekile! I xa a faxa. N to a kolon a Romi dugurennna nan a sereyaan bama n xa nēn Romi taani alo i a liga ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi. Yerusalēn taani kii naxan yi.” 12 Na xōtōn bode, 28 E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kōlo, kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan a e mi doneen donma, e mi igen minma fo fēma. 29 N yi a to, a e a kansunma e sariya kala e Pōli faxa. 13 Naxanye na feni tōn, e dangū feen nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a faxē feen muxu tonge naanin na. 14 Na xanbi ra, e siga naxan ma hanma e a sē kasoon na feen naxan saraxarali kuntigine nun fonne fēma, e naxa, ma. 30 Koni n to a mē a Yahudiyane bata yanfan “Nxu bata nxu kōlo, a nxu nama sese don fo nxu so a ma, n yi a rasiga i ma keden na. N mōn yi a Pōli faxa. 15 Awa, nayi e tan nun kitisa yamaan kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i xa xēraan nasiga Romi sofa mangan ma, a a tan fēma.” 31 Yamarin naxan fi sofane ma e yi xa Pōli rafa e ma alogo e xa a fe fēsēfēsē. Nxu na liga. E yi Pōli tongo, e siga a ra Antipatiri yitōnxi nxu xa a faxa benum a xa be li.” 16 Koni taani. 32 Na xōtōn bode sofaan naxanye siga e Pōli magilena dii xēmen na yanfan mexina, a yi sanni, ne yi xētē yire makantanxini. Soo kanne

yi Poli tongo. **33** E yi siga Poli ra Sesariya taani, salide banxine yi hanma yire gbeté yi taani. **13** e yi a so yamana kanna yi, e kedin fan so a E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi noe na yii. **34** Yamana kanna yi kedin xaran, a Poli jñöndin yite i ra. **14** N na n tiye na ra i yetagi fa maxödin a kelixi yamanan naxan yi. A kolon fala a n na n benbane Ala nan batuma Yesu a waxatin naxan yi, a kelixi Silisi yamanan nin, Kiraan xon e a falan naxan ma a wule dinan **35** a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nen i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a kantan ne birin na. **15** Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala muxune xa Poli mara yamana kan banxini.

24 Soge suulun danguxina, Saraxarali Kuntigi

Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna ndee nun muxu xun mayengen naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Poli fari yamana kanna yetagi. **2** E to Poli maxili, Teritule yi Poli kansun folo falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fajina, nxu boje xunbeli gbeen naxan sotoma i barakani, e nun i feen naxanye yitonxi i ya xaxilimayani, nxu siyaan sabati feen na, **3** nxu fe fajin naxanye birin sotoma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi. **4** Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dentege xuiin na ndedi. **5** Nxu bata xemeni ito to, muxu toro gbeen na a ra naxan sonxø sonxon nakelima Yahudiya yamaan ye dunupa yiren birin yi. A tan nan Yesu Nasareti kaana dinan yeeratiin na. **6** A mon bata kata a xa Ala Batu Banxina sarijanna kala. Nanara, nxu a susi. A xonla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxo sariyan kii naxan yi. **7** Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni. **8** Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa i fema. Xa i xemeni ito maxödin, i yetena a kolonma nen nxu a kansunma feen naxan birin na.” **9** Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a jñöndi nan na birin na. **10** Yamana kanna yi Poli yamar, a a xa falan ti. Poli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kitisaan na siyani ito xun na xabu jñee wuyaxi. Nanara, n na n xonbama i yetagi xaxili ragidini. **11** I yeteen noe a kolonje nen yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalen taani Ala batuden. **12** E mi n lixi Ala Batu Banxini muxe matandide yi, hanma yamaan kui sodeni

nan a ra. Anu, feen naxan birin sebexi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na. **15** Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxa muxune kelima nen sayani, tinxin muxune nun tinxitarene birin. **16** Nanara, n na n fanga beren ligama waxatin birin, alogo n nama n yete yalagi Ala yetagi e nun muxune yetagi.” **17** “N bata yi jñee dando ti n mi Yerusalen taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalen taani nen alogo n xa siga kiseene ra n kon kaa yiigelitõne xa. N mon yi saraxane ba Ala xa. **18** N bata yi n yete rasarijan, e n li Ala Batu Banxini na ligademi waxatin naxan yi. Gali mi yi n fema, sonxø sonxon mi yi na. **19** Koni Yahudiyan naxanye kelixi Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yetagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma. **20** Xanamu, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yetagi waxatin naxan yi. **21** Fo n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, ‘E n makitima to bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!’” **22** Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fajni, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, “Sofa mangan Lisiyana na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon.” **23** A yi a fala sofa kemen kuntigin xa, a xa Poli kantan kasoon na, a yi a xonbejin ndedi, a e mon nama tondi a xoyine xa a mali a makone ra. **24** Xi dando danguxina, Felisi nun a jaxanla Dirusila yi fa, Yahudiya naxanla nan yi na ra. Felisi yi xeraan nasiga Poli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan denkeleyaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu. **25** Koni Poli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yete surun nun kitu famatona fe ma, gaxun yi Felisi suru. A yi a fala a xa, a naxa, “Siga singen, xa waxati sa lu n yii, n na i xile.” **26** A mon yi waxi a xon a Poli xa gbetin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu. **27** Jñee firin danguxina, Porusu Fesitu yi doxo yamaan kanyani Felisi funfuni. Felisi yi waxi a xon ma, a

xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pøli lu kasoon na.

25 A faan xii saxanna yamanani, Fesitu yi keli Sesariya taani siga Yerusalen taani.

2 Saraxarali kuntigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Pøli fari. **3** E yi Fesitu mafan a a xa e rafan feen liga, a yi fa Pøli ra Yerusalen taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faxa feni kira yi. **4** Fesitu yi e yabi, a naxa, “Pøli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yeteen mi buma, n siga na yi. **5** Xa a fe jaxi ligaxi, ε yeeratina ndee xa siga n foxy ra Sesariya taani, e sa a kansun.” **6** Fesitu yi lu e fëma xii solomasexë han fu yate, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xøton bode, a yi døxo kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Pøli raso. **7** Pøli na li waxatin naxan yi, Yahudiyen naxanye yi kelixi Yerusalen taani, ne yi ti a rabilinni, e fe jaxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi noe naxanye jøndin mayite. **8** Koni Pøli yi a yete xønba, a naxa, “N mi kala yo tixi Yahudiyane sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma.” **9** Fesitu yi waxy a xøn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pøli maxodin, a naxa, “I waxy a xøn ma, i xa siga Yerusalen taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?” **10** Pøli yi a fala, a naxa, “N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyane ra hali alo i yetena a kolon kii naxan yi. **11** Xa n bata tinxintareyaan liga hanma fe gbete, n faxe naxan ma, n mi tondima n xa faxa. Koni itoe wulen nan sama n xun ma. A mi daxa muxu yo xa n so e yii. Nba, Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!” **12** Fesitu yelin falan tiye a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Pøli yabi, a naxa, “I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama nen Manga Gbeen yetagi!” **13** Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fesitu xøntøndeni Sesariya taani. **14** E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fesitu yi Pøli a fe yeba Mangan xa, a naxa, “Muxuna nde be, te, a yi a yete xønba iki: **2** A naxa, “Manga Felisi naxan luxi kasoon na. **15** N siga Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yahudiyane saraxarali kuntigine nun yamaan fonne mawugan sa nen a fari, a n xa a yalagi. **16** Koni n yi a fala e

xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxe benun e nun a kansun muxune xa ti kitisaan yetagi a yi a yeba. **17** Nanara, e birin yi fa n foxy ra be. N mi bu tixi n yi a makiti folø na xøton bode, n yamarin fi a e xa fa xemen na. **18** A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen jaxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra **19** fo e to lu e bode matande e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faxa, koni Pøli naxan ma fe falama a a bata keli sayani. **20** N tan mi yi a kolon n naxan lige matandi sisfani ito yi. Nanara, n yi Pøli maxodin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalen taani alogo a xa sa makiti feni ito ra menni. **21** Koni Pøli yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramara han n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma.” **22** Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “N fan waxi xemeni ito xuiin name feni.” Fesitu yi a yabi, a naxa, “I a xuiin namema nen tila.” **23** Na xøton bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e foxy ra binyeni. E tan nun sofa kuntigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fesitu yi yamarin fi, a e xa fa Pøli ra. **24** Fesitu yi a fala, a naxa, “Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu døxon ma be, ε bata xemeni ito to Yahudiyen yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalen taani. E birin yi lu sønxø sønxø, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sønøn. **25** Koni n mi fefe toxi a faxe naxan ma. Koni a yeteen bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga. **26** Koni fala kendé yo mi n yii n naxan sebëma Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra ε yetagi katarabi i tan Manga Agiripa ma, alogo en na yelin a fesefesedeni, n noe fena nde sebe nen. **27** Amasotø n tan yee ra yi, a mi lan n kasorasaan nasiga Manga Gbeen ma, fo n na a yeba a kalan naxan tixi.”

26 Agiripa yi a fala Pøli xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yete a fe yi.” Pøli yi a yiini Agiripa, Yahudiyane n kansunma feen naxanye ra, n sewaxi to, n xa ti i yetagi n xønbadeni i xa lan ne birin ma. **3** Amasotø i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki fajni.

Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki mi na matandi. **20** N yi kawandin ba Damasi faji.” **4** “Yahudiyane birin n sonna kolon xabu n kaane nun Yerusalen kaane nun Yudaya kaane dii jøreyani. Xabu a foloni, n na n ma siimayaan birin nun siya gbetene fan tagi. N yi a fala e xa, maxalixi n siyaan nun Yerusalen taan nin. **5** n naxa, e xa e xun xanbi so e hakene yi, e fa E n kolon xabu to mi a ra. E nœ sereyaan be Ala ma, e kewanle yi a yita fa fala a e bata tubi. nen, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan **21** Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan yε, naxanye findixi nxo dinan dina xønxonne ma, e kata n faxa feen na. **22** Koni Ala n malima ra. **6** Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi nen han to, n mòn be alogo n xa sereyaan ba saxi na nin. Na nan a ligaxi, e n makitima iki. birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese **7** En bønson fu nun firinne birin yigi saxi na falama fo nabine nun Musa bata yi naxan fala tuli sa rakamalixin nan to fe yi, e nema Ala nun lan fe famatone ma. **23** E naxa, a Alaa Muxu batue kœen nun yanyin na e sobœen birin na. Sugandixin yi tøroma nen, a findi muxu singen Mangana, Yahudiyane n kansunma na yigin na naxan kelima sayani, a yi kœnenna rali a nan ma fe ra. **8** Nanfera ε tan mi laxi a ra a yamaan nun siya gbetene ma.” **24** Awa, Pøli to Ala faxa muxune rakelima nen sayani?” **9** “N yi a yete xønbama na kiini, Fesitu yi a fala a tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun xuini texin na, a naxa, “Pøli, seen nan soxi i yi! n xa Yesu Nasareti kaan xinla yenge. **10** N na I ya xaran gbeen bata seen naso i yi!” **25** Pøli nan liga Yerusalen taani. N noon soto saraxarali yi a yabi, a naxa, “Fesitu, muxu fajina, se mi kuntigine ra, n yi muxu sarijanxi wuyaxi sa soxi n yi. N jøndin nun lønnin nan falama i kasoon na. E na yi e faxa feen nata, n yi n xuiin xa. **26** Amasoto Manga Agiripa feni ito kolon, fi. **11** N yi e jaxankatama salide banxine birin nayi n nœ falan tiye a xa nen xaxili ragidini. N yi sanja ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa laxi a ra, a a feni itoe kolon ki faji, bayo e mi e Marigin nayelefu. N ma xølon yi gbo ayi e rabaxi luxunni. **27** Manga Agiripa, i laxi nabine xili ma han n yi e besenxonya yamana gbetene falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!” taane yi.” **12** “Na ma, løxona nde, n yi siga **28** Agiripa yi Pøli yabi, a naxa, “I n finde Yesu Damasi taani saraxarali kuntigine noon nun mantonna ra waxatidini ito yi ba?” **29** Pøli yi a e tinna ma. **13** Mangana, n yi kira yi waxatin yabi, a naxa, “Xa waxatin xunkuya ayi ba, xa a naxan yi, yanyi tagini, tee dege gbeen yi ti nxu dungi ayi ba, n na Ala maxandima nen i tan xa nun n fôxørabirane ma keli kore, a degen yi gbo e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo ε sogen xa. **14** Nxu birin yi bira boxoni. N yi xuina xa lu alo n tan kii naxan yi to, ba yølonxønni nde me Heburu xuini naxan yi a falama n xa, itoe ra!” **30** Na xanbi ra, mangan nun yamana a naxa, ‘Søli, Søli, i n besenxonyama nanfera? kanna nun Berinisi nun muxun bonne birin yi A xøðøxo i tan ma, i tondi i gbengben muxun keli, **31** e to yi minima, e yi lu a fale e bode xa, e bun alo turana.’ **15** N yi maxædinna ti, n naxa, naxa, “Xemèni ito mi fefe ligaxi a faxe naxan ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ma hanma a sama kasoon na naxan ma.” **32** ‘Yesu nan n tan na, i naxan besenxonyama. **16** Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “Xa xemèni Koni keli, i ti. N minixi kœnenni i xa nen alogo i ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa findi n ma walikeen na, i feen naxanye toxi n xa a makiti, en yi a bejinma nen nun.”

ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n naxanye yitama i ra. **17** N ni i ratangama nen i ya yamaan ma e nun siya gbetene, n na i xøma naxanye ma **18** alogo i xa sa e yøcene rabi, i yi e ba dimin nun Setana noon bun ma, i fa e ra Alaa kœnenna ma. Xa e denkeleya n ma, e yulubi xafarin sotoma nen, e lu Ala muxu sarijanxine yε.” **19** “Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n

27 E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Pøli nun kasø ra muxuna ndee so sofa kœmen kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeena sofane yε. **2** Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan fôxø igen taa deene nan na. Arisitaraki yi nxu fôxø ra, Masedoniya kaan naxan keli

Tesaloniki yi. 3 Na xətən bode nxu yi sa so nati seen nagodo, foyen yi lu sige nxu ra. 18 Sidən taani. Awa, Yuliyusi yi fe fajin naba Foyen yi nxu bənbə ki fajni. Na xətən bode, e Pəli xa, a tin a xa siga a xəyine fəma fanda yi goronne ramini fələ kunki gbeen kui, e yi fendeni. 4 Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini e rawoli ayi igeni. 19 A soge saxandeni, kunki dənaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun ragine yetəen yi kunkin nagı seene rawoli ayi sa nxu ma. 5 Nxu yi fəxə igeni gidi Silisi nun igeni. 20 Xii wuyaxi nxu mi sogen to hanma Panfiliya yamanan dexən ma, nxu yi sa Mira sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nən tun. taan li Lisi yamanani. 6 Sofa kəmən kuntigin yi Dənənən na nxu yi yigitegə, a nxu mi fa kisima. kunkina nde li na naxan yi kelixi Alesandire 21 A bata yi xii wuyaxi ti e mi e dege. Pəli yi taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, kunkin kui. 7 Nxu yi siga ndedi ndedi han xii ε yi lanma nun ε yi n xuiin suxu ε mi keli Kireti wuyaxi, han nxu sa Sinidi bəxən li fəxə igen tagi bəxəni. ε mi yi kaları nun bənə gbeeni itoe tərəni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga men sətəma nun. 22 Nba, iki n na ε mafanma nən, ε binni, na yi a liga nxu siga Kireti bəxən bode xa ε wekile. Muxu yo mi faxama, kunkin nan fəxən na fəxə igen tagi, nxu yi dangu Salemone tun kalama. 23 Amasətə n Marigina Ala, n naxan gəmen yetəgi. 8 Nxu yi dangu xareyaan dexən batuma, na malekana nde bata a maso n na to tərəni, nxu yi yirena nde li dənaxan yi xili Tide kəsən na. 24 A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pəli, i nama Fajina Lase taan dexən ma. 9 Nxu bata yi bu gaxu! A fəre mi na fə i xa ti Romi Manga Gbeen sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi yetəgi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin nxu ma. Yahudiyane sun suxu waxatin bata yi fi i ma a hinanni.’ 25 Nanara, ngaxakedenne, dangu nun. Na nan a liga Pəli yi e rakolon, 10 a ε wekile amasətə n bata denkəleya Ala ma, a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige a ligama nən alo a falaxi n xa kii naxan yi. 26 xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en Koni en sa dinma nən bəxəna nde ra igen tagi.” siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui 27 Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriyatike fəxə seene ma e nun en tan yetəen ma.” 11 Koni sofa igen xun ma a xi fu nun naanindeni, kəsə tagini, kəmən kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin kunki ragine yi sike a nxu bata maso xareyaan nun kunki kanna xuiin na dangu Pəli a falan na. na. 28 E se maliga seen sinxina igeni, e yi a to a 12 Bayo na bəxəni, kunki tiden mi yi fan nəmənən igen yi tilin kanke ye tonge naanin. E sigaxina nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, ndedi, e mən yi a maliga, e yi a to a tilinna a nxu xa siga Kireti bəxən kunki ratidənənən kanke ye tonge saxan nan lixi. 29 E yi gaxu, a nadanguden dənaxan xili Fenixi, dənaxan yee kunkin nama a din gemene ra. Nanara, e kunkin rafindixi soge gododen ma. 13 Foyedin yi fələ fə nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxən feen E digi kuye baan na. 30 Kunki ragine yi waxi keli bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo ba igeni, e lu sige Kireti bəxən de. 14 Koni igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena mafuren, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, ndee nan nagodoma kunkin yee ra igeni. 31 naxan xili, “Komen ma foyena.” 15 Na foyen yi Koni Pəli yi a fala sofa kəmən kuntigi gbeen kunkin tuntun. E mi yi nəsə kunkin natiyə. Nxu nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi yi a lu foyen yi siga nxu ra. 16 Nxu yi dangu lu kunkin kui, ε mi kisima.” 32 Nanara, sofane bəxəna nde dexən, naxan xili Kawuda. Nde yi yi maratanga kunkidin xidi lutine raseğə ayi, a ba foyen na mənni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa sin igeni. 33 Kuye baan masoxina, Pəli yi e birin marakantan kunkidin nate kunkin fari. 17 E a mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin nun naaninna nan to, ε legeden tiini han iki ε na a rabilinni alogo a nama kala. E yi gaxuxi munma donse don. 34 Nanara, n na ε mafanma, a foyen nama kunkin xali a sa bənbə Sirite alogo ε xa donseen don, bayo ε makona a ma nəmensin gbilligbinle ra. Nanara, e yi kunkin ε kisi. Hali xun sexə kedenna ε tan sese mi

bōnōma a yi.” 35 Pōli yelin falan tiyē waxatin mēnna mangana. Na yi nxu yigiyā binyeni xii naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala saxan. 8 Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden xa e birin yee xōri, a buruni gira, a a don fōlō. ma, fati mawolonna nun wulixōnden nan yi a 36 Bonne fan yi e wēkile, e birin yi doneen don. ma. Pōli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi 37 Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu Ala maxandi a xa, a yi a rakendeya. 9 Na liga kēmē firin muxu tongue soloferē muxu sennin. waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi 38 E birin lugo waxatin naxan yi, e doneen na bōxōni, ne yi fa, e rakendeya. 10 E yi nxu nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yelefū ayi. binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelima na, e yi nxu 39 Kuye to yiba, kunki ragine yi bōxōn naxan fanda se wuyaxi ra. 11 Kike saxan to dangu, toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi nxu mōn yi siga kunki gbētē kui naxan yi kelixi bōxōn kui mējēnsin yirena nde yi. E yi lan a ma Alesandire yi. Na bata yi jēmēn nadangu na a e xa kunkin nasiga mējēnsinna ma, xa e nōe. bōxōni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na 40 E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fōxō kunkin xunna ma. 12 Nxu yi Sirakusi taan li, igeni. E mōn yi kunki matinxin seene xidi lutine nxu xii saxan ti mēnni. 13 Nxu yi keli na yi, fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yee nxu sa Regiyo taan li. Na xōtōn bode foyen yi fa ra. Foyen yi lu kunkin nasige xareyaan binni. fōlō keli sogeteden yiifanna ma, nxu xii firin 41 Koni kunkin yi sa jēmēnsinna gbiligbinla li ti kunkin kui nxu sa Pusole taan li. 14 Nxu yi igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nōe dēnkēleya muxuna ndee li mēnni. Ne yi nxu sige. Walanna senben yi a xanbin kala. 42 Sofane mafan, a nxu xa lōxō xun keden ti e fema. Nxu yi lan a ma, a e xa kasō ra muxune birin faxa sa Romi taan li na kii nin. 15 Denkēleya muxun alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen mē. E ma. 43 Koni sofa kemen kuntigin yi waxi a xōn yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Lōxōtiden nun ma nēn, a xa Pōli rakisi. Nanara, a yi e raxōlō, yiren naxan xili “Xōnē Yigiyā Banxi Saxanna.” a e nama na liga. Koni naxanye birin yi nōe Pōli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira baan gide, a yi ne yamari, a ne singe xa e bōxōn Ala xa, a yi senben sōtō. 16 Nxu Romi taan li igen ma siga xareyaan na. 44 Awa, a dōnxeñ waxatin naxan yi, e yi tin a Pōli xa lu a danna naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma mēnni, sofana nde yi lu a sanna. 17 Xi saxan kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fōxō danguxina, Pōli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E ra. Nxu birin yi xareyaan li herini.

28 Nba, nxu to xareyaan li herini, nxu yi a mē a na bōxōn yi xili nēn Malita. 2 Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tēen sa nxu xa, e nxu yisuxu ki fajī. 3 Pōli yi yegene malan, a yi e sa tēeni, tēen wuyenna to gbo ayi, sajin yi mini, a yi a singan Pōli yiin na. 4 Na dugurenne yi sajin to singanxi Pōli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xēmēni ito ra, hali a to bata tanga fōxō igen ma, hakēn mi tinma a xa lu a nii ra.” 5 Koni Pōli yi a yiin lisān, sajin yi bira tēeni, sese mi a to. 6 E birin yengi yi a ma, a a yiin yi xungboma nēn hanma a yi bira a faxa sa! Koni e bu a legedenjē, e mi fefe to ligē a ra. Nanara, e yi e miri fe gbētē ma, a alana nde nan yi Pōli ra. 7 Boxōna nde yi na dēxōn ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na,

malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalēn taani, e yi n so Romi kaane yii. 18 Ne yelin xanbini maxōdinne tiyē n ma, e yi lan a ma e xa n bejin amasōtō e mi fefe toxi n faxē feen naxan ma. 19 Koni Yahudiyane mi tin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni. 20 Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fō n xa ε to, n yi falan ti ε xa. N xidixi yōlōnxōnni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.” 21 E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kēdi yo sotōxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili jaxin falaxi. 22 Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasōtō nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren

birin.” **23** Nanara, e yi waxatina nde sa Pøli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pøli yi gøyaan na, Pøli yi Alaa Mangayana fe yøba e xa, keli xøtonni han jinbanna. A møn yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xøn alogo e xa la Yesu ra. **24** Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin dønkøleyø. **25** Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pøli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Sarijnanxin bata jøndin fala ε benbane xa Nabi Esayi xøn. **26** A naxa, ‘Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa: ε tuli matima nøn han, koni ε mi fefe famuma. ε seen matoma nøn han, koni ε mi a yigbøma. **27** Amasøtø yamani ito bøjnøn xødøxa, e bata e tunla dutun, e yi e yøen naxi. Xa na mi yi a ra nun, e yøene yi toon tima nøn, e tunle yi falan me, e xaxinla yi feen famu, e yi xøte n ma, n yi e rakendøya.’ **28** Nanara, ε xa a kolon Alaa kisi feen falan bata siga siya gbøtene ma. Ne tan e tuli matima nøn.” **29** Pøli yelin ito fale waxatin naxan yi, Yahudiyane yi xøte e bode matandø. **30** Pøli yi jøe firin ti na, a banxi saren firma. Naxanye birin yi fama a fema, a yi ne birin nasønøma. **31** A yi Alaa Mangayaan kawandin ba, a yamaan xaran Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ma xaxili ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxølo.

Romi Kaane

1 N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikena, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali, n bata ito sebe ε ma. **2** Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Fajini ito nan na a nabine falane xon e Kitabu Sarijanxine kui. **3** A dii xemena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bɔnsɔnni fati benden mabinni, **4** Alaa Nii Sarijanxin mɔn yi a mayita senbeni fa fala a Alaa Dii Xemena nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. **5** Ala bata nxu findi xerane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani. **6** E tan fan na muxune ye, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili. **7** Awa, ε tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mɔn naxanye xili, ε yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito sebe ε birin ma. En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔnjɛ xunbenla fi ε ma. **8** N barikan nan singe birama Ala xa ε birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasotɔ muxune ε denkeleyana fe falama dunuya yiren birin yi. **9** Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xemena fe Xibaru Fajin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana ε xon ma waxatin birin **10** n nema Ala maxande waxati yo yi. N na Ala maxandima, xa a sagoon na a ra, a xa feren fi n ma n siga ε konni. **11** Amasotɔ ε to xonla n ma kati, alogo Alaa Nii Sarijanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu ε ma, ε yi senben sotɔ **12** alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani. **13** Ngaxakedenne, n waxy a xon ma ε xa a kolon, n bata yi kata nun sanja ma wuyaxi, n xa sa ε xontɔn koni n mi fere sotɔ. N yi waxy a xon ma, n xa denkeleya muxuna ndee sotɔ ε konni alo n na a sotɔ siya gbetene ye kii naxan yi. **14** Goronna n xun ma n xa wali birin fema, Girekine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. **15** Nanara, a xonla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε tan Romi kaane fan ma. **16** N mi yagin Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, folɔ Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. **17** Yesu a fe Xibaru Fajin bata tinxinyaan makenen, Ala naxan fima muxune ma. Na folɔxi denkeleyaan nan ma a rajan denkeleyaan ma, alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xon, na nii rakisin sotoma nen.” **18** Ala bata a xolɔn makenen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxitareyaan ma naxanye jɔndin luxunma tinxitareyani. **19** Amasotɔ muxune nɔe naxan kolonje Ala fe yi, e bata na yigbe, bayo Ala bata yi na makenen e xa. **20** Bayo xabu dunuja da, Ala kejaa naxanye mi toma yeen na alo a habadan senben nun a Alayana, ne yigbema ki fajni, bayo muxune e famuma a daala xon. Nanara, e mi nɔe e yetε xun mafale. (**aidios g126**) **21** Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mon mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bɔnjene lu dimini. **22** E bata e yetε yate xaxilimane ra, koni e findi daxune ra. **23** E bata habadan Alaa binyen masara suturene ra naxanye rafalaxi muxune nun xoline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama. **24** Nanara, Ala bata e rabepin e xosi feene yi e bɔnjene kunfaxy naxanye xon, e yi lu e bode fati rayelefue. **25** E yi Alaa jɔndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yetεen batu naxan lan a batu han habadan. Amina. (**aiōn g165**) **26** Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xɔsixine yi. Amasotɔ hali e jaxanle fan bata e me e da kiin na, e kafu jɔxoya gbeteye ligi naxanye mi daxa. **27** Xemene fan na kii nin, e yi e me e jaxanle kafu jɔxoyaan na, e yi e bode rakunfa. Xemene nun xemene yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe naxin saranna sotɔ. **28** Bayo e to bata tondi Ala kolonje, a bata e rabepin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine lige. **29** E lugoxi tinxitareyaan sifan birin na, fe naxin nun milen nun naxuna. E lugoxi xɔxolonyaan nun faxa ti xonla nun lantareyaan nun yanfanteryaan nun marajaxun nun muxu mafalan na. **30** E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe naxi kote nenene raminima, e murute e bari muxune

ma. 31 Xaxilitarene nun lannayatarene nun nən a sariyan yamarin naxan fixi, na yi səbəxi e hinantarene nun kininkinintarene nan e ra. 32 bəjen nin. E yete xaxinla fan luma e kawandə, a Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mən yi e naxanye feni itoe ligama, ne lan nən, e faxa. kewanle xun mayençə waxati gbetə. 16 A ligama Hali na, e luma na feene nan lige tun, a mən na kii nin Ala na mini muxune wundo feene nafan e ma muxu gbeteyə fan yi ne ligə.

2 I findi ndenden na, i tan naxan bodene

yalagima, i mi nōe i yete xun mafale. Amasətə i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yeteen ne ligama. Nayi, i bata i yeteen fan yalagi.

2 En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nən muxune ma, naxanye fe sıfani itoe ligama. 3

Koni i laxi a ra a i tan mine Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yeteen naxanye ligama? 4 Hanma i yoxi Alaa

nəma fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijna?

I mi a kolon a Alaa fanna lan nən a yi i sigati kiin maxetə ba? 5 Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bəjen maxetə feni. Nanara, i luma

Alaa xolən fari se naxan namaraxi xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kənənni waxatin naxan yi. 6 Amasətə na waxatini, Ala “muxun

birin saranma nən a kewanle ra.” 7 A habadan nii rakisin fima nən muxune ma naxanye na e tunnafan fe fajin ligadəni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen. (aiōnios

g166) 8 Koni a xolən nun a bojə teen kelima nən muxune xili ma naxanye e yete yigboma, e tondi jəndin ma, e lu tinxintareyaan bun. 9 Awa,

tərən nun kəntəfinle sama nən fe jaxi rabane birin fari, folə Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. 10 Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bojə xunbenla fima nən fe fajin rabane ma, folə Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. 11

Amasətə Ala mi muxune rafisama e bode xa. 12 Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nən hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa

sariyan bun, ne yalagima nən sariyan xən. 13

Amasətə naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kənənxi koni naxan na sariyan suxu,

Ala na nan yatexi tinxin muxun na. 14 Awa,

siya gbetən naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde ligə naxan daxa sariyan e gbee

muxuyaan xən, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. 15 Na a yitama

na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitidiñ ləxən naxan yi a Muxu Sugandixin

Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi. 17 Koni

i tan naxan a falama a Yahudiyənan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete matəxəma Ala

yi, 18 i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. 19 I laxi a ra fa

fala a danxutəne yii rasuxun nan i tan na, e nun kənənni naxan muxune malima dimini,

20 naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karaməxəna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jəndin yeteen soto sariyanı. 21 Nayi, i tan

naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba? 22 I tan naxan tənna

dəxəma yalunyaan na, i tan mi yalunyaan ligan ba? Suxurene rajnaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? 23 I i yete

matəxəma sariyanı, koni i Ala matandima sariya kalan xən! 24 Amasətə, Kitabun naxa, “Ala xinla

raylefuxi siya gbetene yə e tan nan ma fe ra.” 25 Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu.

Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatexi nən alo siya gbetə banxulantarena.

26 Siya gbetən naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiyə sariya suxune ba? 27 Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiyəna banxulanna yalagə ba? Amasətə i sariyan kalama, hali a səbəxin to i yii. 28 Yahudiyə dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiyə kəndə yeteen na. Banxulan feen mi findixi fati bəndəna fe gbansanna ra. 29 Koni muxun findima Yahudiyə kəndən na a kui feene nan xən. Banxulanya kəndən luma muxun bojən nin fata Alaa Nii Sarıjanxin na. Sariya səbəxi mi a ra. Na muxu sıfan mi tanturna sətəma adamadiine ra fə Ala yetəna.

3 Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nəyi? Banxulanna tənna nanse ra? 2 Tənə wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na,

Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. 3 raba mi na. 23 Muxun birin bata yulubin liga. Awa, na di, xa denkelyaan mi muxuna ndee yi, Nanara, e mi Alaa binyen sotx. 24 Koni Ala na Alaa tinxinna kale ba? 4 En-en de! Nondin muxune kima tinxinni a hinanna nan xon, a yi e kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani. 25 Ala falane ra. A sebexi Kitabuni, a naxa, "Nanara, a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i xafari saraxana, na muxune xa naxanye na yoon soto." 5 Koni xa en ma tinxintareyana Alaa denkelya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna tinxinna raminima kenenni, en nanse falama yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan mi yi muxune yulubine saranma e ra a dijnan ligama nayi, a na a xolon nagodo en ma? N waxatini, 26 koni a bata wa a tinxinna yita feni falan tima alo muxune. 6 En-en de! Xa a yi waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mon na kii nin nun, Ala noe dunuja makite di? 7 yi muxune ratinxinje ayi a yes ra yi naxanye Koni na di? Xa Alaa nondin makenenma n ma bata denkelya Yesu ma. 27 Nayi, muxune lan wulen nan xon, a binyen yi fari sa, nanfera n e xa e yete matoxo nanfe ma? Sese! Nanfera? tan mon yalage nayi alo yulubi kanna? 8 Nayi, E to sariyan suxi, e yete matoxoma na nan na nanfera en mi a falama, en naxa, "En fe naxin ba? En-en, na mi a ra, fo e denkeleyana. 28 liga alogo a xa yate fe fajin na?" Wule falana Amasoto en bata a to muxun tinxinma Ala yes ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne ra yi denkelyaan nan xon, hali ba sariya suxun yalagi daxin na a ra. 9 A di nayi? Nxu tan fisa na. 29 Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya bonne xa ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya fala Yahudiyane nun siya gbetene birin yulubin gbetene fan ma Ala na a ra yati! 30 Ala kedenna senben bun ma, 10 alo a sebexi Kitabuni kii na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yes ra naxan yi, a naxa, "Tinxin muxu yo mi na hali yi denkeleyaan xon e nun siya gbetene fan na keden pe! 11 Muxu yo mi na naxan fe kolon. denkeleya kedenna xon. 31 Na bunna neen a en Muxu yo mi na naxan Ala fenma. 12 Muxun xa sariyan bejin denkeleyani ba? En-en de! En birin bata kiraan fata. E birin bata lu fufafu. En lan nen en yi sariyan yate.

Muxu yo mi a fajin nabama hali muxu keden pe! 13 E koe yinle rabixi alo gaburuna, yanfa falane nan e lenne ma. E fala xuine xolo alo koson xolena. 14 E deen nafexi dangane nun fala xui xolene nan na. 15 E mafura wuli raminideni. 16 Gbalon nun kalan nan e kirane xon. 17 E mi boje xunbenla kiraan kolon! 18 E mi gaxuma Ala yes ra mume!" 19 Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuja muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. 20 Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yes ra yi sariya suxun xon, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na. 21 Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kenenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba. 22 Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinma a yes ra yi nen denkeleyaan xon Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasoto tagi

4 En nanse falama en siyaan benba Iburahima a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? 2 Xa Iburahima tinxinje ayi nen Ala yes ra yi a kewanla xon, a yi a yete matoxe nen na yi. Koni a mi noe na lige Ala yetagi! 3 Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, "Iburahima yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa." 4 Muxun naxan na wali, a yi a saranna soto, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. 5 Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinma, Ala na kanna denkeleyaan yatema nen tinxinna ra. 6 Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa, 7 "Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubine bata xafari. 8 Sewan na adaman xa, Marigin bata dija naxan haken ma." 9 Na sewan findixi Yahudiybanxulanzine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene

fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala tinxinna ra a xa.” 24 A mōn sēbexi en tan nan xa Iburahimaa dēnkelyaan yate nen tinxinma ra a bayo na yatēma tinxinna ra en tan fan xa, en na xa. 10 Koni na liga waxatin mundun yi? A bata dēnkelyea Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A sayani. 25 Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a munma yi banxulan. 11 A banxulanyaan sōtō yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sōtōxi a denkelyaan xōn benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Iburahima yi findi muxune birin benban na naxanye denkelyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi. 12 Naxanye banxulanxi, e mōn biraxi nxu benba Iburahima dēnkelyaan fōxō ra Iburahima yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Iburahima ra. 13 Ala yi Iburahima nun a bōsonna tuli sa, a naxa, dunujia findima nen e kēen na. Koni a mi na tuli saan sōtōxi sariyan xan xōn fō a tinxinna dēnkelyaan barakani. 14 Xa muxune yi na kēen sōtōxi sariya suxun nan xōn nun, nayi denkelyaan tōnō mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan! 15 Amasōtō sariyan nan fama Alaa xōlōn na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na. 16 Nayi, Ala en tuli saxi denkelyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Iburahima yixetene birin xa naxanye sariyan sōtōxi e nun naxanye fan denkelyea alo Iburahima. Iburahima nan en birin benban na, 17 alo a sēbexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen siya wuyaxine benban na.” A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Iburahima dēnkelyea Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na. 18 Iburahima dēnkelyea nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.” 19 A bata yi jee kēmē jōxōndōn sōtō nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a naxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkelyaan tan yi kendē. 20 Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkelyatareyani, koni a denkelyana a sēbē so nen, a yi Ala binya. 21 A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen. 22 Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa. 23 Koni na falan mi sēbexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi

tinxinna ra a xa.” 24 A mōn sēbexi en tan nan xa Iburahimaa dēnkelyaan yate nen tinxinma ra a bayo na yatēma tinxinna ra en tan fan xa, en na xa. 10 Koni na liga waxatin mundun yi? A bata dēnkelyea Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A sayani. 25 Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a munma yi banxulan. 11 A banxulanyaan sōtō yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

5 Bayo en bata tinxinje ayi Ala yee ra yi denkelyaan xōn, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. 2 A bata en nafa a hinanni denkelyaan xōn en naxan yi iki. En yi sewa Alaa binyen sōtō feen yigin na. 3 En mōn sewaxi en ma tōrōne ra amasōtō en na a kolon a tōrōn fama tunnafanna nan na. 4 Tunnafanna yi fa lannayaan yi fa yigin na. 5 Na yigin mi en yanfāma, amasōtō Ala bata a xanuntenyaan sa en bōjeni a Nii Sarjanxin xōn ma, a bata naxan fi en ma. 6 Amasōtō sēbē mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nen Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini. 7 Fayida muxe mi yi tinjē faxe tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde suse nen faxe muxu fajina fe ra. 8 Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mōn yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa. 9 Iki xa en bata tinxinje ayi Ala yee ra yi Yesu wunla xōn ma, a mi sa taganjē en kisē Alaa xōlōn ma a barakani. 10 Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yitōn a Dii Xemena sayaan xōn, xa en tagin bata yitōn nayi, a tagan xun mi na nayi en nakisē Yesu a nii rakisin barakani. 11 Koni a birin mi na ra, en mōn sewaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tōn iki. 12 Nanara, yulubin soxi dunujia yi muxu keden peen nan xōn ma, sayaan fan yi fa yulubin xōn. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasōtō muxun birin bata yulubin liga. 13 Yulubin yi dunujia yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatēma. 14 Koni folō En Benba Adama waxatin ma han sa dōxō Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala. En Benba Adama yi findixi muxu famatōon misaala nan na. 15 Koni Alaa

kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu alogo en ma muxuyaan naxan yulubini, na xa wuyaxi to bata sayaan sotə a tan kedenna haken jnan, en yi ba yulubina konyiyani. **7** Amasotə xən, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na muxun na faxa, a xərəyama nən yulubin ma. **8** xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en peen barakan xən, Yesu, a Muxu Sugandixina. bode xən ma, en mən laxi a ra nayi fa fala en nii **16** Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin rakisin sotəma nən en bode xən ma. **9** Amasotə mən mi rajanma fe kedenna ma. Bayo yulubi en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin keden peen kitin bata a liga adamadiine yi bata keli sayani, a mi fa faxama sənən, senbe yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin mi fa sayaan na a fari sənən. **10** Amasotə a faxa liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa. **17** Xa nən, a faxa yulubin nan ma fe ra sanja ma sayaan bata nən sotə muxu kedenna haken keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani xən, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi Ala nan xa. **11** A na kii nin, ε fan xa ε yetə yate taganje nən sotə Alaa Muxu Sugandixin Yesu muxu faxaxine ra yulubin ma, koni ε luxi ε kedenna dunuja yi gidin xən, naxanye Alaa siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu hinan nantaren sotəma e nun a kiseen naxan nin. **12** Nanara, yulubin nama fa mangayaan findixi tinxinna ra. **18** Nanara, birin yalagixi liga ε fati bəndeni sənən naxan faxama, ε lu kii naxan yi hake kedenna xən, kewali tinxinxi a waxən feene lige. **13** ε nama ε fatin yire yo kedenni ito fan bata findi tinxinna ra na kiini lu yulubini alo yəngə so sena tinxitareyaan naxan nii rakisin nafama muxune birin ma. **19** xa, koni ε yetə so Ala yii, alo a bata muxun Amasotə muxu wuyaxi findixi hake karne ra naxanye rakeli sayani. ε fatin yiren birin so kii naxan yi muxu kedenna fala susutareyaan Ala nan yii yəngə so seen na tinxinyaan xa. **14** xən ma, muxu wuyaxi fan natinxinma ayi na kii Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun nin Ala yee ra yi muxu kedenna a fala susun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma sənən, fo Alaa barakani. **20** Sariyan bata fa alogo haken xa hinanna. **15** Na di nayi? A lan en xa lu yulubin wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi dənaxan yi, lige ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sənən, fo Alaa hinanna fan bata gbo ayi mənni mən. **21** Alaa hinanna? En-en de! **16** ε mi a kolon ba, ε Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xən ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisi, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. (aiōnios g166)

6 En nanfe falama? En luye yulubine lige ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? **2** En-en de! En luxi nən alo en bata faxa yulubin mabinni, en mən luye en ma dunuja yi gidin lige yulubini di nayi? **3** ε mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xən ma a sayani? **4** Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xən ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuja yi gidi nənəni na kiini. **5** Amasotə xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nən sayani alo a tan. **6** En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xən wudin ma,

na ε yetə so muxuna nde yii ε findi a xui susu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui susuma? A finde yulubin na, i yi faxa, hanma a finde Ala xuii susun na, i yi yate tinxin muxun na. **17** Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na susu ε bəjəni. **18** ε bata xərəya yulubin ma, ε findi tinxinyaana konyine ra. **19** N dunuja misaali ito falama ε xa nən alogo ε xa a yee to hali senbe to mi ε yi. A foloni nun ε bata yi ε fatin birin findi xəsi feene konyin na, ε kewali jaxine yi siga gboε ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyaana konyin na, ε yi sarjan. **20** ε yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun. **21** ε feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tənən mundun sotəxi ne yi? Ne rajanna findixi sayaan nan na. **22** Koni iki, ε bata xərəya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. ε marasarijanna nan findixi na tənən na,

naxan najnan findixi habadan nii rakisin na.
(aiōnios g166) 23 Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisenä, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin. **(aiōnios g166)**

7 Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. 2 A misaala findixi naxanla nan na naxan dəxi xemən xən. Na nun a xeməna e bode ra fanni a daxi, koni xa a xemən faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. 3 Nanara, xa a dəxə xemə gbete xən, a xemə singen mən a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xemən faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nəe dəxe gbete xən nen, na mi findixi yalunyaan na. 4 Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati benden xən ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine ke Ala xa. 5 Amasoto fati benden nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan feene yi walima en fatine yi sariyan xən alogo naxan en faxama en yi na liga. 6 Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasoto en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarjanxina a kira nənen nan xən, en mi fa fe fori sebexine bun. 7 En nanfe falama nayi? Sariyan yeteen nan yulubin na ba? En-en de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama

mila ayi, n mi yi milan kolonma nun. 8 Na ma, yulubin yi ferən sətə, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xən ma. Amasoto xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. 9 Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kende, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. 10 Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi a tinxin, a fan. 11 Bayo, yulubin bata ferən sətə yamarin xən, a yi n yanfa, a n faxa. 12 Nanara, sariyan sarjan, yamarin sarjan, Yulubin nan bata n faxa na se fajin xən, alogo a tinxin, a fan. 13 Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-en de!

koni fati benden nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na. 15 N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasoto n waxy naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fo naxan mi rafan n ma n na nan ligama. 16 N mi waxy naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nen fa fala a n bata tin a sariyan fan. 17 Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. 18 Amasoto n na a kolon a fe fajin mi n tan yi fata n fati benden nafan feene ra, bayo hali fe fajin liga xənla n ma, n mi nəe a lige. 19 N waxy fe fajin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxy fe jaxin naxan liga feni, n luma na nan lige. 20 Feen naxan liga xəli mi n ma, xa n na liga, na bunna nəen, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi. 21 Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe fajin liga xənla n ma waxatin naxan yi, a fere mi na bayo fe jaxina n yi. 22 Anu, n sewaxi Alaa sariyan na n sondonni. 23 Koni n sariya gbete nan toma n fati bendeni naxan n xaxirla sariyan yengema, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xən ma, naxan walima n fati bendeni. 24 Tərə muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendeni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? 25 Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan! Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxirla, koni n fati benden nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8 Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. 2 Amasoto, Alaa Nii Sarjanxina nii rakisin sariyan bata n xərəya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. 3 Amasoto sariyan mi yi nəe na lige, bayo fati benden nafan feene bata a senben jian. Ala nan na liga, a yi a sayaan nan na n tan ma. 4 Ala na yetəna Dii Xemən nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni. 5 Awa, naxanye e fati benden nafan feene feene ligama, koni fo Alaa Nii Sarjanxin nafan feene. 6 Awa, naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne luma e mire na fe sifane nan ma, yi makenen yamarin xən. 7 En na a kolon fa koni naxanye Alaa Nii Sarjanxin nafan feene fala a sariyan fataxi Alaa Nii Sarjanxin nan na, ligama, ne luma e mire Alaa Nii Sarjanxin

feene nan ma. **6** Fati benden natan miriyane yi fa Alaa diine xørøya kendeni. **22** Amasoto en na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane na a kolon, xabu a foloni han waxatini ito yi, a keli Alaa Nii Sarijanxin nin, siimayaan nan luxi alo daala birin kutunma xøleni alo naxanla na ra e nun böje xunbenla. **7** Amasoto fati naxan dii barini. **23** Koni daala xa mi keden benden natan miriyane findixi Ala yaxun nan a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii na, bayo e mi nøe i xure Alaa sariyan bun mume! Sarijanxin sotøxi, en fan søxølexi en böjeni, **8** Naxanye e fati benden nafan feene ligama, en Ala mamëma waxatin naxan yi a en findi a ne mi Ala kënjenje mume! **9** Koni ε tan mi fa diine ra, a yi en gbindin xunba. **24** Amasoto en ε fati benden nafan feene ligama fo Alaa Nii bata kisi na yigin xøn. Anu, i yigin saxi feen Sarijanxin nafan feene, Alaa Nii Sarijanxin to naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xile yigina. ε yi. Amasoto xa Alaa Muxu Sugandixin Niin En bata yelin naxan sotε, en fa en xaxili tima mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin na ra di? **25** Koni en mumma naxan sotø, xa gbee mi na kanna ra. **10** Koni xa Alaa Muxu en na en yigin sa na fari, en na a mamëma Sugandixin ε tan yi, ε fati benden bata faxa nen tunnafanni. **26** Alaa Nii Sarijanxin en yulubina fe ra, koni ε niina ε yi, amasoto ε bata tan sënbetare kanne malima na kii kedenna ratinxinje ayi Ala yetagi. **11** Anu, Alaa Niin nin. Amasoto en mi a kolon en lan en xa Alaa naxan Yesu raketixi sayani, xa na lu ε yi, a tan maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetena naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, Ala mafanma en xa kutunni naxan mi nøe fale. na mòn nii rakisin fima nen ε fati benden ma a **27** Ala naxan muxune böje yi feene toma, na a Nii Sarijanxin barakani naxan luma ε yi. **12** Na Nii Sarijanxin miriyaan kolon, amasoto Alaa ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni Nii Sarijanxin Ala mafanma a yama sarijanxin fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a xa alo Ala sagoon kii naxan yi. **28** En na a kolon rafan feene liga. **13** Amasoto xa ε lu ε fati benden a Ala feene birin najanma a fajin nan ma a nafan feene lige, ε faxama nen. Koni xa ε fati xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. benden natane faxa Alaa Nii Sarijanxin xøn, ε **29** Amasoto Ala naxanye sugandi a foloni, a mòn nii rakisin sotøma nen. **14** Alaa Nii Sarijanxin bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xemen maligane muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyene ra. **15** Amasoto ε Niin naxan sotøxi, na mi ε ye. **30** Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mòn findixi gaxun konyin na. Koni a bata ε findi bata ne xili. A naxanye xilixi, a mòn bata ne Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, ratinxinje ayi a yetagi, a mòn yi a binyen fi e en naxa, “Baba, n fafe!” **16** Alaa Nii Sarijanxin ma. **31** Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala yeteen sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin en xøn, nde fa kelé en xili ma nayi? **32** A tan nan en tan na. **17** En to findixi Alaa diine ra, naxan mi a yetena dii xemen natanga, koni a yi en fama nen keen sotødeni alo a diine bayo Ala a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin soe en yii a Dii Xemen xøn? **33** Ala bata muxun nun a muxune xa, en na sotøma nen. Xa en naxanye sugandi, nde ne kansunjε? Ala nan nun Yesu tøro en bode xøn ma, en birin nan a yoon fiin kanna ra. **34** Nde nøe en yalage? Muxu binyen sotøma nayi. **18** N bata a kolon a en tøron yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, naxan sotøma iki, e nun binyen naxan fama, ne a mòn yi keli sayani, a mòn tixi Ala yiifanna tagi kuya kat! **19** Bayo daala birin luxi nen alo ma, a Ala mafanma en xa. **35** Nanse en be Alaa a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Muxu Sugandixin xanuntenyani? Tøron nun Alaa diine nørøn sa minima kënjeni waxatin køntsfinla ba, hanma bessenxønyana hanma naxan yi. **20** Amasoto daala lu nen kobiyaan kamena hanma marabenna hanma gbalona bun. A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan hanma sayana silanfanna ra? Ne sese mi nøe a luxi na kiini alogo yigin xa soto, **21** fa fala lige. **36** Bayo a sëbexi Kitabuni, a naxa, “E nxu daala xørøyama nen kalana konyiyaan ma, a faxama i tan nan ma fe ra ferijen gben! E nxu

ligama alo yexœen naxan faxa daxi a ra!” 37 Koni ba? En-en de! 15 Amasotø a bata a fala Musa xa, naxan en xanuxi, en noœn sotoma nen na xœn a naxa, “N hinanjœ naxan na, n hinanma nen feni itoe birin yi fefe. 38 Amasotø n na a kolon na ra, n kininkininœ naxan ma, n kininkininma yati, sayana hanma dunuja yi gidina hanma nen na ma.” 16 Na mi fataxi muxun waxøn malekane hanma jinanne hanma waxatini itoe feene xan na hanma a kewanle, koni fo Alaa hanma waxati famatœne hanma senbe kanne 39 kininkininna. 17 Amasotø a sebœxi Kitabuni, Ala hanma naxanye kore xœnna ma hanma naxanye a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na bœxœn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en be i findixi mangan na nen alogo n xa n senben Alaa xanuntenyani en naxan sotxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9 N xa jœndin fala ε xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijnanxini: 2 N sunuxi, n bœjen mœn soxœlexi waxatin birin. 3 Amasotø, n yi waxy nen n tan yetœen nan xa Alaa dangan sotø, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, 4 Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sotø. 5 E fataxi Nabi singene bœnsønnæ nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

(aiœn g165) 6 Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tœna mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. 7 E to barixi Iburahima bœnsønni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kendene nan na. Amasotø Ala a fala nen a xa, a naxa, “Naxanye yatœma i bœnsønnæ ra, ne minima Isiyaga bœnsønnæ nin.” 8 Na nan na ra, dii naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fo Ala Iburahima tuli sa dii naxanye ra, ne nan findixi a dii kendene ra. 9 Amasotø Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nen waxati saxini, Saran yi dii xemœn bari.” 10 A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. 11 Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a naxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi 12 hali ba e kewanle ra koni fo a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nen xunyena noœn bun ma.” 13 A sebœxi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rajaxu.” 14 En nanfe falama nayi? Ala tinxtareyaan nan ligaxi nayi

nayi.” 18 Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nen. 19 Muxuna nde a falama n xa nen, a naxa, “Nanfera Ala mœn nxu yalagima? Amasotø nde Alaa fe ragidixin matandœ?” 20 Nde i tan na naxan Ala matandima? Fejen noœ a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? 21 Awa, noœn mi fejœ rafalan yiii ba, a fejœ firin nafala fejœ bende kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa? 22 Nayi, Ala yi wa a xœlon nun a senben mayita feni, a yi dija kati, a ti na muxune bun a xœlo naxanye ma, naxanye yi halage. 23 A na ligœ nen alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yiton a binyen sotø xinla ma. 24 Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane ye e nun siya gbetœne fan ye. 25 Amasotø a fala nen Nabi Hose xa, a naxa, “Naxanye mi yi n ma yamaan na, n ne xilima nen n ma yamaan, n mi yi naxanye xanuxi, n ne xilima nen n xanuntenne.” 26 A mœn sebœxi mœnni, a naxa, “A yi falama e ma denaxan yi, ‘N ma yamaan mi ε ra,’ e fa xili bama nen mœnni ‘Habadan Alaa diine.’” 27 Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa, “Hali Isirayila muxune yi wuya ayi alo mejœnsinna naxan fœxœ igen ðœ, hali na, e dœnxœdin nan tun kisima. 28 Amasotø Marigina a fe ragidixin rakamalima nen dunuja ma a kiini sal!” 29 A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a folœni, a naxa, “Xa Marigina ſenben Birin Kanna mi yi en yixœtœna ndee lu nun, en yi luma nen nun alo Sodoma taana, en ligœ alo Gomora taana.” 30 En nanfe falama nayi? Siya gbetœn naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a sotø denkeleyaan barakani. 31 Koni Isirayila kaan naxanye yi

sariyan tinxinna fenma, ne mi a sotoma. **32** Na kawandin bama di, xa xerane mi rasiga? A Na di? Bayo e mi a fenxi denkeleyaan xon fo e sebexi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xera fají kewanle. E yi e sanna radin gemen na naxan yibane faan lanxi han!” **16** Koni Isirayila kaane xili, “San nadin gemena” **33** Kitabun naxan ma birin mi na fe Xibaru Fajin suxi. Amasoto, fe fala, a naxa, “A mato, n bata gemen sa Siyon Nabi Esayi a fala nen, a naxa, “Marigina, nde yi, yamana e sanna radinma gemen naxan na, e laxi nxo falan na?” **17** Anu, denkeleyaan fama bira. Koni naxan na denkeleya a ma, na kanna Alaa falan meen nan xon ma. Alaa falan fan mi nimisama.”

10 Ngaxakedenne, n waxi a xon ma n bojen birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati! **2** N findima nen e tan seren na fa fala Alaa fe kufana e yi, koni e kolontareyani. **3** Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yete yee ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. **4** Amasoto Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yee ra yi. **5** Muxune tinxinyaan naxan sotoma sariyan xon, Musa bata na fe sebe, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon.” **6** Koni tinxinyaan naxan sotoma Ala yee ra yi denkeleyaan xon, na sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yete ma fa fala nde noe te kore?” Na bunna neen, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. **7** Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. (*Abyssos g12*)

8 Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i ra Kitabun kui denaxan yi, e mi menna kolon dexon ma, a i deen kui, a i bojeni,” na nan ba? A naxa, **3** “Marigina, e bata i ya nabine faxa, denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. **9** Xa e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan i i tiye a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i fa luxi, e mon kataxi n fan faxa feen na.” **4** Ala a denkeleya i bojeni, a Ala a rakeli nen sayani, i yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofera kisima nen. **10** Amasoto muxun denkeleyama a ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali bojen nin, Ala yi a ratinxinje ayi a yee ra yi. A suxuren bun ma.” **5** A mon na kii nin iki, Alaa yi a ti a ra a deni, a kisi. **11** Amasoto Kitabun yama donxen luxi naxanye sugandixi hinanna naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi xon waxatini ito yi. **6** Xa a ligaxi hinanna nan nimisama.” **12** Amasoto tagi raba mi Yahudiyane xon, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e hinanna mi yi findima hinanna ra. **7** Nanfe birin xun na naxan a maxandi muxune birin ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun kima a fonisireyani. **13** Amasoto Kitabun naxa, e sobeen na, e mi na sotoxi. Koni fo Ala naxanye “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen.” **14** sugandixi ne nan a sotoxi. A donxene tondixi Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? nen **8** alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, E denkeleyama di, xa e munma a fe me? E na “Ala bata xaxili xodeyen fi e ma, e nun yeeen mema di, xa muxe mi kawandin ba e xa? **15** naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.” **9** Dawuda yi a fala, a naxa,

mema Alaa Muxu Sugandixin fe kawandin nan xon. **18** Koni n xa maxodinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a me! Kitabun naxa, “E fala xuiin boxon birin li nen. E falane yi siga han dunuju danna.” **19** Awa, n mon xa maxodinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na ε raxoxolnma ayi nen muxune xon yama fajin mi naxanye ra. N yi ε raxolo siya xaxilitaren xon.” **20** Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxodinna, n bata n yete yita ne ra.” **21** Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutexine ma ferijen gben!”

11 N xa maxodinna ito ti: Ala bata a me a yamaan na ba? En-en de! Amasoto Isirayila kaan nan n tan yeteen na, Iburahima yixetena nde Bunyamin bonsoroni. **2** Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a foloni a mi ne rabejinxii. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe **8** Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i ra Kitabun kui denaxan yi, e mi menna kolon dexon ma, a i deen kui, a i bojeni,” na nan ba? A naxa, **3** “Marigina, e bata i ya nabine faxa, denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. **9** Xa e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan i i tiye a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i fa luxi, e mon kataxi n fan faxa feen na.” **4** Ala a denkeleya i bojeni, a Ala a rakeli nen sayani, i yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofera kisima nen. **10** Amasoto muxun denkeleyama a ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali bojen nin, Ala yi a ratinxinje ayi a yee ra yi. A suxuren bun ma.” **5** A mon na kii nin iki, Alaa yi a ti a ra a deni, a kisi. **11** Amasoto Kitabun yama donxen luxi naxanye sugandixi hinanna naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi xon waxatini ito yi. **6** Xa a ligaxi hinanna nan nimisama.” **12** Amasoto tagi raba mi Yahudiyane xon, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e hinanna mi yi findima hinanna ra. **7** Nanfe birin xun na naxan a maxandi muxune birin ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun kima a fonisireyani. **13** Amasoto Kitabun naxa, e sobeen na, e mi na sotoxi. Koni fo Ala naxanye “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen.” **14** sugandixi ne nan a sotoxi. A donxene tondixi Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? nen **8** alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, E denkeleyama di, xa e munma a fe me? E na “Ala bata xaxili xodeyen fi e ma, e nun yeeen mema di, xa muxe mi kawandin ba e xa? **15** naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.” **9** Dawuda yi a fala, a naxa,

“Ala xa e naxanaxane findi e suxu feren na e Oliwi wudi yiin naxan yi segexi a binla ma, i yi nun luti ratixin na e yes ra naxan e rabirama, e tugun taa kui Oliwi wudi kendən na hali i da hakene yi saran e ra. **10** E yeeene xa raforo ayi, e kii mi yi a ra, nayi Yahudiyen yeteeen naxanye yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!” **11** ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kendən yiine, Ala N na e maxodinma, Yahudiyane tantan waxatin taganjie ne tiye e yete binla ma e funfune yi naxan yi, e bira nen ba habadan? En-en del Koni ba? **25** Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni e to sin hakeni, siya gbetene yi kisi feen soto ito yita feni ε ra, alogo ε nama ε yete yate alogo xoxolonyaan xa Isirayila kaane suxu. **12** fekolonne ra: Isirayila yamaan foxo kedenna Anu, xa Yahudiyane haken findi heri gbeen na tondixi han siyaan bonne xasabi defexin yi so. dunuja muxune xa, xa e bonon findi herin na **26** Nanara, Isirayila birin kisima nen alo a sebexi siya gbetene xa, e na a rakamali waxatin naxan Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Xunbaan yi, na fan mi herin nafé nayi ba? **13** N falan kelima nen Siyon yi, a Ala kolontareyaan birin tima ε tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi jan Yaxuba bonsanni. **27** N na e yulubin ba xeraan na siya gbetene xa. N sewaxi na wanla e ma waxatin naxan yi, n layirin xidima na ra bayo, **14** yanyina nde, n xoxolonyaan nasoma nan na e xa.” **28** Yahudiyane bata findi Ala nen n bonsonna muxuna ndee yi alogo e fan yaxune ra alogo ε tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin ndee xa kisi. **15** Amasoto Isirayila kaane ramexi soto. Koni Ala rafan yama sugandixin mon e waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuja muxune ra e benba nabi singene fe ra. **29** Amasoto Alaa tagini ton, nanse fa ligama nayi, xa e mon so kiseene nun maragidin mi kalama. **30** E tan a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siya gbetene, ε munma yi Alaa falan suxu a siga nii rakisini. **16** Anu, xa buru keden nali Ala singeni, koni ε bata Ala kininkininna soto iki ma, e nun naxanye bonbxi e bode xon, ne fan amasoto Yahudiyane mi Alaa falan suxi. **31** Na sarijan. Xa wudin salenna sarijan, a yiine fan kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma luma na kii nin. **17** Koni xa a yiina ndee sege alogo ε tan siya gbetene kininkininna naxan wudi binla ma, i tan siya gbeten naxan luxi alo sotoxi, e fan xa na soto ε tan siya gbetene sabun burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin na. **32** Ala bata muxun birin findi kasorasane ra binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen e fala susutareyaan xon alogo a xa kininkinin sote, **18** i nama i yete yite na wudi yii segegene e birin ma. (**eleesē g1653**) **33** Alaa fonisireyaan ma. Xa i na liga, i nama jinan fa fala i tan xa mi nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! salenna baloma de, salenna nan i tan baloma. Nde noe Alaa fe ragidixine famunjie? Nde noe a **19** Koni waxatina nde i tan a falama nen, i naxa, feene famunjie? **34** A sebexi Kitabuni, a naxa, “Wudi yiine segexi nen alogo n tan xa ti e “Nde Marigina miriyane kolon? Nde noe finde a funfuni.” **20** Nondin na a ra, e segexi nen masoto denkeleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkeleyaan xon. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. **21** Amasoto, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. **22** Nayi, en na en miri Alaa nemaan nun a ye xodexen ma. Naxanye tantanxi, a xodoxo ne ma, koni a nemaan fan i tan na, koni fo i xa lu a nemaan bun nen, xanamu, a i fan segema a binla ma nen alo wudi yiina. **23** Xa Yahudiyane mi lu e denkeleyatareyaani, e mon tugunma nen e tiden na. Amasoto Ala noe e raxete nen e funfuni. **24** Bayo, xa i tan siya gbeten ligaxi nen alo burunna

12 Ngaxakedenne, Ala to kininkininxi ε ma, n na ε mafamma ε ε fati benden fi Ala ma saraxan na ε dunuja yi gidini, a sarijan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu fajin na ε naxan ligama Ala xa. **2** ε nama ε yete lu dunuja feene yi, koni ε xa ε kejaan masara xaxilimaya nenen xon, alogo ε xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi. (**aiōn g165**) **3** N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu

bonne ra, koni ε miri ε yetε ma xaxilimayaan ne dɔxi. 2 Nanara, naxan na murute mangane nun yetε suxuni alo Ala denkeleyaan yaten ma, na murutxi Alaa yamarin nan ma. Naxanye naxan fixi ε ma. 4 En fatin yirene wuya, koni ε na ligama, ne kitin nan tima ε yetε ma. 3 Fe birin nun e wali. 5 A na kii nin, hali en to wuya, fajni rabaan mi gaxuma mangane yee ra, koni ε en bata findi fati bende kedenna ra Alaa Muxu fe jaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yee Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matɔxɔ. 4 6 Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a Amasotɔ a findixi Alaa walikeen nan na alogo ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe jaxin liga, nabiya falane yi, a falane xa lan denkeleyaan gaxu a yee ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu. ma. 7 Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla Alaa walikeen nan a ra naxan a xolɔn nagodoma ke. Naxan nɔε xaranna tiye, na xa xaranna fe jaxi rabaan ma, a a fe jaxin saran a ra. 5 ti. 8 Xa naxan nɔε muxune ralimaniye, na xa Nanara, fɔ ε xa xuru nen mangane ma, fa fala ε e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga nama i tɔrɔ, na mi a ra, koni alogo i nama i yetε fonisireyani. Xa yeeratiin na a ra, na xa a sɔbe yalagi i xaxinli. 6 Nanara, ε mudun fima, bayo so na ma. Xa naxan kininkininma muxune ma, naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. 7 ε a xa a liga sewani. 9 ε xanuntenyaan nama findi muxune donle fi. ε lan ε xa mudun sifa yo fi, ε nafigiyaan na. ε ε me fe jaxin na. Naxan fan, ε na fi. Xa ε yii seene mudun na a ra, ε na fi, xa na suxu ken! 10 ε ε bode rafan ngaxakedenyaan binyen na a ra, ε na fi, xa xunnayerenna na a xanuntenyani, ε yi ε bode binya ki fajni. 11 ra, ε na fi. 8 Muxu yo a doli nama lu ε ma, fɔ ε tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ε xanuntenyana ε lan ε xa naxan namara ε bode wali Marigin xa wekileni. 12 ε sewa ε yigina fe xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan ra, ε dija tɔrɔni, ε lu Ala maxandini tun. 13 ε defe. 9 Bayo yamarine naxa, “I nama yalunyaan muxu sarijnanxine goronna tongo e makone yi. liga. I nama faxan ti. I nama mujjan ti. I nama ε fatan muxune yisuxε. 14 ε duba ε besenxonya mila ayi.” E nun yamarin dɔnxen bonne birin muxune xa, ε duba, ε nama dangan ti. 15 fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i Naxanye sewaxi, ε sewa ne xɔn ma. Naxanye yetena.” 10 Xanuntenyaan mi tinje fe jaxin ma wugama, ε wuga ne xɔn ma. 16 ε kui feene xa i boden xa mum! Xanuntenyaan nan sariyan findi kedenna ra ε bode xa. ε nama ε waso, koni nakamalima. 11 ε na suxu bayo ε waxatini ito naxan yo magodoxi ε tin na ma. ε nama ε yetε kolon. Waxatini ito bata fa ε raxulundeni ε yate fekolonne ra. 17 ε nama fe jaxin jɔxɔ fe xixonli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en jaxin na. ε kata fe fajin liga feen na muxune ma denkeleyaan folo waxatin na. 12 Kɔεεn bata birin yee ra yi. 18 Xa a lanje, fanni na fate ε yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xete tan na, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi. 19 feene fɔxɔ ra naxanye ligama dimini, en yi N xanuntenne, ε nama ε gbeenjɔxɔ, koni ε a kenen ma yenge so seene tongo. 13 En xa sigan lu Alaa xolɔn ma, amasotɔ a sebexi Kitabuni, ti alo naxan daxa, alo a lan kenen kii naxan yi. Marigin naxa, “N tan nan gbeenjɔxɔ tiin na. N En nama haramu sumunne liga, hanma dɔlɔn feene saranma nen e jɔxonne ra.” 20 Koni ε tan minna hanma yanga suxuna hanma haramu xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamena feene hanma lantareyana hanma xɔxɔlɔnyana. i yaxun ma, doneseen so a yii. Xa min xɔnla a 14 Koni ε xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixini ma, igen so a yii, amasotɔ xa i na liga a xa, na tongo alo ε domana. ε nama lu ε mire ε fati luma a xa nɛn alo i tɛe wolonne nan malanma a bendeñ nafan feene liga feen ma. xunna ma.” 21 I nama tin fe jaxin xa i no. Koni

14 Muxun naxan ma denkeleya xurun ε ye, ε
xa na yisuxu, ε nama a miriyane matandi.

13 Muxun birin xa xuru mangane ma. 2 Muxuna ndee seen birin donna e denkeleyani, Amasotɔ mangaya yo mi na, naxan mi koni ndee tan bogi seene nan tun donna e kelixi Ala ma. Mangan naxanye dɔxi, a tan nan denkeleyaan senbetareyani. 3 Muxun naxan

seen birin donma, na nama muxun najaxu nun minseen xan na, koni fo tinxinna nun bøjë naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Sarijanxin saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin na. **18** Amasoto muxun naxanye birin walima donma, amasoto Ala bata a fan yisuxu. **4** Nde Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin ma e nun muxune. **19** Nanara, feen naxanye makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna findixi bøjë xunbenla nun en senbe soon na fo nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasoto a rati en xa ne nan liga. **20** I nama Ala kewanla kala senben Marigin yii. **5** Muxuna ndee mirixi nen, doneen xon. Doneen birin donna daxa, koni a loxona nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, doneen naxan muxu gbeten birama yulubini, a loxon birin keden. Fo birin xa la a miriyaan na na doneen donna mi daxa. **21** A fisa, i nama nen. **6** Naxan mirixi a ma, a loxona nde dangu suben don, i nama manpaan min, i nama fefe nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan liga xa a i ngaxakedenna bire hakeni. **22** I laxi na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama naxan na feni itoe yi, na mara i yete xa Ala Marigin binya feen nan na, amasoto a barikan yetagi. Sewan na kanna xa naxan mi a yete birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele yalagima a fe raba kiini. **23** Koni xa naxan sike donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya donsena nde donden, na kanna yalagixin na ra fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa. **7** Ala xon, amasoto a mi feen ligama denkeleyani. Amasoto en sese mi en nii ra en yete xa. En Anu, feen naxan mi ligama denkeleyani, yulubin sese mi faxama en yete xa. **8** Xa en lu en nii nan na ra.

ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hamma xa en faxa, Marigin nan gbee en na. **9** Amasoto Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxa muxune nun niiramane Marigin na. **10** Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rajnaxuma? En birin tima nen kitit sadeni Ala yetagi. **11** Amasoto a sebexi Kitabuni, a naxa, “Marigin naxa, ‘Habidan Ala nan nna, n bata n kolo n yete yi, xinbin birin sinma nen n bun ma, lenna birin yi Alaa binyena fe fala.’” **12** En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa. **13** Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni ε kata alogo ε nama fefe liga naxan ε ngaxakedenna ratantanje hanma a yi a bira yulubini. **14** Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. **15** Xa i ngaxakedenna xoloxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xon. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin sot i ya doneen xon. **16** Feen naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra. **17** Amasoto Alaa Mangayaan mi findixi doneen

15 En tan naxanye senbe gbo denkeleyani, a lan en xa dija senbetare kanne bun e denkeleya xuriyani. En nama en yete rafan feen liga, **2** fo en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabate denkeleyani. **3** Amasoto Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan limaniyaan fi en ma, en yi yigin sot. **5** Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ε mali, ε miriyane yi findi kedenna ra ε bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu kejaaan ma, **6** alogo ε xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. **7** ε bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixin ε yisuxi kii naxan yi. **8** N xa a fala ε xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikeen na Alaa jøndina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, **9** siya gbetene fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.” **10** A mon yi a fala, a

naxa, "Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sewa ε a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane bode xon." 11 A mən yi a fala, a naxa, "Siyane kənən, e xa e yii malan yiigelitəne fe ra yama birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a sarijanxin yə Yerusalen taani. 27 A e kenen nen batu!" 12 Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, "Yese e xa na liga, koni a donla mən yi e ma. Bayo bənsənna mən kelima nen alo wudi salenna xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tənəne naxan a mañingima, a noon sətə siyane xun sətə, siya gbetene fan lan nen e yi Yahudiyane na. Siyane yi e yigi sa a yi." 13 Nba, Ala naxan mali e yii seene ra. 28 N na yelin feni ito ra yigin kanna ra, na xa ε ralugo sewan nun bəjəe waxatin yi, n yi a tənən so e yii, n danguma nen xunbenla birin na ε denkəleyani alogo ε yigin ε konni n nəma sige Sapan yamanani. 29 N na ε xa lu fari se Alaa Nii Sarijanxin barakani. 14 kolon yati, fa fala n nəma sige ε konni waxatin Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixinna fanna nun fe kolonna birin na. ε noε ε bode duba kamalixin nin. 30 Ngaxakedenne, n na ε xaranye nen. 15 Koni n bata susu, n yi fena ndee mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin sebə ε ma, alogo n mən xa a rabira ε ma bayo xinli e nun Alaa Nii Sarijanxinna xanuntenyani, Ala bata a ragidi n ma, 16 n yi findi Alaa Muxu ε xa ε yixədəxə, ε yi Ala maxandi n xa. 31 ε Sugandixin Yesu a walikeən na siya gbetene Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa denkəleyatarene yii, e nun n wanla naxan kəma falan Xibaru Fajin nalima alogo siya gbetene Yerusalen taani, na xa rafan yama sarijanxin na findi saraxa se fajin na Ala xa, e rasarijan ma na yi. 32 Nayi, xa Ala tin, n fama sewani Alaa Nii Sarijanxin xon. 17 Nayi, n noε n kanbe nen ε fəma, en birin yi matabun sətə en bode nen Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla xon ma. 33 Bəjəe xunbenla Ala xa lu ε birin xon. fe ra Ala xa. 18 N mi susc falan tiyc sese ma fo Amina.

Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xon, a yi siya gbetene findi Alaa fala susxune ra n kewanle nun n ma falane xon, 19 e nun senben taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sarijanxin senben barakani. Nanara, fəlo Yerusalen taan ma han sa dəxo lliri yamanan na, n bata Alaa Muxu Sugandixin fe Xibaru Fajin nali na yiren birin yi han a kamali. 20 Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixin fe munma kolon denaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbetə a banxin betən saxin fari. 21 A səbəxi Kitabuni na kii nin, a naxa, "A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nen. Naxanye munma a fe me singen, ne a famuma nen." 22 Na nan n yikalaxi sigadəni ε konni. 23 Koni iki, n ma wanla bata jan yamanani itoe yi. Nanara, xabu jəe wuyaxi n to waxi siga feni ε xəntəndəni, 24 n yi a miri n xa na liga n nəma sige Sapan yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nəma dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fəma, n siga na yamanani. 25 Koni iki, n sigama Yerusalen taani, n sa yama sarijanxin mali na. 26 Amasətə

16 ε en ngaxakeden jaxalanmaan Foyibe yate μuxu fajin na, naxan walima Sankire denkəleya yamaan xa. 2 ε a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denanax yi. A tan yetəen bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan. 3 ε Pirisila nun Akila xəntən, n walike bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. 4 E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbetə denkəleya yamane birin barikan birama e xa. 5 Denkəleya muxun naxanye e malanma e banxini, ε ne fan xəntən. ε n xanuntenna Epayinetə xəntən, naxan singe denkəleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. 6 ε Mariyama xəntən naxan walixi ε xa kati! 7 ε Andironiki nun Yuniyasi xəntən n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatəxi xərane yə. E singe denkəleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yəe ra. 8 ε Anpiliyati xəntən n xa, n xanuntenna Marigini. 9 ε Yurubani xəntən n xa, en walike bodene Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. 10 ε Apeləsi xəntən naxan a yetə yita Alaa Muxu Sugandixin

gbeen na matoon xən. **8** Arisitobulaa denbayaan xəntən. **9** Herodiyon xəntən, n kon kaana. **10** xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina. (**aiōn g165**)

Narisisa denbayaan muxune xəntən naxanye laxi Marigin na. **11** **E** Tirifina nun Tirifosa xəntən, jaxarla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Pərasi jaxalan gbətən naxan walixi Marigin xa han! **12** **E** Rufu xəntən, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. **13** **E** Asinkirite nun Filegon nun Hərəmə nun Patirobasi nun Herimasi xəntən e nun en ngaxakedenna naxanye fəma. **14** **E** Filologe nun Yuliye xəntən e nun Nere nun a magiləna, e nun Olinpasi nun yama sarıjanxin naxanye birin e fəma. **15** **E** bode xəntən ngaxakedenya xəntən sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin ε xəntənma. **16** Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε a liga ε yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. **E** xaranna naxan sətəxi, e na matandima. **E** masiga ne ra. **17** Amasətə na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mume, koni e yctə rafan feene! E səntarene mayendenma e fala fəjnəne nun e wule matəxə falane ra. **18** Muxun birin bata a mə a ε Alaa falan suxuma. Nayi, n səwaxi ε fe ra han, koni n wama nən ε xa findi xaxilimane ra ε fe fəjin kolon, ε yi fe jaxin matanga səntareyani. **19** Bojə xunbenla Ala Setana halagima nən ε sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan ε ra. **20** N walike boden Timote ε xəntən e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane. **21** N tan, Teritiyusi nan kedini ito sebəxi Poli xa, n fan bata ε xəntən Marigin xinli. **22** Gayi ε xəntən, nxi nun dənkəleyə yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi ε xəntən. **23** En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan ε ra. Amina. **24** Ala naxan nəc ε sənbe soe n ma Xibaru Fajı raliin xən, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xən, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra, (**aiōnios g166**) **25** naxan bata mini kənənni iki nabine kitabune xən, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi dənkəleyə a ma, e yi a xuiin suxu, (**aiōnios g166**) **26** Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en

Korenti Singena

1 N tan Pöli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixinna xeraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito sebema ε ma. **2** Nxu yi a rasiga Alaa denkelya yamaan ma Korenti taani, muxun naxanye bata rasarirjan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sarijanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbeena. **3** En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bojne xunbenla fi ε ma. **4** N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasoto a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. **5** Amasoto ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni. **6** Amasoto nxo sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixin fe ra. **7** Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nema en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenenni. **8** A mon ε marama nen ken, han waxati rajnanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Loxoni. **9** Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin. **10** Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. ε findi muxu kedenna ra, ε miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. **11** Amasoto ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xon, a lantareyana ε tagi. **12** N waxy naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε ye, e naxa, “N tan Pöli nan foxo ra.” ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi Bonna naxa, “N tan Apolosi nan foxo ra.” Bonna yi ε ye adamadiine yee ra yi. Senbema wuyaxi fan naxa, “N tan Piyeri nan foxo ra.” Nde gbetε mi yi ε ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan foxo ra.” **13** Alaa Muxu Sugandixin taxunxin na a ra ba? Pöli nan gbangban wudin ma ε xa ba? ε rafuxi igeni Pöli nan xili yi ba? **14** N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fo Kirisipu nun Gayi **15** alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. **16** N bata yi Esitefana nun a kon kaane

fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbete rafu. **17** Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nen, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali, anu, n mi na ligama adamadiine lõnni falane xon alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin senben nama ba a ra na yi. **18** Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyaan nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisma, a findixi Ala senben nan na en tan xa. **19** Ito nan sebxi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nen, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.” **20** Fe kolonna minen yi? Sariya karamoxon minen yi? Waxatini ito muxu lõnnixin minen yi? Dunuja muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuja fe kolonna findixi daxuyaan na ba? (**aiōn g165**) **21** Amasoto Alaa fe kolonna mi tinxi dunuja muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala keñenxi nen a xa muxu denkelyaxine rakisi kawandini ito xon naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. **22** Yahudiyane taxamasenne maxodimma, Girkine fe kolonna fenma. **23** Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinma na nan me, e nun daxuyaan na a ra siya gbetene xa. **24** Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyane na hanma Girkina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala senben nun a fe kolonna nan na, na kanne xa. **25** Amasoto hali Alaa fena ndee nun daxuyaan maliga, na daxuyaan dangū muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun senbetareyaan maliga, na senbetareyaan gbo muxune senben xa. **26** Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala yi ε ye adamadiine yee ra yi. Senbema wuyaxi mi yi ε ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε fe kolonne rayagi. Naxan findixi senbetaren na dunuja muxune xa, a na nan sugandixi a xa xa senbemane rayagi. **28** Dunuja muxune yoxi naxan ma, e yi a rajnaxu, e yi a bote raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuja se yatexine halagi. **29** Nayi, adamadi yo

mi nœ a yete matoxe Ala yetagi. **30** Koni Ala yi. **14** Koni Alaa Nii Sarijanxin mi muxun naxan bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mumε. a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun Daxuya feene nan ne ra a yee ra yi, a mi nœ e en ma tinxinna nun sarijanna nun xunbana. famunjε. Amasotø Alaa feene kolonma a Nii **31** Nanara, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa Sarijanxin nan xon. **15** Alaa Nii Sarijanxin muxun naxan a yete matoxoma, a xa a yete muxun naxan bœye yi, na kanna nœ feene birin tagi rabe nœ, koni muxu yo mi nœ na kanna feene kolonjε. **16** Amasotø, a sebexi Kitabuni, a naxa, “Nde nœ Marigina miriyane kolonjε alogo a xa a kawandi a yi a rakota?” Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

2 Ngaxakedenne, n to fa ε fema n xa fa Alaa

fe sereyaan ba ε xa, n mi fala tilinxo ti ε xa fe kolonni. **2** Amasotø n na a ragidi nœn

fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fo Yesu Alaa

Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin

ma. **3** Nanara, n yi ε fema senbetareyani, n

yi xuruxurunma gaxuni. **4** N yi xaranna nun

kawandin naxan tima, n mi yi katama muxune

mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xon,

fo Alaa Nii Sarijanxin senbena, **5** alogo ε nama

denkelyea adamadiine fe kolonna ma, fo Ala

senbena. **6** Anu, naxanye denkelyeaan bata

koxø, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma.

Koni dunuja ito fe kolonna mi a ra, hanma

dunuja kuntigine gbeena, naxanye halagima.

(aiōn g165) **7** N xu tan Alaa fe kolonna wundo feen

nan yebama, naxan yi luxunxi, koni Ala bata

yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra,

benun dunuja xa da. (aiōn g165) **8** Dunuja kuntigi

yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon,

e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanje

wudin ma nun. (aiōn g165) **9** Koni alo a sebexi

Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala feen naxan

yitønxi a xanu muxune yee ra, yeen munma

na to, tunla munma na me, muxun xaxinla

feen birin bunna fenma hali Ala

fe tilinxine. **11** Amasotø nde muxune ye naxan

nœ muxun kui feen kolonjε, ba a yete nii yi

feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa

seen nan fan Alaa feene birin kolon.

12 En mi dunuja ito xaxinla xan sotøxi, koni fo

Alaa Nii Sarijanxina, Ala naxan nafaxi, alogo

Iki, muxu gbete bata banxin ti na fari. Koni fo

Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne

birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni. **11**

kolon. **13** N xu na feene nan falama, naxanye mi

Alaa Nii Sarijanxina xaranna. N xu Alaa Niina

Sugandixin Yesu nan a beten saxin na. **12** Koni,

feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan

xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xema

tagi rabe nœ, koni muxu yo mi nœ na kanna

feene kolonjε. **16** Amasotø, a sebexi Kitabuni,

a naxa, “Nde nœ Marigina miriyane kolonjε

alogo a xa a kawandi a yi a rakota?” Koni en

tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3 Ngaxakedenne, n mi yi nœ falan tiye ε xa

alo muxun naxanye koxøxi Alaa feene yi,

yi xuruxurunma gaxuni. **4** N yi xaranna nun

koni alo dunuja muxune alo muxun naxanye

dii yoreyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi.

2 N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xijø

igena, donse xodexen mi yi a ra, bayo ε mi yi

nœ a rasuxø. Koni hali iki, ε mi a nœ singen. **3**

Amasotø ε mon luxi nœ alo dunuja muxune.

Bayo xoxolonyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi

a yitaxi ba fa fala a dunuja muxune nan ε tan

na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne?

4 ε tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan,

Pøli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa,

“N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyan feene xa mi ne ra ba? **5** Nde Apolosi ra? Nde

Pøli ra? Alaa walikeen nan tun nxu tan na,

naxanye ε malixi ε denkelya. Birin a wanla

rakamalima nœ Marigin naxan soxi a yii. **6**

N sansiin si nœ, Apolosi nan yi a ige sama,

kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala feen naxan

Nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden

Sarijanxin feen birin sansiin si muxun nun a ige sa muxun na feni.

7 Na kiini, sese mi kedenna birin saranma nœ lan e wanla yaten

fe tilinxine. **8** Amasotø nœ findixi walikene nan na,

na naxanye nun Ala walima. ε tan findixi Ala

seen nan na, xanamu, Alaa banxina. **10** Ala

seen nœ banxi tiin mi nœ banxi beten saxin

findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fo

maxete, bayo a bata yelin beten se. Alaa Muxu

Alaa Nii Sarijanxina xaranna. N xu Alaa Niina

Sugandixin Yesu nan a beten saxin na. **12** Koni,

feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan

xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xema

banxin ti, hanma gbeti daxina, hanma bɔxɔ bun nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxɔ nafunle, hanma wudina, hanma sexəna, 13 birin misaala xa sandani ito bumna yita ε ra fa fala “Ε wali xonna makenenma nən Yesu Fa Loxoni. nama dangu fe səbəxine ra.” Ε yi waso ayi, ε Amasotə təen nan fama, na yi muxun birin wali muxune rafisa e bode xa. 7 Nanse i tan danguxi funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. 14 Xa bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a muxun wanla nde ke təen mi naxan halage, soxi i yii nən, nanfera i fa i yete matəxəma alo i na kanna na saranna sotəma nən. 15 Koni xa tan yeteən nan a sotəxi? 8 Ε bata wasa sinma! Ε muxun wali xonna gan, a bata bōnɔ na yi. A bata findi nafulu kanne ra sinma! Ε bata findi yeteən kisima nən, koni a luma nən alo muxun mangane ra, hali nxu tan mi naxan sotəxi. A yi na dangu təen xun ma. 16 Ε mi a kolon ba, fa rafanje n ma ε xa findi mangane ra yati alogo fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii nxu fan xa findi a ra ε xən. 9 Amasotə n yengi yi Sarıjanxin dəxədena? 17 Nanara, xa muxu yo a ma fa fala Ala bata nxu tan xerane lu xanbin Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa nən. Amasotə Ala Batu Banxin sarıjan, ε tan yamaan yee ramaxa seen na, nxu to bata findi yeteən nan Ala Batu Banxin na. 18 Nanara, mato seen na dunuja muxune birin yetagi e muxu yo nama a yete mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuja muxune yee ra yi, a yi lan nən, na kanna xa a yete yate xaxilitaren na, tan na, koni ε tan, senbena ε tan na. Ε tan alogo a xa findi fe kolonna yatin na. (aiōn g165) 19 binyaxi, koni nxu tan yarabixi. 11 Kaməna nxu Amasotə dunuja fe kolonna findixi daxuyaan suxuma han iki yeteni e nun min xənla nun nan na Ala yee ra yi, alo a sebəxi Kitabun kui marabenna. Nxu jnaxankataxi, sigatiin nan fa kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e nxu ra. 12 Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na yetena kətene nan xən.” 20 A mən naxa yire nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu bəşənxənya, gbətə yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon nxu limaniya. 13 E na nxu mafala, nxu tan yi e fe fuune nan na.” 21 Nanara, muxu yo nama a ralimaniya. Nxu bata findi dunuja jnama bɔxən kanba adamadiine yi sənən! Amasotə ε tan nan daxin na alo se xəsixine han iki. 14 N mi ito gbee itoe birin na: 22 Poli yo, Apolosi yo, Piyeri sebəxi ε ma alogo n xa ε rayagi, koni alogo n xa yo, dunuja ito yo, siimayana hanma faxana, ε rakolon alo n xanunten diine. 15 Amasotə hali waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na, 23 koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4 Na kui, muxune xa nxu yate Alaa Muxu Sugandixin walikene nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra. 2 Nba, tinxinna nan maxədinxi walikeən ma. 3 Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kitı sadena nde. N tan yeteən mi nəc n yete yalage, 4 bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a ligə a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima. 5 Nanara, ε nama kitin sa benun a waxati saxin xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kenənni, a yi bojən yi feene makenen. Nayi, birin a binyen sotə Ala yii. 6 Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yete

nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxɔ nafunle, hanma wudina, hanma sexəna, 13 birin misaala xa sandani ito bumna yita ε ra fa fala “Ε wali xonna makenenma nən Yesu Fa Loxoni. nama dangu fe səbəxine ra.” Ε yi waso ayi, ε Amasotə təen nan fama, na yi muxun birin wali muxune rafisa e bode xa. 7 Nanse i tan danguxi funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. 8 Ε bata wasa sinma! Ε muxun wali xonna gan, a bata bōnɔ na yi. A bata findi nafulu kanne ra sinma! Ε bata findi yeteən kisima nən, koni a luma nən alo muxun mangane ra, hali nxu tan mi naxan sotəxi. A yi na dangu təen xun ma. 9 Amasotə Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii nxu fan xa findi a ra ε xən. 10 Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixin fe ra. Koni xaxilimaan nan ε tan na Alaa Muxu Sugandixini. Senbe mi nxu Amasotə dunuja fe kolonna findixi daxuyaan suxuma han iki yeteni e nun min xənla nun nan na Ala yee ra yi, alo a sebəxi Kitabun kui marabenna. Nxu jnaxankataxi, sigatiin nan fa kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e nxu ra. 11 Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na yetena kətene nan xən.” 12 Nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu bəşənxənya, gbətə yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon nxu limaniya. 13 E na nxu mafala, nxu tan yi e fe fuune nan na.” 14 Nanara, muxu yo nama a ralimaniya. Nxu bata findi dunuja jnama bɔxən kanba adamadiine yi sənən! Amasotə ε tan nan daxin na alo se xəsixine han iki. 15 N mi ito gbee itoe birin na: 16 Poli yo, Apolosi yo, Piyeri sebəxi ε ma alogo n xa ε rayagi, koni alogo n xa yo, dunuja ito yo, siimayana hanma faxana, ε rakolon alo n xanunten diine. 17 Amasotə hali xaranma Alaa Muxu Sugandixin fe ma, fafe karaməxə wuli fu yi tixi ε yee ra nun naxanye ε birin na, 18 koni Alaa Muxu Sugandixin fe ma, fafe xaranma Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma. 19 Nanara, n na ε mafanma, ε xa n naliga. 20 N Timote rasigama ε ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun təgəndiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama ε ma nən Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n dənkəleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi. 21 N mi fa fama ε fəma sənən. 22 Koni xa Marigin tin, n fama nən ε fəma iki sa. Nayi, n fama nən na muxu wasoxine senben kolondeni, hali e falan gbansanna mi a ra. 23 Amasotə falan xa mi Alaa Mangayaan na, fo senbena. 24 Nanse rafan ε ma? N xa fa

bosaan na ε yee ra? Hanma xanuntenyaan nun limaniyana?

5 Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni ε tagi. Na yanga suxu kiin jaxu kati, hali denkeleyatarene mi na jəxonna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. **2** Hali na, ε mən ε wasoma! A yi lan nun, ε xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, ε yi na ba ε tagi. **3** Hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xən. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalage alo n nema yi ε fema. **4** ε na ε malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili ε xən ma, Marigi Yesu senben fan ε xən ma, **5** na waxatini, ε na kanna kedi ε tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden nafan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Ləxəni. **6** ε yetə matəxən mi fan mume! ε mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena ndedi nan buru fujin birin natema?” **7** Nayi, ε yetə rasarijan! ε haken ba ε tagi naxan luxi ε ye alo buru rate se fonna buru xunni. ε lu alo buru nənen naxan mi basanxi se gbete ra. Amasətə Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en xa alo Halagi Tiin Dangu Ləxən saraxa yəxəena. **8** Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo marajaxun nun fe jaxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijanna nun jəndini. **9** N na a sebə nən ε ma n ma kedin kui, a ε nama ε nun yanga suxune malan. **10** Koni n mi a falaxi dunuja ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fo ε mini dunuja yi feu! **11** Iki, n na a sebəma ε ma fa fala, muxun naxanye bata e yetə findi denkeleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenya, hanma suxure batuna, hanma nafigiyana, hanma dolo minna hanma kansun tina. Hali ε nun ne nama ε yii malan donse donden. **12** Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkeleyatarene makiti. Koni ε tan xa mi lan ε yi denkeleya yamaan muxune makiti ba? **13** Ala nan denkeleyatarene kitine bolonma. A sebəxi Kitabuni, a naxa, “ε xa muxu jaxin kedi ε tagi.”

6 Xa yengen muxu firinna tagi denkeleya yamani, nanfera ε timma na kitin xa sa tinxitarene tagi, benun a xa sa yama sarijannxin tagi? **2** ε mi a kolon ba, fa fala yama sarijannxin dunuja kitin sama nən? Nba, xa ε dunuja kitine sama nən, nanfera ε mi nəe fe xuridine kitin se? **3** ε mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganjəe dunuja ito feene ma nayi ba? **4** Nba, xa yengene ε tagi dunuja feene ma, ε muxune doxe kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkeleya yamaan tagi ba? **5** N na ε yagi feen nan falama nayi. Na bunna nəen ba, fa fala fe kolon yo mi ε tagi naxan nəe denkeleya muxu firinna tagi kitin se? **6** Koni denkeleya muxuna nde bata a ngaxakedenna nde xili kitini denkeleyatarene konni denkeleyatarene yee xəri! **7** Xa kitine ε tagi, bənən nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, ε xa tin tinxitareyaan yi liga ε ra nayi? Nayi, ε mi yi lan ba, ε tin kansunna ma? **8** Koni ε tan yetəen nan tinxitareyaan ligama, ε yi ε ngaxakedenmane yii seene kansun. **9** ε mi a kolon ba fa fala tinxitarene mi keen sotəma Alaa Mangayani? ε nama ε yetə mayenden. Yang suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xəmen naxanye kafuma e bode ma, **10** hanma mujadene hanma milantenne hanma dolo minne, hanma nafigine, hanma kansun tiine, ne sese mi keen sotəma Alaa Mangayani. **11** ε tan ndee yi na kii nin nun, koni ε yulubine bata xafari, ε rasarijan, ε yi findi muxu tinixinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijannxin barakani. **12** ε a falama nən, ε naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni tənə mi feen birin na. ε naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni n tan mi tinqə luyə sese a konyiya bun. **13** ε mon a falama, ε naxa, “Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na.” Koni Ala e firinna birin halagima nən. Muxun fati benden mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati benden na, e nun Marigin fan fati benden nan xa. **14** Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nən a senbeni. **15** ε mi a kolon ba fa fala a ε fati benden findixi Alaa Muxu Sugandixin fati benden yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati benden din

yalunden fatin na ba? En-en de! 16 ε mi a kolon falan mi a ra. Xa jaxalan denkeleyatarena nde ba fa fala xemē naxan nun jaxalan yalunden xemē denkeleyaxina nde yii, xa jaxanla tin a kafuma, a ne bata findi fati bende kedenna e xa lu e bode ra, a mi lan xemē yi a me a ra? Na ma, a sebexi Kitabuni: Ne firinna bata ra. 17 Xa jaxalan denkeleyaxina nde doxi xemē findi fati bende kedenna ra. 18 Koni naxan denkeleyatarena nde xon, xa xemē tin a e xa a yete tugunma Marigin na, na nun Marigin lu e bode ra, a mi lan jaxanla yi a me a ra. 19 findima nen kedenna ra. 20 ε gi yanga suxun Amasotō xemē denkeleyataren bata rasarijan a bun. Muxun yulubi gbeten naxanye ligama ne jaxanla xon. Na kiini jaxalan denkeleyataren mi a fati bendeni, koni muxun naxan yangan fan bata rasarijan a xeme denkeleyaxin xon. suxuma na yulubin ligama a yete fati bendeni Xa na mi yi a ra num, ε diine yi findima nen nan xili ma. 21 ε mi a kolon ba fa fala Alaa Nii muxu sarijantarene ra, anu jondin naxan na e Sarijanxin Batu Banxin nan ε fati bendeni na, rasarijanxi. 22 Koni xa denkeleyataren waxi a Niin naxan ε yi, Ala naxan fixi ε ma? ε gbee me feni a xemē na hanma a jaxanla ra, a lu mi ε fati bendeni na. 23 Amasotō a ε xunbaxi sare xodexen nan na. Nayi, ε Ala binya ε fati a xa siga. Denkeleya muxun mi fa xidixi nayi bendeni.

7 ε naxan falaxi ε kedin kui, en fa na ma fa fala
xa a lan xemē nama jaxanla tongo. 2 Anu,
yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xemē birin
xa jaxalan keden futu a yete xa. Xemē birin
ma jaxalan xa lu a yi, jaxanla birin ma xemē yi
lu a yi. 3 Xemē lan a xa naxan liga a jaxanla
xa, a xa na liga a xa. Naxanla fan na kii nin a
xemē xa. 4 Naxanla sago mi a yete fati bendeni
fo a xemēna. Na kiini, xemē fan sago mi a yete
fati bendeni fo a jaxanla. 5 ε nama tondi ε
bode ra fo xa ε firinna bata waxatina nde sa lan
na fe ma alogo ε xa lu Ala maxande. Na xanbi
ra, ε mōn yi lu ε bode ra alogo Setana nama
ε ratantan ε yete suxutareyaan xon. 6 N tinxi
naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi
yamarin xan na. 7 N yi wama nen, birin xa findi
jaxalan dōxotaren na alo n tan, koni birin nun
a kiseen na a ra Ala xon. Nde na ito soto, nde
fan yi nde gbete soto. 8 Nba, naxanye mi futun
bun e nun kajna gilene, n ni ito nan falama ne fe
yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. 9 Koni xa e
mi nōe ε yete suxe, a lan nen e xa lu futun bun,
amasotō na fisā benun e xa lu kunfa gbeeni. 10
Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito firma
ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fo Marigina.
Naxanla nama a me a xemē na. 11 Xa a a
me a xemē na, a nama dōxō xemē gbete xon.
Xanamu, e nun a xemē tagin xa yitōn. Xemē
fan nama a jaxanla rame. 12 N ni ito nan falama
muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina

Ala en xilixi bojje xunbenla nin. 16 Amasotō i
tan jaxanla, i a kolonma di, xa i nōe i ya xemē
nakise? I tan xemēna, i a kolonma di, xa i nōe i
ya jaxanla rakise? 17 Ba na ra, birin xa lu a kiini
alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a
xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi
denkeleya yamane birin yi. 18 Alo misaali itoe:
Xa xemēna nde yi banxulanxi Ala a xili waxatin
naxan yi, a nama a banxulanyaan luxun. Koni
xa nde gbete mi yi banxulanxi benun Ala xa
a xili, a nama tin sōnōn, a xa banxulan. 19
Amasotō xa i banxulanxi, xa i mi banxulanxi,
fefe mi na ra fo i xa Alaa yamarine nan suxu. 20
Birin xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun
Ala xa a xili. 21 Ala i xili waxatin naxan yi, xa
konyin nan yi i tan na, i nama xamin na ra. Koni
xa i nōe feren sote i xorjya, na liga. 22 Amasotō
Marigina bata konyin naxan xili, Marigina xorōn
nan na ra. Ala bata xorōn naxan xili, na fan
bata findi a Muxu Sugandixina konyin na. 23
Ala ε saraxi sare xodexen nan na. ε nama findi
adamadiine konyine ra. 24 Ngaxakedenne, ε
keden kedenna birin xa lu e kiini Ala yetagi alo
ε yi kii naxan yi benun Ala xa ε xili. 25 Muxun
naxanye mi futun bun, ε naxan sebexi ne fe
ra, en fa na ma. Marigina yamarin xa mi ito
ra, koni Ala to bata n findi tinxin muxun na a
kininkininni, n na n ma miriyaan nan falama. 26
Toro waxatini ito yi, a lan nen muxun xa lu alo
a kii naxan yi. 27 Xa jaxanla i yi, i nama kata
fa fala i xa a bejin. Xa jaxalantare kanna nan i

ra, i nama jaxanla fen. 28 Koni xa i futun ti, birin yi. Fe kolonna muxun findima wasoden yulubin mi na ra. Xa sungutunna dəxə xəmə taa nan na, koni xanuntenyaan maliin nan tima. 2 ra, yulubin mi na ra. Koni naxanye futun tixi, Muxun naxan a mirima fa fala a fe kolon, na ne tərə wuyaxi sətəma nen e dunuja yi gidini, mi fe kolon alo a lan a xa a kolon kii naxan n waxi n xa ne masiga ε ra. 29 Ngaxakedenne, n yi. 3 Koni muxun naxan bata Ala xanu, Ala na naxan ma, na ni ito ra. Waxatin mi fa xunkuya kanna kolon. 4 Nanara, donseen naxan bata sənən. Fələ iki ma, jaxalan kanne xa lu alo rali suxurene ma, en fa na nan ma fe falama. jaxalan mi e yii. 30 Muxun naxanye wugama, e En na a kolon fa fala suxureni mi findixi sese xa liga alo e mi yi wugama. Muxun naxanye ra dunuja yi. Ala keden peen na a ra. 5 Hali səwaxi, e xa liga alo e mi yi səwaxi. Naxanye batu se wuyaxi to bəxə xənna nun kore xənna bata sareñ so, ne xa liga alo e mi se ramarama. fari, muxun naxanye ma a “alane,” hali “ala” 31 Muxun naxanye dunuja seeñe rawalima, e xa wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi na nun, 6 koni liga alo e mi tənə sətəma e yi. Amasətə dunuja en tan mabinni, Ala keden peen na a ra. A tan ito danguma nen. 32 Nba, a xəli n ma nən ε xa nan en fafe ra naxan seen birin daxi. En na xərəya xaminna birin ma. Naxalantare kanna a en ma dunuja yi gidin ligama a tan nan xa. jəxə luma Marigina wanla nan tun xən alogo a Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu xa Marigin nan kənən. 33 Koni jaxalan kanna a Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka jəxə luma dunuja feene nan xən alogo a xa yi. En na en ma dunuja yi gidin ligama a tan a jaxanla kənən. 34 Nayi, a feene yitaxunxin nan baraka yi. 7 Koni muxun birin mi ito kolon. na a ra. Naxanla naxan fan mi futuxi hanma Muxuna ndee bata dari suxure kii feene ra. Hali sungutunna, ne jəxə luma Marigina wanle iki, e nəma donse sifani ito donjə, e yengi luma nan tun xən alogo e xa findi Ala gbeen na fati a xən ma nən a e suxureni kiseen nan donma. benden nun niini. Koni jaxanla xəmə kanna, na E xaxili kobil fan e yalagima, a e xəsi. 8 Koni a jəxə luma dunuja feene nan xən, alogo a xa donseen mi en masoma Ala ra. Xa en na a don, a xəmən kənən. 35 N na falama ε xa ε mali feen en mi bənəma sese yi. Xa en mi a don, en mən nan na. N mi kataxi, n xa ε raxələ. Koni n waxi mi tənə yo sətəma. 9 Koni hali feene liga feen a xən ma nən ε xa lu fe fajine nan fari naxanye xərəyaan to ε yi, ε a liga ε yeren ma, ε nama na lanxi, alogo ε xa lu biraxi Marigin nan tun foxə muxune bira yulubini naxanye munma sənbə ra. 36 Xa banxulanna bata jaxanla masuxu, a yi sətə denkəleyani. 10 Amasətə muxun naxan a miri a a sungutunna tərəma nən, xa a fa fori, sənbə mi gbo denkəleyani feni ito yi naxan a mi a dəxə. Xa a waxi a dəxə feni, nayi a xa xaxinla kobi, xa na i tan fekolonna li i dege a waxon feen liga, a mi yulubi ligaxi na yi. 37 suxure banxini, na mi na fan nawəkile a fan yi Koni xa xəməna a ragidi a bənəni, karahan mi suxure kii donseen don ba? 11 Nba, na muxun naxan na, a a nama sungutunna dəxə, a mən naxan munma sənbə sətə denkəleyani, Alaa nəe a yətə suxə, fe fajin nan na fan na. 38 Na Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima ma, naxan bata a gbeen futu, na bata fe fajin nən i tan fekolonna xən ma na yi. 12 Nba, ε liga, koni naxan mi a gbeen futuxi, na bata fe na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi fajin liga dangu bona ra. 39 Naxanla xa dəxə a xaxili kobil natantan, i mən yulubin ligama a xəmən xən han a xəmən yi faxa. Koni xa a Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xən. 13 xəmən faxa, a bata xərəya nayi, a nəe dəxə nən Nanara, xa donsena a lige ngaxakedenna yi bira gbətə xən ma naxan nafan a ma. Koni a xa findi yulubini, n tan fan mi fa na suben donjə sənən Marigin gbeen nan na. 40 Koni n ma miriyani, məmə, alogo n nama a bira yulubini! (aiōn g165)

8 ε naxan səbəxi subena fe yi naxan bata rali suxurene ma, en fa na ma. Fe kolonna en

9 Xərə mi n tan na ba? Xera mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xənna xa mi ε tan na Marigini ba? 2 Hali bonne mi n

kolon xeraan na, koni fo ε tan xa a kolon nən! bama n ma. 18 N saranna nanse ra na yi? Na ni Bayo ε tan to bata dənkelya, na findixi n ma ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali hali n xərayaan taxamasenna nan na Marigini. 3 N sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi na n xənbama falani itoe ra n təjnege muxune seen soto Xibaru Fajin xən. 19 Xərən nan n tan nan xa. 4 N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dege na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n nxu yi nxu min? 5 Nxu mi daxa, nxu fan yi yete findi muxun birin ma konyin na alogo n xa dənkelya jnaxanla nde futu ba, a yi siga nxu muxu wuyaxi soto n nəe naxan na. 20 N nəma fəxə ra sigatini alo xeraan bonne nun Marigin Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane xunyene nun Piyeri a ligan kii naxan yi? 6 Nxu alogo n xa e masoto. Naxanye sariyan bun ma, nun Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse n nəma ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan feen na? 7 Sofaan mundun a yete goronna tonge nan bun ma alogo n xa ne masoto, hali n to a sofa wanli? Nde wudin siye, a mi a bogine mi sariyan bun ma. 21 Naxanye mi sariyan don? Nde xuruseene rabe a mi e nənon min? sotoxi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye 8 N ma falani ito findixi adamadiine miriyaan mi sariyan kolon alogo n xa ne masoto hali n to gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na mi xərəyaxi Alaa sariyan ma amasoto n fa Alaa fe kedenna xan falaxi ba? 9 Amasoto, a sebəxi Muxu Sugandixina sariyan nan bun. 22 Muxun Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, “I na ningen naxanye munma senben soto dənkelyani, n yi ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.” Ala a lu ne tagi alo naxan senben xurun dənkelyani, jəxə luxi ningene nan gbansan xən ma ba? 10 alogo n xa e masoto. N bata n yete findi muxun A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee sebəxi en tan nan ma fe ra yati. Xəs biin nəen rakisi kiin birin yi. 23 N ni ito birin ligama Alaa xəen bima, malo xaban nəen maala xabama, e falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. 11 Nxu n gbeen soto a yi. 24 E mi a kolon ba fa fala tan to bata sansiin woli ε tagi naxan findixi naxanye e malanma e gideni xatajəxəya giini Alaa feene ra, xa nxu fati benden mali seen soto alogo xulunden xa to, a e birin e gima nən koni ε yii, na naxu ba? 12 Xa a daxa ε xa bonne mali keden nan gbansan yəerati kəntənna sotəma. seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne Nayi, ε gi alogo ε xa kəntənna soto. 25 Muxun ra ba? Anu, nxu tan mi sariyanı ito rawalixi. naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fo A makuya na ra. Nxu bata dija feen birin ma na kanna xa a yixədəxə, a yiton yete suxuni. alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe A na ligama nən alogo nə sotən taxamasenna Xibaru Fajin madigan. 13 E mi a kolon ba, fa xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, ligama nən alogo mangaya taxamasenna xa so na a donseen sotəma Ala Batu Banxin nin? en xun na naxan luma habadan. 26 Nanara, n Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sotəma mi n gima n xunna yi. N mi yenge soma alo saraxan nin. 14 Marigina en yamarixi na kii nin muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. 27 A fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Fajin nalima, na makuya na ra. N na n fatin suxuma a xədexen xa a balon soto na xən ma. 15 Koni n tan mi nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba sariyanı ito sese rawalixi. N mon mi ito sebəxi ε bonne xa, n tan yetəen nama fula a tənən na. ma ε xandi feen xan ma iki. A rafanje n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa ba n yii. 16 Anu, n na Yesu a fe Xibaru Fajin nali, na mi finde kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dəxə n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Fajin nali! 17 Xa n yi wanli ito kema n jənige fajin nin, n yi saranna sotəma nən, koni bayo n karahanxi nən, n goronna nan tun

10 Ngaxakedenne, n waxi a xən ma ε xa a kolon fa fala en benbane bira nən Musa fəxə ra kundaan bun han e birin yi baani gidi. 2 A yi luxi alo e rafu nən e tubi xinla ma Musa xən kundaan nun baa igeni. 3 E birin yi na niin donse kedenna don, 4 e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nən keli Alaa gəmeni gəmen naxan findixi a Muxu Sugandixin

na naxan yi biraxi e fôxø ra. 5 Koni hali na, e waxi Marigina xôxolonna nan nakeli fe yi ba? wuyaxi mi Ala kenèn, e binbine yi lu burunna En senben gbo a xa ba? 23 È naxa, “Feen birin ra. 6 Nba, misaala nan ne birin na en tan xa daxa nxu tan xa.” Koni tñõ mi feen birin yi. È alogo en nama en miri fe jaxin ma alo ne a liga naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen kii naxan yi. 7 En nama suxuren batu alo na birin xa mi en malima. 24 Muxu yo nama herin ndee a liga kii naxan yi. Bayo a sebexi Kitabuni, fen a yete xa tun, fô muxu gbeteye fan xa. 25 a naxa, “Yamaan yi dôxø e degedeni e nun e Seen naxan birin sarama loxø tideni, è na don. minden, e lu kele, e sabaan so.” 8 En nama È nama maxodinna ti xa è gelen mi a ra. 26 Bayo yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bôxõn nun ayi e muxu wuli moxõnen nun saxan yi faxa sogé seene birin na. 27 Xa denkeleyatarena nde è xili kedenni. 9 En nama Alaa Muxu Sugandixin donese donden, xa siga xõnla è ma, a na doneseen mato bumbani alo na ndee a liga kii naxan yi, naxan so è yii, è na don. È nama maxodinna ti sapine yi e faxa. 10 È nama è mawuga alo na xa è gelen mi a ra. 28 Koni xa muxuna nde a ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, fala è xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren a yi e faxa. 11 Feni itoe birin liga nén e ra, e findi ma,” nayi, è nama na doneseen don masotø na misaale ra, e yi sebë en nakolon seen na, waxati muxuna fe ra naxan è rakolonxi lan xaxinla rajanna bata a li en tan naxanye ma. (aiòn g165) yaten ma. 29 È tan xaxinla yaten mi a ra koni fô 12 Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki fajni, bona xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xöroyaan na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira. 13 È finde yalagin na muxu gbete xaxinli? 30 Xa n ratantan feen naxanye bata è sotø, ne darixi barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera adamadiine liye nén. Koni bayo Ala tinxin, a muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe mi tinje tantan feen xa è sotø dangu è senben ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe yaten na. Na ma, tantan feen nema è fôxø ra, ra? 31 Na kui, xa è doneseen donma hanma è è Ala yi na yi mini ferèn fi è ma, alogo è xa lu minma, è nema fefe ligé, è a liga Alaa binyena tinixin. 14 Nanara, n xanuntenne, è è gi suxure fe ra. 32 È kewanle nama Yahudiyane ratantan, batun bun. 15 N falan tima è xa alo xaxilimane, hanma Girekine hanma Alaa denkeleya yamana, è yeteèn xa n ma falan mato. 16 En na barikan 33 alo n tan fan katama n xa muxun birin kenèn bira Ala xa Marigina igelengenna xõn, en yi kii naxan yi. N mi fe fajin fenma n yete xan en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin tun xa, fô muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi. wunla malanma ba? En burun naxan donna na waxatini, na mi en nun Marigin fati benden malanma ba? 17 Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bende keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sotøma na buru kedenna nin. 18 È Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba? 19 N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbenia nde ra ba hanma suxuren findixi se keden nan na ba? 20 Na mi a ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu è nun yinnane tagi. 21 È mi nõe è minje Marigina igelengenna ra, è mõn yi è min suxurene igelengenna ra. È mi nõe Marigina ximènna donje è nun jinanne don seene. 22 En

11 È findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama. 2 N bata è tantun, n ma fe to rabiraxi è ma feen birin yi, e nun è to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi è xa kii naxan yi. 3 Koni, n waxi a xõn ma è xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xemene birin xun na. Xemèn nan naxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na. 4 Nanara, xemèn naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa komotina a xun na, a bata a kuntigin nafeyá. 5 Naxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nen alo a na a xunna gbanan. 6 Xa naxanla mi a xunna maxidi, a mõn lan nén a yi a xunna gbanan. Koni naxanla xunna gbananxina, e nun

a maxabaxina, na birin to mayagi nen, a lan rabire ε ma.” 25 E yelinxina ximenna donje, nen nayi a yi a xunna maxidi. 7 Xemēn tan a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala nenen naxan xidixi en tagi n wunla xon, na ni maligan nun a binyen nan na. Koni jaxanla nan ito ra. ε nema ito minje waxati yo yi, n ma fe a xemēna binyen na. 8 Amasōto Ala mi xemēn xa rabira ε ma.” 26 Amasōto ε nema buruni ito xan baxi jaxanli, koni jaxanla nan baxi xemēni. donje waxatin naxan yi, ε yi ε min igelengenni 9 Xemēn mi daxi jaxanla fe ra, koni jaxanla ito ra, ε Marigina saya feen nan nalima han a nan daxi xemēna fe ra. 10 Nanara, jaxanla xa a fa. 27 Nanara, xa muxu yo Marigina a burun xunna maxidi a xemēna senben taxamasenna don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra ra e nun malekane fe ra. 11 Koni Marigini, daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma jaxanla mi fataxi xemēn na, xemēn fan mi Marigin fati benden nun a wunla fe yi. 28 fataxi jaxanla ra. 12 Bayo alo jaxanla kelixi Nanara, birin xa a yete korosi, a yi Marigina xemēni kii naxan yi, jaxanla fan xemēn barixi burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma. na na kiini. 29 Amasōto naxan na burun don, 13 ε tan yeteεn xa na feen makiti: Xa jaxanla a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. 14 benden mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima Nba, Adamadiin kejaan mi ε xaranje ba, fa a yete ma na ra. 30 Nanara, ε wuyaxi furama, fala xa xemēn xunsexen kuya ayi, a yagima nen senbe mi ε ra, ndee bata faxa. 31 Koni xa en nayi? 15 Koni binyen nan na ra jaxanla xa xa a na en yete rakorosi, en tangama nen Alaa kitin xunsexen kuya ayi. Bayo a xunsexen kuyan bata ma. 32 Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma findi a maxidi seen na. 16 Koni xa muxu yo waxyi nen alogo en nun dunuja muxune nama yalagi a xon ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan en bode xon. 33 Nanara, ngaxakedenne, ε na ε falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan malan waxatin naxan yi ε degedeni, ε xa ε bode nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nema legeden. 34 Xa kamena nde ma, a xa a dege a Ala batue waxatin naxan yi. 17 N falan naxan konni alogo ε malanna nama kitin xili ε ma. N tima ε xa iki, n mi ε tantunma na ra amasōto na fa waxatin naxan yi, n fe gbeteye yebama ε malanna mi fe fajin ligama fo a jaxina. 18 nen.

Fe singena, e bata yi a fala n xa a ε na ε malan denkeleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene ε tagi. N laxi na ra han yirena nde. 19 A fere mi na fo mayitaxunna nde xa lu ε tagi, alogo naxanye Ala kenenxi, ne xa kolon. 20 ε na ε malan waxatin naxan yi, ε mi Marigina ximenna xan donna, 21 bayo ε nema ε degema, birin a mafurama nen a gbee donseen donden. Nanara, kamena ndee ma, koni ndee minxin na a ra. 22 Banxi mi ε yii ba, ε donseen donje denaxan yi, ε yi ε min? ε Alaa denkeleya yamaan najaxuma ba, ε to yiigelitone biran lanbaranni? N nanse falama ε xa? N na ε tantunje nayi ba? Nayi, n mi ε tantunje mume! 23 Amasōto Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ε xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini kœen naxan na, a burun tongo nen. 24 A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi ε fe ra. ε ito liga naxan n ma fe

12 ε naxan sebexi Alaa Nii Sarijnanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxyi ε xa lu fe kolontareyani. 2 ε a kolon fa fala ε yi denkeleyatareyani waxatin naxan yi, ε yi biraxi suxurene nan foxy ra e nun naxanye mi falan tima, ε lo ayi. 3 Nanara, n na a falama ε xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sarijnanxin barakani, na mi noe a fale, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mon mi noe a fale, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sarijnanxin xanbi. 4 Alaa Nii Sarijnanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. 5 Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. 6 Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi. 7 Alaa Nii Sarijnanxina fena ndee minima kœenni muxu keden kedenna birin xon alogo yamaan birin xa sabati. 8 Alaa Nii Sarijnanxin muxuna nde

kima xaxilimaya falan nan na. Na Nii Sarijanxi boden xon ma. **26** Xa fati benden yirena nde kedenna nan mon muxu gbete fan kima fe xoleni, fatin yire donxen birin soxolema nen kolonna falan na. **9** Na Nii Sarijanxi kedenna a xon. Xa yire keden binyen soto, bonne birin nan mon muxu gbete kima denkeleyani. Na Nii sewama nen a xon. **27** Nba, e tan nan Alaa Sarijanxi kedenna mon yi muxu gbete ki muxu Muxu Sugandixin fati benden na. A fati benden rakendeya kiseni. **10** Muxu gbete yi ki kabanako yirena nde nan e keden kedenna birin na. **28** fe liga senbeni, muxu gbete yi ki nabiya falane Ala xerane nan singe luxi denkeleya yamani, ra, gbete yi senbe naxine nun Ala senben tagi a firindena, nabine, a saxandena karamoxone, raba, gbete yi falan ti xui sifa gbetene yi, gbete e nun kabanako feene raba muxune, e nun mon xui gbeteye madanguma. **11** Koni a tan Alaa naxanye kixi muxu rakendeya kiseen nun mali Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. ti kiseen nun yeerati kiseni e nun naxanye falan A tan nan muxun birin kima alo a waxy a xon tima xui gbetene yi. **29** Birin mi finde xeraan ma kii naxan yi. **12** Nba, Alaa Muxu Sugandixin na, hanma nabine hanma karamoxone hanma luxi nen alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a kabanako feene raba muxune **30** hanma muxun ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna naxan kixi muxu rakendeya kiseni hanma xui nan a ra. **13** Amasoto en birin nafuxi igeni Alaa gbete falana hanma xui radanguma. **31** Koni, Nii Sarijanxin kedenna nan baraka yi, en so e sobe so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fati bende kedenni, Yahudiyane nun Girekine, fisamantenna yita e ra. Na ni i ra:

konyine nun xorone, Ala bata a Nii Sarijanxin fi en birin ma. **14** Fati benden mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. **15** Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yiin na,” na mi a be fatin na. **16** Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yeen na,” na mi a be fatin na. **17** Xa fati benden birin yi findi yeen nan tun na, feen yi mema di nayi? Xa fati benden birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mema di nayi? **18** Koni Ala bata fati benden yirene birin yeba alo a waxy a xon ma kii naxan yi. **19** Xa a birin yi findi se keden peen na, fati benden yi luma minen? **20** A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bende kedenna na a ra. **21** Nanara, yeen mi noe a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi e ma.” **22** A makuya na ra. Hali senbe mi fati benden yiren naxanye ra, e tiden na. **23** Hali fatin yiren naxanye mayagi dangi fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki fajni. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en menne suturama bonne xa. **24** Koni fati benden yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yeteen bata en fati benden yirene yeba, a binyen fi fati benden yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, **25** alogo fati benden nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e joxo lu e

13 Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bojeni, n fala xuiin luxi nen nayi alo talan xuiin nun karijan xuina. **2** Hali nabiya falane n de, e nun lonnina han n wundo feene birin kolonna soto, hali denkeleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bojeni, sese mi n tan na na yi. **3** Hali n na n yi seen birin fi yiigelitone ma, hali n na n fati benden fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bojeni, na mi fefe fanje n ma. **4** Dijan xanuntenyani. A fe fajin nan ligama. Xoxolonyaan mi xanuntenyani. A mi a yete yigboma. Waso mi xanuntenyani. **5** Marayagi mi a yi. A mi a yete a herin xan tun kataxi. A bojen mi tema fefe ma. A mi xolon namarama. **6** A mi sewama tinxintareyaan na fo nojndina. **7** A mafeluun tima feen birin yi. A togondiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi. **8** Xanuntenyaan mi janje habadan. Nabiya falane danguma nen, xuine yi jan, fe kolonna yi dangi. **9** Amasoto en fe kolon ndedi, en nabiya falane tima ndedi, **10** koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren janma nen na yi. **11** N to yi dii joreyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jorena, n yi n mirima alo dii jorena, n yi feene famuma alo dii jorena. Koni n to findi

fonna ra, n mi fa dii jore fe rabama sonnon. **12** ma. **13** Nanara, muxun naxan falan tima xui lki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa na a bunna kikeni, koni waxati famatoni, en toon tima nen fale. **14** Amasoto xa n na Ala maxandima xui yee nun yee. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na gbeteni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n waxatini n feene kolonma nen alo Ala n kolon xaxinla mi walima. **15** N nanfe ligama nayi? N kii naxan yi. **16** Iki fe saxanni itoe luma nen, xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. denkeleyaan nun yiggin nun xanuntenyana, koni N xaxinli. **17** I na xanuntenyana nan gbo e birin xa.

14 ε yixədəxə ε lu xanuntenyani. Nii

Sarijanxina a kiseene xonla xa ε susu, a gbengbenna ε yi nabiya falane ti. **2** Amasoto muxun naxan xui gbeteni falama, na mi falan tima muxune xan xa, fo Ala, amasoto muxu yo mi a xuiin mema. A wundo feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin. **3** Koni naxan nabiya falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bojen xunbeli. **4** Koni muxun naxan falan tima xui gbeteni, na a yeten nan tun malima, koni naxan nabiya falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima. **5** Xa ε birin xui gbetene falama, na rafan n ma. Koni naxan nafan n ma dangu na ra, ε birin xa nabiya falane ti. Amasoto muxun naxan nabiya falane tima, na dangu xui gbete falan na, fo xa muxuna nde na naxan a xuiin nadangue alogo denkeleya yamaan birin maliye kii naxan yi. **6** Ngaxakedenne, xa n siga ε fema, n sa falan ti ε xa xui gbetene yi, n nanfe fanxi ε ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makenen ε xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiya falana hanma xaranna? **7** Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E betin naxan bama, muxun na kolonma di xa ε mi e xuine ramini ki fajni? **8** Xa xotaan xui fajin mi mini, a rafixa, nde a yitonje yenge so xinla ma? **9** A na kii nin ε konni, ε na falan ti xui gbetene yi, xa a mi findi fala yigbexin na, na bunna kolonma di nayi? Fala fuun nan tun na ra. **10** Xui wuyaxi nan dunuja yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. **11** Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mema, naxan a falama, xojen nan n tan na na yee ra yi. Xojen nan a fan na n yee ra yi. **12** A na kii nin ε fan xa, ε to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene xon ma, naxanye denkeleya yamaan malima, ε yixədəxə ne nan

barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala “Amina?” Amasoto i naxan falama, a mi na kolon. **17** Hali i barikan birama Ala xa ki fajni, muxu gbete mi maliin sote nayi mumc! **18** N barikan birama Ala xa amasoto n tan xui gbetene falama dangu ε birin na. **19** Koni en nema denkeleya yamaan malanni hali n fala xui suulun nan tun ti, naxanye bunna kolojne, alogo n xa muxune xaran, na fis a benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbeteni. **20** Ngaxakedenne, ε miriyaan nama ligi alo diidine. ε xa liga alo dii jore fe jaxine fe yi, koni ε findi fonne ra ε xaxinli. **21** A sebexi Sariya Kitabun kui: “Marigin naxa, ‘N falan tima yamani ito xa ne xon naxanye xojen xe falama e nun xojen de xuiin xon koni hali na, e mi e tuli matima n na.’” **22** Na ma, xui gbetene findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa fo denkeleya muxune. **23** Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti folo xui gbetene yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi? **24** Koni xa ε birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a sonne yitama a ra nen, birin yi a kiti. **25** A miriya wundone minima nen kennenni. Nayi, a xinbi sinma nen, a yetagin yi lan boxon ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “Nondin na a ra, Ala ε tagi.” **26** Ngaxakedenne, ε xa nanse ligi ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fe nun betina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makenenna, hanma xui gbetena nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan sobe so feen na. **27** Xa muxuna ndee falan tima xui gbeteni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden yeen ma. Koni

e naxan falama fo muxu gbete xa na radangu. xerane birin yi a to mōn. **8** Dōnxen na a yi a **28** Xa muxe mi na naxan a bunna falé, na kanna yeté yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a xa naxan mi bari a waxatini. **9** Amasotó xeraan falan ti e nun Ala tagi. **29** Nabine tan, muxu birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nen, a fala n firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ma a “xérana,” amasotó n bata yi Alaa denkeleya ne xa falan ti, bonne yi e falan fesefesé. **30** yamaan besenxonya. **10** Koni Alaa hinanni, a yi Koni xa muxuna nde dōxi ε tagi malanni, Ala n kejaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi yi fena nde makenen a xa, a lan nen, fala ti n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nen dangu singen xa a dundu singen. **31** Amasotó a lan xeraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa nen, ε xa nabiya falane ti keden keden yéen ma hinanna nan yi n böjeni. **11** Nayi, xa a findi n alogo ε birin yi xaranna sotó, ε yi ralimaniya. tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi **32** Nabine kisena e nōon nan bun, **33** bayo Ala bama. ε fan bata la na nan na. **12** Nba, nxu to mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni fo böje kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin xunbenla. Alo a ligan kii naxan yi denkeleya bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa yama sarijanxine birin yi, **34** naxanle xa e fala faxa muxune mi kelima sayani? **13** Xa faxa dundu malanni, amasotó e mi lan e falan ti, muxune mi kelima, na bunna neen fa fala Alaa koni e xa e yeté magodo alo sariyana a falaxi kii Muxu Sugandixin yetéen mi yi kelixi sayani na naxan yi. **35** Xa e waxi a xon ma, e xa yirena yi nun. **14** Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi nde yee to, e xa e xemene maxodin e konni. yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na nxu xon ma nayi, ε denkeleyaan fan bata na ra. **36** Alaa falan minixi ε konna nin ba? lu fuyan. **15** Naxan dangu na ra, en bata wule Hanma a faxi ε tan nan keden ma ba? **37** Xa seren ba Alaa fe ma nayi amasotó en bata a fala muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni hanma Alaa Nii Sarijanxina kisena a yii, n feen xa faxa muxune mi kelima sayani, na bunna naxanye səbəma ε ma, a lan nen a xa ne kolon neen fa fala, Ala mi a fan nakelixi sayani. **16** fa fala Marigina yamarine nan ne ra. **38** Xa a Amasotó xa faxa muxune mi kelima sayani, Alaa mi falani ito yate, a fan mi yatema. **39** Nanara, Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. **17** ngaxakedenne, nabiya falane ti xonla xa ε suxu. Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani ε mōn nama tōnna dōxō xui gbete fala feen na. nun, ε denkeleyaan bata findi fe fuun na, ε mōn **40** Koni feen birin xa yeba ki fajni a kiraan xon ε yulubine yi na yi. **18** Na bunna neen fa fala, ma.

15 Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru

Fajina fe rabira ε ma, n naxan nali ε ma, ε yi a rasuxu, ε sōbe soxi naxan yi, **2** ε kisixi naxan xon, xa ε a suxu alo n na a ralixi ε ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, ε bata la a ra fuuni na yi. **3** A singen naxan na, n naxan sōtoxi, n bata na rali ε ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. **4** A maluxun nēn, a sayaan sogé saxande lōxoni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. **5** A yi a yeté yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera fu nun firinne. **6** Na xanbi ra, denkeleya muxun kēmē suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mōn e nii ra, koni nde bata faxa. **7** Na xanbi ra, Yaki yi a to, a

naxan bata yi denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma, ε faxa, ne bata lo ayi na yi. **19** Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixin dunuja yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na. **20** Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxa muxune ye. **21** Bayo sayaan to faxi muxu kedenna nan xon, na kiini mōn, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xon. **22** Muxun birin to faxama nen adamadiyani, na kiini mōn, ε birin mōn kelima nēn sayani Alaa Muxu Sugandixin. **23** Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nēn sayani a fa waxatini. **24** Na na dangu,

a rajanna na a li, Yesu fama mangayane nun Sogen gbee nöröna a danna, kiken gbee nöröna nøyane nun senbene birin kaladeni nén, a yi a danna, sarene fan gbee nöröna e danna, saren mangayaan naxete a Fafe Ala ma. **25** Amasoto keden kedenna birin ma nöröna a danna. **42** a fere mi na fo Yesu xa mangayaan ligi nén Faxa muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. benden naxan maluxunma, a noe kale. Koni a **26** Yaxun naxan halagima donxen na, na nan na keli faxa muxune tagi, a mi noe kale. **43** A sayaan na. **27** Amasoto Kitabun bata a fala, a maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, senbe naxa, "A bata seen birin lu a sanna bun." Koni a mi a ra. Koni a na keli, a nöröxi, senbena a yi to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa kat! **44** A maluxunma waxatin naxan yi, fati fa fala Ala mi na ye ma naxan seen birin luxi a benden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin tan bun ma. **28** Seen birin na lu a bun ma, nayi nan na ra. Xa fati benden en yi be, ariyanna a tan yetena, Alaa Dii Xemen fan luma nen Ala fatin fan na yi. **45** Amasoto a sebexi Kitabun bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo kui iki, a naxa, "Adama, Alaa Muxu daxi singen Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi. **29** Xa yi findi dañoxon na." Koni Adama donxe ra na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxa xina, Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxa muxune **46** En mi ariyanna fatini ito singe sotoma fo mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe fati benden, na xanbi ra, en ariyanna fatin ra? **30** Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon de sotoma nen na yi. **47** Adama singe ra xina, Ala be waxatin birin? **31** Ngaxakedenne, n sayaan na daxi boxoni ito benden nan na. Adaman de loxo yo loxo. N binyen naxan sotoxi e to lu firindena, na kelixi ariyanna nin. **48** Naxan daxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n bendeni ito yi, dunuja muxune na nan maliga kolɔ na nin, jondin nan na ra. **32** Xa n dalise yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna xajene yengexi Efesi taani adamadiine feene gbee muxune nun na nan maliga. **49** En to bata nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma maliga adama ra naxan minixi bendeni, en mon nayi? Xa faxa muxune mi yi rakele sayani nun, fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun nayi en yi sandani ito suxuma nen nun, "En na na. **50** Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito en dege, en yi en min bayo en faxan nen tila." ra fa fala naxan daxi fati benden nun wunla **33** E nama e mayenden amasoto, "Xoyi jaxine ra, e mi noe Alaa Mangayaan sote. Seen naxan son fajin kalama nen." **34** E mon xa xaxili sote kunma, na mi luma habadan. **51** E tuli mati, alo a daxa kii naxan yi. E fata yulubi feene ra. E n wundo feen nan falama. En birin mi faxe, tan nde mi Ala kolon, n na ito falama e yagin koni en birin maxetema nen. **52** Amasoto xota nan ma. **35** Ndee maxodimma tima nen, e naxa, donxen na fe waxatin naxan yi, faxa muxune "Faxa muxune kelima sayani di? E fama fati kelima nen, e habadan nii rakisin sote, en birin benden sifan mundun yi?" **36** Xaxilitarena! I yi maxete mafuren benun ye magira. **53** Amasoto na sansiin woli i ya xeен ma waxatin naxan yi, en fati benden naxan kalama, a fere mi na fo a mi sole fo a lu faxan yiyani singen. **37** I mi a xa maxete fati na naxan mi kale. A faxa sii se binla xan wolima koni fo a sansi kesedin dixin yi maxete a faxataren na. **54** Nanara, en tun, maala hanma sansi gbete. **38** Koni Ala nan fatin naxan kalama, a na maxete fati kalataren sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma na waxatin naxan yi, a faxa dixin yi maxete kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla faxataren na. Na na ligi, Kitabuna falan bata kejaan nagidima a ma. **39** Niimaseen birin fatin kamali nayi, a naxa, "Sayaan bata halagi no keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben sotan bun." **55** "Sayana, i ya noɔn minen yi? fatina a danna, xɔlii fatina a danna, yexen Sayana, i faxa ti senben minen yi?" (**Hades g86**) **56** fatina a danna. **40** Kore xonna fatine na yi, Sayaan faxa ti senben nan yulubin na, yulubin dunuja fatine na yi. Kore xonna fatine nöröna fan senben nan sariyan na. **57** Koni barikan xa a danna, dunuja fatine nöröna a danna. **41** bira Ala xa naxan noɔn firma en ma a Muxu

Sugandixin barakani en Marigi Yesu. **58** Nanara, e na so nən n yii ε funfuni. **18** E bata n nii yifan n nafan ngaxakedenne, ε səbe so ki fajil ε nama n ma alo e ε nii yifan ε ma kii naxan yi. ε na yimaxa. ε lu wale Marigin xa waxatin birin muxu sifane wali fajil kolon. **19** Asi yamanan amasətə ε a kolon fa fala ε wanla naxan kəma denkəleya yamaan ε xəntən. Akila nun Pirisila Marigin xa, fe fuu mi na ra mume!

16 ε naxan sebəxi yiimalanna fe yi lan yama sarijanxina fe ma Yerusalen taani, en fa na ma. ε liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan denkəleya yamaan malanne ma. **2** Xati yo xati, ε keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna ε konne yi, lan ε feren yaten ma, alogo ε nama n faan mame ε yii malan feen na. **3** N na fa waxatin naxan yi, ε na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nen kedina e yii, e yi ε kiseene xali Yerusalen taani. **4** Koni xa a lan n tan yetəen xa siga, fo nxu birin xa siga na yi. **5** N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nen ε konni, bayo n danguma nen na. **6** N waxati dando tima nen ε konni, hanma xunbeli waxatin birin. Nayi, ε yi n fanda n ma sigatini. **7** Amasətə n mi waxi a xən ma, n xa ε to gbansan, n dangu. N wama nen n xa waxatidi ti ε konni, xa Marigin tin. **8** Koni n luma nen Efesi taani han Se Xaba Singen Sali loxona. **9** Bayo deen bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yənge faane wuya. **10** Xa Timotə fa, ε a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasətə a walima Marigin nan xa alo n tan. **11** Nayi, muxu yo nama a rajanaxu. Koni ε a fanda a sigatini bojə xunbenli, alogo a mən xa xətə n fema, amasətə nxu nun denkəleya muxun bonne a maməma be. **12** ε naxan sebəxi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga ε konni e nun denkəleya muxun bonne, koni a jənige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a feren sətə, a sigama nen. **13** ε lu ε yee ra yi, ε lu denkəleyani. ε wəkile, ε senben sətə. **14** ε feen birin liga xanuntenyaan nin. **15** ε a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yetə lu yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na ε mafanma, **16** ε xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixədəxəma wanli ito yi. **17** N bata sewa Esitefana fa feen na, e nun Foritunatusi nun Axayikusu. ε to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma

nun denkəleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne ε xəntənma Marigin xinli ki fajil! **20** Denkəleya muxun naxanye birin be, ne ε xəntənma. ε bode xəntən ngaxakedenya xəntən sunbuni. **21** N tan Poli nan xəntən xuini itoe sebəma n yiin na. **22** Naxan mi Marigin xanuma, dangatən nan na ra. N naxa, “Nxu Marigina, fa xulen!” **23** En Marigi Yesu a hinanna xa lu ε xən. **24** N ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

Korenti Firindena

1 N tan Pöli naxan findixi Yesu Alaa Muxu

Sugandixina xeraan na Ala sagoni, n tan nan kedini ito sebema ε ma, nxu nun en ngaxakedenna Timôte, siga denkeleya yamaan ma Korenti taani e nun muxu sarjanxine birin Akaya yamanani. 2 En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bøñe xunbenla fi ε ma. 3 En barikan bira en en Fafe kininkininna kanna, Ala naxan muxune ralimaniyama. 4 A en nalimaniyama en ma torone birin yi nen alogo en xa no tøro muxune ralimaniye na limaniyaan xøn Ala naxan fixi en ma. 5 En nun Alaa Muxu Sugandixin tørøma en bode xøn kii naxan yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin. 6 Xa nxu tøro, na findixi ε ralimaniya feren nun ε rakisi feren nan na. Xa nxu limaniyaan sotø, ε fan limaniyaan sotøma nen, alogo ε xa senben sotø tørøne bun, en na tøro en bode xøn ma waxatin naxan yi. 7 Nxu mòn laxi ε ra ki fajni, bayo nxu a kolon fa fala en to tørøma en bode xøn, en limaniyaan sotøma nen en bode xøn. 8 Nba, ngaxakedenne, nxu tørøn naxanye sotø Asi yamanani, nxu waxy ε rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a nœ! Nxu yigitege nen, a nxu mi yi kisima sayaan ma. 9 Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nen alogo nxu nama la nxu yete ra fo Ala naxan faxa muxune raketima sayani. 10 A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mòn fama nxu xunbaden nen. Nxu bata nxu yigi ti Ala ra yati fa fala a mòn luma nxu xunbe, 11 ε nema nxu malima Ala maxandideni. Nayi, Ala hinamma nen nxu ra masøto muxu wuyaxi a Ala maxandin xøn, nanara muxu wuyaxi fan mòn nœ nen barikan bire Ala xa nxø fe yi. 12 Nxø binyen ni ito ra: Nxu xaxinla sereyaan bama, nxu bata sigan ti dunuja yi Alaa sarjanxina nun tinxinni, a gbengbenna ε mabinni. Muxune fe kolonna mi yi a ra, koni Alaa hinanni. 13 Nxu mi sese sebema ε ma ε mi naxan xaranje, ε yi a kolon. A xønla n na ε xa a kolon a fajin na,

14 alo ε to a kolonxi ndedi fa fala nxu findixi ε binyen nan na en Marigi Yesu fa waxatini alo ε fan findixi nxu gbeen na kii naxan yi. 15 N to laxi ito ra, n yi a miri, fa fala n xa siga ε tan nan fema singen alogo ε xa a tøøn soto sanja ma firin. 16 Amasøto n bata yi a miri, n xa dangu ε xøntønje n nema sige Masedoniya yi waxatin naxan yi. Na xanbi ra, n xetematoon mòn yi dangu ε konni keli Masedoniya yi, ε yi n mali siga feen na Yudaya yi. 17 N feni ito ragidi waxatin naxan yi, n na ligaxi fuun nin ba? Hanma, n ma feene lige alo adamadiin bonne ba? N yi “øn” e nun “en-en” falan sanja yi kedenni? 18 Koni Ala to tinxin, nxu falan naxan tixi ε xa, na mi findixi wulen nun jøndin na sanja ma kedenni. 19 Amasøto Yesu Alaa Muxu Sugandixin, Alaa Dii Xemena, Silasi nun Timôte nun n tan yeteen naxan ma fe kawandi ba ε tagi, na falan mi findixi fala firinna ra, alo “øn” e nun “en-en.” Fala gbete mi a tan yi, fo “ønl!” 20 Amasøto Ala bata en tuli sa feen naxan birin na, ne kamalixi Yesu a falani ito xøn fa fala “øn.” Nanara, nxu fan a falama Yesu barakani fa fala, “amina,” Ala binya feni. 21 Amasøto Ala yeteen nan nxu tan nun ε tan senbe soxi a Muxu Sugandixin. A bata en masusan turen na en sugandi feen na, 22 a yi a taxamasenna sa en ma, a a Nii Sarjanxinxin naso en bøjeni a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alog en xa la fe famatøne ra. 23 Ala nan n seren na, n bata n kølø n niini: Xa n mi xetxi Korenti yi na ligaxi nen alogo n nama ε raxølo. 24 Fa fala nxu noøn sotøxi ε denkeleyaan xun na, na mi a ra. Koni en walima nen en bode xøn ma ε sewana fe ra amasøto ε senbe soxi denkeleyani.

2 Nanara, n bata a ragidi fa fala n nama xete ε konni xøloni. 2 Amasøto xa n na a ligi ε xølo, nde n tan nasewama ba ε tan na, n naxanye raxøloxi? 3 Nanara, n kedin sebexi ε ma fa fala n mi yi sigama ε konni, alogo n nama na muxune raxølo naxanye finde n sewa xunna ra. N yi laxi a ra, a n ma sewan finde en birin ma sewan na. 4 N kedin sebexi ε ma tøro gbeen nun bøñe raførøn nun yøegen nin. N mi yi waxi ε raxølo feni, koni n yi ε rakolonma nen, a n na ε xanuxi han! 5 Xa ε tan nde findi yamaan

naxolō feren na, a mi n tan xan naxoloxi, koni walaxane ma ε böjnene yi. **4** Na yigin nan en yi fo ε tan yamaan birin, anu jøndin naxan na, Ala yetagi a Muxu Sugandixin barakani. **5** Anu, a nde nan tun naxoloxi. **6** ε wuyaxi to bata a na mi na ra fa fala senbenə n xu na wanla hakən saran a ra, na bata a li. **7** Nba, iki, fo ε xa ke, koni nxu senben kelixi Ala nan yii. **8** A tan na kanna mafelu nen, ε yi a ralimaniya, alogo nan senben fixi nxu ma, a nxu xa layiri nenən a böjen nama föro gbeen ti han a yigitege. **9** wanla ke, naxan mi fataxi sariya sebexin na fo Nayi, n bata ε mafan, ε mən xa ε xanuntenyaan Alaa Nii Sarijanxina. Amasotə sariya sebexin yita a ra. **10** Bayo n na a sebexi ε ma nen alogo sayaan nan nafama, koni Alaa Nii Sarijanxin nii n xa ε sənna kolon, xa ε xuruxi feen birin rakisin nan firma. **11** Nba, sariyan naxan sayaan yi. **12** ε na muxun naxan mafelu, n fan na nafaxi, naxan yi kerendənxi gəme walaxan ma, mafeluma nen. N tan na naxan mafelu, xa n xa na faxi binyeni han Musa yetagin yi mayilen bata na mafelu, n na ligama ε tan nan ma fe ra a noroni, Isirayila kaane mi no e yeeen tiye a ra Alaa Muxu Sugandixin yee xori, **13** alogo Setana hali a yetagin noron to yi sigama jnanje, xa na nama en mayenden, bayo en na a waxon feene fa na binyen sifani, **14** Alaa Nii Sarijanxin wanla kolon. **15** Nba, n siga Tirowasi taani Alaa Muxu binyen mi gboma ayi dangu na ra ba? **16** Wanla Sugandicina fe Xibarū Fajin nalideni waxatin naxan muxune yalagima, xa na findi binyen naxan yi, n yi a to fa fala Marigin bata deen nabi na, wanla naxan muxune ratinxinma Ala yee n xa mənni. **17** Koni n xaxili mi yi saxi, amasotə ra yi, na binyen gboma ayi nen han dangu na n mi ngakadedenna Tito lixi na. Nanara, n yi n ra. **18** Naxan yi findixi binyen na nun, na mi jungu men kaane ma, n siga Masedoniya yi. **19** fa a ra iki binye fisamantenni ito a fe ra. **20** Koni Ala tantun, amasotə a Muxu Sugandicina Awa, noron naxan yi jnanma, xa na faxi binyena en nasoma a fangan bun ma nen, a ti en yee nde yi, nayi naxan luma habadan, na tan ma ra siga yiren birin yi, a kolonna yi xuya ayi en binyen danma minen? **21** Nanara, na yigin to en xon ma alo se xiri fajin naxan xuyama ayi. **22** yii, en xaxili ragidixi han! **23** En tan mi ligaxi Amasotə en luxi nen alo wusulanna xirina Alaa alo Musa, naxan yi dugin soma a yetagin xun Muxu Sugandixin naxan ganma, a rali Ala ma na alogo Isirayila kaane nama a mayilenna to, yamaan birin tagi, kisi muxune nun kisitarene. naxan yi sigama jnanje. **24** Koni e böjen bata yi **25** A findixi sayaan xirin nan na muxuna ndee xədəxə ayi. Bayo han to, e nema Layiri Fonna xa naxanye xalima sayani. A findi nii rakisin Kitabun xaranje, a luxi alo na dugin mən na xirin na ndee gbətəye xa naxanye xalima nii yi, e mi a yee to. A munma ba singen, bayo a rakisini. Nde noe wanli ito ke? **26** Anu, nxu tan mi be fo Alaa Muxu Sugandixin. **27** Hali to, e mi luxi alo muxun naxanye Alaa falan findima nema Musaa Kitabu yirene xaranje, dugin soxi yulaya seen na. Koni nxu tan falan tima Alaa e böjen xun na. **28** Koni muxun na a yee rafindi Muxu Sugandixin barakan nin fata Ala ra nxu Marigin ma, dugin bama nen na yi. **29** Bayo böje fixen na Ala yetagi.

3 Nxu mən bata nxu yete matəxə fölə ba?

Hanma nxu makoon mən nxu dentegə kedine ma ba naxanye nxu tənən falama ε xa hanma ε naxanye sebəma bonne ma nxə fe yi alo muxuna ndee kii naxan yi? **2** ε tan yeteen findixi nxu dentegə kedin nan na, naxan sebexi nxu böjene yi, muxune birin noe naxan kolonje, e a xaran. **3** ε bata findi kedin na Alaa Muxu Sugandixin naxan sebexi nxə wanla xon, naxan mi sebexi duba igen na hanma gəme walaxan fari, koni habadan Alaa Nii Sarijanxin nan na sebexi fati

Sariya sebexin denanax yi, xərəyaan nan mənni. **18** En tan birin, Alaa binyen nan mayilenna en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxetə a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gboe ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sarijanxin na.

4 Nanara, wanli ito to en yi Alaa kininkininni,

nxu mi tunnaxoloma nxu ma. **2** Nxu bata nxu me yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxetəma. Koni nxu jøndin nan mayitama, alogo muxune

birin xa nxo lannayaan nakorosi e xaxinle yi
Ala yetagi. **3** N xu Yesu a fe Xibaru Fajin naxan
nalima, xa na mon luxunxi, a luxunxi muxune
nan ma naxanye halagima. **4** Dunujnani ito
mangan Setana bata denkeleyatarene xaxinle
yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixina
fe Xibaru Fajin noron to dege. Alaa Muxu
Sugandixin nan Ala sawuran na. (**aiōn g165**) **5**
N xu mi nxu yete a fe kawandi xan bama, fo
nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan
Marigin na, e nun nxu bata findi ε walikene
nan na Yesu a fe ra. **6** Amasoto Ala naxan a
falaxi, a naxa, “Kenenna xa mini dimini,” na Ala
nan a ligaxi kenenna yi lu en bojeni, alogo en
xa Alaa binyen kenenna kolon, naxan a Muxu
Sugandixin yetagin ma. **7** Koni en na nafulu
kenden namaraxi bende fejnene nan kui naxanye
findixi en fati bendene ra, naxan a yitama a
senbe fisamantenni ito findixi Ala gbeen nan na,
a mi kelixi en tan ma. **8** N xu yigbetenxi kiin birin
yi, koni nxu mi yilunburunxi! N xu xaminxi koni
nxu mi yigitgeksi! **9** N xu besenxonyaxi, koni
nxu mi rabejinx! N xu rabiraxi koni nxu mi
halagix! **10** N xu Yesu a sayaan toron tongoma
nxu fatini waxatin birin, alogo Yesu a dunuja yi
gidin fan xa makenen nxu fatin xon. **11** Hali nxu
to nxu nii ra, nxu sayaan de waxatin birin Yesu
a fe ra, alogo a dunuja yi gidin xa makenen
nxu fati benden xon. **12** Na bunna neen fa fala
sayaan walima nxu tan yi koni nii rakisin nan
walima ε tan yi. **13** A sebexi Kitabun kui, a
naxa, “N denkeleyaxi, nanara n yi falan ti.”
N xu tan nan fan falan tima denkeleyani na
xaxili kedenni amasoto nxu bata denkeleya. **14**
Bayo nxu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu
rakelixi sayani, na nan en fan nakelima sayani
Yesu xon, a yi en birin malan en bode xon a
yetagi. **15** Na birin ligama ε tan nan ma fe ra
alogo Alaa hinanna xa siga ware, a yi muxu
wuyaxi li, e barika biran yi gbo ayi, na yi findi
Alaa binyen na. **16** Nanara, nxu mi tunnaxoloma
nxu ma. Hali nxu fati benden to danguma, koni
niin naxan nxu yi, na findima nen a nenen
na loxo yo loxo. **17** Bayo, en torodin naxan yi
waxatidini ito bun ma dunuja yi, na mi gbo
xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan

sotoma e xon. (**aiōnios g166**) **18** N xu bata nxu yigin
sa se totarene fari. Bayo seen naxanye toma, ne
mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma
nen habadan! (**aiōnios g166**)

5 Amasoto en na a kolon fa fala en niin fati
benden nin naxan luxi alo en doxo bubuna
dunuja yi. Xa na kala, habadan banxina en yii
naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xonna,
muxune mi naxan nafalaxi. (**aiōnios g166**) **2** Nba,
iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bendena,
bayo en ma habadan doxoden xonla en suxuma
ki faji, alogo ariyanna fatin xa sa en ma alo
dugina. **3** Bayo en na na dugin so en mi fa luma
alo en nagenla na a ra. **4** Amasoto en nema
bubuni ito kui, en kutunma, en toroxi. En mi
waxi dugi fonna ba feni en ma, koni a xonla
en na, ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina,
alogo seen naxan faxama, nii rakisin xa findi
na rajanna ra. **5** Ala en daxi na feen nan ma.
A bata a Nii Sarijanxin fi en ma, a lu alo se
singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo
en xa la fe famatone ra. **6** Nanara, en xaxili
ragidixi waxatin birin. En mon a kolon fa fala
fanni en na en konni fati bendeni ito yi, en nun
Marigin doxoden tagi kuya. **7** Amasoto en sigan
tima denkeleyaan nan xon ma, koni se toxin
mi a ra. **8** Anu, en xaxili ragidixi. A rafanje
en ma, en keli fati bendeni ito yi, en sa doxo
Marigin konni. **9** Naxan xunna kenla ra en xa,
en yi Ala kenen, xa en lu en fati bendeni hanma
en faxa. **10** Amasoto a fere mi na fo en birin xa
ti kenenni Alaa Muxu Sugandixina kiti saden
yetagi nen. Muxune birin e kewanle saranna
sotoma nen keden keden yeen ma, a naxan
nabaxi a dunuja yi gidini, a fajina hanma a
naxina. **11** N xu to Marigin yeeragaxun kolon,
nanara, nxu kataxi, nxu xa muxune soto. Ala
nxu kolon ki faji. N ma miriyani, ε fan nxu
kolon ε xaxinli. **12** N xu mi kataxi nxu mon xa
nxu yete matoxε xa. Koni nxu feren nan fima
ε ma, ε yi ε kanba nxo fe yi, alogo ε xa n o na
muxune yabe naxanye e kanbama e tofanni
benun e xa e kanba e boje yi feene yi. **13** Xa
xaxilitaren nan nxu tan na, na Ala nan ma. Koni
xa xaxilimaan nan nxu ra, na ε tan nan xa. **14**

Amasoto Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan yanfanterenne ra. **9** N xu suxi alo muxun naxanye nan nxu karahamma, nxu tan to laxi a ra fa fala mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki fajni. Nxu yatexi a muxu keden peen nan faxaxi birin xa, nayi, alo nxu faxamatoen nan yi a ra nun, anu ε birin bata faxa a tan yi. **10** A bata faxa muxun mato nxu jnejie mi a ra iki ba? Nxu jaxankataxi, birin xa. Nanara, muxun naxanye e nii ra, ne mi koni e munma nxu faxa. **11** Nxu yatexi muxu fa e nii ra e yete xa sonon, koni fo naxan faxaxi, sunuxine ra, anu nxu sewaxi waxatin birin. Nxu a keli sayani e tan xa. **12** Nba, iki en mi fa muxu suxi alo yiigelitene koni nxu bata muxu wuyaxi yo yatema adamadiyan kiraan xon. Hali en to findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu yi Alaa Muxu Sugandixin yatema na kiini nun, gbeen nan seen birin na. **13** Korenti kaane, nxu en mi fa na ligama. **14** Nayi, xa muxu yo Alaa bata falan ti ε xa kenen, nxu yi nxu kui feen Muxu Sugandixin, na kanna bata findi dali birin fala ε xa. **15** Nxu mi nxo xanuntenyaan nenen na. A keja fonne bata dangu, a nenene luxunxi ε ma, koni ε tan bata ε gbeen luxun bata fa! **16** Na birin kelixi Ala nan ma, naxan en nxu ma. **17** N bata falan ti ε xa alo n ma diine. nun a tan tagini tonxi a Muxu Sugandixin xon, A daxa, ε fan xa ε kui feene yita nxu ra! **18** a yi wanla so en yii a en fan xa a tan nun bonne ε nun denkeleyatarene nama xun xidi wudi tagini ton. **19** Bayo, Ala a yeteen nun dununa kedenna tongo ε malan fe kedenna ma. Amasoto muxune tagini tonma a Muxu Sugandixin nan tinxinyaan nun tinxitareyaan lanje e bode xon, a mi fa e sonna yatema. A mon bata na tagi ma feen mundun yi? Kenen nun dimin lanje ton feren xibarun taxu nxu ra. **20** Nayi, Alaa e bode ma ba? **21** Alaa Muxu Sugandixin nun Muxu Sugandixina xerane nan en na. Ala a yeteen Setana noe lanje di? Denkeleya muxun lanxi nan muxune rawekilema en ma falan xon. En denkeleyataren ma kiin mundun yi? **22** Layirin naxa, “Nxu bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suturene xinli, ε a lu ε nun Ala tagin xa yiton.” **23** Naxan tagi? Amasoto habadan Ala Batu Banxin nan en mi yulubi yo ligaxi, Ala en yulubin saxi na nan na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, “N luma ma alogo Ala gbee tinxinna xa lu en yi Yesu nen e ye. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. barakani.

6 En to walima en bode xon, nxu bata ε mafan,

ε Alaa hinanna naxan sotoxi, ε nama na tongo fe fuun na. **24** Bayo a falaxi nen, a naxa, “N bata i yabi n ma marafanna waxatini, n yi i mali marakisi loxon.” A mato, Ala rafan

waxatini ni i ra, marakisi loxon ni i ra. **25** Nxu

mi sese luye naxan muxun bire tantanni, alogo fe yo nama to nxo wanla ra. **26** Koni nxu kataxi

kiin birin yi nxu xa findi Alaa walike fajine sarijanna rakamale Ala yerragaxuni. **27** ε bojeni

ra: tunnafan gbeen nun toron nun fe xodexene ton nxu xa. Nxu mi tinxitareya ligaxi muxe ra,

nun kontofinle yi. **28** Xa e nxu bonbo, nxu nema nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun. **29** N

kasoon na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu mi ito falaxi ε yalagi feen xan na, amasoto n

wali xodexene nun xixolitareyaan nun kameni. bata yi a fala a singeni, n naxa, “ε fe nxu bojeni

30 Nxu kataxi sarijanna nun fe kolonna nun kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun

dijan nun jenige fajin nun Alaa Nii Sarijanxin sayani.” **31** N laxi ε tan na kat! N na n kanbama

nun xanuntenya kendeni, **32** e nun jondi falan ε tan nin. ε fe n nalimaniyama han n defe. Hali

nun Ala senbeni. Nxu tinxinna rawali yenge so nxu to toron birin yi, n ma sewan dan mi na!

seen nun nxu makantan seen na. **33** Nxu neen **34** Amasoto, nxu Masedoniya li waxatin naxan

binyeni, hanma yagini, nxu neen xili kalani yi, nxu mi matabu yo sot. Nxu yi toroxi kiin

hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatexi birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun

E yi findi n ma yamaan na.” **35** Nanara, Marigin naxa, “ε mini ne ye, ε ε masiga e ra. ε nama din se sarjnantare yo ra, nayi n tan ε rasuxuma nen.” **36** Marigina Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N findima nen ε fafe ra, ε findi n ma dii xemene nun n ma dii temene ra.”

7 Bayo Ala to bata en tuli sa feni itoe birin na,

ngaxakedenne, en ba feen birin ma naxan fati benden nun niin xosima, en yi lu en ma

kiin birin yi nxu xa findi Alaa walike fajine sarijanna rakamale Ala yerragaxuni. **37** ε bojeni

ra: tunnafan gbeen nun toron nun fe xodexene ton nxu xa. Nxu mi tinxitareya ligaxi muxe ra,

nun kontofinle yi. **38** Xa e nxu bonbo, nxu nema nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun. **39** N

kasoon na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu mi ito falaxi ε yalagi feen xan na, amasoto n

wali xodexene nun xixolitareyaan nun kameni. bata yi a fala a singeni, n naxa, “ε fe nxu bojeni

40 Nxu kataxi sarijanna nun fe kolonna nun kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun

dijan nun jenige fajin nun Alaa Nii Sarijanxin sayani.” **41** N laxi ε tan na kat! N na n kanbama

nun xanuntenya kendeni, **42** e nun jondi falan ε tan nin. ε fe n nalimaniyama han n defe. Hali

nun Ala senbeni. Nxu tinxinna rawali yenge so nxu to toron birin yi, n ma sewan dan mi na!

seen nun nxu makantan seen na. **43** Nxu neen **44** Amasoto, nxu Masedoniya li waxatin naxan

binyeni, hanma yagini, nxu neen xili kalani yi, nxu mi matabu yo sot. Nxu yi toroxi kiin

hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatexi birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun

yi nxu yi. **6** Koni Ala naxan muxu magodoxine sôto, e fan yi yama sarijanxin mali Yerusalen ralimaniyama, na yi nxu ralimaniya Tito a faan taani. **5** E dangu nen nxu gbee miriyaan na. E yi xon ma. **7** A fa feen gbansanna xa mi yi a ra, fo e yete fi Marigin ma singen. Na xanbi ra, e yi a limaniyan naxan sôto e xon. A yi a fala nxu e yete fi nxu fan ma Ala sagoni. **6** Nayi, Tito xa, n xonla e susu kii naxan yi, e sunu, n ma fe naxan hinan wanli ito foloxi e konni, nxu bata kunfan yi lu e yi. Nanara, n ma sewan yi gbo na mafan, a xa sa a rakamali e tagi. **7** Koni e to e ayi. **8** Hali n to e raxoloxi n ma falan xon kedin senbe soma feen birin yi, denkeleyaan nun falan kui, n tan mi nimisaxi a seben na. N nimisa nun fe kolonna nun wekilén nun xanuntenyaan nen waxatidi, n to a kolon a na kedin bata yi e na nxu xa, nayi e senbe so hinanna fan yi. **8** raxolo. **9** Koni iki, n sewaxi, e to nimisaxi na mi a N mi yamarin sama e ma, koni n nemá bonne ra, koni na nimisan to e fe raba kiine masaraxi. wanla a fe fale, n feren fima e ma nen alogo Ala nan na nimisan nagidixi. Nanara, e mi toro e xa e xanuntenyaan mayita. **9** Amasoto e en yo sotxi nxu yii. **10** Amasoto nimisan naxan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kelixi Ala ma, na a ligan nen muxune yi e xun kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yete xanbi so e hakeni, e kisi. Nanara, mone yo mi findi yiigelitoo na e fe ra, alogo e xa findi se na yi. Koni nimisan naxan kelixi dunuja feene kanne ra a yiigelitoyaan xon. **10** Nayi, n nan n yi, na rajanma sayaan nan ma. **11** Nimisani ito ma miriyaan nan yitama e ra feni ito yi: e tan naxan kelixi Ala ma, e na mato. A bata e findi nan singeye e yii malan yala, ba na ra mon, e sobe ralane ra. E kunfaxi e sôntareyaan mayita tan nan singe a jenigexi. **11** Awa, e na wanla feen na. E xoloxi fe jaxin ma, e bojen bata te, rajan alogo e lanxi jenige fajin naxan ma a fe fajin xonla bata e susu ken! E fe jaxi rabane foloni, e xa na rakamali na kiini, fata e ferene hakene saranma e ra. Na bata a yita fa fala fe yo ra. **12** Amasoto xa e jenigen fan, Ala e kiseen mi e ra fefe yi. **12** Xa n na kedin sebexi, n mi a yatema nen e yii seene xasabin ma, seen naxan sebexi fe kalane xan ma fe ra hanma e muxun mi e yii, na mi a ra. **13** Nxu mi waxy a xon ma, naxanye toroxi. Koni alogo e sobe soxi nxu xa nxu xa goronna ba bonne xun ma, a doxo e tan kii naxan yi, na xa mini kënneni e yeteen xa xun ma, koni nxu waxy nén birin xa ye lan. **14** Ala yetagi. **13** Ne nan birin nxu ralimaniyaxi. Koni bayo se wuyaxi e yii waxatini ito yi, a lan E nun mon, ba nxu ralimaniya feen na, e Tito nen, e xa ne mali naxanye mako e yii seene ma rasewaxi kii naxan yi, nxu sewaxi na fan na iki. Nayi, e yii seene na dasa waxatin naxan han! Bayo e birin bata a nii yifan a ma. **14** N yi, e fan e malima nen e yii seene ra alogo e bata yi e matoxo Tito xa nun. E mi n nayagixi. birin yi ye lan. **15** A sebexi Kitabuni, a naxa, Bayo nxu bata jondin fala e xa waxatin birin, “Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi nxu e matoxon naxan tixi Tito xa, na fan bata ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan findi jondin na. **15** A marafanna luma gboe ayi ma.” **16** Nxu barikan birama Ala xa, amasoto e tan ma fe yi, a na rabira a ma e birin xuruxi a bata a liga Tito xa a sobe so e xa alo n tan. feen birin yi kii naxan yi, e nun e a rasenexi kii **17** Nxu naxan maxodinxí Tito ra, a bata tin na naxan yi binye gbeen han e xuruxurun. **16** N ma, a mon bata a sobe so, a yi a jenige a xa sewaxi bayo n laxi e ra feen birin yi.

8 Ngaxakedenne, Alaa hinanna walima

Masedoniya denkeleya muxune tagi kii naxan yi, nxu waxy a xon e xa na kolon. **2** Hali e to yi toroya jaxini, e sewa gbeen sa nen e yiigelitoya xodeyen fari, e yi kiin ti fonisireya gbeen. **3** N na e seren bama fa fala e kiin tixi nen alo e fanga berena, a mon yi dangu na ra e jenige fajini. **4** E nxu mafan nen kati, a e xa na binyen

nde rasigama e ma, denkeleya yamane birin naxan matoxoma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na. **19** Naxan mon dangu na ra, denkeleya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga e naxu matideni, nxu nemá kiseni itoe xale waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yeteen binya feen na e nun nxu jenige fajin seren na. **20** Nxu a ligama nxu

yeren ma alogo muxe nama nxu mafala nxu tinxinyaan wali xōnne ragbo ayi. 11 Ε findima kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra. 21 Naxan nen se kanne ra kiin birin yi, alogo ε xa lu daxa Marigin yetagi e nun muxune yetagi, nxu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi katama na nan ligadeyi. 22 Nxu naxan sama na barikan birama nen Ala xa, nxu na ε kiseene xali muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde e xon. 12 Amasoto ε wanla naxan nabama ito ra, rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanja na mi yama sarijanxin makone xan gbansan ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sōbe soxi waxatin fanma, koni a mōn wali fajni kolonna rayiriwama birin. A mōn bata na sōbeen yita iki a to laxi Ala xa. 13 Muxu wuyaxi Ala binyama nen ε ε ra han! 23 Tito tan, na findixi n xoyin nun wanli ito tōnōn xon, ε to yamari suxun saxi ε n walike boden nan na. Nxu ngaxakedenna tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru naxanye rasigaxi, denkeleya yamana xērane Fajini. E mōn Ala binyama nen ε fonisireyana nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe fe ra ε to e kima ε seene yi e nun muxun bonne. ra. 24 Nanara, ε xa xanuntenyaan yita e ra alogo 14 Nanara, ε Ala maxande ε xa xanuntenyaan denkeleya yamane xa nxu kanba xunna kolon ε Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi ε ma. yi, e yi a to.

15 En barikan bira Ala xa a kisenfe ra naxan jōxōn mi na.

9 Ε maliin naxan nabama lan yama sarijanxin

ma, a tōnō mi na n xa kedin sēbē ε ma lan na ma. 2 Bayo, n na a kolon fa fala ε pēnigen fan, N luma ε matōxē Masedoniya kaane xa, n naxa, ndee to a falama a n falan tima ε yee xōri yete “Xabu yala, Akaya kaane yitōnxi mali ti feen magodon nin, koni a n na keli ε fema, n jaxu ε na.” ε bata muxu wuyaxi rakunfa ε sōbe soon ra. 2 N bata ε mafan, n na fa ε fema, ε nama n xon. 3 Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama karahan a n xa jaxu ε ra sōbeen na, amasoto ε ma alogo nxu ε matōxōxi kii naxan yi, na n laxi a ra, n susue nen na lige ndee ra yati, nama findi fe fuun na. Koni a xa a li ε yitōnxi naxanye e mirixi a nxu nxō dunuja yi gidin alo n na a falaxi kii naxan yi. 4 Xa Masedoniya ligama adamadiyaan kiraan nan xon. 3 Amasoto, kaana nde fa n fōxō ra ε fema, e yi a li ε mi nxu dunuja yi gidin ligama adamadiyaan nin, yitōnxi, nxu yi yagima nen nayi nxu to laxi ε ra, koni nxu mi yēgen soma adamadiyaan kiraan koni katarabi ε tan nan ma. 5 Nanara, n bata xon. 4 Bayo nxō yēngε so seene mi luxi alo a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee adamadiine gbeene: Alaa yēngε so se senbemane mafan, e siga ε fema n yee ra, ε yi na fonisireya nan e ra, naxanye nōe yire makantaxine kale. kiseni tōn, ε bata yi nxu tuli sa naxan na alogo N xu wule miriyane kalama ne nan na, 5 e nun a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna wason naxan birin kelima Alaa kolonna xili ma. ra. 6 Ε xaxili lu ito xon ma. Naxan na sansina N xu yi xaxinle birin yee rafindi Ala ma alogo e ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan xa xuru a Muxu Sugandixin ma. 6 Ε na Alaa fala na sansi gbeen woli, na a gbegbe xabama nen. suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma 7 Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bōjeni nen fala suxutarene hakene saranje e ra. 7 Ε kii naxan yi. A nama findi mōnen na hanma feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee karahanna. Amasoto naxan kiin tima sēwani, na bata la a yete ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, kanna rafan Ala ma. 8 Ala nōe ε kiyē nen a hinan a mōn xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin defexini alogo a xa ε makone fan feen birin yi nan gbee en fan na alo a tan. 8 Marigin nōn waxatin birin, nde mōn yi lu ε yii wali fajine soxi n yii ε senbe so feen nan na, ε kala feen mi birin kēdeni. 9 A sebəxi Kitabuni, a naxa, “A a ra. Hali n nan n yete matōxōma na ra jaxi bata tōrō muxune ki fonisireyani. A tinxinyaan ra, n mi yagixi na feen na. 9 N mi waxi a xon luma nen habadan!” (aiōn g165) 10 Nba, Ala naxan ma, a xa ligalo n na ε magaxuma n ma kēdine sansiin fima xee biin ma e nun donsena, na ra nen. 10 Bayo, ndee a falama, e naxa, “Poli a sansiin fima ε ma nen, a a rawuya ayi, a yi ε kēdine xōdōxō, e senben gbo, koni xa a yetena

en fēma, sēnbē mi a ra, sese mi a falan na.” 11 yi. 6 Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni Na kanna xa a miri nēn fa fala nxu kii naxan n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa ε xa kiin yi nxu nēma kēdin sēbe, nxu kēwanle luma na birin yi. 7 N na Alaa fe Xibaru Fajin nali ε ma kii nin nxu nēma ε ye. 12 Muxuna ndee na yi waxatīn naxan yi, n mi sese rasuxu ε ra, n yi naxanye e yetē matōxōma, anu nxu mi susue n yetē magodo alogo n xa ε tan yite, n haken nxu yetē se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nan ligaxi ε ra nayi ba? 8 N seen nasuxu nēn nxu bode xōn. E na misaala tongo e yetē ma, e dēnkēleya yama gbētēye ra, e yi n saranna fi, yi e yetē sa e yetē ma, xaxilitaren nan ne ra. 13 alogo n xa wali ε xa. 9 N yi ε fēma waxatīn Koni nxu tan mi nxu yetē matōxē jaxi ra. Ala naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yetē yo tōrō, bayo dēnkēleya muxun naxanye keli matōxōma dangū na ra, naxan a ligama nxu Masedoniya yi, ne n makone fan nēn. N mi tin fa han ε fēma. 14 Bayo nxo yetē matōxōn mi n xa findi goronna ra ε xun ma, n mōn n yetē danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama suxuma nēn na ma. 10 N bata n kōlō Alaa Muxu nun xa nxu mi yi fa ε konni, anu nxu singe Sugandixina jōndini naxan n yi, muxu yo mi nan faxi han ε fēma Alaa Muxu Sugandixina n kume binyeni ito yi Akaya yamanani. 11 N fe Xibaru Fajin nalideni. 15 Nxu mi nxu yetē na falaxi nanfera? N to mi ε xanuxi ba? Ala a matōxē bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. kolon, a n na ε xanuxi! 12 N naxan ligama, n Koni nxu laxi a ra fa fala ε dēnkēleyaan gboma mōn na ligama nēn alogo nxu mafala xunna ayi nēn, nxu yi nō wali kēnde gbētē rakamale ε nama taran na naxanye a lige na muxune yi tagi hali nxu mi dangū nxu danne ra 16 bayo e yetē matōxō a nxu nun ne birin lan. 13 Ne taan naxanye ε konna xanbi ra, nxu nōe Yesu a findixi wule xērane nun mafu tiine nan na, fe Xibaru Fajin naliye nēn ne ma, benun nxu xa naxanye e yetē findixi Alaa Muxu Sugandixina nxu yetē matōxō bonne wanli naxan kēxi muxu xērane maligan na. 14 Nba, kabanako fe mi gbētē walideni. 17 Koni, a sēbexi Kitabun kui, na ra, bayo hali Setana nōe a yetē finde nēn a naxa, “Xa naxan a yetē matōxōma, a xa a yetē kēnēnna malekan maligan na. 15 Nayi, na mi matōxō Marigina fe ra.” 18 Amasōtō muxun finde tērēna fe ra xa Setanaa walikēne fan e naxan a yetē matōxōma, Ala mi na rasuxe fo yetē findi tinxiyaan walikēne maligan na. Ne Marigin na naxan matōxō.

11 Ε dijne ba, xa n fatoyana ndedi fala ε xa?

Koni ε dijnaxi xē! 2 Bayo xōxōlōnyaan nan n yi ε fe ra, xōxōlōnyaan naxan kelixi Ala ma. Amasōtō a luxi alo n na ε masuxi futun nin xēmē keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa ε yita a ra alo sungutun nāsōlōnxina. 3 Koni alo sajina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nēn ε fan miriyane nama ε yifu ε yi ε masiga ε lannaya keden nun ε sarijanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa. 4 Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbētē a fe kawandi ba ε xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa ε nii gbētē sōtō ε mi naxan sōtō nxu ra, hanma xa ε Xibaru Fajin gbētē me, ε mi naxan nasuxu a singeni, ε tinma nēn na birin ma ki fajin! 5 Koni muxuni itoe naxanye e yetē yatēma xēra fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangū n tan na kii yo rajanna lanma nēn e kēwanle saranna ma. 16 N mōn xa a fala, muxu yo nama n yate xaxilitaren na. Hanma xa ε a mirixi na kiini, ε tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yetē matōxō ndedi. 17 N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xōn, koni n na a falama xaxilitareyaan nin. 18 Bayo muxu wuyaxi to e yetē matōxōma adamadiyaan kiraan xōn, nanara, n fan n yetē matōxōma nēn. 19 Ε tan to findixi xaxilimane ra, ε mafura dijne xaxilitarene bun ba? 20 Ε tinxi ε xa ε findi konyine ra, e yi ε rawali, e yi ε yii seene kansun, e yi e yetē yite ε ma, e yi ε yetagi garin! 21 N xa a fala ε xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na lige. Nayi, muxu gbētē nōe a yetē matōxē denaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nēn n yetē matōxē menni. 22 Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Iburahima

bōnsonna nan e ra ba? A tan nan n fan na. nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon. 3 N na a 23 Alaa Muxu Sugandixina walikeen nan e ra kolon xemni ito te nen, koni xa a fatin nan ba? N falan tima alo xaxilitaren yetena, koni n te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi dangu e tan na! N bata tōrō walideni dangu e na tan kolon. Ala nan na kolon. 4 A tongo nen tan na pon! N bata sa kasoon na dangu e tan a rate ariyanna yi. A yi falane me naxanye mi na pon! Muxune yi n bulan dangu e tan na, n nœ fale, e nun muxu yo mi nœ xete naxanye yi lu sayaan de waxati wuyaxi. 24 Yahudiyane ma. 5 N na muxu sifan matoxoma nen, koni n yi n bulan doxøja ma suulun bosaan ye tonge tan, n mi n yete matoxe fo n ma senbetareyani. saxan e nun solomanaanin. 25 Romi kaane yi 6 Xa n yi waxy n yete matoxa feni nun, n mi n mabonbo gbelemene ra doxøja ma saxan. yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi jöndin E n magoln n faxa feen na sanja ma keden. nan falama. Koni n na n yete suxuma alogo Kunkin yi kala n na foxo igen tagi doxøja muxu yo nama n yate dangu n kewarle ra ε ma saxan, n lu fufani yanyi keden kœ keden, naxanye toxi e nun ε naxanye fe mexi. 7 Na ma, na waxatina nde yi. 26 N yi sigatini waxati Ala tōrō fena nde ragidi nen n ma alo janla na wuyaxi gbalon de, baane nun mafu tiine nun n lu fati bëndeni, naxan yi findixi Setana xérana kon kaa Yahudiyane nun siya gbetene gbalone. nde ra. Na yi n naxankata alogo n nama lugo N yi taan nun burunna nun foxo igene nun wason na, n to fe makénexi gbeeni itoe toxi. 8 wule denkeleya muxune gbalone de. 27 N tōrō N bata Marigin maxandi sanja ma saxan alogo nen waliden nun waxati xodexene yi, n lu xii a xa na tōrō feen ba n ma. 9 A yi n yabi, a xolitareyani waxati wuyaxi, n lu kamen nun naxa, “N ma hinanna bata i wasa. N senben min xonla ra. Donseen mumœn yi dasa n ma nakamalima muxuna senbetareyaan nin.” Nayi, waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabenni. n mafura n yete matoxe n ma senbetareyani, 28 Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan alogo Alaa Muxu Sugandixin senben xa lu n xon tongoma loxø yo loxø, n kontofilixi denkeleya ma. 10 N na n yete kénexi senbetareyaan nun yamane birin na. 29 Xa muxuna nde senben konbine nun fe xodexene nun besenxonyaan xurun, n fan senben xurunma nen. Xa muxuna nun kontofinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. nde bira yulubini, na n bøjen ganma nen. 30 Amasoto xa n senben jan waxatin naxan yi, n Xa n yi daxa nun n xa n yete matoxo, n yi n senben sotoma na waxatin nin. 11 N falan tima yete matoxoma n ma senbetareyaan nan na. 31 alo xaxilitarena, koni ε n karahanxi nen. ε tan En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi yi lan nun ε yi n xun mafala, bayo naxanye e wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan! yete yatema xera fisamantenne ra, ne mi dangu (aión g165) 32 N yi Damasi taani waxatin naxan yi, n na sese yi, hali se mi n na. 12 Taxamasenna Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata na yi muxune ti taan so deen na n suxu xinla ne ligi ε tagi tunnafanni, e findi taxamasenne ma. 33 Koni muxune yi n doxo sagan kui, e yi n nun kabanako feene nun fe magaxchine ra. nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n 13 N xu denkeleya yamaan bonne rafisaxi ε xa futuxulu a yii na kii nin.

12 A daxa n xa lu n yete matoxe, hali tōrō yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenen, n xa ne fan fala. 2 N muxuna nde kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nen han kore xonna saxandena. Na jee fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon

kiin mundun yi? Fo n goronna to mi luxi ε xun ma tun. ε mi dije na hakén ma ba? 14 N yitonna saxanden ni ito ra siga feen na ε konni. N goronna mon mi luma ε xun ma. Amasoto n mi ε yii seene xan foxo ra, koni fo ε yetena. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e sotø muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa. 15 Nayi, a finde sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi ε niine fe ra. Xa n na n ma xanuntenyaan fari sa ε xa, ε

xanuntenyaan xurunjé ayi n tan xa ba? **16** A xa fesefesen na. **6** N laxi a ra, ε a kolonma nən a lu na ki. N mi findixi goron na ε xun ma. Koni nxu mi fulaxi fesefesen. **7** Nxu Ala maxandima muxune a falama, a n to findixi yanfanterra ra, a ε nama fe jaxi yo liga. Nxu mi waxi na xən n na ε suxi kətən nan na. **17** N xeraan naxanye ma alogo yamaan xa a kolon a nxu bata nən rasiga ε ma, n na ε rawali nen na nde xən ba? sotə fesefesen, koni alogo ε xa fe fajin liga, hali **18** N Tito mafan nən alogo a xa siga ε konni, a luxi alo nxu fa fulama fesefesen. **8** Bayo nxu n yi denkeleya muxuna nde rasiga a fəxə ra. mi nəe sese lige Alaa jəndin xili ma, koni nxu Tito ε rawali nen ba? Nxu birin kui fe keden nəe wale a xa nən. **9** Nxu səwama nən xa senbe kejna keden xa mi yi a ra nxu sigati kiini ba? mi nxu ra, ε tan senben yi gbo ayi. Na ma, nxu **19** Yanyina nde, ε mirixi fa fala a to mi na ra Ala maxandima nən a ε xa kamali. **10** Nanara, n a nxu kataxi nxu xun mayənge feen nan na ε feni itoe səbəma ε ma, n to mi ε fəma, alogo n fəma. En-en. Nxu falan tima Ala nan yee xəri a na fa ε fəma, n nama ε suxu a xədexen na n ma Muxu Sugandixin barakani. N xanuntenne, nxu sənbəmayani, Marigin sənben naxan soxi n yii ε na birin ligama ε yee rasiga feen nan ma. **20** N rawekile feen na benun a xa ε halagi. **11** Awa, gaxuxi nən, n na fa waxatin naxan yi, n na ε ngaxakedenne, Ala xa səwan fi ε ma. ε kata ε xa liyə kii naxan yi, na mi rafanjé n ma, e nun ε dəfe, ε yi ε bode ralimaniya, ε lu xaxili kedenna fan n liyə kii naxan yi, na mi rafanjé ε ma. N nun bəjəe xunbenli. Nayi, xanuntenyaan kanna gaxuxi nən lantareyaan nun xəxələnyaan nun nun bəjəe xunbenla kanna Ala luma nən ε xən. bəjəe teen nun yete yigboon nun fala jaxin nun **12** ε bode xəntən ngaxakedenya xəntən sunbuni. muxu mafalan nun wason nun fe yibasanna **13** Yama sarijanxin birin ε xəntənma. **14** Marigi nama lu ε tagi. **21** N gaxuxi nən a n na fa, n Yesu, Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun Alaa ma Ala nama n nayagi ε fe yi, n yi wuga muxu xanuntenyaan nun Alaa Nii Sarijanxin lanna wuyaxi a fe ra naxanye bata yi yulubin liga xa lu ε birin xən.

koni han to e mi e xun xanbi soxi a fe xəsixine
nun e yanga suxun nun e haramu feene yi, e yi
naxanye ligama.

13 A saxanden ni i ra n fama ε konni. A səbəxi

Kitabuni, a naxa, “Feen birin makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xən.” **2** N bata yi ε rakolon n faan firinden ε fəma. N to mi ε fəma iki, n mən xa a fala na muxune xa naxanye bata yi yulubin liga a foləni e nun bonne birin, n naxa, n na fa ε fəma sənən, n mi ε xun mafalama ε yulubine fe ra, **3** bayo ε waxi a xən n xa sereyane yita ε ra fa fala n na Alaa Muxu Sugandixina falane nan tima. A tan mi ε masuxε sənbətareyani, bayo sənbe kanna nan a tan na ε tagi. **4** Amasotə a gbangban nən wudin ma a sənbətareyani, koni a luxi a nii ra Ala sənben barakan nin. Nxu fan bata findi sənbətarene ra a tan yi, koni nxu nii rakisin sotəma ε tan ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala sənben barakani. **5** ε ε yetə rakərəsi, alogo ε xa a kolon xa ε denkeleyaxi. ε ε yetə fesefese. ε mi a kolon ba fa fala a Yesu Alaa Muxu Sugandixina ε yi? Fə xa a li de, ε bata fula

Galati Kaane

1 N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xexi fo Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelixi sayani. **2** N tan nun ngaxakedenna naxanye birin be, nxu Galati denkeleya yamaan xontonma: **3** En Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu xa hinanna nun boje xunbenla fi ema. **4** Yesu nan a yete fixi en yulubine fe ra, a yi en xunba waxati jnaxini ito yi alo en Fafe Ala waxi a xon ma kii naxan yi. (aiōn g165) **5** En xa binyen fi a ma habadan han habadan! Amina. (aiōn g165) **6** N bata kabē ε ma amasoto ε bata ε xun xanbi so Ala yi mafuren naxan ε xilixi a Muxu Sugandixina hinanna xon. ε yi xibaru gbete suxu. **7** Koni Xibaru Fajni gbete yo mi na yi mumē! Muxune nan tun ε torōma, e waxi Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin maxete feni. **8** Koni hali nxu tan hanma malekana nde yi fa sa keli ariyanna yi, a xibaru gbete kawandin ba ε xa, nxu tan mi naxan baxi ε xa, Ala xa na kanna halagi habadan! **9** Nxu bata yi a fala. Iki, n mōn xa a fala ε xa. Xa muxu yo xibaru gbete kawandin bama ε xa, ba Yesu a fe Xibaru Fajin na, ε naxan singe suxi, Ala xa na kanna halagi habadan! **10** Iki n yamaan nan mafanma ba? Hanma Ala? N katama n xa rafan adamadiine nan ma ba? Xa n mōn yi katama n xa yamaan nan kenēn nun, nayi n mi finde Alaa Muxu Sugandixina walikeen na! **11** Ngaxakedenne, n xa a fala ε xa, n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalixi ε ma, a mi fataxi adamadiine ra. **12** N mi a sotoxi muxu yo ra. Muxu yo mi n xaranxi a ma. Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan a makēnenxi n xa. **13** Amasoto ε bata n kewanle fe me, n naxan naba n yi Yahudiya dinani waxatin naxan yi. N bata denkeleya yamaan jnaxankata han a radangu ayi. N yi a kalama nen. **14** N yi danguma nen n lanfa wuyaxi ra Yahudiya dinani n siyaan muxune ye. Dinan muxu gbee nan yi n tan na n benbane namunne xon. **15** Koni xabu n bari waxatin naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili a hinanni. Bayo a a kenēn nen **16** a xa a Dii Xemen makēnen n xa, alogo n xa a fe Xibaru Fajin nali siya gbetene ma. Nayi, n mi sigaxi adamadi yo

fema, a xa n kawandi. **17** N mi sigaxi Yerusalēn taani ne fema naxanye singe yi xerane ra. Koni n siga nen Arabu yamanani mafuren! N mōn yi xete Damasi yi. **18** Nee saxan dangu xanbini, n yi siga Yerusalēn taani alogo nxu nun Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu nun suulun ti a fema. **19** N mi xera gbete to na yi fo Marigi Yesu xunyen Yaki. **20** N naxan sēbexi, Ala nan seren na, jōndin na a ra. **21** Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi e nun Silisi yi, **22** koni muxe mi yi n kolon Yudaya denkeleya yamane ye naxanye Alaa Muxu Sugandixin xon. **23** E ito nan gbansan me: “Xemen naxan yi en jnaxankatama a foloni, na nan fa denkeleyaan kirana fe kawandin bama iki, a yi naxan kalama.” **24** Nanara, e yi Ala tantun n tan ma fe ra.

2 Nee fu nun naanin dangu xanbini, n tan nun Baranabasi yi siga Yerusalēn taani. N Tito fan xali. **2** N siga nen bayo Ala bata a makēnen n xa. N darixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliye siya gbetene ma kii naxan yi, n yi na yeba e muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu! **3** Koni hali Tito Gireki kaan naxan yi n fema, e mi a karahan a banxulan feen ma. **4** Koni nafigina ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxo feene rakorosi, e yi nxo xoroyani gbe Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e yi nxu findi konyin na. **5** Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jōndin mara ε xa. **6** Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari. **7** A makuya na ra! E a toxi nen a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbetene xa alo a bata a taxu Piyeri raki naxan yi Yahudiyane xa. **8** Amasoto naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xexi siya gbetene ma. **9** Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yēratine, e to Ala maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbetene tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi. **10** E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yiigelitone xon ma. N fan yi n sobe soxi na nan ma. **11** Piyeri fa Antiyoki yi waxatin

naxan yi, n yi a matandi amasoto a yi tantanxi. ma fe mexi? 3 E bata yi a folo Alaa Niin barakani, 12 Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fema, koni iki ε xaxilitareyaan bata radangu ayi, han Piyeri yi a degema siya gbete denkeleya muxune ε fa waxyi a xon ε xa a rajan ε yete senben na nan xon ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fema, a iki ba? 4 E töröxi nen fufafu ba? Fufafu mi yi a makuya ε ra amasoto a gaxuxi Yahudiyane yee ε ra ba? 5 Ala a Nii Sarijanxin fima ε ma, a ra naxanye yi waxyi siya gbetene banxulan feni. kabankoko feene ligama ε tagi sariya suxun nan 13 Yahudiya denkeleya muxun bonne fan yi so a xon ma ba, hanma denkeleyaan xon ma ba, tantanni. Hali Baranabasi fan yi so a yi. 14 N to ε naxan ma fe mexi? 6 A luxi nen alo naxan a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin sebexi: “Iburahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan jondin kira tinixin xon ma, n yi a fala Piyeri yi na yate tinxinna ra a xa.” 7 E xa a kolon fa xa e birin yee xori, n naxa, “Yahudiyane nan i fala muxun naxanye denkeleyaxi, Iburahima tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbetene, bɔnsonna muxune nan ne ra. 8 Kitabun bata yi e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbetene a fala nun, a Ala siya gbetene ratinxinma nen a karahanma di, a e xa Yahudiyane namunne yete yee ε ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu suxu?” 15 En tan naxan barixi Yahudiyayani, a fe Xibaru Fajin nali Iburahima ma benun a siya gbete mi en tan na, naxan findixi yulubi waxatin xa a li, a naxa, “Dununa siyane birin kanne ra. 16 En na a kolon a muxun mi tinxinma duban sotoma nen i tan barakani.” 9 Naxanye ayi Ala yee ε ra yi sariya suxun xan xon ma, fo denkeleyaxi, ne duban sotoma nen alo denkeleya a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin muxuna Iburahima. 10 Naxanye xaxili tixi sariya ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin suxun na, dangan ne xa. Amasoto a sebexi, “Feeen Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xon naxanye birin sebexi Sariya Kitabuni, naxan mi Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga.” 11 Nba, a ra bayo adamadi yo mi noe tinxinje sariya a bata yigbe feu, fa fala muxu yo mi tinxinje suxun xon. 17 Koni en na kata en xa tinxin Alaa Ala yee ε ra yi sariyan xon ma. Amasoto Kitabun Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xon, na nii nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu rakisin sotoma nen.” 12 Koni sariyan mi minixi Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en denkeleyani, bayo a mon naxa, “Naxan na itoe de! 18 N bata n me sariyan naxanye ra, xa n suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen ε xon.” mon tin ne ma, na bunna neen, n bata findi 13 Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun sariya kalan na. 19 N luxi nen alo n bata faxa nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan sariyan bun, n mi fa sariyan bun sonon. Nanara, dangan bun ma, bayo a sebexi, “Naxan yo na Ala nan gbee n ma dununa yi gidin na. N bata singan wudin ma, dangan na kanna xa.” 14 A na gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin liga nen en xa alogo Ala duban naxan nagidixi xon ma, 20 nanara, n tan mi fa n nii ra sonon Iburahima ma, siya gbetene fan xa na sototo Yesu koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N Alaa Muxu Sugandixin barakani. En mon yi Alaa dununa yi gidin naxan nabama n fati bendeni Niin sototo denkeleyaan xon ma, a en tuli saxi sonon, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii naxan na. 15 Ngaxakedenne, n xa misaala yita Xemeni, naxan bata n xanu, a faxa n ma fe ra. ε ra fata dununa yi gidin na. Awa, xa muxu 21 N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasoto xa firinna lan fena nde ma, e layirin xidi, muxu yo muxun yi tinxinma sariyan nan xon ma nun, mi na layirin kale hanma a nde sa a fari. 16 Na Alaa Muxu Sugandixin bata faxa nayi fufafu!

3 Eel! Galati kaa xaxilitarene! Nde ε tirinxi? ε tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa feni gbe wudin ma ki fajni! 2 E xa maxodin keden yabi n xa: ε Alaa Niin sotoxi sariya suxun nan xon ma ba hanma denkeleyaan xon ma ε naxan

ma, Ala bata Iburahima tuli sa e nun a yixetene. Kitabun mi a falaxi fa fala “a yixetene,” naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, “i yixetene,” na bunna neen muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixin. 17 N naxan ma, na ni ito ra: Ala bata yi layirin naxan xidi ken,

Musaa sariyan mi na kale naxan falaxi jee keme a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xemena nafa. naanin jee tonge saxan dangu xanbini. Na mi Naxanla yi a bari. A barixi sariyan nan bun ma, Alaa tuli saan kalama. **18** Amasoto xa Alaa keen 5 alogo a xa ne xoroya naxanye sariyan bun ma, fima sariyan nan xon ma, a mi findixi tuli saan a en xa findi Alaa diine ra. **6** Bayo e bata findi a na na yi. Koni Ala hinan nen Iburahima ra, diine ra, Ala bata a Dii Xemena Nii Sarjanxin a a tuli sa. **19** Sariyan fa fixi nanfera nayi? nagodo, a so en bojeni. Na Nii Sarjanxin nan A fixi hakene nan ma fe ra han Iburahima Ala xilima en bojeni, a naxa, “Baba! N fafe!” **7** yixeten fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan Nayi, konyi mi fa i tan na fo a diina. Xa i bata na. Sariyan fixi malekane nan xon muxuna findi a diin na, Ala mon i findima kee tongon nde sabun na. **20** Sabu wuyaxi na yi, koni Ala na nen. **8** A foloni e mi yi Ala kolon nun, e yi keden peen na a ra! **21** Awa, sariyan saxi Alaa batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra tuli saan nan xili ma ba? En-en de! Bayo xa mum! **9** Koni iki, e Ala kolon. Ala fan e kolon. sariyan yi fixi nun naxan yi noe nii rakisin fiye, Nanfera e birama dunuja gele ma feene foxo ra nayi yamaan yi tinxinma ayi nen Ala yee ra yi sonon, naxanye senbe mi na? E waxi a xon ma sariyan xon. **22** Koni Kitabun naxa, a dunuja nen ba, e mon xa findi ne konyine ra? **10** E sali birin yulubin senben bun ma. Nanara, naxanye lioxone binyama, e nun kikene nun waxatine denkeleyaxi, ne xa Alaa tuli saan soto Yesu a nun jeeene! **11** N gaxuxi xa n mi toroxi e fe ra togondiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixin. fuul! **12** Ngaxakedenne, n na e mafanma, e xa **23** Koni benun denkeleyani ito xa fa waxatin lu alo n tan. Bayo n tan luxi nen alo e tan. E naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nen alo mi tinxitareya yo doxi n na. **13** E a kolon fa kaso ra saane han denkeleyaan yi lankenemaya. fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru **24** Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, Fajin kawandin ba e xa a foloni. **14** Koni hali n a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en ma furen to e toroxi, e mi n najaxuxi, e mi e xa tinxin Ala yee ra yi denkeleyaan xon ma. **25** mexi n na. Koni e n yisuxi alo Alaa malekan nan Koni denkeleyaan bata fa. Nanara, en mi fa na yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin Yesu sariyan bun ma sonon naxan yi findixi en xuru yetena. **15** E yi sewaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N seen na. **26** Amasoto e birin bata findi Alaa diine sereyaan bama e fe ra, xa e yi noe a lige nun, e ra denkeleyaan xon ma Alaa Muxu Sugandixin yi e yeeene bama nen nun, e yi e so n yiil! **16** Koni Yesu yi. **27** Amasoto e bata rafu igeni e tubi xinla iki, n mi findixi e yaxun na jondi falan xon ba? ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu **17** Muxuni itoe kunfazi e xon, koni fe fajin mi a Sugandixin muxuyaan bata ragodo e ma alo ra! E kataxi e ba feen nan na nxu fema alogo e domana. **28** Nanara, tagi raba mi fa Girekine fan xa kunfa e xon. **18** Kunfan fan, xa e fe fajin nun Yahudiyane tagi. Tagi raba mi fa konyine nan foxo ra, e nun xa e luye a fari waxatin birin. nun xorone tagi. Tagi raba mi fa xemen nun Hali n ye xonna mi a ra. **19** N ma diine, n mon naxanla tagi, e birin bata findi kedenna ra Alaa toroni e fe ra alo naxanla kuiin na a ramaxa Muxu Sugandixin Yesu yi. **29** Xa Alaa Muxu a ma, han Alaa Muxu Sugandixin muxuyaan Sugandixin gbeen nan e tan na, e bata findi yi sabati e bojeni. **20** Koni a yi rafanma n ma Iburahima bonsonna ra e nun a kee tongone alo nun, iki n lu e fema, alogo n xa n fala ti kiin Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4 Koni n na ito nan falama: Fanni kee tongon mon dii joreyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kanna to a ra. **2** E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yebama a xa han na waxatin yi a li a fafe naxan saxi. **3** Na kiini, benun en xa koxo denkeleyani, en fan yi konyiyani dunuja gele ma feene yi. **4** Koni maxete. E fe n yifuxi kati! **21** E xa a fala n xa, e tan naxanye waxi a xon ma e xa lu sariyan bun ma, e mi na sariyan kolon ba? **22** Bayo a sebexi a Iburahima dii xeme firin soto nen. A keden soto konyi gilen ma, a bona soto xoron gilen ma. **23** A naxan soto konyi gilen xon ma, na sotoxi nen alo adaman birin sotoma kii naxan yi. Koni a diin naxan sotoxi xoron naxanla xon

ma, Ala nan a tuli sa na tan na. **24** Feni itoe na yalagima nən. **11** Koni, ngaxakedenne, xa luxi nən alo misala. Layiri firinna misala nan n mən yi banxulan feen kawandin nan bama jaxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi nun, nanfera e mən n besənxənyama? Nayi, Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Yesu faxa wudin mi finde e xa təreña feen na. Hagara nan na ra. **25** Sinayi Geyaan naxan Arabu **12** Nayi, naxanye ε yifuma banxulan feen na, ne yamanani, na misala nan Hagara ra. E nun yi lan e xa e gbeena ngaan ba na! **13** Amasətə ε Yerusalen taan naxan na yi iki, ne keden. Bayo, tan, ngaxakedenne, ε xilixi xərəyaan nan ma. Yerusalen nun mən kaane birin konyiyaan nin. Anu, ε nama xərəyaan findi fati bəndən nafan **26** Koni Yerusalen taan naxan kore, xərən nan feene ra. Koni ε xa wali ε bode xa xanuntenyani. na ra. En nga nan na ra. **27** Bayo Kitabun naxa, **14** Amasətə sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I “Gbantana, i xa sewa, i tan naxan mi dii barix! adamadi boden xanu alo i yetena.” **15** Koni xa Naxan, i sənxə sewani, naxan mi diin sətə xoleñ ε liga alo subene, ε ε bode yenge, ε yi ε balo kolon. Bayo jaxalan nabejinxina diine wuyama ε bode ra, ε xa a liga ε yeren ma, xa na mi ayi nən dangu xəmə taa ra dəxən gbeene ra.” a ra, ε ε bode janma nən feu! **16** Koni n tan **28** Nba, ngaxakedenne, ε fan bata sa Isiyaga naxa, ε xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, fari, Ala e tuli sa naxan na. **29** Na waxatini diin ε mi fati bəndən nafan feene rakamələ sənən. naxan sətə alo adaman birin sətəma kii naxan **17** Amasətə fati bəndən nafan feene mi tinqə yi, na yi bona naxankata naxan sətəxi Alaa Alaa Niina feene ma. Alaa Niin fan mi tinqə fati Niin barakani. Han iki, a mən na kiini. **30** Koni bəndən wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi jaxanli ra. Nanara, ε mi ε yetə waxən feene ligama. ito nun a diin kedi. Amasətə konyi jaxanla diin **18** Xa ε biraxi Alaa Nii Sarıjanxin foxə ra, ε nun xərə naxanla diin mi keen tonge ε bode xən mi fa sariyan bun sənən. **19** Fati bəndən nafan ma mume!” **31** Nanara, ngaxakedenne, konyi feene kolon mi raxəlo: yanga suxuna, xəsi fena, gile dii mi en tan na fo xərə diine.

5 Alaa Muxu Sugandixin bata xərəyaan fi en ma alogo en xa xərəya. Nanara, ε kankan na ma, ε nama so konyiyaan bun ma sənən. **2** ε tuli mati. N tan Pəli nan ito falama ε xa. Xa ε tin, ε yi ε banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tənə mi fa ε ma sənən. **3** N mən ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma. **4** ε tan naxanye katama ε xa tinxin Ala yee ra yi sariyan xən, ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. ε bata keli Alaa hinanınna buri ma. **5** Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani dənkeleyaan xən ma, a en natinxinma nən. **6** Amasətə xa ε Yesu Alaa Muxu Sugandixin, banxulanna nun banxulantareyaan tənə mi na, fo dənkeleyaan naxan walima xanuntenyani. **7** ε yi a ligama ki faj! Nde ε jəndin suxuni kalaxi? **8** Ala naxan ε xilixi, a tan mi na ligaxi. **9** “Hali buru rate se xurudin nəe burun birin nagboe ayi nən.” **10** Koni n laxi ε ra Marigin barakani fa fala ε mi miriya gbətə tonge. Nba, muxun naxan ε yifuma, a findi muxu yo ra, Ala haramu feene, **20** suxure batuna, kərəyana, xənnantenyana, lantareyana, xəxələnyana, bəjə teena, yetə yigbona, mayitaxunna, **21** miləna, dəlo minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na ε rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma. **22** Muxun na lugo Alaa Nii Sarıjanxin na, kəwanli itoe nan findima a bogin na: xanuntenyana, sewana, bəjə xunbenla, dijana, jenige fajina, fanna, təgəndiyana, **23** limaniyana, yetə suxuna. Tən mi dəxə na feene ra. **24** Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati bəndən wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxən feene nun e rafan feene. **25** Xa en dunuya yi gidin nabama Alaa Nii Sarıjanxin xən, fo en kəwanle xa lan Alaa Nii Sarıjanxin ma. **26** En nama waso, en yi en bode rafen, en yi en bode maxxolən.

6 Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakəni, ε tan naxanye Alaa Nii Sarıjanxin, ε xa a matinxin limaniyani. Koni ε ε yetə rakərəsi

alogo Setana nama ε fan natantan. **2** ε ε bode goron tongo, nayi ε bata Alaa Muxu Sugandixina sariyan nakamali. **3** Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yetε nan tun mayendenma. **4** Muxun birin xa a yetε kewanle rakorosi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nεn na nayi, a nama a sa muxu gbεtε ma. **5** Muxun birin xa a yetε goronna tongo. **6** Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamoxo ki a se fajin birin yi. **7** ε nama ε yetε mayenden bayo Ala mi mayendenjε. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama. **8** Nayi, naxan na a fati bεndεn wanle kε, na halagin sotoma nεn ne xən. Koni, naxan na Alaa Nii Sarijianxin wanle kε, a habadan nii rakisin sotoma nεn Alaa Nii Sarijianxin xən. (aiōnios g166) **9** Nanara, en nama xadan fe faji rabadeni. Amasotə xa en lu na fari, en na a tənon sotoma nεn waxati famani. **10** Nanara, xa a ferēna en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi en ngaxakeden denkeleya muxune nan ma. **11** ε mi a to, n sebeli xungbeen naxanye sεbema n yetε yiin na iki! **12** Naxanye waxi a xən ma, e xa yamaan kεnεn fati bεndεn kiraan xən ma, ne nan katama e xa ε karahan a ε xa banxulan. E na ligama nεn alogo yamaan nama e besεnxənya Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma. **13** Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a xən ma nεn, ε xa banxulan alogo e xa e kanba a ε fan bata tin banxulanna ma. **14** Koni n tan, n na n kanbama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin nan tun yi. N faxaxi dunuja feene yi na wudin nan xən, dunuja feene fan bata faxa n yi. **15** Xa muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fə a xa findi dali nεnen na. **16** Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa bojε xunbenla nun kininkininna fi na kanna ma, e nun Ala gbee Isirayila! **17** Dənxən na, muxu yo nama n tərə, amasotə larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na. **18** Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini. Amina.

Efesi Kaane

1 N tan Pöli naxan findixi Yesu Alaa Muxu

Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma, n tan nan ito sebema yama sarjanxin ma Efesi taani, togondiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. 2 En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bojne xunbenla fi ε ma. 3 En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini. 4 Benun dunuja xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa sarijan, en lu fetareyani a yee ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani, 5 a xa en findi a diine ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rafan a ma a yeteen sagoni kii naxan yi. 6 Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xon. 7 Amasotø en bata xunba Yesu wunla xon ma, en yulubine yi xafari, a yi a hinan defexi gbeen mayita, 8 Ala bata naxan nagidi en ma a fajin na a fekolonna nun a xaxilimayaan birin yi. 9 A bata a sagoon wundo feen makenen en xa, a rafan feen naxan nagidi Yesu barakani 10 alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye kore xonna nun boxo xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra. 11 En mon sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yete a maragidin nun a sagoon xon. 12 Na ligaxi nen alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kanna xa. 13 ε tan fan bata lu Yesu yi, ε to jöndin falan mexi, ε rakisi fe Xibaru Fajnina, ε yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sarjanxin lu ε yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na. 14 Alaa Nii Sarjanxin luxi nen alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa keen sotoma nen Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni. 15 Nanara, xabu n na ε denkeleyana fe me Marigi Yesu ma e nun ε xanuntenyana yama sarjanxin birin

xa, 16 n barikan birama Ala xa ε fe yi waxatin birin, n nema Ala maxande ε xa. 17 N Fafe Ala, binyen kanna maxandima ε xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala alogo a xa a Nii Sarjanxin nagodo ε ma naxan fe kolonna fima, a feene makenen alogo ε Ala kolonna xa fari sa. 18 N na Ala maxandima ε xa alogo ε xa feene yee to ε bojeni, a fixa, alogo a ε xilixi yigin naxan ma, ε xa na kolon, a bata kee noroxin binyen naxan lu a yama sarjanxin xa, 19 e nun a senbe fisamantenna en tan denkeleya muxune xa. Na findixi a senbe yeteen nan na a naxan nawalixi a fanga gbeeni 20 a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi. 21 A yi a lu mangayane nun noyane nun senbene nun kuntigiyane birin xun na e nun xinla naxanye birin noe fale dunujani ito yi e nun waxati famatoni. (aiōn g165) 22 Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra denkeleya yamaan xa. 23 Denkeleya yamaan luxi nen alo Yesu fati bendena. Denkeleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

2 ε tan fan, ε faxaxin nan yi a ra ε hakene nun ε yulubine fe ra, 2 ε yi sigan tima naxanye

yi nun ε yi dumuja muxune foxø ra waxatin naxan yi, e nun boxon nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii jaxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki. (aiōn g165)

3 A foloni nun, en fan birin yi en ma dunuja yi gidin ligama nen alo ne, en yi biraxi en fati benden sagoon nan foxø ra, en yi en fati benden nun en yugo jaxine natane liga. Nayi, fata en kejaan na, Alaa xoløn nan yi ragidixi en ma alo bodene.

4 Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na. 5 En tan naxanye yi faxaxi en hakene fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. ε kisixi Alaa hinanna nan xon ma. 6 Ala bata en tan nun Yesu rakeli en bode xon ma sayani, en yi doxoden soto Yesu Alaa Muxu Sugandixin fema ariyanna yi, 7 alogo a xa a hinan tilinxin fisamantenna mayita waxati famatone yi a fanna xon a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. (aiōn g165) 8 Amasotø ε kisixi Alaa hinanna nan

xon denkelyaan barakani. Na mi fataxi ε tan Sugandixina fe ra. 2 N laxi a ra, ε bata a me Ala xan na, Alaa kiseen na a ra. 9 ε katan tɔnɔn xa hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa ε mali. mi a ra, nayi muxu yo mi noe a yete matɔxε. 10 3 Ala bata a wundo feen kolonna makenen n Ala wali xonna nan en na. A bata en da Yesu xa, alo n bata a fena nde səbe ε ma kii naxan Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa yi. 4 ε na n ma səbenla xaran, n xaxinla naxan wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yitɔn en sɔtɔxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, ε na yee ra, alogo en xa sigan ti ne xon ma. 11 ε tan yee toma nen. 5 Wundo feni ito mi makenenxi naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane singe ra muxune xa, koni Ala bata a makenen naxanye yatexi banxulantarene ra fati benden a xera sarjnanxine nun nabi sarjnanxine xa a kiraan xon, n xa a rabira ε ma ε yi kii naxan yi a Nii Sarjnanxin barakani. 6 Na wundo feen nan foloni nun: 12 ε mi yi Alaa Muxu Sugandixin na ito ra fa fala siya gbetene nun Yahudiyane kee waxatini. ε mi yi lan nun ε Isirayila tɔnɔne sɔtɔ, kedenna sɔtɔma nen Yesu a fe Xibaru Fajin Alaa yamana. Xɔnjene nan yi ε ra. Layiri yo mi barakani. E birin bata findi yama kedenna ra yi ε nun Ala tagi. A mi yi ε tuli saxi sese ra. Yigi alo fati bende keden. Ala en tuli sa naxan na, e yo mi yi ε ma, Ala mi yi ε yi dunujia yi. 13 Koni firinna birin na sɔtɔma nen a Muxu Sugandixin iki Yesu Alaa Muxu Sugandixin, ε tan naxanye Yesu barakani. 7 Ala bata a sənbən nawali, a n yi makuya nun, iki ε bata maso a ra Alaa Muxu ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikeen Sugandixin wunla xon ma. 14 A tan nan lanna na naxan a falan Xibaru Fajin nalima. 8 Hali n rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun to xurun muxu sarjnanxine birin xa, anu Ala siya gbetene findi yama kedenna ra, a to a fati bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en Sugandixina fe Xibaru Fajin nɔrɔ tilinxin nali tagi taxunxi yaxuyani. 15 A tan nan sariyan nun siya gbetene ma. 9 N mon xa a makenen wundo a yamarine nun tɔnne jan, a yi na yama firinne feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati birin findi muxu nene kedenna ra a yete xa, a singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana bɔjε xunbenla rafa e tagi, 16 a e nun Ala tagini Ala xon (aiɔn g165) 10 alogo iki kuntigine nun nɔ tɔn a sayaan xon a faxa wudin ma, e yi lan e kanna naxanye bɔxɔn nun koren lan tagini, bode ma alo gbindi kedenna, a e yaxuyaan kala. denkelya yamaan xa Alaa fe kolonna kejaaan 17 Yesu yi fa, a bɔjε xunbenla Xibaru Fajin nali birin yita ne ra. 11 Na birin findixi a habadan fe ε tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yahudiyen naxanye yi maso a ra. 18 Yesu nan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. (aiɔn g165) kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, 12 Nayi, en noe en masoe Ala ra nen en ma siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarjnanxin barakani. denkelyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike 19 Nanara, ε tan naxanye mi yi Alaa yamani, yo mi na. 13 Nanara, n na ε mafanma, ε nama xɔnjε mi fa ε ra. ε bata findi dugurenne ra yama yigitεgε n ma tɔrɔne fe ra ε tan xa amasətɔ ε sarjnanxini. ε bata so Alaa denbayani. 20 ε binyen nan ne ra. 14 Na nan a ligaxi, n nan n bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. xinbi sinma n Fafe Ala bun ma 15 bɔnsɔnna Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xonna Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nan banxin nun bɔxɔ xonna ma. 16 N na a maxandima fa tongon geme kenden na. 21 Banxin yiren birin fala a xa tin a binyen nɔrɔni, a ε səbe so senbeni tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi ε muxuyaan feene yi a Nii Sarjnanxin barakani, Ala Batu Banxi sarjnanxin na Marigin xa. 22 17 alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu ε bɔjεni A ε nun bonne tugunma nen ε bode ra a tan denkelyaan barakani. N na Ala maxandima ε barakani, ε lu alo banxina Ala dɔxɔma naxan yi xa, ε xa sabati, ε bitin xanuntenyani alo salenna a Nii Sarjnanxini.

3 Nanara, n tan Pɔli Ala maxandima ε tan siya gbetene xa, n tan kasorasana Yesu Alaa Muxu

18 alogo ε nun yama sarjnanxin birin xa sənbən sɔtɔ ε Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaa gboon nun a tilinna nun a tiden famu, 19 ε yi

a xanuntenyaan kolon naxan dangu kolonna jørene ra sønøn, alo foyen nun ige walanna birin na, alogo ε xa døfe Alaa fe kamalixin birin kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne na. 20 Nba, senbenä Ala naxan na, a feen birin birin foxø ra, muxune yi en mayenden e køtene liga en xa fata senbenä na naxan walima en nun wulene xøn. 15 Koni xa en jøndin fala yi, en na naxan maxødin hali en nøe en mire xanuntenyani, en koxøma nøn, en yi findi Alaa naxan ma, møn hali dangu en ma miriyane ra pon, 21 binyen xa fi na ma denkøleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Amina! (aiøn g165)

4 N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na ε mafanma, Ala bata ε xili naxan liga fe ma, ε sigati kiin xa lan na ma. 2 ε xa ε yetε magodo, ε limaniya feen birin yi, ε yi dijna. ε dijna ε bode xa xanuntenyani, 3 ε yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi ε ma, na xa lu ε tagi, bojøe xunbenla yi ε tugun ε bode ra. 4 Denkøleya yamaan luxi nøn alo fati bønde kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo ε xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi. 5 Marigi kedenna na a ra e nun denkøleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma. 6 Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xøn, naxan feen birin kui. 7 Ala bata kisena nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na. 8 Nanara, Kitabun naxa, “A te kore waxatin naxan yi, a yi siga suxu muxune ra a yii. A yi kiseene fi adamadiine ma.” 9 Nba, fa fala, “A bata te kore,” na bunna nanse ra? Na bunna nøen fa fala a godo nøn dunupia yi boxøn ma. 10 Naxan godo dunuja yi, na nan møn te kore xønna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali. 11 A tan nan kiseene yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xørane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi Xibaru Fajin nali muxune ra, a yi ndee findi yøeratine ra, a yi ndee findi karamøxøne ra. 12 A en kixi na kii nin alogo muxu sarijanxine birin xa nø a wanla ke, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bøndena. 13 Na ligama nøn han en birin yi findi kedenna ra denkøleyani Alaa Dii Xemen kolonni. En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi. 14 Nayi, en mi finde dii

Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra. 16 A tan nan a ligaxi denkøleya yamaan xa findi fati bønde kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati bønde yirene to tugunxi e bode ra fasane xøn. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla ke, a gboma nøn, a koxø xanuntenyani. 17 Nba, n xa maxadi falani ito ti ε xa Marigin xinli: ε nama fa sigan ti alo denkøleyatarene. E miriyane biraxi fufafu feene nan foxø ra. 18 E xaxinle yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masøtø e fe kolontareyaan nun e bojøe xødexøyaan xøn. 19 E mi fa yagima sønøn. E yi e yetε findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xøsixin sifan birin naba han e lu kunfø ayi. 20 Koni ε tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaranxi na kiini. 21 ε bata a fe me, ε yi xaran Yesu gbee jøndin ma yati. 22 Fa fala ε xa xetε ε dari fe fonne foxø ra, e nun ε muxuya fonna naxan luma ε rakunfe a ε ratantan. 23 Koni ε niin nun ε xaxinla xa findi a nønen na. 24 ε møn xa muxuya nønen tongo, Ala muxuyaan naxan daxi a yetε maligan na, tinxinna nun sarijnanni. 25 Nanara, ε wulen lu, birin yi jøndin fala a muxu bodene xa amasøtø en findixi gbindi kedenna yirene nan na. 26 Xa ε xølo, ε nama haken liga. ε nama lu xøloxi han sogen bira waxatina. 27 ε møn nama ferøn fi Yinnna Manga Setana ma. 28 Xa naxan darixi munjan tiyε, a xa a lu. A xa wali kendøna nde ke, alogo a xa seen soto a yiigelitøne maliye naxan na. 29 ε nama fala kobi yo ti fø fala fajin tun naxan muxune maliye e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a rame muxune xa. 30 ε nama Alaa Nii Sarijanxin nasunu, Ala naxan findixi taxamasenna ra ε yi han a sa fama ε xunbadeni loxøn naxan yi. 31 ε ba xønmantenyaaan nun bojøe teen nun xøløn nun sønøxø sønøn nun muxu mafalan nun jaxuyaan ma ε tagi. 32 ε fanna nun kininkininna yita ε bode ra. ε yi ε bode mafelu alo Ala bata ε mafelø Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

5 Nanara, ε to findixi Ala xanuntenne nan na, **21** ε xuru ε bode ma Alaa Muxu Sugandixin ε Ala raliga, **2** ε sigan ti xanuntenyani alo yeeragaxuni. **22** Naxanle, ε xuru ε xemene ma Alaa Muxu Sugandixin en xanuxi kii naxan alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi. **23** yi, a yi a yete fi en ma fe ra, a liga alo saraxa Amasoto xemene nan jaxanla xunna ra, alo Alaa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafan a ma. **3** Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra Koni yanga suxun nun fe xosixine nun milan kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bendena, a nama lu ε ye, e fe yeteen nama fala mumε, alo naxan nakisixi. **24** Naxanle lanma nen e yi xuru a lan yama sarijanxin kii naxan yi. **4** ε mōn e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan nama fe xosixine nun xaxilitareya falane nun xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi. yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fo barika **25** Xemene, ε fan xa ε jaxanle xanu alo Alaa birana. **5** Amasoto ε xa ito kolon yati, fa fala Muxu Sugandixin bata denkeleya yamaan xanu muxun naxan yanga suxun nun fe xosixine nun kii naxan yi, a yi a yete fi e fe ra, **26** alogo a xa e mile feene ligama, na sese mi keen sotoma Ala rasarijnan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xon, nun a Muxu Sugandixin mangayani. Amasoto **27** alogo a xa e ti a yetagi yama noroxin na, alo milen findixi se batun nan na alo suture kiina. Ioxo yo mi dugin naxan na, a mi yijoromnonxi, **6** ε nama tin muxu yo xa ε mayenden fala fuune fe yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra xon, amasoto Alaa xolon fama fala suxutarene fetareyani. **28** Xemene lan e xa e jaxanle xanu xili ma na fe sifane nan ma fe ra. **7** Nanara, ε na kii nin alo e yete gbindina. Xemene naxan a nama basan ne ra. **8** Amasoto ε tan fan yi luxi jaxanla xanuma, na bata a yete xanu. **29** Muxu nen alo dimina koni iki ε bata lu alo kenenna yo munma a yete fati benden najaxu singen. Marigin barakani. Nayi, ε sigan ti alo kenenna Koni a degema nen ki fajni, a yi a masuxu muxune. **9** Amasoto fe fajni sifan birin nun alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan tinxinyaan nun jondin fama kenenna nan xon. masuxuma kii naxan yi **30** amasoto a fati benden **10** ε feene fesefese ε Marigin nafan feen kolon. **11** yirene nan en tan na. **31** Kitabun naxa, “Nanara, ε fefe nun dimin kewanla fe fuune nama malan, xemene a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a koni fo ε xa e ramini kenenna nin. **12** Amasoto jaxanla ra, e findi fati bende kedenna ra.” **32** muxune feen naxanye ligama wundoni, hali Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu ne falan gbansanna mayagi. **13** Koni kenenna Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe na sonna naxan birinye makenen, ne yigbema falama. **33** Koni ε fan birin xa ε jaxanla xanu nen. **14** Amasoto naxan birin na yigbe, na bata alo ε yetena, jaxanla fan yi a xemene binya. lu kenenni. A falaxi na nan ma, a naxa, “ε tan naxanye xima, ε xulun, ε keli faxa muxune tagi, nayi Alaa Muxu Sugandixin ε luma nen kenenni.” **15** Nayi, ε a liga ε yeren ma ε sigati kiini, ε nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne. **16** ε feren fen waxatine ma, amasoto waxatini itoe mi fan. **17** Nanara, ε nama findi xaxilitarene ra, koni ε kata Marigin sagoon kolon feen na. **18** ε nama lugo dolon na, amasoto xurutareyaan nan na ra, koni ε lugo Alaa Nii Sarijanxin na. **19** Nba, ε falan ti ε bode xa Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sarijanxine yi, ε betin ba Marigin xa, ε yi a tantun ε bojen birin na! **20** ε barikan bira Fafe Ala xa seen birin ma fe yi waxatin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

6 Diine, ε ε sotə muxune fala xuiin susu Marigina fe ra, amasoto na nan tinxin. **2** Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi naxan fari, a naxa, “I baba nun i nga binya **3** alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen sotə dunuja yi.” **4** Dii fafane, ε nama ε diine raxolo. Koni ε e xuru, ε yi e maxadi Marigina kiraan xon. **5** Konyine, ε kanne fala xuiin susu naxanye ε xun na dunuja yi, ε yi e binya, ε gaxu e yee ra. ε e sagoon liga ε boje fajni na alo ε a ligama Alaa Muxu Sugandixin xa kii naxan yi. **6** ε nama a liga e ye xonna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine, ε Ala sagoon liga ε bojen birin na. **7** ε wali e xa jenige fajini, alo ε walima Marigin nan xa, muxune mi a ra.

8 Bayo ε a kolon fa fala Marigin muxun birin fi en ngaxakedenne birin ma. **24** Naxanye saranma nən a wali fajin na, xa a findi konyin xanuntenyaan mi janma en Marigi Yesu Alaa na hanma xərəna. **9** Konyi kanne, ε fan xa a Muxu Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra. liga ε konyine xa na kiini. ε nama ε kənkə e ma. ε xa a kolon, a ε nun ε konyine birin kari keden peen sa ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a bode xa. **10** Falani soxin naxan na, ε sobe so Marigina fe yi a senben barakaxini. **11** ε Alaa yenge so seene birin tongo alogo ε xa no tiye Yonna Manga Setanaa kətene birin yee ra. **12** Amasətə en mi adamadiine xan yengema, koni kuntigine nun nə kanne nun senbe kannanaxanye dunuja yidimixini ito xun na, e nun yonna jnaxin naxanye koren nun bəxən lan tagini. (aiōn g165) **13** Nanara, iki ε xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo waxati jnaxin na a li, ε xa no tiye na yaxune yee ra, ε yi nəən ti feen birin yi, ε yi lu ε funfuni ken! **14** Nanara, ε xa ti ken! Nəndin yi findi ε tagi xidin na, tinxinyaan yi findi ε kanke yε masansanna ra. **15** ε mayitənna nun ε wəkileñ xa lu alo ε sankidina ε sanni Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni naxan bəjə xunbenla fima. **16** ε denkəleyaan xa lu ε yi alo ε yε masansan wure lefana ε yii ε Fe Jnaxin Kanna xalimakuli radəgexine birin natuu naxan na. **17** ε xa kisi feen nasuxu alo xunna makantan wure kəmətina, ε Alaa falan lu ε yii Alaa Nii Sarijanxina silanfanna ra. **18** ε Ala maxandi waxatin birin Alaa Nii Sarijanxin barakani Ala maxandin sifan birin yi. ε lu ε yee ra yi na ma, ε tunnafan Ala maxandin ma yama sarijanxin birin ma fe ra waxatin birin. **19** ε Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli fala tideni waxatin naxan yi, Ala xa falan so n yii, n yi n wəkile Xibaru Fajin wundo feen makenendeni yamaan xa, **20** n findixi xəraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi yələnxənna ra iki. ε Ala maxandi, alogo n xa n wekile falan tideni alo n daxa kii naxan yi. **21** En nafan ngaxakedenna nun en walike bode togəndiyaxin Tikiko naxan walima Marigin xa, na n ma fe birin yəbama nən ε xa, alogo ε fan xa n ma fe xibarune kolon e nun n feen naxanye ligama. **22** N na a rasigama ε ma na nan ma alogo ε xa nxə fe kolon, a yi ε ralimaniya. **23** Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixin xa bəjə xunbenla nun xanuntenyaan nun denkəleyaan

Filipi Kaane

1 N tan Pōli nun Timote, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikene, nxu bata ε tan Alaa Muxu Sugandixina yama sarijanxin xonton naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine. **2** En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bojne xunbenla fi ε ma. **3** ε fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nen Ala xa. **4** N na Ala maxandima ε xa sewan nin waxatin birin! **5** Amasoto ε bata n mali Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni keli lōxō singen ma han bojneni. Bayo xa n xidixi yōlōnxonna ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayengema, n yi a yeba, en birin Alaa hinanni. **6** N laxi a ra yati, Ala naxan wali fajini ito seren na a ε rafan n ma xanuntenya kendeni, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen ε xanuntenyaan fari se fe kolonna nun famun kendēn na han, **10** alogo ε xa nō fe fajin kolonje, ε yi lu fetareyaan nun sōntareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa lōxōna. **11** ε xa ε denkeleyani. **12** Ngaxakedenne, n waxi a ε xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xā lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, ε xanuntenyaan nun kininkinin yo ε yi, **2** nba, ε xa n ma sewan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. **3** ε nama fefe liga yete yigboni hanma wasoni, koni ε yetε magodo, ε yi bonne yate mi fan. E waxi nde sa feni n ma tōrōn fari kasoon na. **18** Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajin na, xa a findi a paxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sewa, n mōn luma nen sēwani. **19** Amasoto n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na ε Ala maxandine nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin Niin barakan nin. **20** Bayo n naxan mamēma e nun naxan xōli n ma, n nama yagi fe yo yi mume. Koni n xa limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bendena fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faxa. **21** Amasoto Alaa to. **22** Fe firinni itoe birin xōnla n ma: N waxi keli feni Koni xa n lu dunuja yi, n nōe wali fanina nde ke nen. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon. **23** Fe fema, na nan fan ki fajni. **24** Koni ε tan ma fe ra, a lan n lu n nii ra fati bendeni. **25** N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nen ε ye alogo ε xa siga ma. **26** N mōn na xēte ε xanuntenyaan fajin ma, alogoxa n fa ε fema, hanma xa n be, defe kewali tininxine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun soxi ε bode xōn ma denkeleyani Xibaru Fajina a batu feen na. **27** Koni, ε siga xōn ma nen, ε xa a kolon feen naxanye ligaxu ε yēen na, ε sewa ε denkeleyani. **28** N mōn na xēte ε fema, ε Alaa Muxu Sugandixin Yesu matōxōn xōn ma nen, ε fea kii kedenni. **29** Bayo a bata a ragidi a hinanni a ε mangana sofane birin nun muxune birin xa, ε fe ra kii kedenni. **30** ε nama gaxu ε yēngefane fe ra, ε lu na yēngedenna soε, ε n to naxan soε, alo ε mōn bata a mē kii naxan yi, han iki n na fari.

2 Xa Alaa Muxu Sugandixin senbe yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, ε xanuntenyaan nun kininkinin yo ε yi, **2** nba, ε xa n ma sewan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. **3** ε nama fefe liga yete yigboni hanma wasoni, koni ε yetε magodo, ε yi bonne yate

dangu ε yeteeen na. 4 Ε nama ε miri ε makone 25 N bata a miri fa fala a fere mi na fo n mon xa gbansanna ma fo bonne fan gbeena. 5 Ε kejaan ngaxakedenna Epaforodite raxete ε ma, n wali xa lu ε bode tagi alo Alaa Muxu Sugandixina, ke boden nun n yenge so bodena, ε naxan nafa Yesu. 6 Alayaan yi a tan naxan yi a mi na ramara n ma, ε seene so a yii n mali feen na. 26 Ε birin a yete yi. 7 Koni a yi a me a yete ra, a yi a yete to xonla a ma ki faj! A bata kontofili bayo ε findi konyin na, a lu adamadiyan kiini. A to bata a furena fe me. 27 Nondin nan a ra, a fura adamadiyan soto, 8 a yi xuru Alaa falan bun nen yati! A yi luxi ndedi a xa faxa. Koni Ala yi han a tin sayaan ma a faxa wudin ma. 9 Na nan kininkinin a ma. A mi kininkininxi a kedenna a ligaxi, Ala a ratexi binyeni kore xonna ma, xan ma, koni n tan fan, alogo na sunun nama sa a yi xinla fi a ma naxan gbo xinla birin xa, 10 n ma toron fari. 28 Nanara, n waxi a rasiga feni alogo naxanye birin kore xonna ma naxanye ε ma mafuren alogo ε na a to waxatin naxan boxo xonna ma e nun a bun ma, e na Yesu xinla yi, ε mon yi sewa, n bojen yi sa ndedi. 29 Ε a me waxatin naxan yi, xinbin birin sinma nen rasene sewa gbeeni Marigin xinli. ε na muxu a bun ma, 11 lenna birin yi a fala fa fala Alaa sifan binya, 30 bayo a yi faxama nen nun Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, Fafe Muxu Sugandixina wanla fe ra. A yi tinxi a niin Ala binya feen na. 12 Nayi, n xanuntenne, ε fi feen ma alogo a xa n mali ε tan yeteeen mi yi darixi n ma falan suxe kii naxan yi n yee xori, ε noe naxan lige.

mon xa a susu n xanbi dangu na ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale gaxun nun xuruxurunni. 13 Amasoto Ala nan walima ε yi, alogo ε jenigen nun ε kewanle xa lan a waxon feen ma. 14 Ε feen birin liga hali ε nama a findi mawugan nun fe matandin na, 15 alogo ε xa findi sontarene ra, ε sarijan. ε findi Alaa diine ra, fe mi naxanye ra naxanye degema alo sarene kore xonna ma waxatini ito muxu tinxitare sarijantarene ye, 16 ε nema nii rakisin falan naliye. Xa ε na liga, n nan n kanbama ε yi nen Alaa Muxu Sugandixin fa loxoni fa fala n ma dunupia yi gidin nun n ma wanla mi findixi fe fuun na. 17 Hali n faxa ε xa, n lu alo minse saraxan naxan naboxonma ε fe ra, sa ε denkeleyaan fari Ala yetagi naxan fan luxi alo saraxana, na n nasewama nen, en birin yi sewa. 18 Ε fan xa sewa na kiini, en lu en bode yi sewani. 19 N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a xa n mali Timote rasige ε ma xulen, alogo n tan yeteeen boje xunbelé kii naxan yi ε xibarune fe yi. 20 Muxu gbete mi n dexon naxan xaminxi ε fe ra alo a tan. 21 Bonne tonon nan tun fenma ε yete xa. E mi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen fenma. 22 Koni ε yetena a kolon a Timote bata a kejaan mayita toroni, a yi a yete findi Xibaru Fajina walikeen na n dexon alo diin nun a fafe. 23 N waxi a rasiga feni ε ma, n na n ma feene to fixaxi waxatin naxan yi. 24 N laxi a ra Marigin barakani fa fala n fan yeteeen sigama nen ε fema.

3 Iki, ngaxakedenne, ε sewa Marigini. Na mi n tore xa n xete na feene ma n bata yi naxanye sebe ε ma nun alogo na xa ε ratanga. 2 Ε ε masiga fe xosixi rabane nun fe jaxi rabane ra, e nun muxun naxanye a falama fa fala xa muxun mi banxulan a mi kisima. 3 Anu, nondin naxan na, en tan nan muxu banxulanxine yeteeen na, en tan naxanye Ala batuma a Nii Sarijanxin barakani, en tan naxanye en kanbama Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en yete ra. 4 Xa n wa, n fan noe le n yete ra nen. Xa bonne ε mirixi nen a ε noe ε yete rakise nen, n dangu ne ra pon! 5 Amasoto n banxulan n barin xii solomasexede loxon nin. Isirayila kaan nan n na, keli Bunyamin bonsomni, Heburune Heburu nan n tan na. N yi biraxi sariyan foxo ra Farisi muxune kiin ma nun. 6 Yahudiya dina xonxonna nan yi n na nun han n yi denkeleya yamaan jaxankatama. Fe yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni. 7 Koni n yi seen naxanye yatsma tonon na, iki n bata ne yate bonon na Alaa Muxu Sugandixin fe ra. 8 Koni n feene birin yatexi bonon nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasoto n bata bono feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yate fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin soto, 9 n yi lu a tan xa. N mi n yete findima tinxin muxun na

n ma sariya suxun xon, koni fo denkeleyaan nun n lanfane birin naxanye xinle sebexi Nii barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan Rakisin Kitabun kui. 4 E sewa Marigini waxatin na a ra naxan kelixi Ala ma a soto denkeleyaan birin. N mon xa a fala, e sewa. 5 Muxun birin xa barakani. 10 N fa waxy Yesu kolon feni, e nun a kolon fa fala e dijaksi. Marigin famatoon ni i senben naxan a raketixi sayani, nxu nun a tan yi ra! 6 E nama xamin fefe ra, koni e makone fala töröya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani Ala maxandideni e nun barika birani waxatin 11 alogo n fan xa keli sayani. 12 N munma yelin birin. 7 Nba, Ala bojne xumbenla naxan fima, na birin sote singen, hanma n yi kamali. Koni xaxinla mi noe naxan famunje, na e bojen n yixodoxxi a fendeni alogo n xa n kontonna nun e xaxinla kantanma nen Marigini, Alaa rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n Muxu Sugandixina Yesu. 8 Nba, donxen na, fan nasuxi. 13 Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, ngaxakedenne, feen naxan yo finde jöndin na, n murma a soto singen. Koni fe keden nan fe kendena, tinxinna, sarijanma, marafanna, nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata binyen feen naxan yo yi, xa son fajin na a ra, jinin ne xon. Naxan n yee ra, n kataxi na nan li naxan finde tantunna ra, ne xa findi e miriyane fe ra iki. 14 N na n gima, alogo n xa sa a danna ra. 9 E bata xaranna naxanye soto n na, e bata li, n yi ariyanna soto, Ala n xilixi naxan ma a naxan me e nun n kewanle, e xa ne ligi. Nayi, Muxu Sugandixin barakani, Yesu. 15 Nanara, bojne xumbenla Ala luma nen e xon ma. 10 N en tan naxanye bata koxo denkeleyani, a lan sewaxi Marigini ki fajin bayo e mon bata e joxo en birin xa na to na kii nin. Koni xa fe gbete e lu n xon. E xaxili yi n xon nun yati koni e mi tan nde kui, Ala na fan na fixama nen na kanna fere soto e xa a yita n na. 11 N mi ito falama e xa xa. 16 Na ma, en xun tixi denaxan na, en xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n siga yeen na na kii nin. 17 Ngaxakedenne, e xa n wasa so n kiini. 12 N yiigelitoyaan kolon, n birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi misaala ra kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kamexi, e xa. 18 N bata yi ito fala e xa nun sanja ma xa se gbegbe n yii hanma ndedi, n wasa soxi wuyaxi, n wugamatoo mōn xa a fala e xa iki. na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo 13 Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu n noe feen birin lige nen Yesu barakani naxan Sugandixin faxa wudin xaranna fe yaxune ra. senben fima n ma. 14 Koni hali na, e bata fe 19 Na muxune e rajanma yahannama nin. E ala fajin liga e n mali n ma töröne yi. 15 E tan Filipi nan e fati benden sagone ra. E rafeya feene nan kaane fan yatina a kolon, e Yesu a fe Xibaru nafan e ma. Dunuja feene nan tun nafan e ma. Fajina fe me waxatin naxan yi, n kelimatona 20 Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En Masedoniya yi, e tan nan tun n mali denkeleya na en nakisimaan nan mameema keli ariyanna yamane ye, e se fajina ndee fi, e ndee rasuxu. yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixin. 16 N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanja 21 A en fati benden senbetaren maxetema nen, ma firin, e seene rafama n ma n makoon yi a lu nöröni alo a gbeena, a yi a ligi senben na naxanye ma. 17 N mi kiseene xan fenma n yete naxan feen birin saxi a noon bun ma.

xa, koni n waxy nen e xa barayin nan soto. 18

4 Nanara, ngaxakedenne, n xanuntenne nun n nafan muxune, naxanye findixi sewan nun xunnayerenna ra n xa, e lu Marigini gben gben, n xanuntenne. 2 Ewodi nun Sintiki, n na e mafanma, e lan e bode ma Marigini. 3 I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxandi, i xa na naxanle mali amasoto e bata wali n dexon Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e

E seen naxanye birin soxi Epaforodite yii, n bata e birin masoto, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nen alo wusulanna naxan gamma saraxa fajin na, naxan Ala kenenxi. 19 Nba, n ma Ala e malima e makoon birin na nen a nafulu kanyaan xon Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. 20 En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina. (aiōn g165)

21 E yama sarijanxin birin xonton naxanye

Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenna naxanye n fcma be, ne fan ε xəntənma. **22** Yama sarijanxin naxan birin be, ne ε xəntənma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma. **23** Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε yi.

Kɔlɔsi Kaane

1 N tan Pɔli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu

Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nun en ngaxakedenna Timote nan kedini ito sebexi, 2 siga ngaxakeden sarijanxine ma naxanye tɔgɔndiyaxi Alaa Muxu Sugandixin ma Kɔlɔsi taani. En Fafe Ala xa hinanna nun bɔjɛ xunbenla fi ε ma. 3 Nxu nɛma Ala maxandima ε xa, nxu barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. 4 Amasɔtɔ nixu bata ε denkəleyana fe me lan Alaa Muxu Sugandixina Yesu a fe ma e nun ε a yama sarijanxin xanuxi kii naxan yi. 5 Nanara, ε denkəleyaan nun ε xanuntenyaan xanua tixi na yigin nan na naxan namaraxi ε xa ariyanna yi. ε bata na yigin kolon Xibaru Fajin gbee jɔndi falana ε li waxatin naxan yi. 6 Epafirasi nan ε tan xaranxi, en nafan walike bodena, naxan findixi ε tan xa Alaa Muxu Sugandixina xera tɔgɔndiyaxin na. 8 A tan nan a falaxi nxu xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi ε ma kii naxan yi. 9 Na nan a toxi, xabu nxu na mafanna tima alogo ε xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxilimayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan firma. 10 Nayi, ε nɔe sigan tiye nɛn alo Marigin waxi a xɔn ma kii naxan yi, ε yi a kɛnɛn kiin birin yi. ε sabati ε kewali fajine xɔn ε yiriwa Ala kolonni. 11 Nxu mɔn Ala maxandima alogo ε xa sɛnbɛ gbeen sɔtɔ Ala gbee sɛnbɛ nɔrɔxin xɔn ma, ε nɔ ε tunnafanje, ε mɔn yi limaniya. 12 ε xa barikan bira Fafe Ala xa sɛwani bayo a tan nan a ligaxi ε yi ε gbee kɛen sɔtɔ naxan kɛnɛnna mangayani yama sarijanxin xa. 13 A tan bata en xunba dimin nɔɔn bun ma, a en xali a rafan dii xemena mangayani 14 naxan en xunba, a yi en yulubine xafari. 15 Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye. 16 Amasɔtɔ Ala bata seen birin da a tan barakani kore xɔnna nun bɔxɔn ma,

seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, nɔ kanne, e nun sɛnbɛ kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa. 17 A yi na benun seen birin xa da. Sena ngaan masuxi a tan nan xɔn. 18 A tan nan denkəleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yeeratiin na feen birin yi. 19 Amasɔtɔ a bata rafan Ala ma a xa a keja kamalixin birin lu Yesu yi. 20 A mɔn bata tin, a xa e nun seen birin tagini tɔn naxan bɔxɔn nun kore xɔnna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faxa wudin ma alogo a xa bɔjɛ xunbenla fi en ma. 21 A folɔni nun, ε yi makuya Ala ra pon! ε yi ε yete findi a yaxune ra ε miriyane nun ε kewali naxine xɔn. 22 Koni iki, a bata ε tagini tɔn a fati bɛndɛna sayaan xɔn ma, alogo a xa fa ε rasarijanxin na a yetagi. Fe mi fa ε tan yi, a mi fa ε magima. 23 Koni, fo ε xa lu denkəleyaan fari ken, alogo ε nama makuya Xibaru Fajin yigin na ε naxan me loxɔni, ε yi Ala hinanna kolon. 24 Iki, n sɛwaxi Poli findi naxan wali muxu ra. 25 Iki, n sɛwaxi n ma tɔrɔne yi ε fe ra, bayo na tɔrɔya dɔnxe naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina tɔrɔn na, n na defema nɛn n fati bɛndɛna denkəleya na kewali fajine xɔn ε yiriwa Ala kolonni. 26 Wundon na a n findixi denkəleya yamana walikeen na, a n xa Ala fala kamalixin nali ε ma. 27 Ala bata tin a siyane ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a ye makɛnɛn a yama sarijanxin xa. (atɔn g165) 28 Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma. 29 N walima a xɔdɛxen na na feen nan ma. N na n sɔbɛ so a sɛnbɛ gbeeni naxan walima n yi fangan na.

2 N wama nɛn ε xa a kolon a n yɛngɛ gbee sifan naxan yi ε xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbindin to. 2 N yɛngɛ soma e xa nɛn alogo ε bɔjɛn xa limaniya, e findi gbindi kedenna ra xanuntenyani, e yi fekolonna

kamalixin soto xaxilimayani alogo e yi Alaa maleka batun xon. Na muxu sifana a kanbama a wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina, 3 xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso fuun dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi nan na a munadabayaan miriyani, 19 a ba Yesu naxan yi. 4 Nba, n na a falama ε xa, alogo yi. Anu, a tan nan luxi alo fati benden xunna. muxu yo nama ε mayenden fala jaxumene Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra. 5 Bayo hali n gbindin mi ε fēma koni n ra salen seene nun fasane xon, a yi gbo alo Ala xaxili ε xon. N sewaxi, n na a to sariyan naxan waxi a xon ma kii naxan yi. 20 Xa ε nun Alaa ε tagi e nun ε denkelya kendena Alaa Muxu Muxu Sugandixin bata faxa ε bode xon, a yi Sugandixin mal! 6 Nayi, bayo ε bata Mariyi Yesu ε xoroya dunuya gele ma feene ma, nanfera Alaa Muxu Sugandixin soto, ε lu a tan yi. 7 ε nayi ε sigan tima alo dunuya gbee muxun nan xa ε salenna bitin, ε sabati a tan yi. ε senbe ε tan na? Nanfera ε tinma e xa ton sifani itoe so denkelyani alo e ε xaranxi kii naxan yi. sa ε ma? 21 ε nama a tongo! ε nama a mato ε ε xa barikan bira Ala xa waxatin birin. 8 ε lenna ral Yiin nama din a ra! 22 Ne findixi seene a liga ε yeren ma. Nanara, muxu yo nama ε nan na naxanye loma ayi e na rawali waxatin findi konyin na dunuya fala jaxumene nun naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan mayanfa feene xon, fata adamane namunne na fata muxune ra. 23 Na yamarine maligaxi nun dunuya gele ma feene ra, naxanye mi fekolonna nan na, fata e karahan batu kiin ma, kelixi Alaa Muxu Sugandixini. 9 Amasoto alaya e nun e yete magodona, e nun e fati benden kamalixin birin luxi Yesu fati benden nin. 10 ε suxu kii xodehexena, koni senbe mi ne yi, e yi fati fan bata kamali a tan yi. A tan nan senbene nun benden natane xuru.

nōone birin xunna ra. 11 ε bata banxulan Yesu xon, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xoroyama fati benden nafan feene senben bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama. 12 Amasoto ε rafu igeni waxatin naxan yi, ε nun Yesu bata maluxun ε bode xon ma. ε mōn bata keli sayani ε bode xon ma denkelyaan barakani Ala senben ma naxan a rakelixi sayani. 13 ε faxaxin nan yi a ra nun ε hakene fe ra e nun ε fati benden banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakene mafelu, a ε nun Yesu niin bira ε yi ε bode xon ma. 14 Doli kedin naxan yitōnxi en xili ma e nun tonna naxanye yi en halagima, a bata ne ba, a e jian, a e gbangban a faxa wudin fari. 15 Na kiini, Ala bata no kanne nun senbe kanne yenge so seene ba e yii, a ti e yee ra dunuya yetagi alo muxu suxine yengeni, a nōon soto e ma a sayaan barakani a faxa wudin ma. 16 Nanara, ε nama tin muxu yo xa ε kiti ε donsena fe ra hanma ε minsena hanma sali loxona nde, hanma kike nenen malanne, hanma Matabu Loxona fe ra. 17 Ne birin findixi fe famatone nininna nan na naxanye yi fama, koni njondin yeteen findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na. 18 ε nama tin, muxu yo xa ε yalagi wulen yete magodon e nun

3 Bayo ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ε xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin doxi Ala yiifanna ma denanax yi. 2 ε xa ε miri ariyanna feene ma, ε nama ε miri dunuya feene ma. 3 Amasoto ε bata faxa, ε dunuya yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixin Ala xon. 4 Alaa Muxu Sugandixin na mini kenenni, a tan naxan ε rakisixi, ε fan minima nen a fēma a binyeni. 5 Nanara, dunuya fe kobil naxanye ε yi, ε xa ne yiiba: yanga suxuna, xosi feene, kunfa jaxine, waxon fe jaxine, e nun milentenyana, naxan findixi se batun na. 6 Sonna sifani itoe nan Ala xolən nafama fala suxutarene ma. 7 ε tan fan yeteen yi sigan tima na kii nin nun ε to yi ε dunuya yi gidin ligama e yi. 8 Koni iki, ε xa na feene birin yiiba: xoləna, bojne teena, jaxuna, konbina, e nun fala jaxin naxan minima ε de. 9 ε nama wulen fala ε bode xa amasoto ε bata muxuya fonna yiiba e nun a kewarle. 10 ε mōn bata muxuya nenen soto naxan luma yitōnje Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na. 11 Na dali nenen, Girekine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xojne nun xuluntarene, konyine nun xorone, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixin, fangan naxan yi feen birin yi. 12

Nanara, bayo Ala bata ε yeba, a ε findi a rafan fen waxatine ma. **6** Ε falan xa findi hinan fala yama sarijanxin na, ε xa kininkininma nun kendən nan na. ε xa a kolon ε muxun birin fanna nun yete magodon nun limaniyaan nun yabima a fajin na kii naxan yi. **7** Nxu rafan dijan tongo. **13** ε xa dija ε bode xa, ε ε bode ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin fale ε mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, ε xa ε xa. Marigina walike tōgondiyaxin na a ra naxan bode mafelu alo Marigin bata ε mafelu kii naxan walima Marigin xa alo n tan. **8** N na a rasigama ε yi. **14** ε xa xanuntenyaan sa ne fari, naxan e ma alogo ε xa nxu kiin kolon, a yi ε ralimaniya. birin defema. **15** Alaa Muxu Sugandixina bōjε **9** En nafan ngaxakedenna, tōgondiya muxuna, xunbenla xa yiriwa ε bōjēni. Bayo Ala ε xilixi na Onesimo sigama a fōxō ra. ε muxuna nde na a nan xōn, ε findi fati bende kedenna ra. ε findi ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yebama wali fajni kolonna ra. **16** Alaa Muxu Sugandixina ε xa nēn. **10** N kasorasa bodena Arisitaraki ε falan xa lu ε yi, a naxunna birin yi, ε yi ε bode xōntōnma e nun Maraka, Baranabasi dunbode. xaran, ε yi ε bode kawandi fekolonna birin yi, ε ε bata yi yamarine me naxan ma fe ra, xa a fa ε nun Yaburi falane nun betine nun Ala tantun konni, ε xa a rasene ki fajni. **11** Yisa, naxan xili sigi sarijanxine ra. ε barikan bira Ala xa ε sa Yusutu, na fan ε xōntōnma. Yahudiyane tagi bōjēni. **17** ε naxan birin ligama hanma ε a fala, ne nan tun walima n xōn ma Alaa Mangayana ε xa na birin liga Marigi Yesu xinli ε yi barikan fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra. bira Fafe Ala xa a barakani. **18** Naxanle, ε xuru ε **12** Epafirasi, ε muxuna nde ε xōntōn Yesu a xemene ma alo a lan naxanle ma kii naxan yi walikena, Alaa Muxu Sugandixina. A yengen Marigin yētagi. **19** Xemene, ε naxanle xanu, ε soma ε xa Ala maxandini waxatin birin, alogo ε nama naxu e ra. **20** Diine, ε sōtō muxune fala xa dēfe, ε yi ε yixōdōxō, ε kamali Ala sagoon xuiin suxu feen birin yi, amasōtō na nan nafan birin yi. **13** N na seren bama a xa, a tōrōxi ε fe Marigin ma. **21** Dii fafane, ε nama ε diine raxōlō ra ki fajni e nun Layodise kaane nun Herapolisi alogo e nama tunnaxōlō. **22** Konyine, ε kanne kaane. **14** En nafan muxuna, Luka dandan tiina, fala xuiin suxu feen birin yi naxanye ε xun na e nun Demasi ε xōntōn. **15** ε ngaxakedenne dununa yi. ε nama wali e ye xōnna gbansan xan xōntōn nxu xa naxanye Layodise yi, e nun yi, alogo ε xa rafan e ma, koni ε wali bōjē fajin Nimifa nun dēnkelya yamaan naxan malanna na Marigin binya feen na. **23** ε nema fefe lige, ε tima a banxini. **16** ε na kedini ito xaran ε konni, xa a liga ε bōjen birin na alo ε a ligama Marigin ε a liga a xa xaran Layodise kaane dēnkelya xa kii naxan yi koni muxune mi a ra. **24** Bayo ε yamaan xa. Naxan fan kelima Layodise yi, ε na a kolon, fa fala ε ε saranna sōtōma nēn Marigin fan xaran. **17** ε xa a fala Arikipe xa, ε naxa, “I yii, a keen naxan namaraxi a yamaan xa. ε wanla naxan sōtxi Marigin na, a liga i yeren kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na ε walim ma, i yi a rakamali.” **18** N tan Poli nan xōntōn naxan xa. **25** Naxan na wali tinxitareyani, a dōnxēni ito sebexi n yiin na: ε nama jinan n ma tinxitareyaan saranna sōtōma nēn, bayo Ala kasorasaan xōn ma. Ala hinanna xa lu ε xōn. mi muxune rafisama e bode xa.

4 Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin,

ε xa na liga ε konyine xa. ε a kolon fa fala ε fan kanna ariyanna yi. **2** ε xa lu Ala maxande waxatin birin, ε yi lu ε yee ra yi, ε barikan bira a xa. **3** ε mōn xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxō falan nasonoya alogo n xa nō Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kasoon na naxan ma fe ra. **4** ε xa a mafan, n xa a fala a fixen na alo n lan kii naxan yi. **5** ε sigan ti xaxilimayani dēnkelyatarene mabinni, ε fere

Tesaloniki Singena

1 Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebexi siga Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu a denkeleya yamaan ma Tesaloniki taani. Ala xa hinanna nun bojne xunbenla fi ε ma. **2** Nxu barikan birama Ala xa ε birin ma fe yi yi noε nxo goronna se nεn ε xun ma nun. Koni, waxatin birin, nxu nema Ala maxande ε xa. **3** nxu findi nεn muxu sabarixine ra ε ye, alo dii Nxu nema Ala maxande, nxu xaxili ε feene xon: ngana a diin masuxuma kii naxan yi. **4** Nayi, ε denkeleyaan wanle nun ε xanuntenya wanle nxu yi tinxi nxo sabarini nxu xa Alaa falan nun ε tunnafanna nun ε yigina Marigi Yesu Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu yetε niin Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yetagi. **5** Amasotø nxu kolon fa fala Ala bata ε sugandi. **6** Amasotø nxu to Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma, na mi findi ε findi nεn nxu tan nun Marigin naliga muxune ε ra. Hali ε to tørø gbeen søtø, ε falan nasuxu nεn sεwani Alaa Nii Sarijnanxin naxan fixi ε ma. **7** Na kui, ε bata findi misaala ra denkeleya ε muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. **8** Amasotø Marigina falan xuyaxi ayi ε barakan nin, a mi dan Masedoniya Koni ε denkeleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a feen fea ma. **9** ε nxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun ε xεtε suxurene føxø ra kii naxan yi, ε tubi Ala ma, ε habadan Ala jøndin kanna batu. **10** ε yi a Dii Xemen fa feen mame keli kore, Ala bata naxan nakeli sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xølo famatoøn ma.

2 Ngaxakedenne, ε yetεna a kolon fa fala nxu fa fena ε konni, na mi luxi fuu. **2** Nxu bata yi tørøn nun jaxankatan søtø Filipi taani, alo ε a kolon kii naxan yi, nxu yi nxu wekile Ala yi, nxu yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma hali muxu wuyaxin to nxu yenge ε konni. **3** Amasotø nxo kawandi xuine mi fataxi tantanna ra hanma jønige sarijantarena hanma yanfantenyana. **4** Koni Ala to bata nxu kejaañ fεsεfεsε, a yi a falan Xibaru Fajin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxy muxune xan kεnen fe yi, koni

Ala naxan muxune bøjneñ fεsεfεsεma. **5** Bayo ε a kolon yati, fa fala nxu mi ε rawalixi wulen matøxø xuiin xon hanma nxu mila ε seene xon luxunni. Ala nan nxu seren na. **6** Nxu mi binyen fenma muxu yo ra, ε tan hanma ndee gbetεye. **7** Alaa Muxu Sugandixina xεrane to nxu ra, nxu 2 Nxu barikan birama Ala xa ε birin ma fe yi yi noε nxo goronna se nεn ε xun ma nun. Koni, waxatin birin, nxu nema Ala maxande ε xa. **3** nxu findi nεn muxu sabarixine ra ε ye, alo dii Nxu nema Ala maxande, nxu xaxili ε feene xon: ngana a diin masuxuma kii naxan yi. **8** Nayi, ε denkeleyaan wanle nun ε xanuntenya wanle nxu yi tinxi nxo sabarini nxu xa Alaa falan nun ε tunnafanna nun ε yigina Marigi Yesu Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu yetε niin Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yetagi. **9** Amasotø nxu kolon fa fala Ala bata ε sugandi. **10** Amasotø nxu to Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma, na mi findi ε findi nεn nxu tan nun Marigin naliga muxune ε ra. Hali ε to tørø gbeen søtø, ε falan nasuxu nεn sεwani Alaa Nii Sarijnanxin naxan fixi ε ma. **11** Na kui, ε bata findi misaala ra denkeleya ε muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. **12** Amasotø Marigina falan xuyaxi ayi ε barakan nin, a mi dan Masedoniya Koni ε denkeleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a feen fea ma. **13** Na nan a ligaxi, nxu luma barikan bire Ala xa yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. **14** Amasotø nxu to Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma hali muxu wuyaxin to nxu yenge ε konni. **15** E tan Yahudiyane nan Mariji Yesu faxa e nun nabine, e yi nxu fan kedi. E mi Ala kεnenjøe mumel E muxune birin matandima. **16** E mi tinma nxu xa falan ti siya gbetεne xa, alogø ε xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari se han a dεfe. Koni Alaa xøløn bata yelin e liye. **17** Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu bøjneñ mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogø nxu xa fa ε fema bayo ε to xøløn bata nxu susu han! **18** Nxu waxy fa feni ε fema, a gbengbenna n tan Poli bata kata sanja ma firin. Koni Setana yi nxu yikala. **19** Amasotø nde finde nxu yigin nun nxu sεwa xunna nun

nxo xunna kenla ra alogo nxu xa matəxən sətə koni ε mən xa yanfan na kui. **2** Bayo ε a kolon en Marigi Yesu yetagi a na fa waxatin naxan yi, nxu yamarin naxan soxi ε yii Marigi Yesu xinli. xa ε tan mi a ra? **20** ε tan nan nxo binyen nun **3** Ala sagoon ni i ra, ε xa sarijnan, ε fata yanga nxu sewa xunna ra yati!

3 N xu to mi yi fa nəe legedenna tiye sənən, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani, **2** nxu yi en ngaxakedenna Timote rasiga ε ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni alogo a xa sa ε sebə so, a ε ralimaniya ε denkeleyani. **3** Nayi, ε tan muxu yo nama kuisan jaxankatani itoe fe ra. Bayo ε tan a kolon a na nan nagidixi en ma. **4** Amasotə nxu yi ε fema waxatin naxan yi, nxu yi a falama ε xa fa fala a en jaxankatama nen. ε na kolon, na nan ligaxi. **5** Nanara, n to mi yi fa mame tiye, n yi Timote rasiga ε ma alogo a xa sa xibarun sətə lan ε denkeleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratantan tiin nama ε ratantan, nxo wanla yi lu ε ma fuuni. **6** Koni Timote baxi fadeni nxu fema, sa keli ε fema. A bata ε denkeleyaan nun ε xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ε mirixi nxo a fe ma sewani waxatin birin, a nxu to xənla ε ma ki fajni alo ε fan to xənla nxu ma kii naxan yi. **7** Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to tərən nun jaxankatani, ε denkeleyana nxu ralimaniyaxi. **8** Iki ε bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ε mən Marigina kiraan xən gben! **9** Nba, nxu lan nxu xa barika biran dan minen yi Ala xa ε fe ra, naxan lanje na sewan yaten ma naxan nxu yi ε fe ra Ala yetagi? **10** Nxu Ala maxandima kəeən nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ε to, alogo naxan dasaxi ε denkeleyani, nxu yi na rakamali. **11** En Fafe Ala yeteeen nun en Marigi Yesu xa kirani tən nxu xa, siga ε fema. **12** Xanuntenyaa naxan ε tagi e nun naxan ε nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ε tan xa. **13** A xa ε bojənən sebə so alogo fe yo nama lu ε sarijnanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sarijnantəne birin fa waxatini.

4 Dənxən na, ngaxakedenne, nxu ε mafanma, nxu yi ε kawandi Marigi Yesu barakani. ε bata a kolon nxu xən ma ε lan ε xa sigan ti kii naxan yi, ε yi Ala kenən, ε yeteeen na ligama **14** susun ma. **4** ε keden kedenna birin xa ε yete fati benden susu kiin kolon sarijnanna nun xunna kenli. **5** ε nama kunfa fe yalunxine xən alo denkeleyatarene, naxanye mi Ala kolon. **6** Muxu yo nama haken liga, a yi a denkeleya adamadi boden yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ε xa nun, nxu yi a makəxə ε xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nən. **7** Amasotə, Ala mi en xilixi a en xa fe sarijnantaren liga, koni a en xa sarijan. **8** Nanara, naxan na tondi falani itoe suxε, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sarijanxin fixi ε ma. **9** Hali nxu mi se sebə ε ma denkeleya muxun bonne xanu feen ma, amasotə ε ε bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ε xaran na ma. **10** ε na nan ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ε mafanma ngaxakedenne, fa fala ε siga yeeen na na kui. **11** Na xa findi xunna kenla ra ε xa ε lu sabarini, ε yi ε xaxili lu ε feene xən, ε wali, alo nxu ε yamarixi kii naxan yi, **12** alogo ε sigati kiin xa findi binyen na denkeleyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma. **13** Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma. **14** En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mən yi keli sayani. Na ma, en mən laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nən Yesu xən, naxanye yi denkeleyaxi a ma. **15** Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yee ra. **16** Amasotə, yamarin na fi xui yitexi gbeeni, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xətaan na fe, Marigin yeteeen godoma nən keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi ε biraxi Alaa Muxu Sugandixin fəxə ra, ne nan singe kelima sayani. **17** Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nən ne fema kundani kore mafuren, en sa Marigin nalan kore. En mən yi lu Marigin fema habadan. **18** Nayi, ε bode ralimaniya falani itoe ra.

5 Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se səbe ε Ala xa ε xaxinla nun ε niin nun ε fati benden ma feni itoe liga waxatine fe ra, 2 amasötε ε lu fetareyani en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa yetena a kolon yati, Marigin Fa Loxon ligama Muxu Sugandixina. 24 Ala naxan ε xilixi, na nen alo mujaden fama kœen na kii naxan yi. tinxin, a tan nan na ligama. 25 Ngaxakedenne, ε 3 Muxune bøne xunbenla nun maratangana Ala maxandi nxu fan xa. 26 ε ngaxakedenne fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma birin xonton mènni ngaxakedenyaan xontonna e xun ma na waxatin yeteen nin, e raterena sunbuni. 27 N bata ε yamari Marigin xinli, ε alo naxanla dii bari kuiin na keli a ra. E mi kedini ito xaran denkelya muxune birin xa. 28 tange na ma mume! 4 Koni ngaxakedenne, ε mi En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna fa dimin xan yi sònón, na loxon yi ε raterena xa lu ε birin xon ma.

alo mujadena. 5 ε birin findixi kénenna nun yanyin muxune nan na. Kœen nun dimin gbee mi en tan na. 6 Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yee ra yi, en yi en yete suxu! 7 Xi xolitøne xima kœen nan na, dølo minne fan e minma kœen nan na. 8 Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yete suxu, en yi xanuntenyaan nun denkelyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yenge so komotin na. 9 Ala mi en sugandixi a xølon xan xili yi, koni a en xa kisin sotε en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. 10 A faxaxi en xa nen, alogo xa en faxa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fema. 11 Nayi, ε lu ε bode ralimaniye, ε lu ε bode senbe soe, alo ε a ligama kii naxan yi iki. 12 Nba, ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε xa ne binya naxanye walima a xødexen na ε tagi, naxanye tixi ε yee ra Marigin naxanye ε rakolonma feene ma. 13 ε e yate muxu binyene ra xanuntenyani e wanla fe ra. Lanna xa lu ε tagi. 14 Ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε salantenne maxadi, naxanye tunnaxøxi e ma, ε yi ne ralimaniye, ε senbetarene mali, ε dija muxun birin xa. 15 ε a liga ε yeren ma muxu yo nama fe jaxin saran fe jaxin na, koni ε kata fe fajin ligadeni ε bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi. 16 ε lu sewaxi waxatin birin. 17 ε Ala maxandi waxatin birin. 18 ε barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sagoon nan na ra ε xa, ε to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. 19 ε nama Alaa Nii Sarjanxini kala a wanli. 20 ε nama nabiya falane rajaxu. 21 Koni ε feen birin fesefese, ε a fajin namara. 22 ε makuya fe jaxin sifan birin na. 23 Bøne xunbenla Ala xa ε rasarijan ε kejaañ birin yi.

Tesaloniki Firindena

1 Poli nun Silasi nun Timote nan ito səbəxi

Tesaloniki denkeleya yamaan ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na. 2 Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔjɛ xunbenla fi ε ma. 3 Ngaxakedenne, a lan nən nxu xa barikan bira Ala xa ε fe ra waxatin birin. Na kui, a dəxəma nen Ala Batu Banxini, a yi a Na nan daxa amasətə ε birin ma dənkeleyaan yətə findi ala ra. 5 N yi ε fəma waxatin naxan yi, gboma ayi kati, e nun ε xanuntenyaan fan ε n yi naxan falama ε xa, ε mi ε yengi dəxə ne xən bode xa. 4 Nanara, nxu yətəna ε matəxəma ba? 6 Anu, iki ε a kolon ki fajni, naxan na xəmən Alaa denkeleya yamane tagi ε tunnafanna nun ε makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin denkeleyana fe ra hali ε to tərəxi besənxonyani. yi a li. 7 Amasətə iki, sariyatəreyaan bata wali 5 Na feene a yitama nən a Alaa kiti sa kiin tinxin fələ wundoni. A luma na kii nin han naxan a naxan a ligama ε xa yate muxu kamalixine ra makankanxi, na yi ba na singen. 8 Na waxatini, naxanye soma Alaa Mangayani, ε jaxankatani Xəmə Sariyatəren makənəmma nən, Marigi Yesu naxan ma fe ra. 6 Ala to tinxin, naxanye ε naxan halagima a de foyen na, a yi a jan a fa jaxankatama, a ne saref fima jaxankatana na feen nərən na. 9 Xəmə Sariyatəren fama Setana nən, 7 ε tan naxanye jaxankataxi, a yi matabun fi ε ma e nun nxu fan. Na ligama nən Marigi nun wule taxamasenne nun wule fe magaxuxin Yesu na makənen waxatin naxan yi, keli kore e sifan birin, 10 e nun tinxitareyaan sifan birin nun wule halagi muxune mayendənma, amasətə naxanye halagin yətədeqee gbeen. A mi tinxi jəndin nasuxə, a yi rafan e ma, e kisi. 11 Nanara, Ala tantanna sənbən nafama nən, mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi. 9 Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e na xənuntenne, fo nxu xa barikan bira Ala xa ε fe ba Marigin yətagi e nun a binye magaxuxina. 10 Na ligama nən a na fa loxən naxan ya makiti. 13 Koni ngaxakedenne, Marigin (aiōnios g166) yi e tagi, a yama sarıjanxin birin yi a binya, e xanuntenne, fo nxu xa barikan bira Ala xa ε fe yi kabə a ma naxanye birin denkeleyaxi. ε fan taranma nən ne ye amasətə nxu seren naxan ra waxatin birin, amasətə xabu a foləni Ala ε ba ε xa, ε la nən na ra. 11 Na kui, nxu Ala sugandixi ε kisi feen na nən a Nii Sarıjanxin maxandima ε xa waxatin birin, alogo, a bata xən naxan ε rasarıjanma e nun denkeleyaan ε xili feen naxan ma, ε xa kamali, ε yi lan na ma. Nxu mən a xandima alogo, ε bata fe fajin xən jəndin ma. 14 A mən ε xilixi na nan ma naxan birin jənige, e nun ε na wanla naxan en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin. 15 Nayi, ngaxakedenne, nxu xaranna naxanye ke ε denkeleyani, Ala xa na birin nakamali a radanguxi ε ma, a na findi kawandi xuiin na senben xən ma. 12 Nxu na maxandin tima alogo hanma sebenla, ε ne suxu, ε lu e yi ken! 16 En en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yətəen nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan bojɛ xunbenla nun yigi fajin fi en ma a hinanni, (aiōnios g166) 17 na Ala xa ε ralimaniya ε bojəni, a ε sənbə so wali fajin nun fala fajini.

2 Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa

Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fəma. Nxu ε mafanma, 2 xa ε nabiya falana ndee fe me hanma xibaruna hanma kedina naxan a falama Marigin fa loxən

3 Dōnxen na, nxu ngaxakedenne, ε Ala maxandi
nxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi
binya alo a ε konni kii naxan yi, **2** alogo nxu
xa xunba muxu kobine nun muxu jaxine ma,
bayo e birin mi dēnkēleyaxi. **3** Koni Marigin
tinxin, a ε senbe soma nēn, a yi ε ratanga Fe
Naxin Kanna ma. **4** Nxu laxi ε ra Marigini,
fa fala nxu ε yamarixi naxan na, ε na ligama
iki, ε mōn luma nēn a lige. **5** Marigin xa
ε bōjen ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu
Sugandixina tunnafanna ra. **6** Ngaxakedenne,
nxu ε yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu
Sugandixina, ε makuya ε ngaxakedenne birin
na naxanye bata e yetē lu salayani, e mi sigan
tima xaranne xōn ε naxanye sotəxi nxu yii. **7** ε
yetēna a kolon a lan ε xa nxu raliga kii naxan
yi. Amasōtō nxu mi yi salayaan xan yi ε konni.
8 Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a sareñ
fi, koni nxu tin nen tōrōn nun xadanna ma, nxu
wali kōeñen nun yanyin na, alogo nxu goronna
nama lu ndenden xun ma. **9** Na mi na ra fa
fala nxu mi nōe na sōtē ε yii, koni alogo ε xa
misaala tongo nxu ma. **10** Amasōtō, nxu yi ε
fema waxatin naxan yi, nxu ε yamari nēn fa
fala naxan yo mi tinjē wale, na nama a dege.
11 Anu, nxu bata a mē a muxuna ndee ε yε,
salantenne nan ne ra, e mi walima fō e to fe
yibasanni. **12** Nxu bata na muxune yamari, nxu
yi ε ralimaniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu
Sugandixina, a e xa e raxara, e wali alogo e xa
e balon sōtō. **13** ε tan, ngaxakedenne, ε nama
tagan fe fajin nabε. **14** Xa muxuna nde mi tin
falani itoe suxε nxu naxanye sebexi, ε na kanna
rakōrōsi, fefe nama lu ε tan nun na kanna tagi,
alogeo a xa yagi. **15** Koni ε nama a yatε ε yaxun
na, koni ε a rakolon alo ε ngaxakedenna. **16**
Ala xa Marigin bōje xunbenla kanna xa bōje
xunbenla fi ε ma waxatin birin nun kiin birin
yi. Marigin yi lu ε birin xōn. **17** N tan Pōli
yetēen nan xōntōn xuini itoe sebexi. N ma
taxamasenna nan ito ra n ma kedine birin yi,
n yii funfun ni ito ra. **18** En Marigi Yesu Alaa
Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xōn.

Timote Singena

1 N tan Pöli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito sëbexi, fata en nakisimana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina. **2** N na a sëbëma Timote ma, n ma diin yetëna denkeleyani. Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun bøje xunbenla fi i ma. **3** N yi i mafanma kii naxan yi, n kelimatona siga Masedoniya yamanani, n mòn waxi a xòn, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbeteye ti yamaan xa. **4** A e xa ba kankanje taline ma, e nun e benbane xinle fesefesen naxan mi janma. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla këma denkeleyani. **5** N yamarini ito fi nen alogo xanuntenyaan xa gbo ayi naxan kelima bøje sarjanxin nun nii fajin nun denkeleya kendëni. **6** Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lò ayi e ma e bira fala fuune fôxø ra. **7** E waxi a xòn ma, e xa findi sariya karamoxõne ra, koni e naxan falama, e a rali e sôbeen yeteën na, e mi na kolon mume! **8** En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma. **9** En mòn a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu murutexine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sarjantarene nun dina suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faxa tiine **10** e nun yanga suxune nun xemën naxanye kafuma xemene xòn e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye birin xaran kenden matandima. **11** Xaranni ito lanxi Ala barakan kanna falan Xibaru Fajin nörön nan ma, a naxan taxu n na. **12** N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n senbe soxi amasoto a bata n yate tinxin muxun na, a yi n tongo a walikeen na. **13** Hali n to bata yi a rayelefu, n yi a jaxankata, n yi a rafeya. Koni a bata kininkinin n ma amasoto n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin. **14** En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. **15** Nöndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuja yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. **16** Koni a yi kininkinin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a dija gbeen yita n tan yulubi kan jaxin xòn, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin sotoma. (aiōnios g166) **17** Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina. (aiōn g165) **18** N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiya falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na susu, i yi no yenge fajin soe. **19** I xa lu denkeleyaan nun nii fajiyani. Muxuna ndee bata ne rabenjin, e denkeleyaan yi jan alo kunkin na godo igen bun. **20** Humeneyo nun Alesandire na muxune ye. N bata ne lu Setana xa, alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

2 N na ε mafanma fe singen naxan ma, ε Ala mafan, ε yi a maxandi, ε Ala maxandi muxune xa, ε barikan bira a xa muxun birin ma fe ra, **2** mangane nun yéeratine birin, alogo en ma dunuja yi gidin xa findi bøje xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolomma nun binyeni. **3** Fe fajin nan na ra naxan lan Ala yee ra yi, en nakisimana, **4** naxan waxi a xòn ma muxune birin xa kisi, e yi jöndin kolon. **5** Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yiton keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixin, **6** naxan a yete fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere jöoxyaan na a waxatini. **7** Nanara, n tan yeteën findixi xeraan nun kawandi baan na e nun karamoxõn naxan siyane xararma denkeleyaan nun jöndin ma. N jöndin nan falama, wulen mi naxan na. **8** Nanara, n waxi a xòn ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii sarjanxine ti Ala xa. Xølon nun matandin yi ba e tagi. **9** Na kiini, jaxanle xa e maxidi ki fajini xurun nun yete sururani. E nama e yete rayabu e sunna denbexin nun xemaan nun gemë tofajine nun dugi sare xødexene ra. **10** Koni e xa rayabu e kewali fajine nan xòn, alo a lan naxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi. **11** Naxanle xa xaran sabarin nun xuru kendëni. **12**

N mi tinje jaxanla xa xaranna ti, a yi noñ soto nin fa fala a mi fa buma n fa i konni. **15** Koni xa xemen fari. A xa sabari. **13** Amasoto N Benba n bu, i mon a kolonje nen i lan i xa sigan ti kii Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa. naxan yi Alaa denbayani, naxan findixi habadan **14** Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fo Ala denkeleya yamaan na, naxan findixi joñdin a jaxanla, a yi findi yulubitoo na. **15** Koni serbetenna nun a beten saxin na. **16** Joñdin Ala jaxanle ratangama e dii barini, xa e lu naxan na, Ala kolonna wundo feen gbo, na denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sarijanna ni i ra: A bata makenen fati bendeni, Alaa Nii nun xuruni.

3 Joñdin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxy findi feni denkeleya yamaan xunmatoon

Sarijanxin yi a tinxinyaan mayita, malekane yi a to, a fe kawandin yi ba siyane tagi muxune yi denkeleya a ma dunuja yi, a yi rate binyeni.

na, a waxy wali fajin nan xon. **2** Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi sontaren na, jaxalan keden kanna, a xa findi yete suxun nun muxu xuruxin nun muxu suturaxin nun xoye yisuxun nun xaran tiin na. **3** A nama findi dolo minna ra, hanma naxan boye mafura te, koni a xa findi muxu dijjaxin nun fe yitonna ra, a nama findi gbeti xonxonna ra. **4** A xa a yengi doxo a denbayaan xon ki fajin, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi. **5** Bayo xa muxun mi fatan a yetena denbayaan suxe a fajin na, na a yengi doxoma Alaa denkeleya yamaan xon ma di? **6** A nama findi muxu tubixi nenen na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra. **7** A mon xa findi xili fajin kanna ra denkeleyatarene tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na. **8** Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa findi muxu binyen na. E nama findi nafigine ra hanma dolo minne. E nama tonon fen mayifumi. **9** E xa denkeleyaan wundon namara e sondome fixeni. **10** Fo e kejnaan xa fesefese nen singen. Na xanbi ra, xa fe mi e ra, e noe finde nen denkeleya yamaan mali tiine ra. **11** Mali ti jaxanle fan lan na kiini. E xa findi jaxalan binyaxine ra, e nama dari fala jaxine tiye, e xa e yete suxu, e togondiya feen birin yi. **12** Denkeleya yamaan mali tiine xa findi jaxalan keden kanne ra, e yi e yengi doxo e diine nun e tandem xon a fajin na. **13** Amasoto naxanye denkeleya yamaan malima ki fajin, ne nan xunna kenla tiden sotoma, e nun yigi gbeena denkeleyani Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. **14** N kedini ito sebexi i ma xaxili ragidin

4 Alaa Nii Sarijanxin bata a fala a fixen na, a muxuna ndee xetema nen denkeleyaan foxy ra waxati rajanne yi, e bira Setanaa jinan yanfanterre nun e xaranne foxy ra. **2** E tinima nen e yi mayenden wulen kawandi baane filankafuyaan xon, naxanye sondome xodoxo alo tee laruna. **3** Na muxu sifane tonna doxoma futu xidi feen na nen e nun donseen sifana ndee, Ala naxanye da alogo denkeleya muxune xa e rasuxu barika birani, naxanye joñdin kolon. **4** Amasoto Ala seen naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan muxu yo xa a me ne ra, xa e birin nasuxu barika birani. **5** Amasoto Alaa falan nun en ma Ala maxandin ne rasarijanma nen. **6** Xa i ngaxakedenne kawandi na feene ma, i findima nen Yesu Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na, denkeleya falan nun xaran fajin yi findi i balon na i biraxi naxanye foxy ra. **7** Koni xete dina suxutare falane nun jaxalan fonne taline foxy ra, i yi i xaran Ala kolonna ma. **8** Fati maxodoxon tonon na ndedi, koni Ala kolonna tonon gbo waxatin birin. Amasoto a iki nun habadan nii rakisin sotoma nen. **9** Joñdin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na: **10** En toroma, en yi en yixodoxo, bayo en to bata en yigin sa habadan Ala yi, adamadiine birin nakisimana, a gbengbenna denkeleya muxune. **11** I lan i xa yamaan yamari na feene nan ma, i yi e xaran ne ma. **12** I nama tin muxu yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi misali fajin na denkeleya muxune xa i fala ti kiin nun i fe raba kiini xanuntenyaan nun denkeleyaan nun sarijanni. **13** I lu Alaa falan xaranje muxune xa, i kawandin ba, i xaranna ti han n fa. **14** Ala i kixi kiseen naxan yi fata nabiyi falana nde ra, denkeleya yamaan fonne to e yiine sa i xunni, i

nama i tunnaxolō na bun ma. 15 I yengi dōxō ndee denkeleya jaxanla nde a denbayani, a feni itoe xōn, i lu e fari alogo birin xa i sigati xa ne goronna tongo. E nama findi denkeleya kiin to. 16 I yetē rakorōsi, e nun i ya xaranna. yamaan goronna ra, alogo denkeleya yamaan xa I tunnafan feni itoe yi amasotō xa i na liga, i no kajna gilene maliye naxanye luxi kedenyani. kisin sotōma nen i yetēen xa e nun naxanye na

17 Denkeleya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yee ra ki fajni, ne lan e xa xunna kenla dōxōde

firin nan soto, a gbengbenna naxanye kawandin bama, e nun naxanye xaranna tima.

18 Amasotō Kitabun naxa, “I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.” A mōn naxa, “Walikeen lan nen a yi a saranna soto.”

19 Xa muxune denkeleya yamaan fonna nde tōnjegema, i nama i tuli mati fo xa sereya firin hanma saxan bata

mini a ma.

20 Naxanye bata yulubin ligā, ne sōnna xa fala birin yetagi, alogo bonne fan xa

gaxu.

21 N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yetagi, a i

xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kewanle yi.

22 I nama kejnen i yiin se muxune xunna ma Ala maxandini e ti feen na

Alaa wanla ra, i yi i yetē findi yulubi tongo feren na muxune xa.

Lu i ya sarijnanni.

23 I nama lu igen gbansanna minje, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuiin xa bōrōxō, bayo i

furama waxatin birin.

24 Muxuna ndee yulubine makenenma nen benun e xa kiti yiren li. Ndee

gbeene kolonma e xanbi nen.

25 A na kii nin, wali fajine makenenma nen hali naxanye mi

ligaxi kēnenna ma, ne mi nōe luxunjé.

6 Denkeleya muxun naxanye konyiyaan bun

ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin xaranna.

2 Konyin naxanye kariye findixi denkeleya muxune ra, na konyine nama e kanne

denkeleya rayelefu e to findixi denkeleya muxune ra. Koni

ra, futu xōnla yi e suxu.

12 Nayi, e finde yulubi fo e xa wali nen e xa dangu bonne ra bayo

tongan na nen bayo e bata e layiri tongoxi denkeleya muxune nan e wanla tōnōn sotōma,

singen kala.

13 Na mōn xanbi ra, bayo wali mi e e xanuntenne. I xa muxune xaran feni itoe

ma, e luma nen sige banxine de ra. E nafigyaan ma, i yi e ralimaniya.

3 Xa muxu yo xaran sa walitareyaan fari, e lu muxune mafale, e feen gbete tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu

fala naxanye mi daxa.

14 Nanara, a xōl n ma Sugandixina fala kendene dōxō ra, e nun Ala

kajna gile sungutunne mōn xa dōxō xeme taa yi, kolonna xaranna,

4 na kanna rafexi wason e diine bari, e yi e yengi dōxō denbayaan xōn, nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a

alogo e nama fere yo fi en yaxun ma a fala jaxin ma jaxi ra e nun sōnxō sōnxōne falane bunne

ti.

15 Amasotō kajna gilena ndee bata kiraan fata, ma.

Na nan fama milen nun lantareyaan nun e bira Setana dōxō ra.

16 Koni xa kajna gilena marayelefun nun sike jaxine ra,

5 e nun yēngē

pantarene muxu xaxili yifuxine tagi, jəndin bata tubi na ma, e masiga dənkeleyaan na. Alaa mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a hinanna xa lu ε xən.

Ala kolonna findixi nafulu sətə ferən nan na.

6 Anu, tənə gbeen nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi. 7 Amasotə en mi faxi sese ra en yii dunupani ito yi, en mən mi sigan sese ra en yii. 8 Nayi, xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi.

9 Koni naxanye waxy findi feni nafulu kanne ra, ne birama nən tantan feene yi, e suxu lutiratixin na e nun kunfa xaxilitare jaxi wuyaxin naxanye muxune rasimma halagin nun bənəni.

10 Amasotə gbeti xənxənna nan fe paxine birin binla ra. Ndee bata mila gbetin xən, e masiga dənkeleyaan na, e kontəfili fe wuyaxi ti e yətə ma. 11 Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun dənkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen.

12 I dənkeleyaan geren fajin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya fajin naxan na sere wuyaxi yetagi. (aiōnios g166)

13 N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere fajin ba Pənsi Pilati yetagi, 14 i xa yamarini ito suxu səntareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kənenni waxatin naxan yi. 15 Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi, Ala Barakan Kanna, Kuntigi Keden Pena, Mangane Mangana, Marigine Marigina.

16 Niin Kan Keden Pena naxan konna kənen gbeeni muxe mi e masoe kənenna naxan na, muxe munma naxan to, a mən mi nəe toe. Binyen nun sənben xa fi a ma habadan! Amina. (aiōnios g166) 17 Yamarini ito fi waxatini ito nafulu kanne ma, a e nama waso ayi, a e mən nama e yigi sa nafunli naxan janma, koni e xa a sa Ala yi naxan en kima seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu səwani. (aiōn g165) 18 E xa fe fajin naba, e kewali fajine yi findi e nafunla ra, e bodene ki fonisireyani.

19 Na kiini, e nafulu kəndən namarama nən e yətə xa yəsən na, e nii rakisi yətəen sətə. 20 Timətə, seen naxan taxuxi i ra, na kantan ki fajni. Fala fuune nun dina suxutare falane, i ne lu na, e nun wulen naxan yatexi fe kolonna ra naxan en matandima. 21 Ndee

Timôte Firindena

1 N tan Pöli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu

Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma alogo Ala en tuli saxi nii rakisin naxan na Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi, **2** n yi a rasiga n nafan dii xemen Timôte ma. Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun bɔjɛ xumbenla fi i ma. **3** N walima Ala naxan xa bɔjɛ rafixeni alo n benbane a ligakii naxan yi, n barikan birama na xa, n nemaxande i xa kœen nun yanyin na waxatin birin. **4** Amasoto, n nan n miri i ya wugan ma, a xonla n suxuma nen n xa i to alogo n xalugo sewan na. **5** N xaxili mœn i ya denkeleya kendən xon, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi.

6 Nanara, n na a rabirama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i sôbeen na, i naxan sotoxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini. **7** Amasoto Ala mi Nii gaxuxin xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun son fajin fima en ma. **8** Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin töröyaan ma en bode xon lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani.

9 A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xasarijan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dununa xa da. (aiōnios g166) **10** Koni iki a bata a yita en na en nakisaima Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xon ma kœenni, naxan faxan senben noxi, a yi nii rakisin nun faxatareyaan makenen Yesu a fe Xibaru Fajin xon ma. **11** Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karamoxon na Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. **12** Nanara, n töröma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe ra amasoto n denkeleyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a noe n gbeen namare nen han na loxoni. **13** I fala kendən naxanye mexi n yii, ne ramara misaala ra xanuntenyaan nun denkeleyani Alaa Muxu Sugandixin Yesu

xon. **14** Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin senben barakani naxan en yi. **15** I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamanani, ne bata n nabejin, hali Figelo nun Heremogene. **16** Ala xa Marigin kininkinin Onesiforo a denbayaan ma amasoto a n nii yifan nen n ma sanja ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na. **17** A Romi taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n fenje han a yi n to. **18** Ala xa Marigin kininkinin a ma na Loxoni. A feen naxanye liga n xa Efesi taani, i ne kolon yati!

2 Nba, i tan n ma diina, i senbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini. **2** I feen naxanye mexi, n naxanye rali sereya wuyaxi yee xori, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan noe muxu gbeteeye xaranje. **3** En na en wekile töröni en bode xon ma bayo en luxi nen alo Yesu Alaa Muxu Sugandixin sofa fajine. **4** Muxun naxan sofa wanli, na mi basanje dununa fe gbete ra xa a waxy a kuntigin kœen feni. **5** Muxun naxan fan a gima xatajoxoyani, xa na mi a yixodox a gideni giin sariyani, a mi noon tiye mume. **6** Xee biin naxan wali xödexen kema, na singe xa a gbee xee ma seen sot. **7** N naxan falama i xa, i miri na ma, amasoto Marigin famun fima nen i ma ne birin yi. **8** I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xon ma naxan kelixi Dawuda bönsönni, naxan keli sayani, alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini, **9** n töröma naxan ma fe ra han n xidi alo fe jaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xide mume. **10** Nanara, n dijaxi töröne birin bun ma yama sugandixina fe ra, alogo e fan xakisin sot naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni. (aiōnios g166) **11** Nondin nan falani ito ra: Xa en nun a tan bata faxa en bode xon, en nun a tan nii rakisin sotoma nen. **12** Xa en na en tunnafan, en nun a tan luma nen mangayani. Xa en na en me a ra, a fan a mema nen en na. **13** Xa en mi tinjinje ayi, a tan tinjinma nen ayi, amasoto a mi noe a me a yete ra. **14** Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yetagi, a e xa e yete ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye töno yo mi na. A e ramë muxune nan halagima tun!

15 I kata, i yi i yete yita Ala ra walike kenden na, naxanye waxon feene rafan e ma dangu Ala ra. naxan wali xonne mi mayagi, naxan Alaa jondi **5** E e yete findi Ala kolonne ra, koni e emema falan nalima a kiini. **16** Xete dina suxutare fala nen a senben na. I makuya na muxune ra. **6** fuune foxo ra, amasoto naxanye e falama, ne Ndee e ye, ne e yete rasoma nen banxine kui luma e masige Ala kolonna ra nen tun. **17** E muxu rakunfa feen na, naxanla naxanye senbe falan luxi nen alo furen naxan de gboma ayi mi gbo dinani, e yi ne masoto yulubin goron fatin ma. Humeneyo nun Fileto na muxune nan binyen naxanye xun ma naxanye mabandunxi ye, **18** naxanye bata e masiga jondin na. E naxa, kunfan sifan birin xon. **7** Na naxanle katama a muxune raketima sayani waxatin naxan yi, na nen e xa xaran, koni e mi jondin kolonje bata dangu. E muxuna ndee denkeleyaan kala. mume! **8** Na xemene luxi nen alo Yannesi nun **19** Anu, Alaa banxin beten saxi sandoxo kenden Yanberesi naxanye Musa matandi. Xemeni itoe naxan fari, na doxi ken, falani itoe kerendexi a fan jondin matandima na kii nin. E xaxinli ma, a naxa, "Marigin gbeen muxun naxanye ra, fuxi, e denkeleyaan bata findi bonon na. **9** a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na Koni ne mi sige yeen na mume amasoto muxun xa a xun xanbi so tinxintareyani." **20** Waliseen birin e xaxilitareyaan kolonma nen, alo Yannesi sifa wuyaxi nan banxi gbeen, gbeti dixin nun nun Yanberesi liga kii naxan yi. **10** Koni i tan xema dixin na koni a wudi dixin nun a bende bata n ma xaranna kolon, e nun n kewanle ganxin fan na. Ndee rawalima binya feene yi, nun n jenigen nun n ma denkeleyaan nun n ndee rawalima binyatare feene yi. **21** Xa muxu ma dijan nun n ma xanuntenyaan nun n ma yo a yete rasarijan na binyatareya feene ma, a tunnafanna **11** e nun n ma besenxonyaan nun luma nen alo walise binyaxina. A to sarijan, a n ma törövana. Törön sifan mundun na, n mi kanna noe a rawale wali fajin birin yi. **22** I gi naxan toxi Antiyoki nun Ikoniyon nun Lisitire foningeayaan waxatin kunfa feene ma. E nun taane yi? Besenxonyaan sifan mundun na n mi naxanye Marigin batuma bojne fixen na, e bira naxan to? Koni Marigin yi n xunba ne birin yi. tinxinyaan nun denkeleyaan nun xanuntenyaan **12** Naxanye birin waxy a xon ma, e xa sigan ti Ala nun bojne xunbenla nan foxo ra e bode xon. **23** I kolonni Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, me xaxilitareyaan nun daxuyaan fe matandine ne besenxonyama nen. **13** Koni muxu jaxine ra, i yi a kolon fa fala a ne fama yengen nan na. nun naxanye e yete findima dina muxune **24** Anu, Marigina walikeen mi lan a yengen so. ra, ne yanfanma jaxuyaan nin tun, e bonne Koni a lan nen a fan birin na, a findi karamoxo mayenden, e fan yi mayenden. **14** Koni i tan, i fajin nun muxu dijixin na. **25** A lan nen a xa fe xaranxi feen naxan ma, i denkeleyaxi naxan ma matandine matinxin limaniyani alogo Ala xa a yati, lu na yi amasoto i karamoxone kolon. **15** liga e yi e kewanle maxete, e yi jondin kolon. Xabu i dii jore waxatini, i Kitabu Sarijnanxin **26** E yi xaxili soto, e e yete ba Yinna Manga yire sebexine kolon naxan noe xaxinla fiye Setanaa luti ratixine ra, e suxi naxanye ra alogo i ma lan kisi feen ma denkeleyaan xon Yesu e xa lu a sagoni.

3 A kolon fa fala a waxati donxene xodoxoma ayi nen. **2** Amasoto muxune findima nen wasodene nun gbeti xonxonne nun yete matoxone nun yandadene nun konbi tiine ra. E murute soto muxune ma, e findi wali fajin kolontarene nun dina kolontarene ra, **3** e nun hinantarene nun kininkintarene nun muxu xili kalane nun yete suxutarene nun muxu yee xodexene nun fe fajin rabane yaxune **4** e nun makenenma a mangayani. **2** Alaa falana fe yanfanterenne nun kunfadene nun yete yigboon kawandin ba, xa a fala waxatin fan, xa a mi

Alaa Muxu Sugandixin ma. **16** Amasoto Kitabun sebenla birin fataxi Ala nan na. A fan xaran ti seen nun tantanna yabi seen nun fe matinxin seen nun muxu xuru seen na tinxinna ma **17** alogo Alaa muxun xa kamali, waliseen yi lu a yii wali fajin birin ke xinla ma.

4 N na i yamarima Ala yetagi e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan faxa muxune nun muxu niiramane birin makitima, naxan

fan, i wekile. I muxune sənna fala, i e maxadi, nun Kelodiya e nun en ngaxakedenne birin. 22 i e ralimaniya, i yi e xaran dijan birin yi. 3 Marigin xa lu i niini. Ala xa hinan ε ra.

Amasoto waxatin fama nən, muxune mi tinma xaran kenden ma. E birama e yetə waxən feene nan fəxə ra, e lu karaməxəne malanjə e yetə xa, naxanye e xaranma e tunla rafan feene ma. 4 E yi e tunla ba jəndi falane ra, e yi e tuli mati taline ra. 5 Koni i tan, i xa i yetə suxu feen birin yi, i tunnafan tərəne bun ma, i Yesu a fe Xibaru Fajin nali, i yi i ya wanla birin nakamali. 6 Amasoto, n tan bata lu alo minse saraxa bəxənxina, n siga waxatin bata maso. 7 N bata yenge fajin so, n nan n ma giin danna li, n lu denkəleyani. 8 To xanbi ra, n tinxinyaan nə sətən kontənna sətəma nən Marigin naxan namaraxi n xa, a naxan fima n ma na loxəni, a tan naxan findixi kiti sa tinxinxin na. N tan kedenna mi a ra koni a fa feen xənla naxanye birin ma. 9 Kata, i fa n fema mafuren! 10 Dununiani ito to rafan Demasi ma, a bata n nabejin a siga Tesaloniki taani. Kiresen yi siga Galati yamanani. Tito yi siga Dalamatiya yamanani. (aiōn g165) 11 Luka nan keden pe fa n fema. E nun Maraka birin xa fa amasoto a nəe n maliye nən walideni. 12 N bata Tikiko rasiga Efesi taani. 13 I nəma fe waxatin naxan yi, n bata n ma gubaan nun n ma kedine lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa e xələ n xa a gbengbenna naxanye səbəxi kidine ma. 14 Siyakin Alesandire bata fe xələn liga n na han! Marigina a saranjə a wanla ra. 15 I fan xa a fe liga i yeren ma, amasoto a nxo falane matandi nən a paxin na! 16 N nan n yetə xun mafala singen naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n mali, birin yi n nabejin. Koni Ala nama e suxu na ra. 17 Marigin nan n mali, a yi n sənbə so alogo n xa kawandi kamalixin ba, siyane birin yi a mə, n yi xunba yatane də. 18 Marigina n xunbama nən fe paxin wanle birin ma, a yi n nakisi alogo n xa so a mangayani ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma habadan han habadan, amina. (aiōn g165) 19 N xa Pirisila nun Akila xəntən e nun Onesiforo a denbayana. 20 Erasite bata lu Kərenti taani, n bata Tirofime furaxin fan lu Miletı taani. 21 Kata, i xa fa benun xunbeli waxatin xa a li. Ewubulo i xəntən, e nun Pudən nun Linosi

Tito

1 N tan Pöli nan ito sebexi naxan findixi Alaa walikeen na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xerana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e jöndin kolon, e lu Ala kolonni. **2** Na denkeleyaan nun na jöndin fataxi habadan nii rakisin sotən yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na xabu waxatine foloni, Ala naxan mi noë wulen fale. (aiōnios g166) **3** A bata a falan makēnen a waxatini kawandin xon ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xon ma, en nakisima. **4** N ni ito sebexi Tito nan ma, n ma diin yetēna en ma denkeleyani. Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinanna nun bojë xunbenla fi i ma. **5** N bata i lu Kireti yamanani alogo feen naxan yitən daxi luxi, i xa na yeba, i yi denkeleya yamaan fonne dəxə taan birin yi fata n ma yamarine ra. **6** Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fe mi naxanye ra, jaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yate yetē suxutarene ra hanma xurutarene. **7** Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fe mi naxan na, amasoto Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yetē yigboon na, hanma bojë maxolona, hanma dələ minna, hanma naxan bojën mafuratę, hanma gbeti xənxənna tinxitareyani. **8** Koni a xa xəjnene yisuxu ki fajin, fe fajin xa rafan a ma, a xuruxi, a tinxin, a sarijan, a yetē suxi. **9** A xa a səbə so jöndin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa no bonne ralimaniye xaran kendeni, a yi fe matandine tantanna yita e ra. **10** Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaan falan tima, naxanye findixi murutedene ra naxanye fala fuune tima, e bodene rakunfa. **11** I xa ne deēne suxu, amasoto denbayla kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxa, e na ligama yagitarayaan nin nafulu feen na. **12** E yetēen kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, “Wule falan nan Kireti kaane ra waxatin birin, alo sube xajnene, fudi jaxinten salayaxine.” **13** Nöndin nan na falan na. Nanara, e sonna fala e xa kati alogo e xa denkeleya kenden soto, **14** e yi ba e tuli matiye Yahudiyane taline ra, e nun

yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mexi jöndin na. **15** Seen birin sarijan muxu sarijanxine yii, koni sese mi sarijan muxu xosixine nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e səndəmen birin xosixi. **16** Ne a falama nən a e Ala kolon, koni e e mexi Ala ra e kewanle yi. E haramuxi, e mi fala suxə, e mi noë wali fajin yo rabe.

2 Koni i tan ma falane xa lan xaran kenden nan ma. **2** A fala xemə fonne xa, a e xa e yetē suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e səbə so denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna ma. **3** A fala jaxalan fonne fan xa, a e kejaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dələ minne ra. E xa muxune xaran fe fajin ma **4** alogo e xa no sungutunne maxararnej e xemene nun e diine xanun kiin ma, **5** e findi jaxalan xuruxine ra, naxanye luma sarijanni, naxanye walima denbayani, e jenigen fan, e xuru e xemene ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayelevu. **6** I mən xa banxulanne fan nalimaniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi. **7** I tan yetēen xa findi misali fajin na i kewali fajine yi. I ya xaranna xa findi jöndin na binyeni. **8** I fala kendene ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yengefane xa yagi amasoto e mi fe yo toxi en tan na e naxan fale. **9** A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e kənen feen birin yi. E nama e tandi, **10** e nama e muja, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisima Alaa xaranna xa xunnayerenna soto feen birin yi. **11** Ala bata a hinanna makēnen muxun birin xa kisin sotoma naxan xon. **12** Na en xaranma nən, a en xa xetē Ala kolontareyaan fəxər e nun dunujna rafan feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunujnani ito yi, (aiōn g165) **13** en nema herin mame en yengi naxan ma, en ma Ala senbe kanna nun en nakisima Yesu a Muxu Sugandixina binyen makēnenma ləxən naxan yi. **14** A bata a yetē fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sariya suxutareyaan birin yi, a yi yama rasarijanxin soto a yetē xa, naxanye səbə soxi wali fajine rabaan ma. **15** I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i

yi e sənna fala i sənben birin na. Muxu yo nama muxune xəyine birin xəntən. Ala xa hinan ε i rajaxu.

3 A fala dənkəleya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yitən kewali fajin sifan birin xili ma. **2** E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitənne nun muxu dijnatine ra, e limaniya muxune birin xa. **3** Amasətə a foləni, xaxilitarene nun murutəde tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxən feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunuja yi gidi nabama jaxun nun xəxolnyaan nin. Xənnantənyaan yi lu en nun bodene tagi. **4** Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanunteyaan makenen en xa, **5** a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fo a kininkinna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xətə, en bari. En yi dunuja yi gidi nənən sətə Alaa Nii Sarıjanxin barakani, **6** a naxan defexin nagodo en ma, en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, **7** alogo en xa tinxin a yee ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisin sətə feen ma en keən na. **(aiōnios g166) 8** Nəndin nan na falan na. A xəli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e səbə so wali fajin ma. Na feene nan lan, ne nan tənə gbo muxune birin ma. **9** Koni i yətə ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle fəsəfəsən nun lantareyaan nun sənxə sənxən naxanye fataxi sariyan na, amasətə ne tənə mi na, e ligama fuyan. **10** Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a rəkolon waxatin naxan yi sanja ma keden han firin, i masiga na ra. **11** A kolon a na kanna xaxinli fuxi. A nəma yulubin ligama, a yətə yalagima. **12** N na Aritema rasiga i fəma waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n fəma Nikopoli taani, bayo n wəxi a xən ma, n xa xunbeli waxatin ti mənni. **13** I xa sariya karaməxə Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma. **14** Fə en ma muxune fan xa e xaran nən fe fajirabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa nə e mako xədəxəne gəsə, e mən nama lu dəxi fuu. **15** N fəxə ra muxune birin i xəntən. Nxu dənkəleya

Filemon

1 N tan Pøli naxan findixi kasorasaan na

Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna Timøte nan ito sebexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemon ma, 2 e nun Apiya nxu magilena e nun Arikipe nxu yenge so bodena e nun denkelyea yamaan naxanye e malamma i konni. 3 En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bojne xunbenla fi ε ma. 4 Filemon, n nemā n ma Ala maxande waxati yo yi, n barikan birama a xa nēn i ya fe ra, 5 amasotō n bata a me i denkelyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mōn a yama sarijanxin birin xanuxi. 6 N na Ala maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkelyaan na, na xa a ligi fe

fajin birin kolon ki fajin, en naxanye sotoxi Alaa Muxu Sugandixin barakani. 7 Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sewa gbeen fi n ma, a yi n nalimaniya, bayo i bata yama sarijanxin birin nii yifan e ma. 8 Nanara, hali n to nœsusue i yamare Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa, 9 koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pøli xemē fonna, e nun iki kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. 10 Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni. 11 A tonō mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tonōn luma en birin ma nēn. 12 N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafan n ma alo n niina. 13 A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. 14 Koni n mi waxi fefe ligi feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fajin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i yēnige ma feen na. 15 Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nēn waxatidi tun, alogo i mōn xa a soto habadan, (aiōnios g166) 16 anu konyi gbansan mi fa a ra sōnōn, koni a bata dangu konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini. 17 Nayi, xa i n yatexi i xoyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi. 18 Xa a tinxitareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa

sena nde raxete i ma, na goronna sa n tan xun ma. 19 N tan yetcen nan ito sebexi n yiin na,

n tan Pøli. N na i yi raxetema nēn, koni n mi

waxi a fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so n yi. 20 Ngaxakedenna, yandi na fe fajin

liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa

Muxu Sugandixin barakani. 21 N to laxi i ra a i

n xuiin suxuma nēn, n xa ito sebe i ma. N na a

kolon i nde ligama nēn dangu n ma falan na.

22 I mōn xa yigiyi banxina nde yitōn n yee ra

amasotō n laxi a ra, n mōn xetema nēn ε ma ε

Ala maxandin barakani. 23 Epafirasi naxan n

fema kasoon na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe

ra, na i xontōnma. 24 N walike bodene Maraka

nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin

i xontōn. 25 Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu

Sugandixina hinanna xa lu ε niini.

Heburune

1 Waxati danguxini, Ala falan ti nən en benbane
xa nabine xən sanja ma wuyaxi nun ki
wuyaxi yi. **2** Koni a falan tixi en tan xa waxati
rajanji ito nin a Dii Xəmen xən. A bata daala
birin sa a Dii Xəmen sagoni alo a keəna. A
dunuja daxi a tan nan baraka yi. (aiən g165) **3**
Alaa Dii Xəmen findixi a binyen nərən nan na.
Ala maligan yetəen nan a ra. A dunuja yisuxi a
falansənben nan na. A to yelin yulubi xafarin
nakamale, a yi dəxə Ala Sənben Birin Kanna
yiifanna ma ariyanna yi. **4** Alaa Dii Xəmen tiden
yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma
naxan dangu e xinle ra. **5** Bayo, Ala mi a falaxi
a maleka yo xa, a naxa, “N ma dii xəmen nan i
tan na, n bata findi i fafe ra to.” A mən mi a
fala maleka yo xa, a naxa, “N findima nən i fafe
ra, i fan yi findi n ma dii xəmen na.” **6** Ala to
a diin nafa dunuja yi alo dii singena, a mən
naxa, “Alaa malekane birin xa a batu.” **7** A mən
yi a fala malekane fe yi, a naxa, “Alaa malekane
luma nən alo foysa, a walikene yi lu alo təe
degena.” **8** Koni a mən yi a fala a dii xəmena
fe yi, a naxa, “Ala, i luma nən i ya mangaya
gbədeni habadan! I ya manga dunganna yi findi
tinxinyaan taxamasenna ra. (aiən g165) **9** Tinxinna
rafan i ma, fe jaxin mi rafan i ma. Nanara,
Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene xa a sewa
turen sa i xunni i sugandi feen na.” **10** A mən
naxa, “Marigina, i bəxə xənna da nən xabu a
foləni. I yii foxən nan kore xənna ra. **11** Ne birin
danguma nən, koni i tan luma nən na. Ne birin
forima nən e kala alo dugina. **12** I yi e yisa alo
domana, e yi masara alo dugina, koni i tan luma
nən i kiini, i siin fan dan mi na mume!” **13** Ala
mən mi a fala a maleka yo xa, a naxa, “Dəxə n
yiifanna ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun.”
14 Malekane mi findixi Alaa walike totarene
xan na ba, a naxanye rasigama kisi muxune
malideni?

2 Nanara, en bata feen naxanye mə, fo en
xa en jəxə lu nən ne xən alogo en nama
kiraan bejin. **2** Amasətə, malekane fa xərayaan
naxanye rali en benbane ma lan sariyan ma,
ne birin suxutareyaan saranma nən a kala

muxune ra alo a daxa kii naxan yi. **3** Nayi,
en fa ratangama di, xa en na en mə kisi gbee
sifani ito ra, Marigin yetəen singe naxan nali,
na xanbi ra, a ramə muxune fan yi a jəndin
yita en na? **4** Ala fan e sereya baan fari sa nən
taxamasenne nun kabanako feene nun sənbe fe
sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sarıjanxin kəwanle
yitaxun e ra a sagoni. **5** Awa, en yire famatəon
naxan ma fe falama, Ala mi na luma malekane
xan sago yi. **6** Koni sereyani ito səbəxi Kitabun
yirena nde yi, a naxa, “Nanse dəjəxən na, i to i
yengi dəxi a xən. Nanfera i jəxə luxi adamadiin
xon? **7** I a daxi nən, a nərən yi maso malekane
ra. I binyen nun xunnayerenna fi a ma. **8** I
bata seen birin lu a bun.” A to seen birin luxi
adamatina nən bun, Ala mi sese lu naxan mi
xuru a nən bun. Hali na, iki en mi a toma
fa fala seen birin muxuna nən bun ma. **9**
Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu magodo
nen waxati dungidi dangu malekane ra, alogo
a xa faxa masətə Alaa hinanna xən muxune
birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a
xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan
ma. **10** Ala naxan seen birin da a yetə xi, a yi
waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi
lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tərən
xon. **11** Bayo Yesu naxan muxune rasarijanma
e nun a naxanye rasarijanxi, ne birin fafe
keden. Nanara, Yesu mi yagima a fale ne ma,
“Ngaxakedenne.” **12** A naxa Kitabuni, “N na
naxa, “Nxxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye
i xinla ralima nən ngaxakedenne ma. N ni i
matəxəma nən yamaan ye.” **13** Kitabun mən
naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mən naxa,
“Nxxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye
fixi n ma.” **14** Nayi, bayo Yesu a muxune findixi
adamadiine nan na fati bənden nun wunli,
Yesu fan yetəen bata lu alo e tan. Na ma, a yi
Yinna Manga Setana halagi a yetəna sayaan xən
ma sənben yi naxan yiifanya xun na. **15** A
na ligaxi nən alogo naxanye yi sayaan gaxun
konyiyani e dunuja yi gidini, a xa ne xərəya.
16 Amasətə a mi faxi malekane xan malideyi,
konfə Iburahima bənsənne. **17** Na nan a ligaxi, a
yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a
xa no saraxarali kuntigiyaa wanla ke Ala xa
kininkininna nun təgəndiyani, a yi Ala solona

yamaan yulubine xafari feen na. **18** Bayo Setana Ala xolo ndee ma jee tonge naanin? Naxanye kataxi a xa a fan natantan, a tan yeteen yi toro yulubin liga, e faxa tonbonni. **18** Ala a kolo ndee na feni, nayi, a ferena a xa, a yi muxune mali e a fe ra, a e mi soe a matabu yireni? Naxanye nema e ratantan feene de waxatin naxan yi. **17** tondi a falan suxe, a yi falan tima ne nan ma fe yi.

3 Nanara, ngaxakeden muxu rasarijnanxine,

Ala bata e tan naxanye xili, e xaxili lu Yesu a fe xon, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani. **2** Muxu togondiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi. **3** Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yeteen na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. **4** Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. **5** Musa tan togondiya nen wali kedeni Ala xa a banxin mumeni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. **6** Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xem'en naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wekile, en yi en ma yigin namara en naxan matoxoma. **7** Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa, "Xa e Ala fala xuiin me to, **8** e nama e bojeni xodoxo alo e yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi, e yi matoon xun ti Ala ra tonbonni. **9** E benbane n bunba nen menni, e yi n matandi, hali e to n kewanle birin to jee tonge naanin. **10** Nayi, n xolo nen na waxatin muxune ma, n naxa, 'E bojen makuya n na waxatin birin, e mi n ma kiraan xon.' **11** N yi n kolo n ma xoloni, n naxa, 'E mi soe n ma matabuden mume!'" **12** Ngaxakedenne, e a liga e yeren ma, boje naxin nun denkeleyatareyaan nama lu e sese yi naxan a lige e xete habadan Ala foxo ra. **13** Koni e bode ralimaniya loxo yo loxo, fanni en mon na waxatini Kitabun naxan ma fa fala "To" alogo e tan nde nama tantan yulubin xon, e tengbesenje ayi. **14** Amasoto en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma togondiyaan singeni, han a rajanna. **15** Kitabun naxa, "Xa e Ala fala xuiin me to, e nama e bojeni xodoxo alo e yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi." **16** Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan me, e murute a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. **17**

En bata a to nayi, fa fala e mi yi noe soe matabuden lan e denkeleyatareyaan ma.

4 Nayi, Ala to en tuli sa, a en noe soe nen a

matabuden, en na a liga en yeren ma nayi alogo e tan nde nama lu alo e fulaxi na ra. **2** Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nen en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan naxan me, na tono yo mi lu e tan ma, amasoto naxanye a rame, ne mi a susu denkeleyani. **3** En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabuden alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa, "N bata n kolo n ma xoloni, n naxa, 'E mi soe n ma matabuden mume!'" Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunupna da waxatini. **4** Amasoto ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, "Ala yi a matabu a wali keen xii soloferede loxoni." **5** A mon naxa Kitabun yireni ito yi, "E mi soe n ma matabuden mume!'" **6** Na bunna nen fa fala ndee gbeteye soe nen, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin me, e mi so lan e fala susutareyaan ma. **7** Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mon yi loxo nenen sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na loxo nenen xili sa fa fala "To." A naxa, "Xa e Ala fala xuiin me to, e nama e bojeni xodoxo." **8** Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabuden nun, Ala mi yi loxo gbete a fe fale na xarbi ra. **9** Na bunna nen fa fala matabuden mon Alaa yamaan xa yeen na. **10** Amasoto muxu yo so Alaa matabuden, na fan a matabuma nen alo Ala a matabuxi kii naxan yi. **11** Na ma, en kata en so matabuden, alogo muxu yo nama findi fala susutaren na alo en benbane. **12** Amasoto Alaa falana, niiramaan na a ra, a senben gbo, a deen xanxan dangu silanfanna de firin kanna ra. A soma nen han a sondomen nun niin yeteen fata, e nun fatin nadoxodene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nen. **13** Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentegema nen a xa. **14** Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu

Alaa Dii Xemena, nayi en na en sôbë so en ma denkeleyani, en naxan ma fe falama yamani. bata e yete xaran fe fajin nun a jaxin tagi rabaan ma.

15 Amasotø en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nén a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. **16** Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbèdèn na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna sotø en makoon naxanye ma.

5 Saraxarali kuntigine birin sugandima nén adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. **2** E nœ xaxilitarene nun muxu tantanxine famunje nén, bayo e tan fan yeteén tantanma. **3** E yulubi xfafari saraxane bama e tan yetena fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. **4** Muxu yo mi saraxarali kuntigyaan xunna kenla fenjé a yete xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi. **5** A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen sotø a yete ra, koni Ala a fala nén a xa, a naxa, “N ma dii xemen nan i tan na, n bata findi i fafe ra to.” **6** A mòn yi a fala Kitabun yire gbètè yi, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.” (**aiōn g165**) **7** Yesu yi dunujia yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yeegen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi nœ a rakiss sayaan ma. Ala yi a xuuin name bayo a yi xuruxi a ma. **8** Koni hali Alaa Dii Xemén to a ra, a a xaran nen fala suxun ma a töröne yi. **9** Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin sxuxuma. (**aiōnios g166**) **10** Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi. **11** Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na ε xa lan feni ito ma, koni a yeba raxolo ε xa, bayo ε mi a famuma xulen. **12** A yi lan nun ε yi findi karamoxone ra waxatini ito yi, anu han iki ε makoon mòn ε xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. ε luxi alo dii jören naxan mòn xijen na bayo ε mi donse xodexen dii jören nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. **14** Koni fonne nan gbee donse xodexen na. Naxanye denkeleya bata koxø, ne

6 Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeeen na, hali en nama fa xete fe folone ma sónon alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma, **2** e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. (**aiōnios g166**) **3** Xa Ala tin, en sige nén yeeen na. **4** Amasotø naxanye bata yi kénenna sotø sanja ma keden, e Ala kisin sotø, e yi Alaa Nii Sarijnanxin sotø, **5** naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatooen senbene, (**aiōn g165**) **6** ne na ba denkeleyani, e mi fa nœ raxete sónon, e mòn yi tubi. Amasotø ne luxi nén alo e mòn Alaa Dii Xemén nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi. **7** A misaala, bɔxøn naxan tule igen sotøma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. **8** Koni bɔxøn naxan jianle nun tansinne tunna raminima, na tɔnɔ mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, tēen yi a gan. **9** Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbètè nan ε tan yee ra lan ε kisi feen ma. **10** Bayo tinxitare mi Ala ra. A mi jiinanma ε wanle xɔn, e nun ε xanuntenyaan naxan yitaxi a ra ε to a yama sarijianxin malima han iki. **11** Nxu waxyi a xɔn ma, ε keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo ε yengi seen naxanye ma, ε ne sotø. **12** Nxu mi waxyi, ε xa tunnaxolo ayi. Koni fɔ ε xa na denkeleya muxune raliga naxanye dijna alogo Ala ε tulì saxi naxan na, ε na sotø. **13** Ala Iburahima tulì sa waxatin naxan yi, a yi a kolo a yete yi, bayo muxe mi na a koloε naxan yi naxan gbo a tan xa. **14** A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nén han! I bɔnsɔnna wuyama ayi nén.” **15** Iburahima yi dijna, a yi a legeden, Ala a tulì sa naxan na, a yi na sotø. **16** Adamadiine e koloε fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kolo yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi. **17** Nanara, Ala yi Iburahima tulì sa, a yi a kolo alogo naxanye yi lan e na feen sotø, ne

xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. **18** xanbi ra nun naxan luxi alo Məlikisedeki hali Ala na liga nən alogo en tan naxanye a falan ba Haruna bənsəonne ra. **12** Bayo saraxaraliyan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa na masara, fo sariyan fan xa masara. **13** Feni limaniya ki fajni, a to na yitaxi en na fe firinna itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bənsən xən, naxanye mi maxətə, Ala mən mi wulen gbetəni, saraxaraliin munma yi mini bənsəonna fale. **19** Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma naxan sigama han yire sarijanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani **20** Yesu singe soxi en xa dənaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Məlikisedeki.

(aiōn g165)

7 Məlikisedeki nan yi Salemi mangan na e nun

Kore Xənna Alaa saraxaralina. Iburahima yi kelima yengəni waxatin naxan yi, a mangane no naxan yi, Məlikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. **2** Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Məlikisedeki xinla bunna nəen “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mən yi a ra nun, na fan bunna nəen “Bəjəe Xunbeli Mangana.” **3** A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan folon nun a rajanna mi kolon. A luxi nən alo Alaa Dii Xemena naxan luma saraxaraliyani habadan. **4** E a gbo kii mato, hali en benba Iburahima yetəen seen naxanye tongo yengəni, a ne yaganna so a tan nan yii. **5** Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bənsəonne lan e xa yaganna so Lewi bənsəonna muxune nan yii, saraxaraline. Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Iburahima bənsəonna nin. **6** Məlikisedeki tan mi yi findixi Lewi bənsəonna muxu ra, koni a yaganna sətə nən Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. Məlikisedeki yi duba a xa. **7** Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba sətən na. **8** Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nən, koni Məlikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. **9** Na kui a luxi alo Lewi bənsəonna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nən Məlikisedeki xa Iburahima sabun na. **10** Bayo Lewi bənsəonna muxune mən yi e benba Iburahima fatini, a naralan Məlikisedeki ra waxatin naxan yi. **11** Xa feene yi nəe rakamale Lewi bənsəonna saraxaraliyan barakani nun, yamaan sariyan sətə naxan xən, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbetə ma na

naxan yi. **14** A kolonxi nayı fa fala en Marigin barixi Yuda bənsəonna nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bənsəonna fe fala. **15** Feni ito fixama nən dangu na ra xa saraxarali gbetə fa naxan luxi alo Məlikisedeki **16** naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xən a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan sənbə xən. **17** Amasətə Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Məlikisedeki yi kii naxan yi.” (aiōn g165) **18** Awa, yamari fonna bata ba na a sənbətareyana fe ra, a tənə to mi yi na.

19 Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi. **20** Na fe nənen mi tixi kələn xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kələ sifan mi ti. **21** Koni Yesu findixi saraxaraliin na kələn nan xən, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa, “Marigin bata a kələ, a mi a xuiin maxətemə, a naxa, ‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’” (aiōn g165) **22**

Kələni ito bata Yesu findi layirin xui kəndən na en tan xa. **23** Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, **24** koni Yesu tan luun nən habadan. A saraxaraliyan fan luma nən habadan. (aiōn g165) **25** Nayi, a nəe muxune rakise nən yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasətə a tan luma nən habadan Ala solona fe nan na. **26**

En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe naxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xənna ma. **27** A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasətə ne saraxan bama ləxə yo ləxə e yetə yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yetə ba nən saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. **28** Musaa sariyan yi adamadi sənbətarene nan dəxəmə saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kələ falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xemən nan dəxəmə naxan bata yelin kamale han habadan. (aiōn g165)

8 En ma falan birin xunna nan ito ra: En batu bubun ti nen nayi. Na bubun kui singen yi ma Saraxarali Kuntigin doxi Alaa Mangaya xili Yire Sarijanxina. Lenpune doxo seen yi na, gbeden yiifanna ma ariyanna yi. **2** A walima e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala yire sarijanxin yeteni, Marigina a yete batuden ma. **3** Ye masansan dugin firinden xanbi ra, naxan tixi, adamadiine mi naxan ti. **3** Saraxarali bubu kui gbede yi na naxan yi xili Yire Sarijanxi kuntigin birin doxi nen alogo e xa kiseene nun Fisamantenna, **4** e nun a wusulan saraxa gande saraxane rali Ala ma, nayi fo sena nde xa lu xema daxina, e nun a Layiri Kankirana. Xemaan a fan yii a naxan be saraxan na. **4** Xa a yi yi saxi na kankiraan birin ma. Xema kundidin dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na yi na kui, Manna doneen fan yi na kui. Haruna nun, amasoto gbedeye na naxanye Ala kiseene dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. **5** Na majingi e nun geme walaxane layirin yi sebexi saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, naxanye ma. **5** Na Layiri Kankiraan xun ma, men findixi ariyanna fe misaala nun a nininna maleka gubugubu kan noroxine sawuran yi na. nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi E gubugubune yi bandunxi kankiraan deraganla Ala Batu Bubun tima, a naxa, “A liga i yeren xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra feene birin yeba iki. **6** Feene birin to yitən na geyaan fari kii naxan yi.” **6** Koni iki, Yesu bata kiini, saraxaraline yi soma nen na yire singeni wanla soto naxan fisa saraxaraliin bonne wanla waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. **7** xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Koni yiren firinden, saraxarali kuntigin nan Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, tun keden yi soma na sanja ma keden neen ne fan a fonna xa. **7** Xa fe yo mi yi layiri singen bun ma. Anu, fo a saraxan wunla xali, a yi a rali na nun, en mako mi yi fa a firinden ma nun. a yete yulubine nun yamaan yulubine xafari **8** Koni Ala yi feen to a muxune ra, a yi a fala, seen na. **8** Alaa Nii Sarijanxin munma yi a a naxa, “Marigin naxa, ‘Na waxatin fama, n kiraan makenen yamaan yi soma yire sarijanxi layiri nenen xidima nxu nun Isirayila nun Yuda fisamantenni naxan xon Ala batu bubu singen yamane tagi waxatin naxan yi. **9** A mi ligama yi tixi waxatin naxan yi. **9** Misaala nan na ra alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan tagi, n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi noe Ala batu yamanani. Amasoto e mi n ma layirin suxu, muxune sondome ne sarijanje. **10** Tonna nan n fan yi e rabepin.’ Marigin naxa na kiini. **10** tun yi ne ra lan doneene nun min seene ma Layirin ni i ra, n naxan xidima nxu nun Isirayila e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yamaan tagi. Marigin naxa iki: Na waxatin na yi daxa han waxati nenen yi a li. **11** Koni Alaa dangu, n na n ma sariyane sama nen e xaxinli, Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin n yi e sebe e bojeni. N findima nen e Ala ra, e yi naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi findi n ma yamaan na. **11** Muxu yo mi fa a boden fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi maxaramma, muxu yo mi a fale a ngaxakedenna naxan tixi, dunujia gbee mi naxan na. **12** Yesu xa, a naxa, ‘I xa Marigin kolon,’ bayo e birin to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi koton n kolonma nen, keli muxudin ma han muxu wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a gbeena. **12** N dijama nen e tinxtareya ma, yete wunla nan ba sanja ma keden pe, a yi en n yi e yulubine xafari.” **13** Ala to na layirin xunba habadan. (aiōnios g166) **13** Amasoto koton xili sa a nenen, na bunna neen a nenen bata wunla hanma turana, e nun jinge gile ganxin lu a fonna joxoni. Seen naxan bata fori, na xubena, xa ne xuya muxu xosixine ma, na yi tunumma nen.

9 Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sarijanxina fe ma dununa muxune naxan tixi a xa. **2** E Ala

to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi koton xili sa a nenen, na bunna neen a nenen bata wunla hanma turana, e nun jinge gile ganxin lu a fonna joxoni. Seen naxan bata fori, na xubena, xa ne xuya muxu xosixine ma, na yi e fati benden nasarajan, **14** nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla senben gbo dangu na ra! Amasoto, a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sarijanxin barakani. Na

wunla en səndəməne sarijanma nən kewali jaxine ma naxanye en faxama, en yi no habadan Ala batue. (aiōnios g166) 15 Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nənen sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa no habadan keen sotə, a e tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. (aiōnios g166) 16 Amasoto xa layirin xidixi lan muxuna nde kəe yitaxunna ma, na mi kamale fə na kanna na faxa. 17 Keen mi taxunma fanni a kanna mən jee fə a na faxa, a layirin yi rakamali. 18 Nanara, hali layiri singen yetəna, a mi folo benun wunla xa mini. 19 Musa to yelin yamarine birin fale yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kətəne wunla tongo, e nun igena, e nun yexəx xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jəxəndən na naxan xili hisopina. 20 A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala ε yamarixi naxan suxu feen ma.” 21 Musa mən yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma. 22 Sariyan kui, fayida seen birin nasrijanxi wunla nan xən, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare. 23 A yi daxa na seene xa rasaripan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yetəen yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. 24 Amasoto Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, denaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yetəen nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. 25 A mi soxi a yetə badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jee yo jee sube wunla ra a yii. 26 Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi tərəma nən nun sanja ma wuyaxi xabu dunuja da waxatina. Koni iki, waxati rajnanni, a bata mini kənenni sanja ma keden han habadan, a a yetə ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. (aiōn g165) 27 Adamadiiine birin faxan nən sanja ma keden pe, na xarbi ra kitin yi a li. 28 Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mən fama

nən, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10 Musaa sariyan findixi fe famatəne maligan nan na, e tan yetəen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi nəe Ala batu muxune rakamale. 2 Xa e yi nəe na ra nun, muxune mi yi luye e be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nən nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yetə kolonje yulubi tongon na nun. 3 Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nən. 4 Amasoto turaan wunla nun siin wunla mi nəe yulubin janje mume! 5 Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa, “I mi wəxi saraxane nun kiseene xən, koni i bata n fati bəndəni tən n xa. 6 Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma. 7 Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N tan ni i ra. N ma fe səbəxi Kitabuni. Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.’” 8 Awa, a naxan singe fala, a naxa, “Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.” Anu, sariyana e ba feen yamarixi. 9 Na xanbi ra, a mən yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni.” Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nənen na. 10 Yesu Alaa Muxu Sugandixin a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati bəndən ba saraxan na, na en sarijanma nən sanja ma keden pe han habadan. 11 Saraxaraline birin e wanla kəma ləxə yo ləxə. E saraxane bama yeyə, naxanye mi nəe yulubin xafare mume! 12 Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi dəxə Ala yiifanna ma han habadan. 13 Iki a Ala maməma alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma. 14 Amasoto muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xən han habadan. 15 Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa, 16 “Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima: Na waxatin na dangu, n nan n ma sariyane sama nən e bənəni, n yi e səbə e xaxinla ma.” Marigin naxa na kiini. 17 A mən naxa, “N mi fa n xaxili luma e yulubine nun e sariya kala feene xən sənən.” 18 Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra. 19

Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen rabepin, bayo a findima nen kōntōn gbeen na ε na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla xa. **36** Ε makoon tunnafanna ma, alogo ε na Ala barakani. **20** A so dēen naxan nabixi en xa, sagoon liga, a ε tuli sa naxan na, ε yi na sotō. **37** kira nēnen nan na ra naxan tixi nii rakisin Amasōtō Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, ma, en noe sige ye masansan dugin xanbi ra “A bata lu ndedi, siya di, naxan fama, na yi fa, naxan xōn, kiraan naxan findixi a fati benden a mi fa buma. **38** Koni n ma tinxin muxun nii na. **21** En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu rakisin sotōma nen a denkeleyaan xōn. Anu, xa Banxin xunna, **22** nayi, en xa en maso Ala ra naxan xēte a xanbi ra, na kanna mi n kenenje.” bōjne sarijanxin nun denkeleya defexini, en **39** En tan mi xetēma en xanbi ra, en yi halagi, bōjen to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla koni en luma denkeleyani nen, en niin yi kisi. en yalagima naxanye ma, en fati benden to maxaxi ige sarijanxin na. **23** En lu en tiye en yigina fe ra yamani, amasōtō naxan en tuli saxi, na tinxin. **24** En na en jōxō lu en bode xōn ma, en yi en bode rawekile xanuntenyaan nun wali fajni rabaan ma. **25** En nama en me en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a ligē kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigina loxōn toon masoe. **26** En yelin xanbini jōndin kolonna sotō, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin ligē, saraxa mi fa en yii sōnōn yulubin mafelu feen na, **27** fo kiti famatōon nun tēe gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. **28** Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kininkinintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba. **29** Awa, na kanna mi saranje a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xemena fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafeyā naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasato? **30** Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeejōxōo tiin na, n tan nan donle saranma e yatene ra.” E nun mōn, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nen.” **31** Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra. **32** Na loxō singene fe xa rabira ε ma, ε Alaa kēnenna sotō waxatin naxan yi. ε tunnafan nen yenge xōdexen nun tōrōyani na waxatini. **33** E yi ε konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, ε tōrō. Waxati gbete, naxanye na fe sifan sotō, ε kafu nen ne ma. **34** ε yi kininkinin kasorasane ma, ε yi tin sewani muxune yi ε yii seene tongo, bayo ε yi a kolon fa fala ε yii se fisamantenne ramaraxi habadan. **35** Nayi, ε xaxili ragidixi naxan ma, ε nama na

11 En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. **2** A singe ra muxune sereya fajin sotō e denkeleyaan nan xōn. **3** Denkeleyaan xōn, en na a kolon fa fala dunuja daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra. (*aiōn g165*) **4** Denkeleyaan xōn, Habilia yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yeteen yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xōn, hali Habilia to bata faxa, koni a mōn falan tima. **5** Denkeleyaan xōn, Xenoki yi te kore xonna ma, a mi faxa, a mi fa to sōnōn. Amasōtō Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na serejōxoyaan sotō nun fa fala a bata Ala kēn. **6** Muxu yo mi Ala kēnjenje denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fo na xa la a ra nen fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kōntōna fima nen. **7** Denkeleyaan xōn, Nuhan to rakolon fe famatōne fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yēeragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuja muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan sotō a kēen na denkeleyaan xōn. **8** Denkeleyaan xōn, Ala to Iburahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sotōma a kēen na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan yi. **9** Denkeleyaan xōn, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a dōxō mēnni xōneyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a ligā kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na kēe kedenna ra. **10** Amasōtō Iburahima yi taan nan mamēma nun naxan beten sa kii kēnde, Ala naxan ma fe yitōn, a yi a ti. **11** Denkeleyaan xōn, Iburahima fan yi senben sotō a nō diin sotē hali

a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan xon, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu na, amasoto naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na mangan xolo feen na. A yi a tunnafan alo a kanna tinxinyaan na. **12** Nanara, hali faxan to yi Ala totaren toma nun. **28** Denkeleyaan xon, bata yi maso a ra, a bonsor wuyaxi bari nen, a yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla yamarine naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xon suxu, a wunla xuya banxine deene ma alogo jemensinna naxanye xasabin mi noe yate. **13** Na Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene muxune birin faxa denkeleyaan nin. Ala e tuli sa faxa. **29** Denkeleyaan xon, Isirayila kaane yi Baa naxanye ra, e mi ne soto, koni e to nen wulani, Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xogen nun kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni. sigatiin nan tun e tan na dununiani ito yi. **14** **30** Denkeleyaan xon, Yeriko taan nabilinna yinna Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nen fa yi bira, e yelin xanbini a rabilinje xii solofer. fala a e doxoden nan fenma e yete xa. **15** E keli **31** Denkeleyaan xon, yalunde jaxanla Raxabi mi yamanan naxan yi, xa na xonla yi e suxu nun, halagi denkeleyatarene xon, amasoto a xerane waxatina nde e yi feren sotoma nen e xete na. yisuxu nen ki fajin naxanye yi taan nakorosima **16** Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan wundoni. **32** N mon nanse fale? Waxati mi n findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala yii, n Gedeyon ma fe fala, hanma Baraki hanma ma, e na a xili a e Ala, amasoto a bata taani ton Samison hanma Yefite hamma Dawuda hanma e xa. **17** Denkeleyaan xon, Ala to wa Iburahima Samuyeli hanma nabine. **33** Ne yamanane no kejaañ fesefese feni, Iburahima mi tondi Isiyaga denkeleyaan nan xon. E tinxinyaan liga. Ala e be saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin tuli sa naxan na, e yi na soto. E yi yatane de a dii xeme kedenna be saraxan na, **18** hali Ala to xidi. **34** E teen senben natu. E tanga silanfanna bata yi a fala a xa nun, a naxa, "Naxanye yatema ma, e senbetareyaan yi masara senben na, e i bonsonna ra, ne minima Isiyaga bonsonna fangan soto yengeni, e sofa xognene kedi. **35** nin." **19** Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala Naxanla ndee faxa muxune yi xete e ma keli noe Isiyaga rakel nen sayani. A dii xemen mon sayani. Muxu gbete yi jaxankataxi, koni e tondi yi raxete a ma, na feen yi findi taxamasenna e xunbe alogo e xa marakeli fisamantenna soto ra. **20** Denkeleyaan xon, Isiyaga yi duba Yaxuba sayani. **36** E yi ndee magele, e yi ndee bulan. nun Esayu xa lan waxati famatone ma. **21** E yi ndee xidi, e yi e sa kasoon na. **37** E yi e Denkeleyaan xon, benun Yaxuba xa faxa, a duba magolon. E yi ndee yixaba seraan na. E yi ndee nen Yusufu a dii xeme keden kedenne birin xa. faxa silanfanna ra. Ndee yi maraberi baxi yexee A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii batu. **22** Denkeleyaan xon, benun Yusufu xa faxa gelixi, e besenxonyaxi, e jaxankataxi. **38** E yi waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen xuyaxi ayi burunna xun xon geyane fari. E doxo fala nen Misiran yamanani, a yamarin fi lan a faranne nun yinle ra. Anu, e tan noron mi lan binbina fe ma. **23** Denkeleyaan xon, Musa bari dunupa muxune ye. **39** Na muxune birin sereya waxatin naxan yi, a soto muxune yi a luxun fajin soto e denkeleyaan nan xon, anu, Ala e kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii fajin nan tuli sa naxan na, e mi na soto. **40** Koni Ala bata a yi a ra, e mi gaxu mangana tonna yee ra. **24** ragidi a xa fe fajini ton en xa alogo na muxune Denkeleyaan xon, Musa to gbo, a mi tin e xa fe nama kamali en xanbi.

a xili fa fala Misiran Mangana dii temena dii xemena. **25** A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa jaxankata e bode xon, benun a xa lu yulubini jaxunni naxan mi buma. **26** A yi rafan a ma, a xa jaxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle soto bayo a yeen yi tixi a konton famatoon na. **27** Denkeleyaan

12 Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en me en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xatajoxoya giini naxan nagidixi en ma. **2** En na en yeen ti Yesu ra, naxan denkeleyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mon a rakamalima. A tan

naxan a me səwan na naxan yi finde a gbeen nun kunda yidimixin nun foyena. **19** E mi xota na, a yi a wekile faxan ma wudin fari, a mi na xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mexi alo ne. yagin yate. Na xanbi ra, a yi doxə Alaa manga E fala xuiin me waxatin naxan yi, e yi Musa gbeden yiifanna ma. **3** E miri Yesu ma naxan mafan, a e nama fa fala gbete me sonon. **20** dijna yulubi kanne bəsenxonya gbee sifani ito Amasətə e yi gaxuxi Ala yamarin yee ra, naxan bun ma alogo e niin nama rafərə, e yigitə. a fala, a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan **4** Amasətə e munma yulubin yenge singe han ma, a xa magolən han a faxa hali subena.” **21** e wunla yi mini. **5** E bata jinan na falan na, Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a Ala e ralimaniya naxan na, a xili fa fala “A naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.” **22** diine.” A naxa, “N ma diina, Marigin nema i Koni e masoxi Siyon geyaan nan na, habadan xure, i nama yo na ma. A nema i sənna yite Alaa taana, Yerusalən ariyanna yi. A maleka i ra, i bəjənən nama kala. **6** Amasətə Marigina wuli wuli wuyaxi malanxi naxajanaxani. **23** E bata a xanuntenne xuruma nen. A naxanye birin maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, yatexi a diine ra a ne fe naxine saranma e ra naxanye xili sebəxi ariyanna yi. E bata maso nen.” **7** E torone yisuxu e yi, bayo Ala e xuruma Ala ra, muxune birin ma kitisana. E bata maso nen alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi tinxin muxune ra naxanye niin sarijan. **24** E a xuruma? **8** Xa Ala mi e xuruma alo a lan birin bata maso Yesu ra naxan layiri nenen tənxi, ma kii naxan yi, na luxi nen alo e mi findixi a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habilə a diine ra fə muxu gbeteña diine. **9** En birin wunla gbeen xa. **25** E a liga e yeren ma naxan fafane en xuruma dunuya yi, en yi e binya. A mi falan tima e xa, e nama tondi na xuiin name. lanje nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu Amasətə Ala to Isirayila kaane rakolon dunuya ne ra, en yi nii rakisin sotə? **10** En fafane en yi, e tondi nen, e yi naxankata. Nba, en tan xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii kisima nayi di, xa en tondi na falan me naxan naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna fataxi ariyanna ra? **26** Na waxatini, a fala xuiin nan ma, alogo en xa a sarijanna sotə. **11** Muxun bəxən naxuruxurun nen, koni iki a bata en tuli nema xure, a mi səwə na ra bayo a xələ. Koni sa, a naxa, “N mən bəxəni maxama nen sanja dənxeñ na, naxanye xuruxi, ne a tənən sotəma ma keden e nun kore xənna fan.” **27** Fa fala, nen bəjə xunbenla nun tinxyanyi. **12** Nanara, e “sanja ma keden” na bunna nəen, naxan yo xa e xadan yiine yixədəxə, e yi e xinbine sənbə yimaxama dunuya yi, a na bama nen alo dali so ken! **13** E sigan ti kira tininxine nan xən, seene. Naxanye mi mamaxə, ne yi lu. **28** Nanara, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna en to mangayaan sotəma naxan mi mamaxə, en nama kala, fə e kendəya. **14** E yixədəxə, lanna xa barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tınnə kui lu e nun muxune birin tagi, e mən yi sarijan. binyen nun gaxuni. **29** Amasətə en ma Ala mən Amasətə muxu yo mi Marigin təs sarijnanna luxi nen alo halagi ti təəna.

xanbi. **15** E a liga e yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. E sese nama liga alo sənsi salen xələn naxan solima, a yəngəne rakeli e tagi, a e wuyaxi dabari. **16** E a liga e yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na. **17** E a kolon fa fala dənxeñ na, a wa nen keen duban xən a baba yii, koni a mi a sotə. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxətə mume, hali a to wuga. **18** E mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin dinje naxan na e nun təen nun dimin

13 E lu ngaxakedenyaa xanuntenyani. **2** E nama jinan xəjə yisuxun xən ma amasətə ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. **3** E jəxə lu kasorasane xən, a xa liga alo e birin nan kasoon na. E jəxə lu muxu naxankataxine xən, a xa liga alo e birin nan tərəxi. **4** Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xəsi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nen. **5** E dunuya yi gidin nama findi gbeti xənənna ra. Seen naxan e yii, na xa e wasa amasətə Ala bata a fala, a naxa, “N mi kele i dexən mume, n mi e rabejinje fefe ma.” **6**

Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala, “Marigin nan Timôte bata mini kasoon na. Xa a fa sinma, nxu n mali muxun na, n mi gaxun sese yee ra! birin fe e fema. **24** Nxu xa e yeeratine nun e Adamadiin noe nanfe ligi n na?” **7** Xaxili lu e yama sarijanxin birin xonton. Itali kaane fan e yeeрати singene xon, naxanye Alaa falan ti e xa. xonton. **25** Ala xa hinan e birin na.

E miri e dunujna rajanna kiin ma, e yi e raliga e denkeleyani. **8** Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mon na kii nin to, a luma na kii nin habadan. (aiōn g165) **9** E nama tin xaran xōne sifa yo ma naxan e ratantanma. Amasotə a lan en niin xa senben soto Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tōnō mi na. **10** Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don. **11** Amasotə saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sarijanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan gamma yamaan daaxaden fari ma nen. **12** Nanara, Yesu fan faxa taan xambi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xon. **13** Nayi, en siga a fōxō ra yamaan dōxōden fari ma, en sa a yagin jōxōnna soto. **14** Amasotə taa mi en yii dunujnani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. **15** Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. **16** E nama jinan e fe fajin naba, e yi e bode mali ngaxakedenyani, amasotə na saraxa sifan nan nafan Ala ma. **17** E e yeeratine fala xuiin suxu e xuru e sariyan bun. Amasotə e niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, e liga e xa wanla ke sewani benun a xa e tōrō, bayo na tōnō mi e tan ma. **18** E lu Ala maxande nxu xa. Amasotə nxu laxi a ra a nxu bata xaxili soto, e nun nxu waxi a xon ma nxu xa sigan ti fe fajin nin. **19** N na e mafanma e Ala maxandi alogo n xa xete e ma mafuren! **20** Boje xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a jōxō luma en xon alo xuruse rabana, (aiōnios g166) **21** na Ala xa fe fajin birin fi e ma, alogo e no a sagoon ligi, naxan a kēnenje. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu xon, binyen fiin naxan ma habadan. Amina. (aiōn g165) **22** Ngaxakedenne, n na e mafanma, e tuli mati maxadi falani ito ra dijani amasotə n kedin naxan sebexi e ma ito ra, a mi gbo. **23** E xa a kolon a en ngaxakedenna

Yaki

1 N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a Muxu

Sugandixina walikena, n ni ito səbəxi Isirayila bənson fu nun firinne nan ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N bata ε xəntən. 2 Ngaxakedenne, mantorən sifa wuyaxi na ε li, ε xa na yate səwan defexin na, 3 bayo ε a kolon, ε dənkeleyaan na sətə. 4 Koni fə tunnafanna xa wali kamalixin nan ke, alogo ε xa kamali ε yi dəfe. Sese nama dasa ε ma. 5 Xa fe kolonna dasaxi ε tan nde maxədin denkəleyaan nin, a nama sike. Bayo yiigelitənxa sewa amasətə Ala bata a yite. 10 Nafulu kanna fan xa sewa amasətə Ala bata a ragodo, bayo nafulu kanna fe danguma nen alo sexə fuge fəjnina. 11 Sogen na xələ, a wuyenna yi sexən xara, a jingine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kanna fan ma binyen ləma ayi na kii nin a nema a feene rawalima. 12 Səwan na kanna xa naxan a tunnafanma tərəni, amasətə Ala na yelin a kəjaan fəsəfəsə, a nii rakisin taxamaseri kəmətin soma nen a xun na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na. 13 Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kanna nama a fala, a naxa, “Ala nan n natantanma.” Amasətə Ala mi ratantənfe fe jəxini, a fan mi muxe ratantanma. 14 Koni muxun birin tantanma a yetəna kunfa feene nan xən ma naxanye a mabandunma, e yi a kənən. 15 Na xanbi ra, kunfa jəxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na kəxə waxatin naxan yi, a rajanma sayaan nan ma. 16 Ngaxakeden xanuntenne, ε nama ε yetə mayenden. 17 Kise fajin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xənna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xənna yanban seene daxi. A mi maxətemə alo nininna! 18 A bata a ragidi a

en xa balo a jəndi falan xən ma alogo en xa findi a dali fisamantenne ra. 19 Ngaxakeden

xanuntenne, ε xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan name, koni ε nama mafura falan tiye. ε nama xələ sinna. 20 Amasətə muxu

xələxin mi fe Alaa tinxinyaan na. 21 Nayi, ε xa fe xəsixin birin yiba e nun fe jəxin naxanye waraxi ayi. ε yi na falan suxu limaniyani, a

naxan saxi ε bojəni, naxan nəe ε niin nakisə. 22 ε nama ε tuli mati Alaa falan na tun, ε yi ε yetə mayenden, fə ε xa a liga nen. 23 Amasətə

dasa ε ma. 24 Xa fe kolonna dasaxi ε tan nde naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nən alo muxun naxan a yetə matoma

birin kima a fonisireyani, a mən mi na kanna kikeni, 25 Koni naxan na ninan a yetəgin kiin xən sal! 26 Xa fe tunnafanna xa wali kamalixin tilinna fəsəfəsə, sariyan naxan na sike, na luxi nən alo fəxə igen walanna, muxun xərəyama, a lu a fari, a mi a tuli mati foyen naxan nasigama, a a raxete. 27 Na muxu a ra tun a yi jinan a xən, koni a yi a liga, na sifan nama a miri fa fala a seen sətə Marigin kanna sewan sətəma nən a kewanla xən. 28 Xa yii nən. 29 Amasətə xaxili firin kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene yi. 30 Denkəleya muxu yiigelitənxa sewa amasətə Ala bata a yite. 31 Nafulu kanna fan xa sewa amasətə Ala bata a dinan findima fe fuun nan na. 32 Dinan naxan ragodo, bayo nafulu kanna fe danguma nen alo sərjan, fe mi naxan na Fafe Ala yee ra yi, na ni sexə fuge fəjnina. 33 Sogen na xələ, a wuyenna ito ra: ε jəxə lu kiridine nun kaja gilene xən e yi ε yetə ratanga dunuja fe xəsixinə tərone yi. ε yi ε yetə ratanga dunuja fe xəsixinə ma.

2 Ngaxakedenne, ε to denkəleyaxi en Marigin

binyen kanna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, ε nama muxune rafisa e bode

xa. 2 Xa muxuna nde so ε malanni xəmaan yiisolirasoon soxi a yiin na, doma fajin nagodoxi

a ma, na xanbi ra yiigelitənfan yi so, dunkobine ragodoxi a ma, 3 ε yi ε yengi dəxə dugi fajin

kanna xən, ε yi a fala a xa, ε naxa, “Fa i magodo gbede fajini,” koni ε a fala yiigelitənma fa fala

“Ti mənni,” hanma “Dəxə n sanna dəxən ma bəxəni,” 4 xa ε na liga, ε mi muxune rafisaxi e

bode xa ba? ε mi tagi rabaan xan tima ε miriya jəxine yi nayi ba? 5 Ngaxakeden xanuntenne, ε

tuli mati. Ala mi yiigelitən xan sugandi dunuja yi, alogo ε denkəleyaan xa findi e bannayaan

na, e yi mangayaan sətə e kəen na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na? 6 Koni ε tan yiigelitən rafeyama! Nafulu kanne xa mi ε

rawalima ba, e yi ε xali kitisadeni? 7 Ne xa mi ε kanna xili fajin kalama ba? 8 Xa ε Manga Alaa

sariyan nakamalima yati, naxan Kitabun kui, hali yalunde jaxanla, Raxabi fan tinxin nən Ala ε bata fe fajin liga nayi, a naxa, “I adamadi yee ra yi a kewanle xən ma, a to Yahudiyane boden xanu alo i yetena.” 9 Koni xa ε muxune xərane yisuxu ki fapi, a yi kira gbete yita e ra. rafisa e bode xa, nayi ε bata yulubin liga. Na 26 Fati bənden nun niin na fata, fatin bata faxa ma, sariyan fan ε sonna yitama ε ra nən bayo ε na yi. Na kiini, denkeleyaan fan faxaxi na a ra mi a suxi. 10 Bayo xa muxun sariyan birin suxu, xa kewanle mi a yi.

a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi.

11 Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mən a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faxa, i bata findi sariya kalan na na yi. 12 ε sigati kiin nun ε falati kiin xa lan na sariyan ma naxan xərəyaan fima bayo ε makitima na nan xən. 13 Amasoto Ala kininkintarene makitima kininkintareyaan nin. Anu, kininkininna nan kitin nəma. 14 Ngaxakedenne, tənən mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkeleyaxi, xa a kewanle mi a yitama? Na denkeleyana a rakise ba? 15 A luxi nən alo marabənna nəma ngaxakedenna nde ma, xəməna hanma jaxanla, a balon mi a yii. 16 Awa, xa ε tan nde a fala na nde ma, ε naxa, “Ε siga bəjəc xunbenli. Ε sa ε maxara, ε yi lugo.” Xa ε mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tənən nanse ra? 17 Denkeleyaan fan na kii nin, xa wali fapi mi denkeleyani a faxaxin na ra na yi. 18 Koni muxuna nde a falama nən, a naxa, “Denkeleyana i tan yi, koni kewanle nan n tan yi.” N na a yabima nən, n naxa, i ya denkeleyaan yitama n na di, ba i kewanle ra? N tan xa denkeleyaan yita i ra n kewanle xən. 19 ε laxi a ra ba fa fala Ala keden peen na a ra? Na lanxi. Hali jinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni. 20 I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kewali fapi mi denkeleyaan naxan yi, na neen fuu? 21 En benba Iburahima mi yate tinxin muxun na Ala yee ra yi a kewanle xan xən ba, a to a dii xəməna Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari? 22 I bata a to? A denkeleyaan nun a kewanle nan walixi e bode xən ma. A kewanla nan a denkeleyaan nakamalixi. 23 Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, “Iburahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.” Nanara, e yi a fala a ma fa fala “Ala xəyina.” 24 Awa, ε bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yee ra yi a kewanle nan fan xən, a denkeleyaan gbansan mi a ra. 25 Na kiini,

3 Ngaxakedenne, ε wuyaxi nama findi karaməxəne ra, amasoto ε a kolon fa fala nxu tan karaməxəne gbee kitin xədəxəma ayi nən bonne gbeen xa. 2 En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala tidiñi mumə, muxu kamalixin nan na ra, a noε a yetə xure nən. 3 A luxi nən alo en na karafen bira soon deen ma, a a xa en sagoon liga. Nayi, a gbindin birin birama na nan fəxə ra. 4 Kunkin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mən a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinma kunki ragiñi sagoon ma. 5 Lenna fan na kii nin, a xurun fatin yirene ye koni a kanba fala gbeene nan tima. Təedən fan noε burun gbeen ganjə nən. 6 Awa, lenna fan luxi nən alo təena. En fati yirene ye, tinxintareyaan birin en lenna nin. A tan nan muxun gbindin birin birama xəsini, alo a yi təen nan soma a dunuya yi gidin muməen na! Na təen yetəen kelixi yahannama nin. (Geenna g1067) 7 Adamadiñe noε burunna suben sifane birin xure nən, xəline nun bubu seene nun yəxəne. 8 Koni muxu yo munma lenna xuru. Se jaxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxa xinla ma. 9 En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lenna nan na, en mən muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na. 10 Barika biran nun dangan minima de kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mumə! 11 Ige bəxin nun fəxə igen noε mine tigín mundun kedenna? 12 Ngaxakedenne, xəde binla noε oliwi bogin namine nən ba? Manpa bogi binla noε xəde bogin namine ba? Ige bəxin mən mi sətəma fəxə igen de. 13 Xaxilimaan nun fekolonna nde ra ε ye? A xa na mayita fata a sigati ki fajin na, e nun a kewanla naxanye fataxi limaniyaan nun xaxilimayaan na. 14 Koni xa xəxələnna nun yetə yigboon nan ε bəjəni, ε ba ε yetə matəxə, ε nama wulen fala jəndin fari. 15 Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunuya

nun fati benden nun Yinna Manga Setana nan jneen nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu na. 16 Amasoto xoxolonyaan nun yete yigboon tønøna nde sotø.” 14 Anu, ε mi a kolon naxan denaxan yi, fe yibasanna nun fe jaxin sifan ligama ε dunuja yi gidini tila! Amasoto ε luxi birin nan mènni. 17 Koni fe kolonna naxan sa nen alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarijan, na xanbi ra a tunun. 15 A lanma nen ε xa ito a mòn bojøe xunbenla fima, a dijaksi, a mafan mi nan fala, ε naxa, “Xa Marigin tin, nxu luma raxølo, a lugoxi kininkininna nun kewali fajin nxu nii ra nen, nxu feni ito liga hanma na.” 16 nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A Koni iki ε wasoma, ε yete matøxøma. Na yete mi nafigiyaan ligama. 18 Fe yitonna naxanye matøxon sifan birin jaxu. 17 Nanara, xa muxun walima bojøe xunbenli, ne tinxinna nan sotøma. mi fe fajin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin sotø.

4 Yengene nun matandin naxanye ε tagi, ne

kelixi minen yi? Ne mi kelixi ε rafan fe jaxine 5 ε tan nafulu kanne, ε tuli mati. ε wuga, xan yi ba naxanye ε fati benden nakunfama? ε gbelegbele tørøyana fe ra naxan fama ε 2 Sena nde xønla ε ma, koni ε mi a sotøma. lideni. 2 ε nafunle bata kala. Xiine bata ε Nanara, ε faxan tima, ε mila, koni ε mi noe a dugine don. 3 Xorinxørinna bata ε xømane nun sotø. ε yengene so, ε matandine ti. Se mi ε yii gbetti gbananne suxu. Xorinxørinni ito findima bayo ε mi Ala maxandima. 3 ε na Ala xandi seen nen sereyaan na ε xili ma. A yi ε fati benden naxan yi, ε mi a sotøma, bayo ε Ala maxandi don alo tøena, bayo ε nafunla malanxi waxati xunna kobi, amasoto ε yete rafan feene nan tun døñxen nin. 4 Walikeen naxanye ε xee ma seene foxo ra. 4 ε tan tinxintarene! ε mi a kolon ba, xabaxi, ε mi naxanye saranna fixi, ε mi ne fa fala a dunuja xanuntenyaan findixi Alaa fe mawuga xuiin mema ε xili ma ba? Naxanye ε se xønnantenyaaan nan na? Muxun naxan na a yete xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin findi dunuja xøyin na, na bata a yete findi Ala li, Senben Birin Kanna. 5 ε bata lu dunuja yaxun na. 5 ε laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi yi jaxunna nun yete rafan feene yi. ε bata ε nen tun? A naxa, “Ala bata Niin naxan sa en yete rajaxun alo xuruse faxa daxine. 6 ε bata yi, na rafan a ma han!” 6 Koni Alaa hinanna tinxin muxune yalagi, ε yi e faxa, naxanye mi luma fari se nen en xa, amasoto a mòn a falaxi, yi tixi ε kanke. 7 Nanara, ngaxakedenne, ε dijna a naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni han Marigin yi fa. ε miri xee biina dijan ma, a hinanma nen yete magodone ra.” 7 Nanara, ε a a xee mamema waxatin naxan yi, a yi a xuru Ala ma, ε ε kankan Yinna Manga Setana tønøne sotø. A dijnama nen han tule singene yee ra, a gima nen ε bun. 8 ε maso Ala ra, a nun a rajanne yi fa. 8 ε fan xa dijna na kiini, masoma ε ra nen. Yulubitøne, ε ε yulubi yiine ε yi ε wékile amasoto Marigin fa waxatin bata raxa. ε tan nafigine, ε bojøene rasarijhan! 9 maso. 9 Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala, ε nimisa ε hakene fe ra, ε sunu, ε wuga! ε xanamu Ala ε makitima nen. Kitisaan famatoøn gelen xa maxete wugan na. ε sewan yi findi nii ni i ra. 10 Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan yiføren na. 10 ε magodo Marigin xa, a ε yitema ti Marigina fe yi, naxanye dijna tøroni, ne fe xa nen. 11 Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala. findi misaala ra ε xa. 11 En na a falama ne ma Muxu yo a ngaxakedenna mafala hanma a yi a nen a sewana e xa amasoto e e tunnafan nen. ε yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a bata Yuba a tunnafanna fe me, ε mòn bata a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra me Marigin naxan liga a xa a rajanni. Amasoto nayi sønøn, i to a yalagima. 12 Sariyasa keden kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na. peen nun kitisa keden peen nan na, naxan noe 12 Ngaxakedenne, na birin yi, ε nama ε kølo marakisin nun halagin tiye. Koni i tan, nde i ariyanna yi hanma dunuja bøxø xønna hanma tan na, i to i adamadi boden yalagima? 13 ε sese. Koni i ya “øn” xa findi ønna ra, i ya “εntuli mati, ε tan naxanye a falama, ε naxa, “To εn,” na yi findi εn-enna ra alogo i nama bira hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa Alaa kitini. 13 Tørø muxuna nde ε ye ba? Na

kanna xa Ala maxandi. Muxuna nde s̄ewaxi ε ye
ba? Na kanna xa betin ba. **14** Furetōna nde ε ye
ba? A xa d̄enkeleya yamaan fonne xili, e yi Ala
maxandi a xa, e a masusan turen na Marigin
xinli. **15** Ala maxandina d̄enkeleyani, na furetōni
yalanma n̄en. Marigin furetōn nakelima n̄en.
Xa a bata yulubin naxanye lig, Ala a mafeluma
n̄en ne ra. **16** Nanara, ε ti ε yulubine ra ε bode
xa, ε yi Ala maxandi ε bode xa, alogo ε xa
iyalan. Tinxin muxuna Ala maxandin s̄enben
gbo, a feene gasama. **17** Adamadiin nan yi Nabi
Eli ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a tulen
nama fa. Tulen mi fa yamanani han j̄ee saxan
e nun a tagi. **18** A m̄on yi Ala maxandi, tulen
yi fa, bogi seene yi bogi. **19** Ngaxakedenne, xa
muxuna nde a me j̄ondin na ε ye, muxu gbētē
yi a raxētē j̄ondin kiraan x̄on, **20** ε xa a kolon a
muxun naxan yulubi kanna bama a tantanna
kiraan x̄on, na bata a niin nakisi faxan ma, a
yulubi wuyaxi xafarin s̄oto.

Piyeri Singena

1 N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerana, n tan nan ito sebema Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xɔŋɛyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamanane yi. **2** E sugandixi nen alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata ε rasarijan a Nii Sarijanxin barakani alogo ε xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya ε ma ε rasarijnandeni. Ala xa hinanna nun boŋɛ xunbenla fi ε ma han! **3** En barikan bira Alaa Muxu Sugandixina en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkinin gbeeni, en yi xete, en yi bari a nenen na, en so nii rakisin yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla xon sayani. **4** Keen naxan mi kalama, a mi xorinxorinma, a mi loma ayi, na nan namaraxi ε xa ariyanna yi, **5** ε xon alogo ε xa kisin soto, naxan minima kenen ni waxati rajanne yi. **6** Na ma, ε sewa, hali ε to toroxi ε bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi **7** alogo ε denkeleyaan xa rasensen. Hali xemaan naxan noe kale, na raxulunma teen na na, a rasensen. Nayi, ε denkeleyaan naxan tonon gbo xemaan xa, na fan lan a rasensen bunbaan xon, ε yi tantunna nun binyen nun xunna kenla soto Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kenen ni. **8** E munma Marigin to singen koni ε a xanuxi. E mi a toma iki, koni ε denkeleyaxi a ma, ε lu sewa gbeeni naxan mi noe yebε. **9** Amasoto ε ε denkeleyaan xunna sotoma nen, naxan findixi ε niin kisi feen na. **10** Nabiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi ε ma, naxan findixi kisi feen na, na findi nen ne fe ye fenna nun fe fesefese xunna ra. **11** E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sarijanxin yi naxanye makenenma ε xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina toron nun a binye famatona fe fala benun a waxatin xa a li. **12** Ala a makenen nen nabine xa, a e mi yi walima ε yete xa koni ε tan, e to yi feene falama ε naxanye fe mexi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma Nii Sarijanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfaxy na feen fesefese feni.

13 Nanara, ε xaxinli ton wanla fe ra, ε yete suxu, ε yi ε yigi sa na hinanni ε naxan sotoma Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini loxoni kenen ni. **14** ε lu alo Alaa dii xuruxine, ε nama tin luye ε kunfa jaxine yi, ε yi naxanye yi nun ε to yi xaxilitareyani. **15** Koni Ala sarijanxi to ε xilixi, ε fan xa sarijan ε kewanle birin yi alo a tan. **16** Amasoto a sebexi, “E xa sarijan, amasoto n tan sarijan.” **17** ε to ε Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin kewanle makitima kii kedenni, ε lu alo xɔŋɛne dunujani ito yi waxatidi, ε gaxu Ala yee ra. **18** ε a kolon a ε mi xunbaxi ε fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xemana, **19** koni ε xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan xon, naxan baxi saraxan na alo yexε diina, fe mi naxan na. **20** Ala bata yi na sugandi benun dunuja xa da, a yi a ramini kenen ni ε tan ma fe tan naxanye kantanxi a senbeni denkeleyaan ra waxati donxeni itoe yi. **21** ε denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixi sayani, a binyen fi na ma, alogo ε denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi. **22** Bayo ε bata ε yete niin nasarijan jondi suxun xon ma, ε yi xanuntenya kendən soto ε ngakadedenne xa, nayi, ε bode xanu ε senben birin na sarijanni. **23** Amasoto ε bata xete, ε mɔn yi bari a nenen na, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan. **(aiōn g165)** **24** Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Adamadiine birin luxi nen alo sexena, ε binyen birin yi lu alo se fugena. Sexene xarama nen, ε fugene yi yolon. **25** Koni Marigina falan luma nen habadan.” Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan na naxan nalixi ε ma. **(aiōn g165)**

2 Na ma, ε ba fe jaxin sifan birin ma e nun yanfantenyaa nun nafigiyaan nun milen nun fala jaxin birin. **2** Niin balo kenden xonla xa ε suxu alo xjɛ xonla dii futen suxuma kii naxan yi, alogo ε fan xa sabati ε kisi feni a xon, **3** ε to bata a mato, ε yi a kolon a Marigin fan. **4** ε maso a ra, naxan findixi siimaya gemen na, adamadiine ε mexi naxan na, koni Ala naxan sugandixi, a mɔn yi a xunna keli. **5** ε tan fan bata findi Alaa banxin ti seene ra alo geme niiramane, ε yi findi saraxarali yama sarijanxin na, ε yi siimaya saraxane ba Ala tinxi naxanye

ra fata a Muxu Sugandixin Yesu ra. **6** Amasoto kala tixine fe ra, ε yi limaniya? Anu, xa ε toro ε Kitabuni ito nan falaxi, a naxa, “N bata gemena kewali fajine fe ra, ε yi limaniya, fe fajin nan nde doxo Siyon taani alo banxin tongon gemes na ra Ala yee ra yi. **21** Ala ε xilixi na nan ma, fajni yebaxina. Naxan na denkeleya a ma, yagin bayo Alaa Muxu Sugandixin yeteen toro nen ε mi na kanna liye.” **7** Gemeni ito xunna kenla ε xa, a yi misaala lu ε yii alogo ε xa bira a foks tan denkeleya muxune nan xa, koni Kitabun ra. **22** Kitabun naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yireni ito nan lanxi denkeleyatarene tan ma, yanfa fala yo ti.” **23** E a konbi waxatin naxan yi, a naxa, “Banxi tiine e me gemen naxan na, a tan mi konbi ti. A toro waxatin naxan yi, a na bata findi banxi gemes fisamantenna ra.” **8** mi xajne e ma koni a a yete lu kitisa tinixinha A mon sebexi Kitabun kui, a naxa, “Yamana Ala nan yii. **24** Yesu yeteen bata en yulubine e sanna radinma gemen naxan na, a findi e goronna tongo a fati bendeni, a to gbangban rabira gemen na.” E e dinma a ra nen amasoto wudin ma, alogo en xa lu alo faxa muxune e mi tinxi falan suxe, anu na nan yi ragidixi e yulubine mabinne, en yi lu en nii ra tinixinha. ε ma. **9** Koni ε tan bata findi yama sugandixin kendeyaan sotoxi a maxolone nan xon. **25** ε yi na. Mangane nun saraxaraline nan ε tan na, luxi nen alo yexeen naxanye loxi ayi, koni iki ε siya sarijanxina, Ala gbeen yamaan naxan na, mon bata xete xuruse rabaan fema naxan ε niin alogo ε xa a wali fajni gbeene fe rali, a tan kantanma.

naxan ε xilixi, a yi ε ba dimini, siga a kabanako kenenyani. **10** A foloni, Alaa yama mi yi ε ra nun koni iki, ε bata findi a yamaan na. ε tan naxan mi yi Alaa kininkininna sotoxi, koni iki, ε bata a kininkininna sotoxi. **11** Nba, ngaxakedenne, ε tan naxanye luxi alo xojene nun sigatine dunuja yi, n na ε mafamma, ε yete suxu fati benden kunfa feene ma naxanye ε niin yengema. **12** ε kewanle xa fanje ayi nen denkeleyatarene ye, alogo, e na ε mafala fe jaxi rabaan na, e xa ε kewali fajine to, e yi Ala binya a fa loxoni. **13** ε xuru adamadiyaan mangayane birin bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen na **14** hanma yamana kanne, a naxanye rasigaxi wali kobine sarandeni fe jaxi rabane ra, e yi fe fajni rabane tantun e wali fajine ra. **15** Amasoto Ala sagoon na a ra, a ε fe fajni rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxilitarenyi. **16** ε findi muxu xoroyaxine ra, koni ε nama ε xoroyaan findi fe jaxin luxun seen na, ε findi Alaa konyi fajine ra. **17** ε muxun birin binya, ε yi ε denkeleya muxun bonne xanu, ε yi gaxu Ala yee ra, ε yamana kanna binya. **18** Walikene, ε xuru ε kuntigine ma, ε yi kuntigi jaxine binya feen birin yi alo a fajine nun a dijaxine. **19** Amasoto, na findixi fe fajin nan na, xa muxun limaniya jaxankatan bun ma Ala kolonna fe ra, a a li na jaxankatan mi lanxi a kewanle ma. **20** Koni na finde binyen na ε xa di, xa ε jaxankata ε

3 ε tan naxanle, ε xuru ε xemene ma, alogo ε xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi denkeleya muxune ra, fata e jaxanle sigati kiin na, hali ba falan na, **2** e na fa ε sigati kiin nakorosi waxatin naxan yi ε sarijanha nun binyen naxan yi. **3** ε marayabun nama fata ε maxidi kii yo ra, alo ε yi ε xunna denbe, hanma ε yi xemaa so hanma ε yi dugi de xodekene so, **4** koni ε boje yi feen xa fanje ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na, Ala naxan yatema han! **5** Na nan yi findixi a folon jaxalan sarijanxine rayabu seen na, naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e xemene ma **6** alo Iburahimaa jaxanla Saran yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nen, a naxa, “N kanna.” Na dii temene nan ε ra, xa ε fe fajin liga, ε mi gaxun sese yee ra. **7** ε fan xemene na kii nin, ε a liga xaxinla ra ε nun ε jaxanla nema ε dunuja yi gidin ligama ε bode xon ma, ε yi e binya e fati benden senben to mi ε gbeen lixi, bayo ε nun ne birin nii rakisin hinanna sotoma ε keen na nen. Na ma, sese mi ε Ala maxandini kale. **8** Nba, ε birin xa lu xaxili kedenni, ε kininkinin, ε yi ε bode xanu ngaxakedenyani, ε fan ε bode ra, ε yete magodo. **9** ε nama fe jaxin nox fe jaxin na, ε yi konbin nox fe jaxin na, koni ε xa duban ti, amasoto Ala ε xilixi na nan ma alogo ε xa barakan soto ε keen na. **10** Bayo Kitabun naxa, “Siimayaan

nafan naxan ma, naxan waxy siimaya fajin xon, so haramu feene nun kunfa jaxine nun dolø na kanna xa a lenna suxu fala jaxine ma, a deen minma nun haramu sumunne nun dolø min suxu wulen ma. **11** A yi a xun xanbi so fe jaxini, sumunne nun susure batu xosixin ma. **4** Na ma, a fe fajin liga. A bojne xunbenla fen, a bira a a bata findi e ratere na feen na ε to mi fa ε gima foxo ra. **12** Marigin yeen tinxin muxune ra, a e foxo ra xaxilitare fe tilinxu wuyaxini itoe yi, e tuli matixi e maxandi xuiin na. Koni Marigin yi ε rayelefu. **5** Koni e dentegema nen Ala xa xun xanbi soxi fe jaxi rabane yi.” **13** Xa fe fajin na feen ma, naxan yitonxi faxa muxune nun kufana ε yi, nde noε fe jaxin ligε ε ra? **14** Koni niiramane makiti feen na. **6** Nanara, Alaa falan hali ε tøro ε wali fajine fe ra, sewan nan na Xibaru Fajin nali nεn hali faxa muxune ma, ra ε xa. E gaxu naxan yee ra, ε nama gaxu na alogo hali e fati bendena feene to bata yelin yee ra, ε nama kuisan. **15** Koni ε Alaa Muxu makite alo adamadiine birin, e xa lu nii rakisini Sugandixin binya ε Marigin na ε bojneni. ε lu Ala xon ma a Nii Sarjanxin barakani. **7** Feene yitonxi e xun mafala feen na lan ε yigin ma, e birin najanna bata maso. Nayi, ε a liga xaxinla na ε maxodin waxatin naxan yi. **16** Koni ε a liga ra, ε yi ε yetε suxu alogo ε xa no Ala maxande. limaniyaan nun binyeni. ε bojneni xa sarijan **8** Na birin yi, ε sobe so xanuntenyaan ma ε bode waxatin birin alogo ε nema wali fajine kema xa, amasotø xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye ε jianma. **9** ε bode yigya hali ε mi ε mawuga. mafalama, ne xa yagi e falane ra. **17** Amasotø xa **10** Ala kiseen naxan fixi ε keden kedenna birin Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tøro fe fajin ma, ε bode mali na ra. Nayi, ε findima nεn Alaa nabadeni benun a xa tøro a jaxin nabadeni. walike fajine ra naxanye a hinanna sifane birin **18** Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxa nen en nawalima. **11** Xa naxan falan tongo, na xa falan yulubine fe ra sanja ma keden han habadan, a ti alo a Alaa falane nan yetε tima. Xa muxuna tan tinxin muxuna tinxintarene xa, alogo a xa nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi fa ε ra Ala ma. A faxa nεn fati bøndeni, koni senbeni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma Alaa Nii Sarjanxin yi a niin naxete a yi. **19** Na feen birin yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Nii Sarjanxin xon, a yi siga kawandi badeni Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan niin kasorasane xa, **20** naxanye bata yi murute han habadan. Amina. (**aión g165**) **12** Ngaxakedenne, Ala ma a foløni, Ala yi Nuhan legedenma a ε tøro xødexen nama ε ratere na naxan ε lima dinjani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li. yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, **13** Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tøro ε muxu solomasexε gbansan. **21** Na igen findixi bode xon, ε xa sewa na ra han, alogo a binyen marafuun misaala nan na igeni ε tubi xinla na mini kenenni ε sewan xa gbo ayi. **14** Xa e ε ma naxan ε fan nakisima iki. A mi findixi fati konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sewan bønden xøsine ba seen xan na, koni de xui ε xa nayi, amasotø Alaa Nii Sarjanxi binyaxina tongona Ala xa xaxili sarijanxini. Na marafuun ε yi. **15** Anu, ε tan nde yo nama tøro bayo ε bata nan ε rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin findi muxu faxan na hanma mujadena, hanma nakenla xon sayani, **22** naxan sigaxi ariyanna yi, fe jaxi rabana, hanma nafigina. **16** Koni xa ε a doxø Ala yiifanna ma malekane nun noyane tøro bayo Yesu mantonne nan ε ra, yagi mi na nun senbe kanne birin xun na.

4 Nanara, Alaa Muxu Sugandixin to tøroxi a fati bøndeni, ε fan xa ε yiton na xaxili kedenni, amasotø naxan bata tøro fati bøndeni, na nun yulubin bata fata. **2** Na kanna mi fa a siimayaan ligama adamadiine kunfa feene xon fo Ala sagona. **3** Amasotø ε bata yi bu denkeleyatarene rafan feene ligε waxati danguxini, ε yi ε sobe

ti alo a Alaa falane nan yetε tima. Xa muxuna tan tinxin muxuna tinxintarene xa, a xa wali alo Ala a kixi fa ε ra Ala ma. A faxa nεn fati bøndeni, koni senbeni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma Alaa Nii Sarjanxin yi a niin naxete a yi. **19** Na feen birin yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Nii Sarjanxin xon, a yi siga kawandi badeni Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan niin kasorasane xa, **20** naxanye bata yi murute han habadan. Amina. (**aión g165**) **12** Ngaxakedenne, Ala ma a foløni, Ala yi Nuhan legedenma a ε tøro xødexen nama ε ratere na naxan ε lima dinjani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li. yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, **13** Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tøro ε muxu solomasexε gbansan. **21** Na igen findixi bode xon, ε xa sewa na ra han, alogo a binyen marafuun misaala nan na igeni ε tubi xinla na mini kenenni ε sewan xa gbo ayi. **14** Xa e ε ma naxan ε fan nakisima iki. A mi findixi fati konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sewan bønden xøsine ba seen xan na, koni de xui ε xa nayi, amasotø Alaa Nii Sarjanxi binyaxina tongona Ala xa xaxili sarijanxini. Na marafuun ε yi. **15** Anu, ε tan nde yo nama tøro bayo ε bata nan ε rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin findi muxu faxan na hanma mujadena, hanma nakenla xon sayani, **22** naxan sigaxi ariyanna yi, fe jaxi rabana, hanma nafigina. **16** Koni xa ε a doxø Ala yiifanna ma malekane nun noyane tøro bayo Yesu mantonne nan ε ra, yagi mi na nun senbe kanne birin xun na.

17 Amasotø kiti sa waxatin bata a li, a foløma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a foløma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fajin suxe ne tan najanna di? **18** “Xa tinxin muxun kisi raxølø, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?” **19** Nayi, naxanye tøroma

Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fajin ligę.

5 N xa denkeleya yamaan fonne fan nalimaniya ε ye amasoto n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixina törön serena nde. Binyen naxan fama minideni kənənni, n fan na nde sötöma nən. **2** ε yengi dəxə Alaa xuruse kurun xən, a naxan taxuxi ε ra. ε karahanxin nama e xun mato a ra de, koni jənige fajini Ala sagoni. ε nama a ligə yagitarəya feene tənə sötən ma koni fo ε səbeni. **3** Naxanye taxuxi ε ra, ε nama nəyyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni ε findi misaala ra kurun xa. **4** Xuruse Raba Kuntigin na mini kənənni waxatin naxan yi, ε mangayaan taxamasenna kəmətin sötöma nən binyeni naxan mi kale mume! **5** Banxulanne, ε fan xa xuru fonne ma, ε birin xa yete magodon lu ε ma alo dugina ε nəma ε bode xən ma. Amasoto Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nən yete magodone ra.” **6** ε ε magodo Ala sənbən bun, alogo a xa ε yite a waxən waxatini. **7** ε ε xaminna feene birin lu a ma, amasoto a yengi ε xən. **8** ε yete suxu, ε lu ε yee ra yi, amasoto ε yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma. **9** ε kankan a yee ra denkeleyani ken! ε xa a kolon a na tərə sifane ε ngaxakedenne fan fari dunjuna yiren birin yi. **10** ε na tərə waxatina nde yi, Ala hinanna birin kanna naxan ε xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetəna ε rakelima nən, a yi ε sənbə so, a ε maxədəxə, ε mi mamaxə. (aiōnios g166) **11** Sənbən xa lu a tan nan xa habadan! Amina. (aiōn g165) **12** Silasi, n naxan yate ngaxakeden təgəndiyaxin na, na nan n malixi n kedi dungini ito səbə ε ma, alogo n xa ε ralimaniya, n yi sereyaan ba ε xa, a Alaa hinanna jəndin nan ito ra, ε naxan yi ken! **13** Denkeleya yamaan naxan Babilən taami, Ala naxanye sugandixi alo ε tan, ne ε xəntənma. N ma dii xəmen Maraka fan ε xəntənma. **14** ε bode xəntən ngaxakedenya sunbuni. Ala xa bəjə xunbenla fi ε birin ma ε tan naxanye a Muxu Sugandixini.

Piyeri Firindena

1 N tan Simōn Piyeri Yesu Alaa Muxu

Sugandixina walikeen nun a xerana, n tan nan ito s̄ebexi, siga ε ma, ε tan naxanye fan bata denkeleyaan s̄ot̄ naxan nun nxu gbee xunnayerenna nun binyen s̄ot̄xi n̄en Fafe Ala binyen lan ε naxan s̄ot̄ nxo Ala nun nxu yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren na, rakisimana tinxinyaan x̄on ma, Yesu Alaa Muxu a naxa, “N nafan Dii X̄emēni ito ra, a bata n Sugandixina. **2** Ala xa hinanna nun b̄oje xunbenla fi ε ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna x̄on ma. **3** Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dunujia yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni. **4** Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye

xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin

na, alogo ε xa ε yetε s̄ot̄ x̄osi feene ra kunfan naxanye tima muxune ma dunujani ito yi, ε fan yi Ala kejaañ s̄ot̄. **5** Na ma, ε kata ε senben birin na, ε s̄on fajin sa ε denkeleyaan fari, ε kolonna sa s̄on fajin fari. **6** Ε yetε suxun sa ε kolonna fari. Ε tunnafanna sa yetε suxun fari. Ε Ala kolonna sa tunnafanna fari. **7** Ε ngaxakedenyaañ marafanna sa Ala kolonna fari. Ε xanuntenyaan sa ngaxakedenyaañ marafanna fari. **8** Xa kejani itoe lu ε yi, e yi sabati, e mi ε luye tunnaxolén nun walitareyani en Marigi Yesu kolonni mumε, Alaa Muxu Sugandixina. **9**

Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yεen mi feni gb̄ema, a luma n̄en alo danxutɔna, a juinan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari. **10** Nanara, ngaxakedenne, ε mon xa ε yixodxø dangu iki ra Alaa xinla ratindeni e nun a ε sugandi naxan tixi, amasot̄ xa ε na liḡa, ε mi bir̄e mumε! **11** Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so fere gbeen fima ε ma nen en Marigin nun en nakisimana. (aiōnios g166)

12 Na nan a ligaxi, n feni itoe rabirama ε ma waxatin birin, hali ε to e kolon, ε mon yi na j̄ondi feen suxu ken ε naxan s̄ot̄xi. **13** N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira ε ma alogo ε xa lu ε yεe ra yi. **14** Amasot̄ n na a kolon, n niin bamatɔon ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetēna n nakolon kii naxan yi. **15** Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na

faxa, feni itoe xa n̄o rabire ε ma waxatin birin.

16 Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitonxine xan falaxi ε xa lan na feene ma, bayo nxu tan yetēen nan a binyen toxi nxu yεene ra. **17** Amasot̄ a binyen lan ε naxan s̄ot̄ nxo Ala naxa, “N nafan Dii X̄emēni ito ra, a bata n Sugandixina. **18** N xu yetēen yi na fala xuiin me, sa keli kore, nxu yi a fema geaya sarjanxin fari waxatin naxan yi. **19** Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. ε lan ε xa ε xaxili ti ne ra alo lenpun naxan degema dimini han kuye yi yiba, tagalan sareñ fan yi dege folo ε b̄ojet̄i. **20** Naxan dangu a birin na, ε na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina fe yεba kiin na. **21** Amasot̄ nabiya fala yo mi yi kelima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarjanxin nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

2 Koni wule nabine yi yamaan ye a foloni. A m̄on na kii nin to, wule karamox̄one fan ε ye iki. E wule xaranne rasoma ε tagi naxanye muxune halagima han e yi e m̄e e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e yetε ma xulen! **2** Muxu wuyaxi birama nen e haramu feene foxɔ ra, na muxune yi a liḡa j̄ondi dinan kiraan yi rayelefu. **3** Karamox̄oni itoe ε rawalima nen mayendenni e fala yitonxine x̄on e milani. Koni e makiti feen bata folo to mi na ra, e halagi feen mi fa buma. **4** Malekan naxanye yulubin liḡa a foloni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi n̄en yahannama yi. E maraxi yolox̄onnanra dimini e kiti sa lox̄on yεe ra. (Tartaroō g5020) **5** Muxu singene dunujia yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu soloferne nan tun nakisi e nun Nuhan naxan yi tinxinyaan fe kawandin bama. **6** Ala m̄on Sodoma nun Gomora taane fan halagi n̄en teen na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra. **7** Ala m̄on Loti tinxin muxun xunba n̄en, naxan b̄oje tɔrɔ na sariyatare kanne haramu feene fe ra. **8** Bayo na tinxin muxun to yi dɔxi e tagi, a niin yi lu tɔrɔ lox̄o yo lox̄o e fe jaxine fe ra, a yi naxanye toma, a e me. **9** Na feene

birin nan a yitama fa fala Marigin nœ dina **3** Ngaxakedenne, n ma kedin firinden ni ito ra, muxune xunbe nœ maratantan feene yi, a yi n bata naxan sebœ e ma. N na e firinna sebœxi tinxintarene mara jaxankatan yœ ra kiti sa e ma nœ alogo n xa feene rabira e ma, e yi lœxoni, **10** katarabi na muxune ma, naxanye xaxili sarijanxin sotœ, **2** alogo, nabi sarijanxine biraxi fe xœsixine foxœ ra, e fati benden nafan bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira e ma e feene, e yi murute Marigina nœœ bun. Wule nun en Marigin nun en nakisimana yamarine, karamœxoni itoe wekilexi, e wasoxi. E mi gaxuma xerane naxanye rali e ma. **3** E xa a kolon singen binye kanne rayelefue. **11** Hali malekan naxanye fa fala waxati rajanne yi, magele tiine fama senben nun fangan gbo wule karamœxoni itoe nœ e mageledeni naxanye birama e kunfa fe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin jnaxine foxœ ra. **4** E a falama nœ, e naxa, “Yesu yetagi. **12** Koni muxuni itoe feene rayelefuma e e tuli sa a fa feen naxan na, na minen? Xabu en mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu benbane faxa waxatin naxan yi feene birin mœn dixin naxanye halagima. Na muxune halagima kii kedenni keli dunuya da waxatin ma han nœn alo subene, **13** e tinxintareyaan birin yi to.” **5** Amasotœ, e a rakelima a ma nœ e ninan saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxœn ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xœnna da fe kobine birin na yanyin na. E nœma e dege a fala xuiin na, a bœxœn ba igen na a lu igen e fema, yagin nun xunnagodon nan a ra, e tagi. **6** Na igen nan na waxatin dunuya birin sewa e to e yanfama. **14** E yalunyaan fenma halagi fufaan na. **7** Koni to kore xœnna nun bœxœ e yœen na. E mi wasan yulubin na mume! E xœnna ramaraxi tœen nan xili yi na fala kedenna fangatarene mabandunma. E darixi mile feene xœn, kiti sa loxon nun Ala kolontarene halagin nan na. Dangatone nan e ra. **15** E bata kira yœe ra. **8** Koni, ngaxakedenne, e nama jinan tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xœme fe kedenni ito xœn ma, soge kedenna luxi nœn Balami a kiraan foxœ ra tantanni naxan ma Marigin yœe ra yi alo jœe wuli kedenna, jœe wuli tinxintareyaan saranna yi rafan a ma. **16** Koni a kedenna fan alo soge kedenna. **9** Marigin mi sofanla naxan mi nœ falan tiye, na a muxu xuiin buma a tuli saan nakamalideni, alo muxuna namini nœn, a yi nabiin danna sa a xaxilitareya ndee a mirima kii naxan yi. Koni a dijxaxi e wanli. **17** Wule karamœxoni itoe luxi nœn alo xa nœn amasotœ a mi waxi muxe xa halagi, tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan koni fo muxune birin xa e xun xanbi so nœn e tuntunma kore, dimi tilinxí gbeen nan namaraxi hakenyi. **10** Anu, Marigin fa lœxona a lima nœn, e yœe ra. **18** E waso fala fuune tima, e yi muxune a muxune ratereña alo muynadena. Na lœxoni, rakunfa fati benden nafan haramu feene xœn, kore xœnna danguma nœn halagi xui gbeen, a naxanye baxi e sotœdeni muxu tantanxine ra. yi seene fan yi gan. Bœxœn nun a feene birin yi **19** E muxune tuli sama xœroyaan na, anu, e makenen kitin xili yi. **11** Ne birin to halagima na tan yetœen xœsi feene konyiyani. Amasotœ sese kii nin, e lan e xa findi muxun sifan mundunye muxun nœ, a bata findi na konyin na. **20** Xa e ra? E dunuya yi gidin xa sarijan Ala kolonni, bata futuxulu dunuya xœsi feene ma en Marigin **12** e yi gbetœn Ala fa lœxœn na, e kewanle yi a nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin faani fura, dunuya nun a yi seene halagima kolon feen xœn, e mœn yi tin na feene yi e nœ, e tœen na lœxœn naxan yi. **13** Anu, Ala bata en rajanna jaxuma ayi nœn dangu e fœlœn na. **21** tuli sa kore xœri nenen nun bœxœ xœri nenen Bayo a yi fisa nun na kanne nama tinxinyaan na, tinxinyaan luma dœnanxan yi. En na nan kiraan kolon, benun e xa a kolon e mœn yi e xun mamœma. **14** Nanara, ngaxakedenne, e to na xanbi so yamari sarijanxini e naxan sotœxi. **22** feen mamœma, e ferœn birin naba alogo a xa e Naxan ligaxi e ra, na bata sandani itoe jœndin li fetareyaan nun sontareyani, bœjœ xunbenla yita fa fala, “Baren xœtema a baxunna ma.” E yi lu e nun Ala tagi. **15** E xa a kolon a en nun “I nœen fa xœsen maxa tun, a mœn bata sa a Marigina dijan nan muxune rakisima alo en makutukutu boroni.”

naxan yi fe kolonna xən Ala naxan fixi a ma.

16 A na nan sebexi a kədine birin kui lan feni itoe ma. A kədine yirena ndee famu raxəlo, xaxilitarene nun xarantarene yi ne bunne yifu, alo e Kitabun yire għet-tene fan ligama kii naxan yi, e yi e yexte rahalagi. **17** Nanara, ngaxakedenne, ε tan to rakolonxi, ε a liga ε yeren ma, alogo sariyatare kanne tantanna nama ε li, ε yi bōn ε tide barakaxini. **18** Koni ε lu sigħi yeen na en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun a kolonni. Binyen xa fi a tan nan ma iki han habadan. Amīna. (aħżej għidha)

għ165)

Yoni Singena

1 Siimaya falan naxan yi na nun xabu dunuja foloni, nxu bata na me, nxu yi a to, nxu yi a yigbe, nxu bata nxu yiin din a ra, nxu na nan ma fe ralima ε ma. **2** Na siimayaan bata mini kənənni, nxu yi a to. N xu na nan ma fe sere bama. N xu yi habadan nii rakisina fe rali ε ma naxan yi Fafe Ala fəma, naxan minixi kənənni nxu xa. (aiōnios g166) **3** N xu naxan mexi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama ε fan xa, alogo ε xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xemēna Yesu Alaa Muxu Sugandixini. **4** N xu ito sebexi ε ma nen alogo en ma sewan xa defe. **5** N xu falan naxan mexi Yesu ra, nxu na nan nalima ε ma fa fala kənənnna nin Ala ra, dimi yo mi a yi! **6** Xa en na a fala a en ngaxakedenyani ligama a tan xon ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulen fala na yi. Nondin mi en kewanle yi. **7** Xa en sigan ti kənənni alo a tan yeteen kənənni kii naxan yi, en bata lu en bode xon ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en sarjan en yulubine birin ma. **8** Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yete mayenden nayi, jəndi mi en xa nayi! **9** Kon ixa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en sarjan tinxitareyaan birin ma. **10** Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mum!

2 N ma diine, n ni ito sebema ε ma nen alogo ε nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena. **3** Amasoto Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunuja muxune birin. **4** En na a kolonma ito nan xon a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu. **5** Naxan na a fala, a naxa, “N bata Ala kolon” koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, jəndi mi a tan yi. **6** Kon i naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni.

En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi: **6** Naxan na a fala a a tan Ala nin, fo na kanna xa sigan ti nen alo Yesu. **7** N xanuntenne, n mi yamari nen en xan sebema ε ma fo a fonna naxan yi ε yii xabu a foloni. Yamari fonni ito, falan na a ra, ε bata yi naxan me. **8** Anu, n yamari nen en sebema ε ma, naxan jəndin makənenxi fata Yesu ra e nun ε tan. Amasoto dimin danguma. Nondin kənənnna nan bata dəge folo. **9** Muxun naxan a falama a a tan kənənnna nin, koni a a ngaxakedenna rajnaxuxi, na kanna mən dimini singen. **10** Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kənənnna nin. Muxu ratantan fere yo mi na kanni. **11** Kon i naxan a ngaxakedenna rajnaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasoto dimin bata a yeen danxu. **12** N ma diine, n na a sebema ε ma fa fala ε bata mafelu ε yulubine ra Yesu xinla fe ra. **13** Fafane, n na a sebema ε ma fa fala naxan yi na xabu a foloni, ε bata na kolon. Banxulanne, n na a sebema ε ma fa fala ε bata Fe Naxin Kanna no. **14** N ma diine, n na a sebema ε ma fa fala ε bata Fafe Ala kolon. Fafane, n na a sebema ε ma fa fala naxan yi na nun xabu a foloni, ε na kolon. Banxulanne, n na a sebema ε ma fa fala, ε senben gbo. Alaa falana ε yi, ε mən bata Fe Naxin Kanna no. **15** E nama dunuja nun a yi seene xanu. Naxan na dunuja xanu, Fafe Alaa xanuntenyaan mi na kanni. **16** Amasoto feen naxan birin dunuja yi, alo fati bəndəna kunfa jaxine e nun yeen kunfama seen naxanye xon e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fo dunuja. **17** Dunuja nun a kufane birin danguma nen. Kon i naxan Ala sagoon ligama, na kanna luma nen han habadan. (aiōn g165) **18** N ma diine, waxati rajnanna bata a li. ε bata yi a me nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kənənni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati rajnanna bata a li. **19** Na muxune minixi en tan nan ye, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nen en ye. Koni e bata keli en ye. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun. **20** Kon i Sarjantsoon bata a Niin nagodo ε xun ma, ε birin a fe kolon.

21 N mi ito sebexi ε ma nayi fa fala a ε mi jøndin yi. 8 Naxan luma yulubin ligε, na fataxi Yinna kolon, koni bayo ε a kolon, e nun wule yo mi Manga Setana nan na amasotø Yinna Manga kelixi jøndini. 22 Wule falana nde ra? Naxan a Setana bata yulubin ligε xabu a foløni. Alaa Dii falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu Xemén minixi kēnenni ito nan ma fe ra yati, a ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Yinna Manga Setana wanle kala. 9 Naxan barixi Na kanna bata a me Alaa Diin nun Fafe Ala ra Ala yi, na mi luye yulubin ligε amasotø Ala sanja ma kedenni. 23 Bayo naxan yo na a me senben bata lu a tan yi, a mi noe luye yulubin Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan ligε, bayo a barixi Ala nin. 10 Alaa Diine nun na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni. 24 Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii ε a ligε ε yeren ma ε falan naxan me a singeni, nin. Naxan mi fe tinxinxin ligama na mi fataxi na xa lu ε yi ken! Xa na liga, ε fan luma nen Dii Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi. Xemén nun Fafe Ala yi. 25 Yesu yeteen bata en 11 ε falani ito nan mexi xabu a foløni, a en xa en tuli sa naxan na, habadan nii rakisin nan na ra. 12 En nama ligε alo Kayini naxan (aiōnios g166) 26 N feni itoe sebexi ε ma muxune yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyen faxa. nan ma fe ra naxanye kataxi ε mayenden feen Kayini a xunyen faxa nanfera? Amasotø a tan na. 27 ε tan fan, ε Nii Sarjanxin naxan sotøxi kewanle yi jaxu, koni a xunyen yi tinxin. 13 a ra, fanni na ε yi ε mako mi fa xaranna ma Ngaxakedenne, na nama findi ε terena feen na, sonon. A Nii Sarjanxin ε xaranma nen feen xa dunuja muxune ε rajaxu. 14 En tan a kolon, birin ma. Na to findixi jøndin nan na wule mi a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo naxan yi, nayi ε lu a tan nin alo a ε xaranxi kii en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan naxan yi. 28 N ma diine, iki, ε xa lu a tan yi, mi muxun naxan yi, na mon sayani singen. 15 alogo a na mini kēnenni waxatin naxan yi, en Muxun naxan a ngaxakedenna rajaxuma, faxa yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yee ra tiin nan na kanna ra. ε a kolon fa fala habadan a fa loxoni. 29 Xa ε a kolon fa fala Yesu tinxin, ε nii rakisin mi luxi faxa ti yo yi! (aiōnios g166) 16 En mon xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

3 A mato Fafe Ala xanuntenyaan sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunuja mi en kolon amasotø e mi Ala kolon. 2 N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kēnenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kēnenni waxatin naxan yi, en ligama nen alo a tan amasotø en na a toma nen alo a kii naxan yi. 3 Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yete rasarjanma nen alo Yesu sarijan kii naxan yi. 4 Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na. 5 Anu, ε a kolon fa fala a Yesu bata mini kēnenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi. 6 Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luye yulubin ligε. Naxan luma yulubin ligε, na mi Yesu toxi singen, a mon munma a kolon. 7 N ma diine, muxu yo nama ε mayenden. Naxan fe tinxinxin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxi kii naxan to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kanna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nayi? 18 N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi de yi falan na tun, fo en kewanle xa a yita jøndini. 19 En na a kolonma na nan ma, fa fala en jøndini, en bojen yi sa Ala yetagi. 20 Amasotø xa en bojen en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en bojen xa, a feen birin kolon. 21 Nanara, n xanuntenne, xa en bojen mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi. 22 En na sese maxodin a ra, en na sotøma nen bayo en na a yamarine suxuma, en yi a kenen feene ligε. 23 A yamarine nan ito ra, a en xa denkeleya a Dii Xemén xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixin, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi. 24 Muxu yo a yamarine suxu, na kanna Ala yi, Ala fan na kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sarjanxin fi en ma.

4 N xanuntenne, ε nama la muxune birin na fan na kanni. **17** Xanuntenyaan kamalixi en a Alaa Nii Sarijianxina e yi, koni ε e kejaan tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin fesefese singen, ε yi a kolon, niin naxan e tan soto lan Kiti Sa Loxona fe ma. Amasoto en fan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasoto wule nabi luxi nən alo a tan dunujani ito yi. **18** Gaxu wuyaxi bata mini dunuja xun xon. **2** ε Alaa Niin mi xanuntenyani. Xanuntenya dəfexin gaxun kolomma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu kedima nən, bayo muxun gaxuma a fe jaxin Alaa Muxu Sugandixin bata fa fati bendeni, ne saranna nan yee ra. Nayi, naxan gaxuma, na kelixi Ala nan ma. **3** Koni nii yo mi a ti Yesu a fe mi kamalixi xanuntenyani. **19** En bata Ala xanu ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin bayo a singe en xanuxi. **20** Xa muxuna a fala, a yaxun niin nan na ra, ε naxan fa fe mexi, anu, a naxa, “N bata Ala xanu,” koni a ngaxakedenna dunuja yi iki. **4** ε tan, n ma diine, ε fataxi Ala rajaxu a ma, wule falan nan na kanna ra. nan na, ε bata ne no. Amasoto senben naxan Amasoto a a ngaxakedenna naxan toma, xa a mi ε tan yi, na gbo dunuja gbeen xa. **5** Dunuja na xanu, a mi noε Ala xanue nayi a mi naxan muxune nan e tan na. Nanara, e dunuja feene toma. **21** Anu, a bata yamarini ito so en yii, a falama, dunuja muxune yi e tuli mati e ra. **6** naxa, “Naxan Ala xanuxi, a lan nen na kanna xa Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, a ngaxakedenna fan xanu.”

na a tuli matima en xuiin na nən. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi jøndin kanna ra e nun tantanna niina. **7** N xanuntenne, en na en bode xanu, amasoto xanuntenyaan kelixi Ala nan ma, anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kanna mən Ala kolon. **8** Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasoto Ala nan xanuntenyaan na. **9** Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xemē keden peen nafa dunuja yi, alogo en xa nii rakisin soto a xon ma. **10** Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xemēn nafa en yulubi xafari saraxan na. **11** N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nən en fan xa en bode xanu. **12** Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi. **13** En na a kolonma ito nan xon ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sarijianxin fi en ma. **14** N xu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, “Fafe Ala bata a Dii Xemēn nafa, a findi dunuja rakisimaan na.” **15** Naxan na a tiye a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xemēn nan a ra, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. **16** Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mən bata denkeleya a ma. Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kanna bata lu Ala yi, Ala

5 Naxan yo denkeleyaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu. **2** En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xanu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu. **3** Amasoto Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa, **4** amasoto naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuja feene no, anu dunuja feene no feren findixi en ma denkeleyaan nan na. **5** Nde dunuja feene noε? Fø naxan na denkeleya Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xemēn nan a ra. **6** Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra. A mi faxi igen xan gbansan na, koni e nun a wunla. Alaa Nii Sarijianxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sarijianxin nan jøndin na. **7** Amasoto sere saxan na Yesu a fe yi: **8** Alaa Nii Sarijianxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama. **9** Xa en muxune sereyaan name, Ala sereyaan gbo na xa, amasoto Ala sereyaan bama a Dii Xemēn nan ma fe yi. **10** Naxan na denkeleya Alaa Dii Xemēn ma, sereyani ito nan na kanna bønemi. Koni xa naxan mi denkeleya Ala ma, na bata Ala yate wule falan na amasoto a mi denkeleyaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xemēna fe yi. **11** Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xemēn nin. (aiōnios g166) **12** Dii Xemēni ito nema muxu yo yi, nii

rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xemén mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi. **13** *ε tan naxanye bata denkəleya Alaa Dii Xemén xinla ma, n feni itoe sebəxi ε ma nən alogo ε xa a kolon fa fala habadan nii rakisina ε xa.* (*aiōnios g166*) **14** Xaxili ragidini ito en yi Ala yetagi fa fala xa en na a maxədin fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin naməma nən. **15** Xa en na a kolon a a en xuiin naməma nən, nayi en mən a kolon a en na a maxədin fefe ra, en bata na sətə. **16** Xa muxu yo a ngaxakedenna to yulubin ligə naxan mi rajanma sayaan ma, a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima a ma nən. N naxan ma, naxan yulubin mi rajanma sayaan ma. Koni yulubina nde na naxan najanma sayaan ma, n mi a fale ε xa fa fala ε xa Ala maxandi na feen na. **17** Tinxintareyaan birin findixi yulubin nan na, koni yulubin birin mi rajanma sayaan ma. **18** En na a kolon fa fala naxan yo bata bari Ala yi, na mi luyε yulubin nabε. Amasətə Alaa Dii Xemena a kantamna. Nanara, Fe Naxin Kanna mi noε sese ra a xili ma. **19** En na a kolon fa fala en fataxi Ala nan na, en mən a kolon a dunuya birin Fe Naxin Kanna sənben nan bun ma. **20** En na a kolon fa fala Alaa Dii Xemén bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa Nəndin Kanna kolon. En fan luxi Nəndin Kanna Ala yi a Dii Xemén Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin. A tan nan Nəndin Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina. (*aiōnios g166*) **21** N ma diine, ε masiga suxure feene ra.

Yoni Firindena

1 N tan dənkəleya yamaan fonna nan kədini
ito səbəxi jaxalan sugandixin ma e nun a
diine, n xanuntenne jəndimi. Naxanye birin
jəndin kolon, ne fan e xanuxi **2** jəndina fe
ra naxan luma en yi a mən luma en xən nən
habadan. (**aīōn g165**) **3** Fafe Ala e nun Yesu Alaa
Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xəməna, na
xa hinan en na, a kininkinin en ma, a bənə
xunbenla fi en ma jəndin nun xanuntenyani. **4**
N sewa nən kati, n to ε diina ndee to sigan tiyc
jəndin kiraan xən ma alo Fafe Ala a yamari en
ma kii naxan yi. **5** Iki, i tan jaxalan sən fajina,
n naxan maxədinma i ma sebəni ito yi, na mi
findixi yamari nənən xan na fə naxan yi en
yi xabu a foləni fa fala en xa en bode xanu. **6**
Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti
a yamarine bun. A yamarin ni ito ra a en xa
sigan ti xanuntenyani alo ε bata a mə kii naxan
yi xabu a foləni. **7** Muxu mayenden wuyaxiye
bata mini dunjya yi, naxanye mi e tima a ra
fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nən
fati bənden kiini. Muxu mayendenne nun Alaa
Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu sifane
ra. **8** ε a ligə ε yeren ma, ε nama en ma wanla
tənən kala, alogo ε xa ε kəntən kamalixin sətə. **9**
Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni
fə a dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu
Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xəmən fan
luma nən na kanni. **10** Xa muxu yo fa xaranna
ra ε konni naxan mi findixi xaranni ito ra, ε
nama a yigiya ε konni, ε nama a xəntən. **11**
Amasətə naxan a xəntənma, na bata kafu a ma
a wali jaxine yi. **12** Fe wuyaxi n kui n naxan
fale ε xa, koni n mi waxi a səbə feni kedini. Konı
a xənlə n ma, n xa sa falan ti ε xa yəe nun yəe
alogeo en ma səwan xa dəfe. **13** Ala i magilən
naxan sugandixi, na diine i xəntən.

Yoni Saxandena

1 N tan denkeleya yamaan fonna nan ito sebexi
n xanuntenna Gayi ma, naxan nafan n ma
jnöndini. **2** N xanuntenna, n na Ala maxandima
alogo feen birin xa siga yeeen na i tan xa, i
fatin yi kendeya alo i niin fan kii naxan yi. **3** N
sewaxi katı, amasotə ngaxakedenna ndee bata
fa, e yi sereyaan ba lan i ya jnöndi suxun ma,
a i sigan tima jnöndini. **4** Naxan findixi n ma
sewa gbeen na, n to a me fa fala a n ma diine
sigan tima jnöndin nin. **5** N xanuntenna, i wanla
kema en ngaxakedenne xa lannayani hali i to
mi yi e kolon. **6** E bata i ya xanuntenyana fe
fala denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e
mali fanda feen na e xeraya sigatini alo Ala
wama a xon kii naxan yi. **7** Amasotə e sigatiin
de suxuma Yesu xinla nan ma fe ra. E mi sese
sotoma denkeleyatarene yiii. **8** Nayi, en lan en yi
muxu sifani itoe mali alogo en xa wali en bode
xon jnöndini. **9** N fena nde sebe nen denkeleya
yamaan ma, koni a xonla Diyotirefi ra a xa findi
e yeeratiin na, na mi n ma falan yatexi sese ra.
10 Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin ligama,
a yi fala naxine raxuya ayi nxo fe yi, nxu ne
birin falama nen. A mi a luxi na ma fo a tondi
en ngaxakedenne yisuxə. Naxanye fan yi waxi e
yisuxu feni, a yi tonna sa ne fan na, a yi ne kedi
denkeleya yamani. **11** N xanuntenna, i nama fe
jixin naliga fo fe fajina. Naxan fe fajin ligama,
na fataxi Ala nan na. Naxan na fe jixin liga, na
mi Ala kolon. **12** Muxun birin Demetiri xili fajin
falama alo a lan jnöndin ma kii naxan yi. Nxu
fan a fe fajin sereyaan bama. Anu, ε a kolon a
jnöndin nan nxo sereyaan na. **13** Fe wuyaxi n
kui, n xa a fala i xa, koni n mi waxi a sebe feni.
14 Koni a xonla n ma n xa i to sinma alogo en xa
falani ti yee nun yee. Ala xa bɔjɛ xunbenla fi
i ma. I xoyine birin i xonton. En xoyine birin
xonton nxu xa menni ki fani.

Yudi

1 N tan Yudi nan ito sebexi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikena, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanma. **2** Ala xa kininkininna nun bojé xunbenla nun xanuntenyaan sabati ε yi. **3** Ngaxakedenne, a xonla yi n ma nun ki fajin xa ito sebε ε ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nen fō n xa a sebε nen lan ε senbε so feen ma denkeleyaan xun mayengedeni Ala bata naxan fi a yama sarijnanxin ma sanja ma keden han habadan. **4** Amasotō muxuna ndee bata so ε ye wundoni naxanye yalagi feen bata yi sebε nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e mε Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina. **5** Koni hali ε to feni ito kolon, n mōn waxi a rabira feen nin ε ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi nēn Misiran yamanani, koni a mōn yi denkeleyatarene fan halagi na xanbi ra. **6** Malekana ndee fan to e yete lu binyetareyani, e e mε e tiden na, Ala yi ne balan dimi tilinxin xore ra, e xidixi habadan yolonxonne ra han kiti sa lōxō gbeena. (aīdios g126) **7** A mōn na kii nin, Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kiina nde yi naxan mi lan adamadiine ye. Ala ne fan findi nēn misaala ra, a yi e jnaxankata habadan teeni. (aīōnios g166) **8** Na muxun naxanye soxi ε tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murute sariya kanne ma, e malekane rayelefu. **9** Bayo, hali maleka kuntigin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiye. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nēn gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.” **10** Koni muxuni itoe tan senbe kanna naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini. **11** Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fōxō ra. E bata e gi tōnōne fōxō ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasotō e bata murute alo Kora. **12** Na muxune bata ε ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dege ε xon han! E mi yagima, e e yete nan tun katama. E luxi nen alo tulen na te ayi, foyer yi a tuntun, a dangu. E mōn luxi nen alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxōri. **13** E luxi nen alo fōxō igen mōrōn gbeene, e yagitaraya feene raxuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinma habadan tilin dimi gbeen xore ra. (aīōn g165) **14** N benba Adama bōnsōnna yixeten solofereden Xenoki nabiya falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa, “Marigin fama nēn e nun a maleka sarijnanxi wuli wuli wuyaxi, **15** alogo a xa fa birin makiti, a yi Ala kolontarene birin sōnna yita e ra e Ala kolontare wanle fe ra, e nun Ala kolontare yulubi kanne fala xōdexen naxanye birin tixi Ala ma.” **16** Na muxune luma e mawuge, e mi wasama. E biraxi e kunfa feene nan tun fōxō ra, e lu waso falane tiye, e muxune matōxō se feen na. **17** Koni ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerane fe famatōjōn naxanye fe falaxi, na xa rabira ε ma. **18** E a fala nēn ε xa, e naxa, “Muxu magelene fama nēn waxati rajanne yi, naxanye biraxi e kunfa feene fōxō ra Ala kolontareyani.” **19** Na fe jnaxi rabane nan ε yitaxunma, naxanye luxi alo subene, Alaa Nii Sarijnanxin mi naxanye yi. **20** Koni ε tan, n xanuntenne, ε lu sabate ε denkeleya sarijnanxini. E Ala maxandi a Nii Sarijnanxini. **21** E lu Alaa xanuntenyani, ε nema Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna mame waxatin naxan yi, a xa ε xali habadan nii rakisini. (aīōnios g166) **22** Sikēn naxanye yi, ε kininkinin ne ma. **23** E e xasun teeni, ε yi e rakisi. E kininkinin bonne fan ma Alaa yēeragaxuni, hali e dugin naxanye xōsxi e fati benden nafan feene xon, ε yi ε masiga ne ra. **24** Naxan nōe ε ratangé tantan feene birin ma, a yi ε ti fetareyani a binyeni a yetagi sēwani, **25** binyen nun mangayaan nun senben nun nōon xa fi na Ala keden peen ma, en nakisimana, Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani en Marigina, xabu a folōni han to han habadan. Amina. (aīōn g165)

Lankənəmayana

1 Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatoni itoe makənenxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xə a walikəen Yoni ma a yi gbo alo walān gbeen xuina. **2** Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. **3** Səwan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye səbəxi a kui, amasətə waxatin bata maso. **4** N tan Yoni nan bata ito sebə denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani. Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun bəjəe xunberla fi ε ma, fata nii soloferene ra naxanye a manga gbeden yetagi, **5** e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinxin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunujna mangane mangana. Naxan bata en xanu, a yi en xərəya en yulubine ma a wunla xən, **6** a mən yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina. **(aiōn g165)** **7** E a mato, a fama kundani! Muxune birin a toma nen hali naxanye a səxənxi. Bəxən bənsənne birin wugama nən a fe ra. A xa liga na kiini yati! Amina. **8** Marigina Ala naxa, “N tan nan a folən na e nun a rajanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.” **9** N tan Yoni, ε ngaxakedenna, naxan findixi ε boden na en ma tərəyaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimosi boxən ma foxə igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. **10** Marigin batu ləxəna nde yi, n yi Alaa Nii Sarıjanxini, n fala xui gbeena nde me n xanbi ra, a gbo alo xəta xuina. **11** A naxa, “I feen naxanye toma, e sebə, i yi e rasiga denkeleya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadelfi taan nun Layodise taani.” **12** N yi n yee raxete na kanni gbedeni. N to n yee raxete, n yi xəma lenpun dəxə se soloferere to na. **13** Na lenpu dəxə seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen nagodoxi a ma, xəma tagi xidin

yi xidixi a kanken ma. **14** A xunna nun a xun sexene yi fixa alo yexəxə xabe dugi fixena hanma balabalən kəsəna, a yəne luxi alo təe degena, **15** a sanne mayilenma alo sulan təen na, a xuiin yi a yiifanni, silanfan xənxeñ de firin kanna yi minima a də, a yetagin yi mayilenma alo soğe xələna yanyi tagini. **16** Sare soloferere san bun ma alo faxa muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, “I nama gaxu. N tan nan a folən nun a rajanna ra. **17** Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira dejinna n tan nan yii. **(aiōn g165, Hadēs g86)** **18** Awa, i naxan toxi, na sebə, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni. **19** I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xəma lenpu dəxə se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xəma lenpu dəxə se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra.”

2 “A sebə Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xəma lenpu dəxə se soloferene tagi, na ito nan falaxi. **2** N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu jaxine mi rafan i ma. I bata muxune kejaan fesefese naxanye a falaxi a xəraan nan e tan na, koni jondi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. **3** I tunnafanxi, i bata tərə n ma fe ra, koni i mi tunnaxələxi i ma. **4** Koni mawugana nde n yii ε xili ma, i bata i me i ya xanuntenya singen na. **5** Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i kejaan maxete, i mən yi i ya wali singene də suxu. Xa i mi tin xətə, n fama nən i ma, n yi i ya lenpu xəma dəxə seen ba na. **6** Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune kewanle rajaxu i ma, naxanye rajaxu n fan ma.” **7** “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarıjanxın naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na noən sətə, n tinma nən a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakoni ariyanna yi.” **8** “A sebə Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a folən nun a rajanna ra, naxan faxa, a mən yi keli sayani, na ito nan

falaxi. 9 N na i ya törön nun i ya yiigelitöyaan suxurene xa. 21 N bata waxatin fi a ma alogo a kolon, anu nafulu kanna nan yati ε ra. Naxanye xa a xun xanbi so a hakeni, koni a mi tin xete a falama a Yahudiyan nan e ra, koni a tan mi e yalunyaan fōxō ra. 22 Nanara, n na a rasama ra, n na a kolon ne ε rayelefuma kii naxan yi. E nen jaxankatani. E nun naxanye yalunyaan findixi Setana salide banxin yamaan nan na. 10 I ligama e bode xon, e tōrō kati, xa e mi xete e nama gaxu i tōrō fe famatone ra sese ma. Yonna wali jaxine fōxō ra. 23 N na a diine faxama nēn. Manga Setana ε tan nde se nen kasoon na, alogo Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan a xa ε mato, ε yi xi fu törön sōtō. ε togondiya han muxune miriyane nun bojē yi feene fesefesema. ε sayana, n yi nii rakisin mangaya taxamaseri N na ε tan birin saranma nēn ε kewanle ra.” komotin so ε xun na.” 11 “Nba, xa naxan tuli 24 “Koni ε tan muxu dōnxen naxanye birin na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya Tiyatire taani, ε tan naxanye mi biraxi xaran yamane xa, a xa na me. Naxan na noōn sōtō, jaxini ito fōxō ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe sayaan firinden mi na kanna liye mume.’” 12 “A tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi sebe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i goron gbete dōxōma ε xun ma. 25 Naxan ε yii, naxa: Silanfan xēnēn de firin kanna naxan yii, ε na suxu tun, han n yi fa. 26 Naxan na noōn na naxa iki: 13 N na i dōxōden kolon, Setanaa sōtō, a n sagoon liga han a rajanna, n senben manga gbeden denaxan yi. I kankanxi n xinla fima nēn na ma siyane xun na. Kitabun naxa, ma, i mi i mexi n ma denkeleyaan na, hali e n ma 27 a mangaya xōdēxen ligama nēn e xun na a sere togondiyaxi Antipasi faxa loxōn naxan yi ε mangaya wure dunganna ra, a yi e rayensenje konni Setana dōxōdeni. 14 Koni mawugana ndee ayi alo fēnēna. 28 N senben fima a ma nēn alo n yii ε xili ma, muxuna ndee i konni naxanye na a sōtoxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi saren fan so a yii.” 29 “Nba, xa naxan tuli na, Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya donna xon naxan bata ba saraxan na suxurene yamane xa, a xa na me.”

xa e nun yalunyaan xon. 15 Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi. 16 Nayi, i xun xanbi so i hakeni, xanamu, n fama nēn i ma sasa, n yi na muxune yēnge n de silanfanna ra.” 17 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na noōn sōtō, n Manna donse luxuxina nde soma nēn a yii e nun gēmē fixena xili nēn sebexi naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fō naxan a sōtōma.” 18 “A sebe Tiyatire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xemen naxan yēen luxi alo tēe degena, a sanne mayilenma alo sula xuruxina, a tan naxa: 19 N na i kewanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali dōnxene wuya dangu a singene ra. 20 Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele, naxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikene mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na

3 “A sebe Saridesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kewanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisin sōtō, koni faxa muxun nan i ra. 2 Xulun! Senbe dōnxen naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa jan, amasōtō n mi i kewali defexin toxi n ma Ala yetagi. 3 Nba, i xaranna naxan mexi, i yi a sōtō, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i hakeni. Xa i mi lu i yēe ra yi, n na i ratērenama nēn alo munjadena, i mi n fa waxatin kolonje. 4 Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxosixi. Ne sigan tima nēn n xon dugi fixene yi, amasōtō e sarijan. 5 Naxan na noōn sōtō, na dugi fixen soma nēn, n mi a xinla be Nii Rakisin Kitabun kui mume. N na n tima a xinla ra nēn n Fafe Ala nun a malekane yetagi.” 6 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.” 7 “A sebe Filadelifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sarijanna nun Nōndin Kanna nan ito

falaxi, Dawudaa dejinna naxan yii, naxan deen nxu bode xɔn. 21 Naxan na noɔn sɔtɔ, n tinma nabima, muxu yo mi noe a ragale, naxan deen nen na yi dɔxɔ n fema n ma mangaya gbèdeni nagalima, muxu yo mi noe a rabiye, na naxa: 8 alo n tan fan noɔn tixi kii naxan yi, n dɔxɔ n N na i kewanle kolon. A mato, n bata deen nabi Fafe Ala fema a mangaya gbèdeni.” 22 “Nba, xa i yee ra, muxu yo mi noe a ragale, bayo n na a naxan tuli na, Alaa Nii Sarijianxin naxan falama kolon a i senben mi gbo, anu i n ma falan suxu denkeleya yamane xa, a xa na me.”

4 Na xanbi ra, n yi fe gbète to, n yi dëna nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen naxan me, naxan yi gbo alo xɔta xuina, na yi a fala, a naxa, “Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra.” 2 Alaa Nii Sarijianxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to doxi manga gbèdeni ariyanna yi. 3 A yetagin yi mayilenma alo yasipi gëmen nun karineliya gëmena. Manga gbeden yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gëmena. 4 Manga gbède mɔxɔjen nun naanin gbèteye yi manga gbèden nabilinxi, fori muxu mɔxɔjen nun naanin yi dɔxi naxanye ma e maxidixi dugi fixene yi, xëma mangaya kɔmoti taxamasenne soxi e xun na. 5 Kuyenjin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbèdeni. Lenpu dege gbeen soloferie yi dege mangua gbeden yetagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. 6 Lonna nde yi mangaya gbèden yetagi naxan gbo alo fɔxɔ igena, a fixa alo mato kikena alo kilasina. Dalise naanin yi mangaya gbèden yireni, e nun a rabilinxi, naxanye yëeye yi e yetagi nun e xun xanbin ma. 7 Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yetagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tugarmatona.

8 Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yëene yi e fatin yireni birin ma, e yi betin bama kɔeɛn nun yanyin birin na, e naxa, “Marigina Ala Senben Birin Kanna sarijan, a sarijan, a sarijan, naxan yi na, naxan na, e nun naxan fama.” 9 Naxan dɔxi mangaya gbèdeni naxan luma habadan, dalise naaninne nema yi binyen nun xunna kenla nun barikan bire na xa waxatin naxan yi, (aiōn g165) 10 na fori muxu mɔxɔjen nun naaninne yi e xinbi sinma nen a yetagi, e yi a batu, e yi e manga kɔmotine woli mangaya gbèden yetagi, e yi a fala na kanna xa naxan dɔxi manga gbèden ma naxan luma habadan, e naxa, (aiōn g165) 11 “Nxu

Marigma, nxo Ala, binyen nun xunna kenla nun yi betin bama, e yi e xuini te, e naxa, "Yexee senben daxa a fi i ma, amasoto i tan nan seen Diin naxan bata yi faxa nun, na daxa a xa birin daxi, e taranxi na i sagoon nin, e daxi i senben nun nafunla nun xaxinla nun fangan sagoon nin."

5 Naxan yi doxi mangaya gbedeni, n yi kedi mafilinxina nde to suxi na yiifanni sebenla yi tixi naxan foxo firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri solofera nan na. **2** N yi maleka senbemana nde to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa, "Nde daxa a kedini ito taxamasenne kala alogo a xa kedi mafilinxin nabi?" **3** Koni muxu yo mi soto ariyanna nun boxo xonna ma, hanma boxon bun ma naxan yi noe a kedin nabiye, hanma a yi a mato. **4** N yi wuga kati, amasoto muxu yo mi soto naxan yi daxa a na kedin nabi, hanma a yi a mato. **5** Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, kuye sarinna, a naxa, "Fa be!" **2** N yi soo fixen "I nama wuga. A mato! Yuda bonsorona yatan naxan luxi alo salenna naxan majingi kelixi Dawuda xabilani, na bata senben soto a xa kedin nabi e nun a taxamaseri soloferene." **6** Nba, n yi yexee diina nde to tixi manga gbeden nun yi daliseen firinden xuiin me, a naxa, "Fa be!" dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yexee Diin **4** Soo gbete yi mini naxan yi gbeeli alo teena. yi luxi alo a koe raxabaxin nan yi a ra nun. Feri Naxan yi doxi a fari, dunuja muxune boje solofera, yee solofera nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa xia e bode faxa, silanfan kuye gbeen yi so a yii. dunuja yiren birin yi. **7** Naxan yi doxi manga **5** A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen gbedeni, Yexee Diin yi sa kedi mafilinxin nasuxu saxanden xuiin me a fale, a naxa, "Fa be!" N na yiifanni. **8** A to na rasuxu, dalise naaninne yi soo foren to. Naxan yi doxi a fari, sikeela yi nun fori moxojen nun naaninne yi e xinbi sin suxi na yii. **6** N yi xuina nde me dalise naaninne Yexee Diin bun, kondenna yi e keden kedenna tagi alo fala xuina, a naxa, "Ligaseen ye keden birin yii e nun xema wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sarijanxina maala ra sage keden saranna ra. Ligaseen ye wusulanna ra naxan yi findixi yama sarijanxina saxan fundenna ra sage keden saranna ra. Koni Ala maxandi xuine ra. **9** E yi beti nenem ba, e i nama turen nun manpaan tan kala." **7** A naxa, "I daxa i yi kedi mafilinxin tongo, i yi a to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise taxamasenne ba a ma, alogo a xa rabi. Amasoto naaninden xuiin me a fale, a naxa, "Fa be!" i bata yi faxa nun, i yi muxune xunba Ala xia i **8** N yi soo fati joxondede ramaan to. Naxan wunla xon ma, keli bonsorone birin nun xuine yi doxi a fari, na yi xili nen sayana. Laxira birin nun yamane birin nun siyane birin yi. **10** I yi biraxi a foxo ra. Boxoni taxunxin doxode yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra, e mangayaan ligama nen boxon naaninna ra, na kedenna halagi senben yi so e yii silanfanna nun fitina kamen nun fitina xun na." **11** N yi a matoma waxatin naxan yi, n furen nun burunna sube xajene xon. (Hadens g86) maleka wuyaxi xuiin me daliseene nun fonne **9** A to taxamasenna suulunden nabi, muxun nun manga gbeden nabilinni, e xasabin yi sige naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana han wuli wuli wuyaxi naxan mi yi yate. **12** E fe ra, n yi ne niine yelenne to saraxa ganden

nun xunna kenla nun binyen nun tantunna sotol!" **13** Daliseene birin kore xonna nun boxo xonna ma e nun boxon bunni, e nun naxanye birin foxo igeni, n yi daala birin xuiin mema, e betin bama, e naxa, "Naxan doxi manga gbedeni e nun Yexee Diina, tantunna nun xunna kenla nun binyen nun senben xa fi ne nan ma habadan!" (aiōn g165) **14** Dalise naaninne yi a fala, e naxa, "Amina." Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

6 Na xanbi ra, n yi Yexee Diin to na taxamaseri soloferena nde keden nabiye, n yi dalise naaninna nde keden xuiin me, a xuiin luxi alo to. Naxan yi doxi a fari, xanla yi suxi na yii. E yi mangaya komoti taxamasenna so a xun na. A siga no sotol xunna kenli, alogo a xa sa nabi e nun a taxamaseri soloferene." **6** Nba, n noon ti. **3** A to taxamasenna firinden nabi, n yi yexee diina nde to tixi manga gbeden nun yi daliseen firinden xuiin me, a naxa, "Fa be!" dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yexee Diin **4** Soo gbete yi mini naxan yi gbeeli alo teena. Naxan yi doxi a fari, dunuja muxune boje solofera, yee solofera nan yi a ma, naxanye yi xunbenla kala senben yi so na yii alogo muxune findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa xia e bode faxa, silanfan kuye gbeen yi so a yii. dunuja yiren birin yi. **7** Naxan yi doxi manga **5** A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen gbedeni, Yexee Diin yi sa kedi mafilinxin nasuxu saxanden xuiin me a fale, a naxa, "Fa be!" N na yiifanni. **8** A to na rasuxu, dalise naaninne yi soo foren to. Naxan yi doxi a fari, sikeela yi nun fori moxojen nun naaninne yi e xinbi sin suxi na yii. **6** N yi xuina nde me dalise naaninne Yexee Diin bun, kondenna yi e keden kedenna tagi alo fala xuina, a naxa, "Ligaseen ye keden birin yii e nun xema wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sarijanxina maala ra sage keden saranna ra. Ligaseen ye wusulanna ra naxan yi findixi yama sarijanxina saxan fundenna ra sage keden saranna ra. Koni Ala maxandi xuine ra. **9** E yi beti nenem ba, e i nama turen nun manpaan tan kala." **7** A naxa, "I daxa i yi kedi mafilinxin tongo, i yi a to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise taxamasenne ba a ma, alogo a xa rabi. Amasoto naaninden xuiin me a fale, a naxa, "Fa be!" i bata yi faxa nun, i yi muxune xunba Ala xia i **8** N yi soo fati joxondede ramaan to. Naxan wunla xon ma, keli bonsorone birin nun xuine yi doxi a fari, na yi xili nen sayana. Laxira birin nun yamane birin nun siyane birin yi. **10** I yi biraxi a foxo ra. Boxoni taxunxin doxode yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra, e mangayaan ligama nen boxon naaninna ra, na kedenna halagi senben yi so e yii silanfanna nun fitina kamen nun fitina xun na." **11** N yi a matoma waxatin naxan yi, n furen nun burunna sube xajene xon. (Hadens g86) maleka wuyaxi xuiin me daliseene nun fonne **9** A to taxamasenna suulunden nabi, muxun nun manga gbeden nabilinni, e xasabin yi sige naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana han wuli wuli wuyaxi naxan mi yi yate. **12** E fe ra, n yi ne niine yelenne to saraxa ganden

bun ma. 10 E yi gbelegbele, e naxa, “Marigi fu nun firin, Lewi bɔnsɔnna, muxu wuli fu sarijanxina, jøndin kanna, i mɔn buma han nun firin, Isakari bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun waxatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi firin, 8 Sabulon bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun nxu faxa feen saran dunuja muxune ra?” 11 firin, Yusufu bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Doma fixen yi so e keden kedenna birin yii. A Bunyamin bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen taxamasenna yi naxanye ma. 9 Na xanbi ra, n yi han e walike bodene nun e ngaxakedenne birin yama gbeen to naxan xasabin mi yi yate, sa keli xasabin yi defe naxanye faxama alo e tan. 12 A siyane birin nun bɔnsɔnne birin nun yamane to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbeden to: Bɔxɔn yi xuruxurun kati! Sogen yi fɔrɔ alo nun Yexee Diin yetagi, doma fixen nagodoxi kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla, 13 e ma, tugu deene suxi e yii. 10 E yi e xuini te, kore xɔnna sarene yi yolon bɔxɔni, alo foye e naxa, “Kisina en ma Ala nan yii naxan dɔxi gbeen na xɔdɛn binla yigisan a bogine yi yolon. manga gbedeni e nun Yexee Diina.” 11 Malekane 14 Kore xɔnna yi tunun alo kedin na mafilin, birin yi tixi manga gbeden nun fonne nun dalise geyane nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi ba e naaninre rabilinni, ne yi bira manga gbeden funfuni. 15 Na xanbi ra, dunuja mangane nun a yetagi, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Ala batu, kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne 12 e naxa, “Amina! Tantunna nun binyen nun fe nun senbe kanne nun muxun birin, konyine kolonna nun barika biran nun xunna kenla nun nun xɔrɔne birin, ne yi sa e luxun faranne senben nun fangan xa lu en ma Ala xa habadan nun geya yinle ra. 16 E lu a fale geyane nun han habadan! Amina.” (aïon g165) 13 Na fonna nde gemene xa, e naxa, “E bira nxu fari! Naxan yi n maxɔdin, a naxa, “Doma fixen nagodoxi manga gbedeni, e nxu luxun na nun Yexee Diina ndee ma itoe ra? E kelixi minen yi?” 14 N yi a xɔlɔn bun. 17 Amasoto e xɔlɔ lɔxɔ gbeen bata a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a li, nde nɔe tiye a yetagi?”

7 Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunuja tongon naaninre ma. Bɔxɔ xɔnna foye naaninre yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini bɔxɔ xɔnna xun ma, hanma fɔxɔ igena hanma wudine xun ma. 2 N yi maleka gbete to fe, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen tɔrɔ senben so maleka naaninna naxanye yii, a yi sɔnxɔ ne ma, a naxa, 3 “E nama fe jaxin liga bɔxɔ xɔnna ra singen hanma fɔxɔ igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikene tigi ra.” 4 Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin me, muxu wuli keme muxu wuli tongue naanin e nun naanin keli Isirayila bɔnsɔnne birin yi: 5 Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bɔnsɔnni, Ruben bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Gadi bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, 6 Aseri bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Nafatali bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Manase bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, 7 Simeyɔn bɔnsɔnna, muxu wuli

bata dangu naxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yexee Diin wunli.” 15 Nanara, e tixi Alaa manga gbeden yetagi, e a batu yanyin nun kɔeen na a Batu Banxini. Naxan dɔxi manga gbedeni, na e yigiyama nen a konni. 16 Kamen mi fa e suxe sɔnɔn, min xɔnla mi fa e suxe sɔnɔn, sogen mi fa e ganje sɔnɔn, kuye wolon yo mi minc e ma, 17 amasoto Yexee Diin naxan manga gbedeni, na e masuxuma nen alo xuruse rabana, a yi ti e yee ra, siga siimaya tigi igene yi, Ala yi e yee gene birin fitan e yee ra yi.

8 Yexee Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xɔnna yi madundu han waxatidi. 2 N yi maleka soloferere to tixi Ala yetagi, xota soloferere yi so ne yii. 3 Maleka gbete yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xemá dixin suxi a yii. E wusulan gbegbe so a yii a gan dixin na, sa yama sarijanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xemá dixin fari manga gbeden yetagi. 4 Wusulanna tutin nun yama sarijanxina Ala maxandi xuine yi te,

keli malekan yii siga Ala yetagi. **5** Na xanbi ra, alo tanla na muxun xin. **6** Na ləxəne yi, muxune malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe sayaan fenma nən koni e mi a toma. Sayaan saraxa ganden təen na, a yi a woli bəxəni. Galan xənla e suxuma nən han, koni sayana a gima xuiin nun xuine nun kuyen jin masəxənna nən e ma. **7** Na tuguminne yi luxi nən alo soon yi mini, bəxən yi xuruxurun. **8** Nayi, xəta naxanye yitənxı yəngə so xinla ma. Mangaya soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne koməti taxamasenna e xunna alo xəmana, e yi keli xətane fedeni. **9** Maleka singen yi a gbee yetagine luxi alo muxun yetagina. **10** E xun xətaan fe. Balabalan kəsen nun təen nun wunla sexene luxi alo jaxanle xun sexena. E jinne basanxin yi fa bəxə xənna fari. Bəxəni taxunxin luxi alo yatan jinna. **11** E xanle yi e kanken ma doxode saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a alo yəngə so seen kanke masaan wure daxina. wudine nun a sexə xindene birin. **12** Malekan E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi firinden yi a xotaan fe. Gəmə gbeena nde yi sin wontorone ra, e yi e gi siga yəngəni. **13** E xunle fəxə igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatəna. luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na Fəxə igene yitaxunxin dəxəde saxanna ra, na naxan muxune səxəlema han kike suulun. **14** kedenna yi findi wunla ra, **15** daliseen naxanye Yili Naxin Malekan nan yi e xun na e mangan birin yi jənəne na fəxə igeni, ne yi faxa, mənna na, naxan xili Heburu xuini, Abadon. Gireki kunkine fan yi kala. **16** Malekan saxanden yi a xuiin tan yi, a xili nən, Apoliyon. Na bunna gbee xətaan fe. Sare gbeen ganmatən yi keli nənən, "Halagi Tiina." (**Abyssos g12**) **17** Gbalo singen kore, a gamma alo xaye raxidi dəgəna. Baane bata dangu. Gbalo firin mən luxi. **18** Malekan nun tigine birin yitaxunxin dəxəde saxanna ra, senninden yi a xotaan fe. N yi xuina nde mə sareniyi bira na keden yi. **19** Na sareniyi xili keli saraxa gande xəma daxin feri naaninne nən, "Se Xələna." Na igene yi xolo ayi, muxu binni naxan yi Ala yetagi. **20** Xotaan senninden wuyaxi yi faxa na ige xələn minden. **21** Malekan yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, naaninden yi a gbee xətaan fe. Sogen nun kiken "Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa nun sareni yitaxunxin dəxəde saxanna ra, na gbeen də, ne fulun." **22** Na maleka naaninna kedenna yi yidimi, alogo na yaten jəxən xa ba naxanye yi yitənxı na waxatin nun ləxən nun e degen na. Na kenənna jəxən yi ba yanyin nun kiken nun jənən ma, ne yi fulun alogo dunuya kəenkenen na. **23** Nba, n yi fe għete to, n muxune yitaxunxin dəxəde saxanna ra, e xa singbinna nde fala ti xuiin mə, a yi foyeri kore, na kedenna faxa. **24** Yəngə soon naxanye yi a naxa, "Għalona, għalona, għalona bəxox xənna soone fari, muxu wuli məxoxjen dəxode wuli fu. N na xasabin nan mexi. **25** Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E karke masane yi għebi alo tħena, e mamiloxi alo safiri ġemena, e neri fuqiramana alo dole tħej fuqina. Soone xunne luxi alo yata xunna, təen nun tutin nun dole təen yi minima e də. **26** Dunu ja muxune birin yitaxunxin dəxəde saxanna ra, na kedenna yi faxa na jaxankata saxanne xon, təen nun tutin nun dole təen naxanye yi minima e də. **27** Amasot soone sənben yi e deen nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo sajnejne. E xunne na, e muxune maxjoloma naxanye ra. **28** Na għalona mi muxun naxanye faxa, ne mi xetx e yii fəxən batu feen fəxən ra e mi jinanne kiin yiba hanma sħurex xəma daxina hanma a sula daxina hanma a għemex daxina hanma a wudi

9 Malekan suulunden yi a xətaan fe. N yi sareni to kele kore, a bira bəxəni, yili jaxi tilinxin deñinna yi so a yii. (**Abyssos g12**) **10** A yi yili jaxin deen nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen təen tutina. Na yi sogen nun kuyeni főr. (**Abyssos g12**) **11** Tuguminne yi mini təen tutini e xuya ayi bəxən ma, sənben yi so ne yii alo tanle bəxən ma. **12** A yi fala e xa a e nama sexene halagi bəxən ma, hanma se xinde yo hanma wudine fə adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. **13** E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e jaxankata kike suulun. E yi səxələn naxan tima muxune ma, na yi luxi nən

daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mëma, e naxanye Taa Sarijnanxini bodonma han kike mi nœ sigan tiye. 21 E mi xëte e muxu faxan tongue naanin e nun firin. 3 N nan n sere firinne nun e kœrayaan nun e yanga suxun nun e rasigama nén nabiya falane ralideni kasa dugine mujan fôxo ra.

10 N yi maleka senbema gbete to gode keli
aryanna yi, kundaan filinx a ma alo
dugina, sengunna rabilinx a xunna ma. A
yëtagin mayilenma alo sogena, a sanne yi tseen
iyiani alo tee senbetenne. 2 Kedi maflinxin
xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yiifari ma
sanna ti fôxo igeni, a komenna xaren na. 3 A
söñxa xuini te alo yatan wurundun xuina. A
to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui
ramini. 4 E yi naxan falama, n yi nœ na sebe
nen nun, koni n yi fala xuina nde me keli kore,
a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama,
na ramara wundoni, i nama a sebel!” 5 Na xanbi
ra, n malekan naxan to tixi fôxo igen nun xaren
ma, na yi a yiifanni te kore xonna ma. 6 A yi a
kolo habadan Ala xinli, naxan kore xonna nun
bôxo xonna nun fôxo igen daxi e nun e yi seene
birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma
sonon! (aiõn g165) 7 Koni maleka solofereden na
a xotaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe
ragidixin kamalima nén nayi alo a rali a nabine
ma kii naxan yi, a walikene.” 8 Nba, n fala xuii
naxan me a singeni keli kore, na mòn yi falan
ti n xa, a naxa, “Siga, i sa kedi rabixin tongo
na malekan yii naxan tixi fôxo igen nun xaren
ma.” 9 N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa,
a xa kedi maflinxin xuridin so n yii. A yi a fala n
xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a jaxunma
ayi nén i de alo kumina, koni a i kuiin nafema
nen xolén na.” 10 N yi kedi maflinxin xuridin
tongo malekan yii, n to a raso n deε, a yi jaxun
n deε alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n
kuini yi rafe xolén na. 11 Na xanbi ra, e yi a fala
n xa, a n mòn xa nabiya falane ti lan yamane
nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11 Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo
tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i
yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga
e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. 2
Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan
maliga, na lu na. Amasotø na bata so siyane yi
rasigama nén nabiya falane ralideni kasa dugine
ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli
keden xi këmë firin xi tongue sennin.” 4 Na sere
firinne findixi oliwi wudi firinne nun lënpune
dôxø se firinne nan na naxanye tixi bôxøn birin
Marigin yetagi. 5 Muxu yo wa fe jaxin naba
feni e ra, tœen minima nén e deε, a yi e yaxune
halagi. Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, fo
na kanna xa faxa na kii nin. 6 Kore xonna balan
senbena e ra alogo tulen nama fa e nëma nabiya
falane tiye waxatin naxan yi. Igene maxetë
senben fan e ra wunla ra, e mòn yi fitinan sifan
birin nadin dununja muxune ma, e na wa a
xòn waxati yo yi. 7 E nema yelin e sereyaan
be waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan
tema yili jaxin kui, na e yengëma nén, a yi e
nô, a yi e faxa. (Abyssos g12) 8 E binbine yi lu saxi
taa gbeen yama malanden, muxune e Marigin
gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan
luxi nén alo Sodoma hanma Misiran. 9 Yamane
nun bônsonne nun xuine nun siyane birin e
binbine toma nen han soge saxan e nun a tagi.
E mi tinjë ne xa maluxun. 10 Dunuja muxune
sewama nén muxu firinni itoe faxa feen na, e
jaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasotø na
nabi firinne bata yi muxune jaxankata bôxø
xonna fari. 11 Koni na soge saxan e nun a tagiin
na dangu, niin soma nén e yi fata Ala ra, e yi
keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nén
katì. 12 E yi xui gbeena nde me kore naxan yi a
falama, a naxa, “E te be.” E yi te kore kundani,
e yaxune yee xori. 13 Na waxatin yeteni, bôxøn
yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin dôxøde
fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli soloferè
yi faxa na bôxø xuruxurunni. Muxun dônxene
yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore. 14 Gbalon
firinden bata dangu, koni a saxanden famatsoñ
ni i ra. 15 Maleka solofereden yi a xotaan fe.
Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa, “Dunuja
mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu
Sugandixin gbeen na, a mangayaan ligama a
xun na nén habadan han habadan!” (aiõn g165) 16
Fori mòxønen nun naaninna naxanye yi dôxi
e manga gbedëne yi Ala yetagi, ne yi e xinbi

sin a bun ma, e yetagine yi lan bōxōn ma, e sēnben nun a mangayaan waxatin bata a li, e yi a batu. 17 E naxa, “Marigina Ala Sēnben nun a Muxu Sugandixina sēnbenā. Amasōtō en Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a folōni! ngaxakedenne kansun muxun bata woli bōxōni, Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i sēnbe naxan yi e kansunma kōen nun yanyin na en gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na. 18 ma Ala xa. 11 E yi a nō Yēxē Diin wunla nun e Siyane bata yi xōlō, koni i ya xōlōn yi fa, faxa sereya falan xōn, e mi e yetē niin natanga, e muxune makiti waxati yi a li, i yi i ya walikene tin sayaan ma. 12 Nanara, e tan naxanye kore saranna fi, i ya nabine, muxu sarijanxine, e xōnna ma, e sēwa. Koni gbalon bōxō xōnna nun naxanye gaxuxi i xinla yēe ra, muxudin nun fōxō igen xa, bayo Yinna Manga Setana nun muxu gbeena, i yi ne halagi naxanye bōxōn xajexin bata godo e fēma, amasōtō a kolon halagima.” 19 Ala Batu Banxin naxan ariyanna a waxati xunkuye mi a xa.” 13 Ninginangan yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan to Ala Batu to a to, a bata rawoli ayi bōxōn ma, jaxarla Banxini. Na xanbi ra, kuyen jin masōxōnna naxan dii xēmen bari, a yi na sagatan fōlō. 14 nun xuine nun galan xuiin yi mini, bōxōn yi Nayi, gubugubune yi so jaxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tugar a siga han denanaxan sa yitōnxi a xa tonbonni, a sa baloma denanaxan yi jnēe saxan e nun a tagi, a yi tanga sajin ma. 15 Nayi, sajin yi igen baxun jaxanla fōxō ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali. 16 Koni bōxō xōnna yi jaxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun jaxanla fōxō ra. 17 Ninginangan yi xōlō jaxanla ma kati! A yi siga jaxanla bōnson dōnxene yengedeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama.

12 Taxamaseri gbeena nde yi mini kore:

jaxanla maxidixin sogeni, kikena a sanna bun ma, mangaya kōmōti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma. 2 A fudikanna nan yi a ra, a gbelegbelema dii barin sōxōleni. 3 Taxamaseri gbete yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen nan yi na ra, xun solofera yi a ma e nun feri fu, mangaya kōmōti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na. 4 Sarene yitaxunxin dōxōde saxanna ra,

a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bōxōni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi. 5 Naxanla yi

dii xēmen bari, naxan mangaya xōdexen ligama xindl nde sēbexi a xunne birin ma. 2 N sube siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xēmen yi rate kore Ala nun a jnarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen manga gbeden fema. 6 Naxanla yi a gi, a siga sanne. A deen luxi alo yatan dēna. Ninginangan tonbonni Ala denanaxan yitōnxi a xa, alogo a yi a sēnben nun a manga gbeden nun nō gbeen

xa sa balo na han xi wuli keden kēmē firin xi so a yii. 3 N yi a xunna nde to, na yi luxi alo tonge sennin. 7 Nayi, yēngē gbeen yi keli kore e na a maxōlo gbeen ti naxan a faxē, koni na xōnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yiren bata yi bari. Dunuja muxune birin yi kabē

yi na ninginangan yēngē. Ninginangan nun a gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fōxō malekane fan yi yēngē soma. 8 Koni a mi nō ra. 4 Muxun birin yi ninginangan batu amasōtō sōtō, dōxōde mi fa lu e xa kore xōnna ma. 9 E a bata yi sēnben so sube magaxuxin yii. E yi

yi ninginanga gbeen woli bōxōni, saji fonna, sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo

naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan sube magaxuxini ito, nde nōe a yēngē?” 5 Waso

dunuja muxune birin mayendenma. E nun falan nun marayelefu falan ti fena Ala ma, na

a malekane birin yi rawoli ayi bōxō xōnna sēnben yi sa sube magaxuxin de, fe jaxin naba

ma. 10 Nayi, n yi fala xui gbeena nde me keli sēnben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin.

kore, a naxa, “Iki, en ma Alaa kisin nun a 6 A yi Ala rayelefu fōlō, a lu a xili kale e nun

gbeen gubugubune alogo a xa tugar a siga han denanaxan sa yitōnxi a xa tonbonni, a sa baloma denanaxan yi jnēe saxan e nun a tagi, a yi tanga sajin ma. 15 Nayi, sajin yi igen baxun jaxanla fōxō ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali. 16 Koni bōxō xōnna yi jaxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun jaxanla fōxō ra. 17 Ninginangan yi xōlō jaxanla ma kati! A yi siga jaxanla bōnson dōnxene yengedeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama.

13 Ninginangan yi sa ti fōxō igen de. Nba, n yi

sube magaxuxina nde to te fōxō igen xōrē ra, xun solofera, feri fu a ma. Mangaya kōmōti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu

xinla nde sēbexi a xunne birin ma. 2 N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna

ra. Koni a dii xēmen yi rate kore Ala nun a jnarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen manga gbeden fema. 6 Naxanla yi a gi, a siga sanne. A deen luxi alo yatan dēna. Ninginangan tonbonni Ala denanaxan yitōnxi a xa, alogo a yi a sēnben nun a manga gbeden nun nō gbeen

xa sa balo na han xi wuli keden kēmē firin xi so a yii. 3 N yi a xunna nde to, na yi luxi alo tonge sennin. 7 Nayi, yēngē gbeen yi keli kore e na a maxōlo gbeen ti naxan a faxē, koni na xōnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yiren bata yi bari. Dunuja muxune birin yi kabē

yi na ninginangan yēngē. Ninginangan nun a gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fōxō malekane fan yi yēngē soma. 8 Koni a mi nō ra. 4 Muxun birin yi ninginangan batu amasōtō sōtō, dōxōde mi fa lu e xa kore xōnna ma. 9 E a bata yi sēnben so sube magaxuxin yii. E yi

yi ninginanga gbeen woli bōxōni, saji fonna, sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo

naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan sube magaxuxini ito, nde nōe a yēngē?” 5 Waso

dunuja muxune birin mayendenma. E nun falan nun marayelefu falan ti fena Ala ma, na

a malekane birin yi rawoli ayi bōxō xōnna sēnben yi sa sube magaxuxin de, fe jaxin naba

ma. 10 Nayi, n yi fala xui gbeena nde me keli sēnben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin.

kore, a naxa, “Iki, en ma Alaa kisin nun a 6 A yi Ala rayelefu fōlō, a lu a xili kale e nun

Ala dəxədena e nun naxanye birin ariyanna **14** Nba, n mən yi Yəxəə Diin to tixi Siyon yi. **7** Yama sarijanxin yenge senben yi so a yii, Geyaan fari, e nun muxu wuli keme wuli alogo a xa e nə. Senben yi so a yii bənsənna tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla birin nun yamane birin nun xuine birin nun nun a Fafe xinla yi səbəxi naxanye tigi ra. **2** N siyane birin xun na. **8** Dunuja muxune birin yi fala xuina nde mə keli kore, naxan yi luxi e xinbi sinma nən a bun ma, naxanye birin alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui xili mi səbəxi Yəxəə Diina Nii Rakisin Kitabun gbeena. N fala xuiin naxan mə, na yi luxi nən kui xabu dunuja da waxatini, naxan bata yi alo konden maxane nan yi konden maxani. **3** E faxa nun e fe ra. **9** Nba, xa naxan tuli na, a xa yi beti nenen bama manga gbeden nun dalise a tuli mati. **10** Xa kasorasaan nagidixi naxan naaninne nun fonne yetagi. Muxu yo mi yi nəs ma, na sama nən kasoon na yati. Xa sayaan a maxaranje na betin ma fə na muxu wuli keme nagidixi naxan ma silanfanna ra, na faxama wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi nən silanfanna ra yati. Nanara, yama sarijanxin xurbaxi bəxə xənna fari. **4** Ne nan mi e yetə lan e xa e tunnafan e təgəndiya. **11** Nba, n raxəsi jaxanle xən, e sarijan. E yi biraxi Yəxəə yi sube magaxuxi gətə to mine bəxəni. Feri Diin fəxə ra a na yi siga dədə. E bata yi xunba firin yi a ma, ne luxi alo Yəxəə Diin fenne, muxune tagi e lu alo bəxən bogise singe fajin koni a yi falan tima alo ninginangana. **12** A yi naxanye fima Ala nun Yəxəə Diin ma. **5** Wule sube magaxuxi singena nən birin nawalima falan mi yi minima e de mume! Fe yo mi yi e a jəxəni, a yi a liga bəxən nun a muxune ra. **6** Nba, n yi maleka gətə to tuganje kore birin yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen xənna ma. Habadan Xibarū Fajin falana a yii, bun ma, naxan maxələde jaxin bata yi bari. a a ralima dunuja muxune ma, e nun siyane **13** Sube magaxuxi firindeni ito yi kabanako nun bənsənne nun xuine nun yamane birin. taxamasenne ligama, a yi təen nagodo bəxən (*aiōnios g166*) **7** A yi a falama a xuini texin na, ma muxune yetagi keli kore. **14** Senben naxan a naxa, “Ə gaxu Ala yee ra, ə yi binyen fi a so a yii a xa kabanako taxamasenne raba sube ma, amasətə a kiti sa waxatin bata a li. Ə a magaxuxi singen jəxəni, na yi dunuja muxune batu, a tan naxan kore xənna nun bəxə xənna mayenden, a yi a fala dunuja muxune xa a e xa nun fəxə igen nun tigine daxi.” **8** Malekan sube magaxuxi singen sawuran nafala e susuren firinden yi fa a fəxə ra, a naxa, “Babilon taa na suben naxan bata yi maxələ silanfanna gbeen bata kala! A bata kala, a tan naxan a ra, a yi bari. **15** Senben yi so sube magaxuxi tinxintareyaan dolən fixi siyane birin ma.” **9** firinden yii alogo a xa niin bira sawurani, alogo Malekan saxanden yi fa e fəxə ra, a yi a xuini na sawuran xa falan ti, a mən xa muxune te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun faxa naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa ma. **16** A yi a liga a muxune birin xa karahan a tigi ra hanma a yiin ma, **10** na kanna fan taxamasenna yi lu e birin yiifanna ma hanma Alaa xələn manpaan minma nən naxan saxi e tigi ra, muxudin nun muxu gbeena, nafulu xələ igelengenna kui, a yi jaxankata təen nun kanna nun yiigelitəna, xərən nun konyina. **17** dole təeni maleka sarijanxine nun Yəxəə Diin Muxu yo mi nəs seen sare hanma e seen mati yetagi. **11** E jaxankata təen tutin tema nən xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin habadan han habadan, matabu mi e xa kəeən xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina. **18** nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin Fə xaxinla xa sətə nən feni ito yi. Xa naxan nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla a xinla taxamasenna yi sa e ma.” (*aiōn g165*) taxamasenna xasabini ito yate ki fajı, a yi a **12** Nanara, yama sarijanxin lanma nən e yi bunna fala, amasətə xəməna nde xinla nan a e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e bunna ra, a tan ni i ra: kəmə sennin tonge dənkəleya Yesu ma. **13** Na danguxina, n yi fala sennin e nun sennin.

xuiin me keli kore, a naxa, “Ito səbə: Səwan

na kanne xa naxanye faxama Marigini fôlo iki Amasotô i ya tinxinyaan bata makenen.” 5 Na ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nöndin nan xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin deen nabixin to na ra, e e matabuma nен e wanli, amasotô e kore, Alaa sereya bubuna. 6 Fitina fe soloferene wanle biraxi e foxo ra.” 14 Nba, n yi kunda fixen yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala to. Adamadi maligana nde yi dôxi na kundaan Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sarijanxine fari, mangaya taxamaseri kômötin xëma dixin yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi soxi a xun na, wolite xënxeña a yii. 15 Maleka xëma tagi xidine ra. 7 Awa, na dalise naaninna gbete yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi dôxi nde keden yi xëma lenge soloferen so maleka kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa ya wôlitén tongo, i seen xaba, amasotô se xaba xôlon na. (aiōn g165) 8 Ala Batu Banxin yi rafe waxatin bata a li bôxöni, a bata mô.” 16 Nayi, t   tutin na fata Alaa binyen nun a senben naxan yi dôxi kundaan fari, na yi a wôlitén na. Muxu yo mi yi no   so   Ala Batu Banxini nadangu bôxö xonna fari, a bôxö xonna se xaba han maleka soloferene fitina fe soloferene yi dixin jian fefe! 17 Awa, n yi maleka gbete to kele kamali.

Ala Batu Banxini ariyanna yi, wolite xënxeña nde na fan yii. 18 N m  n yi maleka gbete to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi t  en xun na. Wolite xënxeña yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wôlit   xënxeña naso bôxö xonna manpa bogine ra, i yi e xaba amasotô e bata mô!” 19 Malekan yi a wôlit   nadangu bôxö fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xolo gbeen manpa igen badeni. 20 E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone deni lanna, a bôxö manpa ige baden ma han fayida kilo k  me saxan no  x  n.

15 Nba, n m  n yi taxamaseri gbee magaxuxi gbete to kore xonna ma, maleka soloferen nan yi a ra fitina fe soloferen yi naxanye yii. Fitina fe d  nxene nan ne ra, amasotô Alaa xôlon kamalima ne nan x  n ma. 2 Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo foxo igena naxan mayilenma alo kilasi fixena, a basanxi t  en na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin n   e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii. 3 E yi Alaa walikeen Musaa b  tin bama e nun Y  x   Diina b  tina, e naxa, “Marigina, Ala Senben Birin Kanna, I ya wanle gbo, e magaxu! Siyane birin ma mangana, i ya kiraan tinxin. N  ndin nan a ra. 4 Marigina, nde mi gaxue i tan y  e ra, a tondi i xinla biny  ? Amasotô i tan nan keden pe sarijan. Siyane birin fama n  n, e yi batu.

16 Nba, n yi fala xui gbeen me keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, “   siga,    sa Alaa x  lengen solofereni itoe yixel bôxö xonna ma!” 2 Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni x  le bôx  n ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure naxin yi mini ne fatin ma. 3 Malekan firinden yi a gbee lengenni x  le foxo igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi foxo igeni, ne birin yi faxa. 4 Malekan saxanden yi a gbee lengenni x  le baane nun tigine yi, e birin yi findi wunla ra. 5 Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin me, a naxa, “I tinxin, i tan naxan na, i tan naxan yi na a f  l  ni, i tan sarijanandena, i bata kitin sa tinxinni, 6 bayo e bata i ya yama sarijanxin nun nabine wunla ramini. Nayi, i bata wunla so e yii, e yi a min. Na nan lan e ma.” 7 Awa, n yi fala xuiin me keli saraxa gandeni, a naxa, “N  ndin na a ra, Marigina, Ala Senbe Birin Kanna, i kitine sama tinxinna nun n  ndin nin.” 8 Malekan naaninden yi a gbee lengenni x  le sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na. 9 A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, senben naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya. 10 Malekan suulunden yi a gbee lengenni x  le na sube magaxuxina manga gbeden ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e l  nne xinje x  leni. 11 Ala Naxan Kore, e yi na rayalefu e x  leni nun

e fure de jaxine fe ra. Koni e mi xet e kewali nun xemaan nun bokxø bun nafunle nun gëme jaxine foxy ra. **12** Malekan senninden yi a gbee tofanine. Xema igelengenna a yii, na rafexi fe lengenni xele Yufareti baa gbeeni. Baan yi xara haramuxine nun a yalunya fe xosixine birin alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden na. **5** Xinla nde yi sebexi a tigi ra, wundo feen binni, ne xa kiraan soto. **13** Nba, n yi yinna saxan nan yi na ra, a naxa, “Babilon Taa Gbeena, to mine ninginangan nun sube magaxuxin nun Yalunde jaxanle nun dunuja fe haramuxine wule nabiin de, e luxi alo xunjene. **14** Yinnane birin nga.” **6** Awa, n yi na jaxanla to, a minxin nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E nan yi a ra yama sarijanxin wunla nun Yesu siga dunuja mangane birin fema alogo e xa e a sere togondiyaxine wunla ra. N to a to, n yi malan yenge so xinla ma Senbe Birin Kanna, kabe kat. **7** Malekan yi n maxodin, a naxa, “I Alaa loxø gbeena fe ra. **15** Marigin naxa, “A kabènanfera? N jaxanla fe wundo feen bunna mato, n fa feen muxune raterenama nen alo falama i xa nen e nun sube magaxuxin naxan munadena. Sèwan na kanna xa naxan luma a a xalima, xun solofera nun feri fu naxan ma, yee ra yi, a yi a dugine kantan alogo a ragena **8** I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, nama mini, a yagi.” **16** Nba, yinnane yi mangane koni iki, a mi fa na. Anu, a mon tema nen yili malan yirena nde yi denaxan xili Heburu xuini jaxin na, a sa halagi. Dunuja muxun naxanye Haramagedon. **17** Malekan solofereden yi a birin xili mi sebexi habadan Nii Rakisin Kitabun gbee lengenni xele foyeni. Fala xui gbeen yi keli kui benun dunuja xa da waxatin naxan yi, manga gbedeni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e naxa, “A bata jan!” **18** Kuyen jin masoxonna kabëma nen, amasoto a yi na nun, koni a mi nun xuine nun galan xuiin yi mini, boxon yi fa na iki, anu a mon fama nen.” (*Abyssos g12*) **9** xuruxurun gbeen ti naxan joxon munma yi liga “Na ma, fo xaxinla nun fe kolonna nan xa lu xabu muxune da! **19** Taa gbeen yi taxun saxanna en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan ra. Siyane taane yi kala. Ala mi jinan Taa gbeen soloferene nan na, jaxanla doxi naxanye fari. E Babilon xon, a yi a xolo gbeen manpa lengenna mon findixi manga soloferene nan na. **10** Suulun so men kaane yii, alogo e xa Alaa xolon min. **20** bata kala. Keden mangayani iki, boden munma Ige tagi boxone birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi fa toma. **21** Balabalon kese binyene yi lu yolonje nan tun nabama. **11** Sube magaxuxin naxan muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna yi na nun, koni a mi fa na, na yeteen findixi liye. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalon mangan solomasexeden nan na, a mon manga kesena fe ra, amasoto na yi magaxu kat!

17 Na xanbi ra, lenge soloferene yi susi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fema, a naxa, “Fa be, yalunde jaxalan gbeena fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. **2** Dunuja mangane yalunyaan liga a tan nan xon, dunuja muxune birin yi e min a yalunyaan dolon na han e xunne yi keli.” **3** Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa jaxanla nde to, a doxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi sebexi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofera nun feri fu nan yi a ma. **4** Na jaxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e

8 I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mon tema nen yili jaxin na, a sa halagi. Dunuja muxun naxanye birin xili mi sebexi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuja xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabëma nen, amasoto a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mon fama nen.” (*Abyssos g12*) **9**

“Na ma, fo xaxinla nun fe kolonna nan xa lu xabu muxune da! **19** Taa gbeen yi taxun saxanna en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan ra. Siyane taane yi kala. Ala mi jinan Taa gbeen soloferene nan na, jaxanla doxi naxanye fari. E Babilon xon, a yi a xolo gbeen manpa lengenna mon findixi manga soloferene nan na. **10** Suulun so men kaane yii, alogo e xa Alaa xolon min. **20** bata kala. Keden mangayani iki, boden munma Ige tagi boxone birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi fa toma. **21** Balabalon kese binyene yi lu yolonje nan tun nabama. **11** Sube magaxuxin naxan muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna yi na nun, koni a mi fa na, na yeteen findixi liye. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalon mangan solomasexeden nan na, a mon manga kesena fe ra, amasoto na yi magaxu kat!

12 “I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye mumma mangayaan folo singen, koni e mangayaan ligama nen waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini. **13** E birin miriyaan keden: e e senben nun e fangan birin soma nen sube magaxuxin yii. **14** E Yexee Diin yengema nen, koni Yexee Diina e nomä nen, amasoto Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu togondiyaxine fan yi noon soto.” **15** Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde jaxanla yi doxi denaxan yi, bonsonne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra. **16** I feri fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde

naxanla rajaxuma nən, e yi a yii seene birin ba a yi, e yi a rageli. E yi a fati benden don, e yi a xəmaan nun gbeti fixen nun bəxə bun nafurle gan. **17** Amasətə Ala nan na saxi e bənəni, e xa a nun perili gəmə tofajin nun taa dugi fajine sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e sənbən nun dugi mamiloxine nun dugi fajni gbetə nun nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa dugi gbeelee nun wudi fajni sifane birin na e falan yi kamali.” **18** “Inaxanla naxan toxi, na nun se fajin sifan birin naxanye rafalaxi sama findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan jinna ra, e nun wudi fajine nun sulan nun ligama dunuja mangane birin xun na.”

18 Na danguxina, n mən yi maleka gbetə to gode keli kore naxan sənbə yi gbo, a nərən degen yi bəxən birin yiylan. **2** A yi a xuini te, a naxa, “Babilən taa gbeen bata bira, a bata kala! A bata findi jinanne nun yinna jaxine birin dəxəden na e nun xoli jaxin nun sube haramuxi xəsixin sifan birin konna. **3** Amasətə siyane birin bata a yalunyaan dələn xələn min. Dunuja mangane birin bata yalunyaan liga a xən. Dunuja yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xən.” **4** Na xənbi ra, n yi fala xui gbetə mə keli kore, a naxa, “N ma yamana, ε keli a yi, alogo ε nama basan a yulubine ra, ε nun ne yi fitina fena ndee sətə ε bode xən. **5** Amasətə a yulubine bata e malan e bode fari te han kore xənna. Ala mi jinaxi a fe jaxine xən ma. **6** Ε a saranna fi alo a bonne saranxi kii naxan yi, ε a saranna fi a kəwanle ra dəxəde firin. A dələn saxi igelengenna naxan kui, ε na rafe dəxəde firin. **7** A binyen nun yetə yinjaxunna naxan nagidi a yetə ma, ε na tərən nun a səxəlen jəxənna ragidi a ma. Amasətə a fala nən a yetə ma, a naxa, ‘A mato, n bata findi jaxalan mangan na, kaja gile mi n na, n mi sunə mumə!’ **8** Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nən ləxə kedenni: furen nun sunun nun fitina kaməna, a mən yi woli təeni, a gan. Amasətə Marigina Ala sənbən gbo naxan a kitin saxi.” **9** Dunuja mangan naxanye luxi yalunyaan nun yetə yinjaxunni a xən, ne na a ganmatən tutin to te waxatin naxan yi, e sunuma nən, e wuga a fe ra. **10** E gaxuxin yi sa ti wulani a jaxankatana fe ra, e yi a fala, e naxa, “Gbalona, gbalona, Babilən taa gbeena, taa sənbə kanna, i ya kitin bata fa i ma sanja ma kedenni!” **11** Dunuja yulane fan sunuma nən, e wuga a fe ra, amasətə muxu yo mi fa e

sare seene sarama sənən: **12** naxanye findixi wuren nun gəmə fajni fixene, **13** e nun sinamon wudi xiri jaxumən nun se xiri jaxumənə nun latikənənna nun mirihi latikənənna nun wusulanna nun dələn nun turen nun murutu fujin nun murutun nun jiingene nun yəxənəne nun soone nun wontorone nun konyine nun muxune niine. **14** Yulane yi a fala taan muxune xa, e naxa, “Sare seen naxanye birin xəli i ma, ne bata tunun, i ya nafunle nun i ya nərən bata jan. E mi fa toma sənən!” **15** Yulan naxanye nafula sətə na taani yulayani, ne sa tima nən wulani, amasətə e bata gaxu a jaxankatan yəsra, e wugama nən, e sunu. **16** E yi a fala, e naxa, “Gbalona. Gbalon taa gbeeni ito xa. Na kaane yi maxidixi taa dugi fajni nin, e nun dugi mamiloxin nun a gbeela e nun xəmaan nun gəmə tofajine. **17** Nafulu gbee sifani ito bata raxori sanja ma kedenni!” Kunki ragine nun kunki kui muxune nun kunkin walikene birin yi sa ti wulani. **18** E gbelegbelema, e yəen tixi a ganmatən tutin tematən na, e naxa, “Taa mundun yi maliga taa gbeeni ito ra?” **19** E lu gbangbanna se e xunne yi sununi, e yi lu wuge, e sunu, e naxa, “Gbalona, gbalon taa gbeeni ito xa! Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra taani ito nin. A bata raxori sanja ma kedenni!” **20** Ε sewa a halagi feen na, ε tan naxanye kore xənna ma, ε tan yama sarıhanxin nun a nabine nun a xərane, ε fan xa sewa. Amasətə Ala bata a makiti, a yi ε xun mafala kitin bolon. **21** Nba, maleka sənbəməna nde yi gəmə gbeen tongo alo se din gemena a yi a woli fəxə igeni, a naxa, “Babilən taa gbeen nawolima ayi kala sənbə sifani ito nin, a mi fa to sənən. **22** Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen xuiin nun xota xuiin mi fa məma ayi sənən! Walike kesuxi sifa yo mi fa toma ayi sənən. Se din xuiin mi fa məma ayi sənən! **23** Lenpu degen mi fa toma ayi sənən. Naxalandin nun jaxalandi kanna xuiin mi fa

mema ayi sənən. Na birin bayo ε yulane yi nen Tinxinna nun Nəndina. A kitin nun yengen findixi dunuja sənbə kanne nan na. Na birin nabama tinxinna nin. **12** A yee yi luxi alo təε bayo ε dunuja muxune birin mayenden nen dəgəna. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a ε woyimeya feene xən. **24** Alaa nabine nun a xun na. Xinla yi sebəxi a ma, muxu yo mi naxan yama sarıjanxin wunla minixi Babilon taan nin kolon, fə a tan. **13** Domaan naxan yi ragodoxi muxun naxanye birin faxa bəxəni, ne wunla a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa goronna a tan nan ma.”

19 Na danguxina, n yi fala xui gbeen me

kore naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a naxa, “Tantunna Ala xa! Kisın nun binyen nun sənbəna en ma Ala nan yii! **2** Amasətə a kitine sama nəndin nun tinxinna nin. A bata jaxalan yalunxi gbeen makiti naxan yi dunuja kalama a yalunyaan na. A mən yi a walikəne faxa feen saran a ra.” **3** E mən yi a fala, e naxa, “Tantunna Ala xa! Taan gan tutin luma nən te habadan.” (*aiōn g165*) **4** Fori məxənən nun naaninne nun dalise naaninne yi e xinbi sin, e yi Ala batu, a dəxi a manga gbedəni, e naxa, “Amina! Tantunna Ala xa!” **5** Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga gbedəni naxan a fala, a naxa, “E en ma Ala tantun, ε tan a walikəne birin, ε tan naxanye gaxuxi a yee ra, muxudin nun muxu gbeena.” **6** Nba, n yi fala xuiin me, naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a mən yi luxi alo ige walan gbeen xuina, e nun kuye sarin gbeen xuina. A naxa, “Tantunna Ala xa! Amasətə en Marigina, Ala sənbən birin kannan mangayaan nabama! **7** En sewa, en jaxan. En yi binyen fi a ma! Bayo Yəxəe Diina jaxalandi tiin waxatin bata a li, a jaxalandin bata a yiton. **8** Dugi fajı sarijanxin mayilenxin bata so a yii a maxidi seen na.” Dugi fajin findixi yama sarijanxina tinxinyaan misaala nan na. **9** Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Ito sebə: ‘Sewan na kanne xa naxanye xilixi Yəxəe Diina jaxalandi tiin sewa bande donni.’” A mən yi a fala n xa, a naxa, “Alaa nəndi falane nan itoe ra.” **10** N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na ligi! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarıjanxin nabiya falane nan na. **11** Nba, n yi kore xənna to rabixi, n **4** N yi manga gbedene to. Naxanye yi dəxi e yi soo fixen to. Naxan yi dəxi a fari, na yi xili yi, kiti sa sənbən yi so ne yii. Naxanye xunne

Falana.” **14** Ariyanna ganle yi biraxi a fəxərə ra, e yi dəxi soo fixen fari. E maxidixi taa dugi fixə sarijanxini. **15** Silanfan xənən yi minima a də, a yi siyane nəma naxan na. A tan nan mangaya xədəxən ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. A tan nan manpa bogine bodonma Ala Sənbən Birin Kanna xələ gbeen manpa ige badeni. **16** Xinla sebəxi a domaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.” **17** Nba, n yi malekan to tixi sogen tagi. Xənla naxanye birin yi kore foyeni, a yi falan ti ne xa a xunni texin na, a naxa, “E fa be, ε fa ε malan Alaa donse donna malan gbeena fe ra, **18** alogo ε xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun sənbəmane nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xərçəne nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.” **19** N yi na sube magaxuin to, e nun dunuja mangane nun e ganle. E yi malanxi alogo e xa na kanna yenge naxan dəxi soo fixen fari, e nun a ganla. **20** E yi sube magaxuin suxu, e nun wule nabiin naxan yi kabanako feene ligama a yetagi a muxune mayenden naxanye xən e yi tin sube magaxuin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jənən yi wuli ayi təε darani naxan dəgəma dole təen na. (*Linnə Pyr g3041 g4442*) **21** Naxan yi dəxi soo fixen fari, silanfanna naxan yi minima na də, na yi a dənxəne faxa, xoline yi lugo e binbine ra.

20 Nba, n yi malekan to gode keli kore, yili naxin deñinna a yi e nun yəlonxən kuye gbeena. (*Abyssos g12*) **2** A yi ninginangan suxu, saji fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jənən wuli keden. **3** Malekan yi a woli yili naxin na, a yi na səxən a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jənən wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fə a mən xa fulun nən han waxatidi. (*Abyssos g12*)

bata yi sègè e de Yesu a fe sereyaan nun Alaa igen mi yi fa na sònòn. 2 Awa, n yi Alaa Taa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a Sarijanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna Yerusalen nènèna, a yitonxi alo jaxalandin xa sa e tigi ra hanma e yiin ma, n yi ne niine naxan a yitonxi siga a xèmèn nalandeni. 3 N yi to. E niin mòn yi bira e yi e nun Alaa Muxu fala xui gbeen me manga gbedeni, a naxa, "Ala Sugandixin yi mangayaan liga han jee wuli dòxoden bata lu adamadiine tagi! A luma nen keden. 5 Faxa muxun dònxene niin mi birama e e fema, e findi a yamaan na. Ala yetee lumà yi han jee wuli kedenna yi dèfe. Faxa muxune nen e fema, a findi e Ala ra. 4 A yi e yèegen kenla sayani, a folon nan na ra. 6 Sèwan muxune birin fitan e yee ra yi, sayaan mi fa luma na xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan sònòn hanma sununa hanma wugana hanma firinden mi sènbe sòtòma e tan ma, e findima xòlena. Amasòto fe fonne bata jan." 5 Na xanbi nen Ala nun a Muxu Sugandixin saraxaraline ra, naxan yi dòxi manga gbedeni, na yi a fala, ra, e yi mangayaan liga a xon han jee wuli a naxa, "N bata feen birin findi a nenèn na!" keden. 7 Na jee wuli kedenna na dangu waxatin A mòn yi a fala, a naxa, "Ito sebe, amasòto fe naxan yi, Setana raminima nen kasoon na. 8 ragidixin nun jòndin nan falani itoe ra." 6 A minima nen a siyane birin mayenden bòxò mòn yi a fala n xa, a naxa, "N tan nan Alifa nun tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan Omega ra. Na nan na ra, a folon nun a rajanna. yègen xili ma, na yi xili sa "Gogo nun Magogo." Xa min xònla naxan ma, n siimaya tigi igena E wuya ayi alo fòxò igen mèjensinna. 9 E fama nde soma nen a yii, a sare mi na. 7 Na nan nen e bòxò yiren birin li, e sa yama sarijanxin findima nò sòtò muxun kèen na. N findima nen daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni teen yi godo keli kore, a yi e halagi. 10 Na Yinna a Ala ra, a yi findi n ma diin na. 8 Koni nafigine Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tèe darani naxan degema dole teen na, sube magaxuxin nun wule nabiin dènaxan yi. E lu jaxankataxi yanyin nun kœen na habadan han doxi a yi. Bòxò xonna nun kore xonna e gima a fe dònxé soloferene ra, na nde keden yi fa n yee ra, e mi fa to sònòn. 12 Na xanbi ra, n yi fema, a naxa, "Fa be, n xa jaxalandin yita i ra, faxa muxune to, muxu gbeene nun muxudine, Yèxè Diina jaxanla." 10 Alaa Nii Sarijanxin yi e tixi manga gbeden yetagi. Kitabune yi rabi, so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari Kitabu gbète fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun pon, a sa Taa Sarijanxin yita n na, Yerusalen nan yi na ra. Faxa muxune yi makiti alo a yi naxan godo keli ariyanna yi Ala fema. 11 Alaa sebèxi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle nòron yi a ma, a mayilenma alo yasipi gemena ma. 13 Fòxò igen yi a gbee faxa muxune ramini, naxan godo keli ariyanna yi Ala fema. 11 Alaa sebèxi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle nòron yi a ma, a mayilenma alo yasipi gemena ma. 13 Sogeteden binni de saxan, kòmenna ma de saxan, yiifanna ma de saxan, sogegododen binni de saxan. 14 Beten sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yèxè Diina xèra fu nun firinne xinle sebèxi e ma. 15 Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xèmaan na, alogo a xa taan maliga e

13 Fòxò igen yi a gbee faxa muxune ramini, naxan godo keli ariyanna yi Ala fema. 11 Alaa sebèxi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle nòron yi a ma, a mayilenma alo yasipi gemena ma. 13 Sogeteden binni de saxan, kòmenna ma de saxan, yiifanna ma de saxan, sogegododen binni de saxan. 14 Beten sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yèxè Diina xèra fu nun firinne xinle sebèxi e ma. 15 Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xèmaan na, alogo a xa taan maliga e

21 Na xanbi ra, n yi kore xori nenen nun bòxò xori nenen to. Amasòto kore xori singen nun bòxò xori singen bata yi tunun, fòxò

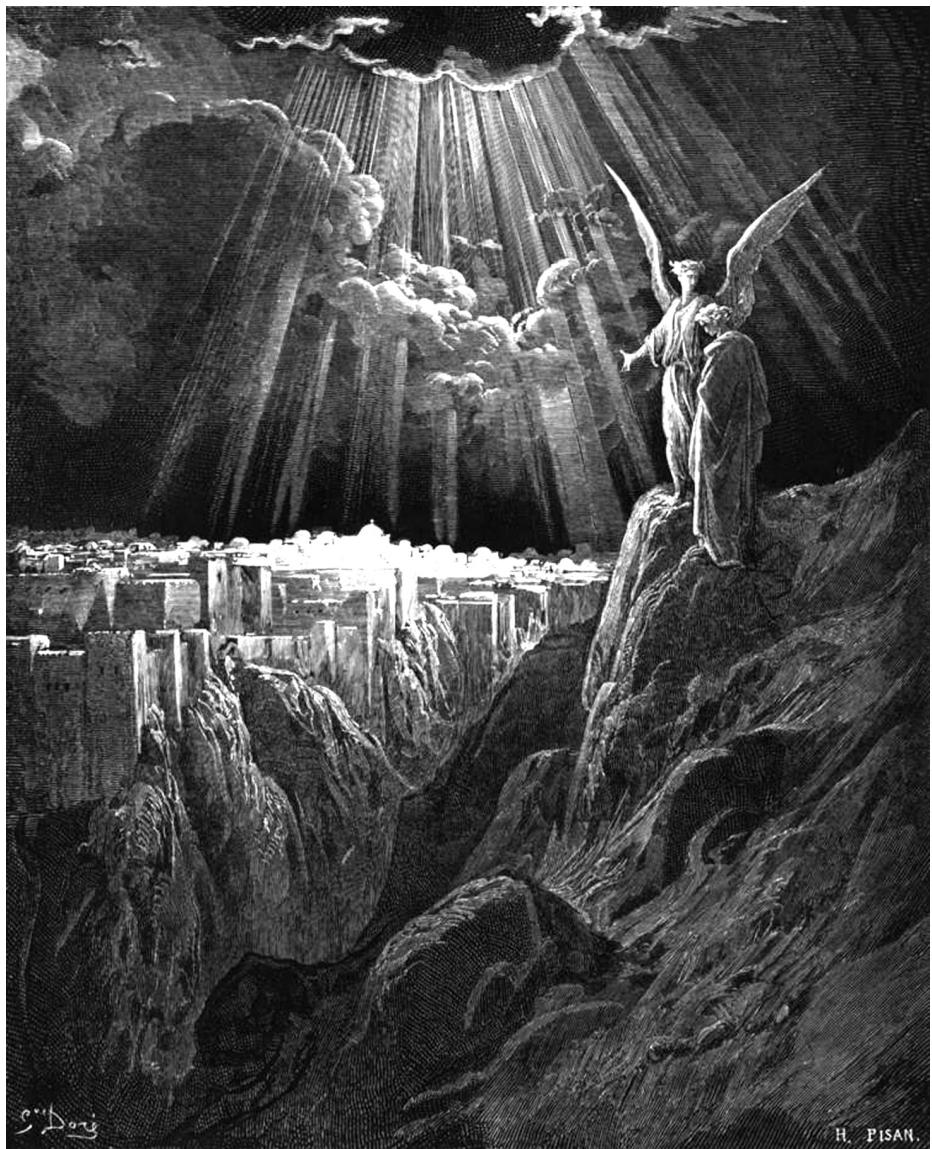
nun a dëene nun a yinna. **16** Tongon naanin luma nen na taani. A walikene yi a batu. **4** E yi a nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra. **5** Koeen mi fa Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: soe mumë, e mako mi fa luma lenpu degen ma kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan. **17** Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, nongonna ye keme tongue naanin e nun naanin. **18** Na yinna yi tixi yasipi gemen nan na, taan yi tixi xema fajin nan na. A fixa alo kilasina. **19** Taan nabilinna yinna nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa beten sadene yi rayabuxi geme fajin sifan birin sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni.” na: yasipi gemen nan yi a beten sade singen **7** Yesu naxa, “N famatoo ni i ra. Sewan na ma, a firindena safiri gemena, a saxandena kannxa naxan na nabiya fala sebexini itoe agati gemena, a naanindena emerodi gemena, suxu.” **8** N tan Yoni nan feni itoe mexi, n yi e **20** a suulundena onixi gemena, a sennindena to. Nba, n to e me, n yi e to, malekan naxan yi karineliya gemena, a soloferedenia kirisoliti e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo gemena, a solomasexedena berili gemena, a n xa a batu. **9** Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I solomanaanindena topasi gemena, a fudena nama na ligade! I walike boden nan n na, e kirisopirasi gemena, a fu nun kedendena yasinti nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin gemena, a fu nun firindena ametisi gemena. **21** A fala sebexini itoe suxuma. Ala nan batu!” **10** so de fu nun firinne birin yi rafalaxi geme fajine **A** yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiya fala nan na. De keden kedenna birin yi rafalaxi sebexini itoe findi wundo feene ra de. Amasotø perili gemec tofaji keden nan na. Taan kira waxatin bata maso. **11** Xa tinxitaren naxan gbeen yi rafalaxi xema fajin nan na, a fixa alo na, na xa lu tinxitareyani. Xa xosiden naxan kilasina. **22** Koni n mi Ala Batu Banxin se to na, na xa lu xosi fe rabani. Xa naxan tinxin, na na taani, amasotø Marigina, Ala Senben Birin xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sarijan, na xa Kanna nun Yexee Diin nan findixi Ala Batu lu sarijnanni.” **12** Yesu naxa, “N famaan ni i ra. Banxin na. **23** Taan mako mi yi sogen nun kike N fama nen birin kewanla saranna ra n yii. **13** degen ma, amasotø Alaa noron yi a yiylanma. N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna neen Yexee Diin nan a lenpun na. **24** Dunuja siyane fa fala a singen nun a donxena, a folon nun sigan tima a degen nan ma, dunuja mangane a rajanna.” **14** “Sewan na kanne xa naxanye fama nen e binyen na a xon. **25** Taan deene mi e domane xama alogo e xa siimayaan wudin ragalin mumë, amasotø koeen mi soma na yi sotø, e so taan so deene ra. **15** Koni fe xosixi mumë! **26** Siyane birin fama nen e binyene nun rabane nun koramuxune nun yalundene nun e xunnayerenne ra a xon. **27** Koni se sarijantare faxa tiine nun suxure batune nun wule falan yo mi soe na taani, hanma fe xosixi rabana nafan naxanye birin ma, ne luma nen taan fari hanma wule falana, koni fo naxanye xili sebexi ma.” **16** “N tan Yesu bata n ma malekan xe Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

22 Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na.

A fixa alo kilasina, keli Ala nun Yexee Diina manga gbedeni. **2** Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan foxo firinne ra, naxan yi bogima sanja ma fu nun firin neen bun ma. A yi bogima nen kike yo kike. Siyane rakendeya seen nan yi a deene ra. **3** Danga mi fa na sonon. Ala nun Yexee Diina manga gbeden

ε ma alogo a xa sa sereyani ito ba denkelya yamane xa. Dawuda bonsonna nan n na, keli a denbayani. Tagalan sareen nan n tan na, naxan tema xotonni.” **17** Awa, Alaa Nii Sarijnanxin nun jaxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a me, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xonla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xon, na xa a rasuxu, a mi sarama. **18** N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala sebexini itoe mema, xa naxan

nde sa e fari, Ala fitina feene sama nən na kanna fari naxanye sebexi kitabuni ito kui. **19** Xa naxan yo nde ba nabiya fala səbexini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nen siimaya wudin nun taa saripjanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui. **20** Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nəndin na a ra, n famaan ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa! **21** Marigi Yesu xa hinan ε birin na.

Awa, n yi Alaa Taa Sarijnanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, Yerusalen nenena, a yitonxi
alo jaxalandin naxan a yitonxi siga a xemen nalanden. N yi fala xui gbeen me manga
gbedeni, a naxa, "Ala dəxəden bata lu adamadiine tagil! A luma nen e fema,
e findi a yamaan na. Ala yeteen luma nen e fema, a findi e Ala ra.

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Jalonke at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Jalonke at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Yalunka---Yalunka-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luka 8:31
Romi Kaane 10:7
Lankenemayana 9:1
Lankenemayana 9:2
Lankenemayana 9:11
Lankenemayana 11:7
Lankenemayana 17:8
Lankenemayana 20:1
Lankenemayana 20:3

Kewanle 3:21
Kewanle 15:18
Romi Kaane 1:25
Romi Kaane 9:5
Romi Kaane 11:36
Romi Kaane 12:2
Romi Kaane 16:27
Korenti Singena 1:20
Korenti Singena 2:6
Korenti Singena 2:7
Korenti Singena 2:8
Korenti Singena 3:18
Korenti Singena 8:13
Korenti Singena 10:11
Korenti Firindena 4:4
Korenti Firindena 9:9
Korenti Firindena 11:31
Galati Kaane 1:4
Galati Kaane 1:5
Efesi Kaane 1:21
Efesi Kaane 2:2
Efesi Kaane 2:7
Efesi Kaane 3:9
Efesi Kaane 3:11
Efesi Kaane 3:21
Efesi Kaane 6:12
Filipi Kaane 4:20
Kolosi Kaane 1:26
Timote Singena 1:17
Timote Singena 6:17
Timote Firindena 4:10
Timote Firindena 4:18
Tito 2:12
Heburune 1:2
Heburune 1:8
Heburune 5:6
Heburune 6:5
Heburune 6:20
Heburune 7:17
Heburune 7:21
Heburune 7:24
Heburune 7:28
Heburune 9:26
Heburune 11:3
Heburune 13:8
Heburune 13:21
Piyeri Singena 1:23

Piyeri Singena 1:25
Piyeri Singena 4:11
Piyeri Singena 5:11
Piyeri Firindena 3:18
Yoni Singena 2:17
Yoni Firindena 1:2
Yudi 1:13
Yudi 1:25
Lankenemayana 1:6
Lankenemayana 1:18
Lankenemayana 4:9
Lankenemayana 4:10
Lankenemayana 5:13
Lankenemayana 7:12
Lankenemayana 10:6
Lankenemayana 11:15
Lankenemayana 14:11
Lankenemayana 15:7
Lankenemayana 19:3
Lankenemayana 20:10
Lankenemayana 22:5

aïdios

Romi Kaane 1:20
Yudi 1:6

aiōn

Matiyu 12:32

Matiyu 13:22

Matiyu 13:39

Matiyu 13:40

Matiyu 13:49

Matiyu 21:19

Matiyu 24:3

Matiyu 28:20

Maraka 3:29

Maraka 4:19

Maraka 10:30

Maraka 11:14

Luka 1:33

Luka 1:55

Luka 1:70

Luka 16:8

Luka 18:30

Luka 20:34

Luka 20:35

Yoni 4:14

Yoni 6:51

Yoni 6:58

Yoni 8:35

Yoni 8:51

Yoni 8:52

Yoni 9:32

Yoni 10:28

Yoni 11:26

Yoni 12:34

Yoni 13:8

Yoni 14:16

aiōnios

Matiyu 18:8

Matiyu 19:16

Matiyu 19:29

Matiyu 25:41

Matiyu 25:46

Maraka 3:29

Maraka 10:17

Maraka 10:30

Luka 10:25

Luka 16:9

Luka 18:18

Luka 18:30

Yoni 3:15

Yoni 3:16

Yoni 3:36

Yoni 4:14

Yoni 4:36

Yoni 5:24

Yoni 5:39

Yoni 6:27

Yoni 6:40

Yoni 6:47

Yoni 6:54

Yoni 6:68

Yoni 10:28
Yoni 12:25
Yoni 12:50
Yoni 17:2
Yoni 17:3
Kewanle 13:46
Kewanle 13:48
Romi Kaane 2:7
Romi Kaane 5:21
Romi Kaane 6:22
Romi Kaane 6:23
Romi Kaane 16:25
Romi Kaane 16:26
Korenti Firindena 4:17
Korenti Firindena 4:18
Korenti Firindena 5:1
Galati Kaane 6:8
Tesaloniki Firindena 1:9
Tesaloniki Firindena 2:16
Timote Singena 1:16
Timote Singena 6:12
Timote Singena 6:16
Timote Firindena 1:9
Timote Firindena 2:10
Tito 1:2
Tito 3:7
Filemon 1:15
Heburune 5:9
Heburune 6:2
Heburune 9:12
Heburune 9:14
Heburune 9:15
Heburune 13:20
Piyeri Singena 5:10
Piyeri Firindena 1:11
Yoni Singena 1:2
Yoni Singena 2:25
Yoni Singena 3:15
Yoni Singena 5:11
Yoni Singena 5:13
Yoni Singena 5:20
Yudi 1:7
Yudi 1:21
Lankenemayana 14:6

eleēsē

Romi Kaane 11:32

Geenna

Matiyu 5:22
Matiyu 5:29
Matiyu 5:30
Matiyu 10:28
Matiyu 18:9
Matiyu 23:15
Matiyu 23:33
Maraka 9:43

Maraka 9:45
Maraka 9:47
Luka 12:5
Yaki 3:6
Hadēs
Matiyu 11:23
Matiyu 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Kewanle 2:27
Kewanle 2:31
Korenti Singena 15:55
Lankenemayana 1:18
Lankenemayana 6:8
Lankenemayana 20:13
Lankenemayana 20:14

Limnē Pyr

Lankenemayana 19:20
Lankenemayana 20:10
Lankenemayana 20:14
Lankenemayana 20:15
Lankenemayana 21:8

Sheol

Dunuja Føløna 37:35
Dunuja Føløna 42:38
Dunuja Føløna 44:29
Dunuja Føløna 44:31
Yatene 16:30
Yatene 16:33
Sariyane 32:22
Samuyeli Singena 2:6
Samuyeli Firindena 22:6
Mangane Singena 2:6
Mangane Singena 2:9
Yuba 7:9
Yuba 11:8
Yuba 14:13
Yuba 17:13
Yuba 17:16
Yuba 21:13
Yuba 24:19
Yuba 26:6

Yaburina 6:5
Yaburina 9:17
Yaburina 16:10
Yaburina 18:5
Yaburina 30:3
Yaburina 31:17
Yaburina 49:14
Yaburina 49:15
Yaburina 55:15
Yaburina 86:13
Yaburina 88:3
Yaburina 89:48

Yaburina 116:3
Yaburina 139:8
Yaburina 141:7
Sandane 1:12
Sandane 5:5
Sandane 7:27
Sandane 9:18
Sandane 15:11
Sandane 15:24
Sandane 23:14
Sandane 27:20
Sandane 30:16
Karamoxona 9:10
Marafanna Falane 8:6
Esayi 5:14
Esayi 7:11
Esayi 14:9
Esayi 14:11
Esayi 14:15
Esayi 28:15
Esayi 28:18
Esayi 38:10
Esayi 38:18
Esayi 57:9

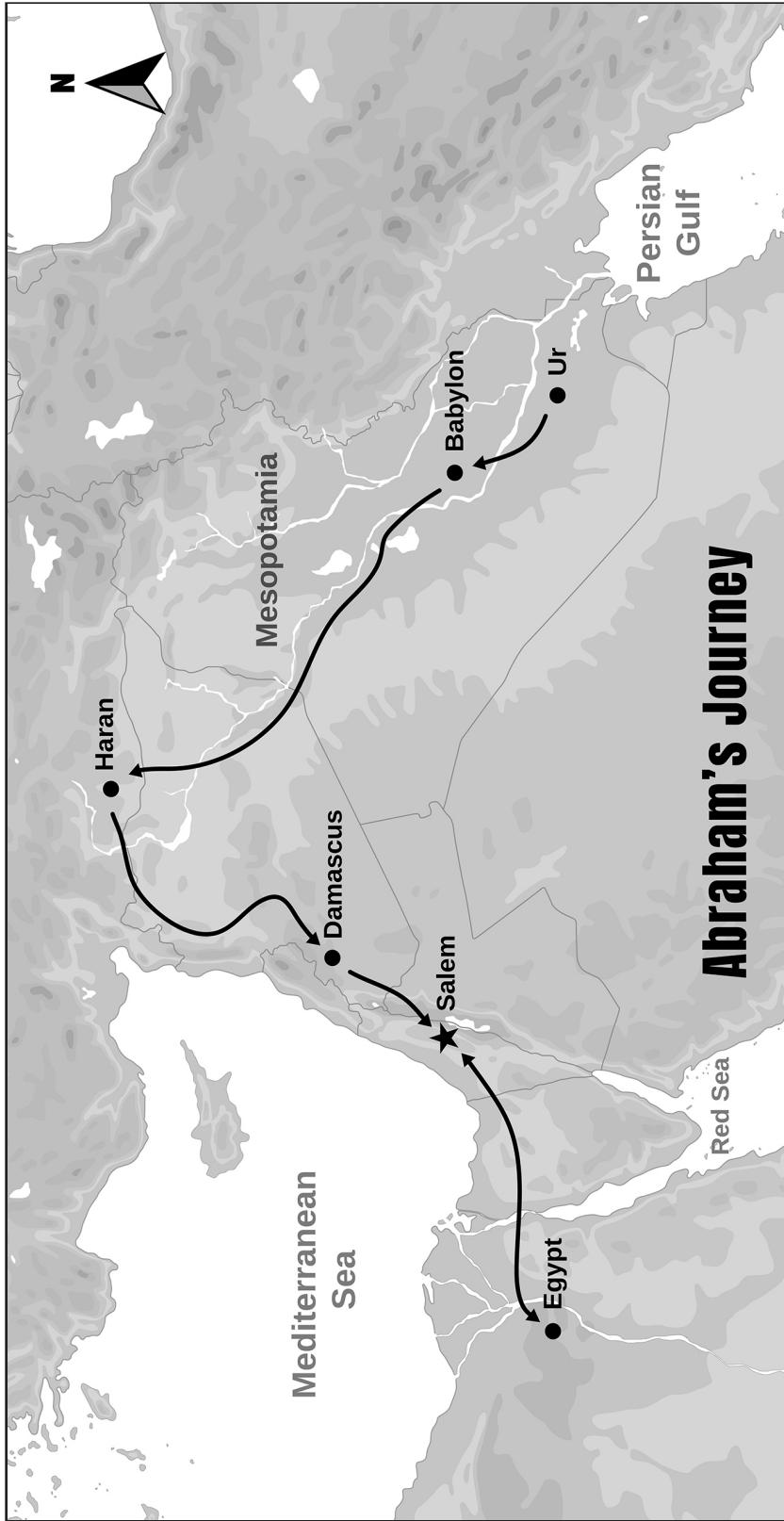
Esekiyeli 31:15
Esekiyeli 31:16
Esekiyeli 31:17
Esekiyeli 32:21
Esekiyeli 32:27
Hose 13:14
Amosi 9:2
Yunusa 2:2
Xabakuki 2:5

Tartaroō

Piyeri Firindena 2:4

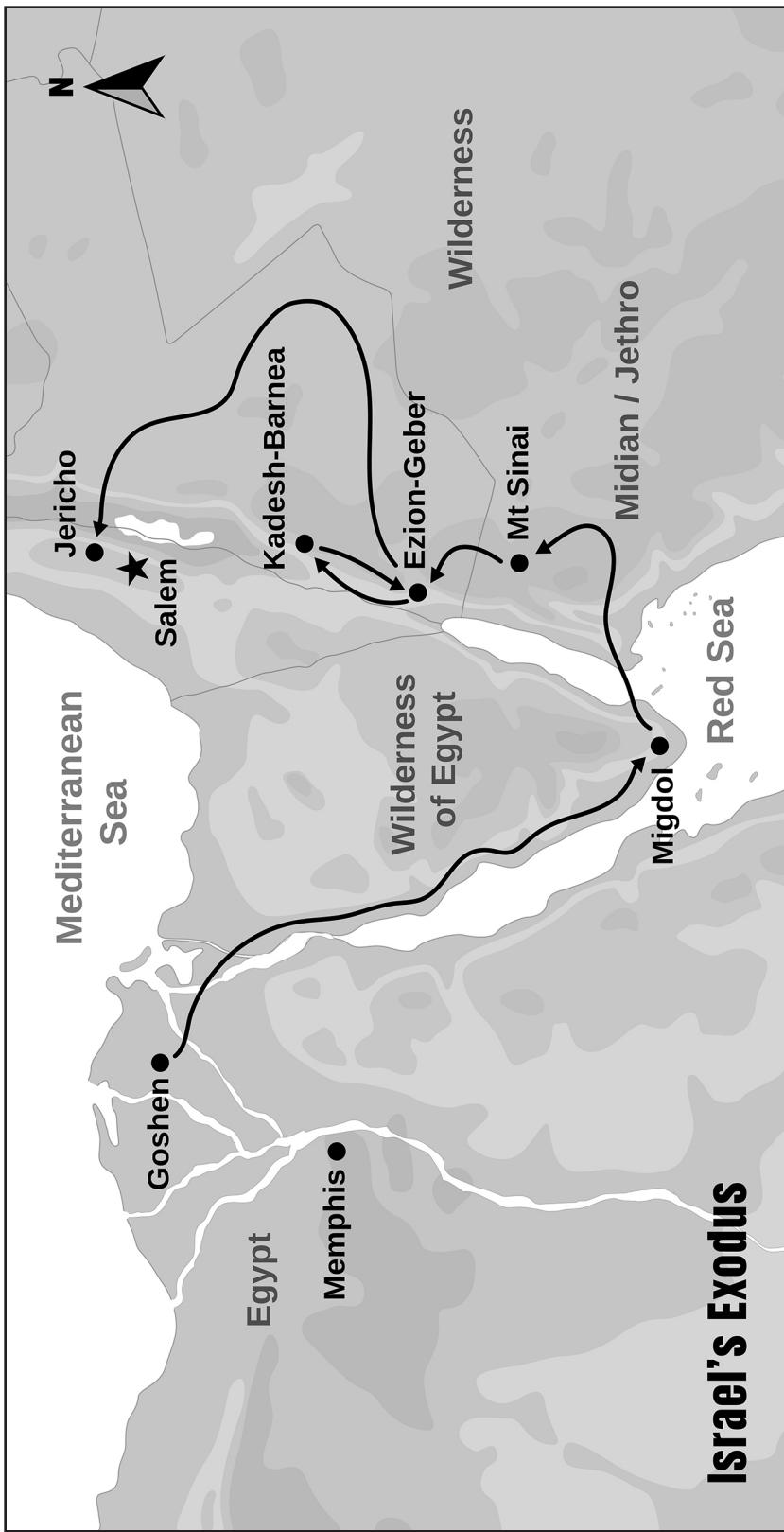
Questioned

None yet noted

Abraham's Journey

Denkelyaan xən, Ala to Iburahimna xili, a yi afalan suxu, a sığa na yamanani, a yi naxan setoma a keen na, hali a to mi yi a kolon a sığan denaxan yi. - Hebrews 11:8

Firawona to tin yamaan xa siga, Ala mi e ramini Filistitine yamanan kira yisoxin xan, bayo Ala a fala ner, a naxa,
“E na yengen to, e noe e miriyane maxete nen, e xete Misiran yi.” - Exodus 13:17

Mediterranean Sea

Sidon
Tyre
Caesarea-Philippi

Galilee
Capernaum
Bethsaida

Cana
Nazareth

Sychar

Samaria

Ephraim

Jerusalem ★

Bethany

Bethlehem

Judea

► Egypt

Decapolis

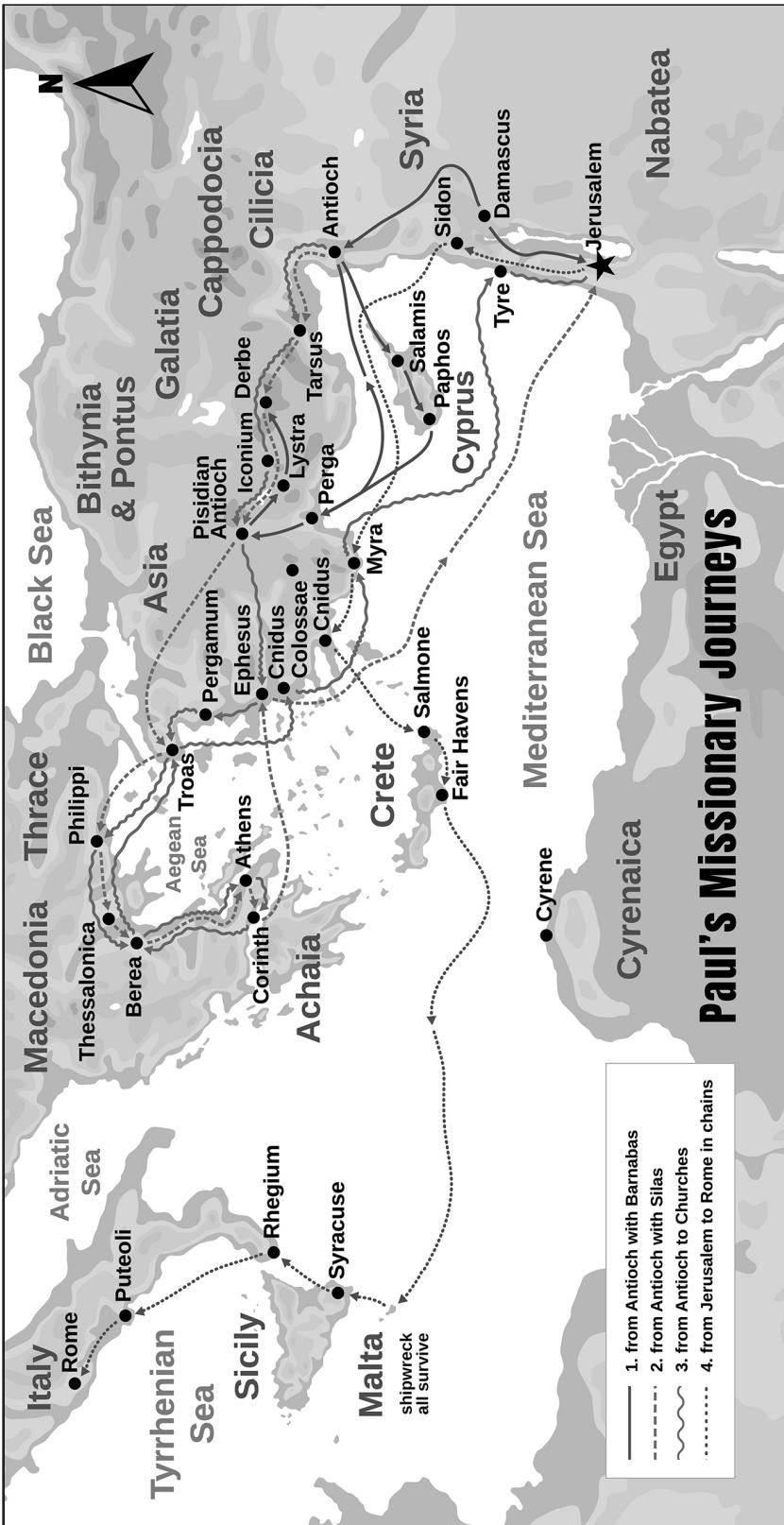
Peraea

Jericho

Jesus' Journeys

Amasato hali n tan Muxuna Dii Xemena, n mi faxi fa fala muxexa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi niin fi muxu wuyexi xunbaan na. - Mark 10:45

Paul's Missionary Journeys

N tan Pöli, Alaa Maxru Sugandixina Yesu a walkena, Ala batta naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi nyeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali, n bata ito sebe e ma.

- Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we? ►	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels				
		Revelation 20:13 Thalaasa						
		Revelation 19:20 Lake of Fire						
		Revelation 20:2 Abyss						

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Jalonke at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Nayi, ε siqā, ε sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, ε yi e rafu igeni n Fafe Ala num a Dii Xemēn nun a Nii Sarijanxin xinli. - Matthew 28:19

